

FRANS

*Framtida regelverk och ansvarsförhållanden
på naturgasmarknaden i Sverige*

*Betänkande av Utredningen om framtida hantering
av systemansvaret för gas m.m.*

Stockholm 2011

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2011:46

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2011

ISBN 978-91-38-23589-8
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Näringsdepartementet

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utforma förslag till den framtida hanteringen av systemansvaret för gas m.m. (dir. 2010/60). Samma dag förordnades jag, Minoo Akhtarzand, som särskild utredare. Utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (N 2010:05) antog förkortningen FRANS.

Arbetet med denna utredning har utgått från utredningsdirektivet som bas och visionen att bidra till en väl fungerande och effektiv gasmarknad som underlättar verksamheten för marknadens samtliga aktörer, inklusive kunderna. Vidare har min ambition varit att skapa en stor delaktighet hos branschen och alla andra berörda parter för att i möjligaste mån få fram ett förslag baserat på stor delaktighet och förutsättningar till acceptans hos berörda parter. Med anledning av detta har jag tillsammans med utredningssekretariatet drivit utredningsarbetet med stöd av två grupper. Den ena gruppen har bestått av sakkunniga och adjungerade experter och den andra gruppen av specialister.

Betänkandet har utformats i samarbete mellan utredare, sakkunniga, specialister och utredningens sekretariat. Arbetet har varit mötesintensivt och präglats av ett mycket givande och väl fungerande samarbete. Skriftliga och muntliga framkomna synpunkter har vidarebefordrats och delgivits alla ledamöter i båda grupperna samt bemötts och behandlats under processens gång. Alla deltagare har dock av naturliga skäl inte deltagit i utformningen av betänkandets samtliga delar. Det är i detta avseende viktigt att beakta att det är jag som särskild utredare som ensam är ansvarig för betänkandets överväganden och förslag.

Genom betänkandet "FRANS – framtida regelverk och ansvarsförhållanden på naturgasmarknaden i Sverige" som härmed

presenteras, är uppdraget slutfört. Jag vill rikta ett varmt tack till samtliga deltagare för deras stora engagemang i FRANS.

Stockholm i maj 2011

Minoo Akhtarzand

Deltagare i FRANS (N 2010:05)

Särskild utredare

Landshövdingen i Jönköpings län Minoo Akhtarzand

Sekretariat

Civilingenjören Carl-Johan Beckvid, huvudsekreterare
Juristen Mia Pousette, utredningssekreterare

Sakkunniga

Marknadschefen Lars Frisk, Swedegas AB
Avdelningsdirektör Mari Gremlin, Konsumentverket
Kanslirådet Iris Heldt, Näringsdepartementet
Verkställande direktören Hans Kreisel, E.ON Gas Sverige AB
Rättssakkunnige Andreas Lindholm, Näringsdepartementet
Ansvarig för näringspolitik Mikael Möller, Plast- & kemiföretagen
Verkställande direktören Thomas Ollendorff, DONG Energy AB
Civilingenjören Michael Pellijeff, Statens energimyndighet
Koncernchefen Jan Samuelsson, Lunds Energikoncernen
Ekonomerna Thomas Sundqvist, Konkurrensverket
Naturgasexperten, Björn ter Bruggen, Energimarknadsinspektionen
Produktansvarig för naturgas Hans Åkesson, Energigas Sverige

Adjungerade experter

Verksjuristen Björn Forsberg, Affärsverket svenska kraftnät
Analytikern Jan Lundberg, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Specialister

Contract Manager Patrick Farran-Lee, Swedegas AB
Utredaren Ulrika Formgren, Affärsverket svenska kraftnät
Verkställande direktören Magnus Hedgran,
Göteborg Energi Gasnät AB
Enhetschefen Johan Klinga, Öresundskraft AB

Affärsutvecklingschefen Ulf Molén, E.ON Gas Sverige AB
Chef Bränsle & Optimering Sigvard Strelert, Lunds Energikoncernen
Affärsområdeschefen Håkan Svensson, Varberg Energi AB

Juridiskt stöd till sekretariatet
Juristen Camilla Rosenberg

Konsulter

Principal Consultant Per Byrenius, Pöyry Management Consulting
(Sweden) AB
Chef Energisystem Lennart Larsson, COWI AB
Senior Consultant Marie Röpötti, Pöyry Management Consulting
(Sweden) AB

Administratör

Ann-Charlotte McCarthy

Innehåll

Sammanfattning	15
Summary	27
Författningsförslag	35
1 Utredningsuppdrag och tillvägagångssätt	59
1.1 Utredningsuppdraget.....	59
1.1.1 Systemansvaret för gas	60
1.1.2 Marknadsmodellen för gas	60
1.1.3 Försörjningstryggheten för gas	61
1.2 Tillvägagångssätt	61
1.2.1 Utredningens vision och övergripande mål	61
1.2.2 Organisation	62
1.2.3 Genomförande	63
1.3 Betänkandets struktur	67
1.4 Utgångspunkter och begrepp.....	67
1.4.1 Utgångspunkter för utredningsarbetet	67
1.4.2 Frekvent refererade EU-rättsakter	68
1.4.3 Frekvent refererade organisationer, organ och initiativ.....	69
1.4.4 Vissa begrepp	70
2 Systemansvaret för gas – gällande regelverk och föresättningar	73
2.1 Gasförordningen	74
2.2 Gasmarknadsdirektivet	75

2.3	Naturgaslag (2005:403).....	76
2.4	Naturgasförordning (2006:1043)	83
2.5	Nuvarande systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät	86
2.5.1	Skilnaden mellan systemansvar och systembalansansvar	87
2.5.2	Övergripande systemansvar	87
2.5.3	Organisation och ekonomi med koppling till systemansvarsverksamheten för gas.....	89
2.5.4	Exempel på verksamhet inom enheten Balanstjänst.....	91
2.5.5	Exempel på verksamhet inom enheten Marknadsdesign	91
2.5.6	Exempel på verksamhet inom enheten Marknadsstöd.....	93
3	Marknadsmodellen för gas – gällande regelverk och förutsättningar.....	95
3.1	Gasförordningen	95
3.2	Gasmarknadsdirektivet	96
3.3	Naturgaslag (2005:403).....	97
3.4	Naturgasförordning (2006:1043)	98
3.5	Marknadsmodellen ur ett internationellt perspektiv	98
3.5.1	Pågående harmoniseringsarbete inom EU	98
3.5.2	Mekanismer för kapacitetstilldelning	100
3.5.3	En jämförelse av marknadsmodeller inom olika medlemsstater.....	106
4	Försörjningstryggheten för gas – gällande regelverk och förutsättningar	111
4.1	Naturgaslag (2005:403).....	111
4.2	Naturgasförordning (2006:1043)	113
4.3	STEMFS 2008:3.....	114

5	Överväganden och förslag.....	117
5.1	Avsnitt 3 i bilaga I till förordning (EG) 715/2009	117
5.1.1	Punkten 3.1 Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet	118
5.1.2	Punkten 3.2 Fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens	127
5.1.3	Punkten 3.3 Uppgifter som ska offentliggöras för alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet	130
5.1.4	Punkten 3.4 Uppgifter som ska offentliggöras om överföringssystemet och tidsplanen för offentliggörandet	136
5.2	Den framtida hanteringen av systemansvaret för gas	144
5.2.1	Begreppet transmissionsnätsoperatör	145
5.2.2	Avgränsning av gasnätsverksamhet	146
5.2.3	Skyldigheter för transmissionsnätsoperatör	148
5.2.4	Systembalansansvar	150
5.2.5	Överföring av nuvarande systemansvarsverksamhet för gas (systembalansansvar) hos Svenska kraftnät till en ny aktör	152
5.2.6	Former för överföring av systembalansansvaret.....	153
5.2.7	Tillsyn över naturgaslagen.....	156
5.3	Den svenska marknadsmodellen för gas.....	157
5.3.1	Eftersträövade egenskaper hos en marknadsmodell...	158
5.3.2	Elmodellen kontra shippermodellen	159
5.3.3	Potentiella problem av legal natur	159
5.3.4	Potentiella problem av kommersiell natur	161
5.3.5	Sammanfattande bedömning.....	162
5.4	Alternativ justering av den svenska marknadsmodellen för gas	163
5.4.1	Erforderliga författningsändringar vid ett införande av adapterlösningen	166
5.4.2	Nya förutsättningar med adapterlösningen	168
5.4.3	Ytterligare övervägt men ej framkomligt alternativ.....	172

5.5	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG	174
5.5.1	Förordningens ingress	175
5.5.2	Artikel 1 – Syfte	179
5.5.3	Överväganden och bedömning artikel 1	179
5.5.4	Artikel 2 – Definitioner	179
5.5.5	Överväganden och förslag artikel 2	180
5.5.6	Artikel 3 – Ansvar för att trygga gasförsörjningen... ..	183
5.5.7	Överväganden och förslag artikel 3	184
5.5.8	Artikel 4 – Upprättande av en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan	185
5.5.9	Överväganden och förslag artikel 4	189
5.5.10	Artikel 5 – Innehållet i de nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna	192
5.5.11	Överväganden och bedömning artikel 5	194
5.5.12	Artikel 6 – Normer för infrastruktur	195
5.5.13	Överväganden och förslag artikel 6	198
5.5.14	Artikel 7 – Förfaranden för att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna eller begära undantag.....	200
5.5.15	Överväganden och bedömning artikel 7	202
5.5.16	Artikel 8 – Normer för försörjning	203
5.5.17	Överväganden och förslag artikel 8	205
5.5.18	Artikel 9 – Riskbedömning	206
5.5.19	Överväganden och bedömning artikel 9	208
5.5.20	Artikel 10 – Krisplaner och krisnivåer	209
5.5.21	Överväganden och förslag artikel 10	213
5.5.22	Artikel 11 – Krishantering på unionsnivå och regional nivå	217
5.5.23	Överväganden och bedömning artikel 11	219
5.5.24	Artikel 12 – Grupp för samordning av gasförsörjningen (Gas Coordination Group)	221
5.5.25	Överväganden och bedömning artikel 12	222
5.5.26	Artikel 13 – Informationsutbyte.....	222
5.5.27	Överväganden och bedömning artikel 13	224
5.5.28	Artikel 14 – Kommissionens övervakning	226
5.5.29	Överväganden och bedömning artikel 14	227
5.5.30	Artikel 15 – Upphävande.....	227

5.5.31 Överväganden och bedömning artikel 15	228
5.5.32 Artikel 16 – Undantag.....	228
5.5.33 Överväganden och bedömning artikel 16	229
5.5.34 Artikel 17 – Ikraftträdande	229
5.5.35 Överväganden och bedömning artikel 17	229
5.5.36 Bilaga I – Beräkning av N-1-formeln	230
5.5.37 Överväganden och bedömning bilaga I.....	233
5.5.38 Bilaga II – Marknadsbaserade åtgärder för ökad gasförsörjningstrygghet	234
5.5.39 Överväganden och bedömning artikel II	235
5.5.40 Bilaga III – Icke-marknadsbaserade åtgärder för ökad gasförsörjningstrygghet	236
5.5.41 Överväganden och bedömning bilaga III.....	236
5.5.42 Bilaga IV – Regionalt samarbete	237
5.5.43 Överväganden och bedömning bilaga IV	239
5.6 Följdändringar i författningar	239
5.6.1 Överväganden och förslag om tillsyn.....	239
5.6.2 Överväganden och förslag överklagande.....	240
5.6.3 Avgifter	241
6 Konsekvensutredning.....	243
6.1 Utredningsuppdrag och sammanfattning av konsekvenser	243
6.1.1 Utredningsuppdrag	243
6.1.2 Sammanfattning av konsekvenser.....	244
6.2 Systemansvaret för gas.....	246
6.2.1 Konsekvenser för Svenska kraftnät	246
6.2.2 Konsekvenser för Energimarknadsinspektionens tillsyn	247
6.2.3 Konsekvenser för den svenska försörjningstryggheten för gas	249
6.2.4 Konsekvenser för den svenska gasmarknaden	250
6.2.5 Konsekvenser för slutförbrukare.....	253
6.3 Marknadsmodellen för gas	259
6.3.1 Konsekvenser av att bibehålla nuvarande marknadsmodell.....	259
6.3.2 Konsekvenser av en justering av marknadsmodellen.....	260

6.4	Försörjningstryggheten för gas	261
6.4.1	Konsekvenser för den långsiktiga försörjningstryggheten för gas	262
6.4.2	Konsekvenser för den kortsiktiga försörjningstryggheten för gas	263
6.5	Konsekvenser för små och stora företag samt konsumenter	264
6.5.1	Konsekvenser för små företag med anledning av utredningens förslag	264
6.5.2	Konsekvenser för stora företag med anledning av utredningens förslag	266
6.5.3	Konsekvenser för konsumenter med anledning av utredningens förslag	267
7	Författningskommentar	269
7.1	Förslag till ny lag om trygg naturgasförsörjning.....	269
7.2	Förslag till förordning om trygg naturgasförsörjning	273
7.3	Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)	275
7.4	Förslag till förordning om ändring i naturgasförordning (2006:1043)	281
7.5	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen	283
7.6	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.....	284
7.7	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet.....	285
7.8	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet.....	287

Referenser	291
Särskilt yttrande	293
Bilagor	
Bilaga 1: Kommittédirektiv 2010:60.....	295
Bilaga 2: Förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009	307
Bilaga 3: Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009	327
Bilaga 4: Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009	329
Bilaga 5: Kommissionens beslut av den 10 november 2010 om ändring av avsnitt 3 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009.....	331
Bilaga 6: Förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010.....	337
Bilaga 7: Direktiv (EG) nr 73/2009 av den 13 juli 2009.....	361
Bilaga 8: Balansavtal naturgas	405
Bilaga 9: Konsultrapport COWI AB	433
Bilaga 10: Konsultrapport Pöyry Management Consulting AB...	461

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 att utse en särskild utredare med uppgift att hantera frågorna gällande systemansvar, marknadsmodell och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen). Uppdraget för Utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (N 2010:05) preciseras i kommittédirektiv 2010:60 och innebär i korthet att:

- Lämna förslag till hur en överföring av dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska kraftnät till en ny aktör bör genomföras.
- Utreda om den svenska marknadsmodellen för gas behöver anpassas för att uppfylla EU:s formella krav, och om utredaren så finner lämpligt lämna ett förslag till anpassning av det svenska regelverket.
- I förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att Sverige ska kunna uppfylla kraven enligt gasförsörjningsförordningen.

Utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. har antagit förkortningen FRANS och lämnar i detta betänkande förslag rörande systemansvar, marknadsmodell och gasförsörjningstrygghet i enlighet med utredningsuppdraget.

Systemansvaret för gas

Utredningen föreslår att den del av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät som avser den kortsiktiga balanseringen av det svenska naturgassystemet (systembalansansvaret) överförs till Swedegas AB. Överföringen bör ske efter det att Swedegas AB har certifierats som transmissionsnätsoperatör (TSO). Nuvarande myndighetsuppgifter inom ramen för Svenska kraftnäts systemansvarsverksamhet för gas föreslås överföras till Energimarknadsinspektionen. Genom att formellt skilja på rollen som transmissionsnätsoperatör och rollen som systembalansansvarig möjliggör utredningens förslag ett flexibelt regelverk som tillåter förekomst av fler än en transmissionsnätsoperatör på den svenska gasmarknaden. Med utredningens förslag kommer Swedegas AB således att bli såväl transmissionsnätsoperatör som systembalansansvarig, samtidigt som ytterligare transmissionsnätsoperatörer kan etablera sig vid sidan av Swedegas AB. Utredningen utgår vidare från att Energimarknadsinspektionen i samband med kommande certifieringsförfarande av transmissionsnätsoperatörer fastställer avgränsningen mellan transmission och distribution på den svenska gasmarknaden. Avgränsningen är direkt avhängig tolkningen av regeringens föreslagna definition av begreppet transmissionsnätsoperatör (prop. 2010/11:70). Avgränsningen kan få stor inverkan på marknadens aktörer.

I fråga om systemansvaret för gas finns det ett antal förutsättningar och förhållanden som haft speciell inverkan på utredningsarbetet och dess resultat. Överföringen av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät till en ny aktör ska enligt kommittédirektivet ske inom ramen för en s.k. TSO-lösning, samtidigt som förvaltningen av transmissionssystemet även fortsättningsvis ska ske i icke-statlig regi.

Vidare hanterar Svenska kraftnät i dag den kortsiktiga balanseringen av det svenska gassystemet i sin helhet, i egenskap av systemansvarig myndighet. En överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät till en privat aktör kräver således speciell eftertanke vad gäller den framtida hanteringen av Svenska kraftnäts nuvarande myndighetsuppgifter.

I regeringens proposition 2010/11:70 Tredje inremarknads-paketet för el och naturgas föreslås att en transmissionsnätsoperatör ska avse den som bedriver överföring av naturgas i en högtrycksledning eller nät som i huvudsak består av högtrycks-

ledningarna med undantag för högtrycksledning som huvudsakligen används i samband med lokal distribution av naturgas.

I dag ägs det svenska transmissionsnätet av Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB i olika delar. Ett förslag som till stor del bygger på ändrade ägarförhållanden i transmissionssystemet torde inte vara särskilt konstruktivt så länge det inte finns några incitament för ändrade ägarförhållanden hos berörda aktörer. Utredningen har därför utformat sina förslag på ett sätt som gör dem tillämpbara i ett flera olika scenarier.

Utredningen föreslår att dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät överförs till Swedegas AB. Vid sidan av Svenska kraftnät bedömer utredningen att Swedegas AB är den enda aktör på den svenska gasmarknaden som i dag väntas uppfylla Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivets) krav på ägarmässig åtskillnad.

I syfte att undvika eventuella problem till följd av att den privata aktören Swedegas AB övertar uppgifter som tidigare utförts av en myndighet, har utredningen valt att göra en uppdelning av den systemansvariga myndighetens nuvarande uppgifter. Utredningen föreslår att de uppgifter hos den systemansvariga myndigheten som tillsammans utgör den löpande och kortsiktiga balanseringen av naturgassystemet överförs till Swedegas AB i egenskap av systembalansansvarig. Nuvarande myndighetsuppgifter hos Svenska kraftnät föreslås emellertid överföras till Energimarknadsinspektionen.

Förslaget innebär flera fördelar. Genom att ersätta den systemansvariga myndigheten med en systembalansansvarig aktör, kan systembalansansvaret i praktiken utövas av vilken aktör som helst så länge regeringen anser att aktören ifråga är lämplig. Regelverket blir på detta sätt mer flexibelt än vad som är fallet i dagsläget samtidigt som åtskillnaden mellan myndighetsuppgifter och löpande systembalansansvar bidrar till en tydlig roll- och ansvarsfördelning på marknaden.

Utredningens förslag bygger vidare på att rollen som systembalansansvarig formellt skiljs från rollen som TSO. Detta skapar ytterligare flexibilitet genom att det ger möjlighet för fler TSO:er att etablera sig på en och samma marknad. En TSO behöver således inte nödvändigtvis vara systembalansansvarig eftersom det endast kan finnas en aktör som ansvarar för systembalansen i det svenska gassystemet som helhet.

Med utredningens förslag till hantering av systemansvaret för gas erhålls härigenom ett regelverk som kan tillämpas vid flera olika scenarier. Det faktum att transmissionssystemet i dag ägs av två aktörer utgör därmed inte något hinder för tillämpningen av utredningens förslag. Nuvarande ägarförhållanden i det svenska transmissionsnätet för gas kan däremot leda till problem vid kommande certifiering av transmissionsnätsoperatörer i Sverige. Detta i fall någon ägare av transmissionsnät inte visar sig kunna uppfylla kraven för att bli certifierad.

Utredningen föreslår därför att Energimarknadsinspektionen i samband med kommande certifiering av transmissionsnätsoperatörer fastställer avgränsningen mellan transmission och distribution på den svenska gasmarknaden. Avgränsningen är direkt avhängig tolkningen av regeringens föreslagna definition av begreppet transmissionsnätsoperatör, enligt proposition 2010/11:70. Avgränsningen kan få stor inverkan på marknads aktörer.

I syfte att skapa en referens till hur gränsdragning mellan transmission och distribution sker på andra håll, har konsultföretaget COWI AB på uppdrag av utredningen kartlagt och jämfört gränsdragning mellan transmission och distribution i fem av EU:s medlemsstater. Resultatet visar att det inte tycks finnas någon fullständigt gemensam praxis inom EU. Mätning och/eller tryckreglering tycks emellertid återfinnas i gränsen mellan transmissionsnät och distributionsnät i fyra av de fem jämförda medlemsstaterna.

Då gränsdragningen mellan transmission och distribution kan få inverkan på tariffnivåerna i det svenska naturgassystemet har utredningen även anlitat konsultföretaget Pöyry Management Consulting AB i syfte att utreda konsekvenserna av en sammanslagning av dagens två tariffer i det svenska transmissionssystemet till en. Resultatet visar att en sammanslagning av transmissions-tarifferna kan, men inte nödvändigtvis behöver, leda till höjda tariffnivåer i det svenska naturgassystemets norra del och till sänkt tariffnivå i den södra delen. Med år 2009 som utgångspunkt för en sammanslagning av de nuvarande bägge transmissionstarifferna kan enligt konsultrapporten, allt annat oförändrat, den sammanlagda överföringskostnaden för det norra kundkollektivet komma att öka med knappt 64 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning av tariffen med cirka 65 procent. Omfördelningen kan samtidigt komma att innebära att den sammanlagda överföringskostnaden för slutförbrukarna i det södra kundkollektivet sänks med knappt 64

miljoner kronor, vilket motsvarar en sänkning om cirka 21 procent. Skillnaden i procentandelar beror på att det södra kundkollektivet står för en större andel av naturgasförbrukningen än det norra kundkollektivet. Konsultrapporten visar även att det finns olika vägar att möjliggöra en förändring av ägandet i transmissions-systemet utan att erhålla den omfördelning av kostnaderna som beskrivits ovan.

Det är möjligt att tillämpa utredningens förslagna regelverk oberoende av hur ägandet av transmissionssystemet kommer att se ut i framtiden. En TSO kan t.ex. komma att äga hela det svenska transmissionsnätet för gas och samtidigt vara systembalansansvarig. Detta scenario skulle kunna bli en realitet om Swedegas AB förvärvar de delar av transmissionssystemet som i dag ägs av E.ON Gas Sverige AB. Det kan också bli en realitet om föreslagen definition av transmissionsnätoperatör tolkas som att E.ON Gas Sverige AB:s delar av transmissionsnätet i själva verket är att betrakta som distributionsnät. Swedegas AB blir då ensam ägare till återstoden av det svenska transmissionssystemet.

Det föreslagna regelverket tillåter vidare ett scenario där en TSO och tillika systembalansansvarig äger en del av det svenska transmissionssystemet, medan en eller fler TSO:er äger övriga delar av transmissionssystemet. Detta scenario kan bli en realitet i det fall E.ON Gas Sverige AB avyttrar sina nuvarande delar av transmissionsnätet till någon annan aktör än Swedegas AB.

Slutligen tillåter det föreslagna regelverket ett scenario där dagens ordning kan bibehållas. Svenska kraftnät kan då även fortsättningsvis hantera den kortsiktiga balansen, men i egenskap av systembalansansvarig istället för systemansvarig myndighet. Det sista alternativet är dock inte något som utredningen förespråkar, utan är snarare att betrakta som en konsekvens av det föreslagna regelverkets flexibilitet.

Trots att utredningens förslag således gör det möjligt att hantera systembalansansvaret under varierande förutsättningar är det viktigt för marknadens fortsatta funktion att snabbt få klarhet i vilka aktörer som uppfyller kraven för att bli certifierade som TSO liksom konsekvenserna av att äga transmissionsnät för gas utan att uppfylla de krav som ställs på en TSO.

Den svenska marknadsmodellen för gas

Utredningen bedömer att den svenska marknadsmodellen för gas i dag kan anses uppfylla de formella kraven enligt EU:s rättsakter, varför någon förändring av nuvarande marknadsmodell inte bedöms vara nödvändig. Vid jämförelser med andra medlemsstater inom EU visar sig den svenska marknadsmodellen för gas uppvisa tydliga likheter. I syfte att tillgodose ett eventuellt framtida behov av anpassning av den svenska marknadsmodellen för gas, har utredningen utformat en lösning som kan tillämpas med små förändringar av det svenska regelverket. Ett framtida behov av anpassning är en tänkbar konsekvens av det nu pågående harmoniseringsarbetet kring nätföreskrifter inom EU, vars effekter ännu inte är kända. Behovet torde därför kunna uppstå vid t.ex. investeringar i nya gränsöverskridande tillförselledningar till den svenska gasmarknaden.

De kriterier som ligger till grund för hur en marknadsmodell ska utformas är relativt vagt formulerade i EU:s rättsakter. Den svenska regleringen med direkt koppling till marknadsmodellen är dessutom begränsad till 6 kap. 3 § naturgaslagen (2005:403). Den knapphändiga informationen om vad som faktiskt kan anses vara utmärkande för en lämpligt utformad marknadsmodell skulle kunna tolkas som ett stort mått av frihet. Samtidigt ställer EU:s rättsakter ett antal krav på bl.a. tillhandahållande av tjänster, produkter och publicering av information, som indirekt ger vägledning om hur en typisk marknadsmodell inom EU är tänkt att vara utformad.

I syfte att skapa en bild av hur den svenska marknadsmodellen för gas i dag förhåller sig till marknadsmodeller inom andra medlemsstater inom EU, har utredningen låtit konsultföretaget COWI AB kartlägga och jämföra ett antal signifikanta parametrar hos olika marknadsmodeller. Studien omfattar kartläggning och jämförelser av kapacitetstilldelning, aktörsroller, balansering och avtalsförhållanden i de marknadsmodeller som tillämpas i Sverige, Danmark, Tyskland och Österrike. Resultatet ger vid handen att den svenska marknadsmodellen uppvisar tydliga likheter med övriga jämförda marknadsmodeller.

I samband med kontakter mellan utredningen och kommissionen under vintern 2011 fick utredningen vidare bekräftat att den svenska marknadsmodellen för gas i dagsläget anses uppfylla gällande regelverk inom EU. Oberoende av detta är det förvisso

möjligt att justera den svenska marknadsmodellen. Genom att införa tvingande krav på att gashandelsföretag ska boka inmatningskapacitet i gränspunkten till det svenska transmissions-systemet, skulle de få återstående olikheterna försvinna. Samtidigt skulle detta resultera i införandet av ytterligare ett moment för den gränsöverskridande handeln med gas, nämligen handel med kapacitet i inmatningspunkten till det svenska transmissions-systemet. Från kommissionens sida framfördes därför att en justering enligt ovan bedöms vara onödig och inte tillföra något ytterligare värde till den svenska marknadsmodellen. Även om den erhållna informationen inte utgör någon garanti för att det inte kan bli aktuellt med framtida ändringar av marknadsmodellen, är utredningens samlade bedömning att den svenska marknadsmodellen för närvarande kan anses uppfylla de formella kraven enligt EU:s rättsakter. Det finns ur denna aspekt därför inte något skäl att justera den nuvarande marknadsmodellen för gas.

I det fall Sverige skulle få anledning att justera marknadsmodellen för gas i framtiden, har utredningen tagit fram ett förslag till möjlig justering som i korthet bygger på att gränssnittet mellan den svenska marknadsmodellen och utlandet harmoniseras genom en adapter, dvs. genom tvingande kapacitetsbokningar för gashandelsföretag i gränspunkten till det svenska transmissionssystemet. Genom adaptern kan det nuvarande gränssnittet mellan marknadsmodellerna förflyttas från gränspunkten i Dragör till landföringen i Klagshamn på svenskt fastland. Lösningen skulle således göra det möjligt för Sverige att tillhandahålla de standardiserade produkter och tjänster samt offentliggöra den information som formellt kan komma att krävas för gränsöverskridande infrastruktur enligt EU:s rättsakter.

Denna s.k. "adapterlösning" skulle samtidigt innebära en anpassning av det svenska regelverket inför eventuellt framtida tillförselledningar för gas till den svenska marknaden. Med detta avses att en aktör med planer på att bygga en ny tillförselledning till Sverige skulle ha möjlighet att säkra investeringen genom att kapacitet tilldelas genom ett s.k. open season-förfarande. Denna typ av förfarande kräver att gashandelsföretag kan boka kapacitet i transmissionsnätet, vilket inte är fallet i Sverige i dag. Genom att utforma ett regelverk som tillåter att den svenska gasmarknaden sammanlänkas med utlandet genom fler adapters i likhet med den tänkbara vid Dragör, torde även frågan om framtida transit kunna

hanteras relativt enkelt med införande av lämpliga entry/exit-avgifter till och från det svenska transmissionssystemet.

Genom adapterlösningen finns härmed ett användbart verktyg som kan tillämpas om eller när det skulle uppstå behov. Då omfattningen av de författningsförslag som krävs för en justering enligt adapterlösningen är relativt blygsam, är merparten av det arbete som krävs inför en framtida förändring redan utfört.

Trygg naturgasförsörjning

Utredningen har gjort en genomgång av det svenska regelverket med bäring på försörjningstryggheten för gas och föreslår de förändringar som krävs för att säkerställa den svenska tillämpningen av gasförsörjningsförordningen. Gasförsörjningsförordningen är direkt gällande och tillämplig i samtliga medlemsstater inom EU vilket bl.a. bidrar till att naturgaslagens (2005:403) 8 a kap. "Trygg naturgasförsörjning" föreslås tas bort och ersättas av en ny lag om försörjningstrygghet för gas. Utredningen föreslår att Statens energimyndighet utses till behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen. Myndigheten får härigenom även fortsättningsvis det övergripande ansvaret för den svenska försörjningstryggheten för gas. Utredningen har särskilt beaktat de nya förutsättningar som följer av att överföra dagens systemansvarssamband för gas till Swedegas AB. Svenska kraftnäts myndighetsuppgifter med koppling till gasförsörjningstryggheten, som i dag följer av uppdraget som systemansvarig myndighet, föreslås överföras till den behöriga myndigheten som genom delegering kan överlämna uppgifter till exempelvis den föreslagna systembalansansvarige aktören Swedegas AB. Vidare föreslår utredningen att Sverige bör hålla fast vid nuvarande tillämpning av begreppet skyddade kunder, dvs. endast låta begreppet omfatta konsumenter. Mot bakgrund av gasförsörjningsförordningens kraftigt skärpta försörjningsnorm finns det inte utrymme att låta begreppet skyddade kunder omfatta fler kundgrupper än konsumenter. Ett fortsatt väl fungerande och än mer utvecklat samarbete med Danmark bedöms vara nödvändigt för att kunna säkerställa den svenska försörjningstryggheten för gas.

Gasförsörjningsförordningen trädde i kraft den 2 december 2010 och ersatte då Rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning (gasförsörjningsdirektivet). Förordningen är direkt gällande och

tillämplig i alla medlemsstater och innehåller detaljerade bestämmelser om vilka krav medlemsstaterna ska se till att uppfylla för att gasförsörjningen ska kunna upprätthållas även vid krissituationer.

Varje medlemsstat ska senast den 3 december 2011 utse en behörig myndighet som ska ansvara för att genomföra de åtgärder som gasförsörjningsförordningen innehåller. Alla medlemsstaters behöriga myndigheter ska samarbeta för att undvika avbrott i gasförsörjningen. I Sverige föreslås Statens energimyndighet bli behörig myndighet. Myndighetens ansvar och arbetsuppgifter utökas därmed jämfört med i dag.

Ett problem vid säkerställandet av gasförsörjningstryggheten är att den behöriga myndigheten inte har tillgång till någon driftcentral för naturgassystemet och därför inte kan övervaka gasförsörjningen. Mot bakgrund av detta är det nödvändigt att Statens energimyndighet kan delegera operativa uppgifter till den systembalansansvarige.

Enligt gasförsörjningsförordningen har kommissionen i händelse av kris rätt att kräva vissa uppgifter direkt av den behöriga myndigheten. Vissa uppgifter bör således inte delegeras till någon annan. Det är därför sannolikt nödvändigt att Statens energimyndighet måste upprätta viss jourberedskap för att kunna sköta kommunikationen med kommissionen utanför ordinarie arbetstid när så krävs. Försörjningstrygghetsavgiften som i dag delas av Statens energimyndighet och Svenska kraftnät föreslås oavkortat finansiera Statens energimyndighets fortsatta arbete med försörjningstryggheten för gas. Försörjningstrygghetsavgiftens storlek är en fråga att hanteras av regeringen och Statens energimyndighet.

Den behöriga myndigheten ska tillsammans med aktörer på naturgasmarknaden upprätta förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner så att alla berörda aktörer vet vad som ska ske vid försörjningsproblem. De uppgifter som delegeras ska framgå av planerna som ska upprättas. Den behöriga myndigheten får också upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och gemensamma krisplaner med till exempel Danmarks behöriga myndighet. Detta vore för svensk del fördelaktigt eftersom tillförseln av gas till den svenska gasmarknaden sker från Danmark. Planerna ska så långt som möjligt bygga på marknadsåtgärder. Icke marknadsbaserade åtgärder får bara vidtas om kris är utlyst.

Gasförsörjningsförordningen inför en norm, N-1, för infrastruktur som stadgar att kapaciteten hos den infrastruktur som återstår efter ett avbrott hos den enskilt största infrastrukturen ska

vara tillräcklig för att gasen, trots avbrottet, ska räcka även en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas. Sverige är beviljad undantag från denna bestämmelse eftersom det endast finns en tillförselledning för gas till Sverige. Sverige ska dock fortfarande sträva efter att uppfylla kravet. Undantaget gäller så länge Sverige inte har någon gastransit till andra medlemsländer och så länge den årliga bruttogaskonsumtionen understiger 2 Mtoe samt så länge mindre än 5 procent av Sveriges totala primära energikonsumtion kommer från gas. Den behöriga myndigheten bör kontinuerligt bevaka förutsättningarna för undantaget och rapportera till kommissionen.

Vidare ska kapacitet för flöden i båda riktningar möjliggöras i gränspunkter mellan gränsöverskridande naturgasledningar för att gas ska kunna transporteras åt fler håll om det visar sig behövas. Det är möjligt att begära undantag från skyldigheten att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna och ägaren av den svenska stamledningen, Swedegas AB, kan således ansöka om undantag hos den behöriga myndigheten. Kommissionen kan begära att en behörig myndighet ändrar sitt beslut att bevilja undantag.

Den största förändringen med gasförsörjningsförordningen är dock att kraven på försörjning, den s.k. försörjningsnormen, skärps markant. Försörjningen av skyddade kunder ska säkerställas även vid extrema temperaturer under en 7-dagarsperiod liksom under en 30-dagarsperiod med exceptionellt hög efterfrågan på gas samt under minst 30 dagars avbrott i leveranser genom den svenska tillförselledningen under genomsnittliga vinterförhållanden. Jämfört med det tidigare gasförsörjningsdirektivet har försörjningsnormen således utökats från 24 timmar till 30 dygn vilket är en utmaning för Sverige. För att ha en chans att klara detta kan Sverige inte utöka begreppet skyddade kunder till att omfatta något annat än enbart konsumenter.

I fråga om konsumenter har utredningen uppmärksammat ett problem. Det finns starka skäl som talar för att även bostadsrättsinnehavare som inte är spiskunder bör omfattas av begreppet skyddade kunder. I fråga om den fysiska överföringen av gas är det emellertid inte möjligt att skilja mellan bostadsrättsföreningar och fastighetsbolags hyresfastigheter. Vid en krissituation med behov av en snabb reducering av den samlade gasförbrukningen kan därför bostadsrättsföreningar komma att hanteras i likhet med fastighetsbolag. Problemet lösning utgörs dock inte av ytterligare åtgärder på efterfrågesidan. Sannolikt kan problemet endast lösas

genom åtgärder för att förbättra tillgången på gas vid en kris-situation, t.ex. genom ökad inhemsk biogasproduktion, LNG-anläggningar eller en ny tillförselledning.

Gasförsörjningsförordningen innehåller också bestämmelser om hur informationsutbyte vid en kris ska gå till och innehållet i de olika planerna som den behöriga myndigheten ska ta fram.

EU:s medlemsstater ska eftersträva en samordning av gasförsörjningen inom unionen. Samordningen underlättas av Gas Coordination Group i vilken samtliga behöriga myndigheter ingår tillsammans med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) och det europeiska nätverket av systemansvariga för gas (ENTSOG).

Den behöriga myndigheten förslås få rätt att utfärda förelägganden, som kan förenas med vite, i syfte att säkerställa tillämpningen av gasförsörjningsförordningen i Sverige.

Summary

On the 3rd of June 2010 the Government decided to appoint a special investigator in order to perform an overhaul of the Swedish natural gas legislation. The issues of interest consist of the overall balancing of the Swedish natural gas system, the market model for gas and the compliance of the Swedish regulation according to the Regulation (EU) No 994/2010 of the European Parliament and of the Council, concerning measures to safeguard security of gas supply and repealing Council Directive 2004/67/EC.

In brief, the mission of the committee “ The Future Balancing Regime for Gas etc. (N 2010:05)” is composed of the following tasks:

- Establish a proposal for the transfer of the present system balancing administration from the state agency Svenska kraftnät to a private market player.
- Identify if there is a need to adjust the Swedish market model for gas in order to fulfil the EU legislation and, if needed, establish a proposal for relevant adjustments of the national legislation.
- Suggest adjustments of the national legislation needed to secure the accomplishment of the Regulation (EU) No 994/2010 within Sweden.

The committee has been given the abbreviation FRANS. In this report the proposals regarding the future system balancing regime, the market model and the security of gas supply are presented in accordance with the committee directive (2010:60).

The regime for the balancing of the Swedish natural gas system

The responsibility for the balancing and the operation of the Swedish natural gas system is today split between three market players. These are the state agency Svenska kraftnät and the two private owned companies Swedegas AB and E.ON Gas Sverige AB. The system balancing regime consists of the short term balancing administration, embracing the complete Swedish natural gas market. It also consists of the technical operation of the Swedish transmission system.

Svenska kraftnät is responsible for the short term balancing administration, which among other issues, includes nominations, matching and allocation of gas. Through contractual relations with a number of balancing administrators, Svenska kraftnät accomplishes the daily balancing settlement and the final monthly and financial settlement.

The two owners of the transmission system, Swedegas AB and E.ON Gas Sverige AB, are responsible for the technical operation as well as the capacity allocation within the transmission system. As an unbundled transmission network owner, Swedegas AB is supposed to fulfil the requirements in accordance with article 9 of the Regulation (EC) No 73/2009. E.ON Gas Sverige AB is a vertically integrated company.

The aim of the committee's proposals regarding the system balancing regime, is to create a clear and distinct distribution of responsibilities and roles in the Swedish natural gas market. In consequence, new possibilities are created for an overall increased efficiency. Except establishing new conditions for the system balancing regime, this will probably have a positive impact on the organisation of the Swedish security of gas supply.

The committee suggests that the present system balancing administration, which is accomplished by the state agency Svenska kraftnät, will be transferred to the private market player Swedegas AB. With the responsibility for the system balancing administration, Swedegas AB will be considered as the "System Balancing Administrator" (SBA) of the complete Swedish natural gas system.

The transfer is suggested to take place after Swedegas AB has been certified in accordance with the Regulation (EC) No 715/2009, as well as appointed as a transmission system operator (TSO) in accordance with the Regulation (EC) No 73/2009.

During 2011, the Government has proposed a national definition of a TSO. The definition has a close relation to the interface between transmission and distribution of the Swedish natural gas market. The way in which the future interpretation of the definition is done, might have a large influence of the Swedish market players. Hence, the committee assumes that the Energy Markets Inspectorate will define a clear limit between transmission and distribution when accomplishing the certification procedures of the future transmission system operator, or operators, in the Swedish market.

Svenska kraftnät is a state agency as well as an enterprise. Present tasks managed by Svenska kraftnät, due to its role as a state agency, are suggested to be transferred to the Energy Markets Inspectorate. Hereby, the transmission network will be operated in a non discriminatory and transparent manner from all points of view.

Moreover, through a legal distinction between the role as the SBA and the role as a TSO, the flexibility of the Swedish legislation will increase compared with today. Any market player that is considered as suitable by the Government will be able to act as the SBA. Hence, Swedegas AB may act in two roles. One, as the SBA, and two, as a TSO. Through the suggested legislation, additional transmission system operators will be able to act in the Swedish natural gas market beside Swedegas AB, if so is needed in the future. However, there can only be one SBA at a time, as the system balancing administration embraces the Swedish natural gas market in a total.

The committee's proposals create new possibilities, allowing a higher degree of an overall efficiency in advantage for the system balancing regime, as well as for the organisation of the Swedish security of gas supply.

The Swedish market model for gas

The Swedish market model for gas was designed at the time of the liberalization of the national natural gas market. The liberalization was initiated in 2000 and finalized during 2007. Using the Swedish electricity market model as a template, the natural gas market achieved a simple, reliable and transparent market model suitable for the Swedish needs. However, differences between the Swedish gas market

model and other market models within the EU were identified at an early stage.

The main features of the Swedish market model could be seen as a result of a historical over-capacity in the transmission system, in combination with the fact that there is only one way of supply of natural gas to Sweden. There is no domestic and large scale production of gas, and transit of gas through Sweden is not possible. As a result of these conditions, there is no need for an entry fee in the entry point of the Swedish transmission system, and no need for capacity trading between shippers and the transmission system operator in the Swedish market.

Capacity in the complete Swedish natural gas system is contracted between the end users and the distribution system operators and transmission system operators respectively. From this point of view, the complete Swedish natural gas system could be considered as a single distribution network area in any of the EU member states.

In order to get an updated view of the Swedish gas market model in relation to other market models, the committee engaged the consultant company COWI AB. The instruction was to identify differences and similarities between a number of market models with respect to certain comparable parameters. The study embraced mapping of procedures for capacity allocation, the market players roles, balancing and contractual relations. Except Sweden, the marked models applied in Denmark, Germany and Austria were studied. Also the Netherlands were included to some extent. From a Swedish point of view, the result is interesting.

The differences shown by the Swedish market model ten years ago, are today to be considered as very small compared to the other market models studied. This is probably a result of the ongoing and common efforts in establishing the internal market for gas. The main difference consists of the fact that there is no need for capacity trading in the entry point to the Swedish transmission system. However, this is not an obstacle for any gas trading company. Compared to an introduction of an entry fee and subsequent capacity bookings by shippers, the Swedish market model of today rather involves one moment less. This actually facilitates third party access in a convenient way. It is also advantageous for all market players, Swedish as well as foreign. On the other hand, a conceivable introduction of capacity bookings for shippers in the

entry point of the Swedish transmission system, would result in a market model very similar to those applied in Germany and Austria.

As a result of contacts between the committee and the Commission in the beginning of 2011, an overall assessment by the committee is that the Swedish market model is considered to fulfil the requirements according to the EU legislation. An adjustment of the present market model could certainly be done in order to erase the only remaining significant difference. However, according to the Commission, this would rather result in the introduction of another moment in the Swedish entry point, without any additional values.

The information achieved by the Commission should not be seen as a guarantee that changes of the Swedish market model will not be necessary in the future. Changes of the EU legislation, or the expansion of the Swedish natural gas market, could result in a future need for adjustments.

As it is confirmed that the Swedish market model, today, fulfils the requirements according to the EU legislation, the committee considers that there is no reason for an adjustment. If a need would arise in the future, the committee has prepared a solution. It can easily be applied in order to allow the booking of capacity by shippers in the Swedish entry point. The solution is known as the adaptor solution, creating a new interface between Sweden and Denmark. Through a minimum of changes in the Swedish legislation, the new interface would imply new possibilities in combination with major advantages of the present market model. Hence, there is a practicable tool to be used in the future, if needed.

Security of gas supply

The committee has performed an overhaul of the national legislation with respect to the security of gas supply. The report contains proposals for measures in order to secure the appliance of the Regulation (EU) No 994/2010 of the European Parliament and of the Council, concerning measures to safeguard security of gas supply and repealing Council Directive 2004/67/EC. As a result of the overhaul, chapter 8 a of the Swedish natural gas law (2005:403) is suggested to be cancelled. Instead, a new law concerning the security of gas supply is suggested to be introduced.

The committee suggests that the Swedish Energy Agency will be appointed as the national competent authority in accordance with the Regulation (EU) No 994/2010. The authority is today responsible for the major parts of the security of gas supply within Sweden. In the new role as the competent authority, the responsibility will increase as a consequence of additional tasks and intensified requirements.

The Swedish Energy Agency does not have any control room for the supervision of the national natural gas system. Hence, it is necessary for the Swedish Energy Agency to delegate certain operational tasks to the system balancing administrator. According to the committee's proposal, the system balancing administrator may also be a TSO. In this way the operational tasks can be delegated to a market player with continuous manning for the supervision and control of the gas supply.

However, according to the Regulation (EU) No 994/2010, the Commission has the right to get certain information directly from the competent authority. For this reason, parts of the responsibilities, within the role as a competent authority, are not possible or proper to delegate. This means that the Swedish Energy Agency most likely has to arrange some kind of on-duty service in order to safeguard the communication with the Commission in case of an emergency situation.

Among other things, the measures of the competent authority includes the carrying out of a risk assessment. On the basis of the risk assessment, the competent authority shall also establish a preventive action plan, as well as an emergency plan. Operational tasks delegated to the system balancing administrator, shall be specified in the plans. The monitoring of security of gas supply at national level is to be done on a regular basis.

Competent authorities within different member states are supposed to cooperate with each other, in order to prevent a supply disruption and to limit damages if a disruption would occur. From a Swedish point of view it would probably be favourable with a close cooperation between the Swedish and the Danish competent authorities, as all natural gas consumed in Sweden is imported from Denmark.

Regarding the protected customers, the committee suggests that the present definition which only embraces household consumers, will be preserved without any changes. The main reason for this is the new and rigorous supply standard requirements in accordance with article 8 of the Regulation (EU) No 994/2010.

The committee has identified a potential problem related to the definition of the protected customers. As before, it is not possible to include housing cooperatives in the definition of protected customers. This is because it is not possible to separate housing cooperatives from commercial real estate companies when it comes to the transport of gas. As a consequence, housing cooperatives may have their gas deliveries reduced, or temporarily interrupted, in case of an emergency situation. In order to solve this problem, the solution is probably found through measures to strengthen the overall gas supply in the Swedish market. The demand side measures are today considered to be exhausted.

In consequence with the proposed transfer of the system balancing administration to the private owned company Swedegas AB, the committee has paid attention to the new conditions in the market with respect to the security of gas supply. Svenska kraftnät is today responsible for certain tasks with connection to the security of gas supply, besides the Swedish Energy Agency. When accomplishing the Regulation (EU) No 994/2010, Svenska kraftnät's present security of gas supply tasks are to be managed by the competent authority.

The split and transfer of Svenska kraftnät's present tasks to Swedegas AB and the Swedish Energy Agency, is therefore to be considered as an effective way of accomplishing the EU regulation. The roles of the market players will become more distinct and the reaction time in the case of a disruption, or an emergency situation, will probably be shortened compared with today. The safeguarding of the Swedish security of gas supply will probably become strengthened.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om trygg naturgasförsörjning

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om trygg naturgasförsörjning. Bestämmelser om trygg naturgasförsörjning finns också i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 10 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG¹.

Definitioner

2 § Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i naturgaslagen (2005:403).

Behörig myndighet

3 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara behörig myndighet enligt förordning (EU) nr 994/2010.

¹ EUT L 295, 12.11.2010, s. 1 (Celex 32010R0994).

Företagsplaner

4 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner).

Överlämnande av uppgift enligt förordning (EU) nr 994/2010

5 § Den behöriga myndigheten får överlämna åt den systembalansansvarige att utlysa krisnivåer enligt artikel 10.3 i förordning (EU) nr 994/2010. När den systembalansansvarige utlyser någon av de krisnivåer som anges i nämnda punkt, ska den omedelbart informera den behöriga myndigheten om detta och förse myndigheten med all nödvändig information.

Tillsyn

6 § Den behöriga myndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av

1. denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och
2. förordning (EU) nr 994/2010 och de planer som upprättas enligt förordningen.

7 § Den behöriga myndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten, får meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att den behöriga myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag och förordning (EU) nr 994/2010.

8 § Den behöriga myndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

Avgifter

9 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten får meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt enligt förordning (EU) nr 994/2010.

Överklagande

10 § Ett beslut av den behöriga myndigheten om förelägganden enligt 8 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Denna lag träder i kraft den xx 2012.

2 Förslag till förordning om trygg naturgasförsörjning

Regeringen föreskriver följande.

Förordningens tillämpningsområde

1 § Denna förordning kompletterar bestämmelserna i lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning. Bestämmelser om trygg naturgasförsörjning finns också i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 10 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG¹.

Definitioner

2 § De termer och uttryck som används i förordningen har samma innebörd som i lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning.

Behörig myndighet

3 § Statens energimyndighet är behörig myndighet enligt lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning och förordning (EU) nr 994/2010.

Företagsplaner och samarbete mellan behöriga myndigheter

4 § Statens energimyndighet får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner).

Statens energimyndighet får samarbeta med andra medlemsstaters behöriga myndigheter och upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och gemensamma krisplaner enligt förordning (EU) nr 994/2010.

¹ EUT L 295, 12.11.2010, s. 1 (Celex 32010R0994).

Uppgiftslämnande

5 § Statens energimyndighet får meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att fullgöra sitt uppdrag som behörig myndighet enligt lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning och förordning (EU) nr 994/2010.

3 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgaslagen (2005:403)¹ dels att 7 kap. 2 §, 8 a kap. och 10 kap. 5 a § ska upphöra att gälla,

dels att 7 kap. 1, 3–7, 9–12 §§, 10 kap. 1 och 4 §§, 11 kap. 4 § ska ha följande lydelse, och

dels att rubriken närmast före 7 kap. ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Övergripande systemansvar

Systembalansansvar

7 kap.

1 §

Regeringen *skall* utse en myndighet *som har* det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella naturgassystemet (*systemansvarig myndighet*).

Regeringen *ska* utse en *juridisk person eller myndighet att ha* det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella naturgassystemet (*systembalansansvarig*).

Regeringen får meddela föreskrifter om den systembalansansvariges uppgifter.

3 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för dem som ingått ett balansavtal enligt 4 § första stycket att till den systemansvariga myndigheten

¹ Senaste lydelse för
7 kap. 2 § SFS 2006:646, och
8 a kap. 1–2 §§ SFS 2006:646,
8 a kap. 3 § SFS 2008:901,
8 a kap. 4–8 §§ SFS 2006:646,
10 kap. 5 a § SFS 2006:646.

lämna de uppgifter om inmatning och uttag av naturgas som behövs för utövandet av systemansvaret.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *den systemansvariga myndigheten* får meddela föreskrifter om skyldighet för dem som bedriver överföring av naturgas att till *den systemansvariga myndigheten* lämna de uppgifter som behövs för utövandet av *systemansvaret*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *tillsynsmyndigheten* får meddela föreskrifter om skyldighet för dem som bedriver överföring av naturgas att till *den systembalansansvarige* lämna de uppgifter som behövs för utövandet av *systembalansansvaret*.

4 §²

En leverantör av naturgas får bara leverera naturgas i uttagspunkter för vilka leverantören eller någon annan, gentemot *den systemansvariga myndigheten*, har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella naturgassystemet tillförs lika mycket naturgas som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande ska göras genom ett avtal med *den systemansvariga myndigheten* (balansavtal).

En leverantör av naturgas får bara leverera naturgas i uttagspunkter för vilka leverantören eller någon annan, gentemot *den systembalansansvarige*, har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella naturgassystemet tillförs lika mycket naturgas som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande ska göras genom ett avtal med *den systembalansansvarige* (balansavtal).

Första stycket tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 7 a § första stycket.

Med uttagspunkt avses därvid den punkt där en gasförbrukare, enligt avtal med innehavaren av naturgasledning, tar ut naturgas för förbrukning.

5 §

Villkoren i balansavtalen *skall* vara objektiva och icke-diskriminerande.

Villkoren i balansavtalen *ska* vara objektiva och icke-diskriminerande.

² Senaste lydelse 2009:581.

Den *systemansvariga myndigheten* får inte ingå balansavtal förrän *de metoder som har använts för att utforma avtalen* har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande *skall* lämnas, om *metoderna kan antas leda till att avtalen* uppfyller kraven enligt första stycket.

Den *systembalansansvarige* får inte ingå balansavtal förrän *avtalsvillkoren* har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande *ska* lämnas om *villkoren* uppfyller kraven enligt första stycket.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

6 §

Den *systemansvariga myndigheten* *skall* offentliggöra de villkor som tillämpas i balansavtalen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om dessa villkor.

Den *systembalansansvarige* *ska* offentliggöra de villkor som tillämpas i balansavtalen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om dessa villkor.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

7 §³

När den *systemansvariga myndigheten* får kännedom om att ett avtal med *myndigheten* om balansansvar enligt 4 § första stycket ska upphöra att gälla, ska *myndigheten* utan dröjsmål underrätta de innehavare av naturgasledningar på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Ledningsinnehavarna ska utan dröjsmål underrätta berörda

När den *systembalansansvarige* får kännedom om att ett avtal med *den systembalansansvarige* om balansansvar enligt 4 § första stycket ska upphöra att gälla, ska *den systembalansansvarige* utan dröjsmål underrätta de innehavare av naturgasledningar på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Ledningsinnehavarna ska

³ Senaste lydelse 2009:581.

leverantörer av naturgas.

När någon, som i ett avtal med en leverantör av naturgas har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där leverantören levererar naturgas, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den *systemansvariga myndigheten* och de innehavare av naturgasledningar på vars ledningsnät de uttagpunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Innehavarna av naturgasledningar ska utan dröjsmål underrätta leverantören av naturgas.

Regeringen eller, efter tillsynsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheten enligt första och andra styckena.

utan dröjsmål underrätta berörda leverantörer av naturgas.

När någon, som i ett avtal med en leverantör av naturgas har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där leverantören levererar naturgas, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den *systembalansansvarige* och de innehavare av naturgasledningar på vars ledningsnät de uttagpunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Innehavarna av naturgasledningar ska utan dröjsmål underrätta leverantören av naturgas.

9 §⁴

Den som övertar balansansvaret i en naturgasförbrukares uttagpunkt efter en anmälan enligt 8 § första stycket får göra det från och med den dag då naturgasleverantören övertar leveranserna.

I andra fall får balansansvaret bara övertas från och med den första dagen i en kalendermånad. Den leverantör som enligt 7 d § är leveransskyldig i uttagpunkten ska enligt de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar underrätta innehavaren av naturgasledning om övertagandet senast en månad innan det ska ske.

Den *systemansvariga myndigheten* får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt ska börja gälla

Den *systembalansansvarige* får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt ska börja gälla tidigare än vad

⁴ I föreslagen lydelse i prop. 2010/11:70 Tredje inreklamspaketet för el och naturgas.

tidigare än vad som följer av andra stycket.
andra stycket.

En innehavare av naturgasledning som tar emot en anmälan enligt andra stycket ska sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten.

10 §⁵

Den som bedriver överföring av naturgas ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer hålla den *systemansvariga myndigheten* underrättad om byte av balansansvarig enligt 7 b § första och tredje styckena, 7 c § första stycket och 9 §. Den som bedriver överföring av naturgas ska dessutom hålla den *systemansvariga myndigheten* underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för dennes egna inköp.

Den som bedriver överföring av naturgas ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer hålla den *systembalansansvarige* underrättad om byte av balansansvarig enligt 7 b § första och tredje styckena, 7 c § första stycket och 9 §. Den som bedriver överföring av naturgas ska dessutom hålla den *systembalansansvarige* underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för dennes egna inköp.

11 §

Den *systemansvariga myndigheten* skall svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *myndigheten* meddelar.

Den *systembalansansvarige* ska svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, *tillsynsmyndigheten* meddelar.

12 §⁶

En leverantör av naturgas som har levererat gas till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska

En leverantör av naturgas som har levererat gas till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska

⁵ Senaste lydelse 2009:581.

⁶ Senaste lydelse 2009:581.

vid den *systemansvariga myndighetens* avräkning anses som balansansvarig i uttagspunkten. Ersättning ska betalas enligt de villkor som den *systemansvariga myndigheten* tillämpar mot balansansvariga.

vid den *systembalansansvariges* avräkning anses som balansansvarig i uttagspunkten. Ersättning ska betalas enligt de villkor som den *systembalansansvarige* tillämpar mot balansansvariga.

10 kap.

1 §⁷

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av

1. denna lag och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

Tillsynen omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 7 kap. med undantag för 5 och 6 §§, 8 kap. med undantag för 13–20 §§, 8 a kap. med undantag för 1 § och inte heller efterlevnaden av bestämmelserna i 5 kap.

Tillsynen omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller efterlevnaden av bestämmelserna i 5 kap.

4 §⁸

Tillsynsmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående att en innehavare av en naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning inte följer bestämmelser som omfat-

Tillsynsmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående att en innehavare av en naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning *eller en systembalansansvarig* inte

⁷ Föreslagen lydelse i prop. 2010/11:70.

⁸ Föreslagen lydelse i prop. 2010/11:70.

tas av myndighetens tillsyn följer bestämmelser som omfattas av myndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får tillsynsmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Tidsfristerna gäller även vid anmälan mot den systemansvariga myndigheten med påstående att dess balansavtal inte är objektiva eller icke-diskriminerande.

11 kap.

4 §⁹

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 5 § första stycket, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ *samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning enligt 7 kap. 2 § samt om åtgärder och ersättning enligt 8 a kap. 5 och 6 §§* får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till *kammarrätten*.

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 5 § första stycket, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till *kammarrätt*.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Denna lag träder i kraft den xx 2012.

⁹ Senaste lydelse 2006:646.

4 Förslag till förordning om ändring i naturgasförordning (2006:1043)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgasförordningen (2006:1043)

*dels att 29–33 §§ ska upphävas¹,
dels att rubriken närmast före 21 § ska ha följande lydelse,
dels att 21–23, 27 och 34 §§ ska ha följande lydelse,*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Övergripande systemansvar

Systembalansansvar

21 §

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) skall vara systemansvarig myndighet enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403).

Swedegas AB ska vara systembalansansvarig enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403).

22 §

Den som bedriver överföring av naturgas *skall* hålla Svenska kraftnät kontinuerligt underrättad om temperatur, tryck, flöde och ventillägen i mät- och reglerstationer och om sådana driftsstörningar som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

Den som bedriver överföring av naturgas *skall* också hålla Svenska kraftnät underrättad om volymen naturgas i ledningarna, *hur stor volym överförd naturgas som, med beaktande av 7 kap. 2 § andra stycket naturgaslagen*

Den som bedriver överföring av naturgas *ska* hålla Swedegas AB kontinuerligt underrättad om temperatur, tryck, flöde och ventillägen i mät- och reglerstationer och om sådana driftsstörningar som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

Den som bedriver överföring av naturgas *ska* också hålla Swedegas AB underrättad om volymen naturgas i ledningarna.

¹ Senaste lydelse
29-30 a §§ 2008:900,
34 § 2007:1321.

(2005:403), kan avbrytas och var i ledningsnätet ett sådant avbrytande skulle kunna ske.

Den som bedriver överföring av naturgas skall utan dröjsmål underrätta Svenska kraftnät om sådana planerade åtgärder på de egna ledningarna som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

Den som bedriver överföring av naturgas ska utan dröjsmål underrätta Swedegas AB om sådana planerade åtgärder på de egna ledningarna som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

23 §

Svenska kraftnät får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 22 §.

Energimarknadsinspektionen får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 22 §.

27 §

Svenska kraftnät får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 7 kap. 10 § naturgaslagen (2005:403).

Energimarknadsinspektionen får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 7 kap. 10 § naturgaslagen (2005:403).

34 §

Statens energimyndighet är tillsynsmyndighet enligt 8 a kap. naturgaslagen (2005:403). Energimarknadsinspektionen ska i övriga delar utöva tillsyn enligt 10 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403).

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet enligt 1 kap. 9 § naturgaslagen (2005:403).

5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att 2 § ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Energimarknadsinspektionen ska särskilt samverka med

1. Konsumentverket och Konkurrensverket i frågor som rör kundfrågor och marknadsövervakning av de konkurrensutsatta energimarknaderna,

2. Elsäkerhetsverket i frågor som rör leveranssäkerhet och överföringskvalitet i elnätet, och

3. Affärsverket Svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av *de gemensamma marknaderna* för el och *naturgas* inom Norden och Europa.

3. Affärsverket Svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av *den gemensamma marknaden* för el inom Norden och Europa.

¹ Senaste lydelse SFS 2008:1072.

6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät
dels att 3 § 13–15 ska upphöra att gälla,
dels att 2 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857) och 1 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el *samt enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403) och 21 § naturgasförordningen (2006:1043)*. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet enligt elberedskapslagen (1997:288).

2 §

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857) och 1 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet enligt elberedskapslagen (1997:288).

3 §¹

Svenska kraftnät ska också

1. bygga ut stamnätet för el baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar,
2. svara för tillsyn i frågor om driftsäkerhet hos det nationella elsystemet enligt ellagen (1997:857) och förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el,
3. främja konkurrensen på el- och naturgasmarknaderna,
4. främja forskning, utveckling och demonstration av ny teknik av betydelse för verksamheten,
5. svara för beredskapsplaneringen inom sitt verksamhetsområde under kris- eller krigsförhållanden,
6. bedriva tjänsteexport inom sitt verksamhetsområde,
7. främja dammsäkerheten i landet,

¹ Föreslagen lydelse i SOU 2010:30.

8. bygga ut, installera och förvalta ledningar för elektronisk kommunikation, främst på stamnätet, samt upplåta nätkapacitet i dessa,

9. svara för uppgifter som följer av att verket är kontoförande myndighet enligt lagen (2003:113) om elcertifikat,

10. som kontoföringsmyndighet handlägga frågor om ursprungsgarantier enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el,

11. bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och löpande förmedla information om effekttillgång till marknadens aktörer,

12. inom sitt verksamhetsområde se till att möjligheterna att bygga ut förnybar elproduktion underlättas,

13. årligen till regeringen redovisa sitt arbete som systemansvarig myndighet för naturgas, särskilt uppgifter om förhållanden av betydelse för utvärdering av gasmarknadsreformen,

14. samråda med Energimarknadsinspektionen vid utförande av inspektionens uppdrag att utarbeta en årlig rapport om försörjningstryggheten för naturgas enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG,

15. samråda med Statens energimyndighet vid utförande av myndighetens uppdrag om årlig rapportering enligt Rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning,

16. årligen senast den 10 januari, den 10 april, den 10 juli samt den 10 oktober

16. årligen senast den 10 januari, den 10 april, den 10 juli samt den 10 oktober

redovisa statistiska uppgifter om elimport från tredje land för föregående kvartal enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/3/EG, och

redovisa statistiska uppgifter om elimport från tredje land för föregående kvartal enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54,

17. se till att de regelverk och rutiner som affärsverket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag,

18. inkassera kapacitetsavgifter,

19. delta i utvecklingen av regionala marknader för el *och* regionala marknader för el inom *och* regionala marknader för el inom naturgas inom Norden och EU, Norden och EU,

20. ska delge Energimarknadsinspektionen resultatet av sin tillsyn över det nationella elsystemet driftssäkerhet, och

21. utföra de uppgifter som åligger den systemansvariga för överföringssystem för el i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2009/714/EG av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel.

7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet att 2 och 17 §§ ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Statens energimyndighet ska

1. verka för rationell tillförsel, omvandling, distribution och användning av energi,

2. samordna arbetet med omställningen av energisystemet och verka för en ökad användning av förnybara energikällor, särskilt vindkraft,

3. inom sitt verksamhetsområde främja forskning, utveckling, demonstration, innovation, affärsutveckling och kommersialisering, marknadsintroduktion av ny teknik och nya tjänster samt nyttiggörande av resultat från sådan verksamhet,

4. vara *tillsynsmyndighet* för naturgasförsörjning enligt 8 a kap. naturgaslagen (2005:403),

4. vara *behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG och fullgöra de uppgifter som följer av förordningen,*

4 a. ansvara för att de marknadstester som avses i artikel 6.10 i förordning (EU) nr 994/2010 genomförs,

5. utarbeta underlag för utvärdering och omprövning av de samlade energipolitiska programmen,

6. bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och särskilt energiomvandlingens och energianvändningens

¹ Senaste lydelse SFS 2010:807.

inverkan på och betydelse för miljö och klimat samt näringslivets konkurrenskraft och den ekonomiska tillväxten,

7. följa den internationella utvecklingen inom verksamhetsområdet och främja svenskt deltagande i internationellt samarbete,

8. ansvara för officiell statistik i enlighet med vad som anges i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken,

9. bevaka att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 106/2008 av den 15 januari 2008 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning följs,

10. för Sveriges räkning, som nationell expertmyndighet för de projektbaserade mekanismerna gemensamt genomförande och ren utveckling, ansvara för att formellt godkänna klimatprojekt i enlighet med beslut 16/CP.7 och 17/CP.7 under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring,

11. inom sin verksamhet för en effektiv energianvändning, beakta behoven av funktionalitet, hanterbarhet och andra konsumentaspekter vid utformning av märkning och tekniska standarder samt vid provning av energianvändande utrustning,

12. ha ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet,

13. tillsammans med Naturvårdsverket delta i arbetet med att genomföra och föreslå förbättringar av systemet för handel med utsläppsrätter,

14. medverka i och förvärva utsläppsenheter från projekt inom ramen för Kyotoprotokollets projektbaserade flexibla mekanismer JI och CDM samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer upprättade under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring eller inom ramen för beslutet om ansvarsfördelning inom EU,

15. medverka i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet med utgångspunkt i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete och i enlighet med prioriteringarna i En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013,

16. se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag, och

17. ha ett samlat ansvar för information och för att ta fram underlag i enlighet med vad som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG.

17 §²

Statens energimyndighet ska bistå regeringen med att ta fram underlag till sådan rapportering som faller inom myndighetens ansvarsområde.

Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Den rapport som myndigheten årligen ska utarbeta i enlighet med de rapporteringskrav som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning ska utarbetas i samråd med Affärsverket svenska kraftnät.

Denna förordning träder i kraft den xx 2012 utom i fråga om 2 § 4, som träder i kraft den 3 december 2011.

² Senaste lydelse SFS 2011:97.

8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 10 och 12 §§ i förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna förordning innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera den del av verksamheten vid Energimarknadsinspektionen som sker enligt naturgaslagen (2005:403) (tillsynsavgift) samt den del av verksamheten vid Affärsverket svenska kraftnät (*Svenska kraftnät*) och Statens energimyndighet (Energimyndigheten) som sker enligt 8 a kap. nämnda lag (försörjningstrygghetsavgift).

1 §

Denna förordning innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera den del av verksamheten vid Energimarknadsinspektionen som sker enligt naturgaslagen (2005:403) (tillsynsavgift) samt den del av verksamheten vid Statens energimyndighet (Energimyndigheten) som sker enligt lagen (2011:xx) om trygg naturgasförsörjning (försörjningstrygghetsavgift).

Försörjningstrygghetsavgiften ska betalas till *Svenska kraftnät*. *Hälften av de inbetalda avgifterna ska av Svenska kraftnät överföras till Energimyndigheten.*

Svenska kraftnät ska lämna uppgift till den avgiftsskyldige om storleken av den försörjningstrygghetsavgift som ska betalas vid varje betalningstillfälle.

8 §¹

Försörjningstrygghetsavgiften ska betalas till *Energimyndigheten*.

Energimyndigheten ska lämna uppgift till den avgiftsskyldige om storleken av den försörjningstrygghetsavgift som ska betalas vid varje betalningstillfälle.

¹ Senaste lydelse SFS 2009:859.

10 §

Den som är avgiftsskyldig enligt denna förordning ska senast en månad efter utgången av varje kvartal till Energimarknadsinspektionen rapportera den mängd naturgas som överförs i anslutningspunkten.

Energimarknadsinspektionen ska vidarebefordra uppgifter som lämnas enligt första stycket till *Svenska kraftnät*.
Energimarknadsinspektionen ska vidarebefordra uppgifter som lämnas enligt första stycket till *Energimyndigheten*.

12 §

Energimarknadsinspektionen får *efter samråd med Svenska kraftnät* meddela föreskrifter om hur överföring av naturgas ska rapporteras.
Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om hur överföring av naturgas ska rapporteras.

1 Utredningsuppdrag och tillvägagångssätt

1.1 Utredningsuppdraget

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 att utse en särskild utredare med uppgift att hantera frågorna gällande systemansvar, marknadsmodell och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen). Uppdraget för Utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (N 2010:05) preciseras i kommittédirektiv 2010:60 och innebär i korthet att:

- Lämna förslag till hur en överföring av dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska kraftnät till en ny aktör bör genomföras.
- Utreda om den svenska marknadsmodellen för gas behöver anpassas för att uppfylla EU:s formella krav, och om utredaren så finner lämpligt lämna ett förslag till anpassning av det svenska regelverket.
- I förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att Sverige ska kunna uppfylla kraven enligt gasförsörjningsförordningen.

1.1.1 Systemansvaret för gas

Enligt FRANS kommittédirektiv ska utredaren bl.a. identifiera nödvändiga förändringar och i förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att möjliggöra en hantering av systemansvaret i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivets) sammanhållna lösning för systemansvar och transmission (TSO). Utredaren ska vidare lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ordning där ansvaret för systembalans och transmission är sammanhållet inom ett organ.

Av kommittédirektivet framgår även att utredaren ska lämna förslag till hur en överföring av dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska kraftnät till en ny aktör bör genomföras. I detta arbete ska utredaren utgå från att det svenska transmissionsnätet för gas även fortsättningsvis ska förvaltas i icke-statlig regi. Samtidigt ska utredarens förslag beakta de krav på ägarmässig åtskillnad som anges i gasmarknadsdirektivet.

I fråga om konsekvenser ska utredaren bl.a. belysa konsekvenserna för Svenska kraftnät av att gasverksamheten avvecklas, samt konsekvenserna för den svenska gasmarknaden av att Svenska kraftnät upphör som systemansvarig myndighet. Likaså ska konsekvenserna för Energimarknadsinspektionens tillsyn belysas, liksom konsekvenserna för den svenska försörjningstryggheten för naturgas beroende på vald systemansvarslösning.

1.1.2 Marknadsmodellen för gas

Utredaren ska följa pågående harmoniseringsarbete inom EU med koppling till den svenska marknadsmodellen för gas och om erforderligt utforma förslag till ändring av den svenska lagstiftningen.

Genom att identifiera och utvärdera effekterna av förändringarna i det reviderade avsnittet 3 i bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 (gasförordningen), ska eventuellt behov av anpassning av den svenska marknadsmodellen

för gas utredas och om lämpligt ligga till grund för förslag till förändringar.

1.1.3 Försörjningstryggheten för gas

I förekommande fall ska utredaren föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att Sverige ska kunna uppfylla kraven enligt gasförsörjningsförordningen.

Gasförsörjningsförordningen innebär tydligt skärpta krav på EU:s medlemsstater. Rådets direktiv 2004/67/EG om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning (gasförsörjningsdirektivet) upphörde att gälla vid gasförsörjningsförordningens ikraftträdande.

Jämfört med gasförsörjningsdirektivet är gasförsörjningsförordningens krav betydligt mer omfattande och långtgående. Gasförsörjningsförordningen är dessutom, till skillnad från gasförsörjningsdirektivet, direkt gällande och tillämplig i alla medlemsstater.

Gasförsörjningsförordningens övergripande syfte är att bidra till att öka försörjningstryggheten på EU:s inre marknad för naturgas. Målet är att den inre marknadens funktion ska kunna upprätthållas vid såväl partiella som mer omfattande störningar i tillförseln av gas till EU.

1.2 Tillvägagångssätt

1.2.1 Utredningens vision och övergripande mål

Utredningens vision har varit att bidra till utformningen av en väl fungerande och effektiv gasmarknad som underlättar verksamheten för samtliga aktörer, inklusive kunderna.

För att kunna lämna de förslag och bedömningar som utredningens vision kräver, har ett av de övergripande målen varit att få utredningens deltagare att känna en stor delaktighet, ett stort engagemang liksom ansvar för utredningsarbetet och dess slutsatser. Härigenom har det varit möjligt att kunna presentera utredningens betänkande på utsatt tid, vilket har varit det andra övergripande målet under utredningsarbetet.

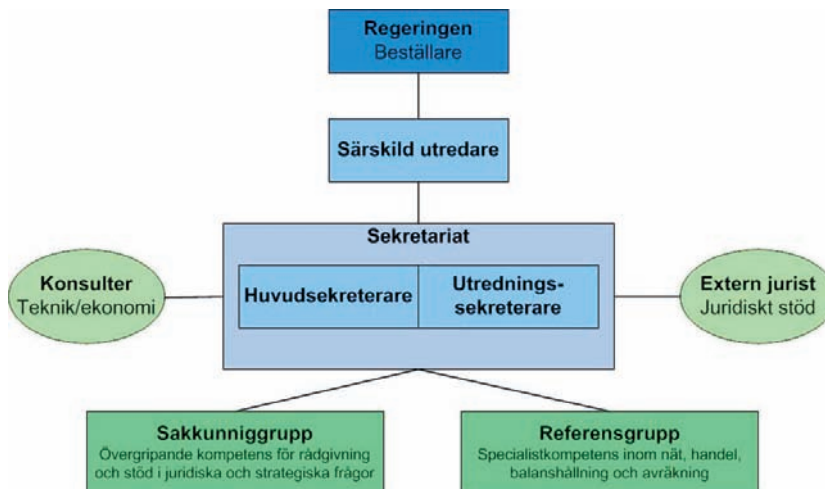
1.2.2 Organisation

Utredningsarbetet har letts av den särskilda utredaren. Utkast till betänkandets texter har löpande tagits fram av utredningens sekretariat i samråd med de två grupper som under arbetet varit knutna till utredningen. Vid sidan av dessa grupper har utredningen tagit hjälp av externa konsulter för inhämtning av information, kartläggning och jämförande studier. Sekretariatet har dessutom haft stöd av en extern jurist med bred kunskap om den svenska naturgasmarknaden.

Sakkunniggruppen har utgjorts av personer med övergripande kompetens i ledande befattningar inom gasbranschen och berörda organisationer i övrigt. Gruppens syfte har varit att bistå utredaren och sekretariatet med rådgivning och stöd i frågor av juridisk och strategisk karaktär. I gruppen har även ingått två adjungerade experter.

Referensgruppen har utgjorts av personer med specialistkompetens inom områdena nätverksamhet, handelsverksamhet, balanshållning och balansavräkning. Arbetet med att utvärdera och föreslå förändringar av systemansvar och marknadsmodell har kontinuerligt krävt återkoppling från personer med denna typ av specialistkompetens. Referensgruppen har dessutom varit indelad i två undergrupper som har arbetat självständigt och parallellt med sekretariatet. Undergrupperna har vid varje möte i referensgruppen tilldelats uppgifter att lösa, vilka har redovisats vid kommande möte. Härigenom har utredningsarbetets sakfrågor snabbt kunnat drivas framåt.

Figur 1.1 Illustration av utredningens organisation

1.2.3 Genomförande

Utredningsarbetet har genomförts inom ramen för ett traditionellt projektupplägg med ett antal väldefinierade faser. Upplägget har bidragit till en god överblick över utredningsarbetet, naturliga delleveranser, ökade möjligheter till uppföljning samt god styrbarhet.

Arbetet har präglats av en hög mötesfrekvens genom separata möten i sakkunnigruppen och referensgruppen. Mötena har genomförts med fyra till sex veckors intervall inom respektive grupp. De sammanlagt 15 möten som genomförts inom sakkunnigruppen och referensgruppen under perioden augusti 2010 till april 2011 har givit deltagarna god insyn i arbetet och samtidigt bidragit till att sekretariatet erhållit värdefulla synpunkter. Vid sidan av dessa möten har inledande bilaterala möten genomförts med berörda aktörer i utredningsarbetets inledningsskede.

Som ett komplement till den löpande kontakten med sakkunnigruppen och referensgruppen har sekretariatet fått vägledning och stöd av en extern jurist med bred kunskap om den svenska gasmarknaden.

Sekretariatsmöten har genomförts i genomsnitt var annan vecka. Slutjusteringsmöte genomfördes i form av en tvådagars konferens i

slutet av april 2011 och var det enda tillfälle då sakkunnig- och referensgruppen samlades samtidigt.

Förstudien

Förstudien genomfördes under maj 2010 och omfattade merparten av den grundläggande planeringen inför det kommande arbetet. Utredningens vision, övergripande mål, arbetsformer, bemanning och tidsplanering tog form under denna fas.

Projekteringsfasen

Projekteringsfasen inleddes i samband med regeringsbeslutet den 3 juni 2010 och avslutades i samband med det andra mötet i sakkunniggruppen den 12 oktober 2010. Under projekteringsfasen bedrevs utredningsarbetet i första hand på bredden. Nätverk skapades och sekretariat, sakkunniggrupp och referensgrupp bemannades. Utredaren och huvudsekreteraren genomförde i mitten av augusti 2010 en rundresa bland berörda aktörer inom branschen.

Under projekteringsfasen utformades vidare administrativa rutiner för ekonomi och budgetuppföljning, diarieföring och arkivering. Utredningens webbplats skapades. En stor mängd information i sakfrågorna inhämtades samtidigt som utformningen av betänkandets struktur inleddes. Sekretariatet deltog i den kommittéutbildning som ett antal gånger per år genomförs av Kommittéservice. Sammanlagt genomfördes två möten i sakkunniggruppen och ett möte i referensgruppen under projekteringsfasen.

Genomförandefasen

Genomförandefasen sträckte sig från mitten av oktober 2010 t.o.m. sakkunniggruppens möte den 25 januari 2011. Under denna fas utfördes merparten av det arbete som planerats och förberetts under projekteringsfasen. En viktig del av arbetet i denna fas var att kontinuerligt förankra slutsatser och delresultat inom arbetsgrupperna för att undvika risk för sena kursändringar under avslutningsfasen.

Sekretariatet övergick till att arbeta på djupet i sakfrågorna med stöd av sakkunniga och specialister. Utformningen av beskrivande texter liksom överväganden och förslag skedde till viss del parallellt med utformningen av författningstexter. Detta tillvägagångssätt möjliggjordes till stor del genom inledande kartläggning av utredningens tänkta arbetsflöde från start till mål i fråga om systemansvar och marknadsmodell.

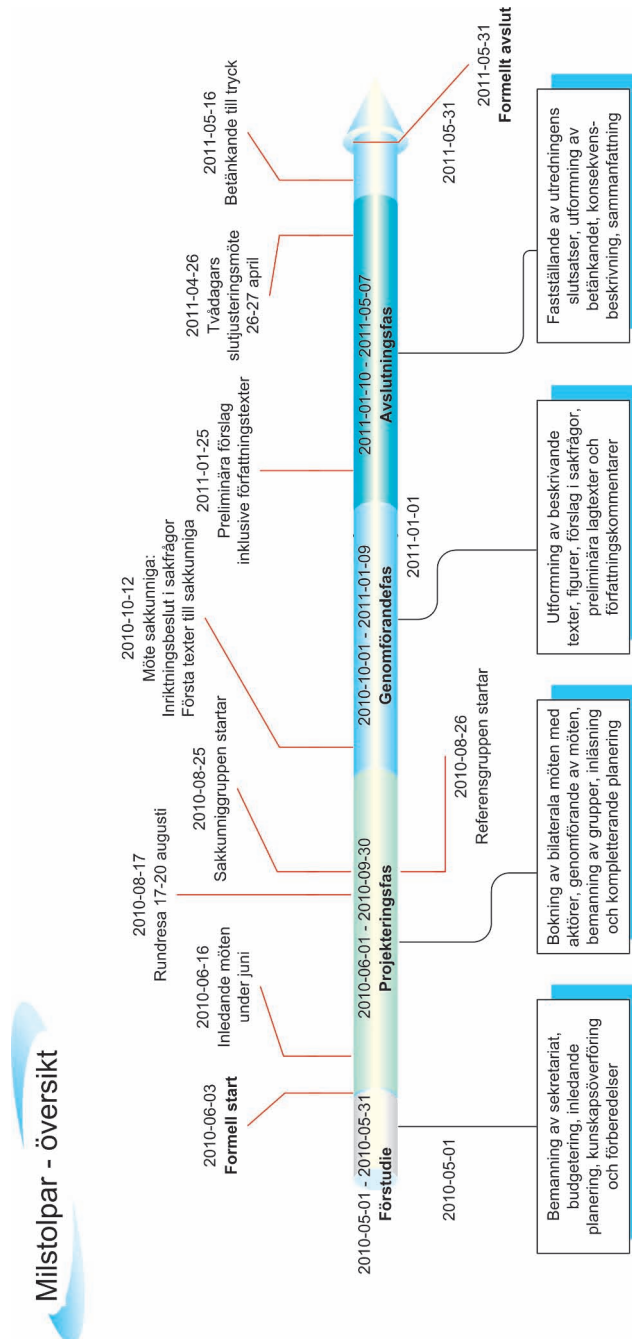
Under slutet av genomförandefasen upphandlades konsulter i syfte att underlätta kvalitetssäkring och utformning av konsekvensutredning under utredningsarbetets avslutningsfas. Under genomförandefasen samlades sakkunniggruppen tre gånger och referensgruppen fyra gånger.

Avslutningsfasen

I denna sista fas av utredningsarbetet var arbetet inriktat på att ytterligare utveckla och kvalitetssäkra resultatet från genomförandefasen parallellt med utformningen av betänkandets konsekvensutredning. Detta arbete underlättades av jämförande beskrivningar, analyser och exempel på konsekvenser levererade av de tidigare upphandlade konsulterna. Avslutningsfasen omfattade även utformning av betänkandets delar av mer administrativ karaktär liksom utformningen av betänkandets sammanfattning på svenska och engelska.

Under avslutningsfasen genomfördes två möten inom sakkunniggruppen respektive referensgruppen följt av ett gemensamt tvådagars slutjusteringsmöte den 26–27 april. Avslutningsfasen avslutades i månadsskiftet april/maj 2011 och återstående tid fram till slutredovisningsdatumet den 31 maj ägnades åt korrekturläsning, tryck och avslutande administrativt arbete.

Figur 1.2 Utredningsarbetet har bedrivits under ett antal väldefinierade faser

1.3 Betänkandets struktur

Betänkandet består av sju avsnitt samt missiv, sammanfattning på svenska och engelska samt författningsförslag och referenser. Ambitionen har varit att göra en tydlig åtskillnad mellan beskrivande texter (gällande regelverk och förutsättningar vid betänkandets utformning) och de texter som innehåller slutsatser och värderingar av slutsatser till grund för framlagda förslag.

Avsnitt 2–4 är härigenom utformade som beskrivningar av gällande regelverk och förutsättningar avseende systemansvar, marknadsmodell och försörjningstrygghet för gas. Genom beskrivningarna uppnås flera fördelar. På samma gång som de tydliggör vilka delar av det nuvarande regelverket som har direkt inverkan på utredningsarbetets sakfrågor, bidrar de till att identifiera vilka delar av det svenska regelverket som kan komma att påverkas av betänkandets överväganden och förslag.

Betänkandets överväganden, bedömningar och förslag har samlats i avsnitt 5 och fördelas per sakområde i avsnitten 5.1–5.6. Konsekvensutredningen återfinns i avsnitt 6 och omfattar liksom avsnitt 5 de olika sakfrågorna under separata rubriker. Efter författningskommentarerna i avsnitt 7 följer avgivna särskilda yttranden, referenser samt betänkandets bilagor.

1.4 Utgångspunkter och begrepp

1.4.1 Utgångspunkter för utredningsarbetet

Beskrivningarna av gällande regelverk och förutsättningar tar sin utgångspunkt i rådande förhållanden vid betänkandets utformning. Parallellt med utredningsarbetet genomförs emellertid införlivandet av det tredje inre marknadspaketet för el och gas i svensk rätt. Delar av det tredje inre marknadspaketets rättsakter ska tillämpas redan fr.o.m. den 3 mars 2011. Detta innebär att delar av det regelverk som beskrivs i de inledande avsnitten 2–4 per definition redan är inaktuella vid utformningen av detta betänkande.

I vissa fall rör utredningens överväganden, bedömningar och förslag delar av nuvarande regelverk som påverkas av genomförandet av det tredje inre marknadspaketet liksom tillämpningen av gasförsörjningsförordningen. Utredningen hänvisar i dessa fall

till de styrande dokument som ligger till grund för det framtida regelverket, dvs. aktuella propositioner liksom rättsakter från EU.

Avsnitt 5.1 intar dock en särställning i detta avseende. Avsnittet innehåller en beskrivning av den reviderade bilagan till gasförordningen, med tillhörande bedömningar av artiklarnas nya lydelse. Den reviderade bilagan trädde ikraft den 1 december 2010 och ska tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2011. Väsentliga delar av bilagans artiklar har en direkt koppling till gasmarknadsdirektivet, vars skärpta krav på åtskillnad och oberoende av vissa marknadsaktörer ska tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2012.

När det gäller aktörsrollerna på den svenska gasmarknaden har utredningen valt att i bedömningarna av den reviderade bilagans artiklar utgå från den struktur som gäller vid betänkandets utformning. Anledningarna till detta är följande:

1. Utredningen har inte kännedom om i vilken grad regeringen kommer att beakta betänkandets förslag till strukturförändringar på den svenska gasmarknaden.
2. Även om utredningens förslag genomförs, kommer samtliga berörda aktörer enligt nuvarande marknadsstruktur vara tvungna att uppfylla gällande krav enligt EU:s rättsakter fr.o.m. den 3 mars 2011 fram till dess att en strukturuomvandling sker.
3. Slutligen har utredningen inte kännedom om de fullständiga effekterna av gasmarknadsdirektivets skärpta krav på åtskillnad och oberoende. Dessa kommer att bli kända först genom Energimarknadsinspektionens framtida tillsyn. Nuvarande roller hos marknadsaktörer kan således komma att förändras fr.o.m. den 3 mars 2012 till följd av genomförandet av det tredje inre marknadspaketet. Fram till dess att en förändring sker ska samtliga berörda aktörer uppfylla kraven enligt EU:s rättsakter.

1.4.2 Frekvent refererade EU-rättsakter

Gasförsörjningsförordningen

Med gasförsörjningsförordningen avses Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG.

Gasförordningen

Med gasförordningen avses Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

Gasmarknadsdirektivet

Med gasmarknadsdirektivet avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG.

Den tidigare gasförordningen

Med den tidigare gasförordningen avses Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 av den 28 september 2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten.

Gasförsörjningsdirektivet

Med gasförsörjningsdirektivet avses Rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning.

1.4.3 Frekvent refererade organisationer, organ och initiativ

ACER

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter

ENTSOG

Europeiska nätverket av systemansvariga för transmissionssystem för gas

ERGEG

Europeiska tillsynsmyndigheternas grupp för el och gas

GRI

Gas Regional Initiative (forum skapat på initiativ av ERGEG)

1.4.4 Vissa begrepp

Gas – naturgas

Utredningen väljer att använda orden gas och naturgas i en och samma betydelse, dvs. såväl fossil som förnybar metangas liksom andra gaser i den mån det är tekniskt möjligt att använda dessa gaser i det svenska naturgassystemet. I konsekvens med utredningens ordval används omväxlande orden gas och naturgas liksom sammansatta ord i vilka dessa ingår.

Gasleverantör – gashandelsföretag, handelsaktör

Med gasleverantör avser utredningen ett företag som köper gas och säljer denna till slutförbrukare, dvs. ett detaljhandelsföretag. En aktör som dessutom bedriver grossisthandel med gas benämner utredningen gashandelsföretag. Handelsaktör och shipper används i samma betydelse.

Nätägare – ledningsinnehavare

Med nätägare avses ägare av såväl koncessionspliktigt som ej koncessionspliktigt nät för anslutning och överföring av gas i det svenska naturgassystemet. Utredningen använder begreppet nätägare i samma betydelse som ledningsinnehavare, dvs. den som förfogar över nätet.

Naturgasföretag

Med naturgasföretag avses varje fysisk eller juridisk person med undantag för slutförbrukare som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas, inbegripet LNG, som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter och/eller underhåll i samband med dessa verksamheter.

Det svenska naturgassystemet – den svenska gasmarknaden

Med det svenska naturgassystemet avser utredningen det sammanhängande ledningssystemet i Sverige från gränspunkten i Dragör inklusive rörledning, mät- och reglerstationer, linjeventilstation, rensdonsstation och lager. Några LNG-anläggningar och/eller kompressorstationer finns i dagsläget inte i det svenska naturgassystemet.

Den marknad som har skapats i anslutning till det svenska naturgassystemet benämner utredningen den svenska gasmarknaden eller naturgasmarknaden. Detta begrepp omfattar således inte de lokala biogasmarknader vilka förekommer på ett flertal orter i landet.

Systemansvarig myndighet – systembalansansvarig

Svenska kraftnät är i dag systemansvarig myndighet för den svenska gasmarknaden. I rollen som systemansvarig myndighet ansvarar Svenska kraftnät bl.a. för att upprätthålla den kortsiktiga balansen i det svenska naturgassystemet. Ansvaret för att upprätthålla den kortsiktiga balansen kan således betraktas som en delmängd av Svenska kraftnäts nuvarande uppgifter. Utredningen benämner denna delmängd systembalansansvaret. När denna delmängd överförs till en ny aktör benämns denne aktör för systembalansansvarig eller den systembalansansvarige.

Transmissionsnät och distributionsnät

Med det svenska transmissionssystemet eller transmissionsnätet avser utredningen stamledningen från gränspunkten i Dragör upp till Stenungsund med tillhörande grenledningar fram t.o.m. MR-station. Med distributionsnät avser utredningen ett nät av ledningar nedströms MR-station vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett geografiskt avgränsat område.

Transmission – överföring

I den svenska översättningen av EU:s rättsakter används ordet överföring för engelskans transmission och i konsekvens med detta ordet överföringssystem för engelskans transmission system. Transmission liksom transmissions [-nät], [-system], [-ledning] är vedertagna begrepp på den svenska gasmarknaden. Utredningen väljer att använda transmissionssystem och överföringssystem i en och samma betydelse.

Med överföring av naturgas avses i naturgaslagen (2005:403) 1 kap. 6 § överföring av naturgas för annans räkning genom såväl transmissionsledningar som distributionsledningar. För att undvika missförstånd till följd av skillnaden mellan definitionerna av begreppet överföring väljer utredningen att förtydliga i de fall ordet överföring används i en annan bemärkelse än överföring i just transmissionsledningar.

Transmissionsnätoperatör – TSO

Utredningen väljer att använda sig av regeringens föreslagna begrepp transmissionsnätoperatör (prop. 2010/11:70) i samma betydelse som det engelska begreppet transmission system operator (TSO). Med transmissionsnätoperatör eller TSO avses därmed den som bedriver överföring av naturgas i en högtrycksledning eller nät som i huvudsak består av högtrycksledningar med undantag för högtrycksledning som huvudsakligen används i samband med lokal distribution av naturgas.

2 Systemansvaret för gas – gällande regelverk och förutsättningar

I det följande kommer det regelverk som behandlar systemansvaret för överföringssystem för gas i Sverige och EU belysas. De rättsakter som är av primärt intresse är följande:

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivet)
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 (gasförordningen)
- Naturgaslag (2005:403)
- Naturgasförordning (2006:1043)

Den följande beskrivningen fokuserar på de artiklar och paragrafer som bedöms relevanta för utredningens arbete med att utforma ett förslag till den framtida hanteringen av systemansvaret för gas. Väsentliga delar av balansansvaret regleras i dagsläget genom avtal mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna. Utredningen beaktar även författningsförslagen i regeringens proposition 2010/11:70 Tredje inre marknads paketet för el och naturgas.

2.1 Gasförordningen

Gasförordningen är bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater och ska tillämpas från och med den 3 mars 2011. I förordningens artikel 32 uppges det emellertid att den ska tillämpas från och med den 3 september 2009. Rättelse har därefter skett varför förordningen ska gälla från och med den 3 mars 2011. Detta framgår också av Nya el- och gasmarknadsutredningens betänkande SOU 2010:30, där det bland annat är redogjort för gasförordningens innehåll och där rättelsen omnämns. Beträffande utnämning av systemansvariga är det främst artikel 3, som handlar om certifiering av systemansvariga för överföringssystem, som nu är av intresse. Gasförordningen hänvisar ofta till gasmarknadsdirektivet och till det tidigare gasmarknadsdirektivet (2003/55/EG).

Av artikel 3 i gasförordningen framgår att kommissionen ska yttra sig över anmälningar om certifiering som en nationell tillsynsmyndighet skickar enligt artikel 10.6 i gasmarknadsdirektivet. Kommissionen har två månader på sig från mottagandet av en sådan anmälan att yttra sig till den nationella tillsynsmyndigheten. Kommissionen ska i yttrandet bedöma anmälan förenlighet med artikel 10.2, 11 och 9 i gasmarknadsdirektivet. Kommissionen ges således en kontrollfunktion av den nationella tillsynsmyndighetens bedömning. Om kommissionen begär att ACER också ska yttra sig får de två månaderna förlängas med ytterligare två månader. När den nationella tillsynsmyndigheten därefter får ta del av kommissionens yttrande ska den nationella tillsynsmyndigheten inom två månader anta sitt slutliga beslut om certifiering av den systemansvarige för överföringssystemet.

Kraven för att uppnå en sådan certifiering som gasförordningens artikel 3 handlar om återfinns inte i förordningen, utan återfinns istället i gasmarknadsdirektivets artikel 10, vilken artikel 3 i gasförordningen även hänvisar till. Direktivets artikel 10 hänvisar i sin tur vidare till artikel 9 i direktivet. Således måste förutsättningarna i både artiklarna 9 och 10 vara uppfyllda för att en certifiering ska kunna ske. Genom hänvisningen i förordningens artikel 3 till direktivets artikel 11 kan man dra slutsatsen att också förutsättningarna i artikel 11 måste vara uppfyllda för att certifiering ska kunna beviljas.

Av intresse i gasförordningen är också artikel 4, i vilken det framgår att alla systemansvariga för överföringssystem i hela Europa ska samarbeta genom Entso för gas, ENTSOG. Detta för

att främja den inre marknaden för naturgas och gynna gränsöverskridande handel. Gasförordningens artikel 5 redogör närmare för inrättandet av ENTSOG.

2.2 Gasmarknadsdirektivet

Gasmarknadsdirektivet innehåller bland annat artiklar som är relevanta för systemansvariga för överföringssystem.

Enligt gasmarknadsdirektivets artikel 2 definieras en systemansvarig för ett överföringssystem som ”varje fysisk eller juridisk person som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings- till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter.” En systemansvarig för ett överföringssystem omnämns också TSO, vilket står för engelskans Transmissions System Operator.

Av artikel 9 i direktivet följer att från och med den 3 mars 2012 ska varje företag som äger ett överföringssystem också agera som systemansvarig för överföringssystemet. Detta medför att de krav gällande åtskillnad och oberoende som ställs på en TSO enligt artikel 9 måste vara uppfyllda. En TSO måste t.ex. vara ägarmässigt åtskild från produktions- och/eller leveransverksamhet. Vidare uppges det i artikel 9 att innan ett företag godkänns och utses till systemansvarig för överföringssystem ska företaget certifieras enligt förfarandet i gasmarknadsdirektivets artikel 10 och gasförordningens artikel 3.

Artikel 10 reglerar hur den nationella tillsynsmyndigheten ska utse och certifiera en TSO samt anger handläggningstider för tillsynsmyndigheten. Av artikel 10 framgår att ett företag måste certifieras innan det godkänns och utses till systemansvarig för ett överföringssystem. Den nationella tillsynsmyndigheten ska fatta beslut om certifiering inom fyra månader från det att en anmälan för att bli systemansvarig för ett överföringssystem inkom. När de fyra månaderna har löpt ut ska certifieringen anses beviljad. Av artikel 10.5–6 framgår att tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut börjar gälla först efter det att kommissionen har yttrat sig enligt gasförordningens artikel 3. Artikel 10 innehåller också de skyldigheter som åligger en systemansvarig så som exempelvis anmälningskyldighet om ändrade förhållanden.

Uppgifter som åligger en systemansvarig för ett överförings-system anges i artikel 13 i direktivet. Enligt direktivets definition av systemansvarig för överföringssystem ska en systemansvarig ansvara för drift, underhåll och utveckling av överföringsanläggningen på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön. Det är dock endast ett tekniskt drift- och balansansvar för det egna systemet som avses. Enligt artikel 13 får en systemansvarig inte diskriminera systemanvändare. Den systemansvarige har en skyldighet att lämna de uppgifter som behövs, både för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkande systemet, men också för att systemanvändarna ska kunna få effektivt tillträde till systemet.

2.3 Naturgaslag (2005:403)

Naturgaslagens definitioner återfinns i 1 kap. 2–8 §§ och av 1 kap. 2 § framgår det att även biogas och gas från biomassa och andra gaser omfattas av begreppet naturgas, under förutsättning att det är tekniskt möjligt att använda dessa gaser i naturgassystemet.

En viktig skillnad mellan gasmarknadsdirektivet och naturgaslagen är skillnaden i definitionen av begreppet överföring. I 1 kap. 6 § naturgaslagen definieras överföring som överföring av naturgas för annans räkning genom såväl transmissionsledningar som distributionsledningar, det vill säga hela vägen fram till användaren.

I direktivet uppges det i artikel 2.3 att överföring är transport vars avsikt är tillhandahållande till kunder, men inte leverans, av naturgas genom ett nät som i huvudsak består av högtrycksledningar, med vissa angivna undantag. Det svenska begreppet överföring är således vidare än direktivets definition av överföring, eftersom begreppet överföring i Sverige innefattar både transport i transmissions- och distributionsledningar. Enligt direktivet omfattas inte transport i distributionsledningar av begreppet överföring.

I 3 kap. 1 § naturgaslagen uppges det att ett företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningssystem och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningssystem. Företaget ansvarar också för att ledningssystemet är säkert, tillförlitligt och effektivt och systemet måste på lång sikt uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas.

Enligt gasmarknadsdirektivet uttrycks motsvarande ansvar i artikel 2.4 och åvilar den systemansvarige för överföringssystemet, men med begränsningen som följer av att begreppet överföring används. Enligt direktivet åligger ansvaret bara den systemansvarige inom transmissionsnätet, det vill säga ansvaret sträcker sig inte lika långt som för en ledningsinnehavare enligt naturgaslagen. Motsvarande definition av systemansvarig för distributionssystem finns i gasmarknadsdirektivets artikel 2.6.

Av 3 kap. 2 § framgår det att ett företag som bedriver överföring av naturgas inte får bedriva handel med naturgas. Vidare anges det att i ett företag som innehar koncession för naturgasledning får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt också vara det samma i ett företag som bedriver handel med naturgas. Det finns således ett krav på personell eller funktionell åtskillnad för dessa företag.

I 3 kap. 5 § naturgaslagen uppges det att en naturgasledningsinnehavare är skyldig att på skäliga villkor ansluta andra naturgasledningar, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten samt ändring av tiden för överföringen. Om det skulle vara så att den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden föreligger dock inte någon anslutningsskyldighet. Detsamma gäller om det annars finns särskilda skäl. Någon anslutningsskyldighet föreligger heller inte om någon har en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

På samma sätt som någon som innehar en naturgasledning är skyldig att ansluta ledningen till andra ledningar är en ledningsinnehavare enligt 3 kap. 6 § naturgaslagen skyldig att på skäliga villkor överföra gas. Denna skyldighet gäller inte för den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

Den som bedriver överföring av naturgas är enligt 3 kap. 7 § naturgaslagen skyldig att utföra mätning av överförd naturgas och att rapportera resultaten av dessa mätningar enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar.

När det gäller begreppet systemansvarig är det viktigt att beakta att systemansvarig i naturgaslagens bemärkelse inte är detsamma som systemansvarig för överföringssystemet (TSO) enligt direktivets bemärkelse.

En systemansvarig för ett överföringssystem (TSO) enligt gasmarknadsdirektivets artikel 2.4 är varje fysisk eller juridisk person som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkning till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter.

Enligt naturgaslagen 7 kap. 1 § ska regeringen utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att balansen mellan inmatning och uttag av naturgas kortsiktigt upprätthålls. Denna myndighet kallas för systemansvarig myndighet. Regeringen har i förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät utsett Svenska kraftnät att vara systemansvarig myndighet enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen.

Den systemansvariga myndigheten får beordra innehavaren av naturgaslager och förgasningsanläggningar att om det behövs öka eller minska inmatning eller uttag av naturgas från överföringsledningarna, naturgaslager och förgasningsanläggningar. Kravet för att få beordra en ökning eller minskning av uttag eller inmatning är att det enligt 7 kap. 2 § naturgaslagen ”behövs för att kunna utöva systemansvaret”. Om systemansvaret inte kan utövas genom att beordra minskning eller ökning av uttag eller inmatning av naturgas får den systemansvariga myndigheten enligt 7 kap. 2 § andra stycket naturgaslagen, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av naturgasledningar att begränsa eller avbryta överföring av naturgas till kunder. En sådan begränsning eller avbrytande av överföringen ska, i den utsträckning systemansvaret medger det, genomföras så rättvist som möjligt och i första hand ska konsumenters naturgasförsörjning säkras. I den utsträckning det är möjligt ska ledningsinnehavarens åtaganden beträffande leveranssäkerhet beaktas. Regeringen har också möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om den systemansvariga myndighetens befogenheter.

Enligt 7 kap. 3 § får regeringen eller den systemansvariga myndigheten efter regeringens bemyndigande, meddela föreskrifter om skyldighet för dem som ingått ett balansavtal enligt 7 kap. 4 § naturgaslagen att lämna de uppgifter om inmatning och uttag av naturgas som behövs för utövandet av systemansvaret till den systemansvariga myndigheten. Vidare får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten meddela föreskrifter om skyldighet för dem som bedriver över-

föring av naturgas att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter som behövs för utövandet av systemansvaret.

Enligt 7 kap. 4 § naturgaslagen måste det finnas ett balansavtal som reglerar leverantörens balansansvar. Detta framkommer genom att det i 7 kap. 4 § anges att en leverantör av naturgas bara får leverera naturgas till uttagspunkter för vilka leverantören (eller någon annan) gentemot den systemansvariga myndigheten har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella naturgas-systemet tillförs lika mycket naturgas som tas ut i uttagspunkten. Åtagandet för detta balansansvar sker genom att ett avtal med den systemansvariga myndigheten ingås. Med uttagspunkt avses en punkt där en gasförbrukare enligt sitt avtal med innehavaren av naturgasledningen tar ut naturgas för förbrukning, 7 kap. 4 § sista stycket naturgaslagen.

I 7 kap. 5 § anges det att villkor för balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Vidare framkommer det att den systemansvariga myndigheten inte får ingå balansavtal förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av tillsynsmyndigheten. Till tillsynsmyndighet har regeringen utsett Energimarknadsinspektionen, vilket framgår av 34 § naturgasförordningen. Tillsynsmyndigheten ska lämna godkännande om metoderna kan antas leda till att avtalen uppfyller kraven på objektivitet och icke-diskriminering. Tillsynsmyndighetens beslut att lämna godkännande gäller omedelbart och beslutet ska delges enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Den systemansvariga myndigheten ska enligt 7 kap. 6 § naturgaslagen offentliggöra de villkor som tillämpas i balansavtalen och på begäran utan dröjsmål lämna skriftliga uppgifter om dessa villkor. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet av villkor.

Så snart den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal om balansansvar ska upphöra att gälla, ska myndigheten enligt 7 kap. 7 § naturgaslagen utan dröjsmål underrätta berörda ledningsinnehavare. Ledningsinnehavarna ska i sin tur utan dröjsmål underrätta berörda leverantörer av naturgas. En motsvarande underrättelseskyldighet åligger också den som genom avtal har åtagit sig att vara balansansvarig för vissa uttagspunkter för en gasleverantörs räkning, i det fall avtalet med gasleverantören ska upphöra att gälla. Den balansansvarige ska utan dröjsmål enligt 7

kap. 7 § andra stycket underrätta den systemansvariga myndigheten och innehavarna av naturgasledningarna på vars ledningsnät uttagpunkterna är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla. Innehavarna av naturgasledningar ska i sin tur utan dröjsmål underrätta leverantören av naturgas om balansavtalets upphörande. Enligt paragrafens sista stycke får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddela närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheten enligt ovan.

Enligt 7 kap. 7 a § naturgaslagen har en leverantör av naturgas tio vardagar eller maximalt femton kalenderdagar på sig att återställa sitt balansansvar om leverantören har förlorat det med omedelbar verkan. Tidsfristen börjar löpa dagen efter den dag leverantören tog del av eller haft möjlighet att ta del av den först mottagna underrättelsen enligt 7 kap. 7 §. Samma tidsfrist gäller också för en leverantör vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före den ovan nämnda fristens utgång. Tidsfristen för att återställa balansansvar gäller dock inte om leverantören trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret. Vidare gäller att om leverantören under tidsfristen träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

7 kap. 7 b § handlar om leverantörens underrättelseskyldighet om balansansvaret återställs under tidsfristen. Leverantören ska då underrätta berörda innehavare av naturgasledning om vem som har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där leverantören levererar naturgas. Det framgår av andra stycket att ett sådant nytt balansansvar som en ny balansansvarig har åtagit sig gäller från och med dagen efter det att berörd ledningsinnehavare mottagit underrättelsen från leverantören. Om en ledningsinnehavare inte har fått någon underrättelse från leverantören om vem som är ny balansansvarig för berörda uttagpunkter innan tidsfristen i 7 a § löpt ut, ska ledningsinnehavaren dagen efter fristens utgång anvisa berörda gasförbrukare en leverantör. Detta framgår av 7 kap. 7 b §. Den anvisade leverantören ska gentemot ledningsinnehavaren ha åtagit sig att leverera naturgas till gasförbrukare som saknar leverantör. Ledningsinnehavaren ska dessutom utan dröjsmål underrätta gasförbrukarna om vilken leverantör som har anvisats dem och även upplysa förbrukarna om naturgaslagens bestämmelser om byte av leverantör. Den anvisade leverantören ska å sin

sida utan dröjsmål underrätta gasförbrukarna om de villkor för leverans som leverantören tillämpar.

Om en leverantör inte har rätt att återställa balansansvaret enligt 7 a § eller om tidsfristen för att återställa balansansvaret upphör att löpa till följd av de i 7 a § sista stycke uppräknade omständigheterna ska innehavaren av naturgasledning så snart som möjligt anvisa berörda gasförbrukare en leverantör, som gentemot ledningsinnehavaren har åtagit sig att leverera naturgas till gasförbrukare som saknar leverantör. Den nya balansansvariges balansansvar gäller från och med dagen för anvisningen enligt 7 kap. 7 c §. Ledningsinnehavaren ska också underrätta gasförbrukarna om vilken leverantör som har anvisats och lämna information om naturgaslagens bestämmelser om byte av leverantör. Detta ska ske utan dröjsmål. Liksom ovan ska den anvisade leverantören utan dröjsmål underrätta gasförbrukarna om de villkor för leverans som leverantören tillämpar.

Av 7 kap. 7 d § naturgaslagen framgår att en naturgasleverantör som levererar gas till en gasförbrukare i en viss uttagpunkt är skyldig att fortsätta leverera gas tills leveransskyldigheten upphör. Detta gäller oavsett vad som har avtalats. Enligt 7 d § andra stycke upphör leveransskyldigheten om gasförbrukaren slutar ta ut gas i uttagpunkten, om någon annan börjar leverera gas till gasförbrukaren i uttagpunkten eller om överföringen av gas får brytas på grund av att gasförbrukaren har försummat sina skyldigheter gentemot leverantören enligt 8 kap. 3 eller 4 §§.

Enligt 7 kap. 8 § naturgaslagen ska en leverantör av naturgas som ska börja leverera naturgas till en uttagpunkt omedelbart anmäla det till innehavaren av naturgasledningen. Anmälan ska också innehålla uppgifter om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. Vidare uppges det i andra stycket att en naturgasleverantör som övertar leveranserna till en naturgasförbrukare i dennes uttagpunkt bara får göra det från och med den första dagen i en kalendermånad. Därför måste en anmälan göras senast en månad innan övertagandet ska ske. Formerna för byte av gasleverantör föreslås förändras som en följd av genomförandet av det tredje inre marknads paketet (se regeringens proposition 2010/11:70 Tredje inre marknads paketet för el och naturgas).

Innehavaren av naturgasledningen som tar emot en anmälan ska skicka ut underrättelser med anledning därav enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten. 8 § innehåller också en rätt för regeringen

eller tillsynsmyndigheten, efter regeringens bemyndigande, att meddela närmare föreskrifter om naturgasleverantörers skyldigheter.

Om en gasförbrukare saknar leverantör av naturgas ska en leverantör anvisas gasförbrukaren av berörd innehavare av naturgasledning. En sådan anvisad leverantör ska gentemot ledningsinnehavaren ha åtagit sig att leverera gas till en sådan gasförbrukare. Detta följer av 7 kap. 8 a §. Ledningsinnehavaren ska utan dröjsmål underrätta gasförbrukaren om vilken leverantör som har anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om naturgaslagens bestämmelser om byte av leverantör. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad en sådan underrättelse ska innehålla. Den anvisade leverantören ska utan dröjsmål underrätta gasförbrukaren om de villkor för leveransen som leverantören avser att tillämpa och om den dag leverantören tänker börja leverera gas enligt avtalet. Om en gasförbrukare använder mer gas än vad som levereras enligt leveransavtalet med leverantören ska gasförbrukaren betala till den anvisade leverantören enligt de villkor som den tillämpar. Detta framgår av 7 kap. 8 a § sista stycket.

I 7 kap. 8 b § uppges det att en gasförbrukare som inte har något sådant leveransavtal som avses i 7 d § och gasförbrukaren inte heller har anvisats någon ny leverantör enligt 8 a § ska betala för sin förbrukning till en leverantör som anvisats av ledningsinnehavaren och enligt de villkor som den anvisade leverantören tillämpar.

Om någon övertar balansansvaret i en naturgasförbrukares uttagpunkt får det enligt 7 kap. 9 § i dagsläget bara göras från och med den första dagen i en kalendermånad. Även här ska leverantören som är leveransskyldig enligt 7 d § i uttagpunkten meddela innehavaren av naturgasledningen om övertagandet senast en månad innan det ska ske. Om det finns särskilda skäl får den systemansvariga myndigheten medge att balansansvaret i en uttagpunkt ska börja gälla före den första dagen i en kalendermånad. En innehavare av naturgasledning som tar emot en anmälan ska skicka underrättelser med anledning därav enligt de föreskrifter som regeringen eller tillsynsmyndigheten har meddelat.

Enligt 7 kap. 10 § åvilar det den som bedriver överföring av naturgas en skyldighet att meddela den systemansvariga myndigheten byte av balansansvarig enligt 7 b § första och tredje styckena, 7 c § första stycket och 9 §. Den som bedriver överföring av naturgas ska dessutom hålla den systemansvariga myndigheten under-

rättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för dennes egna inköp.

Av 7 kap. 11 § framgår det att den systemansvariga myndigheten ska svara för avräkning mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten meddelar.

Om en gasleverantör levererar gas till en uttagspunkt som saknar någon som är balansansvarig ska gasleverantören enligt 7 kap. 12 § naturgaslagen ses som balansansvarig i uttagspunkten när den systemansvariga myndigheten avräknar förbrukningen. Ersättningen ska betalas enligt de villkor som den systemansvariga myndigheten tillämpar mot balansansvariga.

2.4 Naturgasförordning (2006:1043)

Enligt naturgasförordningens (2006:1043) 1 § återfinns det i förordningen kompletterande bestämmelser till naturgaslagen. Enligt 2 § har termer och uttryck som används samma betydelse som i naturgaslagen.

I 3 § naturgasförordningen framgår det att koncession inte behövs för ombyggnad av en mät- och reglerstation, linjeventilstation, rensdonsstation eller en kompressorstation.

Av 4–10 a §§ naturgasförordningen framgår mer detaljerade bestämmelser kring hur en ansökan om koncession ska utformas och vad den ska innehålla m.m.

Enligt 4 § naturgasförordningen ska en ansökan om koncession för en naturgasledning enligt 2 kap. 1 § första stycket naturgaslagen innehålla uppgifter om det överföringsbehov som naturgasledningen är avsedd att tillgodose, det behov som MR-stationen eller en kompressorstation är avsedd att tillgodose och de alternativa sträckningar av naturgasledningen och de alternativa placeringar av stationen som sökande undersökt samt resultatet av de samråd som föregått ansökan.

Av 5 § naturgasförordningen framgår det att en ansökan om koncession för en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning enligt 2 kap. 2 eller 3 §§ naturgaslagen ska innehålla uppgifter om det behov som anläggningen är avsedd att tillgodose och de alternativa placeringar av anläggningen som den som ansöker har undersökt samt resultatet av de samråd som föregått ansökan.

I 6 § naturgasförordningen framgår det att en ansökan skriftligen ska ges in till Energimarknadsinspektionen. Förutom vad som angetts i 4 och 5 §§ ska även uppgifterna uppräknade i 6 § framgå av ansökan. En ansökan ska innehålla en teknisk beskrivning av den planerade ledningen, stationen eller anläggningen samt en kostnadsberäkning. Det ska också finnas en ritning över ledningens, stationens eller anläggningens konstruktion och dess anslutning till naturgasledningar. En karta över ledningens föreslagna sträckning eller stationens eller anläggningens föreslagna placering, liksom en beskrivning av den mark som behöver tas i anspråk för ledningen, stationen eller anläggningen ska medfölja. Bestyrkta förteckningar över ägare och innehavare av fastigheter över vilka ledningen avses dras fram eller på vilka stationen eller anläggningen avses placeras, eller på fastigheter som på annat sätt behövs för anläggningen ska skickas med. Uppgift om de överenskommelser som träffats om upplåtelse av mark för ledningen, stationen eller anläggningen ska medfölja, liksom de hinder som finns mot sådana överenskommelser. Organisationen hos den som ansöker ska uppges. Det ska också redogöras för hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken efterlevs. Utöver detta ska ansökan också innehålla en sådan miljökonsekvensbeskrivning som framkommer av 2 kap. 7 § andra stycket naturgaslagen.

Energimarknadsinspektionen har möjlighet att enligt 7 § naturgasförordningen i det enskilda fallet ge dispens från föreskrifterna i 4–6 §§. Energimarknadsinspektionen får också begära in de ytterligare uppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

När Energimarknadsinspektionen har fått in en ansökan enligt 4 eller 5 § ska det kungöras i en ortstidning. Utöver kungörelsen ska Energimarknadsinspektionen skicka meddelanden om ansökan till de sakägare som har uppgetts i ansökan. Av både kungörelsen och meddelandet ska det framgå att synpunkter på ansökan ska framföras skriftligt till Energimarknadsinspektionen och inom vilken tid. Tiden ska uppgå till minst fyra veckor från det att kungörelsen var införd i ortstidningen.

I ett ärende om koncession ska det enligt 9 § naturgasförordningen inhämtas yttranden från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarmakten, länsstyrelser i berörda län, berörda kommuner, berörda fastighetsägare och övriga berörda sakägare.

När alla dessa uppgifter har sammanställts ska Energimarknadsinspektionen tillsammans med ett eget yttrande överlämna ärendet

till regeringens prövning. I yttrandet ska Energimarknadsinspektionen enligt 10 § naturgasförordningen ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

10 a § naturgasförordningen anger att regeringen har fem år på sig att fatta beslut i ett ärende enligt 4 och 5 §§. Tiden räknas från det att en fullständig ansökan inkom till Energimarknadsinspektionen. När det gäller en förlängning av giltighetstiden för en koncession enligt 13 § naturgasförordningen ska regeringen fatta beslut inom tio år från det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen. I båda fallen gäller att tidsfristen kan förlängas vid högst ett tillfälle med högst den ursprungliga tidsfristens längd och under förutsättning att förlängningen är nödvändig på grund av utredningen av ärendet. Om en förlängning av tidsfristen görs ska den sökande informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut. Det framgår också att det i 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att ett mottagningsbevis ska skickas till den sökande när en fullständig ansökan har kommit in och vad mottagningsbeviset ska innehålla.

I 11 § naturgasförordningen uppges det att innan en koncessionspliktig naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning börjar byggas ska koncessionshavaren göra en anmälan om det till Energimarknadsinspektionen och till den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggväsendet. Tillsammans med anmälan ska en karta och en teknisk beskrivning av naturgasledningen, lagringsanläggningen eller förgasningsanläggningen lämnas in.

När naturgasledningen, lagringsanläggningen eller förgasningsanläggningen är färdigbyggd får den enligt 12 § naturgasförordningen inte börja användas innan Energimarknadsinspektionen har lämnat tillstånd till det (drifttillstånd).

Av 12 § naturgasförordningen framkommer det att en ansökan om förlängning av giltighetstiden för en koncession ska vara skriftlig och inges till Energimarknadsinspektionen. Även i förlängningsärenden gäller 4–10 §§ naturgasförordningen.

Även när det är fråga om överlåtelse av koncession enligt 2 kap. 12 § första stycket naturgaslagen ska Energimarknadsinspektionen enligt 13 § naturgasförordningen pröva en sådan ansökan.

För det fall en koncession återkallas enligt 2 kap. 14 § naturgaslagen ska Energimarknadsinspektionen bereda ärendet och

tillsammans med ett eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning enligt 15 § naturgasförordningen.

Energimarknadsinspektionen prövar även ärenden enligt 2 kap. 15 § andra och tredje styckena, 2 kap. 16 § första och andra styckena samt 2 kap. 17 § första och andra styckena naturgaslagen.

Förordningens 17 § innehåller bestämmelser om att den som överför naturgas ska mäta överförd naturgas och rapportera mätresultaten enligt de föreskrifter som Energimarknadsinspektionen meddelar.

I 17 a § uppges det att Energimarknadsinspektionen får meddela närmare föreskrifter om mätning av överförd naturgas och rapportering av resultatet av mätningarna.

Föreskrifter med krav på och kontroll av den mätutrustning som används får enligt 18 § ställas av Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, liksom utövandet av tillsyn över efterlevnaden av utfärdade föreskrifter.

I 21 § naturgasförordningen pekas Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) ut som systemansvarig myndighet enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen.

Av 22 § framgår en uppgiftsskyldighet för den som bedriver överföring av naturgas genom att vissa uppgifter ska tillhandahållas Svenska kraftnät. Det framgår att Svenska kraftnät enligt 23 § naturgasförordningen har möjlighet att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

2.5 Nuvarande systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät

Som framgår av beskrivningen ovan är det svenska regelverkets skrivningar med avseende på systemansvaret för gas utformade för att stödja en lösning där den kortsiktiga balanseringen utförs av en systemansvarig myndighet. Den systemansvariga myndigheten är i dag Svenska kraftnät som formellt trädde in i rollen i samband med den partiella marknadsöppningen i Sverige som skedde den 1 juli 2005. Beslutet att utse Svenska kraftnät till systemansvarig myndighet togs av regeringen den 14 oktober 2004.

2.5.1 Skillnaden mellan systemansvar och systembalansansvar

Det är en väsentlig skillnad mellan systemansvar i naturgaslagens bemärkelse och systemansvar i gasmarknadsdirektivets bemärkelse. Detta lyfts fram bl.a. i Nya el- och gasmarknadsutredningens betänkande Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas – Fortsatt europeisk harmonisering (SOU 2010:30).

En systemansvarig aktör i gasmarknadsdirektivets bemärkelse är en aktör som äger och/eller driver någon form av system och som bl.a. är ansvarig för dess drift och underhåll. Det finns således systemansvariga för transmissionssystem liksom systemansvariga för distributionssystem, lager- och LNG-anläggningar.

En systemansvarig för ett transmissionssystem (TSO) ska enligt gasmarknadsdirektivet, förutom att ansvara för drift och underhåll, ansvara för balanseringen av sitt eget nät. Eftersom det inom en och samma medlemsstat kan finnas fler än en TSO, är det rimligt att balansansvaret begränsas till det nät som genom ägandet omfattas av systemansvaret.

I sin nuvarande roll som systemansvarig myndighet ansvarar Svenska kraftnät för den kortsiktiga balanseringen av hela det svenska gassystemet. Den kortsiktiga balanseringen, eller systembalansansvaret, har således lyfts ut ur det systemansvar som i övrigt för närvarande innehas av de båda ägarna till det svenska transmissionsnätet, Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB. Den nuvarande svenska lösningen med en systemansvarig myndighet stöds av gasförordningens artikel 1, sista stycket. I detta stycke fastställs att medlemsstaterna får inrätta ett organ i enlighet med gasmarknadsdirektivet, vilket ska genomföra en eller flera av de uppgifter som brukar utföras av den systemansvariga för överföringssystemet (transmissionssystemet).

2.5.2 Övergripande systemansvar

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk med uppgift att förvalta Sveriges stamnät för elkraft. Stamnätet omfattar ledningar för 400 kV och 220 kV med tillhörande transformatorstationer och utlandsförbindelser. Svenska kraftnät är även systemansvarig myndighet för de svenska marknaderna för el och naturgas.

2009 uppgick antalet anställda till över 325 personer. Koncernens rörelseintäkter 2009 uppgick till knappt 6,9 miljarder kronor och resultatet samma år uppgick till 375 miljoner kronor. Svenska kraftnäts systemansvarsverksamhet för gas stod 2009 för 1 procent av koncernens samlade rörelseintäkter och för en knapp procent av det redovisade resultatet samma år.

Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet för gas utgör således en blygsam del av den samlade verksamheten och är en följd av regeringens beslut under hösten 2004. Väsentliga delar av erforderligt systemstöd för bland annat meddelandehantering och balansavräkning liksom rutiner för planering, drift och avräkning kunde då tas fram genom en vidareutveckling av Svenska kraftnäts befintliga plattform skapad för den svenska elmarknaden. Den förväntade synergieffekten av att hantera systemansvaret för gas inom samma organisation som ansvarar för systemansvaret för el var en av anledningarna till att Svenska kraftnät av regeringen utsågs till systemansvarig myndighet.

I egenskap av systemansvarig myndighet ansvarar Svenska kraftnät för att balansen mellan inmatning och uttag i det svenska naturgassystemet upprätthålls på kort sikt. För detta ändamål tecknar Svenska kraftnät avtal med balansansvariga aktörer. En balansansvarig aktör bär det ekonomiska ansvaret för att balansen upprätthålls mellan tillförd gas och uttagen gas i de inmatnings- och uttagpunkter som balansansvaret omfattar. Den balansansvarige är skyldig att planera för balans mellan sin inmatning och sitt uttag av gas. Den avräkningsmodell som tillämpas innebär att de balansansvariga aktörerna över tiden kan rätta till sina egna obalanser via ett s.k. balanskonto. Detta minimerar behovet av balanserande åtgärder från den systemansvariga myndigheten. Skulle obalanser identifieras vilka kräver åtgärd använder sig Svenska kraftnät så långt som möjligt av marknadsmekanismer. I första hand innebär detta att Svenska kraftnät vänder sig till de balansansvariga för att få in bud på s.k. reglergashandel.

Om en situation emellertid skulle uppstå som är så allvarlig att den inte går att åtgärda inom ramen för marknadsmässiga överenskommelser, kan Svenska kraftnät med stöd i naturgaslagen (2005:403) beordra innehavare av lager att ändra in- eller utmatningen. Om detta inte är tillräckligt kan Svenska kraftnät beordra ledningsinnehavare att begränsa eller avbryta överföringen av gas till kunder.

Då all gas som matas in i det svenska gassystemet kommer från Danmark, har Svenska kraftnät ett nära samarbete med den danska systemansvarige aktören Energinet.dk. Genom ett samarbetsavtal mellan Svenska kraftnät och Energinet.dk regleras ansvarsfördelningen ur balanshänseende i gränspunkten i Dragör. Vid sidan av detta avtal finns ett motsvarande samarbetsavtal mellan Swedegas AB och Energinet.dk, vilket avser ansvarsfördelningen i gränspunkten i Dragör ur nätägarhänseende.

I arbetet med att övervaka balansen i det svenska gassystemet upphandlar Svenska kraftnät tjänster rörande övervakningen av transmissionssystemet av någon av dess båda ägare. Under åren 2005–2007 utfördes dessa tjänster av E.ON Gas Sverige AB. Sedan 2008 har Swedegas AB övertagit uppgiften.

Som medlem i EU är det viktigt att Sverige deltar i det pågående harmoniseringsarbetet på den inre marknaden för el och naturgas. Svenska kraftnät deltar bl.a. i arbetet inom Europeiska nätverket av systemansvariga för transmissionssystem för gas (ENTSOG) tillsammans med Swedegas AB. Svenska kraftnät deltar även vid möten inom Gas Regional Initiative (GRI). GRI är ett forum skapat på initiativ av de europeiska tillsynsmyndigheternas grupp för el och gas (ERGEG). Exempel på andra svenska deltagare inom GRI är Energimarknadsinspektionen och Swedegas AB.

I rollen som systemansvarig myndighet ingår även att främja konkurrensen på naturgasmarknaden. Som systemansvarig myndighet har Svenska kraftnät också en skyldighet att vidta planeringsåtgärder för säkerställandet av naturgasförsörjningen. Det övergripande ansvaret för försörjningstryggheten för gas innehas emellertid av Statens energimyndighet.

2.5.3 Organisation och ekonomi med koppling till systemansvarsverksamheten för gas

Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet för gas omfattar cirka fem personer fördelade på de tre enheterna Balanstjänst, Marknadsdesign och Marknadsstöd. Verksamheten finansieras genom en förbrukningsenergiavgift samt genom intäkter från såld gas i samband med balansräkningen.

Förbrukningsenergiavgiften uppgår enligt Svenska kraftnäts avtal om balansansvar i början av januari 2011 till 0,45 kr/MWh (övre värmevärde). Förbrukningsenergiavgiften betalas av de

balansansvariga aktörerna vilka tecknat balansavtal med Svenska kraftnät. Avgiften tas ut på den totala förbrukningen under leveransmånaden som respektive balansansvarig har balansansvar för.

Svenska kraftnäts kostnader kopplade till systemansvarsverksamheten för gas utgörs av administrativa kostnader, kostnader för såld gas liksom av avskrivningar. Rörelseresultatet efter avskrivningar uppgick år 2009 till 2 miljoner svenska kronor. En sammanställning av Svenska kraftnäts ekonomiska resultat 2009 med avseende på systemansvarsverksamheten för gas visas nedan.

Tabell 2.1 Ekonomiskt resultat år 2009 avseende Svenska kraftnäts systemansvarsverksamhet för gas

Ekonomiskt resultat 2009 (MSEK)	
<i>Intäkter</i>	
Förbrukningsenergiavgift	11
Intäkter såld gas	46
<i>Kostnader</i>	
Administrativa kostnader	7
Kostnad såld gas	47
<i>Rörelseresultat</i>	3
Avskrivningar	1
<i>Överskott</i>	2

(Källa: Svenska kraftnät)

Tabell 2.2 Redovisning av Svenska kraftnäts administrativa kostnader kopplade till systemansvarsverksamheten för gas år 2009

Administrativa kostnader 2009 (MSEK)		
	Marknad	Balanstjänst
Personalkostnader	3	2
Löpande IT-kostnader	0,3	0,5
Medlemskap ENTSOG	0,5	
Övrigt	0,3	

(Källa Svenska kraftnät)

2.5.4 Exempel på verksamhet inom enheten Balanstjänst

Upprätthålla den kortsiktiga balansen

Balanstjänst är den enhet inom Svenska kraftnät som ansvarar för att upprätthålla den kortsiktiga balansen i det svenska naturgas-systemet. Detta innebär att enheten övervakar trycket i transmissionsnätet och vid behov vidtar åtgärder för att upprätthålla trycknivån. Balanstjänst tar emot de balansansvarigas balansplaner och skickar de balansansvarigas handel i Dragör till Energinet.dk för avstämning mot respektive motpart i handeln. Enheten ansvarar för beräkning av gränser för de balansansvarigas balanskonton. Det totala tillåtna intervallet för de balansansvarigas balanskonton beräknas utifrån en bedömning av inom vilka gränser trycket i transmissionsnätet kan variera utan att det uppstår problem i driften av systemet. Vid beräkningen beaktas Svenska kraftnäts eget innehav av gas. Andelen av det totala intervallet som tilldelas respektive balansansvarigs balanskonto beror på omfattningen av den balansansvariges balansansvar. Enheten ansvarar också för genomförande av veckohandel. Veckohandeln görs med balansansvariga och ligger till grund för beräkning av det neutrala pris som används i balansavräkningen.

Exempel på övriga uppgifter

I enhetens ansvar ingår löpande förvaltning och utveckling av erforderliga IT-system, deltagande i utvecklingsarbete med koppling till balansavtalet samt driftsamarbete med Energinet.dk.

2.5.5 Exempel på verksamhet inom enheten Marknadsdesign

Utforma balansavtal

Svenska kraftnäts marknadsavdelning har två enheter som båda har ansvar inom systemansvarsverksamheten för gas, nämligen Marknadsdesign och Marknadsstöd.

Enheten Marknadsdesign ansvarar för innehållet i det avtal om balansansvar som tecknas mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna. Avtalet är ett standardavtal som reglerar relationen mellan avtalsparterna liksom den avräkningsmodell som

tillämpas. Under ett antal år från det att Svenska kraftnät trädde in i rollen som systemansvarig myndighet gjordes en årlig översyn av balansavtalet i nära samverkan med de balansansvariga aktörerna.

Genomförd översyn har bl.a. medfört ändringar i pris-konstruktion och införande av ett särskilt regelverk för s.k. veckohandel för att skapa ett svenskt balansgrundpris. Balansgrundpriset är nödvändigt för att Svenska kraftnät på ett neutralt sätt ska kunna prissätta balansgas och korrektionsgas i avsaknad av ett svenskt marknadspris. Vidare har införande av särskilda regler vid försörjningsstörning införts. Sedan den 1 oktober 2009 gäller balansavtalet tills vidare. Balansavtalet framgår i sin helhet av betänkandets bilaga 8.

Genomföra gasmarknadsråd

Som systemansvarig myndighet delar Svenska kraftnät systemansvaret för det svenska transmissionsnätet med de båda transmissionsnätägarna Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB. En viktig kontaktyta och informationskanal för branschens aktörer är det gasmarknadsråd som samlas fyra gånger per år. Enheten Marknadsdesign inom Svenska kraftnät ansvarar tillsammans med Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB för att sammankalla och genomföra möten i Gasmarknadsrådet. I rådet finns representanter för balansansvariga, distributionsnätägare, slutkunder, branschföreningen Energigas Sverige samt myndigheter. I gasmarknadsrådet avhandlas frågor av gemensamt intresse för marknadsaktörerna samt villkor som rör Svenska kraftnäts och transmissionsnätägarnas respektive avtalsparter.

Exempel på övriga uppgifter

Enheten Marknadsdesign ansvarar för Svenska kraftnäts deltagande inom det europeiska samarbetet kring den inre marknaden för gas, bl.a. genom medlemskapet i ENTSOG och arbetet inom GRI.

Enheten ansvarar även för att bevaka marknadsutveckling och marknadsregler i angränsande nät, bl.a. Energinet.dk:s transportregler. Inom enheten utformas vissa av de rapporter som krävs enligt Svenska kraftnäts regleringsbrev, t.ex. den årliga rapporten till regeringen. I enhetens löpande arbete ingår dessutom kontakter

med myndigheter och departement, deltagande i olika typer av referensgrupper liksom utformning av remissvar.

2.5.6 Exempel på verksamhet inom enheten Marknadsstöd

Balansavräkning

Inom enheten Marknadsstöd utförs den dagliga liksom slutliga balansavräkningen gentemot de balansansvariga aktörerna. Varje balansansvarig aktör ska i förväg planera för att upprätthålla balans mellan den gas som matas in och tas ut i de inmatnings- och uttagspunkter som balansansvaret omfattar. Det går emellertid inte att undvika vissa differenser mellan planer och utfall. Genom balansavräkningen fångas dessa differenser upp. Balansavräkningen görs med ledning av de balansplaner som de balansansvariga aktörerna översänder till Svenska kraftnät dagen före leveransdygnet, tillsammans med den uppmätta förbrukning som respektive nätägare rapporterar dagen efter leveransdygnet. Den slutliga balansavräkningen sker en gång per månad.

Varje balansansvarig aktör har hos Svenska kraftnät ett balanskonto på vilket den balansansvariges obalanser per dygn ackumuleras under månaden. Balanskontot ger de balansansvariga aktörerna en viss ”vingelmån” då negativ obalans kvittas mot positiv och vice versa. Om saldot på balanskontot emellertid överstiger tillåten maxgräns eller understiger tillåten minimigräns, utgörs skillnaden av s.k. balansgas som måste köpas eller säljas av den balansansvariga aktören för att åter komma i balans. Avsikten är att ge de balansansvariga aktörerna incitament att sträva efter att hålla sina obalanser inom det tillåtna intervallet.

I samband med den slutavräkning som utförs varje månad, debiteras de balansansvariga aktörerna för deras samlade otillåtna obalans under den gångna månaden. Eftersom de energivolymer som av nätägarna rapporteras per dygn under månaden är baserade på preliminära mätvärden, uppstår skillnader vid den slutliga balansavräkningen vilken grundas på slutliga mätvärden. Likaså uppstår det vid den slutliga avräkningen skillnader till följd av att de energivolymer som av nätägarna rapporteras per dygn är baserade på preliminära värmevärden, medan den slutliga balansavräkningen bygger på slutliga värmevärden. För att kompensera

för dessa skillnader köper och säljer de balansansvariga aktörerna korrektionsgas från och till Svenska kraftnät.

All rapportering av balansplaner, mätvärden och avräkningsdata sker på den svenska gasmarknaden via Ediel-plattformen vilken ursprungligen skapades för motsvarande meddelandehantering på den svenska elmarknaden.

Exempel på övriga uppgifter

Till arbetsuppgifterna inom enheten Marknadsstöd ingår även att samla in, uppdatera och publicera strukturdata. Strukturdata utgörs av olika typer av information som är nödvändig för att den löpande rapporteringen och balansavräkningen ska fungera. Inom enheten sker även framtagande av faktureringsunderlag vid slutlig balansavräkning, lagerredovisning av innehav av gas och ekonomisk uppföljning. I enhetens arbete ingår också löpande kontakter med balansansvariga aktörer och nätägare till följd av balansavräkningen, förvaltning och utveckling av erforderliga IT-system, administrativ förvaltning av tecknade balansavtal, deltagande i löpande utvecklingsarbete kopplat till balansavtalet samt myndighetskontakter.

3 Marknadsmodellen för gas – gällande regelverk och förutsättningar

Till skillnad från bestämmelserna om systemansvar och försörjningstrygghet för gas är regleringen av marknadsmodellen relativt otydlig. Med få undantag saknas direkt reglering i såväl den nationella lagstiftningen som i EU:s rättsakter.

Utformningen av den nuvarande svenska marknadsmodellen för gas har tagit sin utgångspunkt i den svenska elmarknadsmodellen med stöd av gasmarknadsdirektivet och gasförordningen. Intentionen vid utformningen var att den svenska marknadsmodellen för gas ska bidra till fullbordandet av den inre marknaden för gas.

Tillämpningen av den svenska marknadsmodellen för gas bygger till stor del på den branschpraxis som skapades utifrån lagar, förordningar och föreskrifter i samband med genomförandet av det andra inre marknadspaketet i svensk lagstiftning. Denna branschpraxis finns beskriven i Svensk Gasmarknadshandbok och den fullständiga dokumentationen finns tillgänglig på Gasmarknadshandbokens webbplats www.gasmarknadshandboken.se.

I det följande ges en övergripande beskrivning av de delar i regelverket som utredningen bedömer har en direkt eller indirekt inverkan på marknadsmodellens utformning och tillämpning.

3.1 Gasförordningen

Gasförordningens tillämpningsområde omfattar högtrycksrörledningar som kopplar lokala distributörer till gasnätet och som inte huvudsakligen används i samband med lokal distribution. Förordningens syfte är bl.a. att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkor för tillträde till överföringssystem

(transmissionssystem). Till stor del fokuserar gasförordningens regler på ökad samordning för att säkerställa ett effektivt och transparent tillträde till överföringsnäten över gränserna.

Gasförordningen innehåller emellertid få skrivningar med direkt inverkan på marknadsmodellens utformning. De tydligaste exemplen är gasförordningens definition av nätanvändare i kombination med förordningens grundläggande krav på tredjepartstillträde till överföringsnäten.

En nätanvändare definieras enligt artikel 2.11 som en kund eller potentiell kund till en systemansvarig för överföringssystem samt systemansvariga för överföringssystem, i den mån det är nödvändigt för dem för att kunna bedriva sin överföringsverksamhet. I gasförordningens artikel 14.1 punkten a stadgas att systemansvariga för överföringssystem ska se till att på ett icke-diskriminerande sätt erbjuda samtliga nätanvändare sina tjänster. Enligt utredningens bedömning har nämnda artiklar en direkt inverkan på marknadsmodellens utformning, dvs. i artiklarna stadgas det mest grundläggande kravet på vad marknadsmodellen ska tillgodose, nämligen formerna för tredjepartstillträdet.

I konsekvens med detta följer att gasförordningens övriga artiklar är skrivna med utgångspunkt från den marknadsmodell som följer av de stadgade formerna för tredjepartstillträdet. Gasförordningens regler för t.ex. utformning av överföringstariffer, fasta och avbrytbara tjänster, lång- och kortfristiga tjänster liksom principer för kapacitetstilldelning får härigenom en indirekt inverkan på marknadsmodellens utformning och tillämpning.

3.2 Gasmarknadsdirektivet

Även gasmarknadsdirektivet innehåller få skrivningar med direkt inverkan på marknadsmodellens utformning. Av artikel 32.1 framgår dock att medlemsstaterna ska se till att det införs en ordning för tredjepartstillträde till överförings-, distributionssystem och LNG-anläggningar grundad på offentliggjorda tariffer.

Tredjepartstillträdet ska gälla för alla berättigade kunder inbegripet gashandelsföretag och ska tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Enligt utredningens bedömning har artikeln, i likhet med gasförordningens artiklar 2.11 och 14.1a, en direkt inverkan på marknadsmodellens utformning och tillämpning. En systemanvändare

definieras enligt gasmarknadsdirektivets artikel 2.23 som varje fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från systemet.

3.3 Naturgaslag (2005:403)

Av naturgaslagen (2005:403) 6 kap. 3 § andra stycket framgår att överföringstariffer ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar genom vilka överföringen sker.

För kunden innebär detta att den avgift som kunden betalar till det gasnätsföretag vars nät kunden är ansluten till, även omfattar avgiften eller avgifterna till överliggande gasnätsföretag för överföringen av gas genom deras nät. Samtidigt betalar kunden för sin gas till det gashandelsföretag som levererar gasen. Kunden får på detta sätt två tydliga avtalsrelationer och en tydlig redovisning av kostnaden för nät respektive gashandel.

Naturgaslagens 6 kap. 3 § andra stycket är således att betrakta som grunden för det mest utmärkande draget hos den svenska marknadsmodellen för gas. Varje kund avtalar erforderlig kapacitet hos det gasnätsföretag till vilket kunden är ansluten. Gasnätsföretagen avtalar i sin tur erforderlig kapacitet för alla sina nätkunder i överliggande nät tills kapaciteten är avtalad från kundens uttagspunkt till gränspunkten i Dragör. Kapacitetsavtalen mellan gasnätsföretagen sker genom s.k. nät/nätavtal, vilket är ett exempel på den branschpraxis som nämnts ovan.

Det bör i sammanhanget påpekas att det som i naturgaslagen uttrycks som ”samtliga rörledningar genom vilka överföringen sker” endast avser samtliga rörledningar inom Sverige. Då merparten av den gas som förbrukas i Sverige importeras från Danmark, har den överförts genom det danska transmissionssystemet. Genom den danska marknadsmodellen adderas emellertid kostnaden för överföringen genom transmissionssystemet till gaspriset. Trots naturgaslagens skrivning omfattar de svenska nättarifferna således inte avgift för samtliga rörledningar genom vilka överföringen sker. En del av överföringskostnaden ligger alltså i gashandelspriset på grund av överföringen genom uppströms nät utanför Sveriges gräns.

3.4 Naturgasförordning (2006:1043)

Enligt utredningens bedömning omfattar naturgasförordning (2006:1043) i dagsläget inte några regler med direkt eller indirekt inverkan på utformningen eller tillämpningen av den svenska marknadsmodellen för gas.

3.5 Marknadsmodellen ur ett internationellt perspektiv

3.5.1 Pågående harmoniseringsarbete inom EU

I samband med genomförandet av det tredje inre marknadspaketet har kommissionen uppmärksammat problemet med att det saknas gemensamma mekanismer för kapacitetstilldelning inom EU. De nationella marknaderna innehåller funktioner som skiljer sig åt vilket bidrar till att bibehålla marknadssegregationen och hindra skapandet av den inre marknaden.

Handelsaktörer som i dag vill överföra gas mellan olika medlemsstater tvingas i många fall lägga ett pussel av olika typer av kapacitetsprodukter som tillhandahålls av olika aktörer, vid olika tidpunkter och med olika villkor. För att öka den gränsöverskridande handeln och göra det enklare för handelsaktörer att överföra gas inom EU krävs därför en tydligare gemensam ansats.

Genom att utforma gemensamma mekanismer för kapacitetstilldelning kan den gränsöverskridande överföringen av gas inom EU underlättas. Samtidigt blir det möjligt att i större grad kunna utnyttja den kapacitet som i dag är bokad men av olika anledningar inte används. De kommande gemensamma nätföreskrifterna är därför ett viktigt verktyg för fullbordandet av den inre marknaden för gas.

Nätföreskrifterna väntas reglera förhållanden med direkt inverkan på marknadsmodellens utformning och tillämpning. Av detta skäl är det viktigt att följa det pågående arbetet inom EU. I det följande ges en övergripande beskrivning av regelverket och de ramriktlinjer som ligger till grund för nätföreskrifternas utformning.

Utarbetande av nätföreskrifter

Enligt gasförordningens artikel 6 (Utarbetande av nätföreskrifter) ska kommissionen efter samråd med ACER, ENTSOG och andra berörda intressenter årligen upprätta en förteckning över de områden som ska inbegripas vid utarbetandet av gemensamma nätföreskrifter på den inre marknaden för gas.

Nätföreskrifterna ska enligt gasförordningens artikel 8 (Uppgifter för ENTSOG) utarbetas av ENTSOG. Nätföreskrifternas omfattning framgår av artikelns punkt 6. De ska utarbetas med avseende på gränsöverskridande nät och frågor kopplade till marknadsintegration. Nätföreskrifterna ska dock inte påverka medlemsstaternas rätt att fastställa nationella nätföreskrifter som inte har någon inverkan på den gränsöverskridande handeln.

Den lista över områden som ska omfattas vid ENTSOG:s utarbetande av gemensamma nätföreskrifter enligt gasförordningens artikel 8.6 omfattar bland annat regler för tredjepartstillträde liksom regler för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning i nätet. I fråga om den svenska marknadsmodellen för gas och dess förhållande till kommande gemensamma nätföreskrifter är frågor som rör tredjepartstillträde, kapacitetstilldelning och marknadsintegration av speciellt intresse.

Utarbetande av ramriktlinjer

Kommissionen ska enligt gasförordningens artikel 6 uppmana ACER att inom en tidsfrist, som inte överstiger sex månader, utarbeta riktlinjer (i förordningen benämnd ramriktlinjer) för ENTSOG:s arbete med utformningen av nätföreskrifterna. Varje ramriktlinje ska bidra till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en väl fungerande marknad.

I avvaktan på det operativa arbete som ACER påbörjade i början av mars 2011, presenterade ERGEG den 10 juni 2010 ett utkast till ramriktlinjen ”Capacity Allocation on European Gas Transmission Networks”. Den 7 december samma år presenterades en reviderad version i form av ramriktlinjen (Revised Pilot Framework Guideline on Capacity Allocation Mechanisms), vilket är det dokument som ligger till grund för detta avsnitt.

3.5.2 Mekanismer för kapacitetstilldelning

Avgränsning och mål

Den föreslagna ramriktlinjens regler gäller för gränspunkter i gränsöverskridande transmissionsnät mellan två eller fler medlemsstater. Gränspunkterna kan vara såväl fysiska som virtuella. Vidare omfattar den föreslagna ramriktlinjen regler för gränspunkter mellan sammanhängande entry/exit-system inom en och samma medlemsstat. Enskilda slutförbrukares uttagspunkter liksom gränspunkter till distributionsnät omfattas inte. Inte heller omfattas inmatningspunkter till det som på engelska benämns ”supply-only networks”, inmatningspunkter från LNG-terminaler, produktionsanläggningar och gaslager. Ett ”supply-only network” kan beskrivas som ett nät vars funktion uteslutande är att förse slutförbrukare med gas. Utredningen tolkar detta som ett nät eller system vilket inte erbjuder någon transit av gas.

I fråga om kapacitet så gäller den föreslagna ramriktlinjens regler för all existerande kapacitet enligt TSO:s beräkningar. Detta inbegriper även kapacitet som gjorts tillgänglig genom kapacitetsökningar till följd av utvecklade beräkningsmetoder liksom frigjord kapacitet till följd av överbokningar och återlämnad kapacitet från shippers/gashandelsföretag. Kapacitet som i dag är låst till följd av avtal, omfattas fr.o.m. den dag avtalen löper ut. Ny kapacitet som fördelas genom så kallat open season-förfarande omfattas emellertid inte av ramriktlinjens regler. Däremot omfattas eventuell ny kapacitet som efter ett open season-förfarande fortfarande är tillgänglig.

Ramriktlinjens mål är att ge tydliga riktlinjer för ENTSOG:s kommande arbete med utformningen av de gemensamma nätföreskrifterna enligt gasförordningens artikel 6.2.

Införlivande av nätföreskrifternas regler

Varje TSO ska i relevanta delar anpassa sina befintliga överföringsavtal och/eller villkorsbestämmelser med avseende på de kommande nätföreskrifternas regler kring fördelning av kapacitet i gränspunkter enligt ovan. Avtal och villkorsbestämmelser ska vara harmoniserade till nätföreskrifterna inom sex månader fr.o.m. dess ikraftträdande. Detta krav måste uppfyllas oavsett om befintliga

avtal och/eller villkorsbestämmelser tillåter den anpassning som nätföreskrifterna kräver.

Kommunikation, samarbete och intressenters medverkan

Av förslaget till ramriktlinje för fördelning av kapacitet framgår att de gemensamma nätföreskrifterna ska bidra till att definiera ett standardiserat innehåll i en TSO:s överföringsavtal. Nätföreskrifterna ska även specificera allmänna villkor för tilldelning av kapacitet liksom villkor för de tjänster som är knutna till denna verksamhet.

Nätföreskrifterna kommer även att innehålla regler i syfte att erhålla standardiserade former för kommunikation mellan TSO och nätanvändarna.

När det gäller former för samarbete väntas nätföreskrifterna ställa krav på att TSO:er med sammanlänkade system ska harmonisera, koordinera och koppla sina respektive tjänster för kapacitetstilldelning, så att de tjänster som erbjuds på olika sidor om en gränspunkt harmoniserar med varandra. Samarbetet omfattar även upprättande av virtuella gränspunkter och upprättandet av gemensamma rutiner för kapacitetstilldelning. Verksamhet med koppling till relevanta gränspunkter ska koordineras i syfte att optimera formerna för tillträde till nätet.

Nätföreskrifterna ska vidare innehålla en tidplan för genomförandet av de nya kraven på kommunikation och specificera hur samarbetet mellan TSO:er ska utformas med avseende på kapacitetstilldelning och maximering av tillgänglig kapacitet.

I syfte att identifiera marknadens behov och övriga aktuella förutsättningar i fråga om kapacitetstilldelning, ska samråd ske med berörda intressenter innan nätföreskrifterna beslutas. Frågor av speciellt intresse för samråd är avbrott i kapacitetstjänster liksom andelen tillgänglig kapacitet som ska avsättas i form av fast kapacitet under korta perioder. Av intresse är vidare en detaljerad beskrivning av metoden för kapacitetstilldelning i respektive gränspunkt.

Kapacitetstjänster

Enligt förslaget till ramriktlinje ska nätföreskrifterna ange regler för hur en TSO fastställer den fasta respektive avbrytbara kapacitet som erbjuds i respektive gränspunkt. Vidare föreslås att nätföreskrifterna ska ställa krav på att en TSO i vilken gränspunkt som helst ska kunna erbjuda såväl fast som avbrytbar kapacitet i båda riktningar. I gränspunkter med enkelriktat flöde ska kapacitet för avtalsmässig/virtuellt motflöde kunna erbjudas åtminstone i form av avbrytbar kapacitet. Publicerad information om tillgänglig fast kapacitet ska vara bindande för varje TSO och all kapacitet som ställs till marknads förfogande ska uttryckas som energienheter per tidsenhet.

Erbjudande och användning av kapacitet speciellt avsedd för transit ska inte vara tillåten. Detta innebär att kapacitet alltid ska erbjudas och hanteras på samma sätt, oavsett om den används för transit eller för överföring av gas till slutförbrukare inom en medlemsstat.

Fast och avbrytbar kapacitet

De kommande nätföreskrifterna ska enligt ramriktlinjen omfatta en definition av standardiserade tjänster för fast kapacitet med olika löptider. Vid specificeringen av dessa standardiserade tjänster ska ENTSOG samråda med berörda intressenter för att täcka in marknads behov. Samrådet ska omfatta tjänster och produkter som löper per år, kvartal, månad, dag liksom del av dag. Samma uppsättning tjänster och produkter ska kunna erbjudas i varje gränspunkt.

I fråga om avbrytbar kapacitet ska nätföreskrifterna definiera hur en TSO tillämpar tjänster för avbrytbar kapacitet i båda riktningar i varje gränspunkt. TSO:er i angränsande nät ska införa standardiserade rutiner för avbrytbar kapacitet, inklusive erforderliga ledtider, för att kapacitet ska kunna avbrytas på ett koordinerat och kontrollerat sätt. Nätföreskrifterna ska även ange möjliga orsaker för avbrott, olika typer eller klasser av avbrytbarhet och en beskrivning av hur kapacitet i praktiken avbryts.

Fördelning och erbjudande av kapacitetstjänster

Även metoder för fördelningen mellan tillgänglig fast kapacitet på lång och kort sikt är något som ska beskrivas i nätföreskrifterna. Enligt ramriktlinjen ska minst 10 procent av tillgänglig fast kapacitet i gränspunkter avsättas i form av fast kapacitet på kort sikt. Förhållandet mellan olika typer av kapacitet ska i sammanlänkade system vara lika på bägge sidor om en gränspunkt och vara föremål för övervakning av de nationella tillsynsmyndigheterna.

Av nätföreskrifterna ska även framgå hur en TSO ska erbjuda tillgänglig kapacitet med avseende på erforderlig insyn och för att undvika diskriminering mellan olika nätanvändare. Kraven omfattar såväl fast kapacitet på lång och kort sikt som avbrytbar kapacitet. Varje TSO ska enligt ramriktlinjen erbjuda tillgänglig fast kapacitet samt all eventuell återstående och outnyttjad fast kapacitet, all eventuell kapacitet som frigjorts av shippers/gashandelsföretag sedan tidigare bokning samt all eventuell kapacitet som frigjorts på grund av att den inte utnyttjats enligt den så kallade use-it-or-lose-it principen. Som framgår av principens benämning bygger den på att bokad kapacitet som inte utnyttjas ska återföras till marknaden.

Kopplade (bundlade) tjänster

I nätföreskrifterna ska enligt ramriktlinjen stadgas att TSO:er på respektive sida om en gränspunkt gemensamt ska erbjuda kopplade, eller så kallade bundlade, kapacitetstjänster avseende fast kapacitet. Avsikten med detta är att den korresponderande exit-respektive entrypunkten i en gränspunkt mellan två system ska integreras, dvs. överföringen av gas mellan två sammanlänkade system ska kunna ske genom endast en kapacitetsbokning och en nominering av gas.

I syfte att på sikt koppla eller bundla den tekniska kapaciteten till fullo i en viss gränspunkt, föreslås nätföreskrifterna reglera hur situationer hanteras där tillgänglig kapacitet på ena sidan om en gränspunkt skiljer sig från tillgänglig kapacitet på den andra sidan. I detta avseende föreslås att i det fall tillgänglig kapacitet skulle uppstå på sidan A, och härigenom överskrida tillgänglig kapacitet på sidan B, får "överskottet" av tillgänglig kapacitet på sidan A inte bokas för en längre tid än redan bokad kapacitet på sidan B.

Varje TSO ska således eftersträva en maximering av bundlad kapacitet. För att skynda på denna utveckling föreslås respektive TSO att förmå sina respektive nätanvändare att frigöra så mycket kapacitet som möjligt i varje gränspunkt, även innan dess att befintliga avtal löper ut. Då detta möjligen kan vara behäftat med problem föreslås i ramriktlinjen att kapacitet som omfattas av avtal tecknade före nätföreskrifternas ikraftträdande, måste vara bundlad senast 5 år därefter. Berörda nätanvändare föreslås komma överens om hur den frigjorda och bundlade kapaciteten därefter ska fördelas sinsemellan. Då även detta förfarande kan vara behäftat med problem, föreslås de nationella tillsynsmyndigheterna vid behov medla mellan parterna.

I det fall parterna inte kan nå en överenskommelse kring den nya fördelningen får en TSO fördela den bundlade kapaciteten mellan nätanvändarna med hjälp av en fördelningsnyckel som bygger på respektive nätanvändares andel av de totala kapacitetsrättigheterna i systemet. Löptiden för den nya kapacitetsfördelningen ska inte vara längre än löptiden hos de tidigare avtalen. Det tydliggörs i sammanhanget att nätföreskrifterna inte avser att reglera utformningen av handelsavtal/gaskontrakt och att dessa avtal inte ska behöva sägas upp med anledning av de kommande nätföreskrifterna.

Kapacitetstilldelning

Som framgått ovan ska nätföreskrifterna enligt ramriktlinjens förslag ange formerna för hur en TSO erbjuder fast och avbrytbar kapacitet. Nätföreskrifterna ska även definiera ett antal tidpunkter då nätanvändarna ska erbjudas att boka tillgänglig kapacitet. Längden hos varje sådant tillfälle för bokning av kapacitet (tilldelningsfönster) måste även ta hänsyn till den tidsrymd under vilken erbjuden och bokad kapacitet därefter avses vara låst. Erbjudande av kapacitet på lång sikt kräver en längre ledtid mellan tilldelning och användning än erbjudande av kapacitet på kort sikt. Detta är en följd av att det för bägge parter normalt sett är ett större åtagande att ingå långa avtal än korta.

I nätföreskrifterna ska stadgas att rutinerna för tilldelning av en och samma typ av kapacitet i alla gränspunkter inom Europa ska vara koordinerade i tid. Syftet är att erhålla en ökad marknadsintegration och bättre fungerande konkurrens. För att detta

ska vara möjligt krävs även att nätföreskrifterna ställer krav på harmoniserade mekanismer för kapacitetstilldelning i samtliga gränspunkter och att varje TSO i detalj publicerar information om bland annat de mekanismer som tillämpas. Någon kapacitetstilldelning vid sidan av de gemensamma reglerna i enlighet med nätföreskrifterna ska enligt ramriktlinjen inte få förekomma.

Tilldelningen av all fast och avbrytbar kapacitet vid ovan nämnda tillfällen för kapacitetstilldelning ska enligt ramriktlinjen bygga på auktionsförfarande. Nätföreskrifterna ska ange principerna för anonyma och webbaserade procedurer med erforderlig insyn för att förhindra eventuellt missbruk av t.ex. en dominerande marknadsställning. På dessa plattformar för webbaserade procedurer för bokning av kapacitet ska all kapacitet som finns i en gränspunkt mellan angränsade nät ställas till marknadens förfogande, inklusive kapacitet på andrahandsmarknaden. För att begränsa antalet plattformar för bokning av kapacitet ska nätföreskrifterna innehålla en plan som definierar genomförande, delsteg och tidplan.

Nätföreskrifterna ska även säkerställa en utformning av auktionsförfarandet som är tillämpbar vid samtliga gränspunkter inom EU. I det fall ett och samma auktionsförfarande inte skulle vara tillämpligt i alla gränspunkter, ska åtminstone ett och samma förfarande användas av TSO:er på bägge sidor om en gränspunkt i sammanlänkande system. Auktionsförfarandet ska vara föremål för samråd med berörda intressenter samt för de nationella tillsynsmyndigheternas tillsyn.

Auktionsförfarandet ska även omfatta auktion av fast kapacitet på dygnsbasis. Om inte annat framgår av de kommande nätföreskrifterna, ska den tariff som står under tillsyn av berörd myndighet utgöra grundpriset för såväl fast som avbrytbar kapacitet. Eventuella intäkter som genom auktionsförfarandet kan komma att överskrida de av tillsynsmyndigheten fastställda intäktsramarna, ska i första hand användas till att sänka nättariffen eller till att genomföra erforderliga investeringar. Överskott kan också användas till att skapa ytterligare incitament för en TSO att maximera den tillgängliga kapaciteten. De nationella tillsynsmyndigheterna föreslås avgöra hur ett eventuellt överskott ska hanteras.

Vidare ska tilldelningen av avbrytbar kapacitet inte begränsa tilldelning och användning av fast kapacitet. I detta avseende kan aldrig erbjudanden av avbrytbar kapacitet bli styrande för erbjudandet av fast kapacitet. Kapacitet som genom auktions-

förfarande erbjuds på dygnsbasis och som fortfarande är tillgänglig efter det att auktionen har avslutats kan erbjudas enligt principen först till kvarn får först mala. Återstående kapacitet efter ett auktionstillfälle, som inte erbjuds på dygnsbasis, ska auktioneras ut vid kommande auktionstillfällen avseende kapacitet för lika lång eller kortare tid.

Utredningen konstaterar avslutningsvis att förändringar kommer att genomföras på EU:s inre marknad för gas inom ett flertal områden, vilka med stor sannolikhet kommer att inverka även på den svenska gasmarknaden.

3.5.3 En jämförelse av marknadsmodeller inom olika medlemsstater

Den svenska marknadsmodellen för gas har genom åren kommit att beskrivas som avvikande jämfört med de marknadsmodeller som generellt har tillämpats inom övriga EU. Den huvudsakliga orsaken till detta är att den svenska marknadsmodellen för gas i början av 2000-talet utformades med den svenska elmarknadsmodellen som utgångspunkt. Ett alternativ som diskuterades, men valdes bort, var att istället utgå från en utländsk gasmarknadsmodell vid skapandet av den svenska.

I syfte att skapa en bild av hur Sveriges marknadsmodell för gas förhåller sig till marknadsmodeller i andra medlemsstater inom EU i dagsläget, har utredningen anlitat konsultföretaget COWI AB för att kartlägga och jämföra ett antal signifikanta parametrar hos olika marknadsmodeller. Konsultrapporten återfinns i sin helhet i bilaga 9.

Studien omfattar kartläggning och jämförelser av kapacitetstildelning, aktörsroller, balansering och avtalsförhållanden i de marknadsmodeller som tillämpas i Sverige, Danmark, Tyskland och Österrike. Vidare omfattar studien en kartläggning och jämförelse av avgränsning mellan transmission och distribution i medlemsstaterna enligt ovan samt Nederländerna. Resultatet ger en aktuell bild av likheter och skillnader mellan den svenska marknadsmodellen och övriga jämförda marknadsmodeller.

Kapacitetstilldelning

I samtliga jämförda marknadsmodeller är det slutkunden som avtalar om kapacitet med den distributionsnätägare till vilken kunden är ansluten. I de svenska och tyska modellerna är det vidare distributionsnätägaren som avtalar med överliggande transmissionsnätägare om utmatningskapacitet från transmissionsnätet. I Danmark avtalas utmatningskapacitet från transmissionsnät till distributionsnät av en transportkund (gashandelsföretag, shipper), medan motsvarande kapacitetsbokning i Österrike görs av ett centralt organ.

I Danmark, Tyskland och Österrike bokas in- och utmatningskapacitet i gränspunkt mellan transmissionssystem av transportkunder. Här i ligger avvikelser hos den svenska marknadsmodellen vad gäller kapacitetstilldelning, dvs. det förekommer inte någon handel med vare sig in- eller utmatningskapacitet på den svenska sidan i gränspunkten mellan de danska och svenska transmissionssystemen. Detta är bl.a. ett resultat av att Sverige, till skillnad från övriga studerade medlemsstater, endast har en tillförselväg för gas och att transit av gas därmed inte är möjlig. Den svenska marknadsmodellen saknar således ett moment jämfört med övriga studerade modeller, men detta moment är i dagsläget inte nödvändigt för marknadsfunktionen. Gashandelsföretag har i dag tillgång till den svenska marknaden i sin helhet utan att behöva boka någon inmatningskapacitet till det svenska transmissionssystemet.

Om den svenska marknadsmodellen skulle kompletteras med kapacitetshandel i gränspunkten kommer den att uppvisa stora likheter med de jämförda modellerna och i allt väsentligt vara identisk med den nuvarande tyska marknadsmodellen, vad gäller kapacitetstilldelning.

Aktörsroller

Som en direkt konsekvens av att det inte sker någon handel med inmatningskapacitet till det svenska transmissionssystemet saknas transportkunden bland aktörsrollerna i den svenska marknadsmodellen. I övrigt är aktörsrollerna i princip desamma. Danmark är den enda medlemsstat bland de jämförda i vilken transmissionssystemet ägs, drivs och övervakas av en och samma aktör,

Energinet.dk. I Sverige, Tyskland och Österrike är ägande och drift av transmissionsnät skilt från övergripande övervakning, samordning och systembalansansvar. I Tyskland och Österrike åligger systembalansansvaret en eller flera marknadsområdesoperatörer, medan systembalansansvaret i Sverige i dag hanteras av Svenska kraftnät.

Den svenska motsvarigheten till balansansvarig tycks inte återfinnas i någon av de övriga studerade modellerna. I Österrike finns aktörsrollen balansenergileverantör vilken ansvarar för fysisk balansering. Aktörsrollen skiljer sig således från den svenska aktörsrollen balansansvarig, vilken har det ekonomiska ansvaret för att balansen upprätthålls. Motsvarande aktörsroller saknas i Danmark och Tyskland medan aktörsrollerna slutförbrukare, gasleverantör, distributionsnätägare, transmissionsnätägare och lagerägare är direkt jämförbara i samtliga studerade marknadsmodeller.

Balansering

Som nämnts ovan innehas det övergripande ansvaret för systembalansen i det svenska naturgassystemet av Svenska kraftnät. Motsvarande roll i Danmark innehas av Energinet.dk medan Tyskland och Österrike tillämpar en ordning som bygger på att det övergripande ansvaret innehas av en eller flera s.k. marknadsområdesoperatörer.

I det svenska naturgassystemet omfattas samtliga inmatnings- och uttagspunkter direkt av de balansansvarigas balansansvar. Danmark och Tyskland tillämpar en ordning där varje transportkund för sin respektive kundportfölj ansvarar för att balansen upprätthålls på transmissionsnätets nivå. I Österrike ansvarar ett antal s.k. balancing groups för att balansen mellan inmatning och uttag upprätthålls i olika delar av det nationella systemet. En balancing group är sammansatt av alla typer av nätanvändare, dvs. slutanvändare, gasleverantörer, grossister och transportkunder. Det finns flera balancing groups inom varje nät.

Avtalsförhållanden

Gemensamt för samtliga studerade modeller är att slutförbrukaren tecknar ett nätavtal med en distributionsnätägare (eller med transmissionsnätägare i det fall slutförbrukaren är ansluten direkt till transmissionsnätet) och ett leveransavtal med en gasleverantör. I den tyska marknadsmodellen måste slutförbrukaren dessutom teckna ett mätavtal med en mätvärdesleverantör.

I Sverige, Tyskland och Österrike avtalas utmatningskapacitet från transmissionsnät till distributionsnät mellan distributionsnätägaren och överliggande transmissionsnätägare. I Danmark avtalas utmatningskapacitet från transmissionsnät till distributionsnät mellan transportkund och transmissionsnätägare, varför distributionsnätägaren endast tecknar ett anslutningsavtal med transmissionsnätägaren samt ett ramavtal för gasleverantörer med Energinet.dk.

En svensk gasleverantör måste teckna avtal med en balansvarig för att få leverera gas i en uttagspunkt. Rollen som balansansvarig kan innehas av gasleverantören själv. Om så ej är fallet tecknas avtalet med en utomstående balansansvarig aktör. Någon motsvarande avtalsrelation finns inte i de övriga jämförda marknadsmodellerna. I den danska marknadsmodellen finns däremot en avtalsrelation mellan gasleverantören och den systemansvarige aktören i form av ett ramavtal för gasleverantörer, vars motsvarighet saknas i de övriga modellerna. Slutligen kan konstateras att alla former av avtal som berör transportkunder av naturliga skäl saknas i den svenska marknadsmodellen, medan de till olika antal och omfattning förekommer i de övriga jämförda modellerna.

Avgränsning mellan nät – funktion och ägande

Konsultföretaget COWI AB:s uppdrag omfattade även en jämförelse av gränsdragning mellan transmissions- respektive distributionsnät inom de olika medlemsstaterna. Vidare undersöktes huruvida det finns några signifikanta drag hos gränspunkter mellan olika nätägares nät som är gemensamma hos de studerade medlemsstaterna.

I samtliga av de medlemsstater som ingår i studien, med undantag för Tyskland, tycks mätning och/eller tryckreglering förekomma i gränsen mellan transmissions- och distributionsnät. I

Danmark är MR-stationerna placerade i direkt anslutning till stamledningen varför det danska transmissionsnätet således endast utgörs av stamledningen, medan underliggande grenledningar utgörs av distributionsledningar. I Sverige är MR-stationerna placerade i slutet av grenledningarna varför grenledningarna, liksom MR-stationerna, anses ingå i transmissionssystemet.

Det svenska transmissionssystemet ägs i dagsläget av två aktörer och gränsen mellan deras respektive nät utgörs endast av de svets-skarvar som sammanfogar dem. Motsvarande förhållande återfinns i Tyskland. I jämförelse med de i studien övriga ingående medlemsstaterna tycks Tyskland ha en oklar gränsdragning mellan transmissions- respektive distributionsnät.

Sammanfattningsvis tycks det inte finnas någon helt entydig universell gränsdragning mellan transmissionsnät och distributionsnät. Däremot tycks mätning och/eller tryckreglering förekomma i gränsen mellan transmissions- och distributionsnät i fyra av de fem medlemsstater som ingår i jämförelsen. Gränspunkter mellan olika nätägares nät förekommer såväl med som utan mätning och/eller tryckreglering.

4 Försörjningstryggheten för gas – gällande regelverk och förutsättningar

Försörjningstryggheten för naturgas regleras i Sverige i naturgaslagen (2005:403), naturgasförordningen (2006:1043) och Statens energimyndighets föreskrifter STEMFS 2008:3. Under hösten 2010 ersattes Rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning (gasförsörjningsdirektivet) av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen). I detta avsnitt ges en övergripande beskrivning av det befintliga svenska regelverket med bäring på gasförsörjningstryggheten.

4.1 Naturgaslag (2005:403)

Åtgärder för att säkerställa en trygg naturgasförsörjning regleras i naturgaslagens kapitel 8 a. De nuvarande skrivningarna är utformade i samband med genomförandet av gasförsörjningsdirektivet, vilket nu har ersatts av gasförsörjningsförordningen.

Av 8 a kap. 1 § framgår det att en innehavare av en naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning ska vidta de planeringsåtgärder och de åtgärder i övrigt som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen, i den utsträckning det är möjligt.

I 8 a kap. 2 § uppges det att den systemansvariga myndigheten ska vidta de planeringsåtgärder och de åtgärder i övrigt som inom ramen för systemansvaret behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen.

Enligt 8 a kap. 3 § ska tillsynsmyndigheten ta fram och upprätthålla en allmän nationell strategi med lämpliga nivåer för en trygg naturgasförsörjning, ta fram och upprätthålla en nationell plan med åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen i krissituationer och vidta de åtgärder i övrigt som inom ramen för tillsynsansvaret behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen.

I 8 a kap. 4 § uppges det att regeringen får meddela föreskrifter om särskilda minimikrav för en trygg naturgasförsörjning för konsumenter. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar ytterligare föreskrifter om planering och åtgärder enligt 1–3 §§.

Det uppges i 8 a kap. 5 § att den systemansvariga myndigheten får förelägga en innehavare av en naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning att med ledningen eller i anläggningen vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Om det är lämpligare får föreläggandet riktas mot ägaren av ledningen eller anläggningen i stället för innehavaren. Det uppges vidare att ett föreläggande inte får avse en åtgärd som är mer betungande än vad som är skäligt med hänsyn till anläggningens eller verksamhetens omfattning och betydelse för naturgasförsörjningen. Ett föreläggande kan även förenas med vite.

Den som enligt 8 a kap. 5 § har förelagts att vidta åtgärder har enligt 8 a kap. 6 § rätt till ersättning för den kostnad som genomförandet av åtgärderna har medfört. Rätten till ersättning gäller dock inte kostnader för att lämna uppgifter eller för sådana planeringsåtgärder som avses i 1 §. Den systemansvariga myndigheten prövar frågor om ersättning. I det fall ersättning ska utgå är det staten som betalar den.

Av 8 a kap. 7 § framgår det att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om åtgärder för att möjliggöra reparationsarbeten och fysiska skyddsåtgärder i naturgasledningar och lagrings- eller förgasningsanläggningar.

Den systemansvariga myndigheten har enligt 8 a kap. 8 § rätt att, av den som enligt 5 § kan åläggas att utföra åtgärder för att säkerställa naturgasförsörjningen, på begäran få upplysningar och handlingar som behövs för att kunna ta ställning till om åtgärder behöver vidtas.

4.2 Naturgasförordning (2006:1043)

I 29 § naturgasförordningen uppges det att Statens energimyndighet ska godkänna de åtgärder som planeras enligt 8 a kap. 1 § naturgaslagen. Det framgår också att Svenska kraftnät ska samråda med Statens energimyndighet innan åtgärder vidtas enligt 8 a kap. 2 § naturgaslagen.

Enligt 8 a kap. 3 § ska Statens energimyndighet ta fram och upprätthålla en allmän nationell strategi och av 30 § naturgasförordningen framgår att strategin ska vara skriftlig och ges in till och godkännas av regeringen. Strategin ska innehålla ett mål för naturgasförsörjningen i Sverige, en metod för samt en bedömning av sårbarhet och hotbild, en metod för samt en genomförd omvärldsbevakning, en beskrivning av planerad och genomförd förebyggande verksamhet, en beskrivning av planerade och genomförda informations- och utbildningsinsatser, en beskrivning av samordningen av sådana uppgifter som berör flera myndigheter och slutligen en nationell plan med åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen i krissituationer. Varje förslag till ändring av strategin ska godkännas av regeringen. Regeringen bestämmer också på vilket sätt strategin ska offentliggöras.

Av 30 a § framgår det att Statens energimyndighet ska samråda med Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät innan den beslutar om den allmänna nationella strategin enligt 8 a kap. 3 § första stycket 1 naturgaslagen, eller en ändring i densamma. Samråd ska också ske när det gäller den nationella planen enligt 8 a kap. 3 § första stycket 2 naturgaslagen.

Statens energimyndighet får enligt 31 § naturgasförordningen meddela närmare föreskrifter om de krav som planering och åtgärder enligt 8 a kap. 1 och 3 §§ naturgaslagen ska uppfylla.

Av 32 § naturgasförordningen framgår det att konsumenters försörjning av naturgas vid sådan planering och vidtagande av åtgärder som avses i 8 a kap. 1–3 §§ naturgaslagen ska säkras vid åtminstone partiellt avbrott i den nationella naturgasförsörjningen kortare än 24 timmar, under vinterperioden från och med december till och med februari och under perioder med en temperatur som understiger normal vintertemperatur med 4–5 grader (tjugoförårsvintrar).

Enligt 33 § naturgasförordningen får Svenska kraftnät meddela föreskrifter om åtgärder för att möjliggöra reparationsarbeten och

fysiska skyddsåtgärder i naturgasledningar och lagrings- eller förgasningsanläggningar enligt 8 a kap. 7 § naturgaslagen.

I 34 § uppges det att Statens energimyndighet är tillsynsmyndighet enligt 8 a kap. naturgaslagen och att Energimarknadsinspektionen i övriga delar ska utöva tillsyn enligt 10 kap. 1 § naturgaslagen.

4.3 STEMFS 2008:3

Enligt 31 § naturgasförordningen får Statens energimyndighet meddela närmare föreskrifter om de krav som planering och åtgärder enligt 8 a kap. 1 och 3 §§ naturgaslagen ska uppfylla. Enligt 1 § naturgaslagen ska en innehavare av en naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning vidta de planeringsåtgärder och de övriga åtgärder som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Enligt 3 § naturgaslagen ska tillsynsmyndigheten ta fram olika planer om naturgasförsörjning och vidta åtgärder som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Statens energimyndighet har till följd av detta utkommit med Föreskrifter och allmänna råd om planeringsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen, STEMFS 2008:3.

I 1 kap. 1 § uppges det att föreskrifterna innehåller bestämmelser om planeringsåtgärder och åtgärder i övrigt som innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning ska vidta för att säkerställa naturgasförsörjningen enligt 8 a kap. 1 § naturgaslagen. Föreskrifternas termer och uttryck överensstämmer med de som används i naturgaslagen och naturgasförordningen.

Kapitel 2 handlar om planeringsåtgärder och åtgärder i övrigt. Enligt 2 kap. 1 § ska innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning vidta de planeringsåtgärder och åtgärder i övrigt som anges i följande paragrafer för krissituationer avseende drift och säkerhet för den egna anläggningen. Planeringsåtgärderna och åtgärder i övrigt ska omfatta hantering av krissituation liksom informationshantering vid krissituation samt regelbunden bedömning av sårbarhet och hotbild.

I 2 kap. 2 § uppges det att en innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning ska upprätta en plan för hantering av krissituation och informationshantering vid krissituation. Planen ska spridas inom den egna organisationen och innehavarna ska förutom att sprida planen också se till att planen

följs. Innehavarna ska även informera systemansvarig myndighet samt andra relevanta aktörer om sin plan. Planen ska innehålla en rad olika uppgifter.

Följande uppgifter ska framgå:

1. vilka åtgärder och vilken planering som ska vidtas för att förebygga att en krissituation uppstår,
2. organisation och bemanning i syfte att ha beredskap för det fall en krissituation uppstår,
3. under vilka förutsättningar planen ska tillämpas,
4. hur en krissituation ska hanteras för att en återgång till en normal driftsituation ska kunna ske med minsta möjliga störning för kunderna,
5. vem som har det operativa ansvaret för krisorganisationen,
6. beslutsgång vid en krissituation,
7. interna och externa resurser, såväl personella som materiella, samt en strategi för informationshantering avseende dessa resurser mot övriga relevanta aktörer,
8. kontaktuppgifter att användas vid krissituation i syfte att upprätthålla förbindelser mellan innehavaren och andra relevanta aktörer,
9. strategi för omhändertagande av information som indikerar en krissituation samt vidareförmedling av sådan information till myndigheter, kommuner, kunder och andra relevanta aktörer,
10. strategi för vidareförmedling av information om en krissituations omfattning och varaktighet, hur situationen hanteras samt tidpunkter för ytterligare information till myndigheter, kommuner, kunder och andra relevanta aktörer,
11. strategi för hur en förbrukningsreducering ska genomföras om en sådan beordras från systemansvarig myndighet.

Planen ska kontinuerligt uppdateras utifrån väsentliga förändringar i verksamheten och förändrad bedömning av sårbarhet och hotbild.

Enligt 2 kap. 3 § ska innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning utse planeringsansvarig samt ansvarig för kontakter och kommunikation vid krissituation samt

underrätta systemansvarig myndighet om kontaktuppgifter till de ansvariga.

Av 2 kap. 4 § framgår det att innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning ska se till att planen som anges i 2 § ges in till Statens energimyndighet för godkännande. Väsentliga förändringar av planen ska anmälas och godkännas av Statens energimyndighet.

En innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning ska enligt 2 kap. 5 § regelbundet göra bedömningar av verksamhetens sårbarhet och hotbild avseende de risker som innehavaren kan komma att utsättas för, dels i den egna verksamheten, dels i övriga delar av naturgasinfrastrukturen. Även bedömningen av sårbarhet och hotbild ska revideras utifrån väsentliga förändringar i verksamheten och förändringar av sårbarhet och hotbild.

Innehavare av naturgasledning, lagrings- eller förgasningsanläggning ska också på Statens energimyndighets begäran tillhandahålla bedömningen av sårbarhet och hotbild enligt 2 kap. 6 §.

Föreskrifterna innehåller även allmänna råd som bland annat resonerar kring när en krissituation kan anses föreligga, checklista vid upprättande av plan för hantering av krissituation och informationshantering vid krissituation och exempel relaterat till bedömning av sårbarhet och hotbild.

5 Överväganden och förslag

5.1 Avsnitt 3 i bilaga I till förordning (EG) 715/2009

Gasförordningens bilaga I innehåller riktlinjer som är riktade mot systemansvariga för överföringssystem (transmissionssystem). Riktlinjerna beskrivs i tre avsnitt enligt följande:

1. Tjänster för tredjepartstillträde avseende systemansvariga för överföringssystem,
2. Principer för mekanismer för kapacitetstilldelning och förfarandena vid hantering av överbelastning avseende systemansvariga för överföringssystem samt tillämpningen av dessa vid avtalsbetingad överbelastning,
3. Fastställandet av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet, fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens och de uppgifter som ska offentliggöras vid alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet.

Gasförordningen antogs den 13 juli 2009 och trädde i kraft den 3 september samma år. Gasförordningen ska tillämpas från och med den 3 mars 2011. Förordningens bilaga, avsnitt 3, reviderades under 2010. Ändringarna är relativt omfattande och utgörs av såväl omskrivningar som av helt nytillkomna textavsnitt.

Ändringarna beslutades av kommissionen den 10 november 2010 och trädde i kraft den 1 december samma år. Ändringarna ska tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2011. I detta avsnitt ges en beskrivning av bilagans reviderade avsnitt 3, liksom bedömningar med anledning av den nya lydelsen. Det är viktigt att notera att de bedömningar som görs i det följande grundas på gällande förutsättningar vid betänkandets utformning. De nuvarande förutsättningarna kan

komma att förändras till följd av utredningens förslag, men också oberoende av dessa.

5.1.1 Punkten 3.1 Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet

Punkten 3.1 har kompletterats med underpunkterna 3.1.1 och 3.1.2 där den senare i grunden utgörs av den tidigare skrivningen men i utvecklad form.

Punkt 3.1.1

I den nya punkten 3.1.1 stadgas formerna för offentliggörande av information från systemansvariga. Av punkten framgår att systemansvariga ska tillhandahålla alla uppgifter som avses i punkterna 3.1.2 och 3.3.1–3.3.5 i enlighet med de krav som specificeras i underpunkterna a–g. Underpunkterna omfattar t.ex. krav på ett regelbundet och fortlöpande offentliggörande av information på en webbplats som är tillgänglig för allmänheten utan kostnad. Offentliggörandet ska ske på ett användarvänligt, tydligt, mätbart, lättillgängligt och icke-diskriminerande sätt i ett nedladdningsbart format som möjliggör kvantitativa analyser med en frekvens som anpassas till tjänsternas längd och ändringar. Offentliggörandet ska ske på medlemsstatens officiella språk och på engelska. Punkten innehåller regler för vilka enheter som ska användas liksom krav på en konsekvent användning av dessa enheter.

Av punkten 3.1.1 framgår slutligen att de systemansvariga ska tillhandahålla detaljerade uppgifter om faktiska ändringar av alla sådana uppgifter som avses i punkterna 3.1.2 samt 3.3.1–3.3.5 vid lämplig tidpunkt så snart de finns tillgängliga för de systemansvariga.

<p>Utredningens bedömning: Punkten bedöms föranleda åtgärder från svensk sida vilka specificeras i bedömningar enligt punkterna som följer.</p>
--

Punkten torde i dagsläget beröra de aktörer som delar på systemansvaret för det svenska transmissionssystemet nämligen Swedegas

AB, E.ON Gas Sverige AB samt Svenska kraftnät, i den omfattning som de hanterar information för relevanta punkter enligt vad som föreskrivs i punkten 3.2 nedan. Nämnade aktörer berörs i olika delar och omfattning beroende på kravens natur och beroende på om de kan utnyttja de undantag som finns i punkten 3.2. Således bör Swedegas AB i dagsläget t.ex. beröras av krav riktade till ägare av gränsöverskridande infrastruktur, medan E.ON Gas Sverige AB torde beröras av generella krav knutna till innehav av transmissionsnät. Svenska kraftnät torde i första hand beröras av krav knutna till balansering, flexibilitet och nomineringar.

Bilagan ska tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2011, vilket innebär att vissa av bilagans regler omgående måste omsättas i praktiken. Samtidigt omfattar utredningens arbete ett förslag till överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät till en ny aktör. Detta innebär att flera av de förändringar som omgående måste genomföras hos de aktörer som i dagsläget delar på systemansvaret, sannolikt kommer att bli föremål för den framtida överföringen av systemansvaret till den nya aktören.

Punkten bedöms således föranleda åtgärder från svensk sida. Då punkten emellertid hänvisar till åtgärder i enlighet med punkterna 3.1.2 samt 3.3.1–3.3.5, beskrivs det bedömda behovet av åtgärder i de följande bedömningarna.

Punkt 3.1.2

I punkten 3.1.2 stadgas vilken information som ska offentliggöras av de systemansvariga. I underpunkterna a–c specificeras omfattningen av uppgifterna. De systemansvariga ska offentliggöra åtminstone följande uppgifter om sina system och tjänster:

- a) En detaljerad och uttömmande beskrivning av de olika tjänster som erbjuds liksom de avgifter som tas ut för dessa tjänster.
- b) Olika typer av transportavtal som kan ingås för tjänsterna enligt a).
- c) Nätföreskrifter och/eller standardvillkor som fastställer samtliga nätanvändares rättigheter och skyldigheter. Med nätföreskrifter och/eller standardvillkor avses bland annat:

1. Harmoniserade transportavtal och andra relevanta dokument.
 2. Uppgifter om relevanta parametrar för gaskvalitet för alla relevanta punkter, däribland minst bruttovärmevärdet och Wobbe-talet samt uppgifter om ansvarsfrågan och nätverksanvändarnas kostnader för konvertering om gasen inte motsvarar dessa specifikationer (om det är relevant för nättillträdet).
 3. Information om tryckkrav för alla relevanta punkter (om det är relevant för nättillträdet).
 4. Förfarandet i händelse av avbrott i avbrytbar kapacitet, däribland i tillämpliga fall tidpunkt, omfattning och rangordning av enskilda avbrott (exempelvis proportionellt eller enligt principen ”först in, sist avbruten”).
- d) De harmoniserade förfarandena för användning av överförings-systemet, inklusive definition av nyckelbegrepp.
 - e) Villkor för kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning samt förfaranden för att motverka hamstring och underlätta återanvändning.
 - f) De regler för kapacitetshandel på andrahandsmarknaden som gäller gentemot den systemansvarige.
 - g) Regler om balansering och metod för beräkning av avgifter för obalans.
 - h) I förekommande fall de flexibilitets- och toleransnivåer som utan särskild avgift inkluderas i transporttjänsterna och i andra tjänster, samt den flexibilitet som erbjuds utöver detta med tillhörande avgifter.
 - i) En ingående beskrivning av den systemansvariges gassystem med uppgift om relevanta sammanlänkningspunkter enligt definitionen i bilagans punkt 3.2 samt namnet på dem som är drifts-ansvariga för de sammanlänkade systemen eller anläggningarna.
 - j) Reglerna för anslutning till det system som drivs av den systemansvarige.
 - k) Information om nödmekanismer, i den mån som det faller inom den systemansvariges ansvarsområde, exempelvis åtgärder som kan leda till att kundgrupper kopplas bort från nätet, och andra allmänna ansvarsregler som gäller för den systemansvarige.

- l) Förfaranden för sammanlänkingspunkter som systemansvariga kommit överens om som är av betydelse för nätanvändares tillträde till de berörda överföringssystemen och som avser nätets driftskomponabilitet, förfaranden för nominering och matchning samt andra förfaranden som fastställer bestämmelser om tilldelning av gasflöden och balansering, inkluderat de metoder som tillämpas.
- m) De systemansvariga ska offentliggöra en detaljerad och uttömmande beskrivning av den metod och det förfarande som tillämpas för beräkning av den tekniska kapaciteten, däribland information om de parametrar som använts och viktiga förutsättningar.

Utredningens bedömning: De systemansvariga för transmissionssystemet, Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB, bör publicera information om aktuella tryckkrav i alla relevanta punkter i transmissionssystemet enligt 3.1.2 c).

Swedegas AB bör i egenskap av ägare till gränsöverskridande nät publicera information om relevanta sammanlänkingspunkter enligt kravet i punkten 3.1.2 i) och offentliggöra namn på driftsansvariga för sammanlänkade system eller anläggningar enligt kravet i samma punkt.

Kravet enligt punkten 3.1.2 k) på att systemansvariga ska offentliggöra information om nödmekanismer bör föranleda offentliggörande av information från Svenska kraftnät.

Kravet enligt 3.1.2 l) på att systemansvariga ska offentliggöra information om förfaranden för sammanlänkingspunkter som är av betydelse för nätanvändares tillträde och som avser driftskomponabilitet bör föranleda åtgärder från Swedegas AB:s sida.

Kravet enligt 3.1.2 m) på att systemansvariga ska offentliggöra detaljerad och uttömmande information om metoden för beräkning av den tekniska kapaciteten torde beröra såväl Swedegas AB som E.ON Gas Sverige AB.

Skrivningen i punkten 3.1.2 a) är enligt utredningens bedömning i sak oförändrad jämfört med den tidigare bilagans punkt 3.1 a) och torde således inte föranleda några ytterligare åtgärder från svensk sida jämfört med tidigare. Den information som enligt punkten ska

publiceras finns enligt utredningens bedömning tillgänglig på de svenska transmissionsnätägarnas webbplatser. På Swedegas AB:s webbplats www.swedegas.se publiceras en beskrivning av företagets tjänster liksom de avgifter som tas ut för dessa. Överföringsavgifterna framgår av en bilaga till det standardöverföringsavtal som publiceras på webbplatsen. E.ON Gas Sverige AB publicerar information om nättjänster på sin webbplats www.eon.se, på vilken även transmissionsnätsavgift för distributörer publiceras. Denna prislista avser nätavgifter för gasöverföring till underliggande nätägare anslutna i MR-station.

Den nya punkten 3.1.2 b) har kortats ned jämfört med den tidigare bilagans punkt 3.1 b), men i övrigt bedöms sakinnehållet vara detsamma. De transportavtal som kan ingås med de svenska transmissionsnätägarna kallas överföringsavtal (Swedegas AB) eller nätavtal (E.ON Gas Sverige AB). Avtalen tecknas mellan transmissionsnätägarna och slutförbrukare och/eller underliggande nätägare. Enligt utredningens bedömning torde inte heller denna punkt föranleda några nya åtgärder från svensk sida.

Merparten av texten i den tidigare bilagans punkt 3.1 b) har flyttats till den nya punkten 3.1.2 c) där den även har kompletterats ytterligare. Enligt underpunkten 1 avses med nätföreskrifter och/eller standardvillkor bl.a. harmoniserade transportavtal och andra relevanta dokument. Det framgår emellertid inte vad transportavtalen ska vara harmoniserade med.

Nätföreskrifter och/eller standardvillkor publiceras av såväl Swedegas AB som E.ON Gas Sverige AB. Informationen från Swedegas AB består av allmänna villkor för överföring (AVÖS) liksom information om överföringskapacitet, kapacitetsabonnemang och prognos över kapacitetsbehov. E.ON Gas Sverige AB publicerar på sin webbplats nätavgiftsbestämmelser för nätavgift för distributörer anslutna i MR-station. Avgifterna avser överföring av naturgas till distributörers nät i kommuner där E.ON Gas Sverige AB i dag har ett transmissionsnät. På webbplatsen publiceras vidare nätavgiftsbestämmelser för utökat abonnemang. Utredningen bedömer att några ytterligare åtgärder från svensk sida inte krävs på denna punkt.

Uppgifter enligt underpunkten 2 om relevanta parametrar för gaskvalitet publiceras på Swedegas AB:s webbplats www.swedegas.se i form av överföringsavtalets bilaga 5, Kvalitetsspecifikationer. Utredningen bedömer att några ytterligare åtgärder från svensk sida inte heller krävs på denna punkt.

Kravet enligt underpunkten 3 gällande publicering av tryckkrav för alla relevanta punkter gäller i den mån informationen är relevant för nättillträdet. Utan att här gå in på definitionen av relevanta punkter har utredningen inte funnit någon information om tryckkrav för några punkter över huvud taget på någon av de systemansvarigas webbplatser.

Information om tryckkrav för nättillträde torde vara relevant för nättillträdet såväl vad gäller inmatning som uttag. För t.ex. biogasproducenter som vill mata in biogas på naturgasnätet är aktuellt tryckkrav i en potentiell inmatningspunkt av stor betydelse. Det är därför utredningens bedömning att de systemansvariga för transmissionssystemet, Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB, bör publicera denna information för alla relevanta punkter. Med utgångspunkt från att samtliga MR-stationer i det svenska transmissionsnätet tillsammans torde utgöra en relevant punkt och att tryckkravet uppströms respektive MR-station torde ligga inom ett och samma intervall bör information vara lätt att publicera i avvaktan på en formell definition av relevanta punkter.

Underpunkten 4 ställer krav på publicering av information om förfarandet i händelse av avbrott i avbrytbar kapacitet. På www.energinet.dk, vilken är den danska systemansvarige aktörens webbplats, framgick i början av januari 2011 att mellan 16 och 40 procent av den sammanlagda bokade kapaciteten i utmatningspunkten i Dragör under januari 2011 utgjordes av avbrytbar kapacitet. All kapacitet som avtalas i det svenska transmissionssystemet betraktas emellertid som prima, dvs. kapacitet som definieras som icke avbrytbar. Av denna anledning finns det på de svenska systemansvariga aktörernas webbplatser inte någon publicerad information om förfarandet i händelse av avbrott i avbrytbar kapacitet. I de allmänna villkoren för överföring i Swedegas naturgassystem (AVÖS 2010) finns bestämmelser rörande avbrott eller begränsning. Dessa avbrott eller begränsningar har emellertid inte någon koppling till avbrytbar kapacitet, utan handlar om situationer med fara för personskada, ej uppfyllda säkerhetsbestämmelser eller i det fall den systemansvariga myndigheten (Svenska kraftnät) beordrar åtgärder som innebär avbrott eller begränsning av överföring.

Det är viktigt att understryka att avbrytbar kapacitet i gasförordningens bemärkelse inte är något som de svenska transmissionsnätägarna i dag kan påverka. Detta har flera orsaker. I den svenska marknadsmodellen avtalas kapacitet i det svenska transmissionssystemet mellan transmissionsnätägarna och slutkunder respektive

underliggande nätägare. I dag råder det inte någon kapacitetsbrist i det svenska transmissionssystemet, varför all kapacitet som avtalas betraktas som prima under förutsättning att trycket på dansk sida av gränspunkten i Dragör är tillräckligt högt.

I det överliggande danska transmissionsnätet är emellertid kapaciteten betydligt mer begränsad än i det svenska transmissionsnätet. Av denna anledning tillhandahåller Energinet.dk tre olika kapacitetsprodukter vilka utgörs av prima kapacitet, avbrytbar kapacitet nivå 1 och avbrytbar kapacitet nivå 2.

I det fall det finns tillräcklig kapacitet i det danska transmissionssystemet för att tillgodose transportkundernas önskemål erbjuds alltid prima kapacitet först. När den prima kapaciteten är fullbokad erbjuds i tur och ordning avbrytbar kapacitet nivå 1 följt av nivå 2. Att kapaciteten betecknas som avbrytbar innebär emellertid inte att den riskerar avbrytas i sin helhet. Däremot kan inskränkningar av bokad kapacitet göras av Energinet.dk vid behov. Avbrytbar kapacitet nivå 2 är den kapacitet som inskränks först, varefter nivå 1 kan beröras.

Samliga balansansvariga aktörer i Sverige är registrerade som shippers i det danska transmissionsnätet. I det fall en svensk balansansvarig aktör med avbrytbar kapacitet i det danska transmissionsnätet skulle beröras av en inskränkning i Danmark, kommer motsvarande inskränkning att överföras till den svenska sidan. Detta sker vid den matchning av handelsvärden som genomförs av Svenska kraftnät och Energinet.dk.

De svenska transmissionsnätägarna har i dag således inte någon kännedom om vilka handelsaktörer som eventuellt kan beröras av inskränkningar av bokad kapacitet i det danska transmissionsnätet. Med den svenska marknadsmodellen är frågan om avbrytbar kapacitet i gasförordningens bemärkelse något som får konsekvenser för de balansansvarigas handelsverksamhet och har således inget att göra med de avtal som tecknas med de svenska transmissionsnätägarna.

Balansansvariga aktörer i Sverige som bokar avbrytbar kapacitet genom det danska transmissionsnätet bör däremot i avtal med sina kunder ha bestämmelser som ger dem rätt att minska förbrukningen hos de kunder som omfattas av balansansvaret. Därigenom kan risken för inskränkningar i det danska transmissionssystemet avspeglas på den svenska marknaden.

Vid en överföring av systembalansansvaret till Swedegas AB kommer företaget få tillgång till Svenska kraftnäts nuvarande insyn

i handeln över Dragör. Swedegas AB kan således få insyn i vilka balansansvariga som kan påverkas av inskränkningar i avbrytbar kapacitet i det danska transmissionsnätet. Däremot kommer det även fortsättningsvis vara upp till de balansansvariga aktörerna att föra eventuella begränsningar vidare till sina respektive kunder.

Punkterna 3.1.2 d–f motsvaras enligt utredningens bedömning i sak av den tidigare bilagans punkter 3.1 c–e. I egenskap av ägare till transmissionsnät åligger det Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB att publicera harmoniserade förfaranden för användning av överföringssystemet enligt 3.1.2 d). Det framgår inte heller av denna punkt i förhållande till vad som förfarandena ska vara harmoniserade. Enligt utredningens bedömning publicerar dock bägge företagen information om förfaranden för användning av överföringssystemet, om än i olika omfattning.

Även villkor för kapacitetstilldelning, enligt underpunkten e), publiceras på bägge de systemansvariga aktörernas webbplatser. Information om hantering av överbelastning publiceras vare sig av Swedegas AB eller E.ON Gas Sverige AB. Swedegas AB hänvisar emellertid i detta avseende till länk från företagets webbplats till www.energinet.dk.

Med den svenska marknadsmodellen bedömer utredningen att information om förfaranden för att motverka hamstring liksom information om återanvändning av kapacitet inte är relevant. Detta beror på att den svenska marknadsmodellens form för kapacitetstilldelning inte ger något utrymme för strategiska överbokningar i syfte att utestänga andra aktörer. Publicering av information kring andrahandsmarknaden för kapacitet enligt underpunkten f) sker inte i dagsläget då det ännu inte har inrättats någon sådan andrahandsmarknad i Sverige. Detta beror på att det inte har uppstått någon kapacitetsbrist i det svenska transmissionssystemet, i kombination med den svenska marknadsmodellens funktion.

Punkten 3.1.2 g), vilken berör regler om balansering och metod för beräkning av avgifter för obalans, är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Utredningen bedömer emellertid att det avtal om balansansvar som tecknas mellan de balansansvariga och Svenska kraftnät uppfyller kravet enligt punkten 3.1.2 g).

Eftersom balansavtalet offentliggörs bedömer utredningen att punkten inte föranleder några åtgärder från svensk sida i dagsläget.

3.1.2 h) motsvaras enligt utredningens bedömning i allt väsentligt av den tidigare bilagans punkt 3.1 f). Några transporttjänster i

bilagans mening existerar dock inte i dagsläget på den svenska gasmarknaden enligt utredningens bedömning. Informationen ska dock offentliggöras i förekommande fall, dvs. i det fall det existerar flexibilitets- och toleransnivåer som utan särskild avgift inkluderas i transporttjänsterna.

Punkten 3.1.2 i) motsvaras enligt utredningens bedömning i allt väsentligt av den tidigare bilagans punkt 3.1 g). Hänvisningen till bilagans punkt 3.2 är emellertid ny och ersätter den tidigare skrivningens hänvisning till gasmarknadsdirektivets artikel 2.14 vilken består av definitionen av begreppet stödtjänster. Genom den nya hänvisningen blir punktens krav tydligare. Samtidigt skärps kravet eftersom förordningens bilaga är direkt gällande och tillämplig i samtliga medlemsstater. Kravet på att systemansvariga ska offentliggöra vem eller vilka som är driftsansvariga för de sammanlänkade systemen eller anläggningarna saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan.

Enligt utredningens bedömning bör punkten 3.1.2 i) föranleda åtgärder från Swedegas AB:s sida vad gäller kravet på offentliggörande av information om relevanta sammanlänkningspunkter enligt definitionen i bilagans punkt 3.2. Vidare bedömer utredningen att kravet på att offentliggöra namn på driftsansvariga för sammanlänkade system eller anläggningar föranleder åtgärder från Swedegas AB:s sida.

Punkten 3.1.2 j) motsvaras av den tidigare bilagans punkt 3.1 i) och torde således inte föranleda några nya åtgärder från svensk sida jämfört med tidigare.

Punkten 3.1.2 k) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet på att systemansvariga ska offentliggöra information om nödmekanismer som t.ex. bortkoppling av olika typer av kundgrupper, bedömer utredningen föranleda åtgärder från Swedegas AB och Svenska kraftnät. Vid en framtida överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas från Svenska kraftnät till en ny aktör bör kravet beaktas speciellt. Punkten har även en direkt koppling till utredningens arbete med genomförande av gasförsörjningsförordningen.

Punkten 3.1.2 l) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet på att systemansvariga ska offentliggöra information om förfaranden för sammanlänkningspunkter som är av betydelse för nätanvändares tillträde och som avser driftskompatibilitet bedömer utredningen i första hand föranleda åtgärder från Swedegas AB:s sida.

Kravet på offentliggörande av information om förfaranden för nominering, matchning, balansering m.m. som är av betydelse för nätanvändares tillträde, bedömer utredningen vara uppfyllt genom nuvarande balansavtal. Vid en framtida överföring av systemansvarsverksamheten för gas hos Svenska kraftnät till en ny aktör bör denna punkt emellertid speciellt beaktas.

Även punkten 3.1.2 m) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet på att systemansvariga ska offentliggöra detaljerad och uttömmande information om metoden för beräkning av den tekniska kapaciteten torde i dagsläget beröra såväl Swedegas AB som E.ON Gas Sverige AB.

5.1.2 Punkten 3.2 Fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens

Punkt 3.2.1

Här fastställs vilka punkter som ska omfattas av definitionen relevanta punkter. De relevanta punkterna ska åtminstone omfatta följande punkter:

- a) Alla inmatnings- och uttagspunkter till och från ett överföringsnät som drivs av en systemansvarig, med undantag för uttagspunkter som är anslutna till en enskild slutförbrukare och med undantag för inmatningspunkter som är direkt kopplade till en enskild producents produktionsanläggning som är belägen inom EU.
- b) Alla inmatnings- och uttagspunkter som sammanlänkar de systemansvarigas balanseringsområden.
- c) Alla punkter som sammanlänkar den systemansvariges nät med en LNG-terminal, fysiska marknadsplatser för gashandel, lagrings- och produktionsanläggningar, såvida inte dessa produktionsanläggningar omfattas av undantag enligt punkten a).
- d) Alla punkter som sammanlänkar en viss systemansvarigs nät med sådan infrastruktur som krävs för tillhandahållandet av stöd-tjänster enligt definitionen i gasmarknadsdirektivets artikel 2.14.

Utredningens bedömning: Med anledning av ändringarna i bilagans punkt 3.2.1 bör Energimarknadsinspektionen i samråd med branschens aktörer på nytt definiera de relevanta punkterna i det svenska transmissionssystemet enligt bilagans krav.

Punkten 3.2.1 a) motsvarar enligt utredningens bedömning den tidigare bilagans punkt 3.2 a). Enligt den tidigare skrivningen omfattades emellertid endast alla inmatningspunkter i den systemansvariges nät. I den nya skrivningen framgår det tydligt att enskilda slutförbrukares uttagspunkter, liksom enskilda producenters inmatningspunkter, ska undantas.

De inmatningspunkter som enligt utredningens bedömning torde betraktas som relevanta är det svenska transmissionssystemets inmatningspunkt i Dragör samt lagerpunkten i naturlagret i Skallen. Då en lagerpunkt är att betrakta som såväl inmatnings- som uttagspunkt bedömer utredningen att lagerpunkten i naturgaslagret i Skallen bör definieras som en relevant punkt även i egenskap av uttagspunkt. Vidare är det utredningens uppfattning att samtliga MR-stationer i det svenska transmissionssystemet tillsammans bör utgöra en relevant punkt. Dessa tre relevanta punkter torde tillsammans omfatta all entry/exit i det svenska transmissionssystemet då det i dag inte finns någon exit i transit-hänseende.

Punkten 3.2.1 b) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Enligt utredningens bedömning utgör det svenska naturgassystemet i sin helhet ett balanseringsområde. För svenskt vidkommande torde således inmatningspunkten i Dragör även kunna betraktas som en relevant punkt i egenskap av sammanlänkningspunkt mellan två balanseringsområden.

Punkten 3.2.1 c) är enligt utredningens bedömning en vidareutveckling av de tidigare punkterna 3.2 d) och 3.2 e). Lagerpunkten i naturgaslagret i Skallen torde inte omfattas av undantaget enligt 3.2.1 a) varför utredningen bedömer att denna punkt bör definieras som en relevant punkt.

Punkten 3.2.1 d) motsvaras i allt väsentligt av den tidigare bilagans punkt 3.2 f). Punkten hänvisar till gasmarknadsdirektivets artikel 2.14 vilken definierar begreppet stödtjänster. Med stödtjänster avses de tjänster som är nödvändiga för tillträdet till och driften av överförings- eller distributionsnät eller LNG-anlägg-

ningar och/eller lagringsanläggningar, inklusive lastbalans, blandning och injektion av inerta gaser med undantaget anläggningar som uteslutande är förbehållna systemansvariga för överföringsystemet när de utför sina uppgifter. I det fall de relevanta punkterna i det svenska transmissionssystemet definieras som inmatningspunkten i Dragör, lagerpunkten i naturgaslagret i Skallen och samtliga MR-stationer samlade i en relevant punkt bedömer utredningen kravet enligt 3.2.1 d) vara uppfyllt.

Punkt 3.2.2

Enligt punkten 3.2.2 ska information till enskilda slutförbrukare och till produktionsanläggningar, som inte omfattas av definitionen av relevanta punkter enligt punkten 3.2.1 a), offentliggöras i samlad form, åtminstone per balanseringsområde. Av stycket framgår även att kumuleringen av enskilda slutförbrukare och av produktionsanläggningar, som inte omfattas av definitionen av relevanta punkter enligt punkten 3.2.1 a), ska betraktas som en relevant punkt vid bilagans tillämpning.

Utredningens bedömning: Det bör finnas tre relevanta punkter i det svenska transmissionssystemet för gas.

Punkten 3.2.2 är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Enligt utredningens bedömning bör det enligt bilagans nya skrivning finnas tre relevanta punkter i det svenska transmissionssystemet för gas.

Punkt 3.2.3

I punkten 3.2.3 används uttrycket ”överföringsansvariga” (transmission operators) i stället för uttrycket systemansvariga. Utredningen utgår emellertid från att en aktör som bedriver transmissionsverksamhet i Sverige är att betrakta som en TSO. Av punkten framgår att systemansvariga ska omfattas av undantag från att offentliggöra information enligt kraven i bilagans punkt 3.3 i de fall:

- punkter mellan två eller flera systemansvariga sköts enbart av de berörda systemansvariga utan någon som helst avtalsenlig eller funktionsmässig inblandning från systemanvändare, eller
- punkter förbinder ett transmissionssystem med ett distributionssystem och det inte finns någon avtalsbetingad överbelastning vid dessa punkter.

Den nationella tillsynsmyndigheten får dock kräva att de systemansvariga ska offentliggöra de krav som förtecknas i punkt 3.3 för grupper av eller alla de undantagna punkterna. I dessa fall ska informationen, i den mån den är tillgänglig för den systemansvarige, offentliggöras i samlad form på lämplig nivå, åtminstone per balanseringsområde. De aggregerade punkterna ska vid tillämpningen av bilagan betraktas som en relevant punkt.

Utredningens bedömning: Samtliga MR-stationer i det svenska naturgassystemet bör kunna betraktas som en relevant punkt. Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB bör kunna undantas från krav på offentliggörande av vissa uppgifter enligt bilagens punkt 3.3.

5.1.3 Punkten 3.3 Uppgifter som ska offentliggöras för alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet

Punkt 3.3.1

Av punkten 3.3.1 framgår att de systemansvariga för alla relevanta punkter ska offentliggöra sådana uppgifter som förtecknas i leden a–g för samtliga tjänster och stödtjänster som tillhandahålls. Dessa sifferuppgifter ska offentliggöras i form av numeriska uppgifter, med tim- eller dagsbaserade perioder som motsvarar den minsta referensperioden för kapacitetsbokning, nominering och renominering samt den minsta betalningsperiod för vilken avgifterna för obalans beräknas.

Om den minsta referensperioden avviker från en daglig period ska den information som anges i leden a–g också göras tillgänglig för den dagliga perioden. Denna information och uppdateringarna ska offentliggöras så snart den systemansvarige har tillgång till

uppgifterna. Kravet på offentliggörandet ska läsas som att det i praktiken ska ske i realtid.

De uppgifter som ska offentliggöras för alla relevanta punkter är följande:

- a) Teknisk kapacitet för flöden i båda riktningar.
- b) Total avtalad fast och avbrytbar kapacitet i båda riktningar.
- c) Nomineringar och renomineringar i båda riktningar.
- d) Tillgänglig fast och avbrytbar kapacitet i båda riktningar.
- e) Faktiska fysiska flöden.
- f) Planerat och faktiskt avbrott i avbrytbar kapacitet.
- g) Planerade och oplanerade avbrott i fasta tjänster och information om återupprättande av fasta tjänster. Som exempel ges systemunderhåll och trolig varaktighet för avbrott på grund av underhåll. Planerade avbrott ska offentliggöras minst 42 dagar i förväg.

Utredningens bedömning: Swedegas AB bör i egenskap av ägare till gränsöverskridande nät kunna ansöka om undantag från kravet på fysisk kapacitet i båda riktningar i Dragör enligt gasförsörjningsförordningen.

Swedegas AB bör oavsett eventuellt undantag offentliggöra status för kapacitet i båda riktningar i Dragör. I detta avseende bör tydliggöras huruvida kapaciteten avser såväl fysisk som virtuell kapacitet i båda riktningar.

Vissa av skrivningarna i den tidigare bilagans punkt 3.3.1 har flyttats till den nya bilagans punkt 3.1.1 vilken fastställer formerna för offentliggörandet. I övrigt har den inledande texten i punkten 3.3.1 kompletterats med krav på uppgifternas upplösning liksom referensperiod.

Punkten 3.3.1 a) motsvaras enligt utredningens bedömning av den tidigare bilagans punkt 3.3.1 a). Däremot har den tidigare skrivningen "högsta möjliga tekniska kapacitet" ersatts av "teknisk kapacitet". Utredningen bedömer att denna punkt inte föranleder några nya krav på åtgärder från svensk sida jämfört med tidigare.

I punkten 3.3.1 b) har texten kompletterats med ”fast” kapacitet liksom ”i båda riktningar”. Enligt utredningens bedömning i avsnitt 5.5 bör den svenska systemansvariga aktören, i dagsläget Swedegas AB i egenskap av ägare till gränsöverskridande nät, kunna söka om undantag från kravet på fysisk kapacitet i båda riktningar i Dragör enligt gasförsörjningsförordningen. Oavsett om så sker och oavsett om ansökan blir godkänd eller ej, bedömer utredningen emellertid att Swedegas AB bör offentliggöra status för kapacitet i båda riktningar i Dragör. I detta avseende bör tydliggöras huruvida kapaciteten avser såväl fysisk som virtuell kapacitet i båda riktningar.

Punkten 3.3.1 c) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet på att offentliggöra nomineringar och renomineringar i bägge riktningar träffar i dag Svenska kraftnät. Vid en överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas från Svenska kraftnät till en ny aktör bör punkten speciellt beaktas.

Punkten 3.3.1 d) är enligt utredningens bedömning en kompletterad variant av den tidigare bilagans punkt 3.3.1 c), vilken endast avsåg tillgänglig kapacitet. Av punkten framgår nu att information om tillgänglig fast såväl som avbrytbar kapacitet i båda riktningar ska offentliggöras av den systemansvarige. Utredningens bedömning av denna punkt överensstämmer med bedömningen av punkten 3.3.1 b).

Kravet enligt punkten 3.3.1 e) om offentliggörande av faktiska flöden är nytt och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet bör i första hand träffa Swedegas AB i egenskap av ägare till gränsöverskridande nät. Swedegas AB publicerar redan i dag information om faktiska flöden.

Punkten 3.3.1 f) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Krav på offentliggörande av planerat och faktiskt avbrott av avbrytbar kapacitet bör enligt utredningen i dagsläget inte föranleda några åtgärder från svensk sida, så länge det rör sig om den typ av avbrytbar kapacitet som beskrivits i bedömningen under punkten 3.1.2 c).

När det gäller avbrott eller begränsningar med koppling till situationer med fara för personskada, ej uppfyllda säkerhetsbestämmelser eller verkställande av åtgärder enligt den systemansvariga myndigheten, omfattas dessa redan av de allmänna villkoren för överföring i Swedegas naturgassystem (AVÖS 2010).

Även punkten 3.3.1 g) är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Kravet på offentliggörande av planerade och oplanerade avbrott i fasta tjänster och information om återupprättande av fasta tjänster torde enligt utredningens bedömning föranleda åtgärder från såväl Swedegas AB:s sida vad gäller gränspunkten i Dragör som från E.ON Gas Sverige AB:s sida vad gäller lagerpunkten i Skallen. Enligt bedömningen av punkten 3.2.3 torde MR-stationerna omfattas av det undantag som tidigare har beskrivits.

Punkt 3.3.2

Av punkten 3.3.2 framgår att uppgifter i enlighet med punkt 3.3.1 a), b) och d) ska offentliggöras åtminstone 18 månader i förväg för alla relevanta punkter.

Utredningens bedömning: E.ON Gas Sverige AB bör 18 månader i förväg offentliggöra information enligt punkten 3.3.1 a), b) och d) för den relevanta punkten avseende lagerpunkten i naturgaslagret i Skallen.

Swedegas AB bör 18 månader i förväg offentliggöra information enligt punkten 3.3.1 a), b) och d) för den relevanta punkten avseende gränspunkten i Dragör. I den mån efterfrågade uppgifter i Dragör ägs av Energinet.dk bör Swedegas AB bidra till offentliggörande av denna information genom länk från sin webbplats till Energinet.dk:s webbplats.

Krav på offentliggörande av motsvarande information avseende de svenska MR-stationerna bör omfattas av undantaget enligt punkten 3.2.3.

Punkten 3.3.2 motsvaras enligt utredningens bedömning av den tidigare bilagans punkt 3.3.2, men är omskriven i konsekvens med ändringar gjorda i leden a–g enligt punkten 3.3.1. Information om historisk och framtida kapacitet i Dragör publiceras på Energinet.dk:s webbplats vilken är länkad till Swedegas AB:s webbplats. E.ON Gas Sverige AB bör 18 månader i förväg offentliggöra motsvarande information för den relevanta punkten avseende lagerpunkten i naturgaslagret i Skallen. När det gäller den av underliggande nätägare

avtalade kapaciteten i MR-stationer finns denna information endast i aggregerad form för samtliga MR-stationer samlade som en relevant punkt. Denna bedömer utredningen emellertid omfattas av det undantag som stadgas i bilagans punkt 3.2.3.

Punkt 3.3.3

Enligt punkten 3.3.3 ska de systemansvariga löpande offentliggöra historiska uppgifter om kraven i punkt 3.3.1 a–g för de senaste fem åren.

Utredningens bedömning: Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB bör för sina respektive relevanta punkter offentliggöra historiska uppgifter för de senaste 5 åren enligt bilagans punkt 3.3.1 a–g, dock med beaktande av undantaget för MR-stationerna enligt bilagans punkt 3.2.3.

Den nya punkten 3.3.3 motsvarar enligt utredningens bedömning i viss mån den tidigare bilagans punkt 3.3.4, vilken dock inte ställde mer långtgående krav än historiska uppgifter under de senaste tre åren. Bortsett från att den publicerade informationen ska sträcka sig två år längre bakåt i tiden än tidigare bedömer utredningen att punkten inte föranleder några ytterligare åtgärder från svensk sida. Vid tillämpning av bilagans punkt 3.3.3 bör emellertid undantaget för MR-stationer enligt punkten 3.2.3 beaktas.

Punkt 3.3.4

Enligt denna punkt ska de systemansvariga dagligen offentliggöra uppmätta värden för bruttovärmevärdet eller Wobbetalen vid alla relevanta punkter. Preliminära uppgifter ska offentliggöras senast tre dagar efter respektive gasdag. De slutgiltiga uppgifterna ska offentliggöras inom tre månader efter utgången av respektive månad.

Utredningens bedömning: Dagens hantering av slutliga värmevärden bedöms uppfylla bilagans krav. Däremot torde kravet på att offentliggöra preliminära övre värmevärden senast tre dagar efter respektive gasdag föranleda åtgärder från såväl Energinet.dk:s som från Svenska kraftnäts sida. Vid en framtida överföring av

dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör bör kravet enligt denna punkt beaktas speciellt.

Punkten 3.3.4 är ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. Bruttovärmevärde benämns i Sverige som övre värmevärde. Svenska kraftnät beräknar i dagsläget det preliminära övre värmevärdet som ett medelvärde av det övre värmevärdet de 22 första dagarna i månaden före leveransmånaden. Basen för beräkningen är uppmätta värmevärden som erhålls från Energinet.dk. Det preliminära övre värmevärdet presenteras senast den 25:e i månaden före aktuell gasmånad. Slutligt övre och undre värmevärde tillhandahålls från Energinet.dk efter leveransmånaden. Det slutliga värmevärdena offentliggörs i dagsläget av Svenska kraftnät senast den 3:e vardagen månaden efter aktuell gasmånad.

Bilagans krav omfattar bruttovärmevärdet eller Wobbetalen vid alla relevanta punkter. Enligt resonemanget ovan bedömer utredningen att dessa utgörs av inmatningspunkten i Dragör, lagerpunkt Skallen samt alla MR-stationer samlade i en relevant punkt. Den sistnämnda relevanta punkten torde dock falla inom ramen för undantaget enligt bilagans punkt 3.2.3.

Under 2010 varierade det slutliga övre värmevärdet mellan som lägst 12,099 kWh/Nm³ i juli och som högst 12,149 kWh/Nm³ i november. Differensen mellan det lägsta och det högsta uppmätta övre värmevärdet uppgår till drygt 0,4 procent. Jämförelsen avser avräkningsgrundande månadsmedelvärden varför enskilda värmevärden kan uppvisa större skillnader. Mot bakgrund av transmissionssystemets begränsade omfattning med en stamledning om 390 km och grenledningar om sammanlagt cirka 230 km, torde emellertid de publicerade värmevärdena även fortsättningsvis kunna gälla för samtliga relevanta punkter, oavsett tillämpning av undantag enligt bilagans punkt 3.2.3. I det fall värmevärdet framgent skulle bli behäftat med en större variation finns även möjlighet till värmevärdesbestämning genom befintlig gaskromatograf utanför Falkenberg.

Enligt utredningens bedömning uppfyller således dagens hantering av slutliga värmevärden bilagans krav. Däremot torde kravet på att offentliggöra preliminära uppgifter senast tre dagar efter respektive gasdag föranleda åtgärder från såväl Energinet.dk:s som från Svenska kraftnäts sida. Vid en framtida överföring av dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör bör kravet enligt denna punkt beaktas speciellt.

Punkt 3.3.5

Enligt punkten 3.3.5 ska de systemansvariga årligen för alla relevanta punkter offentliggöra tillgänglig kapacitet, bokad och teknisk kapacitet för alla år för vilka kapacitet har avtalats plus ett år och åtminstone för de kommande tio åren. Uppgifterna ska uppdateras åtminstone varje månad och oftare om det inkommer nya uppgifter. Offentliggörandet ska återspegla den tidsperiod för vilken kapacitet erbjuds på marknaden.

Utredningens bedömning: Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB bör för sina respektive relevanta punkter årligen offentliggöra information enligt punktens krav med undantag för den relevanta punkten avseende MR-stationerna, vilken utredningen bedömer omfattas av undantaget enligt punkten 3.2.3.

5.1.4 Punkten 3.4 Uppgifter som ska offentliggöras om överföringssystemet och tidsplanen för offentliggörandet

Punkt 3.4.1

Enligt punkten 3.4.1 ska de systemansvariga se till att den kumulerade kapacitet som erbjuds och avtalas på andrahandsmarknaden offentliggörs och uppdateras varje dag, om denna information är tillgänglig för den systemansvarige. Med andrahandsmarknaden avses den marknad där kapacitet säljs från en nätanvändare till en annan nätanvändare. De uppgifter som ska offentliggöras och uppdateras varje dag ska specificera följande:

- a) Sammanlänkningspunkt där kapaciteten säljs
- b) Typ av kapacitet, t.ex. inmatning, uttag, fast, avbrytbar
- c) Kapacitetsnyttjanderättens mängd och längd
- d) Typ av försäljning, t.ex. överföring eller tilldelning
- e) Totala antalet transaktioner/överföringar
- f) Eventuella andra villkor som den systemansvarige känner till och som nämns i punkt 3.3

Av punkten framgår att i den mån som information enligt ovan tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från bestämmelsen.

Utredningens bedömning: Punktens krav bedöms inte vara tillämpbara för svensk del.

Punkten 3.4 är i sin helhet ny och saknar enligt utredningens bedömning motsvarighet i den tidigare bilagan. I dagsläget har det inte inrättats någon andrahandsmarknad för kapacitet i det svenska transmissionssystemet. Utredningen bedömer att detta förhållande i första hand beror på att det ännu inte uppstått någon kapacitetsbrist i det svenska transmissionssystemet för gas. Likaså medför den svenska marknadsmodellen för gas att den kapacitet som avtalas av slutkunder och underliggande nätägare inte förutsättningslöst kan flyttas till annan part i andra punkter även om det funnits behov eller förutsättningar för en andrahandsmarknad.

Punkt 3.4.2

I punkten 3.4.2 fastställs att de systemansvariga ska offentliggöra harmoniserade villkor enligt vilka de accepterar kapacitetsöverföringar (t.ex. överföringar och tilldelningar). Dessa bestämmelser måste inkludera följande:

- a) En beskrivning av standardiserade produkter som kan säljas på andrahandsmarknaden.
- b) Ledtid för genomförande/godkännande/registrering av transaktioner på andrahandsmarknaden. Vid förseningar måste anledningen offentliggöras.
- c) Anmälan av säljaren eller den tredje part som avses i punkten 3.4.1 till den systemansvarige om säljarens och köparens namn och kapacitetsuppgifter i enlighet med punkten 3.4.1.

Av punkten framgår att i den mån som informationen enligt ovan tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från bestämmelsen.

Utredningens bedömning: Punktens krav bedöms inte vara tillämpbara för svensk del.

I likhet med bedömningen av punkten 3.4.1 konstaterar utredningen att det i dagsläget inte finns några standardiserade produkter som kan säljas på andrahandsmarknaden. I konsekvens med detta finns heller inte några ledtider för transaktioner eller säljare av kapacitet i andra hand.

Punkt 3.4.3

Punkten 3.4.3 stadgar att varje systemansvarig, när det gäller balanseringen av systemet, senast en månad efter att balanseringsperioden löpt ut och för varje balanseringsperiod ska tillhandahålla varje nätanvändare volymuppgifter om den specifika preliminära obalansen och om kostnaderna per enskild nätanvändare. De slutliga uppgifterna ska meddelas inom tre månader efter att balansperioden löpt ut. Slutliga uppgifter om kunder som mottagit leveranser enligt standardiserade belastningsprofiler kan tillhandahållas upp till 14 månader senare. I den mån som sådan information tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från denna bestämmelse. När sådana uppgifter tillhandahålls ska kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt.

Utredningens bedömning: Punkten bedöms inte föranleda några åtgärder från svensk sida i dagsläget. Vid eventuella förändringar av balanseringsmetoden vid en framtida överföring av dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör, bör kraven i punkten särskilt beaktas.

Svenska kraftnät ansvarar i dagsläget, i egenskap av systemansvarig myndighet, för att den kortsiktiga balansen mellan inmatning och uttag i det svenska naturgassystemet upprätthålls. Genom det balansavtal som upprättas mellan respektive balansansvarig aktör och Svenska kraftnät, åtar sig Svenska kraftnät att avräkna respektive balansansvarigs preliminära obalans per dygn.

Beräkning av preliminär obalans utförs av Svenska kraftnät så snart mätvärden för den senaste passerade gasdagen har erhållits. Uppgifterna rapporteras till respektive balansansvarig senast kl. 12:00 dagen efter leveransdygnet. Den preliminära obalansen per dygn ligger inte till grund för debitering.

Respektive balansansvarigs slutliga obalans per gasdag under leveransmånaden beräknas så snart slutliga mätvärden har erhållits för den gångna leveransmånaden. Uppgifterna rapporteras normalt senast den 25:e i månaden efter leveransmånaden och ligger till grund för debitering.

Eftersom den energimängd som omsätts i de schablonavräknade uttagspunkterna på den svenska gasmarknaden är mycket liten jämfört med den energimängd som omsätts i de timmätta och dygnrapporterade uttagspunkterna, sker slutavräkning varje månad.

Av punktens skrivningar framgår även att systemansvariga ska undantas av punktens krav om informationen kring balanseringen sköts av en tredje part. Den tredje parten tar i dessa fall över den skyldighet att offentliggöra information som annars åligger den systemansvarige. I enlighet med gasförordningen, artikel 1 sista stycket, får medlemsstaterna inrätta ett organ i enlighet med gasmarknadsdirektivet, vilket ska genomföra en eller flera av de uppgifter som brukar handhas av den systemansvarige för överföringssystemet.

Utredningen bedömer mot bakgrund av detta att nuvarande balanseringsmetod uppfyller kraven enligt punkten 3.4.3 och att punkten således inte föranleder några åtgärder från svensk sida i dagsläget. Vid eventuella förändringar av balanseringsmetoden vid en framtida överföring av dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör, bör kraven i punkten särskilt beaktas.

Punkt 3.4.4

När tredje parter erbjuds flexibilitetstjänster utöver toleransnivåerna ska systemansvariga enligt punkten 3.4.4 offentliggöra dagliga prognoser om den maximala flexibilitetsmängden för nästkommande dag, bokad flexibilitet och den flexibilitet som marknaden förfogar över nästkommande gasdag. Den systemansvarige ska i slutet av varje gasdag dessutom offentliggöra efterhandsinformation om det kumulerade nyttjandet av varje flexibili-

tetstjänst. Om den nationella tillsynsmyndigheten är övertygad om att sådan information skulle kunna ge utrymme för potentiellt missbruk från nätanvändarnas sida, får den bevilja den systemansvarige undantag från denna skyldighet.

Utredningens bedömning: Svenska kraftnät bör i slutet av varje gasdag publicera information kring den aggregerade balanskontoställningen. Punkten bedöms i övrigt inte föranleda några åtgärder från svensk sida i dagsläget. Vid eventuella förändringar av balanseringsmetoden vid en framtida överföring av dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör, bör kraven i punkten särskilt beaktas.

I dagsläget erhåller respektive balansansvarig ett balanskonto hos Svenska kraftnät på vilket den balansansvariges obalans ackumuleras. Några flexibilitetstjänster utöver toleransnivåerna förekommer i dagsläget inte. Svenska kraftnät fastställer dagen före leveransdygnet det tillåtna intervallet för summan av de balansansvarigas balanskonton vid utgången av leveransdygnet.

Utrymmet på respektive balanskonto baseras på den balansansvariges maximala månadsmedeleffekt i de inmatnings- och uttagspunkter som balansansvaret omfattar för den kommande månaden. Det totala tillåtna intervallet beräknas med utgångspunkt från aktuella driftsförutsättningar i transmissionssystemet. Uppgifter om utgående balans på respektive balansansvarigs balanskonto rapporteras av Svenska kraftnät senast kl. 12:00 dagen efter leveransdygnet. Svenska kraftnät bör efter varje gasdag publicera information kring den aggregerade balanskontoställningen gällande föregående gasdags slut.

Med undantag från kravet på publicering av den aggregerade balanskontoställningen bedömer utredningen att nuvarande balanseringsmetod uppfyller kraven enligt punkten 3.4.4. Vid eventuella förändringar av balanseringsmetoden vid en framtida överföring av systemansvaret från Svenska kraftnät till en ny aktör, bör punktens krav särskilt beaktas.

Punkt 3.4.5

Enligt punkten 3.4.5 ska de systemansvariga per balanseringsområde offentliggöra gasmängden i överföringssystemet i början av varje gasdag och den beräknade gasmängden i överföringssystemet i slutet av varje gasdag. Den beräknade gasmängden för slutet av gasdagen ska uppdateras varje timme under hela gasdagen. Om avgifter för obalans beräknas varje timme ska den systemansvarige offentliggöra gasmängden i överföringssystemet i timbaserade perioder. Alternativt ska systemansvariga offentliggöra, per balanseringsområde, alla användares kumulerade obalans i början av varje balanseringsperiod och den beräknade kumulerade obalansen för alla användare i slutet av varje gasdag. Om den nationella tillsynsmyndigheten är övertygad om att sådan information skulle kunna ge utrymme för potentiellt missbruk från nätanvändarnas sida, får den bevilja den systemansvarige undantag från denna skyldighet.

Utredningens bedömning: Swedegas AB bör offentliggöra gasmängden i överföringssystemet i början av varje gasdag och löpande offentliggöra uppgifter om beräknad gasmängd i transmissionssystemet vid gasdagens slut. Den beräknade gasmängden vid gasdagens slut bör uttryckas som miljoner Nm³ och publiceras per timme.

Alternativt kan Svenska kraftnät välja att offentliggöra uppgifter om samtliga balansansvarigas aggregerade obalanser i början av varje gasdag och de beräknade aggregerade obalanserna i slutet av varje gasdag.

Enligt utredningens bedömning utgör det svenska naturgassystemet i sin helhet ett balanseringsområde. Då det är Svenska kraftnät som ansvarar för den kortsiktiga balanseringen av det svenska naturgassystemet torde det vara Svenska kraftnät som i dagsläget formellt sett träffas av punktens krav.

I egenskap av ägare till stamledningen beräknar Swedegas AB dagligen förändring av linepack och rapporterar detta till Svenska kraftnät. Utredningen bedömer emellertid att aktuell linepack inte kan anses motsvara punktens krav i fråga om överföringssystemets beräknade gasmängd. Den beräknade gasmängden i överförings-

systemet bör enligt utredningens bedömning uttryckas som miljoner Nm³. Swedegas AB kan enligt uppgift ta fram information om beräknad gasmängd vid gasdagens slut på begäran från Svenska kraftnät för publicering per timme.

Punkt 3.4.5 kan även tolkas som att den systemansvarige, som alternativ till kravet ovan, kan välja att publicera information om samtliga användares obalans i aggregerad form i början av varje balanseringsperiod. De beräknade obalanserna ska då publiceras i aggregerad form i slutet av varje gasdag. Balanseringsperioden för svenskt vidkommande avser en gasdag. Det torde således vara upp till Svenska kraftnät att välja vilket av alternativen ovan som bör tillämpas. Om tillsynsmyndigheten får anledning att misstänka att informationen kan missbrukas kan tillsynsmyndigheten överväga ett undantag från punktens krav.

Punkt 3.4.6

Punkten 3.4.6 fastställer att de systemansvariga ska tillhandahålla användarvänliga verktyg för beräkning av tariffer.

Utredningens bedömning: Det åligger Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB att fr.o.m. den 3 mars 2011 tillhandahålla användarvänliga verktyg för slutförbrukares och underliggande nätägares beräkning av tariffer enligt punktens krav.

I den svenska marknadsmodellen avtalas kapacitet i transmissionssystemet mellan transmissionsnätägare och slutförbrukare respektive underliggande nätägare. I egenskap av ägare till det svenska transmissionsnätet åligger det därför Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB att fr.o.m. den 3 mars 2011 tillhandahålla användarvänliga verktyg för slutförbrukares och underliggande nätägares beräkning av tariffer enligt punktens krav. Enligt uppgift från branschen finns dessa verktyg framtagna redan i dagsläget.

Punkt 3.4.7

I punkten 3.4.7 stadgas att de systemansvariga på ett effektivt sätt ska registrera alla kapacitetsavtal och all annan relevant information i samband med beräkning och tillhandahållande av tillgänglig kapacitet. De relevanta nationella myndigheterna ska ha tillgång till dessa uppgifter under minst fem år, i synnerhet vad gäller enskilda nomineringar och avbrott. De systemansvariga ska bevara dokumentation om all relevant information som fastställs i punkt 3.3.4 och 3.3.5 under minst fem år och vid behov ge tillsynsmyndigheterna tillgång till informationen. Båda parterna ska respektera principen om bevarande av affärshemligheter.

Utredningens bedömning: Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB bör tillse att registrering av nuvarande nät/nät-avtal med underliggande nätägare liksom av eventuella avbrott sker på ett effektivt sätt. Detsamma bör gälla övrig relevant information i samband med beräkning och tillhandahållande av tillgänglig kapacitet. Svenska kraftnät tillser att löpande registrering av enskilda nomineringar sker på ett effektivt sätt. Tillsynsmyndigheten ska ha tillgång till uppgifterna från Swedegas AB, E.ON Gas Sverige AB och Svenska kraftnät under minst fem år.

Enligt utredningens bedömning träffas i dagsläget Swedegas AB, E.ON Gas Sverige AB samt Svenska kraftnät av kraven i denna punkt. Utredningen bedömer att de nuvarande ägarna till det svenska transmissionssystemet för gas, Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB, ska tillse att registrering av nuvarande nät/nät-avtal med underliggande nätägare sker på ett effektivt sätt. Det samma bör gälla övrig relevant information i samband med beräkning och tillhandahållande av tillgänglig kapacitet.

När det gäller enskilda nomineringar är detta information som i dagsläget innehas av Svenska kraftnät i egenskap av systemansvarig myndighet. Energimarknadsinspektionen bör i egenskap av tillsynsmyndighet kunna tillhandahålla uppgifter om avbrott från såväl transmissionsnätägarna som av Svenska kraftnät.

Vid en eventuell framtida överföring av systemansvaret från Svenska kraftnät till en ny aktör bör den dokumentation som ska bevaras under fem år överföras mellan berörda aktörer.

5.2 Den framtida hanteringen av systemansvaret för gas

En överföring av nuvarande systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät till en ny aktör är en förändring med inverkan på mer än enbart den kortsiktiga balanseringen av det svenska naturgassystemet. Detta beror bl.a. på att frågan är kopplad till försörjningstryggheten för gas.

Enligt kommittédirektivet ska utredningen föreslå formerna för en överföring av dagens systemansvarsverksamhet från Svenska kraftnät till en ny aktör inom ramen för gasmarknadsdirektivets TSO-lösning. Samtidigt som utredningen ska utgå från att det svenska transmissionsnätet för gas även fortsättningsvis ska förvaltas i icke-statlig regi, ska utredningen beakta gasmarknadsdirektivets krav på ägarmässig åtskillnad.

När det gäller alternativa lösningar, dvs. ISO- respektive ITO-lösningen, eller en lösning enligt gasmarknadsdirektivets artikel 9.9 (den s.k. fjärde lösningen), har dessa belysts av Nya el- och gasmarknadsutredningen och efter övervägande valts bort inom den utredningen.

Kommittédirektiv 2010:60, vilket ligger till grund för arbetet inom FRANS, pekar inte ut vilken aktör som bör överta Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet för gas. Utredningen bedömer dock att det är nödvändigt att föreslå vilken aktör som ska stå som mottagare av de överförda arbetsuppgifterna. Utan att föreslå en tydlig mottagare anser utredningen att det skulle vara svårt att utforma ett konkret förslag och utreda dess konsekvenser.

Utredningens målsättning är att utforma förslag till anpassningar i regelverket som möjliggör en effektiv och sammanhållen TSO-lösning där ansvaret för den kortsiktiga balanseringen kan hanteras av en och samma aktör som äger det svenska transmissionsnätet för gas. Samtidigt är strävan att regelverket ska anpassas på ett sätt som inte låser vissa funktioner till specifika aktörer, vilket är fallet i nuvarande reglering.

Utredningens föreslagna ändringar av regelverket tillåter således att varje aktör som uppfyller erforderliga krav ska kunna träda in i rollen som systembalansansvarig, med ett minimum av ytterligare ändringar av regelverket.

5.2.1 Begreppet transmissionsnätoperatör

I regeringens proposition 2010/11:70 Tredje inreklamspaketet för el och naturgas konstateras att det krävs nya bestämmelser i lag för att genomföra gasmarknadsdirektivets krav i fråga om åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem.

Vidare identifieras ett behov av en samlande benämning på de aktörer som omfattas av gasmarknadsdirektivets krav på systemansvariga för överföringssystem (TSO). Regeringen konstaterar emellertid att termen "systemansvariga för överföringssystem" av flera skäl bör betraktas som olämplig i svensk författningstext, inte minst med hänsyn till att det med "överföring av naturgas" i naturgaslagen (2005:403) avses "överföring av naturgas för annans räkning genom såväl transmissionsledningar som distributionsledningar" (1 kap. 6 §).

Regeringen påpekar att termen "transmission" är allmänt accepterad bland dem som verkar på naturgasområdet i Sverige när det gäller sådan transport av naturgas i högtrycksledningar som i gasmarknadsdirektivets svenska version betecknas som "överföring". Även förkortningen "TSO" för "transmission system operator" är ofta använd, varför benämningen transmissionsnätoperatör framstår som en lämplig beteckning i den svenska författningstexten.

En transmissionsnätoperatör föreslås enligt propositionen avse den som bedriver överföring av naturgas i en högtrycksledning eller nät som i huvudsak består av högtrycksledningar med undantag för högtrycksledning som huvudsakligen används i samband med lokal distribution av naturgas.

Utredningen anser att den föreslagna lydelsen i allt väsentligt överensstämmer med gasmarknadsdirektivets definition av överföring (transmission), dvs. den verksamhet som utövas av en transmissionsnätoperatör. Mot bakgrund av detta väljer utredningen i det följande att använda sig av föreslagen benämning.

Av propositionen framgår även att Svenska kraftnät i sin nuvarande roll som systemansvarig myndighet träffas av gasmarknadsdirektivets krav på effektiv åtskillnad och certifiering. I egenskap av systemansvarig myndighet utför Svenska kraftnät vissa av de uppgifter som normalt sett brukar utföras av en transmissionsnätoperatör, vilket är förenligt med gasförordningens artikel 1 sista stycket. Med föreslagen definition av transmissionsnätoperatör omfattas emellertid inte Svenska kraftnät av begreppet

pet eftersom Svenska kraftnät inte bedriver någon överföring av gas. Av denna anledning förtydligas i propositionen att Svenska kraftnät kan certifieras i enlighet med gasförordningen utan att behöva betraktas som en transmissionsnätsoperatör.

5.2.2 Avgränsning av gasnätsverksamhet

Utredningens bedömning: En tydlig avgränsning mellan transmission och distribution på den svenska gasmarknaden fastställs lämpligen närmare av Energimarknadsinspektionen i samband med kommande certifiering av transmissionsnätsoperatörer.

Avgränsningen mellan transmission och distribution på den svenska gasmarknaden har sedan flera år varit föremål för diskussion. Att så är fallet bedömer utredningen till viss del bero på att det inte finns någon definition av begreppen transmission och/eller distribution i naturgaslagen (2005:403). Avgränsningen mellan transmission och distribution har istället indirekt kommit att bestämmas genom avgränsningen mellan koncessionspliktiga och icke koncessionspliktiga ledningar, vilken i dag utgörs av MR-station. Detta förhållande har givit upphov till olika förslag till lösningar under de gångna åren.

2003 presenterade Statens energimyndighet sin rapport Översyn av naturgaslagen – med en marknadsbeskrivning (ER 3:2003). Ett potentiellt problem som identifierades i rapporten är det faktum att ganska långa naturgasledningar med relativt hög kapacitet har kunnat byggas utan krav på koncession, trots att de troligen inte avsetts bli koncessionsfria. I rapporten gavs som exempel naturgasledningen från Göteborg till Stenungsund (ER 3:2003 sid. 11). Ett annat problem ansågs utgöras av en risk för tillkomsten av parallella ledningar. Genom byggnation av parallella ledningar skulle överliggande nätägare kunna kringgå i syfte att sänka den sammanlagda tariffen i en specifik uttagspunkt.

Energimyndighetens förslag från 2003 byggde i korthet på att införa nya regler för koncession för område. Härigenom skulle det vara möjligt att undanröja fortsatt risk för tillkomst av icke-koncessionspliktiga naturgasledningar som troligen inte avsetts vara koncessionsfria. Genom koncession för område skulle det

även vara möjligt att undanröja risken för tillkomst av parallella naturgasledningar. Med någon form av koncessionskrav för all infrastruktur för gas skulle det helt enkelt inte vara möjligt att bygga någon som helst ny infrastruktur utan koncession.

Energimyndighetens förslag belystes i El- och gasmarknadsutredningens slutbetänkande El- och naturgasmarknaderna – Energimarknader i utveckling (SOU 2004:129), men resulterade inte i någon förändring av naturgaslagen. En ny ansats gjordes av Energinätsutredningen som i sitt betänkande Koncessioner för el och gasnät (SOU 2009:48) bedömde att ett utvidgat koncessionskrav på den svenska naturgasmarknaden i form av områdeskoncessioner i sak inte skulle innebära någon förändring med avseende på de problem som identifierats av Statens energimyndighet.

Energinätsutredningen bedömde att en tydligare avgränsning mellan koncessionspliktiga och icke koncessionspliktiga naturgasledningar skulle underlätta gränsdragningen mellan transmission och distribution. Den ökade tydligheten i avgränsningen skulle kunna uppnås genom att knyta koncessionskravet till syftet med en viss ledning och inte huruvida den är belägen före eller efter en MR-station.

Energinätsutredningen föreslog därför att bestämmelsen i naturgaslagen om koncessionsbefrielse för naturgasledning bör ändras till att avse en naturgasledning vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett geografiskt avgränsat område. Förslaget har i praktiken stora likheter med rörledningslagens (1978:160) motsvarande undantag från koncessionskrav under tiden före den första naturgaslagen (2000:599).

Av Energinätsutredningens slutbetänkande framgår vidare att koncessionsbefriade naturgasledningar även fortsättningsvis och i allmänhet torde utgöras av distributionsledningar belägna efter en MR-station. Enligt slutbetänkandet ska ledningarnas huvudsakliga syfte vara att tillgodose slutförbrukare med naturgas. Däremot avsågs ledningar som används för att överföra naturgas till ett distributionsområde eller mellan distributionsområden vara koncessionspliktiga.

Under våren 2011 presenterade vidare Energimarknadsinspektionen sin rapport Förhandsprövning av gasnätstariffer (EIR 2010:14) i vilken myndigheten föreslår ett införande av definitioner av såväl transmission som distribution i naturgaslagen (2005:403).

Genom regeringens nu föreslagna definition av transmissionsnätoperatör kan naturgaslagen komma att justeras på ett sätt som till sitt syfte överensstämmer med Energinätsutredningens tidigare förslag. Den huvudsakliga skillnaden är att regeringens förslag, via definitionen av en aktörsroll, indirekt ger vägledning i fråga om vad som avses med transmission. Därav följer även att gasnätverksamhet som bedrivs av en aktör som inte är certifierad som transmissionsnätoperatör torde kunna definieras som distribution. Regeringen och Energinätsutredningen har således närmast sig ett och samma problem men från olika håll. En stor fördel med regeringens förslag är att det i allt väsentligt överensstämmer med gasmarknadsdirektivets definition av överföring (transmission).

Regeringens föreslagna definition av transmissionsnätoperatör lämnar dock i viss mån utrymme för tolkning. Detta beror på att gasmarknadsdirektivets definition av överföring bygger på en huvudsaklighetsprincip i kombination med en möjlighet att tolka innebörden av vad som avses med lokal distribution.

Ett sätt att kringgå detta problem vore givetvis att föreslå en snävare definition av transmissionsnätoperatör som inte skulle lämna utrymme för vidare tolkning. Detta skulle dock riskera en överimplementering av gasmarknadsdirektivet i svensk rätt.

En tydlig avgränsning mellan transmission och distribution på den svenska gasmarknaden fastställs lämpligen genom en tolkning av Energimarknadsinspektionen i samband med kommande certifiering av transmissionsnätoperatörer. Energimarknadsinspektionens tolkning är sannolikt nödvändig för att regeringens föreslagna definition av transmissionsnätoperatör ska få någon effekt.

5.2.3 Skyldigheter för transmissionsnätoperatör

Utredningens bedömning: De skyldigheter som följer av att vara transmissionsnätoperatör bör skiljas från de skyldigheter som följer av att vara systembalansansvarig.

Nuvarande skyldigheter för innehavare av naturgasledning enligt 3 kap. naturgaslagen (2005:403) bedöms i kombination med regeringens föreslagna lag om certifiering av vissa naturgasföretag täcka de skyldigheter som en transmissionsnätoperatör förväntas uppfylla.

Gasförordningen är den rättsakt som utredningen bedömer innehålla flest detaljerade bestämmelser kring en transmissionsnätoperatörs skyldigheter. Gasförordningen är emellertid direkt gällande och tillämplig i samtliga medlemsstater, varför utredningen bedömer att en komplettering av gasförordningens bestämmelser i naturgaslagen vore överflödigt och dessutom felaktig.

Däremot specificerar gasmarknadsdirektivets artikel 13 i 5 punkter de uppgifter som bland andra åligger systemansvariga för överföringssystem (TSO). Uppgifterna kan betraktas som övergripande krav vilka ska genomföras i nationell rätt. Utredningen bedömer dock att naturgaslagens tredje kapitel i allt väsentligt omfattar de krav som specificeras i gasmarknadsdirektivets artikel 13. Regeringen har i sin proposition 2010/11:70 Tredje inre marknads paketet för el och naturgas lämnat förslag till lag om certifiering av vissa naturgasföretag. Utredningen bedömer därför att det svenska regelverket kommer att omfatta de ytterligare skyldigheter som följer av att ett naturgasföretag även kan vara att betrakta som en transmissionsnätoperatör.

I gasmarknadsdirektivets artikel 13 punkten 3 fastställs vad som gäller i fråga om en TSO:s regler för balansering av transmissionsystemet. Utredningen bedömer att de nuvarande svenska formerna för balansering, där balanseringen av transmissionsnätet utgör en del av den kortsiktiga balanseringen av det svenska naturgasnätet i sin helhet, bör kvarstå.

Det kan inom en och samma medlemsstat dock finnas fler än en TSO, vilket även för svensk del kan bli en realitet i framtiden. Att i Sverige övergå till en lösning som bygger på att varje transmissionsnätoperatör ska ansvara för balanseringen av sitt eget nät, utan någon aktör med ett nationellt övergripande ansvar, kan enligt utredningens bedömning riskera en mer komplicerad form av balansering än dagens.

Nuvarande systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät, som enligt kommittédirektivet ska överföras till en ny aktör, omfattar dessutom till viss del uppgifter som går utöver rollen som systemansvarig för överföringssystem i gasmarknadsdirektivets bemärkelse. En reglering som tvingar en transmissionsnätoperatör att hantera Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet kan därför riskera att utestänga eventuellt tillkommande transmissionsnätoperatörer så snart den första är certifierad och utsedd.

Utredningen bedömer därför att det är nödvändigt att formellt skilja mellan rollen som transmissionsnätoperatör och rollen som

systembalansansvarig för det svenska naturgassystemet i sin helhet. Att rollen som systembalansansvarig kan innehas av en transmissionsnätsoperatör hindrar inte förekomsten av flera transmissionsnätsoperatörer. Lösningen blir således ett regelverk som fortsättningsvis inte låser vissa funktioner till specifika aktörer utan till specifika roller. Regeringen föreslås även fortsättningsvis utse den systembalansansvarige. Som en följd av detta bedömer utredningen att de skyldigheter som följer av att vara transmissionsnätsoperatör bör framgå av naturgaslagens tredje kapitel, tillsammans med regeringens föreslagna lag om certifiering av vissa naturgasföretag. De skyldigheter som däremot följer av att vara systembalansansvarig bör även fortsättningsvis regleras i naturgaslagens 7 kap.

5.2.4 Systembalansansvar

Utredningens förslag: Regeringen ska utse en juridisk person eller en myndighet att ha det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella naturgassystemet (systembalansansvarig). Formerna för utövandet av det övergripande systemansvaret eller systembalansansvaret ska vara i huvudsak oförändrade. Möjligheten för den systembalansansvarige att beordra ökat eller minskat uttag eller inmatning av gas eller helt avbryta överföring av gas upphävs. Regeringen ska få meddela föreskrifter om den systembalansansvariges uppgifter.

Det ska inte längre kunna regleras i föreskrifter vilken skyldighet balansansvariga har att lämna uppgifter om inmatning och uttag av naturgas till den som har systembalansansvaret.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för dem som bedriver överföring av naturgas att till den systembalansansvarige lämna de uppgifter som behövs för utövandet av systembalansansvaret.

Utredningen bedömer att det svenska regelverket för naturgas bör anpassas för att möjliggöra en större flexibilitet för framtida förändringar. Genom ett tydligt och samtidigt allmängiltigt regelverk

öppnas nya möjligheter för framtida förändringar på gasmarknaden utan behov av ytterligare förändringar av själva naturgaslagen.

Det är viktigt att skilja mellan den typ av systemansvar som åligger en ägare av någon form av system och det övergripande systemansvar som i dag bl.a. avser den kortsiktiga balanseringen av det svenska naturgassystemet i sin helhet. Detta övergripande systemansvar innehåses i dag av Svenska kraftnät i egenskap av systemansvarig myndighet.

Utredningen föreslår att benämningen övergripande systemansvar ersätts av benämningen systembalansansvar. Vidare föreslår utredningen att naturgaslagens nuvarande koppling av systembalansansvaret till en specifik aktör bryts genom att låta den systemansvariga myndigheten utgå och istället introducera rollen systembalansansvarig. Den systembalansansvarige utses av regeringen.

Målsättningen är att regelverket ska stödja en ordning där systembalansansvaret för gas kan hanteras av vilken aktör som helst, så länge denna aktör uppfyller erforderliga krav. Den systembalansansvarige kan vara ett privat företag, men kan också vara en myndighet.

För att möjliggöra detta bör nuvarande myndighetsuppgifter inom ramen för Svenska kraftnäts systemansvarsverksamhet för gas överföras till andra relevanta myndigheter. Dessa bör utgöras av Statens energimyndighet i fråga om myndighetsuppgifter kopplade till försörjningstryggheten för gas och i vissa delar av Energi marknadsinspektionen med rätt att utfärda föreskrifter.

Den systembalansansvarige bör inte ha rätt att beordra ökat eller minskat uttag eller inmatning av gas i syfte att balansera systemet då det enligt gasförsörjningsförordningen krävs att krisnivån kris är utlyst för att icke marknadsbaserade åtgärder som att beordra åtgärder ska kunna vidtas. Inte heller den systemansvariga myndighetens möjlighet att beordra begränsningar eller avbryta överföring av naturgas till kunder kan fortsätta. Således föreslås att hela 7 kap. 2 § naturgaslagen upphävs. Det övergripande systembalansansvaret får istället utövas genom avtalsreglering.

Utredningens förslag möjliggör en sammanhållen TSO-lösning där systembalansansvaret kan hanteras av en och samma aktör som äger och är transmissionsnätoperatör för det svenska transmissionsnätet för gas i sin helhet. Samtidigt medger förslaget flexibilitet en lösning där en TSO för en del av det svenska transmissionssystemet kan utses att hantera systembalansansvaret. Förutom att möjliggöra dessa alternativa lösningar innebär förslagen anpass-

ning av regelverket att nuvarande ordning för systemansvaret för gas kan bibehållas fram till valfri tidpunkt för förändring.

Föreslagna förändringar i naturgaslagen (2005:403) föranleder konsekvensändringar i naturgasförordningen (2006:1043) samt i berörda myndighetsinstruktioner. Likaså torde det krävas konsekvensändringar i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning och rapportering av överförd naturgas samt anmälan om leverans och balansansvar (EIFS 2008:1).

Regeringen föreslår i proposition 2010/11:70 att naturgaslagen (2005:403) 3 kap. 2 § ändras så att det framgår att en transmissionsnätoperatör inte får bedriva produktion av naturgas eller produktion av eller handel med el. Vidare föreslås att en transmissionsnätoperatör ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med naturgas eller el.

Utredningens förslag innebär att dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät kan komma att överföras till en transmissionsnätoperatör. Det är därför viktigt att det inte finns några legala hinder för denne transmissionsnätoperatör att genomföra de transaktioner med gas som följer av rollen som systembalansansvarig. Utredningen utgår därför från att den systembalansansvarige får genomföra de transaktioner med gas som är nödvändiga med hänsyn till uppdraget som systembalansansvarig. Detta motiverar emellertid inte några lagändringar.

5.2.5 Överföring av nuvarande systemansvarsverksamhet för gas (systembalansansvar) hos Svenska kraftnät till en ny aktör

Utredningens förslag: Vid en överföring av nuvarande systemansvarsverksamhet för gas (systembalansansvar) hos Svenska kraftnät till en ny aktör bör den nya aktören utgöras av Swedegas AB.

Överföringen bör genomföras efter det att Swedegas AB har certifierats och utsetts till transmissionsnätoperatör (TSO).

Utredningen bedömer att det i dag finns två aktörer som kan förväntas uppfylla gasmarknadsdirektivets krav på ägarmässig åtskillnad fr.o.m. den 3 mars 2012. Den ena utgörs av Svenska

kraftnät och den andra av Swedegas AB. Detta förhållande är enligt utredningen ett tungt vägande skäl för att föreslå att dagens systemansvarsverksamhet hos Svenska kraftnät överförs till Swedegas AB.

Ett annat skäl är att utredningen bedömer att Swedegas AB för närvarande är den lämpligaste icke-statliga aktören för den framtida hanteringen av systembalansansvaret. Företaget bedöms ha agerat i konsekvens med den inre marknadens skärpta krav på åtskillnad och har successivt omstrukturerats sedan utförsäljningen av handelsverksamheten 2004. Sedan försäljningen till EQT Infrastructure Fund i början av 2010 är företaget ägarmässigt åtskilt från annan verksamhet och tycks ha en tydlig ambition att vara en sammanhållande och drivande kraft för den fortsatta utvecklingen av den svenska gasmarknaden.

Swedegas AB äger infrastruktur för gas och är formellt sett inte förhindrat att investera i ny infrastruktur för gas. I syfte att erbjuda en sammanhållen TSO-lösning med den ökade tydlighet i roll- och ansvarsfördelning som bedöms följa av att samla systembalansansvar och ägande av transmissionsnätet hos en och samma aktör, är Swedegas AB en naturlig aktör att föreslå som mottagare av systembalansansvaret. Utredningen föreslår därför att Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet för gas bör överföras till Swedegas AB efter det att Swedegas AB har certifierats och utsetts till transmissionsnätoperatör (TSO).

5.2.6 Former för överföring av systembalansansvaret

Utredningens förslag: Nuvarande balansavtal upprättat mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna föreslås i samband med en överföring av systembalansansvaret att överlåtas från Svenska kraftnät till Swedegas AB. Alternativt kan balansavtalet upprättas på nytt mellan Swedegas AB och de balansansvariga aktörerna med motsvarande avtalsinnehåll.

Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren är objektiva och icke-diskriminerande.

Överlämningen av systembalansansvaret föreslås ske genom ett antal väldefinierade steg och avslutas med en testfas vilken omfattar minst en hel gasmånad inklusive slutavräkning. Den formella överlämningen sker lämpligen den 1 april kl. 06:00 eller den 1 oktober kl. 06:00 det år förutsättningarna för en överföring är uppfyllda.

Dagens meddelandehantering vilken bygger på Ediel-plattformen bör kvarstå oförändrad.

Utredningens uppfattning är att Svenska kraftnät ombesörjer den kortsiktiga balanseringen på ett bra och effektivt sätt utifrån givna förutsättningar. De positiva effekter som en överföring till Swedegas AB väntas medföra hänger således samman med de synergieffekter som väntas uppstå då den kortsiktiga balanseringen utförs av samma aktör som ansvarar för driften av det svenska transmissionsnätet.

Framtida förändringar av nuvarande rutiner för hanteringen av den kortsiktiga balanseringen kommer emellertid alltid vara nödvändiga, oavsett vem som hanterar systembalansansvaret. Utredningen anser emellertid att det är viktigt att undvika att förändringar görs i samband med själva överföringen från Svenska kraftnät till Swedegas AB.

Utredningen föreslår därför att nuvarande balansavtal upprättat mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna överläts från Svenska kraftnät till Swedegas AB. Alternativt kan balansavtalet upprättas på nytt mellan Swedegas AB och de balansansvariga aktörerna, med motsvarande avtalsinnehåll. En fördel som följer av en överlåtelse av balansavtalet är att Energimarknadsinspektionen inte i förväg behöver godkänna balansavtalet i samband med överföringen av systembalansansvaret. Godkännande av villkor i förväg föreslås gälla för avtal som tecknas i framtiden. Framtida förändringar av verksamhetsrutiner och balansavtal kan vara nödvändiga i syfte att optimera verksamheten inom ramen för den nya hanteringen av systembalansansvaret. Likaså kan förändringar behöva göras i konsekvens med förändringar i regelverket.

För elbranschen utvecklade Svenska kraftnät ett gemensamt EDI-system med namnet Ediel. EDI står för Electronic Data Interchange och innebär att standardiserade elektroniska meddelanden skickas från en dator till en annan, dvs. en helt elektronisk meddelandekedja. Gasbranschen valde i samband med mark-

nadsöppningssteget den 1 juli 2005 att använda Ediel som utgångspunkt för meddelandehantering på gasmarknaden, med få men nödvändiga anpassningar. Utredningen anser att en grundläggande förutsättning för överföringen av systembalansansvaret är att dagens meddelandehantering, vilken bygger på Ediel-plattformen, kvarstår.

Överlämningen av systembalansansvaret bör ske genom ett antal väldefinierade steg vilka omfattar rekrytering av erforderlig personal, informations- och kunskapsöverföring, inrättande av erforderliga verksamhetsrutiner, uppdatering av strukturdata, utveckling av erforderligt IT-stöd, genomförande av integrationstester, överföring av befintligt balansavtal och upprättande av ett nytt avtal med Energinet.dk gällande gränspunkten i Dragör.

Utredningen bedömer vidare att överlämningen bör avslutas med en testfas vilken omfattar minst en hel gasmånad inklusive slutavräkning. Under testfasen finns möjlighet för Swedegas AB att agera som systembalansansvarig parallellt med Svenska kraftnäts skarpa verksamhet. I samband med överföringen av systembalansansvaret finns dessutom ett antal frågor av rent ekonomisk och praktisk karaktär som måste hanteras bilateralt mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna respektive Swedegas AB.

Datum för överlämningen utgörs lämpligen av den 1 april eller den 1 oktober det år förutsättningarna för en överlämning är uppfyllda. Dessa datum är vedertagna inom den svenska gas- respektive elbranschen för genomförande av ändringar med inverkan på branschens aktörer. Inom gasbranschen används benämningen gasår för att definiera den tidsrymd som omfattar 12 sammanhängande månader med början den 1 oktober kl. 06:00. Att gasåret inleds just den 1 oktober hänger samman med att eldningssäsongen normalt sett inleds kring detta datum, dvs. den del av året då gassystemets last är som störst. Tidigare löpte balansavtalet årsvis med start den 1 oktober kl. 06:00. Då balansavtalet numera är ett tillsvidareavtal finns det inte något skäl som talar för en överlämning den 1 oktober framför den 1 april. Snarare bör det datum väljas som är mest fördelaktigt för berörda aktörer.

Oavsett vilket datum som väljs krävs det att alla former av förändringar med koppling till rapportering och meddelandehantering är kända och publicerade senast ett halvår före överlämningens planerade genomförande. Ställtiden om sex månader är branschpraxis och är nödvändig för att berörda aktörer ska ha en

möjlighet att vidta de förändringsåtgärder som krävs för att de nya rutinerna ska kunna tillämpas fr.o.m. överlämningsdagen.

Genom att hantera överföringen av dagens systemansvarssamhet för gas från Svenska kraftnät till Swedegas AB i form av ett gemensamt projekt, kan de balansansvariga aktörerna liksom nätägarna involveras i ett tidigt skede. Erforderliga tester kan härigenom genomföras vid olika tidpunkter, dvs. förberedande integrations- och verksamhetstester relativt snart efter det att de nya förutsättningarna är kända, följt av den slutliga testfasen under månaden eller månaderna före den formella överlämningen.

5.2.7 Tillsyn över naturgaslagen

Utredningens förslag: Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden av samtliga bestämmelser om systembalansansvaret.

Tidsfristerna enligt 10 kap. 4 § naturgaslagen ska gälla även en anmälan mot den systembalansansvarige.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 5 § första stycket, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ ska gå att överklaga hos allmän förvaltningsdomstol.

10 kap. 1 § naturgaslagen reglerar vad tillsynsmyndighetens tillsyn omfattar. Tillsynsmyndighet för naturgaslagen är Energimarknadsinspektionen, vilket framgår av 34 § naturgasförordningen. Genom införandet av en lag om trygg naturgasförsörjning följändras 10 kap. 1 § så att tillsynen för trygg naturgasförsörjning istället regleras i den nya lagen, vilket redogörs för i avsnitt 5.6.1. Naturgaslagens tillsynsbestämmelser ska således bara avse Energimarknadsinspektionen. Både naturgaslagen och naturgasförordningen berörs. Tillsynen ska liksom tidigare omfatta naturgaslagen, föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen och gasförordningen, vilket inkluderar hela 7 kap. naturgaslagen.

Energimarknadsinspektionens tillsyn kommer att omfatta samtliga bestämmelser om systembalansansvaret inklusive den systembalansansvarige. Tillsynsmyndighetens sanktionsmöjligheter framgår av 10 kap. 2–3 §§ naturgaslagen och enligt utredningens bedömning saknas det skäl att ändra på dem. I dag gällande möjligheter att begära

upplysningar, ta del av handlingar och förelägga kvarstår således oförändrat.

I 10 kap. 4 § regleras tidsfrister för tillsynsmyndighetens handläggning. Anmälan mot den systemansvariga myndigheten ändras på så sätt att anmälan mot den systembalansansvarige istället omfattas av tidsfristerna.

Som en följd av upphävandet av 7 kap. 2 § naturgaslagen, vilket redogjorts för i avsnitt 5.2.4, får överklagandebestämmelsen i 11 kap. 4 § naturgaslagen ändras. Eftersom beslut enligt 7 kap. 2 § naturgaslagen inte längre är möjligt ska sådana beslut inte heller räknas upp bland de som går att överklaga i 11 kap. 4 § naturgaslagen. Möjligheten att överklaga beslut om ersättning enligt 7 kap. 2 § naturgaslagen upphör således.

5.3 Den svenska marknadsmodellen för gas

Utredningens bedömning: Den svenska marknadsmodellen för gas bedöms i dag harmonisera med gällande regelverk inom EU varför någon förändring av nuvarande marknadsmodell inte bedöms vara nödvändig.

Utredningen har i sitt arbete med den svenska marknadsmodellen för gas utgått från tre tänkbara framtida alternativ:

1. Ett bibehållande av den nuvarande marknadsmodellen för gas.
2. En justering av den nuvarande marknadsmodellens funktion i syfte att uppfylla eventuellt icke uppfyllda krav och behov.
3. En komplettering av den nuvarande marknadsmodellen med en ny funktion vid sidan av befintlig, i syfte att uppfylla eventuellt icke uppfyllda krav och behov.

I detta avsnitt redogörs för de överväganden som ligger till grund för bedömningen att den svenska marknadsmodellen för gas harmoniserar med gällande regelverk inom EU och att någon förändring därför inte bedöms vara nödvändig.

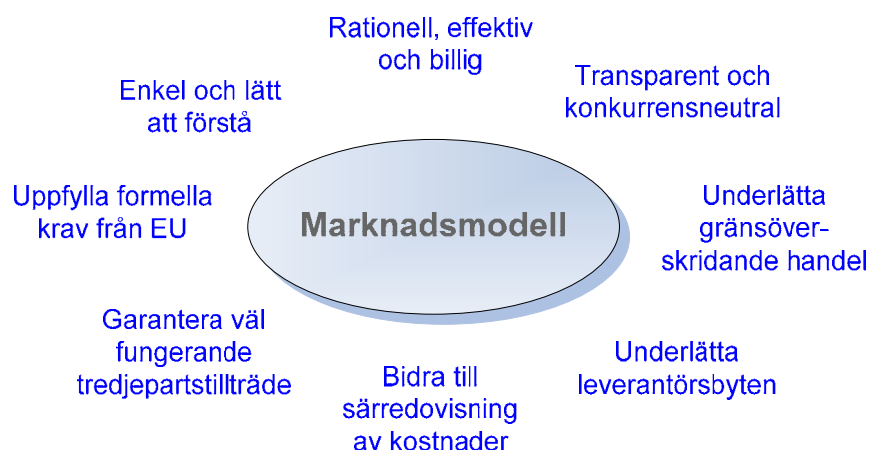
5.3.1 Eftersträvade egenskaper hos en marknadsmodell

En marknadsmodell bör uppfylla ett antal minimikrav för att kunna anses vara väl fungerande. Till dessa hör t.ex. att marknadsmodellen ska vara handelsvänlig, transparent och enkel att förstå. Detta är viktigt för såväl inhemska som utländska gashandelsföretag, liksom för kunderna på marknaden.

För kundernas del är det dessutom av stor vikt att marknadsmodellen bidrar till att underlätta leverantörsbyten och att kostnaderna för nät respektive handel tydligt synliggörs vid ingående av avtal liksom vid fakturering. För gashandelsföretagens del är det viktigt att marknadsmodellen är konkurrensneutral och att den är kompatibel med marknadsmodeller inom övriga EU, i syfte att underlätta gränsöverskridande handel med gas.

Marknadsmodellen måste vidare uppfylla de formella krav som riktas mot Sverige i egenskap av medlem i EU. Samtidigt bör marknadsmodellen underlätta en fortsatt utveckling av den svenska gasmarknaden, t.ex. i form av nya tillförselvägar för gas.

Figur 5.1 Exempel på önskade egenskaper hos den svenska marknadsmodellen för gas

Den svenska marknadsmodellen för gas bör i allt väsentligt anses uppfylla de exempel på krav som nämnts ovan. Marknadsmodellens funktion torde även överensstämma med det tredje inre marknads-

paketets syfte, dvs. att underlätta gränsöverskridande handel med gas och därigenom bidra till fullbordandet av den inre marknaden.

5.3.2 Elmodellen kontra shippermodellen

Valet av marknadsmodell på den svenska gasmarknaden har sannolikt haft en begränsad betydelse för marknads utveckling under de år som gått sedan nuvarande marknadsmodell började tillämpas. Detta beror på att marknadsmodellen endast utgör en av flera parametrar vilka påverkar marknads funktion och utveckling. Den modell som valdes i samband med öppningen av den svenska naturgasmarknaden har kommit att benämnas elmodellen. Detta beror på att den utformades med den svenska elmarknadsmodellen som förebild.

Frågan om huruvida elmodellen kan anses utgöra en lämplig modell för den svenska gasmarknaden har varit ett ämne för diskussion sedan modellen infördes i början av 2000-talet. I diskussionen har den s.k. shippermodellen varit det huvudsakliga alternativet till den svenska marknadsmodellen. Det finns dock ett flertal olika varianter av shippermodellen samtidigt som vissa av de medlemsstater vilka tillämpar någon form av shippermodell har närmat sig utformningen av den svenska marknadsmodellen. Diskussionen kring elmodellen kontra shippermodellen kan därför i viss mån betraktas som otidsenlig. Det finns dock två typer av potentiella problem som, åtminstone teoretiskt, skulle kunna föranleda ett behov av förändring av den svenska marknadsmodellen för gas. Dessa utgörs av potentiella problem av legal natur och potentiella problem av kommersiell natur.

5.3.3 Potentiella problem av legal natur

Frågan om huruvida den svenska marknadsmodellen kan anses uppfylla kraven enligt gällande regelverk inom EU aktualiserades i samband med kommissionens överträdelseärende mot Sverige under 2009. Överträdelseärendet var en följd av att Sverige inte ansågs uppfylla samtliga krav enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 av den 28 september 2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten (den tidigare gasförordningen).

Då EU:s rättsakter lämnar ett visst tolkningsutrymme, t.ex. vad avser de grundläggande definitionerna av marknadens aktörer, är det i praktiken nödvändigt att göra en subjektiv bedömning av de gemensamma rättsakternas begrepp och definitioner för att kunna ta ställning till huruvida Sverige kan anses uppfylla de formella kraven eller ej. En tolkning som är till Sveriges nackdel kan därmed resultera i att Sverige inte kan anses uppfylla de formella kraven, medan en tolkning som är till Sveriges fördel kan resultera i motsatsen.

Den huvudsakliga skillnaden mellan den svenska marknadsmodellen och olika former av shippermodeller utgörs av att gashandelsföretag inte behöver betala någon entry-avgift i det svenska naturgassystemets inmatningspunkt i Dragö. I den svenska marknadsmodellen saknas således den avtalsrelation mellan transmissionsnätägare och gashandelsföretag som utgör en gemensam nämnare för olika former av shippermodeller.

Att det inte förekommer någon handel med kapacitet över gränsen mellan Danmark och Sverige är dock inte att betrakta som ett handelshinder. Utländska handelsaktörer har tillgång till hela den svenska naturgasmarknaden med ett moment mindre jämfört med vad som krävs för tillgång till de gasmarknader där någon form av shippermodell tillämpas. Det ska i sammanhanget noteras att avtal mellan transmissionsnätägare och gashandelsföretag normalt sett förekommer vid gastransit, dvs. när gas transporteras genom en medlemsstat för användning av slutförbrukare i en annan medlemsstat. I Sverige förekommer inte någon transit av gas då det endast finns en tillförselledning.

I syfte att fastställa huruvida avvikelserna i gränspunkten till det svenska transmissionssystemet är att betrakta som att Sverige inte kan anses uppfylla de formella kraven enligt EU:s rättsakter, togs kontakter med kommissionen under vintern 2011. Den svenska marknadsmodellens funktion presenterades och en förklaring gavs till hur den svenska marknadsmodellen skulle kunna justeras för att erhålla kravuppfyllelse vad gäller kapacitetstilldelning i gränspunkten till det svenska naturgassystemet. Utredningen fick då bekräftat att den svenska marknadsmodellen i dag anses uppfylla gällande regelverk inom EU. Vidare framhölls från kommissionens sida att en justering i syfte att harmonisera med de gemensamma reglerna för kapacitetstilldelning, för svensk del, snarare skulle resultera i införandet av ytterligare ett moment för den gränsöverskridande handeln med gas. Den övervägda justeringen ansågs därför vara

onödig och inte tillföra något värde till den nuvarande svenska marknadsmodellen.

Utredningens samlade bedömning är att den svenska marknadsmodellen för närvarande kan anses uppfylla de formella kraven enligt EU:s rättsakter och att det ur denna aspekt inte finns något skäl att justera nuvarande marknadsmodell.

Den erhållna informationen utgör dock inte någon garanti för att den svenska marknadsmodellen inte kan bli föremål för framtida överträdelseärenden. Det som möjligen skulle kunna utgöra en framtida drivkraft för att förändra marknadsmodellen är således kommande ändringar av regelverket inom EU liksom potentiella svenska problem av kommersiell natur.

5.3.4 Potentiella problem av kommersiell natur

Den svenska gasmarknaden uppvisar i många avseenden likheter med den svenska elmarknaden. Det finns dock avgörande skillnader och infrastrukturens organisation och utbredning är exempel på detta. Till skillnad från förhållandet på den svenska elmarknaden finns det inte någon infrastruktur för gas som ägs av staten. Staten finansierar heller inte några investeringar i infrastruktur för gas. Samtidigt är det svenska elsystemet nationellt täckande, medan infrastrukturen för gas endast är att betrakta som regionalt förekommande. Det kan därför vara relevant att ta hänsyn till potentiella problem av kommersiell natur vilka kan inverka på de framtida möjligheterna till investeringar på gasmarknaden. Frågan om investeringar i infrastruktur för gas har t.ex. en nära relation till gasförsörjningstryggheten.

Principen för hur kapacitet avtalas i den svenska marknadsmodellen för gas fungerar bra i befintlig infrastruktur. Eftersom kapacitet avtalas mellan transmissionsnätägare och slutförbrukare respektive underliggande nätägare finns det emellertid ett potentiellt problem kopplat till eventuella framtida investeringar i ny gränsöverskridande infrastruktur för gas.

Den grundläggande drivkraften för en investering i ny infrastruktur är att tillgodose marknaden efterfrågan på gas. Den aktör som kan tillgodose detta behov är ett gashandelsföretag. Det är emellertid nätföretagen som har kapital och kan ta den ekonomiska risken för nya investeringar. Det är dessutom nätföretagen som kan bedöma de tekniska förutsättningar som krävs för nyinvestering i

förhållande till befintligt nät och kundens eller kundernas behov. I den mån det saknas lämplig infrastruktur i transmissionssystemet, bör erforderlig investering kunna säkras genom avtal mellan det potentiella nätföretaget och aktuella gashandelsföretag på den nya, potentiella marknaden. Genom dessa avtal kan risken för investeraren minska samtidigt som erforderlig kapacitet kan säkerställas i den planerade infrastrukturen.

Gashandelsföretag har i dag inte möjlighet att boka kapacitet inom ramen för den svenska marknadsmodellen. Framtida investeringar i överföringssystemet kan i dagsläget däremot säkras genom slutförbrukarnas försorg. Detta kräver emellertid starka incitament från ett flertal stora slutförbrukare.

Ett tänkbart alternativ är att gashandelsföretag ges möjlighet att boka kapacitet i planerad infrastruktur för att därigenom kunna bidra till att säkra framtida investeringar. Swedegas Intercon AB är ett dotterföretag till Swedegas AB vilket undersökt denna möjlighet att teckna avtal med transportkunder (gashandelsföretag) i samband med ett infrastrukturprojekt för gas. Företaget anser emellertid att förfarandet baserat på någon form av undantag från tillämpningen av ett antal bestämmelser i naturgaslagen, är mer komplicerat än en marknadsmodell som möjliggör kapacitetsbokningar av gashandelsföretag. En undantagslösning kräver t.ex. att en ny juridisk person skapas för det enskilda investeringsprojektet, bl.a. i syfte att säkerställa att avgifter endast tas ut av användarna till den planerade infrastrukturen. Vidare kan hävdas att ett regelverk som kräver denna typ av åtgärder för säkerställandet av investeringar i ny gränsöverskridande infrastruktur inte kan anses vara lika optimalt som ett regelverk som tillåter kapacitetsbokningar av gashandelsföretag i gränsöverskridande tillförselledning.

5.3.5 Sammanfattande bedömning

Det har under vintern 2011 klarlagts att den svenska marknadsmodellen för gas, i dagsläget, anses uppfylla de formella kraven enligt EU:s rättsakter. Utredningen anser att kravuppfyllelse utgör det enskilt starkaste motivet för en justering av marknadsmodellen och att det ur denna aspekt således inte finns något behov av en justering nu. Nya tvingande krav från EU kan emellertid innebära att den nuvarande marknadsmodellen kan behöva justeras i

framtiden. Vidare kan nuvarande förhållanden på den svenska naturgasmarknaden komma att förändras i takt med minskad produktion av naturgas i de danska Nordsjöfälten. Därtill gäller att ett stärkande av försörjningstryggheten på den svenska naturgasmarknaden i verklig mening sannolikt endast kan uppnås genom en ny tillförselledning till landet. Om det i framtiden uppstår ett konkret behov av nya tillförselvägar för naturgas till följd av minskad import av dansk naturgas, eller om tillförselprojekt på kommersiella grunder står i begrepp att realiseras av andra skäl, kan den justerade marknadsmodell som presenteras i avsnitt 5.4 omsättas i praktiken med relativt små förändringar av det svenska regelverket.

5.4 Alternativ justering av den svenska marknadsmodellen för gas

Utredningens bedömning: Genom att införa tvingande krav på att gashandelsföretag utför kapacitetsbokningar i gränspunkten till det svenska transmissionssystemet kan den svenska marknadsmodellen erhålla ett gränssnitt i enlighet med vedertagen praxis inom EU.

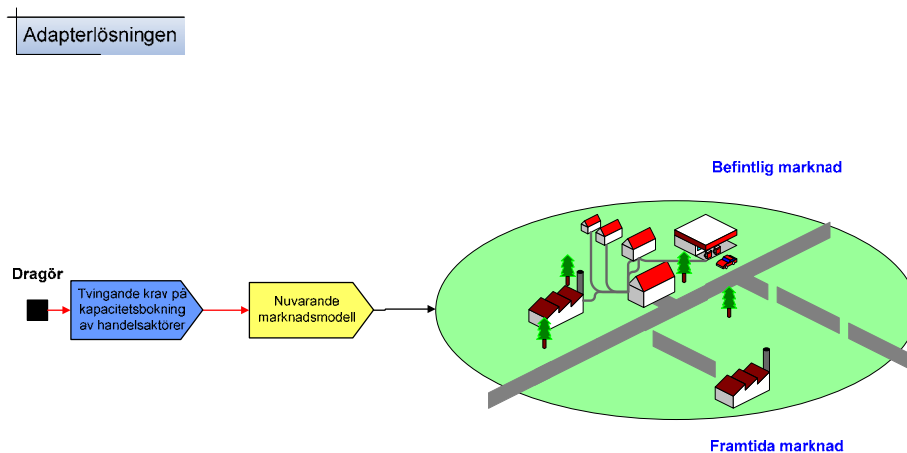
Som framgår av avsnitt 5.3 bedömer utredningen att den svenska marknadsmodellen för gas i dag harmoniserar med gällande regelverk inom EU. Den svenska marknadsmodellen är utformad med utgångspunkt från nu gällande marknadsförutsättningar och vid förändrade förutsättningar kan marknadsmodellen därför behöva justeras. Exempel på förändringar är eventuellt nya tvingande krav från EU liksom behov av nya tillförselvägar för gas till den svenska marknaden.

Genom att introducera tvingande krav på att gashandelsföretag ska genomföra kapacitetsbokningar i gränspunkten till det svenska transmissionssystemet kan den svenska marknadsmodellen förändras på ett sätt som underlättar framtida investeringar och samtidigt tillåter transit av gas genom Sverige. Om gashandelsföretagens kapacitetsbokningar begränsas till att avse överföring genom en begränsad del av stamledningen erhåller den svenska marknadsmodellen ett gränssnitt i enlighet med vedertagen praxis inom EU.

Samtidigt som endast små förändringar krävs av det svenska regelverket blir inverkan på de svenska slutförbrukarna marginell.

De marginella förändringarna är ett resultat av att kapacitet nedströms det nya gränssnittet även fortsättningsvis avtalas mellan transmissionsnätägare och slutförbrukare respektive underliggande nätägare. Förändringen innebär således att det i praktiken skapas en adapter som ger den svenska marknadsmodellen ett nytt gränssnitt mot övriga EU. Lösningen benämns i det följande för adapterlösningen.

Figur 5.2 Illustration av en möjlig justering av den svenska marknadsmodellen med en ny funktion i serie med nuvarande marknadsmodell. Den nya funktionen utgör en adapter mellan den nuvarande svenska marknadsmodellen och den danska marknadsmodellen

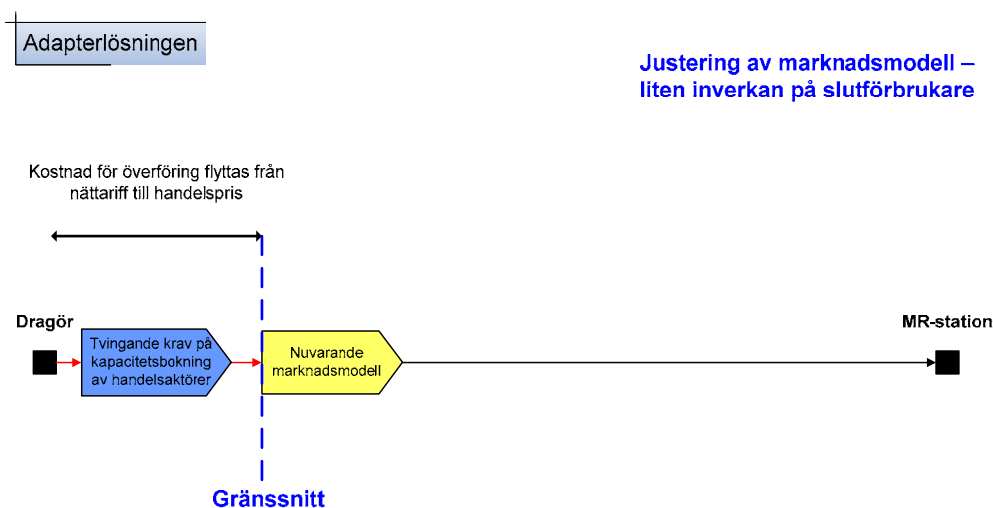
Val av lämpligt gränssnitt

I dag ligger gränssnittet mellan de svenska och danska marknadsmodellerna i gränspunkten i Dragör. En gasleverantör som levererar gas till den svenska marknaden betalar en exit-avgift ut från det danska transmissionsnätet i Dragör. Det finns däremot inte någon entry-avgift till det svenska transmissionssystemet. Detta beror på att erforderlig kapacitet på den svenska sidan av gränspunkten i Dragör alltid är avtalad mellan transmissionsnätägaren och slutförbrukare respektive underliggande nätägare.

Genom att tillämpa adapterlösningen kan nuvarande gränssnitt i Dragör förskjutas till valfri placering nedströms Dragör. Teoretiskt sett kan det nya gränssnittet mellan de svenska och danska marknadsmodellerna ligga t.ex. 1 meter nedströms Dragör. Det kan också ligga vid landföringen i Klagshamn, eller på MR-stationsnivå. Gemensamt för samtliga exempel är att en del av slutförbrukarnas nuvarande kostnad för överföringen av gas i det svenska transmissionsystemet kommer att överföras från nättariffen till handelspriset men i olika grad beroende på var gränssnittet ligger.

I det fall gränssnittet, enligt exemplet ovan, ligger 1 meter nedströms Dragör torde slutförbrukarna inte märka någon skillnad vid införandet av adaptern eftersom den kostnad för överföring som flyttas från nättariffen till gashandelspriset blir försumbar.

Figur 5.3 Illustration av adapterlösningen med ett nytt gränssnitt strax nedströms Dragör. En liten del av kostnaden för överföringen i det svenska transmissionsnätet flyttas från nättariffen till gashandelspriset med liten inverkan på de svenska slutförbrukarna

Å andra sidan, i det fall gränssnittet förskjuts ned till MR-stationsnivå skulle Sverige i praktiken erhålla den typ av marknadsmodell som tillämpas i t.ex. Danmark. Lokaliseringen av ett nytt gränssnitt har således stor inverkan på den svenska marknadsmodellens utformning och kan i extremfallet innebära en introduktion av en helt ny marknadsmodell.

Figur 5.4 Illustration av adapterlösningen med nytt gränssnitt i MR-station. Kostnaden för överföringen i det svenska transmissionsnätet flyttas i sin helhet från nättariffet till gashandelspriset. Resultatet blir en helt ny marknadsmodell med stor inverkan på de svenska slutförbrukarna

Vid en eventuell justering av marknadsmodellen bedömer utredningen att det är lämpligt att lokalisera det nya gränssnittet till Klagshamn. Härigenom är det möjligt att med små förändringar anpassa den svenska marknadsmodellen till vedertagen praxis inom EU och samtidigt kunna dra nytta av den svenska marknadsmodellens nuvarande fördelar.

5.4.1 Erforderliga författningsändringar vid ett införande av adapterlösningen

Den svenska marknadsmodellen för gas berörs i naturgaslagens (2005:403) 6 kap. 3 § andra stycke. Här framgår att överföreltariffer ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen ska omfatta avgift för överföring i samtliga rörledningar genom vilka överföring sker. I det fall en justering av marknadsmodellen enligt ovan blir aktuell kan 6 kap. 3 § ändras enligt nedan.

Exempel på förslag till lag om ändring av naturgaslagen (2005:403) 6 kap. 3 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Vid utformandet av tariffer för överföring av naturgas *skall* särskilt beaktas antalet anslutna kunder, kundernas geografiska läge, mängden överförd energi och abonnerad effekt, kostnaderna för överliggande ledningar, leveranssäkerhet och trycket i ledningarna.

Överföringstariffer *skall* utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar genom vilka överföringen sker.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om utformningen av överföringstariffer.

Liksom tidigare bör det vara möjligt att meddela föreskrifter om utformningen av överföringstariffer.

Vid utformandet av tariffer för överföring av naturgas *ska* särskilt beaktas antalet anslutna kunder, kundernas geografiska läge, mängden överförd energi och abonnerad effekt, kostnaderna för överliggande ledningar, leveranssäkerhet och trycket i ledningarna.

Överföringstariffer *ska* utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga *svenska* rörledningar genom vilka överföringen sker *nedströms transmissionslednings landförling på svenskt fastland*.

Exempel på författningskommentar

Tariffen för överföring ska omfatta kostnaden för överföring i samtliga svenska rörledningar nedströms landförling på svenskt fastland. Det framstår som lämpligt att använda landförling på svenskt fastland som gränssnitt, då det i framtiden kan tillkomma nya tillförselledningar för gas till den svenska marknaden. För den befintliga tillförselledningen innebär detta att ett nytt gränssnitt införs i Klagshamn. Härigenom kommer den del av kostnaden som avser

överföring av gas genom sjöledningen att flyttas från nättariffen till gashandelsföretagen.

Enligt 20 § naturgasförordningen har Energimarknadsinspektionen rätt att meddela föreskrifter om utformningen av överföringstariffer enligt 6 kap. 3 § naturgaslagen. Förändringen i 6 kap. 3 § naturgaslagen bör således medföra förändringar i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om tariffer.

5.4.2 Nya förutsättningar med adapterlösningen

Metod för kapacitetsbokningar

Med nuvarande överförd gasvolym i det svenska transmissions-systemet torde, enligt en uppskattning från branschen, cirka 10–15 procent av slutförbrukarnas svenska nätkostnad komma att överföras till gashandelspriset genom det tänkta gränssnittet i Klagshamn. Uppskattningen baseras på nuvarande nätkostnad. Priset på kapacitet i sjöledningen kan dock förändras, t.ex. genom ett framtida auktionsförfarande då priset i förväg är okänt. Med nuvarande överföringskostnad i stamledningen bör emellertid förändringen för slutförbrukarna kunna betraktas som begränsad, speciellt mot bakgrund av att kostnaden för all överföring uppströms Dragör redan i dagsläget är inkluderad i gashandelspriset.

Samtidigt som justeringen innebär att det endast är en begränsad del av slutförbrukarnas nuvarande nätkostnad som överförs till gashandelspriset, innebär detta att gashandelsföretagens pris för att boka kapacitet för sträckan Dragör-Klagshamn kan uppfattas som jämförelsevis lågt. Tariffen ska vara kostnadsreflekterande och endast avse den del av transmissionssystemet som berörs, vilket i detta fall är en sträcka på 21,5 km. Det bör i sammanhanget påpekas att utredningen har valt att benämna ledningen mellan Dragör och Klagshamn i sin helhet för sjöledningen, trots att 2,5 km av den totala längden på 21,5 km är belägen på land.

Även om tariffen är kostnadsreflekterande väntas den korta sträckan således ge upphov ett förhållande lågt pris. Detta kan ge upphov till en risk för överbokningar i sjöledningen, vilket i sin tur kan bidra till att utestänga aktörer och därmed snedvrیدا konkurrensen. I syfte att motverka detta bör gashandelsföretagens kapacitetsbokningar i sjöledningen knytas till gashandelsföretagens bokningar i utmatningspunkten från det danska transmissions-

systemet i Dragör. Härvid kan det uppstå fyra olika typer av situationer:

1. Ett och samma gashandelsföretag bokar kapacitet genom det danska transmissionssystemet samt genom den svenska sjöledningen för leverans av gasen i gränssnittet i Klagshamn. Bokad kapacitet i utmatningspunkten i Dragör ger rätt till motsvarande kapacitetsbokning i den svenska sjöledningen.
2. Gashandelsföretag A bokar kapacitet genom det danska transmissionssystemet för leverans av gasen till gashandelsföretag B i inmatningspunkten till det svenska transmissionssystemet. Den kapacitet som gashandelsföretag A har bokat i utmatningspunkten i Dragör för leverans av gasen till gashandelsföretag B, ligger till grund för det senare gashandelsföretagets kapacitetsbokning i den svenska sjöledningen.
3. Gashandelsföretag A bokar kapacitet genom det danska transmissionssystemet för leverans av gasen till flera gashandelsföretag i inmatningspunkten till det svenska transmissionssystemet. Den kapacitet som gashandelsföretag A har bokat i utmatningspunkten i Dragör för leverans av gasen till gashandelsföretagen, fördelas enligt avtal och ligger därefter till grund för gashandelsföretagens kapacitetsbokningar i den svenska sjöledningen.
4. Flera gashandelsföretag bokar kapacitet genom det danska transmissionssystemet för leverans av gasen till gashandelsföretag A i inmatningspunkten till det svenska transmissionssystemet. Den kapacitet som gashandelsföretagen har bokat för leverans av gasen till gashandelsföretag A ligger till grund för det senare gashandelsföretagets kapacitetsbokning i den svenska sjöledningen.

I det fall det skulle bli aktuellt med kapacitetsauktioner i den svenska sjöledningen kan det vara relevant att reglera vilka bud som ska få sätta marknadspriset. Detta för att motverka missbruk i syfte att utestänga andra aktörer genom överbokning.

Avtalsförhållanden

En introducering av adapterlösningen innebär att en ny typ av avtal måste utformas på den svenska marknaden. Detta beror på att det i dagsläget inte finns något avtal om bokning av kapacitet mellan transmissionsnätägare och gashandelsföretag. Det nya avtalet bör omfatta förfarande för kapacitetsbokningar i gränssnittet mellan det svenska och det danska transmissionsnätet och samtidigt reglera avgiften för nyttjandet av sjöledningen mellan Dragör och Klagshamn. Vid sidan av regler för kapacitetsbokningar bör avtalet innehålla erforderliga bestämmelser kring procedurer för kapacitetsåterlämning, nominering, informationsutbyte, avräkning, fakturering och betalning.

Vidare kommer det befintliga samarbetsavtalet mellan den danska systemansvariga aktören Energinet.dk och Swedegas AB respektive Svenska kraftnät att behöva vidareutvecklas i syfte att reglera den förändrade situationen i gränssnittet mellan de svenska och danska transmissionsnäten.

Det kan också bli nödvändigt att omförhandla långa befintliga avtal som ingåtts mellan Swedegas AB och underliggande nätägare respektive slutförbrukare inom ramen för nuvarande marknadsmodell.

Förutsättningar för framtida investeringar

Med adapterlösningen kan de kommersiella förutsättningarna för framtida investeringar i nya tillförselledningar förbättras. Genom motsvarande adapter i en ny tillförselledning kan gashandelsföretag även i denna ledning boka kapacitet i den del av transmissionsledningen som sträcker sig från den nya gränspunkten till landföringen på svenskt fastland i likhet med det tänkta gränssnittet i Klagshamn.

Med adapterlösningen skulle det således bli möjligt att på vedertaget sätt undersöka intresset för ny infrastruktur hos gashandelsföretag inom och utom Sverige genom ett s.k. open season-förfarande. I bästa fall kan denna form av marknadsundersökning leda till att avtal kan upprättas mellan nätägaren och intresserade gashandelsföretag. Genom att nätägaren kan försäkra sig om att en viss kapacitet i den nya ledningen kommer att vara bokad under en given tid, kan investeringen till väsentlig del säkras.

Den potentiella ägaren av den planerade ledningen torde således eftersträva långsiktiga kapacitetsbokningar av en inte oväsentlig del av den investerade nya kapaciteten i syfte att säkra investeringen. Detta kan hävdas leda till att ett fåtal gashandelsföretag under uppskattningsvis 5–10 år kan få en dominerande ställning och påverka konkurrensen i den tillkommande infrastrukturen. Metoden är emellertid vedertagen inom EU och den risk som kan identifieras kommer alltid att få vägas mot risken att det inte byggs några ytterligare ledningar alls.

Förutsättningar för framtida transit

I det fall Sverige skulle komma att få fler inmatningspunkter till transmissionssystemet väcks även frågan om transitering av gas. För de svenska slutförbrukarna är det viktigt att säkerställa att kostnaden för transit verkligen överförs till de aktörer som transiterar gas genom Sverige. Om kostnadsfördelningen fungerar på ett tillfredsställande sätt kan en framtida transit i bästa fall leda till sänkta överföringskostnader för de svenska slutförbrukarna då det är fler som delar på kostnaden för överföringen i transmissionsnätet.

Med två tillförselledningar inom ramen för adapterlösningen skulle gashandelsföretag boka kapacitet i inmatningspunkterna till det svenska transmissionssystemet fram till svenskt fastland. Där emellan skulle emellertid den nuvarande marknadsmodellen även fortsättningsvis tillämpas.

Det första som bör klargöras är att nya tillförselledningar brukar diskuteras mot bakgrund av ett behov av ytterligare tillförsel av gas till Sverige. Med en tillförselledning i södra delen av gassystemet och en tillförselledning i den norra delen av samma system, i vilka bägge gas strömmar till Sverige, kan det spontant tyckas vara svårt att se hur gas skulle transiteras från ett land, via Sverige till ett tredje.

Även om det inte skulle vara möjligt att vända gasflödet i inmatningspunkterna till ett utflöde av gas från det svenska transmissionssystemet, är det möjligt att skapa handel i sådan riktning. Så länge det redovisade inmatningsbehovet överstiger uttagsbehovet i en inmatningspunkt, kan gas handlas i bägge riktningar utan att någon gas fysiskt behöver föras ut ur det svenska transmissionssystemet. Med två tillförselledningar kan det således

bli möjligt att handelsmässigt transitera gas från den ena inmatningspunkten till den andra. Genom att komplettera med en tariff för uttag och möjlighet att även boka uttagskapacitet i inmatningspunkterna till det svenska transmissionssystemet kommer de aktörer som handelsmässigt vill transitera gas på detta sätt att betala tariff för inmatning i den punkt där gasen förs in och tariff för uttag i den punkt där gasen förs ut. Härigenom kommer de transiterande aktörerna att bära en andel av kostnaden i transmissionssystemet. Detta förfarande ligger helt i linje med de nuvarande gemensamma reglerna inom EU.

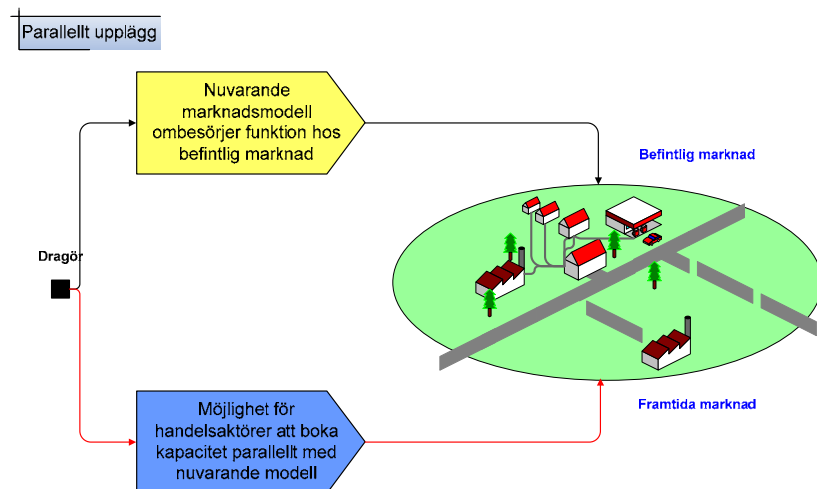
Sammanfattning av adapterlösningen

Vid ett eventuellt framtida behov av att anpassa den svenska marknadsmodellen utgör adapterlösningen ett tänkbart alternativ. Inverkan på slutförbrukarna kan begränsas till ett minimum genom att välja ett gränssnitt i nära anslutning till Dragör. Genom att tillämpa adapterlösningen i eventuellt tillkommande tillförselledningar är det även möjligt att säkerställa finansiering av framtida investeringar genom avtal med handelsaktörer. Adapterlösningen tar även höjd för att hantera transit av gas genom Sverige. I händelse av en framtida generell tillämpning av adapterlösningen är utredningens bedömning att vissa detaljer behöver analyseras ytterligare.

5.4.3 Ytterligare övervägt men ej framkomligt alternativ

Som ett alternativ till att införa tvingande krav på att gashandelsföretag ska genomföra kapacitetsbokningar enligt adapterlösningen har utredningen även övervägt alternativet att *göra det möjligt* för gashandelsföretag att boka kapacitet i inmatningspunkten till det svenska transmissionssystemet. Syftet med detta är detsamma som med adapterlösningen, dvs. att erhålla en anpassning i syfte att möta ett framtida behov av t.ex. nya tillförselvägar för gas. Skillnaden utgörs av att den svenska marknadsmodellen bibehålls i sin helhet, men kompletteras med en ny funktion.

Figur 5.5 Illustration av en tänkt komplettering av nuvarande marknadsmodell med en ny parallell funktion till nuvarande marknadsmodell

Den grundläggande tanken bakom den parallella lösningen är således att kapacitetsbokningarna kan utföras av olika typer av marknadsaktörer, vid sidan av varandra. Den parallella lösningen innebär således inte några obligatoriska kapacitetsbokningar av handelsaktörer i det svenska transmissionssystemets gränspunkt.

Kapacitet som avtalats mellan transmissionsnätägare och slutförbrukare respektive underliggande nätägare skulle dock alltid bli styrande för hur mycket kapacitet som skulle kunna erbjudas gashandelsföretag. Detta förhållande är emellertid kontroversiellt eftersom det skulle leda till en diskriminerande åtskillnad mellan olika nätanvändare för tillträdet till transmissionssystemet. Såväl gasmarknadsdirektivet som gasförordningen tydliggör att det inte får göras någon diskriminerande åtskillnad mellan systemanvändarna vid tredjepartstillträde. Av denna anledning valde utredningen i ett tidigt skede att inte gå vidare med lösningen.

5.5 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen), innebär tydligt skärpta krav på EU:s medlemsstater. Rådets direktiv 2004/67/EG om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning (gasförsörjningsdirektivet) har upphävts genom gasförsörjningsförordningen.

Jämfört med gasförsörjningsdirektivet är gasförsörjningsförordningens krav betydligt mer omfattande och långtgående. Gasförsörjningsförordningen är dessutom, till skillnad från gasförsörjningsdirektivet, direkt gällande och tillämplig i respektive medlemsstat.

Gasförsörjningsförordningen består av en ingress innehållande 50 punkter samt själva sakinnehållet i form av 17 artiklar. Därefter följer fyra bilagor som ger stöd och vägledning vid läsning av förordningens sakinnehåll. Gasförsörjningsförordningens övergripande syfte är att bidra till att öka försörjningstryggheten på EU:s inre marknad för naturgas. Målet är att den inre marknadens funktion ska kunna upprätthållas vid såväl partiella som mer omfattande störningar i tillförseln av gas till EU.

Genom investeringar i gränsöverskridande infrastruktur, lagrings- och LNG-anläggningar kan försörjningstryggheten förbättras samtidigt som perifera och isolerade delar av EU:s naturgassystem kan integreras. Gasförsörjningsförordningen bygger på gemensamt definierade åtgärder på nationell, regional och unionsnivå. Åtgärderna ska vara såväl förebyggande som reaktiva i händelse av olika typer av störningar.

För att åtgärderna ska få optimal effekt krävs tydligt definierade roller och ansvarsförhållanden mellan berörda naturgasföretag, nationella myndigheter och kommissionen. Förordningen reglerar i detta avseende informationsflödet mellan de olika berörda parterna. Vikten av insyn i affärsrelationer, överenskommelser och åtgärder är genomgående. Likaså ställs ökade krav på solidaritet mellan medlemsstaterna i syfte att ge ett bättre skydd av speciellt utsatta kunder vid t.ex. störningar i tillförseln av gas.

Genom gasförsörjningsförordningens s.k. infrastrukturnorm (N-1) är det möjligt för medlemsstaterna att uppskatta sin egen grad av försörjningstrygghet. Infrastrukturnormen underlättar dessutom identifieringen av åtgärder i syfte att öka försörjningstryggheten för gas inom respektive medlemsstat samtidigt som den kan användas som ett verktyg för att jämföra försörjningstryggheten mellan olika medlemsstater.

5.5.1 Förordningens ingress

Av punkterna 1–3 framgår att naturgas (gas) utgör en fjärdedel av EU:s primära energiförsörjning. Då gaskonsumtionen har ökat snabbt de senaste 10 åren, i kombination med minskande inhemsk produktion, har EU:s importberoende kommit att öka. Förordningen syftar till att visa gaskunderna att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa en kontinuerlig gasförsörjning. Detta är särskilt viktigt i samband med svåra klimatförhållanden och avbrott.

Punkten 4 poängterar den betydelse som gasförsörjningsdirektivet (2004/67/EG) har haft för EU:s försörjningstrygghet för gas. I kombination med det tredje inre marknadspaketet från 2009 har viktiga steg tagits mot fullbordandet av den inre marknaden för energi. Det konstateras dock att medlemsstaterna fortfarande har en stor frihet i valet av åtgärder i samband med en kris i gasförsörjningen. Detta belyses i punkten 5, vilken understryker vikten av en ökad solidaritet och samordning mellan medlemsstaterna i syfte att säkerställa försörjningstryggheten för gas.

Gasen kan ha olika värmevärde beroende på var den utvinns, vilket är något som påtalas i punkten 6. Det varierande värmevärdet bör beaktas vid utformningen av riskbedömningar, förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner på nationell och regional nivå.

Vikten av att diversifiera tillförselvägar liksom försörjningskällor belyses i punkten 7 som även tydliggör värdet av LNG-anläggningar och prioriterade infrastrukturåtgärder. Detta understryks ytterligare i punkten 8. Avbrott i gasförsörjningen kan leda till allvarlig ekonomisk skada för unionens ekonomi, liksom allvarliga sociala konsekvenser vilket konstateras i punkten 9.

De sociala konsekvenserna riskerar att bli som mest påtagliga för hushåll och kunder som tillhandahåller viktiga samhällstjänster. I punkten 10 påtalas behovet av att definiera dessa s.k. skyddade

kunder. Av punkten 11 framgår att den inre marknaden utgör en central del i arbetet för att minska de enskilda medlemsstaternas utsatthet inför de skadliga effekterna av ett avbrott i gasförsörjningen.

Det är av stor vikt att de åtgärder som vidtas för att trygga gasförsörjningen inte snedvrider konkurrensen eller på något annat sätt bidrar till att negativt påverka den inre marknads funktion. Detta konstateras i punkten 12. Ett avbrott i den enskilt största infrastrukturen för gas bör betraktas som ett realistiskt scenario och infrastrukturnormens betydelse lyfts fram i punkten 13. Punkten 14 lyfter fram exempel på åtgärder för att lindra effekterna av avbrott i gasförsörjningen, t.ex. diversifierade tillförselvägar, sammanlänkade system mellan medlemsstaterna och ersättningsbränslen.

Främjandet av investeringar i ny infrastruktur är viktigt, vilket tydliggörs i punkten 15. Punkten lyfter även fram vikten av att dessa investeringar utförs i samråd med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) och det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för gas (ENTSO-G). Enligt punkten 16 bör de behöriga myndigheterna eller medlemsstaterna säkerställa att respektive gasmarknad uppfyller kraven enligt infrastrukturnormen. De behöriga myndigheterna bör enligt punkten 17 upprätthålla ett nära samarbete med andra relevanta myndigheter. Vid gränsöverskridande sammanlänkningar ska det enligt punkten 18 dessutom redan i ett tidigt skede finnas ett nära samarbete mellan de berörda medlemsstaterna, de behöriga myndigheterna och de nationella tillsynsmyndigheterna.

Enligt punkten 19 finns det från EU:s håll olika typer av finansiering tillgänglig som stöd till medlemsstaterna. Syftet är bl.a. att underlätta finansieringen av nödvändiga investeringar i produktion och infrastruktur.

En målsättning med förordningen, vilken beskrivs i punkten 20, är att naturgasföretag och kunder så långt som möjligt ska kunna förlita sig på marknadsmekanismerna vid ett avbrott i gasförsörjningen. Även i en krissituation ska marknadsbaserade åtgärder prioriteras. I kombination med det tredje inre marknads-paketets krav blir, enligt punkten 21, roll- och ansvarsfördelningen nu avsevärt tydligare för de olika aktörerna. I punkten 22 konstateras att fullbordandet av den inre marknaden erbjuder EU en stor trygghet i försörjningen för alla medlemsstater. Öppenhet,

solidaritet och icke-diskriminering är dock grundläggande för att försörjningstryggheten för gas ska fungera i praktiken.

Åtgärder på efterfrågesidan fyller en viktig funktion för att säkerställa försörjningstryggheten. I punkten 23 nämns t.ex. åtgärder som tillämpning av avbrytbara kontrakt och övergång till alternativa bränslen. För att den inre marknadens funktion ska kunna upprätthållas krävs dessutom en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan berörda parter, vilket lyfts fram i punkten 24. Roller och ansvar bör fastställas på tre olika nivåer; naturgasföretag och industri, medlemsstater på nationell eller regional nivå samt slutligen på unionsnivå. I punkten poängteras att marknadsbaserade åtgärder alltid ska användas i första hand. Vikten av regionalt samarbete i en solidarisk anda belyses ytterligare i punkten 25.

Behovet av tillräckligt harmoniserade normer för en trygg försörjning berörs i punkten 26. Situationer i likhet med den som uppstod i samband med gaskrisen mellan Ryssland och Ukraina 2009 bör betraktas som en lägsta nivå för vad som ska kunna hanteras genom harmoniserade försörjningsnormer. Det poängteras dessutom i punkten 27 att det är av avgörande betydelse att naturgasföretagen genomför erforderliga investeringar. Vid beräkningen av finansieringsbehov bör kommissionen prioritera infrastrukturprojekt som stöder integrationen av den inre marknaden. Av punkten 28 framgår att de systemansvariga för överföringsystemen inte bör hindras från att beakta eventuella behov av flöden i båda riktningarna i sammanlänkningsmedel med tredje land.

Punkten 29 belyser vikten av att säkerställa försörjningen till hushåll och kunder som tillhandahåller centrala samhällstjänster. De åtgärder som vidtas vid en kris för att uppnå detta ska definieras i förväg. De behöriga myndigheterna ska därför enligt punkten 30 följa sin krisplan. Endast i undantagsfall får åtgärder vidtas som avviker från den förebyggande åtgärdsplanen. I detta avseende är det enligt punkten 31 också viktigt att beakta behovet av åtgärder på nationell, regional och unionsnivå. I syfte att kunna identifiera investeringar på unionsnivå fyller enligt punkten 32 ENTSOG:s tioåriga nätutvecklingsplan en viktig roll.

Enligt punkten 33 bör ENTSOG och ACER i egenskap av medlemmar i Gas Coordination Group delta fullt ut i det gemensamma arbetet på unionsnivå. Gas Coordination Group är det huvudsakliga organ som kommissionen ska samråda med i samband med upprättandet av de förebyggande åtgärdsplanerna liksom

krisplanerna enligt punkten 34. Enligt punkten 42 bör Gas Coordination Group dessutom fungera som rådgivare åt kommissionen i syfte att underlätta samordningen av åtgärder för en trygg försörjning i händelse av en kris på unionsnivå.

De behöriga myndigheterna bör enligt punkten 35 upprätta sina krisplaner efter samråd med naturgasföretagen. Det är också viktigt att de nationella krisplanerna inte motverkar varandra på någon nivå. Gemensamma krisplaner bör upprättas där så är möjligt och nödvändigt. Enligt punkten 41 bör krisplanerna uppdateras regelbundet och offentliggöras. De bör även underställas sakkunnigbedömning och prövning.

Solidariteten mellan medlemsstaterna bör stärkas genom olika typer av solidaritetsåtgärder enligt punkten 36. Kommissionen har enligt punkten 37 alltid en viktig roll att fylla i händelse av en kris, oavsett på vilken nivå den inträffar. Solidariteten bör enligt punkten 38 vid behov även visas i form av bistånd för civilskydd från unionen och medlemsstaterna. Medlemsstaternas suveräna rätt att bestämma över sina egna naturresurser påverkas dock inte av förordningens regler enligt punkten 39.

I punkten 40 fastslås att rådets direktiv 2008/114/EG tillsammans med gasförsörjningsförordningen bidrar till en heltäckande strategi för energitryggheten inom EU. Direktivet omfattar regler kring identifiering och klassificering av kritisk infrastruktur. Punkten 43 beskriver än en gång syftet med förordningen. Syftet är att göra det möjligt för naturgasföretag och behöriga myndigheter att så långt som möjligt säkerställa den inre marknadens funktion vid ett avbrott i gasförsörjningen.

Kommissionen bör enligt punkten 44 samordna insatserna med avseende på tredje land i syfte att säkerställa gasflödet till EU. I detta arbete bör kommissionen ges befogenhet att inrätta en arbetsgrupp. Punkten 45 understryker vikten av att villkoren för leveranser från tredje land inte snedvrider konkurrensen på den inre marknaden. I det fall en tidig varning erhålls om att försörjningstryggheten hotas i en eller flera medlemsstater, bör kommissionen enligt punkten 46 utan dröjsmål underrätta Gas Coordination Group och vidta erforderliga åtgärder.

Punkterna 47 och 48 behandlar krav på öppenhet, tillförlitlighet och krav på konfidentiell behandling av kommersiellt känsliga uppgifter. Medlemsstaterna kan i stor utsträckning besluta om allmännyttiga tjänster så länge konkurrensbestämmelserna inte frångås.

Av punkten 49 framgår att gasförsörjningsförordningens mål är att trygga försörjningen av gas inom EU. Vidare beskrivs förordningens krav i förhållande till subsidiaritetsprincipen. I punkten 50 fastställs slutligen att direktiv 2004/67/EG bör upphöra att gälla.

5.5.2 Artikel 1 – Syfte

Gasförsörjningsförordningen syftar till att säkerställa försörjningsstryggheten för gas inom EU genom att erhålla en väl fungerande inre marknad för naturgas. I situationer där marknaden själv inte kan leverera den nödvändiga försörjningen av gas kan marknadens funktion säkras genom att tillåta extraordinära åtgärder. Användningen av dessa åtgärder kräver väl definierade roller och ansvarsförhållanden mellan naturgasföretagen, medlemsstaterna och EU. Försörjningstryggheten för gas inom EU bygger på såväl förebyggande åtgärder som reaktiva åtgärder vid störningar i tillförseln.

Gasförsörjningsförordningen syftar också till att skapa transparenta mekanismer som bygger på solidaritet mellan medlemsstaterna. Mekanismerna kan användas för att koordinera planering och hantering av krissituationer på nationell, regional och unionsnivå.

5.5.3 Överväganden och bedömning artikel 1

Utredningens bedömning: Artikel 1 föranleder inte några förslag.

Artikeln ger endast en övergripande beskrivning av gasförsörjningsförordningens syfte och bedöms därför inte föranleda några förslag av utredningen.

5.5.4 Artikel 2 – Definitioner

För gasförsörjningsförordningen gäller definitioner enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG (gasmarknadsdirektivet), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 (gasförordningen) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 (byråförordningen). Utöver definitionerna enligt rättsakterna ovan ska följande definitioner gälla:

5. Med skyddade kunder avses alla hushållskunder anslutna till ett distributionsnät för gas. Medlemsstaterna kan även besluta att låta begreppet skyddade kunder omfatta följande kunder:
- a) Små och mellanstora företag förutsatt att de är anslutna till ett distributionsnät för gas, samt viktiga samhällsinrättningar under förutsättning att de är anslutna till ett distributions- eller transmissionsnät för gas. En förutsättning är dock att den sammanlagda förbrukningen hos dessa kunder inte överstiger 20 procent av den slutliga gasanvändningen inom landet.
 - b) Fjärrvärmeanläggningar i den mån de levererar fjärrvärme till hushållskunder samt kunder enligt punkt a och under förutsättning att de är anslutna till ett distributions- eller transmissionsnät för gas och inte har möjlighet att byta till annat bränsle.

Medlemsstaterna ska så snart som möjligt, dock senast den 3 december 2011, meddela kommissionen huruvida de avser låta definitionen av skyddade kunder omfatta punkten 1a och/eller 1b.

Med behörig myndighet avses en medlemsstats regering eller en av regeringen utsedd nationell myndighet med ansvar för genomförandet av gasförsörjningsförordningens regler i nationell rätt. Medlemsstater har en möjlighet att tillåta de behöriga myndigheterna att delegera delar av förordningens uppgifter till andra organ. Om så sker ska uppgifterna utföras under överinseende av den behöriga myndigheten och specificeras i speciella planer enligt artikel 4.

5.5.5 Överväganden och förslag artikel 2

Utredningens förslag artikel 2: Begreppet skyddade kunder bör inte utökas till att omfatta mer än konsumenter, vilket medför att tolkningen av skyddade kunder är oförändrad.

Skyddade kunder

Med skyddade kunder avses konsumenter, det vill säga villakunder, spiskunder och liknande. Sverige kan välja att utöka begreppet skyddade kunder till att omfatta även små och mellanstora företag

samt fjärrvärmeanläggningar som inte kan byta till något annat bränsle och som levererar fjärrvärme till hushållskunder. Med små och medelstora företag (SMF) brukar det inom EU avses företag som sysselsätter färre än 250 personer och vars årsomsättning inte överstiger 50 miljoner euro. Med hänsyn till att SMF kan ha relativt många personer sysselsatta och därmed omfatta en stor del av Sveriges industrikunder, bedömer utredningen att Sverige tills vidare bör låta definitionen av skyddade kunder endast omfatta konsumenter. För att kunna säkerställa gasförsörjningen till de skyddade kunderna, enligt kraven i artikel 8, bedömer utredningen att det är nödvändigt att snabbt erhålla ett drastiskt minskat uttag hos övriga gaskunder anslutna till det svenska gassystemet. Av denna anledning anser utredningen att kunder enligt underpunkterna a) och b) inte bör omfattas av begreppet skyddade kunder i Sverige. Utredningen förslår således ingen förändring i förhållande till vad som redan gäller.

Utredningen har emellertid uppmärksammat ett problem knutet till en viss grupp av konsumenter, nämligen bostadsrättsinnehavare som inte är spiskunder. Det finns starka skäl som talar för att bostadsrättsinnehavare bör omfattas av begreppet skyddade kunder. I fråga om den fysiska överföringen av gas är det emellertid inte möjligt att skilja mellan bostadsrättsföreningar och fastighetsbolags hyresfastigheter. Vid en krissituation med behov av en snabb reducering av den samlade gasförbrukningen kan därför bostadsrättsföreningar komma att hanteras i likhet med fastighetsbolag. Åtgärder i syfte att säkerställa försörjningen av de skyddade kunderna kan således leda till att gasleveranserna till bostadsrättsinnehavare begränsas eller temporärt avbryts. Förhållandet kan till viss del anses vara kontraproduktivt, men är ett resultat av de medel som står till buds i kombination med försörjningsnormens krav. Att utvidga begreppet skyddade kunder till att omfatta såväl bostadsrättsföreningar som fastighetsbolag bidrar inte till en ökad försörjningstrygghet för gas. Problemet lösning finns inte på efterfrågesidan. Sannolikt kan problemet endast lösas genom åtgärder för att förbättra tillgången på gas vid en krissituation, t.ex. genom ökad inhemsk biogasproduktion och/eller LNG-anläggningar. Sådana lösningar medför självklart kostnader.

Sverige ska senast den 3 december 2011 ha meddelat kommissionen huruvida begreppet skyddade kunder ska utökas eller inte. Regeringen bör enligt utredningens bedömning ansvara för att

kommissionen meddelas att en utökning av skyddade kunder inte sker i Sverige inom den tid som artikeln anger.

Delegering

Den behöriga myndigheten förfogar inte över någon driftcentral och kan därför inte direkt övervaka systemet. Sverige kan emellertid enligt artikel 2 möjliggöra att den behöriga myndigheten delegerar specifika uppgifter till någon annan.

Genom bemyndigande i lag kan den behöriga myndigheten således överlämna åt någon annan att utföra vissa uppgifter enligt denna förordning. Begreppet annan avser normalt juridiska personer, enskilda personer och även organisationer. Utredningen anser dock att det inte är aktuellt med delegering till enskilda personer och/eller organisationer. Många av de uppgifter som den behöriga myndigheten enligt gasförsörjningsförordningen ska utföra kräver information om tryck i naturgasledningar och andra liknande driftstekniska uppgifter. Den systembalansansvarige har nödvändig information. Således framstår det som lämpligt att i lagen ange att den behöriga myndigheten får överlämna uppgifter åt den systembalansansvarige. Regeringsformens (RF) regler om överlämnande av beslutanderätt måste annars beaktas vilket bland annat innebär riksdagsbeslut enligt RF 10 kap. 6 §.

Rollen som systembalansansvarig kan betraktas som en tjänst enligt tjänstedirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden) och lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden (tjänstelagen). Tjänstedirektivet och tjänstelagen tillämpas dock inte på tjänster som är förenliga med offentlig maktutövning. För det fall den behöriga myndigheten väljer att delegera uppgifter till den svenske systembalansansvarige anser utredningen att detta inryms inom sådana tjänster som är förenliga med offentlig maktutövning. Tjänstelagen är därför inte tillämplig.

Om den behöriga myndigheten delegerar uppgifter ska detta framgå av de planer som den behöriga myndigheten ska upprätta. Det bör i den föreslagna lagen om trygg naturgasförsörjning föras in en bestämmelse som specificerar vilka uppgifter den behöriga myndigheten får överlämna till den systembalansansvarige att utföra enligt gasförsörjningsförordningen, se vidare under avsnitt 5.5.21.

5.5.6 Artikel 3 – Ansvar för att trygga gasförsörjningen

Av artikel 3 punkten 1 framgår att försörjningstryggheten för gas är ett ansvar som delas mellan naturgasföretagen och medlemsstaterna, i första hand genom de behöriga myndigheterna och kommissionen. Det delade ansvaret ställer krav på ett väl utvecklat samarbete.

I punkten 2 fastställs att respektive medlemsstat snarast möjligt, dock senast den 3 december 2011, ska utse en behörig myndighet. Den behöriga myndigheten ska säkerställa genomförandet av gasförsörjningsförordningens krav på åtgärder. I förekommande fall ska de nationella organ som ansvarar för försörjningstryggheten i dagsläget utföra den behöriga myndighetens uppgifter till dess att den behöriga myndigheten är utsedd.

Åtgärderna ska bl.a. omfatta en riskbedömning enligt artikel 9. Den behöriga myndigheten ansvarar för att det utifrån riskbedömningen utformas en förebyggande åtgärdsplan samt en krisplan på nationell nivå. Vidare ska den behöriga myndigheten ansvara för löpande uppföljning av den nationella försörjningstryggheten för gas. De behöriga myndigheterna ska samarbeta i syfte att förebygga störningar i tillförseln av gas liksom för att begränsa effekterna av störningar i förekommande fall. Det finns inget som hindrar medlemsstaterna från att införa kompletterande reglering vid sidan av gasförsörjningsförordningen i det fall detta är nödvändigt för att uppfylla förordningens krav.

Enligt punkten 3 ska varje medlemsstat utan dröjsmål meddela kommissionen så snart den behöriga myndigheten är utsedd och i samband med detta även publicera denna information. I det fall en behörig myndighet ännu inte har utsetts, ska kommissionen snarast möjligt få information om vilka nationella organ som ansvarar för försörjningstryggheten fram till dess att den behöriga myndigheten har utsetts. Även denna information ska offentliggöras.

Vid genomförandet av gasförsörjningsförordningen framgår av punkten 4 att den behöriga myndigheten ska fastställa roller och ansvar för de aktörer som berörs. Roll- och ansvarsfördelningen ska utformas på ett sätt som säkerställer åtgärder på tre nivåer. Den första nivån ska omfatta åtgärder som berör naturgasföretagen och industrin. Den andra nivån avser åtgärder på nationell och regional nivå medan den tredje nivån avser åtgärder på unionsnivå.

Enligt punkten 5 ska kommissionen då så är erforderligt koordinera de åtgärder som enligt gasförsörjningsförordningen ska

vidtas av de behöriga myndigheterna på regional- och unionsnivå. Kommissionen ska på motsvarande sätt koordinera åtgärder som vidtas genom Gas Coordination Group enligt artikel 12 eller genom den speciella krishanteringsgruppen enligt artikel 11 punkten 4. Denna koordinering är av speciell betydelse vid nödsituationer på regional- eller unionsnivå vilket beskrivs i artikel 11 punkten 1.

I punkten 6 fastställs krav för de åtgärder som enligt den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen syftar till att säkerställa försörjningstryggheten. Åtgärder ska vara väldefinierade, transparenta, proportionerliga, icke-diskriminerande, kontrollerbara och får inte störa konkurrensen eller funktionen i övrigt på den inre marknaden för naturgas. En enskild medlemsstats åtgärder får heller inte bidra till att äventyra försörjningstryggheten inom någon annan medlemsstat eller äventyra försörjningstryggheten för EU som helhet.

5.5.7 Överväganden och förslag artikel 3

Utredningens förslag och bedömning artikel 3: Naturgasförsörjningen bör regleras i en egen lag och förordning. Regeringen utser en behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen. Den behöriga myndigheten bör snarast utpekas i myndighetens instruktion för att uppfylla kravet på att Sverige senast den 3 december 2011 ska ha utsett en behörig myndighet.

Behörig myndighet och tillsynsmyndighet med egen lag och förordning

Regeringen utser en myndighet att enligt gasförsörjningsförordningen vara behörig myndighet. Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är i dagsläget ansvarig myndighet för försörjningstryggheten för gas i Sverige, vilket i dagsläget framgår av 8 a kap. naturgaslagen (2005:403). Mot bakgrund av detta är Energimyndigheten den myndighet som bör utses till behörig myndighet. Den behöriga myndigheten ska utses senast den 3 december 2011 vilket medför att det inte är möjligt att i lag hinna utse Energimyndigheten till behörig myndighet före den 3 december 2011. För att ändå uppfylla förordningens krav bör

Energimyndigheten snarast pekas ut som behörig myndighet i förordning (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet. När den behöriga myndigheten är utsedd ska kommissionen underrättas om detta. Informationen ska även publiceras.

Naturgasförsörjningen regleras i dag i naturgaslagens 8 a kap. och i 29–33 §§ i naturgasförordningen (2006:1043). För att underlätta åtskillnaden mellan Energimarknadsinspektionens och Energimyndighetens olika uppdrag enligt naturgaslagen, bör 8 a kap. upphävas och istället bli en egen lag, lag om trygg naturgasförsörjning. De paragrafer i naturgasförordningen som handlar om naturgasförsörjningen bör på motsvarande sätt upphävas och bli en egen förordning om trygg naturgasförsörjning. Energimyndigheten kan härigenom få ett tydligare tillsynsansvar uttryckt i en mer lättbegriplig bestämmelse i lagen om trygg naturgasförsörjning. Samtidigt tydliggörs Energimarknadsinspektionens uppdrag och tillsynsansvar för övriga delar av naturgaslagen.

I avvaktan på att regeringen formellt utser den behöriga myndigheten är det Energimyndigheten som enligt utredningens bedömning är det nationella organ som ska utföra den behöriga myndighetens uppgifter. Sverige måste snarast underrätta kommissionen om att Energimyndigheten utför den behöriga myndighetens uppgifter fram till dess att den behöriga myndigheten är utsedd. Även denna information ska publiceras.

I rollen som behörig myndighet kommer Energimyndigheten åläggas ett antal nya uppgifter i enlighet med gasförsörjningsförordningens krav. Förordning (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet behöver därför kompletteras. Sannolikt görs detta enklast genom ett generellt tillägg som tydliggör myndighetens ansvar i egenskap av behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen. Då förordningen är direkt gällande och tillämplig i samtliga medlemsstater bedömer utredningen att det inte är aktuellt att närmare specificera förordningens krav i Energimyndighetens instruktion.

5.5.8 Artikel 4 – Upprättande av en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan

Punkten 1 specificerar i närmare detalj de krav som ställs på den behöriga myndigheten vid utformning av den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen. Det understryks speciellt att

upprättandet av de planer som föreskrivs i artikel 4 inte får påverka tillämpningen av punkten 3.

Av punkten 1 framgår att den behöriga myndigheten inom respektive medlemsstat efter samråd med naturgasföretag, berörda konsument- och näringslivsorganisationer samt regleringsmyndighet, i det fall denna inte utgörs av den behöriga myndigheten, ska utforma följande på nationell nivå:

- a) En förebyggande åtgärdsplan innehållande nödvändiga åtgärder för att eliminera eller lindra de risker som identifierats i samband med riskbedömningen genomförd i enlighet med artikel 9, och
- b) En krisplan innehållande erforderliga åtgärder i syfte att eliminera eller lindra effekterna av en störning i tillförseln av gas i enlighet med artikel 10.

I punkten 2 fastställs att de behöriga myndigheterna senast den 3 juni 2012 ska utväxla sina utkast till planer. I samband med detta ska medlemsstaterna genomföra samråd på lämplig regional nivå samt rådfråga kommissionen. Syftet med detta är att säkerställa att de nationella planerna harmoniserar med de gemensamma reglerna. Det är också viktigt att kontrollera att de nationella planerna inte står i strid med varandra vilket kan leda till kontraproduktiva effekter. Samråd ska i första hand ske mellan medlemsstater som angränsar till varandra, och i synnerhet mellan länder med isolerade naturgassystem och deras angränsande medlemsstater. Som vägledning för dessa samråd finns en lista med förslag på lämpliga samarbetspartners i bilaga IV.

Av punkten 3 framgår att de behöriga myndigheterna, med ledning av samrådsprocessen och kommissionens råd enligt punkten 2, kan besluta om gemensamma förebyggande åtgärdsplaner samt krisplaner på regional nivå. De gemensamma planerna ska vara ett komplement till de nationella planerna. Vid utformning av gemensamma planer på regional nivå ska berörda behöriga myndigheter, om så är lämpligt, eftersträva att träffa överenskommelser i syfte att genomföra regionalt samarbete. Om så är nödvändigt ska dessa överenskommelser formellt godkännas av medlemsstaterna.

Punkten 4 belyser vikten av att den behöriga myndigheten tar hänsyn till en säker drift av naturgassystemen vid utformningen av den förebyggande åtgärdsplanen samt krisplanen på nationell och

regional nivå. Planerna ska således ta hänsyn till tekniska förutsättningar som påverkar driften inklusive säkerhetsfrågor som kan innebära begränsningar i flöden m.m.

I punkten 5 fastställs att den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen, inklusive eventuella gemensamma planer, ska publiceras, anmälas till kommissionen och tillämpas senast den 3 december 2012. Kommissionen ska efter anmälan informera Gas Coordination Group. Den behöriga myndigheten ska från det att planerna träder ikraft löpande följa upp deras tillämpning.

Enligt punkten 6 ska kommissionen inom 3 månader efter det att en behörig myndighet har anmält sina planer göra följande:

- a) Kommissionen ska utvärdera dessa planer i enlighet med punkten 6b. Inför fastställandet av planerna ska kommissionen samråda med Gas Coordination Group och ta hänsyn till gruppens synpunkter. Kommissionen ska meddela Gas Coordination Group om sin utvärdering.
- b) Om kommissionen efter detta samråd skulle finna att:
 - i) en förebyggande åtgärdsplan eller en krisplan i tillräcklig grad inte bidrar till att minska de risker den är avsedd att hantera, kan kommissionen rekommendera den behöriga myndigheten eller de behöriga myndigheterna att ändra planen.
 - ii) en förebyggande åtgärdsplan eller en krisplan inte tar hänsyn till de risker som identifierats i riskbedömningen, eller att planen är oförenlig med andra behöriga myndigheters planer, förordningen eller EU-rätten i övrigt, ska kommissionen begära att planen rättas.
 - iii) en förebyggande åtgärdsplan kan riskera försörjningstryggheten för gas i andra medlemsstater eller inom EU som helhet, ska kommissionen begära att den behöriga myndigheten reviderar planen. Kommissionen kan lämna rekommendationer om hur planen bör ändras, och ska lämna en detaljerad motivering till sitt beslut.

I det fall kommissionen begär att planen ska rättas enligt punkten 6b ii, ska den behöriga myndigheten enligt punkten 7 göra erforderliga kompletteringar och rättelser och skicka tillbaka planen till kommissionen inom 4 månader.

Alternativt ska den behöriga myndigheten inom 4 månader meddela kommissionen att man inte godtar dess begäran och ange anledningarna till detta. Kommissionen kan då inom 2 månader acceptera den behöriga myndighetens beslut eller kalla den behöriga myndigheten till överläggningar. Kommissionen kan även sammankalla Gas Coordination Group för att få vägledning i frågan. Kommissionen ska alltid redovisa bakomliggande skäl till sin begäran om ändring av en plan.

Den berörda behöriga myndigheten ska därefter beakta kommissionens ståndpunkt. I det fall den behöriga myndighetens slutliga beslut skiljer sig från kommissionens, ska den behöriga myndigheten inom 2 månader publicera såväl sin egen som kommissionens ståndpunkt i frågan och tydligt förklara sitt eget ställningstagande. Den behöriga myndigheten ska utan dröjsmål offentliggöra den ändrade planen.

Enligt punkten 8 ska den behöriga myndigheten inom 3 månader efter det att kommissionen meddelat sitt beslut enligt punkten 6b iii ändra sin plan och underrätta kommissionen om den ändrade planen. Alternativt ska den behöriga myndigheten meddela att man inte accepterar kommissionens begäran.

Om kommissionen därefter, inom 2 månader, beslutar att vare sig dra tillbaks sin begäran eller att ändra den, ska den berörda behöriga myndigheten inom ytterligare 2 månader ändra sin plan i enlighet med kommissionens ursprungliga begäran enligt punkten 6b iii och underrätta kommissionen om den ändrade planen.

Kommissionen ska då informera Gas Coordination Group och beakta gruppens rekommendationer vid utformningen av sina slutsatser kring den behöriga myndighetens ändrade plan. Kommissionen ska meddela sina slutsatser till den behöriga myndigheten inom 2 månader. Den behöriga myndigheten ska beakta kommissionens slutsatser. Inom 2 månader efter kommissionens besked ska den behöriga myndigheten tillse att den ändrade planen träder ikraft och publicera information om detta.

I punkten 9 fastställs att kommersiellt känslig information ska hållas konfidentiell.

5.5.9 Överväganden och förslag artikel 4

Utredningens förslag artikel 4: Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten ska få meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplan).

Energimyndigheten ska få samarbeta med andra medlemsstaters behöriga myndigheter och upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och gemensamma krisplaner enligt förordning (EU) nr 994/2010.

Artikel 4 bör även föranleda ändringar i myndighetsföreskrifter.

I egenskap av behörig myndighet kommer Energimyndigheten att ansvara för utformningen av en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan på nationell nivå. Kraven på upprättande av dessa planer är tvingande. Vid utformningen av de nationella planerna ställer förordningen krav på samråd med ett antal olika marknadsaktörer. Således följer en samrådsskyldighet direkt av artikel 4. Energi-myndigheten bör ha rätt att kräva att naturgasföretag ska upprätta förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner för företaget (företagsplaner) som ett led i att få information till de nationella planerna. Innehållet i företagsplaner behandlas i avsnitt 5.5.21.

Energimyndigheten har i sina föreskrifter och allmänna råd om planeringsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen (STEMFS 2008:3) uppgett vad som i dagsläget ska ingå i planer för hantering av krissituationer samt informationshantering vid krissituation. Enligt utredningens bedömning bör dessa föreskrifter ändras så att innehållskraven överensstämmer med gasförsörjningsförordningens.

Innan planerna antas måste Energimyndigheten samråda med andra lämpliga behöriga myndigheter samt med kommissionen. Samrådet ska påbörjas senast den 3 juni 2012. Enligt utredningens bedömning vore det lämpligt om Energimyndigheten genomför samråd med dess danska motsvarighet. Utredningen bedömer även att en löpande underhandskontakt med den behöriga myndigheten i Danmark kan vara till fördel vid utformningen av de svenska nationella planerna.

Gemensamma planer

Utöver planen på nationell nivå finns möjlighet att upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och gemensamma krisplaner på regional nivå. Enligt utredningens bedömning vore det sannolikt en fördel för den svenska gasförsörjningstryggheten om Energimyndigheten eftersträvar att upprätta gemensamma planer med främst dess danska motsvarighet. Stöd för detta resonemang ges även av förordningens bilaga IV. Enligt förordningen ska de behöriga myndigheterna besluta om att upprätta gemensamma planer. Enligt regeringsformen 10 kap. 1 § är det regeringen som ingår överenskommelser med andra stater. Enligt 10 kap. 2 § får regeringen ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga som inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Riksdagens medverkan krävs om det gäller skatter eller hur statens medel ska användas. Utrikesnämndens medverkan krävs vid utrikespolitiska förhållanden som kan få betydelse för riket. Ingen av situationerna bedöms föreligga. Regeringen får således i författning bemyndiga Energimyndigheten att ingå överenskommelser med andra länders behöriga myndigheter.

För det fall upprättandet av en gemensam plan med en annan medlemsstats behöriga myndighet skulle innebära att Energimyndigheten överför förvaltningsuppgift till den utländska behöriga myndigheten krävs det stöd i lag. En särskild omröstningsregel i riksdagen blir dessutom aktuell enligt 10 kap. 8 § andra stycket regeringsformen. Vid en gemensam plan tillsammans med den danska behöriga myndigheten kommer emellertid enligt utredningens bedömning den svenska behöriga myndigheten fortfarande att utföra alla uppgifter inom Sverige.

Senast 24 månader efter gasförsörjningsförordningens ikraftträdande ska samtliga planer antas och offentliggöras. Energimyndigheten måste i samband med planernas antagande snarast underrätta kommissionen om detta.

Sekretess

Enligt punkten 9 i artikeln ska kommersiellt känsliga uppgifter hållas konfidentiella. Den behöriga myndigheten kan antas få ta del av en mängd uppgifter som kan tänkas vara kommersiellt känsliga

för naturgasföretag i samband med arbetet att upprätta planer. Enligt tryckfrihetsförordningen (1949:105, TF) 2 kap. 3 § är en handling en framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Handling är allmän, om den förvaras hos myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet. Av TF 2 kap. 6 § följer att en handling anses inkommen till myndighet när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. Således kan handlingar som ett naturgasföretag skickar in till Energimyndigheten vara att anse som allmän handling.

Enligt TF 2 kap. 2 § får rätten att ta del av allmänna handlingar bara begränsas under de i 2 § uppräknade situationerna, varav myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn nu är av intresse. Vidare ska begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar framgå av Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL) eller i någon annan lag som OSL hänvisar till.

Enligt 30 kap. 23 § OSL gäller sekretess under förutsättning att regeringen meddelar föreskrifter om det. Sekretessen gäller i statliga myndigheters verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet. Sekretessen gäller med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

I 9 § i Offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641, OSF) uppges det att sekretess gäller i den utsträckning som anges i förordningens bilaga i de fall den statliga myndighetens verksamhet består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs. I OSF:s bilaga räknas bland annat Statens energimyndighet och Energimarknadsinspektionen upp. Av detta följer att handlingar som finns hos Energimyndigheten eller Energimarknadsinspektionen och som rör enskilds affärs- eller driftförhållanden kan anses omfattas av sekretess om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Sekretessen gäller i högst tjugo år.

Det är också möjligt att sekretess kan anses föreligga enligt 30 kap. 24 § OSL eftersom gasförsörjningsförordningen stadgar att kommersiellt känsliga uppgifter ska hållas konfidentiella. EU:s rättsakter anses vara ett sådant internationellt avtal som åsyftas. I begreppet avtal anses ingå bl.a. rättsakter som gäller till följd av Sveriges medlemskap i EU, dvs. anslutningsfördragen, förordningar och direktiv som utfärdas av EU:s institutioner. Offentlighets- och sekretesskommittén förslög i sitt betänkande *Insyn och sekretess – i statliga företag – i internationellt arbete*, SOU 2004:75, att en generell bestämmelse bör införas om att absolut sekretess också ska kunna gälla för en uppgift som en myndighet förfogar över på grund av Sveriges medlemskap i EU. I proposition 2008/09:150, s. 355 f. uppgav regeringen att det finns ett behov av att bestämmelserna om sekretess för uppgifter som myndigheter erhåller eller förfogar över enligt av riksdagen godkända internationella avtal förtydligas, men att samtliga frågor som rör sekretess i internationella sammanhang bör hanteras i ett sammanhang. Regeringen uppgav att avsikten är att återkomma senare till dessa frågor. I skrivande stund har så emellertid inte skett.

Artikeln innehåller i övrigt information om kommissionens åtagande i samband med att förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner på nationell och regional nivå antas. Beroende på kommissionens bedömning av de olika planerna kan Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet, i ett senare skede, åläggas att ändra i planerna. Detta är emellertid specificerat i artikeln och bedöms inte föranleda några konkreta åtgärder från svensk sida i dagsläget.

5.5.10 Artikel 5 – Innehållet i de nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna

I artikel 5 punkten 1 fastställs vad som ska omfattas av den förebyggande åtgärdsplanen. Planen ska innehålla följande delar:

- a) Resultatet av utförd riskbedömning enligt artikel 9.
- b) Erforderliga åtgärder, volymer och kapaciteter liksom tidplan i syfte att uppfylla infrastrukturnormen och försörjningsnormen enligt artiklarna 6 och 8. Detta omfattar om möjligt även uppgifter om i vilken grad åtgärder på efterfrågesidan kan kompensera för störningar i tillförseln av gas enligt artikel 6 punkten 2.

Vid tillämpning av artikel 6 punkten 3 ska den enskilt största infrastrukturen av allmänt intresse identifieras liksom eventuella höjningar av försörjningsnormen enligt artikel 8 punkten 2.

- c) Aktuella krav på naturgasföretag och andra berörda organ. bl.a. i fråga om en säker drift av gassystemet.
- d) Andra förebyggande åtgärder som att stärka sammanlänkningsen mellan medlemsstaterna, diversifiera tillförselvägar och gasförsörjning, och om möjligt identifierade risker kopplade till gasförsörjningen av samtliga kunder.
- e) Mekanismer för samarbete med andra medlemsstater för utformning och införande av gemensamma och förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner enligt artikel 4 punkten 3.
- f) Information om befintlig och framtida gränsöverskridande infrastruktur inklusive gränsöverskridande infrastruktur som ger tillträde till naturgasnätet inom EU. Vidare ska planen innehålla information om gränsöverskridande flöden, tillgång till lager i andra medlemsstater samt möjlighet till dubbelriktat fysiskt flöde av gas, särskilt i händelse av en krissituation.
- g) Information om samtliga skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga samhällstjänster med koppling till försörjningstrygghet för gas.

Av artikelns andra punkt framgår att den förebyggande åtgärdsplanen, och i synnerhet de åtgärder som syftar till att uppfylla kraven enligt infrastrukturnormen enligt artikel 6, ska ta hänsyn till den tioåriga nätutvecklingsplan som ska utformas av ENTSOG i enlighet med artikel 8 punkten 10 i gasförordningen.

I punkten 3 fastställs att den förebyggande åtgärdsplanen företrädesvis ska utformas med utgångspunkt från marknadsbaserade åtgärder. Planen ska eftersträva kostnadseffektivitet och ska beakta inverkan på den inre marknadens funktion liksom inverkan på miljön och konsumenterna. Naturgasföretagen får inte åläggas en orimlig börda och den inre marknadens funktion får inte påverkas negativt.

Enligt punkten 4 ska nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplaner uppdateras vartannat år. Under speciella förutsättningar kan dock planerna behöva uppdateras med ett tätare intervall. Vid uppdatering av den förebyggande åtgärdsplanen ska den uppdaterade riskbedömningen beaktas. Den uppdaterade planen får

inte antas förrän samråd ägt rum med övriga berörda behöriga myndigheter enligt artikel 4.2.

5.5.11 Överväganden och bedömning artikel 5

Utredningens bedömning artikel 5: Artikel 5 bör föranleda ändring i myndighetsföreskrifter.

I likhet med många av gasförsörjningsförordningens artiklar, riktas kraven i artikel 5 mot den behöriga myndigheten. Som konstaterats tidigare är gasförsörjningsförordningen direkt gällande och tillämplig i samtliga medlemsstater. Det finns enligt utredningens bedömning därför inte något behov av att ytterligare återge gasförsörjningsförordningens krav i det nuvarande svenska regelverket. Detta skulle snarast öka risken för överlappning och/eller glapp mellan de olika regelverken.

Artikeln lista över vad de nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna ska innehålla, bör enligt utredningens bedömning utgöra en tillräcklig grund för Energimyndighetens kommande arbete med att utforma den förebyggande åtgärdsplanen eller planerna. Utredningen bedömer att det kan krävas författningsstöd i syfte att säkra det inflöde av information som krävs från marknadsaktörer för att kunna utforma planerna. Förslag i denna del följer i avsnitt 5.6.1. Enligt utredningens bedömning bör Energimyndighetens föreskrift STEMFS 2008:3 ändras.

I arbetet med att utforma planerna bedömer utredningen att det är viktigt med ett fortsatt och vidareutvecklat samarbete med de svenska gasföretagen, den nuvarande systemansvariga myndigheten, den framtida systembalansansvarige aktören och transmissionsnätoperatörer liksom de stora gasförbrukarna. Av gasförsörjningsförordningen framgår tydligt att åtgärder i syfte att trygga gasförsörjningen i första hand alltid ska vara marknadsbaserade. För svensk del är det sannolikt stora gasförbrukare med möjlighet att snabbt minska sin gasförbrukning som utgör nyckeln för att kunna säkerställa gasförsörjningen till de skyddade kunderna vid en störning i gasförsörjningen. Detta medför att ett samarbete med aktörer på naturgasmarknaden, inklusive stora användare, är mycket

viktigt. Vidare är det utredningens uppfattning att ett fortsatt och vidareutvecklat samarbete med Danmark, t.ex. i syfte att utforma en gemensam förebyggande åtgärdsplan och en gemensam krisplan, skulle vara till gagn för den svenska försörjningstryggheten för gas. Alla planer ska uppdateras vartannat år om inte omständigheterna kräver att de uppdateras med tätare intervall och den behöriga myndigheten ansvarar för att så blir gjort.

5.5.12 Artikel 6 – Normer för infrastruktur

Punkten 1 fastställer att medlemsstaterna ska tillförsäkra erforderliga åtgärder i syfte att uppfylla kraven enligt bilaga I punkten 2, infrastrukturnormen (N-1), senast den 3 december 2014. I praktiken innebär detta att vid ett bortfall av den enskilt största infrastrukturen ska återstående infrastruktur kunna tillgodose efterfrågan på gas inom aktuellt område (det s.k. beräkningsområdet). Gasförsörjningen ska kunna upprätthållas under ett dygn med extremt hög gasförbrukning, vilket statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år. De systemansvariga aktörerna ansvarar för att göra nödvändiga investeringar i syfte att uppfylla artikelns krav. Det åligger också de systemansvariga aktörerna att följa kraven enligt gasmarknadsdirektivet och gasförordningen.

Garantin för att den återstående infrastrukturen kan tillgodose efterfrågan på gas får ta hänsyn till marknadsbaserade mekanismer i syfte att minska efterfrågan. Enligt punkten 2 anses kravet enligt punkten 1 vara uppfyllt om den behöriga myndigheten i sin förebyggande åtgärdsplan tydligt kan visa att de marknadsbaserade åtgärderna på efterfrågesidan de facto har effekt och kan användas inom en rimlig tidsrymd. För detta ändamål ska formeln enligt punkten 4 i bilaga I användas.

I enlighet med riskbedömningen, och om så är möjligt, kan den behöriga myndigheten bestämma att kraven enligt punkten 1 ska uppfyllas på regional nivå i stället för på nationell nivå. Om så är fallet, ska enligt punkten 3 en gemensam förebyggande åtgärdsplan utformas enligt artikel 4 punkten 3. Punkten 5 i bilaga I ska tillämpas.

Punkten 4 fastställer att varje behörig myndighet, efter samråd med berörda naturgasföretag och utan dröjsmål, ska rapportera till kommissionen i det fall det förekommer några avvikelser från kraven enligt punkt 1. Om så är fallet ska anledningen till avvikelserna anges.

Enligt punkten 5 ska de systemansvariga aktörerna se till att det finns ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna i all gränsöverskridande infrastruktur mellan medlemsstaterna. Kravet ska vara uppfyllt snarast möjligt, dock senast den 3 december 2013. Undantag från detta krav utgörs av:

- a) Anslutningar av produktionsanläggningar, LNG-anläggningar och distributionsnät, eller
- b) Fall där undantag har meddelats från kravet enligt artikel 7.

Senast den 3 december 2013 ska de systemansvariga för transmissionssystemen helt eller delvis anpassa sina transmissionssystem på ett sätt som möjliggör dubbelriktat flöde i gränsöverskridande infrastruktur.

Punkten 6 behandlar redan existerande kapacitet för dubbelriktade flöden, liksom infrastruktur under konstruktion i syfte att möjliggöra dubbelriktade flöden. I det fall en gränsöverskridande infrastruktur redan erbjuder kapacitet för dubbelriktat flöde, eller i det fall kapacitet för dubbelriktat flöde är under konstruktion, ska kravet enligt punkten 5 anses vara uppfyllt för aktuell sammanlänkning. Undantaget är om en eller flera medlemsstater har uttryckt önskemål om en förstärkning av befintlig kapacitet med hänvisning till försörjningstrygghetsskäl. Om så är fallet ska förfarandet enligt artikel 7 tillämpas.

Enligt punkten 7 ska medlemsstaterna i förväg alltid tillförsäkra att investeringar i syfte att uppfylla kraven enligt punkterna 1 och 5 verkligen är nödvändiga ur ett marknadsperspektiv. Detta ska ske genom att gasmarknaden testas på ett transparent, detaljerat och icke-diskriminerande sätt.

I punkten 8 stadgas att de nationella tillsynsmyndigheterna vid godkännande av tariffer ska ta hänsyn till den verkliga kostnaden för investeringar i infrastruktur enligt punkten 1. Likaså ska kostnaden för ständig kapacitet för dubbelriktat flöde beaktas. Tarifferna, eller metoderna för tariffernas beräkning, ska fastställas på ett transparent sätt i enlighet med artikel 41 punkten 8 i gasmarknadsdirektivet, liksom i enlighet med artikel 13 i gasförordningen. Artikel 6.8 ska enligt artikel 17 tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2011.

I det fall en investering i gränsöverskridande infrastruktur inte efterfrågas av marknaden i en medlemsstat, men samtidigt medför kostnader i densamma genom åtgärder i en annan medlemsstat, ska de nationella tillsynsmyndigheterna i berörda medlemsstater

besluta om en fördelning av kostnaderna innan något investeringsbeslut tas. Detsamma gäller om investeringar i en medlemsstat medför fördelar för en eller flera andra medlemsstater. Kostnadsfördelningen ska ta hänsyn till i vilken grad medlemsstaterna kommer att dra nytta av investeringen ur ett försörjningstrygghetsperspektiv. Artikel 8 punkten 1 i byråförordningen ska tillämpas.

Enligt punkten 9 ska den behöriga myndigheten tillförsäkra att alla nya transmissionsnät för gas bidrar till en ökad försörjningstrygghet. Detta är möjligt genom att eftersträva ett väl sammanlänkat gasnät med ett tillräckligt antal gränsöverskridande inmatnings- och uttagspunkter utifrån efterfrågan på marknaden och de identifierade riskerna. Då så erfordras ska den behöriga myndigheten med utgångspunkt från riskbedömningen identifiera förekomsten av eventuella flaskhalsar i infrastrukturen. Syftet är att få en uppfattning om huruvida återstående infrastruktur kan tillgodose marknadens efterfrågan vid en störning eller bortfall av den enskilt största infrastrukturen.

I punkten 10 fastställs att Luxemburg, Slovenien och Sverige ska eftersträva, men inte vara bundna av, att uppfylla kraven enligt punkten 1 för att säkerställa gasförsörjningen till skyddade kunder enligt artikel 8. Undantaget gäller under förutsättning att:

- a) Luxemburg har minst två sammankopplingar med andra medlemsstater, minst två olika försörjningskällor samt inga lagrings- eller LNG-anläggningar inom deras länder.
- b) Slovenien har minst två sammankopplingar med andra medlemsstater, minst två olika försörjningskällor samt inga lagrings- eller LNG-anläggningar inom deras länder.
- c) Sverige inte har någon transit av gas till andra medlemsstater, en årlig inhemsk gasförbrukning understigande 2 Mtoe, samt att naturgasens andel understiger 5 procent av den totala primära energianvändningen.

Medlemsstaterna enligt ovan ska på ett transparent, detaljerat och icke-diskriminerande vis tillförsäkra att det genomförs regelbundna marknadsundersökningar till grund för nya investeringar i infrastruktur. Resultatet av dessa marknadsundersökningar ska publiceras.

Medlemsstaterna enligt ovan ska informera kommissionen om eventuella förändringar av förutsättningarna enligt ovan. Så snart minst en av förutsättningarna enligt ovan inte längre är uppfylld upphör villkoren att gälla.

Senast den 3 december 2018 ska medlemsstaterna ovan överlämna en rapport till kommissionen. Rapporten ska med utgångspunkt i förutsättningarna enligt stycket ovan beskriva kostnaden för att uppfylla kraven enligt infrastrukturnormen enligt punkten 1. Rapporten ska även innehålla information om utvecklingen på gasmarknaden liksom aktuella infrastrukturprojekt i regionen.

Utifrån rapporten, och under förutsättning att villkoren i första stycket punkten 10 fortfarande är uppfyllda, kan kommissionen besluta att medlemsstaten får tillämpa punkten 10 första stycket under ytterligare fyra år. Om så är fallet, ska detta tillvägagångssätt upprepas efter ytterligare fyra år.

5.5.13 Överväganden och förslag artikel 6

Utredningens förslag och bedömning artikel 6: Den behöriga myndigheten bör ansvara för att de marknadstester som avses i artikel 6 genomförs.

Den behöriga myndigheten ansvarar för att meddela kommissionen alla eventuella förändringar som kan påverka förutsättningarna för undantag i artikel 6. 10 c) samt ansvarar för att sammanställa den rapport som senast den 3 december 2018 ska skickas till kommissionen, liksom de rapporter som därefter ska tas fram vart 4:e år så länge Sverige uppfyller förutsättningarna för undantag.

Sverige är enligt punkten 10 i artikel 6 undantagen från skyldigheterna i punkten 1 under förutsättning att Sverige inte har någon gastransit till andra medlemsländer, inte konsumerar mer än 2 Mtoe gas årligen samt under förutsättning att mindre än 5 procent av landets totala primära energikonsumtion kommer från gas.

1 toe motsvarar ca 11,63 MWh. 2 Mtoe motsvarar således ca 23,26 TWh. Enligt uppgift från branschorganisationen Energigas Sverige uppgick Sveriges naturgasförbrukning 2009 till 12,7 TWh. Samma år uppgick Sveriges totala energitillförsel till 568 TWh. 5 procent av 568 TWh utgör 28,4 TWh. Sammanfattningsvis

uppfyller Sverige i dag kraven för att erhålla undantag enligt punkten 10 därför att:

1. Sverige inte har någon transit av gas
2. Den årliga naturgasförbrukningen understiger 2 Mtoe
3. Mindre än 5 procent av landets totala primära energikonsumtion kommer från gas.

Genom undantaget blir punkterna 1–4 inte tillämpliga för Sveriges del. Av artikeln framgår dock att Sverige fortfarande ska eftersträva att fullgöra skyldigheterna i punkten 1.

Beträffande ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna i ledningar mellan medlemsländer så är det i dag tekniskt möjligt att hantera gasflöden ut från Sverige. Sverige har dock ingen gas att transportera till någon annan medlemsstat. Bestämmelsen i punkten 5 kan således teoretiskt sett anses vara uppfylld då det finns möjlighet till dubbelriktat flöde i gränspunkten i Dragör. Enligt artikel 7 kan en TSO begära undantag från skyldigheten att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna, vilket utvecklas vidare i bedömningen av artikel 7. Utredningen noterar att skyldigheten träffar den systemansvarige för det gränsöverskridande överföringssystemet, det vill säga Swedegas AB.

Den behöriga myndigheten ska ansvara för att punkten 7 efterföljs. Genom att gasmarknaden testas på ett transparent, detaljerat och icke-diskriminerande sätt tillförsäkras att infrastrukturinvesteringar i syfte att uppfylla punkterna 1 och 5 är nödvändiga ur ett marknadsperspektiv.

Den behöriga myndigheten ska se till att alla nya transmissionsnät för gas bidrar till en ökad försörjningstrygghet enligt punkten 9.

Energimarknadsinspektionen får enligt 2 kap. 5 § naturgaslagen (2005:403) bara tillstyrka en koncessionsansökan om ledningen är lämplig från allmän synpunkt. Med allmän synpunkt kan enligt utredningens bedömning även försörjningstryggheten vägas in, varför Energimarknadsinspektionen i ett ärende om koncession framöver bör beakta huruvida en ny gränsöverskridande ledning bidrar till försörjningstryggheten på ett positivt sätt.

Enligt punkten 10 omfattas Sverige av undantag från kraven enligt punkten 1, under förutsättning att Sverige alltjämt uppfyller de satta gränskraven i punkten 10. Eftersom Sverige ska informera

kommissionen om förändringar är det lämpligt att den behöriga myndigheten får i uppgift att säkerställa att rapporterings-skyldigheten följs upp. Det är även lämpligt att samma myndighet får i uppgift att ansvara för den rapport som ska överlämnas till kommissionen senast åtta år från förordningens ikraftträdande. Till följd av rapporten kan kommissionen besluta att undantaget får fortsätta under fyra år till och då ska en ny rapport överlämnas till kommissionen efter ytterligare fyra år. Den behöriga myndigheten ansvarar för fortsatt rapportering med fyra års intervall så länge Sverige uppfyller undantagsvillkoren.

Enligt punkten 10 andra stycket ska Sverige säkerställa regelbundna marknadstester för infrastrukturinvesteringar och offentliggöra resultaten av testerna. Utredningen anser att den behöriga myndigheten bör ansvara även för detta. Uppdraget bör framgå av myndighetens instruktion.

5.5.14 Artikel 7 – Förfaranden för att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna eller begära undantag

Enligt punkten 1 ska varje systemansvarig för transmissionsnät senast den 3 mars 2012 överlämna förslag eller begäran till den behöriga myndigheten enligt specifikationen nedan. Ett förslag eller en begäran ska omfatta varje gränsöverskridande sammankoppling och utformas i samråd med övriga berörda systemansvariga och utmyнна i:

- a) ett förslag om kapacitet för flöden i båda riktningarna avseende omvänd riktning, eller
- b) en begäran om undantag från kravet på kapacitet för flöden i båda riktningarna.

Undantagna från kravet enligt punkten 1 är systemansvariga för gränsöverskridande infrastruktur som omfattas av artikel 6 punkten 5a liksom systemansvariga för infrastruktur där dubbelriktat flöde redan existerar eller är under konstruktion. För att undantaget ska gälla krävs dock att inte någon medlemsstat har framfört önskemål om förstärkning av infrastrukturen av försörjningstrygghets-skäl.

Enligt punkten 2 ska förslaget om kapacitet för flöden i båda riktningarna, eller begäran om undantaget från detsamma, baseras

på en bedömning av marknadens efterfrågan, en beräkning av tillgång och efterfrågan, tekniska förutsättningar, kostnader för kapacitet för omvända flöden inklusive erforderliga förstärkningar av transmissionsnätet samt de positiva effekterna för försörjningstryggheten. Vidare ska hänsyn tas till hur kapacitet för omvända flöden tillsammans med andra åtgärder bidrar till att uppfylla kraven enligt infrastrukturnormen i artikel 6.

Punkten 3 fastställer att den berörda myndighet som mottar ett förslag eller en begäran om undantag enligt ovan ska meddela berörda myndigheter i andra medlemsstater som enligt riskbedömningen kan dra nytta av kapacitet för omvända flöden. Även kommissionen ska utan dröjsmål informeras om förslag eller begäran om undantag. Berörda medlemsstater liksom kommissionen ska ha möjlighet att återkomma med ett ställningstagande inom fyra månader efter det att informationen från aktuell medlemsstat har erhållits.

Enligt punkten 4 ska den medlemsstat som erhållit ett förslag eller en begäran om undantag från en systemansvarig aktör, inom två månader ta ställning i frågan. Ställningstagandet ska ta hänsyn till förutsättningarna enligt punkten 2 liksom till riskbedömningen enligt artikel 9. Vidare ska hänsyn tas till ställningstaganden gjorda enligt punkten 3 liksom till aspekter utan direkt ekonomisk koppling. Exempel på sådana är försörjningstrygghet och inverkan på den inre marknaden.

Medlemsstaten ska:

- a) Bevilja ett undantag om kapacitet för omvända flöden inte skulle medföra någon påtaglig förbättring av försörjningstryggheten för någon medlemsstat eller region, eller om kostnaden för omvända flöden inte skulle stå i proportion till nyttan, eller
- b) Acceptera förslaget om kapacitet för omvända flöden, eller
- c) Begära att den systemansvarige för transmissionsnätet ändrar sitt förslag.

Den berörda myndigheten ska därefter, utan dröjsmål, underrätta kommissionen om sitt beslut tillsammans med all relevant information till grund för beslutet, inklusive ställningstaganden i

enlighet med punkten 3 ovan. De berörda myndigheterna ska säkerställa att beslut som är beroende av varandra inte är motstridiga.

Det kan föreligga skillnader mellan beslut fattat av en viss myndighet eller medlemsstat, jämfört med synpunkter erhållna från andra berörda myndigheter. Kommissionen kan då enligt punkten 5 inom två månader från mottagandet av en myndighets beslut begära att myndigheten ändrar sitt beslut. Tiden för denna begäran kan förlängas med en månad om kommissionen har varit tvungen att söka kompletterande information för att möjliggöra sin begäran. Kommissionens synpunkter ska baseras på förutsättningarna enligt punkten 2 liksom 4 a och ta hänsyn till de anledningar som den berörda myndigheten angivit för sitt beslut. Den berörda myndigheten ska därefter följa kommissionens begäran genom erforderliga ändringar i sitt tidigare beslut inom fyra veckor.

I det fall kommissionen överhuvudtaget inte återkommer inom ovan nämnda tvåmånadersperiod, ska detta tolkas som att kommissionen inte har några synpunkter på den berörda myndighetens beslut.

I det fall riskbedömningen enligt artikel 9 påvisar behov av utökad kapacitet för omvända flöden, fastställs i punkten 6 att tillvägagångssättet enligt punkterna 1 till 5 ska tillämpas på begäran från en systemansvarig för ett transmissionsnät, en behörig myndighet eller kommissionen.

I punkten 7 stadgas att kommissionen liksom den berörda myndigheten alltid ska beakta kraven på konfidentiell behandling av kommersiellt känslig information.

5.5.15 Överväganden och bedömning artikel 7

Utredningens bedömning artikel 7: Den behöriga myndigheten bör efter en ansökan om undantag från kravet på kapacitet för flöden i båda riktningar, fatta beslut i frågan och underrätta kommissionen om sitt beslut.

Som påpekats under artikel 6 bör frågan om kapacitet för flöden i båda riktningar ur ett svenskt perspektiv kunna betraktas som teoretisk. Sverige har i dagsläget inte möjlighet att transitera gas samt saknar såväl storskalig produktion som lagerkapacitet. Det är

därför utredningens uppfattning att Sverige, även med kapacitet för omvända flöden, inte kan bidra till att lindra effekterna av en störning av gasförsörjningen i Danmark. Problemet är snarast att den svenska gasförsörjningen står och faller med den danska.

Utredningens uppfattning är att Swedegas AB, i egenskap av systemansvarig för gränsöverskridande överföringssystem, bör samråda med den danska systemansvariga aktören Energinet.dk. Enligt utredningens bedömning kan Swedegas AB ansöka om undantag från skyldigheten att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna i Dragör. En eventuell begäran ska skickas till Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet.

Även om det är praktiskt genomförbart att möjliggöra själva kapaciteten för dubbelriktat flöde i Dragör, vore det enligt utredningens bedömning missvisande ur ett regionalt försörjningsperspektiv. Anledningen är att kapaciteten för dubbelriktat flöde inte nämnvärt skulle bidra till att öka försörjningstryggheten i vare sig Sverige eller Danmark.

Enligt utredningens bedömning bör Energimyndigheten kunna bevilja en begäran om undantag enligt ovan, i enlighet med artikelns punkt 4 a). Det åligger därefter Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet att utan dröjsmål underrätta kommissionen om sitt beslut.

Artikeln innehåller i övrigt information om kommissionens åtaganden i samband med mottagandet av den behöriga myndighetens beslut. Detta kan leda till krav på ytterligare åtgärder från den behöriga myndigheten. Utredningen bedömer emellertid att detta inte föranleder några konkreta åtgärder från svensk sida i dagsläget.

5.5.16 Artikel 8 – Normer för försörjning

I punkten 1 fastställs att den behöriga myndigheten ska tillse att berörda naturgasföretag vidtar åtgärder för att säkerställa gasförsörjningen till de skyddade kunderna i följande fall:

- a) Vid extrema temperaturer under en period om 7 dygn vilken statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år,
- b) En period om minst 30 dygn med exceptionellt hög gasförbrukning vilken statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år, och

- c) En period om minst 30 dygn vid störning eller bortfall av den enskilt största gasförsörjningsinfrastrukturen under genomsnittliga vinterförhållanden.

Den behöriga myndigheten ska identifiera berörda naturgasföretag senast den 3 juni 2012.

Punkten 2 reglerar varje avsteg från försörjningsnormen som innebär mer långtgående krav än de 30 dygn som fastställs enligt punkterna 1b och 1c. Likaså regleras åtgärder som är mer omfattande än nödvändigt i förhållande till riskbedömningen enligt artikel 9. Avsteg från försörjningsnormen liksom mer långtgående åtgärder ska beskrivas i den förebyggande åtgärdsplanen och ska:

- a) Överensstämma med artikel 3 punkten 6,
- b) Inte otillbörligt störa konkurrensen eller funktionen på den inre marknaden för naturgas,
- c) Inte inverka negativt på andra medlemsstaters möjligheter att försörja sina skyddade kunder enligt denna artikel i händelse av en krissituation på nationell-, region- eller unionsnivå, och
- d) Överensstämma med de kriterier som specificeras i artikel 11, punkten 5, vid en krissituation på regional nivå eller på unionsnivå.

Den behöriga myndigheten ska i den förebyggande åtgärdsplanen, liksom i krisplanen, i solidarisk anda beskriva hur omfattningen av de mer långtgående åtgärderna temporärt kan minskas om så är nödvändigt vid en regional kris eller vid en kris på unionsnivå.

Den behöriga myndigheten liksom naturgasföretagen ska enligt punkten 3 eftersträva att så långt som möjligt upprätthålla gasleveranserna till de skyddade kunderna enligt de tidsperioder som fastställts av den behöriga myndigheten enligt punkterna 1 och 2.

Enligt punkten 4 ska de krav som åläggs naturgasföretagen enligt punkten 1 vara icke-diskriminerande och får heller inte medföra en orimlig börda för naturgasföretagen.

I punkten 5 fastställs att naturgasföretagen har möjlighet att uppfylla kraven genom samverkan på regional nivå eller på unionsnivå. De behöriga myndigheterna kan inte kräva att försörjningsnormen uppfylls endast genom infrastruktur inom landets gränser.

Den behöriga myndigheten ska enligt punkten 6 säkerställa att gasförsörjningen till de skyddade kunderna inte har negativ

inverkan på den inre marknadens funktion och att priset på leveranserna till de skyddade kunderna är marknadsmässigt.

5.5.17 Överväganden och förslag artikel 8

Utredningens förslag och bedömning artikel 8: Den behöriga myndigheten bör senast den 3 juni 2012 identifiera berörda naturgasföretag som ska vidta åtgärder för att säkerställa gasförsörjningen enligt gasförsörjningsförordningens normer för försörjning till skyddade kunder. Mer långtgående krav på försörjning än de i artikel 8 punkten 1 bör inte ställas.

Enligt punkten 1 ska den behöriga myndigheten kräva att naturgasföretagen vidtar åtgärder för att säkerställa försörjningen av gas till de som är skyddade kunder vid extrema temperaturer under vissa angivna situationer, inklusive uppehåll i gasleveranser eller ett avbrott i gasförsörjningen på den största enskilda ledningen. För Sveriges del innebär detta att de skyddade kunderna ska ha gasförsörjning även under ett trettio dagar långt uppehåll i gasleveranserna genom Öresundsledningen. Med skyddade kunder avses enligt artikel 2 konsumenter. Det åligger naturgasföretagen att uppfylla kraven i punkten 1 och den behöriga myndigheten ska kräva att det blir gjort. Den behöriga myndigheten bör i krisplanerna ange turordning för inskränkning eller bortkoppling av andra slutförbrukare än skyddade kunder. Enligt en uppskattning från Energigas Sverige kan gasförsörjningen till de skyddade kunderna upprätthållas under trettio dagar om gasförsörjningen till näringsidkare avbryts. Detta förutsätter emellertid att gaslagret i Skallen är fullt och att de stora gasförbrukarna kopplas bort tillräckligt snabbt. Ett problem som påtalats i sammanhanget är att det under delar av dygnet kan vara svårt att få kontakt med ansvariga hos de stora förbrukarna, varför bortkoppling i praktiken kan vara svår att genomföra under den korta tid som krävs. Vidare har utredningen erfarit att gaslagret i Skallen normalt sett inte är fullt under vinterhalvåret. Att ta gaslagret i anspråk som reserv för de skyddade kunderna skulle således vara behäftat med ytterligare kostnader. Förutom lagret Skallen är även biogas och LNG tänkbare möjligheter vid en gasförsörjningskris, vilket också med-

för kostnader. Enligt punkten 2 kan mer långtgående krav än de i punkten 1 uppställas om vissa kriterier beaktas. Det torde inte bli aktuellt för svensk del med mer långtgående krav än de i punkten 1 då Sverige inte har någon egen storskalig produktion av gas och därmed är helt beroende av import.

I punkten 3 framkommer det att efter det att tidsperioderna angivna i punkten 1 har passerats ska den behöriga myndigheten och naturgasföretagen bemöda sig om att i största möjliga utsträckning upprätthålla gasförsörjningen till främst konsumenter.

Alla de skyldigheter som åläggs naturgasföretag ska vara icke-diskriminerande och heller inte leda till en orimlig börda för dessa företag.

Den behöriga myndigheten ska se till att det skapas förutsättningar för försörjning till konsumenterna samtidigt som gaspriset ska respektera leveransernas marknadsvärde. Sveriges åtgärder torde inte kunna påverka marknadspriset eftersom Sverige endast köper gas till aktuellt marknadspris.

5.5.18 Artikel 9 – Riskbedömning

Senast den 3 december 2011 ska de behöriga myndigheterna ha gjort en fullständig bedömning av de risker som påverkar gasförsörjningstryggheten inom respektive medlemsstat. Punkten 1 specificerar vad de behöriga myndigheterna ska ta hänsyn till vid genomförandet av riskbedömningen. De behöriga myndigheterna ska:

- a) Använda sig av infrastrukturnormen och försörjningsnormen enligt artiklarna 6 och 8. Beräkningen av (N-1) enligt infrastrukturnormens formel ska redovisas liksom de antaganden som använts vid beräkningen. Vidare ska beräkningen även utföras på regional nivå och de indata som används för denna beräkning ska framgå av underlaget,
- b) Beakta samtliga relevanta förutsättningar på såväl nationell som regional nivå. Av speciellt intresse är marknadens storlek, gasnätets struktur liksom verkliga flöden inklusive flöden ut ur aktuell medlemsstat. Vidare är möjligheterna till dubbelriktade flöden av speciellt intresse liksom eventuella behov av förstärkning av transmissionssystemen, tillgång till lager samt naturgasens andel av den totala energiförsörjningen. I syn-

nerhet är gasens betydelse som bränsle i fjärrvärme- och kraftproduktion av intresse, liksom bränsle och råvara i industrin. Teknik- och säkerhetsaspekter inklusive gaskvalitet ska beaktas,

- c) Tillämpa ett brett val av scenarier med utgångspunkt från perioder med exceptionellt hög gasförbrukning i kombination med störningar i tillförseln av gas. Exempel på störningar är ett bortfall av den enskilt största transmissionsledningen för gas, bortfall av lager och LNG-anläggningar samt störningar i tillförseln av gas från tredje land. Vid utformningen av dessa scenarier ska de behöriga myndigheterna ta hänsyn till historiska data, sannolikheter för olika typer av störningar, säsongsvariationer i förbrukningen liksom hur ofta och hur länge olika typer av störningar kan tänkas pågå. Geopolitiska risker ska beaktas och en bedömning av konsekvenserna av de olika scenarierna ska presenteras,
- d) Bedöma hur de identifierade riskerna inom den egna medlemsstaten påverkar och påverkas av identifierade risker inom andra medlemsstater med avseende på t.ex. gränsöverskridande infrastruktur och leveranser, tillgång till lager i andra medlemsstater och kapacitet för omvända flöden,
- e) Ta hänsyn till maximal kapacitet i alla gränspunkter såväl vad gäller inmatningspunkter som uttagspunkter.

Enligt punkten 2 ska de behöriga myndigheterna även utforma en gemensam riskbedömning på regional nivå då artikel 4.3 tillämpas.

Punkten 3 lyfter fram vikten av samarbete mellan den behöriga myndigheten och övriga berörda parter. I punkten fastställs att naturgasföretag, industrikunder inklusive värme- och kraftproducenter, berörda konsument- och näringslivsorganisationer samt den nationella tillsynsmyndigheten ska samarbeta med den behöriga myndigheten. Alla parter som förväntas samarbeta med den behöriga myndigheten ska vid behov bistå med all nödvändig information för att den behöriga myndigheten ska kunna genomföra sin riskbedömning.

Enligt punkten 4 ska den första uppdateringen av riskbedömningen genomföras senast 18 månader efter det att den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen enligt artikel 4 har antagits. Därefter ska uppdateringar ske senast den 30 september vartannat år om det inte finns särskilda skäl att uppdatera risk-

bedömningen dessförinnan. Vid uppdatering av riskbedömningen ska hänsyn tas till gjorda infrastrukturinvesteringar i syfte att uppfylla kraven enligt infrastrukturnormen i artikel 6. Vidare ska hänsyn tas till landsspecifika förutsättningar med inverkan på t.ex. nya alternativa lösningar för att säkra försörjningstryggheten för gas.

I punkten 5 stadgas att såväl riskbedömningar som uppdaterade dito ska göras tillgängliga för kommissionen utan dröjsmål.

5.5.19 Överväganden och bedömning artikel 9

Utredningens bedömning artikel 9: Artikel 9 föranleder inte några särskilda förslag.

Riskbedömningen ska vara genomförd senast 12 månader efter gasförsörjningsförordningens ikraftträdande. Detta torde innebära att Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet bör inleda sitt arbete i frågan snarast möjligt.

En väsentlig del av riskbedömningen bygger på tillämpningen av infrastrukturnormen liksom försörjningsnormen enligt förordningens artiklar 6 och 8. Trots att Sverige har erhållit undantag från artikel 6.1 ska Sverige pröva uppfyllandet av infrastrukturnormen i riskbedömningen. Sverige ska alltjämt, trots undantaget, sträva efter att uppfylla skyldigheterna i artikel 6.1. Vidare ska alla relevanta nationella och regionala omständigheter beaktas, liksom hänsynstagande rörande säkerhet och gaskvalitet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvarar för tillsynen över den fysiska säkerheten i ledningarna och fastställer normer för att till exempel undvika en explosionsrisk i ledningarna. Detta ansvar berör ej Energimyndighetens uppdrag till följd av gasförsörjningsförordningen, då den säkerhet som åsyftas i gasförsörjningsförordningen enligt utredningens bedömning inte avser den säkerhet som MSB ansvarar för. Energimyndighetens möjligheter att vidta åtgärder med anledning av gasförsörjningsförordningen torde inte stå i strid med MSB:s ansvar.

Riskbedömningen är intressant ur ett svenskt perspektiv. Kraven enligt försörjningsnormen i artikel 8 är betydligt mer långtgående än motsvarande krav i det tidigare gasförsörjnings-

direktivet. Av gasförsörjningsförordningens artikel 8 framgår att den behöriga myndigheten ska kräva att berörda gasföretag vidtar åtgärder för att säkerställa försörjningen till de skyddade kunderna.

Artikeln framhåller att i det fall gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner utarbetas, ska även riskbedömningen genomföras gemensamt på regional nivå. Utredningen anser att Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet bör utforma en gemensam riskbedömning tillsammans med den danska behöriga myndigheten.

Det krävs författningsstöd i syfte att säkra inflödet av de uppgifter som krävs från marknadens aktörer för att Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet ska kunna genomföra riskbedömningen. Det är sannolikt tillräckligt att den behöriga myndigheten har rätt att få ta del av upplysningar och handlingar samt utfärda föreskrifter om informationsutbyte. Förslag i denna del behandlas i avsnitt 5.6.2. Riskbedömningen, inklusive uppdaterade versioner, ska utan dröjsmål göras tillgänglig för kommissionen.

Artikeln omfattar i övrigt instruktioner för genomförandet av riskbedömningen vilka direkt berör Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet. Dessa åtgärder föranleder således åtgärder från svensk sida, vilka emellertid inte specificeras ytterligare i denna bedömning.

5.5.20 Artikel 10 – Krisplaner och krisnivåer

I punkten 1 specificeras omfattningen av en krisplan. En nationell eller regional krisplan ska:

- a) Utformas med utgångspunkt från de krisnivåer som specificeras i punkten 3,
- b) Fastställa roller och ansvarsfördelning mellan naturgasföretag och industrikunder inklusive värme- och kraftproducenter. Planen ska dessutom ta hänsyn till i vilken omfattning dessa olika typer av kunder drabbas vid en störning i tillförseln av gas. Vidare ska planen beskriva relationen mellan naturgasföretag och industrikunder å ena sidan och den behöriga myndigheten å den andra sidan. Planen ska även beskriva motsvarande relation till den nationella tillsynsmyndigheten då detta är relevant. Genomgående är att roller, ansvarsfördelning

- och relationer ska fastställas och beskrivas för var och en av de olika krisnivåerna enligt punkten 3,
- c) För varje krisnivå fastställa roller och ansvarsfördelning mellan olika behöriga myndigheter och andra berörda organ som har delegerats ansvar enligt artikel 2 punkten 2,
 - d) Tillförsäkra att naturgasföretag och industrikunder ges erforderlig möjlighet att kunna reagera och vidta åtgärder vid var och en av de olika krisnivåerna,
 - e) Om så är erforderligt identifiera åtgärder i syfte att lindra effekterna för gaseldad kraftproduktion och fjärrvärme vid störningar i tillförseln av gas,
 - f) Fastställa detaljerade åtgärder och tillvägagångssätt att användas för varje enskild krisnivå. Informationsflödet ska beskrivas i form av flödesscheman,
 - g) Utse en krisledare eller en krisgrupp av personer som ansvarar för krishanteringen och definiera dess roll,
 - h) Beskriva i vilken utsträckning som marknadsbaserade åtgärder kan bidra till att hantera en krissituation. I första hand ska marknadsbaserade åtgärder enligt bilaga II användas för att hantera beredskaps- och krissituationer,
 - i) Beskriva i vilken utsträckning de åtgärder som inte är marknadsbaserade kan bidra till att hantera en krissituation. I första hand ska de icke-marknadsbaserade åtgärder som specificeras i bilaga III användas. Av planen ska också framgå i vilken utsträckning de icke-marknadsbaserade åtgärderna är nödvändiga, dess konsekvenser liksom tillvägagångssättet för att genomföra dem. Åtgärder som inte är marknadsbaserade ska endast användas då de marknadsbaserade åtgärderna inte är tillräckliga för att kunna säkra leveranserna till de skyddade kunderna,
 - j) För varje krisnivå beskriva de mekanismer som ska användas för samarbete med andra medlemsstater,
 - k) Specificera rapporteringskraven för naturgasföretag vid beredskaps- och krissituationer,
 - l) Upprätta en lista över i förväg bestämda åtgärder i syfte att säkra gasleveranserna vid en krissituation. Listan ska om så

erfordras även innehålla kompenseringsmekanismer och affärsöverenskommelser mellan berörda parter, t.ex. avtal mellan olika medlemsstater och/eller naturgasföretag. Kravet på konfidentiell hantering av kommersiellt känslig information ska beaktas.

I punkten 2 fastställs att de nationella och gemensamma krisplanerna ska uppdateras vartannat år om det inte föreligger särskilda skäl att uppdatera dem mer frekvent. Vid uppdatering av krisplanen ska hänsyn tas till gjorda uppdateringar av riskbedömningen. Krisplanen får inte tillämpas innan samråd ägt rum med berörda behöriga myndigheter enligt artikel 4.2.

Punkten 3 ger en beskrivning av de olika krisnivåerna. Det finns tre huvudsakliga krisnivåer enligt följande:

- a) Nivå för tidig varning (Tidig varning): Denna nivå inträder då det finns konkret, seriös och tillförlitlig information som talar för att gasförsörjningen allvarligt kan hotas. En tidig varning kan aktiveras genom olika typer av varningsmekanismer och innebär per definition en sannolikhet för att högre krisnivåer kommer att inträda.
- b) Beredskapsnivå (Beredskap): Varningsnivån övergår till beredskapsnivå i händelse av en störning i gasförsörjningen eller vid exceptionellt hög gasförbrukning i kombination med en känslig försörjningssituation. Utmärkande för beredskapsnivån är att marknaden kan hantera situationen utan att några icke-marknadsbaserade åtgärder behöver användas.
- c) Krisnivå (Kris): I händelse av en exceptionellt stor efterfrågan på gas eller i händelse av en allvarlig störning av gasförsörjningen inträder krisnivån. När denna nivå inträder är de marknadsbaserade åtgärderna inte längre tillräckliga för att säkerställa leveranserna till de skyddade kunderna i enlighet med artikel 8. Vid en krissituation tillämpas därför icke-marknadsbaserade åtgärder som ett komplement till de marknadsbaserade åtgärderna för att trygga gasförsörjningen.

Punkten 4 fastställer att en krisplan ska säkerställa gränsöverskridande tillträde till infrastruktur vid en krissituation i enlighet med gasförordningen. Detta under förutsättning att det är möjligt ur säkerhetsteknisk synvinkel. Planen ska överensstämma med artikel 3 punkten 6 och får inte bidra till att otillbörligt begränsa

flöden i gränsöverskridande infrastruktur. Enligt artikel 17 ska artikel 10.4 första meningen tillämpas från och med den 3 mars 2011.

Enligt punkten 5 ska en behörig myndighet som utlyser någon form av krisnivå omedelbart underrätta kommissionen om detta samt delge kommissionen all tillgänglig information. Det är speciellt viktigt att den behöriga myndigheten informerar kommissionen om vilka åtgärder den avser tillämpa. I det fall en krisituation skulle leda till att en medlemsstat behöver hjälp från EU ska den behöriga myndigheten i denna medlemsstat meddela detta till kommissionens övervaknings- och informationscentrum för civilskydd.

När en behörig myndighet tillkännager kris ska den enligt punkten 6 vidta åtgärder som överensstämmer med krisplanens på förhand fastställda åtgärder och rutiner. Den behöriga myndigheten ska omedelbart informera kommissionen om de åtgärder som avses vidtas i enlighet med punkten 1. Under exceptionella förutsättningar kan den behöriga myndigheten emellertid göra avsteg från krisplanen om så anses vara nödvändigt. Den behöriga myndigheten ska då omedelbart underrätta kommissionen om varje åtgärd som avviker från krisplanen och lämna en motivering till detta.

Medlemsstaterna, och i synnerhet de behöriga myndigheterna, ska enligt punkten 7 försäkra att:

- a) inga åtgärder introduceras som på ett otillbörligt sätt begränsar gasflödet på den inre marknaden vid något tillfälle,
- b) inga åtgärder introduceras som allvarligt kan riskera försörjningssituationen i en annan medlemsstat, och
- c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur upprätthålls så länge som möjligt ur ett tekniskt och säkerhetsmässigt perspektiv med beaktande av såväl krisplanen som gasförordningens krav. Detta ska enligt artikel 17 tillämpas från och med den 3 mars 2011.

I punkten 8 fastställs att kommissionen snarast möjligt, dock inom 5 dagar, ska bekräfta huruvida tillkännagivandet av ett krisläge är motiverat i förhållande till punkten 3c. Kommissionen ska även bekräfta huruvida de vidtagna åtgärderna överensstämmer med aktuell krisplan. Det åligger även kommissionen att följa upp att de

vidtagna åtgärderna inte lägger en orimlig börda på berörda naturgasföretag, samt att de överensstämmer med kraven enligt punkt 7.

Kommissionen kan efter begäran från en behörig myndighet, naturgasföretag, eller på eget initiativ, begära att berörd behörig myndighet ändrar sina åtgärder om de vidtagna åtgärderna inte överensstämmer med de som bestämts i förväg. Kommissionen kan också besluta om att upphäva krisläget om den anser att förutsättningarna enligt punkten 3c inte längre är uppfyllda.

Inom 3 dagar efter det att kommissionen har framfört sin begäran ska den berörda behöriga myndigheten vidta åtgärder enligt kommissionens begäran. Alternativt ska den behöriga myndigheten meddela kommissionen att begäran inte kan godtas. Kommissionen kan då inom 3 dagar välja att dra tillbaka sin begäran eller att justera den. Det är också möjligt för kommissionen att kalla den eller de berörda behöriga myndigheterna, och om så är nödvändigt även sammankalla Gas Coordination Group, för att få vägledning i ärendet. Kommissionen ska redogöra för sitt bakomliggande resonemang till grund för ändringen av sin begäran och den eller de berörda behöriga myndigheterna ska ta hänsyn till kommissionens ställningstagande. Om den eller de behöriga myndigheternas slutliga beslut skiljer sig från kommissionens ställningstagande, ska orsakerna till detta framgå av beslutet.

5.5.21 Överväganden och förslag artikel 10

Utredningens förslag artikel 10: Den behöriga myndigheten ska få överlämna till den systembalansansvarige att utlysa krisnivåer enligt artikel 10.3 i gasförsörjningsförordningen. När den systembalansansvarige utlyser någon av de krisnivåer som anges i nämnda punkt, ska den omedelbart informera den behöriga myndigheten om detta och förse myndigheten med all nödvändig information.

Krisplaner

Sverige ska upprätta en nationell, och om det bedöms lämpligt även en regional, krisplan enligt de tre krisnivåerna tidig varning, beredskap och kris med i artikel 10 angivet innehåll. Utredningen tolkar begreppet "regional" som att det är möjligt för Sverige att tillsammans med Danmark upprätta en gemensam krisplan. Som tidigare redogjorts för i avsnitt 5.5.9 behövs det stöd i förordning för att Sverige ska kunna ingå en överenskommelse med Danmark, det vill säga upprätta gemensamma krisplaner. Eftersom Sverige är beroende av gastillförsel från Danmark är det lämpligt att samarbeta med Danmark så långt det är möjligt.

Den behöriga myndigheten ansvarar enligt gasförsörjningsförordningen för att upprätta erforderliga krisplaner samt hålla dem aktuella och uppdatera dem minst vartannat år. Av planerna ska det framgå de åtgärder som står till buds för respektive krisnivå. Icke-marknadsbaserade åtgärder som att stänga av kunder från gasleveranser får bara tas till om krisnivån kris är utlyst. Det medför att möjligheten att beordra minskning eller ökning av uttag av gas eller stänga av kunder helt från gasleveranser i syfte att balansera det svenska naturgassystemet inte stämmer överens med gasförsörjningsförordningens reglering. Det framstår inte som rimligt att en systembalansansvarig i syfte att kortsiktigt kunna balansera det svenska naturgassystemet ska kunna ta till sådana tvångsmedel som normalt bara står till buds vid en kris. Som en konsekvens av detta bör 7 kap. 2 § naturgaslagen upphävas. Förslaget behandlas i avsnitt 5.2.4.

Den svenska behöriga myndigheten ska vid arbetet med framtagandet av planer samråda med andra behöriga myndigheter i unionen på lämplig nivå. Den behöriga myndigheten är också ansvarig för att kommissionen underrättas i de fall myndigheten utlyser någon form av krisnivå.

Det är värt att notera att det i krisplanerna bland annat ska utses en krisledare eller en krisgrupp samt definiera krisledarens respektive krisgruppens roll. Med hänsyn till att den behöriga myndigheten inte har tillgång till någon driftcentral för övervakning av naturgassystemet är det lämpligt att låta ett naturgasföretag ingå i krisgruppen eller vara krisledare. Lämpligt naturgasföretag borde vara den systembalansansvarige eller en transmissionsnätoperatör.

Delegering av utlysande av krisnivå

Enligt artikel 10 är det den behöriga myndigheten som utlyser någon av krisnivåerna. Den behöriga myndigheten förfogar inte över någon driftcentral för övervakning av det svenska naturgas-systemet. Detta kan medföra fördröjningar med resultat att Sverige inte kan upprätthålla försörjningsnormen om krisnivån kris till exempel inte utlyses i rätt tid på grund av att det är helg. Därför måste enligt utredningens bedömning den behöriga myndigheten kunna delegera utlysandet av krisnivåerna enligt artikel 10.3 till annan, exempelvis den systembalansansvarige eller en transmissionsnätoperatör. De olika krisnivåerna framgår av gasförsörjningsförordningen och reglerar även detaljerat vad planerna ska innehålla. Då den behöriga myndigheten ska upprätta planerna är det möjligt att delegera utlysandet av en krisnivå utan att därmed öppna upp för godtycke hos den som får rätt att utlysa en krisnivå. Den behöriga myndigheten bör få delegera uppgiften till den systembalansansvarige.

Enligt artikel 10.5 och 10.6 ska kommissionen omedelbart informeras om någon av krisnivåerna tillkännages. Det är dock lämpligt att kontakten med kommissionen sköts av den behöriga myndigheten även om utlysande av krisnivåer är delegerat till den systembalansansvarige. För det fall en kris enligt artikel 10.6 tillkännages ska den behöriga myndigheten, för det fall avsteg från krisplanen planeras, informera kommissionen och lämna en motivering till varför ett avsteg från krisplanen måste göras. Det är inte lämpligt att överlämna denna kommunikation åt någon annan. Det är heller inte lämpligt att någon annan än den behöriga myndigheten ska kunna besluta om att göra avsteg från krisplanen. Den behöriga myndigheten bör involveras och alltid vara den som beslutar om eventuella avsteg vid en kris. Vidare ska den behöriga myndigheten utöva tillsyn över att gasförsörjningsförordningen efterlevs. Även ur denna aspekt är det motiverat att det är den behöriga myndigheten som kommunicerar med kommissionen.

Företagsplaner

Som redogjorts för under avsnitt 5.5.9 bör den behöriga myndigheten få kräva att företag ska upprätta förebyggande åtgärdsplaner respektive krisplaner för företags verksamhet. Företagsplanerna

kan även förse den behöriga myndigheten med mycket av den information som myndigheten behöver för att upprätta de nationella planerna. Den behöriga myndigheten bör få meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan respektive krisplan för sin verksamhet.

För naturgasföretag bör en förebyggande åtgärdsplan innehålla de åtgärder som måste vidtas för att undanröja eller minska de risker som identifierats i den riskbedömning som den behöriga myndigheten ska genomföra enligt artikel 9. Ett naturgasföretags förebyggande åtgärdsplan bör bland annat innehålla de åtgärder och volymer samt den kapacitet och den tid som behövs för att uppfylla infrastruktur- och försörjningsnormerna. I förekommande fall ska även framgå i vilken mån åtgärder på efterfrågesidan ska vidtas. Vilka naturgasföretag som omfattas av kravet på företagsplaner framgår av myndighetens föreskrifter. Förutom att naturgasföretagen har en viktig roll när det gäller trygg naturgasförsörjning pekar gasförsörjningsförordningen även ut kunder som använder gas för elproduktion och för industriella ändamål som viktiga. Det beror på dessa företags möjligheter att reagera på en kris med åtgärder på efterfrågesidan. Förutom naturgasföretag bör därför också kunder som använder gas för elproduktion och/eller för industriella ändamål upprätta en krisplan för företaget.

För vissa företag ska företagsplanen även precisera vilka åtgärder som ska vidtas för att mildra de möjliga följderna av ett avbrott i gasförsörjningen. Naturgasföretagens roll vid någon krisnivå omfattar bland annat rapportering till behörig myndighet, uttag av gas från lager och marknadsmässig minskning av gasleveranser till kunder. Vid krisnivå kris omfattas även frånkoppling av kunder. Efter en kris har naturgasföretagen ett viktigt arbete att i samspel med gaskunder återställa driften av gassystemet.

Påverkan på den inre marknaden för gas

Det torde inte vara möjligt för Sverige att vidta några åtgärder som enligt punkten 7 kan utgöra ett allvarligt hot mot gasförsörjningen i en annan medlemsstat då Sverige endast importerar gas. Det torde heller inte vara möjligt för Sverige att begränsa gasflödet på den inre marknaden på ett otillbörligt sätt. Gränsöverskridande infrastruktur utnyttjas endast i riktningen mot Sverige och så länge det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt är gasledningen tillgänglig.

Sverige ska självklart beakta punkten 7, men i dagsläget torde det inte vara aktuellt att vidta några åtgärder med anledning av punkten 7. Den behöriga myndigheten ska beakta punkten 7 vid utformandet av krisplanerna och genom tillsyn säkerställa att punkten 7 efterlevs.

5.5.22 Artikel 11 – Krishantering på unionsnivå och regional nivå

På begäran av en behörig myndighet som utlyst kris och efter kontroll enligt artikel 10 punkten 8 kan kommissionen enligt punkten 1 tillkännage att det föreligger en krissituation på unionsnivå eller på regional nivå för en speciellt drabbad region. På begäran av minst två behöriga myndigheter som utlyst en krissituation enligt villkoren ovan, ska kommissionen utlysa en krissituation på regional nivå eller på unionsnivå. För detta krävs dock att de behöriga myndigheterna har utlyst en krissituation av anledningar som på något sätt hör samman. Oavsett vilket ska kommissionen på bästa möjliga sätt jämföra situationerna i berörda medlemsstater och samla all erforderlig information från övriga berörda behöriga myndigheter. Så snart kommissionen bedömer att förutsättningarna för kris på regional nivå eller på unionsnivå inte längre är uppfyllda, ska kommissionen upphäva krissituationen. Kommissionen ska i samband med detta informera om de bakomliggande skälen till hävningen och informera rådet om sitt beslut.

Enligt punkten 2 ska kommissionen sammankalla Gas Coordination Group så snart den tillkännager en krissituation på regional nivå eller på unionsnivå. Vid en krissituation på regional- eller unionsnivå, och efter begäran från minst tre medlemsstater, kan kommissionen besluta om att begränsa deltagandet i Gas Coordination Group till deltagarna från medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Det begränsade deltagandet kan omfatta ett helt möte eller en del av ett möte.

Vid en kris på regional eller unionsnivå ska kommissionen enligt punkten 3 koordinera de behöriga myndigheternas åtgärder. I detta arbete ska kommissionen ta hänsyn till all erforderlig information från, liksom slutsatserna av, samråd med Gas Coordination Group. Kommissionen ska särskilt:

- a) Säkerställa informationsutbytet mellan berörda parter,
- b) Säkerställa att medlemsstaternas åtgärder är effektiva och samverkar med varandra på regional nivå och i relation till EU som helhet,
- c) Koordinera åtgärder med koppling till tredje land.

I punkten 4 stadgas att kommissionen kan sammankalla en speciell krisgrupp bestående av de ansvariga för krishantering inom berörda medlemsstater enligt artikel 10 punkten 1g. Kommissionen kan i samråd med krisledarna bjuda in andra berörda intressenter att delta i gruppen. Kommissionen ska säkerställa att Gas Coordination Group regelbundet hålls informerad om arbetet inom krisgruppen.

Enligt punkten 5 ska medlemsstaterna och i synnerhet de behöriga myndigheterna säkerställa att:

- a) Inga åtgärder vidtas som på ett otillbörligt sätt begränsar flödet av gas på den inre marknaden vid några tidpunkter och speciellt inte gasflöden till särskilt drabbade delar av den inre marknaden,
- b) Inga åtgärder vidtas som allvarligt kan försämra försörjningssituationen i en annan medlemsstat,
- c) Gränsöverskridande tillträde till infrastruktur enligt krisplanen upprätthålls så långt som möjligt med beaktande av tekniska förutsättningar och säkerhetsskäl i enlighet med gasförordningen. Enligt artikel 17 ska punkten 5c tillämpas från och med den 3 mars 2011.

En behörig myndighet, ett naturgasföretag eller kommissionen kan finna att en medlemsstats eller behörig myndighets åtgärder strider mot vad som stadgas i punkten 5. I samband med en krissituation på regional eller unionsnivå ska kommissionen då enligt punkten 6 begära att medlemsstaten eller den behöriga myndigheten ändrar sina åtgärder. Erforderlig hänsyn ska alltid tas till en säker drift av naturgassystemen.

Inom 3 dagar efter det att medlemsstaten eller den behöriga myndigheten har mottagit kommissionens begäran ska medlemsstaten eller den behöriga myndigheten vidta åtgärder och informera kommissionen om detta. Alternativt ska medlemsstaten eller den

behöriga myndigheten informera kommissionen om att man inte godtar kommissionens begäran.

Kommissionen kan då inom 3 dagar välja att dra tillbaks sin begäran eller att justera den. Det är också möjligt för kommissionen att kalla den eller de berörda medlemsstaterna eller behöriga myndigheterna, och om så är nödvändigt, sammankalla Gas Coordination Group för att få vägledning i ärendet. Kommissionen ska redogöra för sitt bakomliggande resonemang till grund för ändringen av sin begäran och den eller de berörda medlemsstaterna, eller behöriga myndigheterna, ska ta hänsyn till kommissionens ställningstagande. Om den eller de berörda medlemsstaterna eller behöriga myndigheternas slutliga beslut skiljer sig från kommissionens ställningstagande, ska orsakerna till detta framgå av beslutet.

Kommissionen ska enligt punkten 7, efter samråd med Gas Coordination Group, upprätta en permanent lista över aktörer i syfte att skapa en övervakande arbetsgrupp med experter från industrin och kommissionen. Gruppen kan vid behov bemannas med deltagare utanför EU och ska övervaka och rapportera aktuella gasflöden till EU i samarbete med producent- och transitländer.

Enligt punkten 8 ska den behöriga myndigheten meddela kommissionens övervaknings- och informationscentrum för civilskydd om eventuella hjälpbehov. Kommissionens övervaknings- och informationscentrum för civilskydd ska utvärdera helhetsituationen och bistå med råd kring den hjälp som erfordras till de mest drabbade medlemsstaterna, och om så är erforderligt, även till tredje land.

5.5.23 Överväganden och bedömning artikel 11

Utredningens bedömning: Artikel 11 föranleder inte några förslag.
--

Artikeln punkter 1–4 vänder sig direkt till kommissionen. Enligt punkten 1 kan en behörig myndighet begära att kommissionen ska tillkännage att en unionskris eller en regionskris föreligger under förutsättning att minst två behöriga myndigheter har utlyst kris och att orsakerna till medlemsstaternas krissituationer hänger samman. Kommissionen ska samla in övriga behöriga myndigheters

ståndpunkter. Således innehåller punkten 1 vissa skyldigheter för den behöriga myndigheten i form av att lämna ståndpunkter till kommissionen, samt en möjlighet att begära unions- eller regionskris. Enligt utredningens bedömning kan inte lämnandet av ståndpunkter enligt punkten 1 anses vara sådan uppgift som den behöriga myndigheten bör kunna överlämna åt annan, då all kommunikation med kommissionen bör ske genom den behöriga myndigheten och ingen annan. Möjligheten att begära att kommissionen utlyser en unions- eller regionskris bör inte heller kunna överlämnas till någon annan än den behöriga myndigheten eftersom det är just en möjlighet och inte en skyldighet.

Punkten 5 riktas mot medlemsstaterna och i synnerhet de behöriga myndigheterna. Utredningen bedömer emellertid, i likhet med tidigare, att Sverige inte kan riskera att vidta några åtgärder som på ett otillbörligt sätt begränsar gasflödet inom den inre marknaden. Det är även utredningens uppfattning att svenska åtgärder i syfte att trygga gasförsörjningen inte kan utgöra ett allvarligt hot mot gasförsörjningen i en annan medlemsstat. Vidare är upprätthållandet av gränsöverskridande infrastruktur, ur ett svenskt perspektiv, en angelägenhet som inte bör ha någon påverkan på försörjningstryggheten i andra medlemsstater inom EU. Oaktat detta bör den behöriga myndigheten beakta detta särskilt vid utformandet av planer och i andra förekommande situationer. Eftersom den behöriga myndigheten har till uppgift att säkerställa efterlevnad av gasförsörjningsförordningen kan i likhet med resonemanget fört under artikel 10.7 den behöriga myndigheten vid utformandet av krisplanerna och genom tillsyn säkerställa att punkten 5 efterlevs. Det är inte lämpligt att överlämna tillsyner till någon annan.

Artikels övriga punkter riktas huvudsakligen mot kommissionen. Enligt punkten 6 föreligger en skyldighet för medlemsstaten eller den behöriga myndigheten att inom tre dagar se till att tillvägagångssätt ändras så att en medlemsstats, behörig myndighets eller ett naturgasföretags agerande upphör att strida mot punkten 5. Enligt förordningens ordalydelse kan kommissionen uppmana medlemsstaten eller den behöriga myndigheten att vidta åtgärder eller ändra tillvägagångssätt. Enligt utredningens bedömning är det den behöriga myndigheten som ansvarar för att se till att åtgärder som strider mot punkten 5 ändras eller upphör eftersom den behöriga myndigheten är ansvarig för tillsyner av efterlevnaden av gasförsörjningsförordningen. Det är således den

behöriga myndighetens tillsynsarbete som ska förhindra att en sådan situation som artikel 11 uppstår. Som ett led i den behöriga myndighetens tillsynsansvar bör inte skyldigheten att vidta rättelse inom tre dagar kunna överlämnas åt någon annan att ansvara för. Utredningen bedömer att artikeln inte föranleder några konkreta åtgärder från svensk sida.

5.5.24 Artikel 12 – Grupp för samordning av gasförsörjningen (Gas Coordination Group)

Gas Coordination Group bildades i syfte att underlätta koordineringen av åtgärder som rör försörjningstryggheten för gas. Enligt punkten 1 ska gruppen bestå av medlemmar från medlemsstaterna och i synnerhet deras behöriga myndigheter, liksom av medlemmar från ACER, ENTSOG och representanter från gasindustrin samt relevanta kunder. Kommissionen ska i samråd med medlemsstaterna besluta om gruppens sammansättning och säkerställa att den är representativ. Kommissionen ska agera som gruppens ordförande och gruppen ska gemensamt utforma sina stadgar.

I punkten 2 fastställs att Gas Coordination Group ska rådfrågas av kommissionen och bistå kommissionen med följande:

- a) Försörjningstrygghet för gas vid alla tidpunkter och i synnerhet vid en krissituation,
- b) All relevant information beträffande försörjningstrygghet för gas på nationell, regional och unionsnivå,
- c) Bäst möjliga praxis liksom vägledning åt samtliga berörda parter,
- d) Graden av försörjningstrygghet, jämförelser mellan länder och metoder för bedömning,
- e) Scenarier och tester av vidtagna förberedelser på nationell, regional och unionsnivå,
- f) Bedömningar av förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner liksom de åtgärder som omfattas av dessa planer,
- g) Koordinering av åtgärder för att hantera kriser inom EU, kriser inom länder som omfattas av fördraget om upprättandet av en energigemenskap liksom kriser inom tredje land,

- h) Erforderlig assistans till de mest drabbade medlemsstaterna i händelse av en störning eller kris.

I punkten 3 fastställs att kommissionen regelbundet ska sammankalla Gas Coordination Group och dela med sig av information erhållen från de behöriga myndigheterna samtidigt som kravet på konfidentiell hantering av kommersiellt känslig information beaktas.

5.5.25 Övervägande och bedömning artikel 12

Utredningens bedömning artikel 12: Den behöriga myndigheten bör vara Sveriges representant i Gas Coordination Group.

Energimyndigheten bör i egenskap av behörig myndighet delta i Gas Coordination Group och i övrigt fullgöra de uppgifter som åligger representanter i gruppen. Eftersom de behöriga myndigheterna pekas ut speciellt i artikel 12, får uppdraget att vara representant i Gas Coordination Group anses följa av uppdraget att vara behörig myndighet. I övrigt är det upp till kommissionen att avgöra vilka som ska vara med i Gas Coordination Group.

5.5.26 Artikel 13 – Informationsutbyte

I det fall en medlemsstat redan har existerande samhällstjänster med koppling till försörjningstrygghet för gas, ska medlemsstaten enligt punkten 1 offentliggöra information om dessa senast den 3 januari 2011. Tillkommande samhällstjänster rörande försörjningstryggheten, liksom utvidgning av redan befintliga, ska också offentliggöras så snart dessa börjar tillämpas inom en medlemsstat.

Enligt punkten 2 ska berörda naturgasföretag i händelse av en krissituation dagligen rapportera följande till den behöriga myndigheten:

- a) Prognoser för efterfrågan och tillförsel per dygn för de kommande tre dyggen,
- b) Gasflöden (MNm^3/dygn) i samtliga gränspunkter (inmatnings- och uttagspunkter) till utlandet liksom i samtliga anslutningspunkter avseende produktion, lager och LNG-anläggningar,

- c) Tidsrymd (dygn) under vilken gasförsörjningen till skyddade kunder förväntas kunna upprätthållas.

I punkten 3 fastställs att kommissionen i händelse av en kris-situation på regional eller unionsnivå har rätt att begära information från den eller de behöriga myndigheter som berörs. Den information som kommissionen har rätt att begära ska utan dröjsmål ställas till kommissionens förfogande och ska som ett lägsta krav omfatta:

- a) Information enligt punkten 2 ovan,
- b) Information om planerade åtgärder liksom redan vidtagna åtgärder av den behöriga myndigheten i syfte att mildra effekterna av krissituationen. Informationen ska även innehålla en bedömning av åtgärdernas effektivitet,
- c) De krav som ställts på andra behöriga myndigheter att vidta kompletterande åtgärder,
- d) Vidtagna åtgärder till följd av begäran från andra behöriga myndigheter.

De behöriga myndigheterna liksom kommissionen ska enligt punkten 4 säkerställa att kommersiellt känslig information hanteras konfidentiellt.

Enligt punkten 5 ska den behöriga myndigheten snarast möjligt, dock senast inom 6 veckor efter en krissituation, delge kommissionen en detaljerad utvärdering av den situation som hanterats, samt effektiviteten hos de genomförda åtgärderna. Utvärderingen ska innehålla en bedömning av de ekonomiska effekterna av krissituationen, inverkan på landets elmarknad samt eventuell hjälp till eller från EU och dess medlemsstater. Utvärderingen ska även delges Gas Coordination Group. Vid efterföljande uppdateringar av den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen ska hänsyn tas till utvärderingens slutsatser.

Kommissionen ska analysera de behöriga myndigheternas bedömningar och informera medlemsstaterna, Parlamentet och Gas Coordination Group om resultatet i aggregerad form.

För att kommissionen ska ha möjlighet att utvärdera graden av försörjningstrygghet för gas på unionsnivå fastställs i punkten 6 att följande ska ske senast den 3 december 2011:

- a) Medlemsstaterna ska informera kommissionen om redan befintliga nationella överenskommelser med tredje land. De överenskommelser som är av intresse är de som har inverkan på den fortsatta utvecklingen av infrastruktur och gasleveranser. Kommissionen ska informeras om alla tillkommande överenskommelser på nationell nivå enligt ovan,
- b) Naturgasföretagen ska informera berörda behöriga myndigheter om ingångna kontrakt med tredje land med en löptid längre än ett år. Informationen ska omfatta följande:
 - i) Kontraktets löptid,
 - ii) Total kontrakterad volym samt genomsnittlig volym per år och månad,
 - iii) I händelse av beredskap eller kris även kontrakterade maximala dygnsvolym,er,
 - iv) Uppgifter om kontrakterade leveranspunkter.

Den behöriga myndigheten ska rapportera uppgifterna i aggregerad form till kommissionen. I händelse av att nya avtal tecknas eller att det görs förändringar i befintliga avtal ska all information enligt ovan översändas på nytt i aggregerad form. Den behöriga myndigheten liksom kommissionen ska säkerställa en konfidentiell behandling av kommersiellt känslig information.

5.5.27 Överväganden och bedömning artikel 13

Utredningens bedömning artikel 13: Naturgasföretag ska anmäla avtal med leverantörer i tredjeland, inklusive Norge, till den behöriga myndigheten före den 3 december 2011. Den behöriga myndigheten bör i sin tur meddela kommissionen senast den 3 december 2011 om ingångna avtal mellan Sverige och tredjeland, inklusive Norge.

Naturgasföretag ska dagligen vid kris ställa information enligt artikel 13.2 till den behöriga myndighetens förfogande.

Utredningen bedömer att det i nuvarande svenska regelverk inte finns några krav på tillhandahållande av allmännyttiga tjänster med anknytning till gasförsörjningstryggheten. I det fall dessa typer av

tjänster förekommer, måste Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet offentliggöra dessa senast en månad efter gasförsörjningsförordningens ikraftträdande. Utredningen bedömer således att punkten 1 i dagsläget inte föranleder några åtgärder från svensk sida.

Naturgasföretagen ska vid en kris, enligt punkten 2, tillhandahålla information till den behöriga myndigheten. Skyldigheten följer direkt av gasförsörjningsförordningen. Den behöriga myndighetens föreskrifträtt omfattar att föreskriva hur informationen ska ställas till den behöriga myndighetens förfogande. Det bör även anges i krisplanerna vem som ska lämna erforderlig information.

På begäran av kommissionen måste Energimyndigheten, i egenskap av behörig myndighet, enligt punkten 3 vidarebefordra den erhållna informationen enligt punkten 2. Punkten 3 är utformad som en rättighet för kommissionen att kräva informationen från den behöriga myndigheten. Det är således inte möjligt för den behöriga myndigheten att delegera uppgiften till någon annan eftersom kommissionen ändå kommer att ha rätt att kräva informationen från den behöriga myndigheten. Detta hindrar inte att eventuella uppgifter som den behöriga myndigheten av praktiska skäl inte kan utföra överlämnas till den systembalansansvarige.

Punkterna 4–5 specificerar vissa övriga åtaganden hos den behöriga myndigheten respektive kommissionen i fråga om kommersiellt viktig information samt åtaganden i händelse av en kris.

Som redogjorts för under artikel 4 föreligger det sekretess för handlingar som finns hos Energimyndigheten eller Energi marknadsinspektionen och som rör enskilda affärs- eller driftförhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. För det fall den behöriga myndigheten skulle ge i uppdrag åt något företag att samla in informationen som den behöriga myndigheten ska lämna till kommissionen följer sekretessen inte med. Den behöriga myndigheten måste således i ett uppdragsavtal eller liknande skriva in en sekretessklausul så att företaget förbinder sig att inte sprida uppgifter vidare.

Enligt punkten 5 ansvarar den behöriga myndigheten för att kommissionen får en detaljerad utvärdering senast sex veckor efter det att en krissituation har upphört. Med hänsyn till den behöriga myndighetens tillsynsansvar för gasförsörjningsförordningen ska

myndigheten ansvara för utvärderingen som kommissionen ska ha. Det framstår inte som behövt att överlämna åt någon annan att fullgöra utvärderingsskyldigheten då sex veckor även under sommaren framstår som en överkomlig längsta tidsfrist.

Enligt punkten 6 ska medlemsstaterna senast 12 månader efter gasförsörjningsförordningens ikraftträdande underrätta kommissionen om mellanstatliga avtal som slutits med tredje land och som påverkar utvecklingen av infrastrukturen för gas och gasförsörjningen. Norge är i detta avseende intressant då det för närvarande är oklart om landet i fråga om gasförsörjningsförordningen är att betrakta som tredje land eller ej. Utredningen har erfarit att Norge har genomfört el- och gasmarknadsdirektiven, men däremot inte träffat något avtal med EU vad gäller försörjningstryggheten. Eftersom Norge troligen är att betrakta som tredjeland ska kommissionen meddelas om befintliga avtal senast den 3 december 2011. Gasförsörjningsförordningen riktar sig direkt till naturgasföretag som ska anmäla vissa uppgifter till den behöriga myndigheten senast den 3 december 2011 om avtal med leverantörer i tredje land. Gasförsörjningsförordningen pekar ut naturgasföretag direkt varför naturgasföretagens skyldighet att upplysa om avtal ingångna med tredjeland ska fullgöras i tid. Det behövs inget författningsstöd för att ålägga naturgasföretagen anmälningskyldigheten. Den behöriga myndighetens skyldighet att informera kommissionen i tid bedöms följa redan av uppdraget som behörig myndighet.

5.5.28 Artikel 14 – Kommissionens övervakning

Kommissionen ska kontinuerligt följa upp och rapportera medlemsstaternas vidtagna åtgärder i syfte att öka försörjningstryggheten för gas. Av speciellt intresse är de årliga rapporter som medlemsstaterna åläggs att utforma enligt artikel 5 i gasmarknadsdirektivet. Likaså är information kopplad till genomförandet av gasmarknadsdirektivets artiklar 11 och 52.1 av intresse. Så snart medlemsstaterna upprättat och offentliggjort sina riskbedömningar och planer i enlighet med denna förordning kommer även dessa att vara föremål för den fortsatta uppföljningen.

Senast den 3 december 2014 ska kommissionen mot bakgrund av rapporten enligt artikel 4.6, och efter att ha rådfrågat Gas Coordination Group:

- a) sammanfatta sina slutsatser kring hur försörjningstryggheten för gas på unionsnivå kan förbättras. Kommissionen ska också utvärdera möjligheterna att utforma riskbedömningar, förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner på unionsnivå. Kommissionen ska vidare rapportera till Parlamentet och Rådet om medlemsstaternas genomförande av gasförsörjningsförordningen, liksom om utvecklingen i fråga om gränsöverskridande infrastruktur.
- b) ge parlamentet och rådet en övergripande bild av hur medlemsstaternas förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner förhåller sig till varandra, liksom hur de bidrar till solidaritet och beredskap ur ett unionsperspektiv.

Rapporten ska, om så är tillämpligt, innehålla rekommendationer om förbättringar av gasförsörjningsförordningen.

5.5.29 Övervägande och bedömning artikel 14

Utredningens bedömning: Artikel 14 föranleder inte några förslag.

Artikel 14 riktar sig huvudsakligen till kommissionen, som ska sammanfatta slutsatser kring försörjningstryggheten och rapportera det till Europaparlamentet och rådet. Informationen som kommissionen ska sammanställa och dra slutsatser av, ska tillhandahållas av medlemsstaterna i enlighet med andra artiklar. Artikeln föranleder enligt utredningens bedömning inte några åtgärder från svensk sida.

5.5.30 Artikel 15 – Upphävande

Artikeln stadgar att utan inverkan på medlemsstaternas skyldighet att uppfylla redan ställda krav enligt gasförsörjningsdirektivet, upphör gasförsörjningsdirektivet att gälla fr.o.m. den 2 december 2010. Undantag är gasförsörjningsdirektivets artiklar 4.1 och 4.2 som även fortsättningsvis gäller till dess att berörda medlemsstater har definierat skyddade kunder i enlighet med denna förordning.

Av artikeln framgår att medlemsstaterna även ska identifiera berörda naturgasföretag i enlighet med artikel 8.1 i gasförsörjningsförordningen. Gasförsörjningsdirektivets artiklar 4.1 och 4.2 upphör att gälla efter den 3 juni 2012.

5.5.31 Överväganden och bedömning artikel 15

Utredningens bedömning: Artikel 15 föranleder inte några förslag.

Gasförsörjningsdirektivets artikel 4 berör försörjningstrygghet för särskilda kunder. Artikel 4.1 stadgar vad som gäller för gasförsörjningen till konsumenter och motsvaras av gasförsörjningsförordningens artikel 8.1. Direktivets artikel 4.2 motsvaras i det närmaste av förordningens artikel 2.1a, dvs. artiklarna reglerar möjligheterna att utvidga definitionen av skyddade kunder till att även omfatta små och medelstora företag.

I samband med genomförandet av gasförsörjningsdirektivet i svensk rätt valde Sverige att låta definitionen av skyddade kunder endast omfatta konsumenter. Denna tillämpning kommer att kvarstå intill dess att någon förändring görs. I bedömningen av artikel 2 föreslår emellertid utredningen att någon utvidgning av Sveriges definition av skyddade kunder inte bör göras. Energimyndigheten ska i egenskap av behörig myndighet senast 12 månader efter gasförsörjningsförordningens ikraftträdande meddela kommissionen om Sverige väljer att utöka begreppet skyddade kunder till att omfatta mer än bara konsumenter. Detta framgår också av bedömningen av artikel 2. Sammanfattningsvis bedömer utredningen att artikel 15 inte föranleder några förslag.

5.5.32 Artikel 16 – Undantag

Artikeln fastställer att förordningen inte gäller för Malta och Cypern så länge dessa medlemsstater inte har någon tillförsel av naturgas. De tidsperioder som fastställs i artiklarna 2.1, 3.2, 4.2, 4.5, 6.1, 6.5, 8.1, 9.1 och 13.6 a och 13.6 b ska gälla enligt följande:

- a) för artiklarna 2.1, 3.2, 9.1, 13.6 a och 13.6 b: 12 månader
- b) för artiklarna 4.2 och 8.1: 18 månader
- c) för artikel 4.5: 24 månader
- d) för artikel 6.5: 36 månader
- e) för artikel 6.1: 48 månader

från och med den första dag det finns gasförsörjning på deras respektive territorier.

5.5.33 Överväganden och bedömning artikel 16

Utredningens bedömning: Artikel 16 föranleder inte några förslag.

Artikeln bedöms inte föranleda några förslag då Sverige inte berörs av artikeln.

5.5.34 Artikel 17 – Ikraftträdande

Av artikeln framgår att förordningen träder ikraft den 20:e dagen efter det att den publicerats i Europeiska unionens officiella tidning, vilket skedde den 12 november 2010. Artiklarna 6.8, 10.4 första meningen, 10.7 c och 11.5 c ska dock tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2011. Förordningen är bindande i sin helhet och är direkt tillämplig i samtliga medlemsstater.

5.5.35 Överväganden och bedömning artikel 17

Utredningens bedömning: Artikel 17 föranleder inte några förslag.

Av artikel 6.8 framgår att de nationella tillsynsmyndigheterna vid godkännande av tariffer ska ta hänsyn till de faktiska kostnaderna för att fullgöra skyldigheten enligt artikel 6.1 (infrastruktur-

normen) och kostnaderna för ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna. Sverige har erhållit undantag från artikel 6.1, och i bedömningen av artikel 7 föreslår utredningen att Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet bör bevilja undantag från kapacitet för flöden i båda riktningarna i Dragör.

I artikel 10.4 första meningen stadgas att de nationella och gemensamma krisplanerna ska säkerställa att gränsöverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med gasförordningen upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt i en krissituation.

Artikel 10.7c stadgar att gränsöverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med gasförordningen upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt, i enlighet med krisplanen.

Artikel 11.5c stadgar att gränsöverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med gasförordningen upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt, i enlighet med krisplanen.

Som framgår av bedömningen av artikel 11 bedömer utredningen att Sverige inte kan riskera att vidta några åtgärder som på ett otillbörligt sätt begränsar gasflödet inom den inre marknaden. Ur ett svenskt perspektiv torde upprätthållandet av gränsöverskridande infrastruktur vara en angelägenhet som inte har någon påverkan på försörjningstryggheten i andra medlemsstater inom EU. Mot bakgrund av detta bedömer utredningen att artikel 17 inte föranleder några ytterligare åtgärder från svensk sida, vid sidan av befintliga uppgifter med anknytning till driften av den gränsöverskridande infrastrukturen för gas.

5.5.36 Bilaga I – Beräkning av N-1-formeln

Punkten 1 ger en förklaring till infrastrukturnormens användning och syfte. Infrastrukturnormen är ett mått på infrastrukturens kapacitet för att kunna tillmötesgå efterfrågan på gas inom ett givet område vilket kallas det beräknade området. Genom infrastrukturnormen fastställs en lägsta nivå för befintlig kapacitet vid ett bortfall av den enskilt största infrastrukturen under ett dygn med en exceptionellt hög gasförbrukning som statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år.

Med infrastruktur avses transmissionsnät inklusive sammankopplingar med andra medlemsstater liksom produktions-, lagrings- och LNG-anläggningar anslutna till nätet inom det beräknade området.

Den tekniska kapaciteten hos återstående infrastruktur vid ett bortfall av den enskilt största infrastrukturen ska som ett lägsta krav motsvara summan av det totala dygnsbehovet inom beräkningsområdet under ett dygn med en exceptionellt hög gasförbrukning som statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år.

Vid beräkning enligt infrastrukturnormens formel ska resultatet som lägst vara 100 procent för att infrastrukturnormens krav ska anses vara uppfyllt.

I punkten 2 presenteras själva formeln enligt nedan:

$$N-1 [\%] = \frac{(EP_m + P_m + S_m + LNG_m - I_m)}{D_{max}} * 100$$

N-1 ska vara större eller lika med 100%.

I punkten 3 lämnas förklaringar till infrastrukturnormens parametrar.

Med "Beräknat område" avses ett geografiskt område för vilket beräkningen av infrastrukturnormen sker.

Med D_{max} (Demand-side) avses den totala efterfrågan av gas uttryckt i $MNm^3/dygn$ inom det beräknade området under ett dygn med exceptionellt hög gasförbrukning som statistiskt sett inträffar en gång vart 20:e år.

Med EP_m (Entry Point) avses summan av den tekniska kapaciteten hos alla gränspunkter med inmatning från annan medlemsstat, genom vilka tillförseln av gas sker till det beräknade området. Den tekniska kapaciteten ska uttryckas som $MNm^3/dygn$ och omfattar inte inmatning från produktions-, lagrings- eller LNG-anläggningar.

Med P_m (Production) avses summan av den tekniska produktionskapaciteten uttryckt i $MNm^3/dygn$, hos alla produktionsanläggningar från vilka inmatning av gas kan ske till det beräknade området.

Med S_m (Storage) avses summan av den tekniska kapacitet som maximalt kan utnyttjas uttryckt i $MNm^3/dygn$, i samtliga lagringsanläggningar vilka kan användas för inmatning av gas till det

beräknade området. Vid beräkningen måste hänsyn tas till respektive lagringsanläggnings fysiska egenskaper.

Med LNGm (Liquefied Natural Gas) avses summan av den tekniska kapacitet som maximalt kan utnyttjas uttryckt i MNm³/dygn, i samtliga LNG-anläggningar vilka kan användas för inmatning av gas till det beräknade området. Vid beräkningen måste hänsyn tas till anläggnings specifika egenskaper som lossning, erforderliga stödtjänster, korttidslagring och återförgasning. Likaså måste varje anläggnings maximala uttagskapacitet beaktas.

Med Im (Infrastructure) avses den tekniska kapaciteten hos den enskilt största infrastrukturen uttryckt i MNm³/dygn av störst betydelse för gasförsörjningen i det beräknade området. I det fall flera naturgasledningar är sammankopplade till en över- eller underliggande naturgasledning och inte kan drivas separat ska samtliga ledningar vid beräkningen betraktas som en enda.

Punkten 4 beskriver användningen av infrastrukturnormen kompletterad med åtgärder på efterfrågesidan i syfte att minska gasförbrukningen. Formeln är i stort sett densamma som formeln för beräkningen enligt den ursprungliga infrastrukturnormen, bortsett från att nämnaren har kompletterats med parametern Deff.

$$N-1 [\%] = \frac{(EPm + Pm + Sm + LNGm - Im) * 100}{Dmax - Deff}$$

N-1 ska vara större eller lika med 100%.

Med Deff (Demand) avses de förbrukningsdämpande åtgärdernas andel av den totala efterfrågan på gas. Dessa åtgärder ska vara effektiva och kunna tillämpas inom en skäligen tidsrymd enligt artiklarna 5.1 a och 6.2. Parametern uttrycks liksom övriga parametrar som MNm³/dygn.

Punkten 5 beskriver tillämpningen av infrastrukturnormen på regional nivå. Om möjligt ska det beräknade området enligt punkten 3 utökas till att omfatta ett område på regional nivå. Vid beräkningen enligt infrastrukturnormens formel på regional nivå ska den enskilt största infrastrukturen av gemensamt intresse användas. Med detta menas den infrastruktur som direkt eller indirekt är av störst betydelse för gasförsörjningen i medlemsstaterna inom den region som beräkningen avser. I det fall beräkningen görs på regional nivå ska detta avspeglas i den

gemensamma förebyggande åtgärdsplan som upprättas av berörda medlemsstater.

En regional beräkning kan endast ersätta en nationell beräkning då den enskilt största infrastrukturen av gemensamt intresse är av avgörande betydelse för gasförsörjningen inom samtliga medlemsstater enligt den gemensamma riskbedömningen.

5.5.37 Överväganden och bedömning bilaga I

Utredningens bedömning bilaga I: Sveriges naturgasföretag bör sträva efter att förbättra försörjningstryggheten för gas på marknadsvillkor.

Sverige har erhållit ett undantag från kravet på att uppfylla infrastrukturnormen enligt artikel 6.1. Utredningen bedömer att detta undantag i allra högsta grad är relevant.

För att infrastrukturnormen ska kunna uppfyllas måste täljaren vara större eller lika med nämnaren. För svensk del saknas till stor del kapacitet i form av produktion, lager och LNG. Det som återstår är kapaciteten i den gränsöverskridande infrastrukturen, vilken dock utgår vid ett bortfall av den enskilt största infrastrukturen enligt formeln.

Utredningen anser att det är viktigt att Sverige inte betraktar det erhållna undantaget som en bekräftelse på att några ytterligare åtgärder för att stärka försörjningstryggheten för gas inte behövs. Infrastrukturnormen visar på ett mycket konkret sätt att diversifieringen av tillförselvägar och försörjningskällor för svenskt vidkommande är under all kritik. Det fortsatta arbetet för att öka försörjningstryggheten bör således betraktas som viktigt. I detta arbete anser utredningen att strävan bör vara att finna lösningar, som vid sidan av att öka försörjningstryggheten, även är kommersiellt gångbara och bidrar till att öka konkurrensen på den svenska gasmarknaden.

5.5.38 Bilaga II – Marknadsbaserade åtgärder för ökad gasförsörjningstrygghet

Vid utformningen av förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner ska den behöriga myndigheten ta hänsyn till de åtgärder som presenteras i bilaga II. Bilagan ska betraktas som ett hjälpmedel och listan över åtgärder är varken tvingande eller fullständig.

Den behöriga myndigheten ska ta vederbörlig hänsyn till miljöpåverkan vid utformningen av den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen. Så långt som möjligt ska alltid de åtgärder användas som medför minst miljöpåverkan, samtidigt som försörjningstryggheten för gas givetvis ska beaktas.

Åtgärder rörande gasförsörjning

- Ökad flexibilitet i produktion
- Ökad flexibilitet i import
- Underlättande av inmatning av gas från förnybara energikällor
- Kommersiella lagringsanläggningar, uttagskapacitet och volym
- LNG-anläggningar, uttagskapacitet och total kapacitet
- Diversifiering av gasleveranser och tillförselvägar
- Omvända flöden
- Koordinering av driften i olika transmissionssystem
- Användning av såväl kort- som långfristiga avtal
- Investeringar i infrastruktur
- Avtal och överenskommelser i syfte att säkerställa försörjningstryggheten för gas

Åtgärder rörande gasförbrukning

- Användning av avbrytbara avtal
- Möjlighet till byte av bränsle inklusive användning av back-up bränslen för industri och kraftproduktion
- Frivillig fränkoppling av fast last

- Ökad effektivitet
- Ökad användning av förnybara energikällor

5.5.39 Överväganden och bedömning artikel II

Utredningens bedömning: Bilaga II föranleder inte några förslag. Den behöriga myndigheten bör beakta bilaga II vid framtagandet av planer.

Bilagan är att betrakta ett hjälpmedel. De uppräknade åtgärderna är inte tvingande och listan heller inte fullständig. Den behöriga myndigheten kan således använda listan som ett hjälpmedel. Trots detta ska den behöriga myndigheten ”ta vederbörlig hänsyn till miljöpåverkan” när den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen tas fram. Minsta möjliga miljöpåverkan ska eftersträvas, vilket utredningen anser ska beaktas.

Listan över förslag på åtgärder rörande gasförsörjning bedöms utgöra bra riktlinjer, men många av förslagen kan Sverige dock inte tillämpa. Sverige har t.ex. ingen produktion av naturgas. Ökad flexibilitet i import kan vara svårt att uppnå så länge det bara finns en tillförselledning till Sverige.

Inmatning av gas från förnybara energikällor bör underlättas i den mån det är möjligt på kommersiella villkor, vilket ligger i linje med regeringens vision att andelen förnybar energi år 2020 ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen.

Investeringar i kommersiella lagringsanläggningar och LNG-anläggningar ska också ske på kommersiella grunder och dessa investeringar bedöms således vara en fråga för marknaden att hantera.

Utredningen bedömer att listan över förslag så långt som möjligt bör beaktas av Sverige då så kan anses vara relevant för den svenska försörjningstryggheten för gas.

5.5.40 Bilaga III – Icke-marknadsbaserade åtgärder för ökad gasförsörjningstrygghet

Vid utformningen av förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner ska den behöriga myndigheten ta hänsyn till de åtgärder som presenteras i bilaga III. Bilagan ska betraktas som ett hjälpmedel och listan över åtgärder är varken tvingande eller fullständig. Åtgärderna ska endast användas i det fall de marknadsbaserade åtgärderna inte är tillräckliga i händelse av ett nödförsörjningsläge.

Åtgärder rörande gasförsörjning

- Användning av strategiska lagringsanläggningar
- Påbjuden användning av beredskapslager av alternativa bränslen (i enlighet med reglerna för beredskapslagring av olja)
- Påbjuden användning av el producerad av andra bränslen än gas
- Påbjuden produktionsökning av gas
- Påbjudet uttag ur lagringsanläggningar

Åtgärder rörande gasförbrukning

- Stegvis och obligatorisk minskning av gasförbrukningen vilket omfattar:
- Påbjudet bränslebyte
- Påbjuden användning av avbrytbara kontrakt i det fall de marknadsbaserade åtgärderna inte bidrar till detta i tillräcklig grad
- Påbjuden fränkoppling av fast last

5.5.41 Överväganden och bedömning bilaga III

Utredningens bedömning: Bilaga III föranleder inte några förslag.
--

Bilagans lista över icke-marknadsbaserade åtgärder är indikativ. Flera av förslagen på åtgärder rörande gasförsörjning är inte tillämpbara för svensk del. Användning av strategiska lagringsanläggningar utgår enligt utredningens bedömning. Existerande biogasproduktion bör i viss mån kunna bidra till att öka försörjningstryggheten för de skyddade kunderna lokalt. Utredningen bedömer emellertid att några mer omfattande produktionsökningar i befintliga produktionsanläggningar kan vara svårt att erhålla. Påbudet uttag ur lagringsanläggning kan till viss del tillämpas genom lagret i Skallen för att säkerställa försörjningen av de skyddade kunderna.

Påbjuden användning av el producerad av andra bränslen än gas bör ur ett svenskt perspektiv kunna betraktas som relevant, med en elproduktion som till ungefär lika delar baseras på vatten- och kärnkraft. När det gäller påbjuden användning av beredskapslager av alternativa bränslen, anser utredningen att kostnaden för denna åtgärd måste ställas i relation till värdet av den ökade försörjningstryggheten. För stora naturgasförbrukare som konverterat från olja till naturgas, och som fortfarande har möjlighet att byta gasen mot olja, bedömer utredningen att bränslebyte kan utgöra en alternativ möjlighet. Utredningen ser emellertid inte att det finns skäl att i dagsläget införa några tvingande krav på beredskapslagring av olja för stora naturgasförbrukare. Försörjningstryggheten bör enligt utredningens uppfattning snarare säkerställas genom åtgärder på mer övergripande nivå, som är kommersiellt gångbara och därmed till fördel för marknaden i helhet.

5.5.42 Bilaga IV – Regionalt samarbete

Bilagan inleds med att konstatera att regionalt samarbete är ett viktigt uttryck för solidaritet och att solidaritet har varit en genomgående tanke vid utformningen av gasförsörjningsförordningens krav. Regionalt samarbete är en nödvändighet i syfte att kunna genomföra riskbedömningen enligt artikel 9 och för att kunna utforma den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen enligt artiklarna 4, 5 och 10. Likaså är samarbetet nödvändigt för att kunna uppfylla gasförsörjningsförordningens krav enligt infrastrukturnormen och försörjningsnormen enligt artiklarna 6 och 8, liksom för att kunna garantera åtgärder på regional och unionsnivå vid krissituationer enligt artikel 11.

Formerna för det regionala samarbetet enligt gasförsörjningsförordningen bygger på redan befintligt samarbete mellan naturgasföretag, medlemsstater och deras nationella myndigheter. Genom gasförsörjningsförordningen kan samarbetet utökas till att ytterligare förbättra försörjningstryggheten och integreringen på den inre marknaden för gas. Flera steg har redan tagits i denna riktning genom inrättandet av ett antal olika grupperingar på unionsnivå. Dessa grupper är viktiga i det fortsatta arbetet.

Mot bakgrund av den ökade integreringen av nationella naturgassystem, det ömsesidigt ökade beroendet och fullbordandet av den inre marknaden är samarbetet mellan vissa medlemsstater av speciell vikt. Medlemsstaterna nedan kan utgöra exempel på sådana som kan förbättra såväl sin egen försörjningstrygghet som försörjningstryggheten ur ett kollektivt perspektiv genom utökat samarbete:

- Polen och de tre baltiska staterna
- Iberiska halvön och Frankrike
- Irland och Storbritannien
- Bulgarien, Grekland och Rumänien
- Danmark och Sverige
- Slovenien, Italien, Österrike, Ungern och Rumänien
- Polen och Tyskland
- Frankrike, Tyskland, Belgien, Nederländerna och Luxemburg
- Tyskland, Tjeckien och Slovakien
- Övriga

Om så betraktas som nödvändigt och erforderligt kan regionalt samarbete mellan medlemsstaterna ovan även utökas till att stärka samarbetet mellan andra grannländer. Detta är speciellt viktigt vid förekomst av isolerade system där en högre grad av integrering är av stor betydelse. Medlemsstaterna kan också ingå i olika arbetsgrupper.

5.5.43 Överväganden och bedömning bilaga IV

Utredningens bedömning bilaga IV: Den behöriga myndigheten bör samarbeta med Danmark i lämplig omfattning.

För svensk del faller det sig naturligt att samarbeta med Danmark då all gas till Sverige levereras via Danmark. Utredningen har i tidigare bedömningar framfört att Sverige bör upprätta planer i samarbete med Danmark.

5.6 Följdändringar i författningar

5.6.1 Överväganden och förslag om tillsyn

Utredningens bedömning: Den behöriga myndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden dels av den nya lagen om trygg naturgasförsörjning och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, dels av gasförsörjningsförordningen och de planer som upprättas enligt förordningen.

Den behöriga myndigheten ska ha rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten, ska få meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att den behöriga myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Den behöriga myndigheten ska få meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter, villkor och planer som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande ska få förenas med vite. Ett föreläggande ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

Tillsyn

Statens energimyndighet är i dag tillsynsmyndighet för trygg naturgasförsörjning och Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet för övriga delar av naturgaslagen. Eftersom gasförsörjningsförordningen använder uttrycket behörig myndighet är det

lämpligt att använda uttrycket behörig myndighet i de svenska författningar som reglerar Energimyndighetens uppdrag som just behörig myndighet för gasförsörjningen. Energimyndigheten bör i den nya lagen om trygg naturgasförsörjning pekas ut som tillsynsmyndighet för den lagen, gasförsörjningsförordningen och för de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de planer som upprättas enligt gasförsörjningsförordningen.

Energimyndighetens tillsyn över gasförsörjningen framgår av lagen om trygg naturgasförsörjning och förordningen om trygg naturgasförsörjning, genom utpekandet som behörig myndighet.

Begära information och ta del av handlingar

Till stöd för tillsynen bör den behöriga myndigheten ha rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Eftersom tillsynen omfattar gasförsörjningsförordningen kan den behöriga myndigheten även begära de upplysningar och ta del av de handlingar som myndigheten behöver för att upprätta alla de planer som framgår av gasförsörjningsförordningen.

Föreläggande

Enligt 8 § lagen om trygg naturgasförsörjning får den behöriga myndigheten meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen. Den behöriga myndigheten får förena ett föreläggande med vite. Om inte annat beslutas gäller ett föreläggande omedelbart. Bestämmelserna motsvarar de som i dag återfinns i 10 kap. 2–3 §§ naturgaslagen. För att Energimyndigheten ska kunna utöva sitt tillsynsuppdrag är det viktigt med sanktionsmöjligheter.

5.6.2 Överväganden och förslag överklagande

Utredningens förslag: Ett beslut av den behöriga myndigheten om föreläggande ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätt.

Enligt 8 § lagen om trygg naturgasförsörjning får den behöriga myndigheten meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen. Den behöriga myndigheten får förena ett föreläggande med vite. Om inte annat beslutas gäller ett föreläggande omedelbart. Bestämmelserna motsvarar de som i dag finns i 10 kap. 2–3 §§ naturgaslagen.

Den behöriga myndighetens beslut om förelägganden enligt 8 § i den nya lagen om trygg naturgasförsörjning bör vara överklagbara. Detta föranleder att en överklagandebestämmelse ska föras in i lagen om trygg naturgasförsörjning och att 11 kap. 4 § naturgaslagen justeras så möjligheten att överklaga relevanta beslut tas bort från naturgaslagen.

Precis som tidigare ska beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och prövningstillstånd behövs till kammarrätt. Utredningen finner ingen anledning att föreslå avsteg från denna ordning.

5.6.3 Avgifter

Utredningens förslag: Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten ska få meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt lagen om trygg naturgasförsörjning och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt enligt gasförsörjningsförordningen.

Regeringen bör ha möjlighet att meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt den nya lagen och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den samt enligt gasförsörjningsförordningen. Möjligheten att meddela föreskrifter om avgifter bör föras in i lagen om trygg naturgasförsörjning. Som en konsekvens av det bör 10 kap. 5 a § naturgaslagen upphävas då trygg naturgasförsörjning istället regleras i den nya föreslagna lagen.

6 Konsekvensutredning

6.1 Utredningsuppdrag och sammanfattning av konsekvenser

6.1.1 Utredningsuppdrag

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 att utse en särskild utredare med uppgift att hantera frågorna gällande systemansvar, marknadsmodell och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen). Uppdraget för Utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (N 2010:05) preciseras i kommittédirektiv 2010:60 och innebär i korthet att:

- Lämna förslag till hur en överföring av dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska kraftnät till en ny aktör bör genomföras.
- Utreda om den svenska marknadsmodellen för gas behöver anpassas för att uppfylla EU:s formella krav, och om utredaren så finner lämpligt, lämna ett förslag till anpassning av det svenska regelverket.
- I förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att Sverige ska kunna uppfylla kraven enligt gasförsörjningsförordningen.

I det följande redogörs för konsekvenserna av utredningens förslag. Av kommittédirektiv 2010:60 framgår att utredaren bl.a. ska belysa:

- konsekvenser för Svenska kraftnät av att gasverksamheten avvecklas,

- konsekvenser för naturgasmarknaden av att Svenska kraftnät upphör som systemansvarig myndighet,
- konsekvenser för Energimarknadsinspektionens tillsyn, och
- konsekvenser för den svenska försörjningstryggheten för naturgas beroende på vald systemansvarslösning.

6.1.2 Sammanfattning av konsekvenser

Systemansvar

Utredningens förslag innebär att Svenska kraftnäts nuvarande kortsiktiga balansering av det svenska naturgassystemet överförs till den privata aktören Swedegas AB. Svenska kraftnäts nuvarande myndighetsuppgifter överförs till Energimarknadsinspektionen respektive Statens energimyndighet.

För Svenska kraftnäts del väntas konsekvenserna av detta bli obetydliga då gasverksamheten endast utgör en blygsam del av den samlade verksamheten. Energimarknadsinspektionens tillsyn kan till viss del förenklas i och med att myndigheten inte längre behöver utöva tillsyn över en annan myndighet. Statens energimyndighet väntas inte beröras av överföringen av systemansvaret överhuvudtaget.

För marknadens aktörer innebär överföringen av systemansvarsverksamheten en konsolidering med tydligare roll- och ansvarsfördelning där nuvarande tudelade funktioner och avtalsrelationer kan undvikas. Färre rapporteringsvägar, snabbare beslutsgång och ökat mandat väntas dessutom vara till fördel vid eventuella störningar i gasförsörjningen.

En eventuell framtida sammanslagning av dagens två transmissionstariffer kan få stora konsekvenser för de svenska slutförbrukarna. För slutförbrukarna i den södra delen av naturgassystemet kan en sammanslagning innebära en totalt sett lägre tariff, men slutförbrukare i naturgassystemets norra del kan få en höjd tariff. Det är dock möjligt att genomföra en förändring av ägandet i det svenska transmissionssystemet utan att denna omfördelning av kostnader uppstår.

Marknadsmodell

En konsekvens av att den nuvarande marknadsmodellen för gas bibehålls är att överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät till Swedegas AB underlättas. Swedegas AB kan dock komma att exponeras för nya tvingande krav enligt EU:s rättsakter varför ett eventuellt behov av justering av marknadsmodellen i framtiden bör följas upp. För övriga aktörer och slutförbrukare innebär ett bibehållande av dagens marknadsmodell inte några förändringar.

Försörjningstrygghet för gas

En direkt konsekvens av gasförsörjningsförordningens genomförande är att Statens energimyndighet utses till behörig myndighet med övergripande ansvar för den svenska gasförsörjningstryggheten. Statens energimyndighets ansvar och arbetsuppgifter utökas därmed jämfört med i dag.

Ett problem vid säkerställandet av gasförsörjningstryggheten är att den behöriga myndigheten inte har tillgång till någon driftcentral för naturgassystemet och därför inte kan övervaka försörjningen. Mot bakgrund av detta är det nödvändigt att Statens energimyndighet kan delegera uppgifter till den systembalansansvarige, vilken enligt utredningens förslag även är en transmissionsnätoperatör.

Enligt gasförsörjningsförordningen har emellertid kommissionen i händelse av kris rätt att kräva vissa uppgifter direkt av den behöriga myndigheten. Vissa uppgifter bör således inte delegeras till någon annan. Det är därför sannolikt nödvändigt att Statens energimyndighet måste upprätta viss jourberedskap för att kunna sköta kommunikationen med kommissionen utanför ordinarie kontorstid när så krävs. Försörjningstrygghetsavgiften som i dag delas av Statens energimyndighet och Svenska kraftnät föreslås dock oavkortat finansiera Statens energimyndighets fortsatta arbete med försörjningstryggheten för gas. Försörjningstrygghetsavgiftens storlek är en fråga att hanteras av regeringen och Statens energimyndighet.

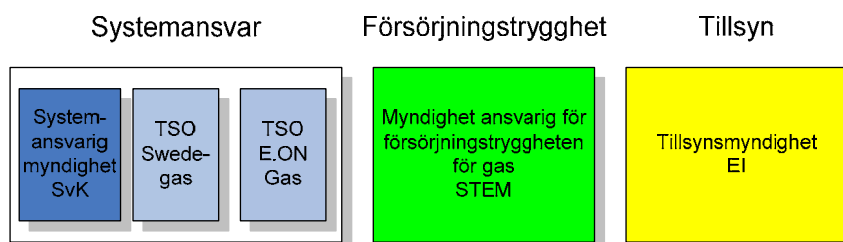
För naturgasföretagen väntas tillämpningen av gasförsörjningsförordningen innebära ett ökat administrativt arbete i form av upprättande av nya förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner. Till

följd av den kraftigt skärpta försörjningsnormen krävs även snabbare och mer omfattande åtgärder i krissituationer för att säkerställa gasförsörjningen till skyddade kunder. Som en konsekvens av detta kan stora och små företag vid en krissituation komma att kopplas bort snabbare än tidigare. Innebörden av begreppet skyddade kunder är dock oförändrat jämfört med tidigare, varför gasförsörjningen till hushållskunder även fortsättningsvis kommer att prioriteras vid ett avbrott i tillförseln av gas till Sverige.

6.2 Systemansvaret för gas

Utredningens förslag kring den framtida hanteringen av systemansvaret för gas är inte något resultat av tvingande regler från EU. Sverige kan således välja att bibehålla nuvarande ordning där för närvarande tre aktörer i praktiken delar på systemansvaret. Detta förutsätter dock att samtliga aktörer uppfyller kraven för att kunna certifieras i enlighet med gasförordningens artikel 3. Konsekvenserna av föreslagen överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät bör på sikt bli mer gynnsamma för den svenska gasmarknaden jämfört med att bibehålla dagens ordning.

Figur 6.1 Nuvarande rollfördelning på den svenska gasmarknaden.

6.2.1 Konsekvenser för Svenska kraftnät

Ur ett ekonomiskt perspektiv väntas en överföring av systemansvarsverksamheten för gas till en privat aktör inte medföra annat än ytterst marginella konsekvenser för Svenska kraftnäts del.

Organisationsmässigt är Svenska kraftnäts verksamhet för gas integrerad i verksamheten för el. Av koncernens drygt 325 anställda uppges motsvarande 4–5 personer beröras av överföringen av systemansvaret för gas till Swedegas AB. Majoriteten av den personal som arbetar med gas har emellertid även motsvarande uppgifter eller ansvar inom el. Konsekvensen för den berörda personalen av en överföring av systemansvaret för gas blir att dessa personer fortsättningsvis enbart kommer att arbeta med frågor inom el.

En överföring av Svenska kraftnäts nuvarande systemansvarsverksamhet för gas till Swedegas AB väntas därför inte medföra annat än marginella konsekvenser för Svenska kraftnäts nuvarande organisation. Svenska kraftnäts nuvarande uppgifter som systemansvarig myndighet beskrivs i betänkandets avsnitt 2.5.

6.2.2 Konsekvenser för Energimarknadsinspektionens tillsyn

En överföring av systemansvarsverksamheten för gas hos Svenska kraftnät till det privata företaget Swedegas AB bedöms ha direkt inverkan på Energimarknadsinspektionens tillsyn. Detta ligger i sakens natur då Svenska kraftnät i dag är systemansvarig myndighet och Swedegas AB ett privat företag utan någon möjlighet till myndighetsutövning.

Utredningen bedömer emellertid att konsekvenserna för Energimarknadsinspektionens tillsyn bör bli av begränsad omfattning. Detta beror bl.a. på att Energimarknadsinspektionen redan i dag utövar tillsyn mot Swedegas AB i egenskap av ledningsinnehavare på den svenska gasmarknaden. Vidare omfattar Energimarknadsinspektionens nuvarande tillsyn utformningen av Svenska kraftnäts balansavtal.

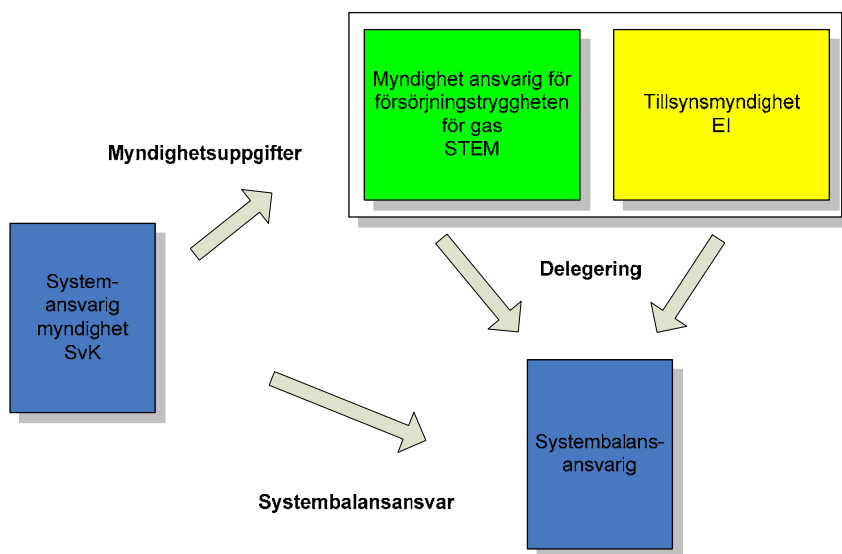
Utredningen föreslår att Swedegas AB, i samband med överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät, övertar Svenska kraftnäts nuvarande balansavtal genom att dessa överläts från Svenska kraftnät till Swedegas AB. Alternativt kan Swedegas AB ingå motsvarande avtal med de balansansvariga aktörerna. Härigenom kommer den tillsyn som i dag omfattar två aktörer istället att omfatta en aktör, Swedegas AB, som redan står under tillsyn av Statens energimyndighet. Föreslagen ordning för hanteringen av systembalansansvaret på gasmarknaden bedöms

härigenom bli tydligare ur tillsynssynpunkt. Att den nuvarande systemansvariga myndigheten utgår och ersätts av en privat aktör bedömer utredningen därför inte bidra till en mer omfattande tillsyn än dagens.

Utredningen föreslår vidare att Energimarknadsinspektionen ska godkänna balansavtalets villkor på förhand. Detta ligger i linje med Sveriges intention att införa ex-ante reglering av nättariffer. Konsekvenserna av förändringen bedöms i första hand utgöras av en omfördelning av Energimarknadsinspektionens arbete i tiden. Uppgifter som i dag görs i efterhand kommer med utredningens förslag att utföras på förhand. Nuvarande balansavtal löper dessutom tills vidare vilket ytterligare begränsar antalet förhandsgranskningar. I samband med en överföring av systembalansansvaret är det visserligen rimligt att balansavtalet inledningsvis kan behöva justeras oftare än vad som är fallet i dag, eftersom det nuvarande balansavtalet är resultatet av cirka fem års utveckling. På sikt bör emellertid antalet förhandsgranskningar sjunka i takt med att de nya förutsättningarna stabiliseras. Förhandsgranskningen av balansavtalet bedöms vara relevant mot bakgrund av att den systembalansansvarige kan utgöras av ett privat företag.

Utredningen föreslår vidare att nuvarande myndighetsuppgifter med koppling till Svenska kraftnäts systemansvarsverksamhet för gas överförs till Energimarknadsinspektionen. För Energimarknadsinspektionens del väntas de tillkommande myndighetsuppgifterna utgöras av föreskriftsrätt enligt naturgasförordningens (2006:43) 23 och 27 §§, vilka i dag riktar sig till Svenska kraftnät. Omfattningen av den utökade föreskriftsrätten bedöms motsvara maximalt 20 procent av en heltidstjänst, vilket motsvarar en kostnad på cirka 200 000 kronor per år. Vidare väntas Energimarknadsinspektionen särskilt samverka med Svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el. Detta enligt förslaget till förordning om ändring i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen. Dessa uppgifter utförs emellertid redan i dagsläget. Förändringen väntas därför inte leda till några kostnadsökningar.

Figur 6.2 Utredningens förslag bygger på att den systemansvariga myndighetens myndighetsuppgifter överförs till andra myndigheter medan övriga uppgifter överförs till den systembalansansvarige aktören

6.2.3 Konsekvenser för den svenska försörjningstryggheten för gas

Överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät till Swedegas AB är sannolikt till fördel vid eventuella störningar i gasförsörjningen. Konsekvenserna av överföringen är dock betydligt mindre omfattande än konsekvenserna av att säkerställa gasförsörjningsförordningens tillämpning i Sverige. Då det svenska naturgassystemet i dag är helt beroende av en enda inmatningspunkt är en i grunden starkare försörjningstrygghet beroende av att nya inmatningspunkter tillkommer.

Att överföringen av systembalansansvaret tidsmässigt kan ske i relativt nära anslutning till genomförandet av gasförsörjningsförordningen är positivt. Det ansvar som i dag delas mellan Statens energimyndighet, Svenska kraftnät, Swedegas AB och E.ON Gas Sverige AB övertas av Statens energimyndighet som behörig myndighet och Swedegas AB som systembalansansvarig aktör. Härigenom erhålls en betydligt tydligare roll- och ansvarsför-

delning på marknaden jämfört med nuläget. Detta väntas innebära fördelar för gasförsörjningstryggheten i form av färre och kortare beslutsvägar med kortare reaktionstider och bättre förutsättningar för att säkerställa försörjningen till de skyddade kunderna.

Konsekvenserna beror dock endast till viss del på själva överföringen av systembalansansvaret, även om denna i sig inverkar positivt. Gasförsörjningsförordningens krav att utse en behörig myndighet liksom gasmarknadsdirektivets skärpta krav på ägarmässig åtskillnad av transmissionsnätsoperatörer bidrar i hög grad till den nya strukturen på marknaden.

6.2.4 Konsekvenser för den svenska gasmarknaden

Konsekvenser för den kortsiktiga balanseringen av naturgassystemet

Som systemansvarig myndighet har Svenska kraftnät bland annat utvecklat och förfinat balansavtalet med de balansansvariga aktörerna och vidareutvecklat de verksamhetsrutiner och nätverk som krävs för att den löpande kortsiktiga balanseringen av naturgassystemet ska fungera.

En tänkbar kostnadsminskning till följd av överföringen av systembalansansvaret till Swedegas AB bygger på att dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät överförs mer eller mindre i befintligt skick till Swedegas AB. Förändringar i verksamhetsrutiner och IT-stöd för t.ex. meddelandehantering, rapportering, balanshållning och avräkning bör därför endast genomföras om de är nödvändiga i syfte att uppnå eftersträvarade effektivitetsvinster eller är påkallade till följd av förändringar i EU:s tvingande regelverk.

Arbetet med att utforma den nuvarande gasmarknadsplattformen omfattade ett intensivt förändringsarbete inom den svenska gasbranschen under åren 2003–2007. Om väsentliga delar av detta arbete skulle behöva göras om till följd av överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät till Swedegas AB, är den förväntade ekonomiska vinsten av överföringen snabbt ersatt av ytterligare kostnader.

Det är därför viktigt att nuvarande balansavtal mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga aktörerna överläts från Svenska kraftnät till Swedegas AB, alternativt tecknas på nytt mellan

Swedegas AB och de balansansvariga i samband med överföringen av systembalansansvaret. Härigenom är det möjligt att undvika kostnadsökningar till följd av förändringar i balansavtalet. Om överföringen genomförs i form av ett projekt under ett års tid inklusive erforderliga integrations- och verksamhetstester, uppskattas den specifika projektkostnaden inte att överstiga 2 miljoner kronor. Beloppet utgjorde den ekonomiska ramen för gasbranschens gemensamma projekt under 2005 i samband med driftsättningen av den nya gasmarknadsplattformen. Parallellt med detta projekt bedrevs inom Svenska kraftnät ett separat projekt i förberedelserna för rollen som systemansvarig myndighet. Överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät till Swedegas AB bedöms emellertid vara av mindre omfattning än det förändringsarbete som genomfördes 2005.

I samband med överföringen kommer aktörerna att behöva uppdatera sina Ediel-adresser då Swedegas AB träder in i rollen som systembalansansvarig. Denna typ av uppdatering ligger emellertid inom ramen för relativt vanligt förändringsarbete på marknaden. Vid genomförandet av den testfas som föreslås av utredningen kommer aktörerna att få rapportera parallellt till Svenska kraftnät och Swedegas AB fram till dess att Svenska kraftnät har genomfört sin sista slutavräkning i egenskap av systemansvarig myndighet. Den parallella rapporteringen är nödvändig för testfasens genomförande och väntas inte bidra till något väsentligt merarbete för aktörerna. De fortsatta löpande kostnaderna med koppling till den kortsiktiga balanseringen väntas kunna sänkas till följd av effektivitetsvinster genom överföringen.

Konsekvenser i form av roll-, ansvarsfördelning och effektivitetsvinster

De tänkta fördelarna med en överföring av den kortsiktiga balanseringen, eller systembalansansvaret, är i första hand inte kopplade till att verksamheten överförs från Svenska kraftnät. Fördelarna väntas uppnås genom att samla systembalansansvar och ägande av transmissionsnät hos en och samma aktör, vilket i övrigt är fallet i fråga om den svenska elmarknaden där Svenska kraftnät såväl är systemansvarig myndighet som ägare till det svenska stamnätet.

Om systembalansansvaret för hela det svenska naturgassystemet hanteras av den aktör som dessutom ansvarar för drift, övervakning, underhåll och utbyggnad av det svenska transmissionsnätet för gas, kan en aktör ansvara för och utföra samma uppgifter som i dag delas av tre aktörer. Den övervakning av systemet som i dag upphandlas av Svenska kraftnät finns inom den nya föreslagna systembalansansvarige aktörens organisation, Swedegas AB. Systemövervakningen som i dag utförs parallellt av såväl E.ON Gas Sverige AB som av Swedegas AB, kan hanteras av Swedegas AB.

Dagens samarbetsavtal mellan den danska systemansvariga aktören Energinet.dk och Svenska kraftnät respektive Swedegas AB är utformat som ett trepartsavtal, vilket kan ersättas av ett avtal mellan Energinet.dk och Swedegas AB. De systemansvarigas representation inom ENTSOG, vilken i dag utgörs av såväl Svenska kraftnät som Swedegas AB, kan ombesörjas av Swedegas AB.

De övergripande konsekvenserna för den svenska gasmarknaden i konsekvens med detta bedömer utredningen bli en tydligare roll- och ansvarsfördelning med effektivitetsvinster till följd av att uppgifter som i dag hanteras av tre aktörer kan överföras och utföras av en aktör. Sammantaget bör en sådan konsolidering främja kunderna i det svenska naturgasnätet genom att de får del i uppnådda effektivitetsvinster och kostnadsminskningar.

Enligt en uppskattning från Swedegas AB bedöms företaget kunna utföra Svenska kraftnäts nuvarande uppgifter kopplade till den kortsiktiga balanseringen inom ramen för tre personår, jämfört med nuvarande 4–5 personår hos Svenska kraftnät. Den förväntade effektiviseringen har bland annat sin grund i att Swedegas AB redan i dag utför uppgifter som Svenska kraftnät upphandlar av Swedegas AB eller E.ON Gas Sverige AB. Den systembalansansvariges personella kostnader för den kortsiktiga balanseringen bedöms härigenom kunna sänkas med 1–2 miljoner kronor per år.

När det gäller avgiften för medlemskapet i ENTSOG fördelas denna per medlemsstat utifrån respektive medlemsstats röstvikt i organisationens generalförsamling. Att Swedegas AB ensamt kan representera Sverige inom ENTSOG innebär därför inte någon ekonomisk vinst, utan innebär att Swedegas AB framöver får bära hela avgiften då Svenska kraftnät träder ur sin nuvarande roll. Sveriges avgift till ENTSOG för 2011 uppgår till 147 000 euro, vilken för närvarande fördelas med 2/3 på Swedegas AB och 1/3 på Svenska kraftnät.

6.2.5 Konsekvenser för slutförbrukare

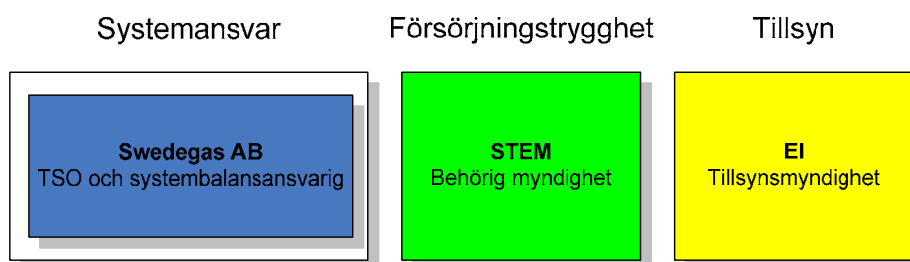
Konsekvenserna för de svenska slutförbrukarna kan i dag uppskattas men inte förutsägas. Detta beror bl.a. på att de framtida ägarförhållandena i det svenska transmissionssystemet för gas är okända, vilket även gäller för resultatet av Energimarknadsinspektionens framtida tillsyn. Dessutom är naturgasmarknadens konkurrenskraft en viktig faktor när tarifferna sätts, dvs. det finns hos nätägarna ett intresse att hålla tarifferna på en sådan nivå att naturgasen bibehåller sin konkurrenskraft gentemot konkurrerande alternativ. Utredningens förslag är därför utformade i syfte att ge en ökad flexibilitet i regleringen av den svenska gasmarknaden. Denna flexibilitet kommer även att kräva vederbörlig hänsyn till slutförbrukarna på marknaden med tanke på den osäkerhet som kan följa av en ökad flexibilitet.

Genom att rollen som TSO formellt skiljs från rollen som systembalansansvarig öppnar utredningens förslag för åtminstone tre olika möjliga scenarier i framtiden. Tillvägagångssättet är nödvändigt i syfte att erhålla ett regelverk som går att tillämpa oavsett framtida marknadsförutsättningar.

Beroende på eventuella förändringar i den framtida avgränsningen mellan transmission och distribution och/eller framtida ägarförhållanden i det svenska transmissionssystemet kan slutförbrukarnas tariffnivå komma att påverkas i olika omfattning. Utredningen har av denna anledning anlitat konsultföretaget Pöyry Management Consulting AB för att räkna på den uppskattade inverkan på tarifferna i transmissionsnätet vid olika förutsättningar. Konsultrapporten återfinns i sin helhet i bilaga 10.

Alternativt scenario 1 – En TSO tillika systembalansansvarig

Figur 6.3 Rollfördelning enligt scenario 1

Utredningens förslag möjliggör en lösning som bygger på att Swedegas AB i egenskap av certifierad TSO övertar rollen som systembalansansvarig. I detta scenario antas Swedegas AB äga hela det svenska transmissionssystemet för gas. Detta kan enligt utredningens bedömning ske på två sätt:

1. Swedegas AB förvärvar den del av transmissionssystemet som för närvarande ägs av E.ON Gas Sverige AB.
2. Energimarknadsinspektionen beslutar att E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande transmissionsnät ska definieras som distributionsnät varvid Swedegas AB per definition blir ensam ägare till det som återstår av det svenska transmissionssystemet.

Alternativt scenario 1.1 – Swedegas AB förvärvar E.ON Gas Sverige AB:s grenledningar

I det fall Swedegas AB förvärvar de delar av transmissionssystemet som i dag ägs av E.ON Gas Sverige AB, kan de nuvarande två tarifferna i transmissionssystemet antas övergå till en. De slutförbrukare i den södra delen av naturgassystemet som i dag sammanlagt betalar för två transmissionstariffer och en distributionstariff, kommer härigenom att avlastas kostnaden för E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande transmissionstariff och istället bära sin del av den nya gemensamma transmissionstariffen.

Samtidigt kan de slutförbrukare i den norra delen av naturgassystemet, som i dag inte berörs av E.ON Gas Sverige AB:s transmissionstariff, få bära en större del av den sammanlagda

kostnaden för överföringen i transmissionssystemet genom den nya gemensamma transmissionstariffen. Detta beror på att en del av kostnaden för transmissionssystemet som tidigare endast burits av vissa slutförbrukare kan komma att fördelas på alla.

Om denna tariffsammanlagning genomförs med de volymer och kostnader som följer av år 2009 som basår väntas den samlade överföringskostnaden i transmissionssystemet, i enlighet med konsultföretagets bedömning, för det norra kundkollektivet att öka med cirka 64 miljoner kronor per år. Detta motsvarar en kostnadsökning på 65 procent. Utjämningsen innebär en motsvarande sänkning om knappt 64 miljoner kronor för det södra kundkollektivet. Då det södra kundkollektivet står för en större naturgasanvändning än det norra, väntas den procentuella kostnadsminskningen i söder uppgå till cirka 21 procent.

Det kan således antas finnas starka incitament för kundkollektivet i den norra delen av naturgassystemet att bibehålla nuvarande tariffstruktur. Samtidigt torde det av naturliga skäl finnas tydliga incitament för en gemensam transmissionstariff hos kundkollektivet i den södra delen av naturgassystemet.

Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att det är möjligt att genomföra en förändring av ägandet i transmissionssystemet utan att erhålla den utjämningsseffekt som beskrivits ovan. Genom att t.ex. låta förvaltningen av stamledning och grenledningar ske inom separata bolag med samma ägare kan nuvarande tariffstruktur i praktiken bibehållas. Som nämnts tidigare är naturgasmarknadens konkurrenskraft grundläggande i sammanhanget. Den framtida transmissionstariffen är emellertid en fråga att hantera av den nya ägaren vid en eventuell affär i framtiden.

Alternativt scenario 1.2 – Ny gränsdragning mellan transmission och distribution

Om Energimarknadsinspektionen skulle finna att den del av transmissionssystemet som i dag ägs av E.ON Gas Sverige AB bör definieras som distributionsnät, kan dagens tariffstruktur i allt väsentligt förväntas kvarstå.

Den del av transmissionssystemet som i dag utgörs av stamledningen kommer i konsekvens med detta alternativ att utgöra transmissionssystemet i sin helhet. E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande transmissionstariff utgår och kvar blir Swedegas AB:s

befintliga tariff i transmissionssystemet. För kundkollektivet i den norra delen av naturgassystemet väntas detta leda till en oförändrad tariffnivå jämfört med i dag.

För kundkollektivet i den södra delen av naturgassystemet bedömer utredningen att utfallet blir ungefär detsamma. Slutförbrukare anslutna till E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande distributionsnät skulle komma att bära kostnaden för en transmissionstariff till Swedegas AB och en distributionstariff till E.ON Gas Sverige AB. Jämfört med tidigare torde nivån på distributionstariffen öka till följd av att E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande transmissionsnät införlivas i distributionsnätet. Eftersom infrastrukturen är densamma, oavsett om den benämns transmissions- eller distributionsnät, torde kostnadsmassan att fördela på kundkollektivet vara oförändrad.

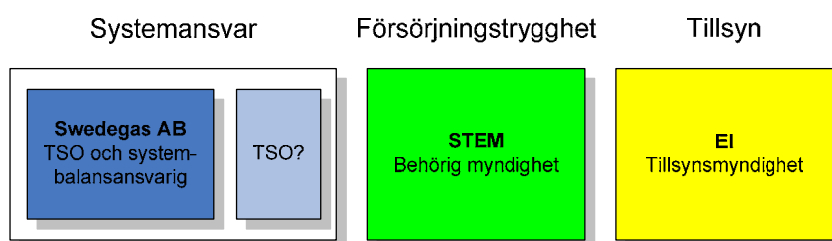
För slutförbrukare anslutna till distributionsnätägare, annan än E.ON Gas Sverige AB, nedströms E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande transmissionsnät, väntas konsekvensen bli att nuvarande två transmissionstariffer och en distributionstariff ersätts av en transmissionstariff och två distributionstariffer. Enligt resonemanget att kostnadsmassan torde vara densamma, oavsett var gränsen dras mellan transmission och distribution, bör den sammanlagda nätkostnaden för dessa slutförbrukare i allt väsentligt bli oförändrad jämfört med tidigare. Nuvarande tariffstruktur kommer i princip att bibehållas.

Tariffstrukturen är av naturliga skäl svår att hantera. Konsekvenserna av att förändra strukturen har med åren blivit allt mer kritiska. Detta beror på att nya slutförbrukare har trätt in på marknaden efter överväganden baserade på förutsättningar som radikalt kan förändras vid en omstrukturering av tarifferna. Samtidigt tydliggör de tänkbara konsekvenserna av en omstrukturering i hög grad det förhållande som råder för kundkollektivet i den södra delen av systemet. Genom de nuvarande två tarifferna i transmissionssystemet bidrar slutförbrukarna i den södra delen i praktiken till att subventionera överföringen av gas till företag som i vissa fall konkurrerar på samma marknad. Utredningen bedömer att det är viktigt att nå en form av lösning som kan uppfattas som rättvis och realistisk av kundkollektivet i sin helhet. Möjligen ligger denna lösning någonstans mitt emellan att genomföra en fullständig omstrukturering och att befästa dagens förhållanden. Tariffutjämnningen mellan norr och söder kan t.ex. ske under lång tid. Detta är möjligt genom att en framtida ägare av det nuvarande

transmissionssystemet i sin helhet förvaltar stam- och grenledningar i separata bolag, vilket har belysts ovan. Genom att bibehålla separata transmissionstariffer är det möjligt att fasa ut den ena tariffen under kontrollerade former. Upplägget med separata bolag hos en och samma ägare gör det även möjligt att bibehålla dagens tariffstruktur. Utredningen bedömer att Energimarknadsinspektionen i egenskap av tillsynsmyndighet har en viktig roll att fylla i det fortsatta arbetet med tariffstrukturen på den svenska gasmarknaden. I detta arbete bedömer utredningen att det är lämpligt att inhämta synpunkter från naturgaskunderna och i synnerhet från de stora industriella slutförbrukarna.

Alternativt scenario 2 – Två TSO:er varav Swedegas AB är systembalansansvarig

Figur 6.4 Rollfördelning enligt scenario 2

Föreslaget regelverk möjliggör även en lösning där E.ON Gas Sverige AB avyttrar sina delar av transmissionssystemet till en annan aktör än Swedegas AB. I detta scenario övertar Swedegas AB systembalansansvaret och är samtidigt certifierad som TSO. Swedegas AB delar ägandet av transmissionssystemet med ytterligare en certifierad TSO.

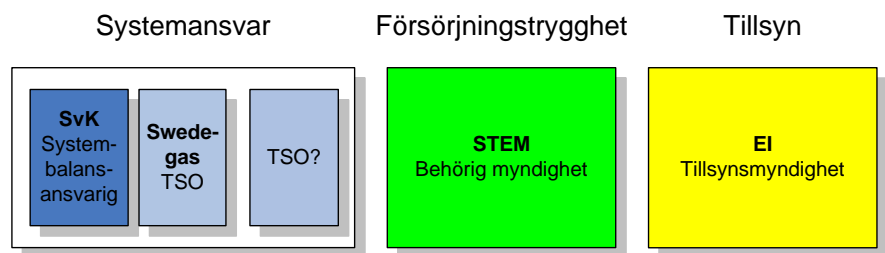
För den nytillkomna TSO:n gäller som för övriga transmissionsnätoperatörer att tariffnivån är föremål för Energimarknadsinspektionens tillsyn. Under förutsättning att tillsynsmyndigheten inte har anledning att förändra förutsättningarna torde tariffnivån för kundkollektivet som helhet således kvarstå oförändrad, liksom nuvarande tariffstruktur.

Den huvudsakliga skillnaden mellan detta scenario jämfört med scenario 1 ovan, är att systemansvaret för transmissionssystemet i

praktiken kommer att delas av två aktörer istället för att innehas av en aktör. Trots att detta scenario bygger på att också den nytillkomna aktören är certifierad som TSO, kommer systembalansansvaret att innehas av Swedegas AB. Detta beror på att regeringen enligt detta scenario har utsett Swedegas AB till systembalansansvarig. I detta scenario väntas roll- och ansvarsfördelning inte bli lika tydlig som i scenario 1. I konsekvens med detta finns inte samma förutsättningar för tänkbara effektivitetsvinster.

Alternativt scenario 3 – Två TSO:er och Svenska kraftnät som systembalansansvarig

Bild 6.5 Rollfördelning enligt scenario 3

Slutligen möjliggör utredningens förslag en ordning som i princip motsvarar dagens. I detta scenario har E.ON Gas Sverige AB:s nuvarande delar av transmissionssystemet avyttrats till en ny aktör vilken uppfyller kraven för certifiering som TSO. Till följd av utredningens förslag är Svenska kraftnät inte längre systemansvarig myndighet. Däremot har något i detta scenario bidragit till att det inte har skett någon överföring av dagens systemansvarsverksamhet för gas hos Svenska kraftnät till en privat aktör. Svenska kraftnät har istället gått från att vara systemansvarig myndighet till att vara systembalansansvarig.

För den nytillkomna TSO:n gäller som för övriga transmissionsnätoperatörer att tariffnivån är föremål för Energimarknadsinspektionens tillsyn. Under förutsättning att tillsynsmyndigheten inte har anledning att förändra förutsättningarna torde tariffnivån för kundkollektivet som helhet således kvarstå oförändrad, liksom nuvarande tariffstruktur.

Detta scenario innebär att systemansvaret för transmissions-systemet fortfarande delas av tre aktörer. Den huvudsakliga skillnaden jämfört med i dag är att utredningens föreslagna regelverk tillåter en övergång i enlighet med något av de två först beskrivna scenarierna utan vidare förändring av naturgaslagen. I detta scenario väntas roll- och ansvarsfördelning bli mer otydlig än i scenario 1 och 2. Konsekvenserna av detta är sämre förutsättningar för effektivitetsvinster och otydligare roll- och ansvarsfördelning till nackdel för gasförsörjningstryggheten.

6.3 Marknadsmodellen för gas

6.3.1 Konsekvenser av att bibehålla nuvarande marknadsmodell

Konsekvenser för naturgasföretagen

Det bredaste stödet för den nuvarande marknadsmodellen för gas finns hos de integrerade energibolag vilka bedriver produktion, överföring och handel med el samt överföring och handel med gas. En del av förklaringen till detta är de synergivinster som kan erhållas internt genom likheterna mellan de nuvarande marknadsmodellerna för el och gas. Konsekvenserna av att bevara nuläget är således att betrakta som positivt för dessa aktörer då det inte innebär några förändringar av ett fördelaktigt utgångsläge.

Swedegas AB, som äger den svenska stamledningen från gränspunkten i Dragör, är den enda aktör på den svenska gasmarknaden som träffas direkt av EU:s tvingande krav gällande gränsöverskridande infrastruktur. Att bibehålla nuvarande marknadsmodell underlättar sannolikt den föreslagna överföringen av systembalansansvaret från Svenska kraftnät eftersom detta innebär en förändring mindre i samband med överföringen. Samtidigt kan Swedegas AB komma att exponeras för nya tvingande krav enligt EU:s rättsakter i framtiden. I konsekvens med detta kan osäkerheten för Swedegas AB:s del bli större genom att bibehålla den nuvarande marknadsmodellen än att justera den. Av detta skäl bör eventuella framtida behov av justering av marknadsmodellen kontinuerligt följas upp av såväl Swedegas AB som av Energi-marknadsinspektionen och Näringsdepartementet.

Konsekvenserna för utländska handelsaktörer som agerar i Sverige genom dotterbolag eller ombud är svåra att uppskatta.

Inom den svenska gasbranschen råder olika uppfattningar om huruvida den nuvarande marknadsmodellen underlättar för nya aktörer att komma in på den svenska marknaden eller ej.

Konsekvenser för de svenska slutförbrukarna

Grunden för den svenska gasmarknadens existens utgörs av dess slutförbrukare med sitt behov av energi till konkurrenskraftiga priser. En av svårigheterna för den svenska gasmarknaden är just att bibehålla konkurrenskraften gentemot andra energibärare. Att undvika ytterligare kostnader som i slutänden överförs till slutförbrukarna är därför av stor betydelse för den svenska gasmarknaden där antalet anslutna kunder successivt sjunkit under de senaste åren. Den direkta konsekvensen av att bibehålla nuvarande marknadsmodell är att marknaden inte påförs några ytterligare kostnader till följd av erforderligt förändringsarbete, nya aktörsroller och nya verksamhetsrutiner.

6.3.2 Konsekvenser av en justering av marknadsmodellen

Konsekvenser för naturgasföretagen

Genom att införa tvingande kapacitetsbokningar av gashandelsföretag i gränspunkten till det svenska naturgassystemet skulle det svenska regelverket redan i dagsläget kunna anpassas till framtida transit av gas genom Sverige. Detta är en tänkbar konsekvens av eventuellt tillkommande tillförselledningar. Investeringar i nya tillförselledningar skulle samtidigt kunna säkerställas genom kapacitetsbokningar av gashandelsföretag utan att eventuellt behöva ett undantag från tillämpningen av bestämmelser i naturgaslagen. Det svenska regelverket skulle härigenom bli mer flexibelt än i dag. Det är samtidigt svårt att se att ytterligare tillförselledningar skulle byggas som en direkt konsekvens av regelverkets nya flexibilitet.

En justering av marknadsmodellen enligt ovan skulle däremot innebära införandet av ett nytt moment, handel med kapacitet, i gränspunkten till det svenska naturgassystemet. Detta innebär att en ny aktörsroll (transportkunden) införs på den svenska gasmarknaden samt att ett nytt avtal mellan transportkunder och transmissionsnätägare upprättas. Vidare kan vissa av befintliga avtal mellan svenska och utländska gashandelsföretag, liksom avtal med

svenska slutförbrukare, behöva omförhandlas till följd av det nya gränssnittet. Genom införande av tvingande kapacitetsbokningar av gashandelsföretag i inmatningspunkten till det svenska transmissionssystemet kan det även uppstå en risk för strategiska överbokningar i syfte att utestänga konkurrerande handelsaktörer. Denna risk föreligger inte med nuvarande marknadsmodell och kräver således speciell uppmärksamhet vid en eventuellt framtida justering. Pågående arbete inom EU kring harmoniserade villkor för kapacitetstilldelning och s.k. flaskhalshandling, syftar till att lindra nuvarande risker för strategiska överbokningar.

Konsekvenser för de svenska slutförbrukarna

För slutförbrukarna innebär en justering av marknadsmodellen att en del av nuvarande överföringskostnad i det svenska transmissionsnätet överförs till gaspriset. Huruvida detta skulle leda till ett totalt sett högre eller lägre pris för slutförbrukarna är svårt att bedöma. Under förutsättning att dagens transmissionstariff i stamledningen är skälig torde en fungerande konkurrens mellan de gashandelsföretag som skulle komma att boka kapacitet i en del av transmissionssystemet i den justerade modellen, att leda till motsvarande pris för överföringen i denna del.

Konsekvenserna av en justering är sannolikt hanterbara för den svenska gasmarknaden. Förändringarna väntas dock bidra till ökade administrativa kostnader i övergångsskedet och bör därför undvikas så långt som möjligt. Att hantera konsekvenserna av en justerad marknadsmodell bör därför bli aktuellt först då nya tvingande krav enligt EU:s rättsakter föranleder en förändring, eller när fördelarna av en förändring framstår som tydliga för slutförbrukarna.

6.4 Försörjningstryggheten för gas

Utredningens förslag rörande försörjningstryggheten för gas är föranledda av gasförsörjningsförordningen som riktar sig till medlemsstaterna.

Det framgår tydligt av gasförsörjningsförordningen att naturgasföretagen, medlemsstaterna (genom främst sina behöriga myndigheter) och kommissionen tillsammans ansvarar för att

trygga gasförsörjningen inom ramen för sina respektive verksamhets- och behörighetsområden. Den exakta ansvarsfördelningen bör framgå av planerna som den behöriga myndigheten ska upprätta. Av detta följer att naturgasföretag får ett ansvar och kostnader för att trygga gasförsörjningen.

Enligt gasförsörjningsförordningen ska naturgasföretagen även anmäla ingångna avtal med tredjeland inklusive Norge. Detta kan medföra en administrativ kostnad för naturgasföretagen.

Enligt artikel 3 i gasförsörjningsförordningen ska Sverige senast den 3 december 2011 ha utsett en behörig myndighet. Den lagstiftning som utredningen förslår kommer inte att hinna träda i kraft till dess. Utredningen förslår därför en tillfällig lösning i instruktionen till Statens energimyndighet i väntan på att föreslagna lagändringar kan träda i kraft.

6.4.1 Konsekvenser för den långsiktiga försörjningstryggheten för gas

Sverige har i viss mån en utsatt situation då det endast finns en tillförselledning för gas. Det som i verklig mening skulle stärka den långsiktiga försörjningstryggheten för gas är tillkomsten av en ytterligare tillförselledning för gas till Sverige. Vid sidan av det kan en eller flera LNG-anläggningar liksom ökad inmatning av biogas bidra till att stärka den långsiktiga försörjningstryggheten. Uppförande av LNG-anläggningar och åtgärder för att möjliggöra ökad inmatning av biogas är dock förenat med stora kostnader och långa ledtider.

I fråga om denna typ av investeringar i ny infrastruktur bör Sveriges undantag från tillämpningen av infrastrukturnormen enligt gasförsörjningsförordningens artikel 6 beaktas. Nuvarande undantag gäller under förutsättning att Sverige inte har någon transit av gas till andra medlemsstater, en årlig inhemsk gasförbrukning understigande 2 Mtoe, samt att naturgasens andel understiger 5 procent av den totala primära energianvändningen. En ny tillförselledning kommer sannolikt att innebära att Sverige inte längre uppfyller förutsättningarna för undantag från tillämpningen av infrastrukturnormen. Det är därför viktigt att en ny tillförselledning bidrar till att Sverige kan uppfylla kraven fullt ut enligt infrastrukturnormen.

6.4.2 Konsekvenser för den kortsiktiga försörjningstryggheten för gas

Enligt artikel 2.1 kan en medlemsstat välja att utöka begreppet skyddade kunder till att utöver hushållskunder avse vissa gasanvändare angivna i artikelns punkter a) och b). Om Sverige utökar begreppet skyddade kunder kan det bli svårt att upprätthålla gasförsörjningen under de i artikel 8 angivna omständigheterna. Det är därför av stor vikt att skyddade kunder i Sverige omfattar så få gasanvändare som möjligt samtidigt som samtliga konsumenter omfattas, för att Sverige ska kunna fullgöra gasförsörjningsförordningens minimikrav.

Minimikraven i artikel 8 är för svenska förhållanden högt ställda då Sverige är helt beroende av fungerande gasleveranser från Danmark. Vid störningar i denna tillförsel får Sverige förlita sig på lagret Skallen i kombination med att snabbt minska leveranser till andra slutförbrukare än skyddade kunder. I syfte att leva upp till gasförsörjningsförordningens krav är det sannolikt viktigt att Sverige har möjlighet att upprätta gemensamma planer med Danmark. Det är också viktigt att den behöriga myndighetens planer är väl förankrade hos naturgasföretagen, vilka snabbt måste agera om kris skulle uppstå. Ett nära samarbete måste således upprättas mellan den behöriga myndigheten och naturgasföretagen. Med den tydligare roll- och ansvarsfördelning som följer av att Statens energimyndighet utses till behörig myndighet och att Swedegas AB utses till systembalansansvarig aktör, erhålls färre och kortare beslutsvägar med bättre beredskap och kortare reaktionstider för säkerställandet av försörjningen till skyddade kunder.

Ett problem vid säkerställandet av gasförsörjningstryggheten är att den behöriga myndigheten inte har tillgång till någon driftcentral för naturgassystemet och därför inte kan övervaka försörjningen. Mot bakgrund av detta är det nödvändigt att Statens energimyndighet kan delegera operativa uppgifter till den systembalansansvarige, vilken enligt utredningens förslag även är en transmissionsnätsoperatör.

Utredningen tolkar gasförsörjningsförordningen som att kommissionen emellertid kan kräva viss information specifikt av den behöriga myndigheten i händelse av en kris. Mot bakgrund av detta bedömer utredningen att kommunikationen med kommissionen, som enligt gasförsörjningsförordningen åligger den behöriga myndigheten, inte ska delegeras till någon annan. Det är därför

sannolikt nödvändigt att Statens energimyndighet måste upprätta någon form av jourberedskap för att kunna sköta kommunikationen med kommissionen utanför ordinarie kontorstid när så krävs. Hur detta sker anser utredningen vara en fråga att hanteras av Statens energimyndighet. Utredningen betraktar detta som en direkt konsekvens av säkerställandet av gasförsörjningsförordningens tillämpning i Sverige.

Att införa en ordning för tjänsteman i beredskap hos Statens energimyndighet i syfte att säkerställa kommunikationen med kommissionen i händelse av kris är förenat med kostnader. Så länge någon kris inte utlyses utgörs den största kostnaden sannolikt av utbildningsinsatser i syfte att erhålla erforderligt antal tjänstemän för att kunna upprätthålla kontinuerlig beredskap. I praktiken innebär detta att minst en tjänsteman med kort varsel ska kunna träda i tjänst under dygnets alla timmar genom upprättande av ett rullande beredskapsschema. Kostnaden för denna beredskap bör täckas av försörjningstrygghetsavgiften vilken utredningen föreslår oavkortat ska gå till Statens energimyndighet. Försörjningstrygghetsavgiftens storlek är en fråga att hanteras av regeringen och Statens energimyndighet.

6.5 Konsekvenser för små och stora företag samt konsumenter

6.5.1 Konsekvenser för små företag med anledning av utredningens förslag

Enligt kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 definieras ett litet företag som ett företag med färre än 50 anställda och en årsomsättning understigande 10 miljoner euro.

Bland de naturgasföretag som agerar på den svenska gasmarknaden finns det i dag inte något som ryms inom kategorin små företag. De slutförbrukare som ryms inom kategorin ovan berörs i olika omfattning av utredningens förslag, men till övervägande del endast indirekt. Detta beror på att föreslagna förändringar i det svenska regelverket träffar naturgasföretag och myndigheter. I bästa fall överförs en del av de positiva konsekvenserna av föreslagna förändringarna till de små slutförbrukarna och i sämsta fall överförs även en del av tänkbara negativa konsekvenser.

Effektivitetsvinster till följd av överföringen av systembalansansvaret kan således komma att föras vidare av den systembalansansvarige aktören Swedegas AB till de balansansvariga aktörerna. Dessa kan i sin tur föra effektivitetsvinsten vidare till gashandelsföretag vilka kan återföra effektivitetsvinsten i form av lägre pris till kund. En påverkan på gaspriset genom denna typ av återföring av effektivitetsvinster blir dock sannolikt marginell.

En tänkbar konsekvens som är mer konkret är att de små slutförbrukarnas nättariff kommer att påverkas beroende på vad som händer i fråga om ägandet av transmissionssystemet liksom avgränsningen mellan transmission och distribution. Nättariffen kan visserligen bli oförändrad. För små slutförbrukare tillhörande det norra kundkollektivet kan den även komma att öka med upp till cirka 65 procent, medan den för motsvarande slutförbrukare i det södra kundkollektivet kan minska med cirka 21 procent. Även om de tänkbara förändringarna procentuellt sett är stora behöver de inte innebära lika kännbara förändringar i absoluta tal. Med en förhållandevis liten gasförbrukning väntas tänkbara höjningar eller sänkningar av nättariffen innebära en begränsad påverkan på slutförbrukarens totala gaskostnad. I denna ligger även gaspriset, energiskatt, koldioxidskatt och moms. Resonemanget är inte ett försök att minska betydelsen av väl avvägda överföringstariffer utan snarare ett sätt att relatera dess inverkan till förbrukningens storlek.

Stora och hastiga ökning av överföringstarifferna kan emellertid inverka på de små slutförbrukarna såväl direkt som indirekt. I det fall en eller flera stora slutförbrukare väljer att minska sin naturgasförbrukning eller helt övergå till ett alternativt bränsle ökar kostnaden för överföring av gas för kvarvarande slutförbrukare i nätet. Denna indirekta höjning av nättariffen kan betraktas som ett större hot än risken för direkta höjningar till följd av en omstrukturering av nuvarande transmissionstariffer.

I likhet med återföringen av tänkbara effektivitetsvinster till små slutförbrukare kan en ökning av administrativa kostnader i samband med en justering av marknadsmodellen återföras till de små slutförbrukarna. En eventuell kostnadsökning till följd av en justerad marknadsmodell torde dock återföras via nätägarnas nättariffer, medan eventuella sammanlagringsvinster genom gashandelsföretagens kapacitetsbokningar torde återföras genom ett lägre gaspris. Eftersom utredningen inte föreslår någon justering av

marknadsmodellen uteblir såväl ökade administrativa kostnader som tänkbara sänkningar av gaspriset.

När det gäller försörjningstryggheten för gas ligger tyngdpunkten på att säkerställa gasförsörjningen till skyddade kunder. Små företag omfattas inte av begreppet skyddade kunder. En kraftigt skärpt försörjningsnorm i kombination med tydligare roll- och ansvarsfördelning kan vid en krissituation vara till de små företagens nackdel jämfört med tidigare. Detta beror på att marknadsaktörerna fortsättningsvis sannolikt kommer att ha bättre förutsättningar och ett tydligare incitament att snabbare säkerställa gasleveranserna till hushållskunderna. Vid ett eventuellt avbrott i tillförseln av gas till Sverige väntas därför hushållskunderna skyddas på bekostnad av gasförsörjningen till näringsidkare, oavsett förbrukning.

6.5.2 Konsekvenser för stora företag med anledning av utredningens förslag

Med stora företag avser utredningen alla företag som är större än de små företagen. De beskrivna konsekvenserna för små företag ovan gäller i allt väsentligt även för stora företag. Skillnaden är att dessa utgörs av såväl naturgasföretag som av slutförbrukare och att konsekvenserna kan få betydligt större effekt, såväl positiv som negativ, än för de små slutförbrukarna.

För de stora slutförbrukarna anslutna till det svenska naturgas-systemet leder tänkbara förändringar av tariffnivån i transmissionssystemet till konsekvenser med stor inverkan på framtida konkurrenskraft. En stabil gasförsörjning till konkurrenskraftig kostnad utgör ett grundläggande ramvillkor för den industriella verksamheten. För energi- och kapitalintensiv verksamhet är det även viktigt med stabilitet och förutsebarhet i marknadens spelregler. Väsentliga förändringar av spelreglerna påverkar gjorda långsiktiga investeringar och kan även utgöra hinder för framtida tillväxt. En utebliven sänkning av transmissionstariffen kan därför av stora slutförbrukare i den södra delen uppfattas lika negativt som en höjning av transmissionstariffen i norr.

Det är i sammanhanget viktigt att understryka att de beräkningar av svenska överföringskostnader som gjorts av konsultföretaget Pöyry Management Consulting är schematiska. Beräkningarna utgår från genomsnittsvärden från de uppgifter som

nätföretagen lämnar i sin årliga särredovisning till Energimarknadsinspektionen. Det råder dock en stor skillnad mellan det överföringspris som en industrikund betalar jämfört med t.ex. en hushållskund. För de fem typer av industrikunder som omfattas av SCB:s statistik låg den genomsnittliga svenska överföringskostnaden den 1 januari 2011 i intervallet 3–17 öre/kWh exklusive moms. Detta kan jämföras med de tre typer av hushållskunder som omfattas av statistiken, vars överföringskostnad återfinns i intervallet 25–68 öre/kWh inklusive moms.

Vid sidan av de redovisade scenariernas tänkbara effekter har tariffernas konstruktion och beräkningsgrunder en stor betydelse för slutförbrukarnas totala kostnad för gas.

6.5.3 Konsekvenser för konsumenter med anledning av utredningens förslag

De beskrivna konsekvenserna för små företag ovan gäller i allt väsentligt även för konsumenter. Konsekvenserna bedöms emellertid få betydligt mindre effekt, såväl positiv som negativ, än för de små och stora företagen. Detta har en direkt koppling till gasförbrukningens storlek, vilken för konsumenter normalt sett är betydligt mindre än företagens.

Konsumenter omfattas liksom tidigare av definitionen av skyddade kunder. Genom gasförsörjningsförordningens försörjningsnorm har emellertid kraven på försörjning av skyddade kunder i händelse av kris ökat markant jämfört med tidigare. I händelse av en störning i gasförsörjningen kommer därför leveranser av gas till andra slutförbrukare än skyddade kunder sannolikt att inskränkas eller avbrytas snabbare än tidigare. Detta är till fördel för konsumenterna.

Det finns starka skäl som talar för att bostadsrättsinnehavare bör omfattas av begreppet skyddade kunder. I fråga om den fysiska överföringen av gas är det emellertid inte möjligt att skilja mellan bostadsrättsföreningar och fastighetsbolags hyresfastigheter. Vid en krissituation med behov av en snabb reducering av den samlade gasförbrukningen kan därför bostadsrättsföreningar komma att hanteras i likhet med fastighetsbolag. Detta är till nackdel för bostadsrättsinnehavare som inte är spiskunder. Att utvidga begreppet skyddade kunder till att omfatta såväl bostadsrättsföreningar som fastighetsbolag bidrar dock inte till en ökad

försörjningstrygghet för gas. Sannolikt kan situationen för bostadsrättsinnehavare förbättras endast genom åtgärder för att förbättra tillgången på gas vid en krissituation, t.ex. genom ökad inhemsk biogasproduktion och/eller LNG-anläggningar. Dessa åtgärder är emellertid förenade med stora kostnader vilket kommer att avspeglas i högre kostnader för kundkollektivet i den mån de genomförs.

7 Författningskommentar

7.1 Förslag till ny lag om trygg naturgasförsörjning

Lag om trygg naturgasförsörjning

1 § I denna lag finns bestämmelser om trygg naturgasförsörjning. Bestämmelser om trygg naturgasförsörjning finns också i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 10 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG.

Paragrafen anger tillämpningsområdet för lagen. Förutom bestämmelserna i lagen anges det att det också finns bestämmelser i förordning (EU) nr 994/2010.

Överväganden finns i avsnitt 5.5.7.

2 § Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i naturgaslagen (2005:403).

Paragrafen anger genom hänvisningen till naturgaslagen (2005:403) att de termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i naturgaslagen.

3 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara behörig myndighet enligt förordning (EU) nr 994/2010.

I paragrafen finns en upplysning om att regeringen utser vilken myndighet som ska vara behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen. Regeringen har även tidigare utsett vilken myndighet som ska ansvara för trygg gasförsörjning och utöva tillsyn över samma frågor, men det har inte kommit till uttryck så direkt som i den föreslagna 3 §.

Överväganden finns i avsnitt 5.5.7.

4 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner).

Av paragrafen, som saknar motsvarighet i den gamla naturgaslagen, framgår det att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta både en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet. Detta kallas företagsplaner. Skyldigheten för ett företag att upprätta en företagsplan följer således av regeringens föreskrift i lämplig förordning, eller av myndighetens föreskrift för det fall regeringen delegerar föreskriftsmöjligheten till den behöriga myndigheten.

Föreskrifterna kan bland annat ange vad företagsplanerna ska innehålla. Uppgifterna i en företagsplan kommer att utgöra värdefull information för den behöriga myndigheten, liksom vid myndighetens upprättande av de planer som följer av gasförsörjningsförordningen. Det föreligger inte någon skyldighet att upprätta företagsplaner enligt gasförsörjningsförordningen.

Övervägandena redovisas i avsnitt 5.5.9 och 5.5.21.

5 § Den behöriga myndigheten får överlämna åt den systembalansansvarige att utlysa krisnivåer enligt artikel 10.3 i förordning (EU) nr 994/2010. När den systembalansansvarige utlyser någon av de krisnivåer som anges i nämnda punkt, ska den omedelbart informera den behöriga myndigheten om detta och förse myndigheten med all nödvändig information.

Enligt paragrafen föreslås den behöriga myndigheten kunna överlämna åt den systembalansansvarige att utföra uppgifter som den behöriga myndigheten egentligen ska göra enligt artikel 10.3 i gasförsörjningsförordningen. Eftersom artikel 2.2. i gasförsörjningsförordningen inte innehåller några materiella bestämmelser har Sverige möjlighet att reglera vad som kan överlämnas i nationell rätt. Enligt regeringsformen 12 kap. 4 § ska ett överlämnande göras i lag.

Enligt gasförsörjningsförordningens artikel 2.2 får en medlemsstat tillåta den behöriga myndigheten att delegera specifika uppgifter till andra organ. Med specifika uppgifter avses uppgifter som anges i gasförsörjningsförordningen. Av planerna ska noga

framgå vilka uppgifter som delegeras. Med andra organ åsyftas andra myndigheter men även privata rättssubjekt. I Sverige skulle en delegering till den systembalansansvarige vara möjlig. Delegationsrätten avser uppgifter som den behöriga myndigheten enligt gasförsörjningsförordningen måste vidta eller se till att de vidtas. De uppgifter som den behöriga myndigheten bör kunna överlämna är utlysande av krisnivåer och kris enligt gasförsörjningsförordningens artikel 10.3. Även om en uppgift överlämnas åt den systembalansansvarige ska all kommunikation med kommissionen skötas genom den behöriga myndighetens försorg, vilket framgår på så sätt att den behöriga myndigheten omedelbart ska få nödvändig information för att kunna meddela kommissionen enligt gasförsörjningsförordningens artikel 10.5–6.

Överväganden finns i avsnitt 5.5.21.

6 § Den behöriga myndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av
1. denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och
2. förordning (EU) nr 994/2010 och de planer som upprättas enligt förordningen.

Paragrafen reglerar att den behöriga myndigheten också är tillsynsmyndighet för gasförsörjningen. Tillsynen omfattar lagen om trygg naturgasförsörjning och föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i lagen samt gasförsörjningsförordningen. Således omfattas lagen om trygg naturgasförsörjning, förordningen om trygg naturgasförsörjning, myndighetsföreskrifter meddelade med stöd i lagen om trygg naturgasförsörjning och gasförsörjningsförordningen av den behöriga myndighetens tillsyn. Överväganden återfinns i avsnitt 5.6.1

7 § Den behöriga myndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten, får meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att den behöriga myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag och förordning (EU) nr 994/2010.

Enligt paragrafens första stycke har den behöriga myndigheten rätt att få ta del av de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för att kunna utöva tillsyn. Den behöriga myndigheten får begära handlingar eller upplysningar. För att kunna fullgöra

uppdraget att utöva tillsyn över bestämmelser meddelade med stöd i lagen om trygg naturgasförsörjning är det mycket viktigt att myndigheten får den information den behöver.

Paragrafens *andra stycke* reglerar regeringens möjlighet att meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att den behöriga myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag och gasförsörjningsförordningen. Regeringen kan även välja att bemyndiga den behöriga myndigheten att utfärda föreskrifter.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.1.

8 § Den behöriga myndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

Enligt paragrafen får den behöriga myndigheten meddela de förelägganden som behövs för att säkerställa efterlevnaden av de bestämmelser som omfattas av tillsynen. Den behöriga myndigheten kan till exempel förelägga ett naturgasföretag att vidta rättelse om någon bestämmelse inte skulle följas. Ett föreläggande får förenas med vite. Möjligheten att förelägga omfattar också begäran om handlingar enligt 7 §.

Enligt paragrafens *andra stycke* gäller ett föreläggande som huvudregel omedelbart. Detta medför att ett föreläggande gäller även om det överklagas. Den behöriga myndigheten kan välja att besluta att ett föreläggande inte ska gälla omedelbart.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.1.

9 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten får meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt enligt förordning (EU) nr 994/2010.

I paragrafen ges regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, den behöriga myndigheten en rätt att meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt lagen. Föreskrifter om avgifter får även meddelas enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen om

trygg naturgasförsörjning. Tidigare hade den systemansvariga myndigheten motsvarande möjlighet.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.3.

10 § Ett beslut av den behöriga myndigheten om förelägganden enligt 8 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Av paragrafen framkommer det att den behöriga myndighetens beslut om förelägganden enligt 8 § kan överklagas hos förvaltningsdomstol, det vill säga i första instans förvaltningsrätt. Som tidigare gäller att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.2.

7.2 Förslag till förordning om trygg naturgasförsörjning

1 § Denna förordning kompletterar bestämmelserna i lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning. Bestämmelser om trygg naturgasförsörjning finns också i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 10 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG.

Paragrafen anger förordningens tillämpningsområde genom att ange att förordningen kompletterar lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning samt ange att bestämmelser också återfinns i gasförsörjningsförordningen, som är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater.

2 § De termer och uttryck som används i förordningen har samma innebörd som i lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning.

I paragrafen anges det att de termer och uttryck som används i förordningen har samma innebörd som i lagen om trygg naturgasförsörjning. Den hänvisar i sin tur till naturgaslagen (2005:403).

3 § Statens energimyndighet är behörig myndighet enligt lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning och förordning (EU) nr 994/2010.

Energimyndigheten pekas här ut som behörig myndighet enligt lagen om trygg naturgasförsörjning och enligt gasförsörjningsförordningen.

4 § Statens energimyndighet får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner).

Statens energimyndighet får samarbeta med andra medlemsstaters behöriga myndigheter och upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och gemensamma krisplaner enligt förordning (EU) nr 994/2010.

Av paragrafen framgår det att regeringen medger att Energimyndigheten får meddela föreskrifter om företagsplanerna. Föreskriftsrätten avser till exempel vad företagsplanerna ska innehålla, hur ofta de ska uppdateras och vilka uppgifter ett företag måste meddela Energimyndigheten.

Andra stycket handlar om gemensamma planer. Gasförsörjningsförordningen medger i artikel 4.3 att behöriga myndigheter får upprätta gemensamma planer med andra medlemsstaters behöriga myndigheter. Sverige har i dag endast en tillförselledning för gas från Danmark. Det framstår därför som lämpligt att den behöriga myndigheten upprättar gemensamma planer med Danmarks behöriga myndighet. Således ges Energimyndigheten som behörig myndighet rätt att samarbeta med och upprätta gemensamma planer med andra medlemsstaters behöriga myndigheter om Energimyndigheten anser det vara lämpligt.

En gemensam krisplan förutsätter troligen ett nära samarbete och gemensamt agerande mellan de behöriga myndigheterna, men ett överlämnande av beslutanderätt på så sätt som regeringsformen avser bedöms inte vara aktuellt eller kunna uppstå. Vid upprättande av eventuella gemensamma planer får Energimyndigheten utforma planerna med hänsyn till ovanstående på ett lämpligt sätt.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.9.

5 § Statens energimyndighet får meddela föreskrifter om insamling av de uppgifter som behövs för att fullgöra sitt uppdrag som behörig myndighet enligt lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning och förordning (EU) nr 994/2010.

Enligt paragrafens utformning ges Energimyndigheten en rätt att utfärda de föreskrifter som myndigheten anser behövas för att erhålla nödvändig information för fullgörandet av uppdraget som behörig myndighet. Eftersom Energimyndigheten är behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen och förordningen är relativt detaljerad framstår det som väl avvägt med en omfattande föreskriftsrätt.

Överväganden finns i avsnitt 5.6.1.

7.3 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

7 kap. Systembalansansvar

1 § Regeringen ska utse en juridisk person eller myndighet att ha det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella naturgassystemet (systembalansansvarig).

Regeringen får meddela föreskrifter om den systembalansansvariges uppgifter.

Regeringen ska utse en myndighet eller juridisk person som ska ansvara för den kortsiktiga balansen i det svenska naturgassystemet. Uppgiften utförs i dag av Svenska kraftnät, men ska istället kunna utföras av ett företag eller av en annan myndighet. Istället för systemansvarig myndighet är benämningen systembalansansvarig. Det finns inget krav på att en systembalansansvarig också ska vara transmissionsnätsoperatör. Behovet av en systembalansansvarig följer av att det kan finnas fler än en transmissionsnätsoperatör och därför är det lämpligt att det som komplement finns en aktör som har ett övergripande balansansvar för det nationella naturgasnätet.

I det *andra stycket*, som är nytt, ges regeringen en rätt att meddela föreskrifter om den systembalansansvariges uppgifter. Eftersom den systembalansansvarige kan komma att vara en privat

aktör ges regeringen möjlighet att reglera den systembalansansvariges uppgifter om det skulle behövas.

Överväganden återfinns i avsnitt 5.2.4.

3 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för dem som bedriver överföring av naturgas att till den systembalansansvarige lämna de uppgifter som behövs för utövandet av systembalansansvaret.

Paragrafens första stycke upphävs då det till följd av att föreskriftsrätten tidigare aldrig utnyttjats inte kan anses finnas behov av föreskrifter om skyldigheter för dem som ingått balansavtal. Istället kan eventuella skyldigheter regleras i balansavtalet.

Det kvarvarande stycket ändras på så sätt att tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, istället för den systemansvariga myndigheten får möjlighet att utfärda föreskrifter, eftersom den systembalansansvarige kan komma att vara ett företag som inte kan utfärda myndighetsföreskrifter. Det bedöms fortfarande föreligga ett behov av föreskrifter i syfte att reglera hur uppgiftsskyldigheten ska fullgöras.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.4.

4 § En leverantör av naturgas får bara leverera naturgas i uttagspunkter för vilka leverantören eller någon annan, gentemot den systembalansansvarige, har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella naturgassystemet tillförs lika mycket naturgas som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande ska göras genom ett avtal med den systembalansansvarige (balansavtal).

Första stycket tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 7 a § första stycket.

Med uttagspunkt avses därvid den punkt där en gasförbrukare, enligt avtal med innehavaren av naturgasledning, tar ut naturgas för förbrukning.

Paragrafens första stycke ändras på så sätt att den systemansvariga myndigheten byts ut till den systembalansansvarige. Ett balansavtal ska således ingås med den systembalansansvarige. Andra och tredje styckena berörs inte av några ändringar.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.3.

5 § Villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren uppfyller kraven enligt första stycket.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I huvudsak är det paragrafens *andra stycke* som omfattas av ändringar, då balansavtalets villkor måste godkännas av tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, innan den systembalansansvarige får ingå ett balansavtal. I dagsläget finns det 4 balansansvariga på den svenska marknaden och Svenska kraftnät har upprättat ett standardavtal. Således är det i praktiken ett avtal som i dag skulle komma att godkännas innan det ingås med de balansansvariga. Mot den bakgrunden framstår det som att ett krav på att tillsynsmyndigheten ska godkänna balansavtalet är väl avvägt och rimligt, trots att det inledningsvis kan bli fråga om avtalsperioder på ett år och därmed fler godkännanden som krävs. Vidare framstår det som rimligt att tillsynsmyndigheten ska godkänna avtalen i förväg då den systembalansansvarige kommer att kunna vara en privat aktör. Genom förhandsgranskningen möjliggörs en effektiv tillsyn över den privata aktören. Liksom tidigare krävs att villkoren i balansavtalet uppfyller kraven på att vara objektiva och icke-diskriminerande.

EU håller för närvarande på att ta fram gemensamma riktlinjer för balansering (ENTSOG Early Thoughts on Market-Based Balancing Rules). Detta kan komma att påverka balansavtalets framtida utformning.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.6.

6 § *Den systembalansansvarige ska offentliggöra de villkor som tillämpas i balansavtalen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om dessa villkor.*

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

Första stycket ändras endast på så sätt att den systemansvariga myndigheten byts ut till den systembalansansvarige.

7 § När den systembalansansvarige får kännedom om att ett avtal med den systembalansansvarige om balansansvar enligt 4 § första stycket ska upphöra att gälla, ska den systembalansansvarige utan dröjsmål underrätta de innehavare av naturgasledning på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Ledningsinnehavarna ska utan dröjsmål underrätta berörda leverantörer av naturgas.

När någon, som i ett avtal med en leverantör av naturgas har åtagit sig balansansvaret i de uttagspunkter där leverantören levererar naturgas, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den systembalansansvarige och de innehavare av naturgasledning på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret sålunda kommer att upphöra att gälla. Innehavarna av naturgasledning ska utan dröjsmål underrätta leverantören av naturgas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheten enligt första och andra styckena.

Paragrafen ändras endast på så sätt att den systemansvariga myndigheten byts ut till den systembalansansvarige.

9 § Den som övertar balansansvaret i en naturgasförbrukares uttagspunkt efter en anmälan enligt 8 § första stycket får göra det från och med den dag då naturgasleverantören övertar leveranserna.

I andra fall får balansansvaret bara övertas från och med den första dagen i en kalendermånad. Den leverantör som enligt 7 d § är leveransskyldig i uttagspunkten ska enligt de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar underrätta innehavaren av naturgasledning om övertagandet senast en månad innan det ska ske.

Den systembalansansvarige får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagspunkt ska börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

En innehavare av naturgasledning som tar emot en anmälan enligt andra stycket ska sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten.

Andra stycket ändras på så sätt att den systembalansansvarige myndigheten byts ut till den systembalansansvarige.

10 § Den som bedriver överföring av naturgas ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer hålla den systembalansansvarige underrättad om byte av balansansvarig enligt 7 b § första och tredje styckena, 7 c § första stycket och 9 §. Den som bedriver överföring av naturgas ska dessutom hålla den systembalansansvarige underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för dennes egna inköp.

Paragrafen ändras på så sätt att alla som bedriver överföring av naturgas ska meddela den systembalansansvarige om byte av balansansvarig. Vidare ska alla som bedriver överföring hålla den systembalansansvarige underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för företagets eget inköp av gas.

11 § Den systembalansansvarige ska svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten meddelar.

Paragrafen ändras på så sätt att den systemansvariga myndigheten byts ut till den systembalansansvarige. Istället för den systemansvariga myndigheten får tillsynsmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) meddela föreskrifter.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.7.

12 § En leverantör av naturgas som har levererat gas till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska vid den systembalansansvariges avräkning anses som balansansvarig i uttagspunkten. Ersättning ska betalas enligt de villkor som den systembalansansvarige tillämpar mot balansansvariga.

Paragrafen ändras endast på så sätt att den systemansvariga myndigheten byts ut till den systembalansansvarige.

10 kap. Tillsyn m.m.

1 § Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av 1. denna lag och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005.

Tillsynen omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 8 kap. med undantag för 13 – 20 §§ och inte heller efterlevnaden av bestämmelserna i 5 kap.

Paragrafen ändras på så sätt att tillsynsmyndigheten inte utövar tillsyn enligt trygg naturgasförsörjning, tidigare 8 a kap. Med tillsynsmyndighet avses i dag Energimarknadsinspektionen. Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av naturgaslagen, naturgasförordningen, föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av naturgaslagen och gasförordningen. Detta medför att en ökning av tillsynen sker då hela 7 kap. ska omfattas av tillsynen eftersom Svenska kraftnät ersätts av en systembalansansvarig som kan vara en juridisk person. Liksom tidigare undantas 5 kap. och delar av 8 kap. från tillsynen. Vidare utökas undantaget till att även omfatta gasförsörjningen som tidigare återfanns i 8 a kap. och nu istället regleras i lagen om trygg naturgasförsörjning med en egen tillsynsbestämmelse i den lagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.7.

4 § Tillsynsmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående att en innehavare av en naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning eller en systembalansansvarig inte följer bestämmelser som omfattas av myndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får tillsynsmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Paragrafens första stycke reglerar inom vilka tidsfrister tillsynsmyndigheten ska fatta beslut och ändas bara på så sätt att en systembalansansvarig läggs till i punkten 2 då Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över 7 kap. som reglerar systembalansansvar.

Paragrafens *sista stycke* upphävas då det inte kommer finnas någon systemansvarig myndighet längre. Överväganden finns i avsnitt 5.2.7.

11 kap. Övriga bestämmelser

4 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 5 § första stycket, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Överklagandebestämmelsen ändras på så sätt att beslut av den systemansvariga myndigheten tas bort. Paragrafen behandlar således bara tillsynsmyndighetens Energimarknadsinspektionens beslut framöver.

De beslut av tillsynsmyndigheten som ska vara överklagbara kvarstår som tidigare, med undantaget att beslut om ersättning enligt 7 kap. 2 § utgår helt. Detta eftersom beordringsrätten till följd av gasförsörjningsförordningen tas bort och det då saknas beslut enligt 7 kap. 2 §.

Det saknas skäl att i övrigt ändra på rätten att överklaga beslut enligt naturgaslagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.2.7.

7.4 Förslag till förordning om ändring i naturgasförordning (2006:1043)

Rubriken närmast före 21 § , Övergripande systemansvar, ändras till Systembalansansvar

21 § Swedegas AB ska vara systembalansansvarig enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403).

I paragrafen pekas Swedegas AB ut som systembalansansvarig enligt naturgaslagens 7 kap. 1 § istället för Svenska kraftnät. Regeringen har beslutat att möjliggöra en hantering av

systemansvaret i enlighet med gasmarknadsdirektivets sammanhållna lösning för systemansvar och transmission, TSO-lösning. En given förutsättning är att transmissionsnätet för gas även fortsättningsvis ska förvaltas i icke-statlig regi. Således föreslås Swedegas AB bli det sammanhållande organet med ansvar för balanseringen i det nationella gassystemet enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2006:1043).

Överväganden finns i avsnitt 5.2.5.

22 § Den som bedriver överföring av naturgas ska hålla Swedegas AB kontinuerligt underrättad om temperatur, tryck, flöde och ventillägen i mät- och reglerstationer och om sådana driftsstörningar som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

Den som bedriver överföring av naturgas ska också hålla Swedegas AB underrättad om volymen naturgas i ledningarna.

Den som bedriver överföring av naturgas ska utan dröjsmål underrätta Swedegas AB om sådana planerade åtgärder på de egna ledningarna som kan påverka driften av det svenska naturgassystemet.

Paragrafen ändras på så sätt att istället för att Svenska kraftnät ska hållas underrättad om olika saker ska istället Swedegas AB hållas underrättad på samma sätt. Skyldigheten att vidta åtgärder åvilar den som bedriver överföring, vilket uttrycks genom att den som bedriver överföring av naturgas ska hålla Swedegas AB underrättad om det som anges i paragrafen.

23 § Energimarknadsinspektionen får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 22 §.

Energimarknadsinspektionen får istället för Svenska kraftnät meddela föreskrifter om hur underrättelser enligt 22 § ska verkställas. Eftersom Swedegas AB är ett privat företag kan företaget själv inte utfärda föreskrifter om hur den information som företaget har rätt att få ska gå till. Istället får Energimarknadsinspektionen utfärda föreskrifter, vilket borde ske i samarbete med Swedegas AB så att informationslämnandet fungerar tillfredsställande i praktiken.

27 § Energimarknadsinspektionen får meddela närmare föreskrifter om underrättelser enligt 7 kap. 10 § naturgaslagen (2005:403).

Enligt paragrafen får Energimarknadsinspektionen i stället för Svenska kraftnät meddela föreskrifter enligt 7 kap. 10 § naturgaslagen, som reglerar hur ett byte av balansansvarig ska meddelas den systembalansansvarige.

34 § Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet enligt 1 kap. 9 § naturgaslagen (2005:403).

Av paragrafen framgår det att Energimarknadsinspektionen är den myndighet som utövar tillsyn enligt naturgaslagen. Bestämmelsen är ändrad på så sätt att Energimyndighetens tillsynsansvar enligt 8 a kap. naturgaslagen har tagits bort och istället återfinns motsvarande bestämmelse i förordningen om trygg naturgasförsörjning. Tillsynen för Energimarknadsinspektionen följer av naturgaslagen och naturgasförordningen som förut.

7.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

2 § Energimarknadsinspektionen ska särskilt samverka med

- 1. Konsumentverket och Konkurrensverket i frågor som rör kundfrågor och marknadsövervakning av de konkurrensutsatta energimarknaderna,*
- 2. Elsäkerhetsverket i frågor som rör leveranssäkerhet och överföringskvalitet i elnätet, och*
- 3. Affärsverket Svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el inom Norden och Europa.*

Av paragrafen framgår det vilka myndigheter Energimarknadsinspektionen särskilt ska samverka med. *Punkten 3* ändras på så sätt att Energimarknadsinspektionen ska samverka med Svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el. Således försvinner samrådet avseende naturgas eftersom Svenska kraftnät inte längre är systemansvarig myndighet för gas.

7.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät

2 § Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857) och 1 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet enligt elberedskapslagen (1997:288).

Paragrafen ändras på så sätt att systemansvaret för gas tas bort. Svenska kraftnät ska fortfarande vara systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857) men inte enligt naturgaslagen eller naturgasförordningen.

3 § Svenska kraftnät ska också

- 1. bygga ut stamnätet för el baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar,*
- 2. svara för tillsyn i frågor om driftsäkerhet hos det nationella elsystemet enligt ellagen (1997:857) och förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el,*
- 3. främja konkurrensen på elmarknaden,*
- 4. främja forskning, utveckling och demonstration av ny teknik av betydelse för verksamheten,*
- 5. svara för beredskapsplaneringen inom sitt verksamhetsområde under kris- eller krigsförhållanden,*
- 6. bedriva tjänsteexport inom sitt verksamhetsområde,*
- 7. främja dammsäkerheten i landet,*
- 8. bygga ut, installera och förvalta ledningar för elektronisk kommunikation, främst på stamnätet, samt upplåta nätkapacitet i dessa,*
- 9. svara för uppgifter som följer av att verket är kontoförande myndighet enligt lagen (2003:113) om elcertifikat,*
- 10. som kontoföringsmyndighet handlägga frågor om ursprungsgarantier enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el,*
- 11. bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och löpande förmedla information om effekttillgång till marknadens aktörer,*
- 12. inom sitt verksamhetsområde se till att möjligheterna att bygga ut förnybar elproduktion underlättas,*
- 16. årligen senast den 10 januari, den 10 april, den 10 juli samt den 10 oktober redovisa statistiska uppgifter om elimport från tredje land för föregående kvartal enligt Europaparlamentets och rådets direktiv*

2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54,
17. se till att de regelverk och rutiner som affärsverket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag,
18. inkassera kapacitetsavgifter,
19. delta i utvecklingen av regionala marknader för el inom Norden och EU,
20. ska delge Energimarknadsinspektionen resultatet av sin tillsyn över det nationella elsystemet driftssäkerhet, och
21. utföra de uppgifter som åligger den systemansvariga för överföringssystem för el i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2009/714/EG av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel.

Som en följd av att Svenska kraftnät inte längre ska vara systemansvarig myndighet för gas görs också ändringar i 3 §. Punkterna 13, 14 och 15 tas bort då de inte längre är aktuella då punkterna rör gas.

7.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet

2 § Statens energimyndighet ska

1. verka för rationell tillförsel, omvandling, distribution och användning av energi,
2. samordna arbetet med omställningen av energisystemet och verka för en ökad användning av förnybara energikällor, särskilt vindkraft,
3. inom sitt verksamhetsområde främja forskning, utveckling, demonstration, innovation, affärsutveckling och kommersialisering, marknadsintroduktion av ny teknik och nya tjänster samt nyttiggörande av resultat från sådan verksamhet,
4. vara behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG och fullgöra de uppgifter som följer av förordningen,
4 a. ansvara för att de marknadstester som avses i artikel 6.10 i förordning (EU) nr 994/2010 genomförs,
5. utarbeta underlag för utvärdering och omprövning av de samlade energipolitiska programmen,

6. bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och särskilt energiomvandlingens och energianvändningens inverkan på och betydelse för miljö och klimat samt näringslivets konkurrenskraft och den ekonomiska tillväxten,
7. följa den internationella utvecklingen inom verksamhetsområdet och främja svenskt deltagande i internationellt samarbete,
8. ansvara för officiell statistik i enlighet med vad som anges i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken,
9. bevaka att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 106/2008 av den 15 januari 2008 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning följs,
10. för Sveriges räkning, som nationell expertmyndighet för de projektbaserade mekanismerna gemensamt genomförande och ren utveckling, ansvara för att formellt godkänna klimatprojekt i enlighet med beslut 16/CP.7 och 17/CP.7 under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring,
11. inom sin verksamhet för en effektiv energianvändning, beakta behoven av funktionalitet, hanterbarhet och andra konsumentaspekter vid utformning av märkning och tekniska standarder samt vid provning av energianvändande utrustning,
12. ha ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet,
13. tillsammans med Naturvårdsverket delta i arbetet med att genomföra och föreslå förbättringar av systemet för handel med utsläppsrätter,
14. medverka i och förvärva utsläppsenheter från projekt inom ramen för Kyotoprotokollets projektbaserade flexibla mekanismer JI och CDM samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer upprättade under Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring eller inom ramen för beslutet om ansvarsfördelning inom EU,
15. medverka i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet med utgångspunkt i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete och i enlighet med prioriteringarna i En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013,
16. se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag, och
17. ha ett samlat ansvar för information och för att ta fram underlag i enlighet med vad som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG.

Paragrafens punkt 4 ändras så att Energimyndigheten pekas ut som behörig myndighet för gasförsörjningsförordningen och är ansvarigt för att fullgöra de uppgifter som följer av gasförsörjningsförordningen. Enligt övergångsbestämmelsen kan punkten 4 träda i kraft den 3 december 2011.

Paragrafen får också en ny punkt, 4 a, vari det framgår att Energimyndigheten har i uppdrag att ansvara för att de marknadstester som avses i artikel 6.10 i förordning (EU) nr 994/2010 genomförs.

17 § Statens energimyndighet ska bistå regeringen med att ta fram underlag till sådan rapportering som faller inom myndighetens ansvarsområde.

Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Paragrafens tredje stycke handlar om en årlig rapport som följer av gasmarknadsdirektivet. Eftersom gasförsörjningsförordningen upphäver nämnda direktiv och inte innehåller något krav på någon årlig rapport om naturgasförsörjningen utgår tredje stycket.

Övergångsbestämmelse

Denna förordning träder i kraft den x x 2012 utom i fråga om 2 § 4, som träder i kraft den 3 december 2011.

Till följd av att gasförsörjningsförordningen kräver att Sverige utser en behörig myndighet senast den 3 december 2011 införs en övergångsbestämmelse. 2 § punkten 4 föreslås träda i kraft den 3 december 2011. Övriga bestämmelser träder i kraft i samband med lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning.

7.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera den del av verksamheten vid Energimarknadsinspektionen som sker enligt naturgaslagen (2005:403) (tillsynsavgift) samt den del av verksamheten vid Statens energimyndighet (Energimyndigheten)

som sker enligt lagen (2012:xx) om trygg naturgasförsörjning (försörjningstrygghetsavgift).

Eftersom Svenska kraftnät inte längre ska vara involverad när det gäller naturgas tas Svenska kraftnät bort från paragrafen. Kvar blir då Energimarknadsinspektionen beträffande tillsynsavgift respektive Energimyndigheten beträffande försörjningstrygghetsavgiften. Avseende försörjningstrygghetsavgiften hänvisas istället för naturgaslagen 8 a kap. nu till lagen om trygg naturgasförsörjning.

8 § Försörjningstrygghetsavgiften ska betalas till Energimyndigheten.

Energimyndigheten ska lämna uppgift till den avgiftsskyldige om storleken av den försörjningstrygghetsavgift som ska betalas vid varje betalningstillfälle.

Som en följd av Svenska kraftnäts ändrade uppdrag måste även 8 § ändras. Försörjningstrygghetsavgiften ska istället betalas till Energimyndigheten. Tidigare delade Svenska kraftnät och Energimyndigheten avgiften lika. Eftersom Svenska kraftnät inte längre kommer att ha någon uppgift på den svenska naturgasmarknaden, bör försörjningstrygghetsavgiften justeras och oavkortat gå till Energimyndigheten. Avgiftens storlek får regeringen efter äskande från Energimyndigheten ta ställning till.

Paragrafens *andra stycke* ändras på så sätt att Energimyndigheten ska lämna de uppgifter till den avgiftsskyldige om storleken på försörjningstrygghetsavgiften som Svenska kraftnät tidigare skulle lämna.

Då Energimyndigheten inte förfogar över några naturgasledningar är inte volymerna överförd gas, som försörjningstrygghetsavgiften baseras på, känd för Energimyndigheten. Uppgifter om volym överförd gas får Energimyndigheten från Energimarknadsinspektionen enligt förordningens 10 §. Energimyndighetens möjligheter att meddela föreskrifter om hur informationen ska lämnas och innehållet i det samma följer av delegeringen i 5 § förordningen om trygg naturgasförsörjning.

10 § Den som är avgiftsskyldig enligt denna förordning ska senast en månad efter utgången av varje kvartal till Energimarknadsinspektionen rapportera den mängd naturgas som överförts i anslutningspunkten.

Energimarknadsinspektionen ska vidarebefordra uppgifter som lämnas enligt första stycket till Energimyndigheten.

Paragrafens *andra stycke* ändras på så sätt att uppgifterna som Energimarknadsinspektion ska vidarebefordra, ska vidarebefordras till Energimyndigheten istället för Svenska kraftnät. Genom Energimarknadsinspektionens vidarebefordrande av mängden överförda naturgas till Energimyndigheten kan Energimyndigheten kontrollera underlaget för avgiftsskyldigheten enligt 8 §.

12 § Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om hur överföring av naturgas ska rapporteras.

Samrådsskyldigheten med Svenska kraftnät tas bort men Energimarknadsinspektionens rätt att meddela föreskrifter om hur överföring av naturgas ska rapporteras kvarstår. När en myndighet tar fram föreskrifter är det brukligt att de som berörs av föreskrifterna får lämna synpunkter. Det framstår därmed inte som erforderligt att kräva i förordning att Energimarknadsinspektionen ska samråda med exempelvis Energimyndigheten innan föreskrifter om hur överföring av naturgas ska rapporteras.

Referenser

Den absoluta merparten av betänkandets referenser utgörs av EU:s rättsakter samt svenska lagar, förordningar och föreskrifter vilka namnges i respektive avsnitt. I de fall uppgifter har erhållits muntligen från utredningens sakkunniggrupp, referensgrupp eller externa källor framgår även detta av betänkandet genom hänvisning till branschen eller specifika aktörer. Övriga referenser utgörs av följande:

www.energinet.dk

Uppgifter om historisk och framtida kapacitet i Dragör Exit

www.energimyndigheten.se

Energiläget 2010, uppgift om total tillförd energi i Sverige 2009

www.eon.se

Uppgifter om nätavgift avseende transmission liksom nätavgiftsbestämmelser

www.scb.se

Nätpris för naturgas den 1 januari 2011 för industri- respektive hushållskunder

Svenska kraftnät respektive www.svk.se

Information om Svenska kraftnäts samlade verksamhet samt nuvarande systemansvarsverksamhet för gas

Uppgifter rörande balansavtal

Information om avgiftsmodell inom ENTSG

Historiska värmevärden

Samarbetsavtal mellan Energinet.dk och Svenska kraftnät respektive Swedegas AB

Swedegas AB respektive www.swedegas.se

Information om ledningslängd mellan Dragör och Klagshamn

Fördelning av medlemsavgift till ENTSG mellan Swedegas AB och Svenska kraftnät

Överföringsavtal mellan Swedegas AB och överföringskund med tillhörande bilagor

Särskilt yttrande

Av sakkunnige Hans Kreisel

Jag delar i stort utredningens förslag men vill lämna mitt särskilda yttrande inom följande område.

Utredningen har felaktigt likställt den definition av begreppet ”transmission” som har uppstått i samband med tariffsättningen under den gamla Naturgaslagen, med begreppet ”överföring” i det tredje gasmarknadsdirektivet. Det förra begreppet utgår från transport av gas genom en viss typ av rör medan det senare utgår från en aktörs funktion på marknaden. Konsekvensen för utredningstexten är bl.a. att E.ON Gas Sverige vid ett flertal tillfällen felaktigt betecknas som transmissionsnätsoperatör. Företagets samlade verksamhet kommer, enligt min uppfattning, att såväl enligt direktivets definition som enligt den för närvarande föreslagna svensk lagstiftningen till definitioner av transmission och distribution (Certifieringslagen) sannolikt kommer att betraktas som distributionsverksamhet.

Kommittédirektiv

**Framtida hantering av systemansvaret för gas
m.m.**

**Dir.
2010:60**

Beslut vid regeringssammanträde den 3 juni 2010

Sammanfattning

Utredaren ska

- följa det pågående arbetet inom EU med att utforma gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och lämna förslag till lagstiftning och de regelverk i övrigt som krävs för att genomföra det reviderade kapitel 3 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten,
- följa det pågående arbetet inom EU med att utforma gemensamma regler för försörjningstrygghet och i förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk i övrigt till Europaparlamentets och rådets förordning om en trygg gasförsörjning,
- identifiera nödvändiga förändringar och i förekommande fall föreslå anpassningar i lagstiftning och regelverk för att möjliggöra ett sammanhållet systemansvar under de krav på ägarmässig åtskillnad som anges i Europaparlamentets och rådets gasmarknadsdirektiv samt,
- utreda om den svenska marknadsmodellen för naturgas behöver anpassas för att harmonisera med gällande regelverk inom EU och, om utredaren finner det lämpligt, lämna förslag till sådana förändringar.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2011.

Bakgrund

Ett gemensamt europeiskt regelverk för energimarknaderna

Den 13 juli 2009 antogs det tredje inre marknads paketet för de europeiska energimarknaderna. Bestämmelserna följer upp den energihandlingsplan som antogs av de europeiska ministrarna den 8 och 9 mars 2007. Energihandlingsplanen framhöll behovet av att fullborda liberaliseringen av den inre marknaden för el och naturgas. Paketet bestod av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG¹, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG² (gasmarknadsdirektivet), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003³ (elförordningen), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005⁴ (gasförordningen) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter⁵. Direktiven ska vara genomförda i nationell lagstiftning senast den 3 mars 2011, med undantag för frågorna som rör åtskillnad och certifiering som ska vara genomförda senast den 3 mars 2012 respektive den 3 mars 2013. Förordningarna är bindande i sin helhet och direkt tillämpliga.

I de fem rättsakterna anges en rad bestämmelser för att stärka konkurrensen på el- och naturgasmarknaderna. Bland de mer centrala åtgärderna återfinns bestämmelser om en effektiv åtskillnad mellan transmissionsverksamhet respektive handel och produktion, dvs. den konkurrensutsatta marknaden. De nationella tillsynsmyndigheterna ska ges stärkt oberoende och mer harmoniserade befogenheter, liksom utökade uppgifter. Byrån för samarbete

¹ EUT L 211, 14.8.2009, s. 55 (Celex 32009L0072)

² EUT L 211, 14.8.2009, s. 94 (Celex 32009L0073)

³ EUT L 211, 14.8.2009, s. 15 (Celex 32009R0714)

⁴ EUT L 211, 14.8.2009, s. 36 (Celex 32009R0715)

⁵ EUT L 211, 14.8.2009, s. 1 (Celex 32009R0713)

mellan energitillsynsmyndigheter ges till uppgift att stärka tillsynen över marknaderna och agera som tvistelösare i vissa frågor som rör gränsöverskridande förbindelser, dvs. ledningar som sammankopplar minst två medlemsländer. Ytterligare åtgärder i syfte att förbättra marknadens funktion är inrättande av organ för europeiskt samarbete mellan transmissionsföretagen dels för el (benämnt ENTSO-E), dels för naturgas (benämnt ENTSO-G).

Det tredje gasmarknadsdirektivet är för närvarande under genomförande. Regeringen beslutade 16 april 2009 kommittédirektiv till en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att genomföra Europeiska gemenskapens reviderade el- och gasmarknadsdirektiv samt, i förekommande fall, lämna förslag till de anpassningar som föranleds av tillhörande el- och gasförordningar samt byråförordningen. Utredningen, som antagit namnet Nya el- och gasmarknadsutredningen (NELGA), redovisade sina bedömningar i betänkandet Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas Fortsatt europeisk harmonisering (SOU 2010:30).

En sammanhållen lösning för hantering av systemansvar och transmission

I sitt betänkande har NELGA lämnat förslag till de förändringar av regelverket som följer av det tredje inre marknadspaketet för energi.

Vad gäller systemansvaret på gasmarknaden och de åtskillnadsalternativ som gasmarknadsdirektivet medger för transmission anger utredningen att en lösning där systemansvaret i det svenska transmissionssystemet hanteras av en aktör skulle effektivisera den svenska naturgasmarknaden och samtidigt överensstämma med gasmarknadsdirektivets s.k. TSO-lösning. Även om utredningen bedömer att nuvarande ordning i Sverige, i vilken systemansvaret för naturgas hanteras av flera än en aktör, är förenlig med EU:s regelverk, anser utredningen att en sammanhållen lösning är den mest rationella och transparenta i strävan att finna en effektiv och långsiktigt hållbar hantering av systemansvaret för naturgas. En sådan lösning är enligt utredningens mening både motiverad och önskvärd.

Transmission och transmissionssystem

Med transmission avses överföring av naturgas genom ett nät som i huvudsak består av högtrycksledningar. Det svenska transmissionssystemet för naturgas består av en stamledning och ett antal grenledningar. Stamledningen utgår från gränspunkten mellan det svenska och danska naturgassystemet i Dragör.

Nuvarande ägarförhållanden i det svenska transmissionssystemet

Det svenska transmissionssystemet för naturgas ägs i dagsläget av två aktörer. När transmissionssystemet ursprungligen byggdes i mitten av 1980-talet ägdes det av en aktör. Utvecklingen har emellertid inneburit att ägandet delats och i dag ägs stamledningen av Swedegas AB, medan flertalet av de grenledningar som via mät- och reglerstationer förser de underliggande distributionsnäten med naturgas, ägs av E.ON Gas Sverige AB.

Såväl Swedegas AB som E.ON Gas Sverige AB kan betraktas som systemansvariga för transmissionssystem (TSO). E.ON Gas Sverige AB torde i dagsläget emellertid inte uppfylla det nya gasmarknadsdirektivets krav på ägarmässig åtskillnad. Detta innebär att E.ON Gas Sverige AB, till skillnad från Swedegas AB och givet att omständigheterna i stort är desamma, sannolikt inte kommer att uppfylla kraven för certifiering och därmed inte kommer att kunna agera som TSO inom ramen för det framtida regelverket.

Det delade ägandet av transmissionssystemet bedöms dessutom bidra till att skapa strukturella problem på den svenska naturgasmarknaden. Dubblerade funktioner, delat ansvar, parallella relationer till Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som har systemansvaret (balanshållningen i naturgasnäten), liksom flera led i överföringen av naturgas bidrar till ineffektivitet och en otydlig rollfördelning.

Den nuvarande svenska systemansvarslösningen

Regeringen uppdrog den 14 oktober 2004 åt Svenska kraftnät att göra de förberedelser som krävdes för att kunna fungera som systemansvarig för den svenska naturgasmarknaden. Svenska kraftnät trädde formellt in i rollen som systemansvarig i samband med

den partiella marknadsöppningen som ägde rum den 1 juli 2005. Lösningen ansågs som långsiktig och stabil samt mer neutral än en lösning med en privat aktör i rollen som systemansvarig.

Olika lösningar för transmissions- och systemansvar

I relation till gasmarknadsdirektivets möjliga lösningar för åtskillnad mellan överföring respektive produktion och handel avviker den svenska systemansvarslösningen från normen. Av artikel 1 sista stycket gasförordningen framgår att medlemsstaterna får inrätta ett organ i enlighet med gasmarknadsdirektivet, vilket ska genomföra en eller flera av de uppgifter som brukar handhas av den systemansvariga för överföringssystemet. Väljer en medlemsstat att lyfta ut en eller fler uppgifter ur systemansvaret för att lägga dessa på ett annat organ, gäller motsvarande krav på detta organ. Organet ska vara föremål för certifiering enligt artikel 3 i gasförordningen och utses i enlighet med artikel 10 i gasmarknadsdirektivet.

Sverige kan således välja att fortsätta tillämpa en ordning som innebär att systemansvaret för naturgas hanteras av fler än en aktör. Mot bakgrund av de nackdelar som denna systemansvarslösning innebär betraktar emellertid NELGA en sådan ordning som problematisk på längre sikt.

Det delade systemansvaret bedöms av NELGA i viss mån bidra till att skapa strukturella problem, i likhet med det delade ägandet av transmissionssystemet. Även om det delade systemansvaret kan bidra till åtskillnad och oberoende, bidrar det samtidigt till en form av åtskillnad som inte är önskvärd. En åtskillnad i ansvar mellan de aktörer som tillsammans ska hantera det övergripande ansvaret bidrar till en oklarhet om vem som faktiskt har ansvaret i varje given situation.

En konsekvens av den nuvarande lösningen är att ingen av de tre aktörer som i dagsläget utför delar av den systemansvariges uppgifter har det mandat som krävs för att fullt ut agera som en TSO. Detta förhållande bidrar till att skapa en otydlighet för Sverige i landets relation till övriga medlemsstater inom EU. Denna otydlighet ställs sannolikt på sin spets i situationer som kräver snabba beslut, t.ex. nödförsörjningslägen. I dessa situationer kan ett tydligt mandat och korta beslutsvägar vara avgörande för den svenska försörjningstryggheten för naturgas. I 8 a kap. naturgaslagen (2005:403) finns bestämmelser enligt rådets direktiv 2004/67/EG

av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning⁶ (gasförsörjningsdirektivet) vars syfte är att trygga naturgasförsörjningen. Bestämmelserna syftar till att tydliggöra uppgifter och rollfördelning mellan marknadens aktörer i händelse av en krissituation. Regelverket för detta, som för närvarande är under revidering (se nedan), är nödvändigt oavsett vilken systemansvarslösning som tillämpas. Det är dock troligt att reglernas tillämpning i praktiken skulle underlättas om Sverige väljer att tillämpa ett sammanhållet systemansvar.

Svenska marknadsmodellen för naturgas

Den svenska naturgasmarknaden öppnades successivt för konkurrens mellan åren 2000 och 2007. Inför skapandet av den nya marknadsplattformen för naturgas diskuterades två olika marknadsmodeller. Den ena, som har stora likheter med den modell som tillämpas på den svenska elmarknaden, har kommit att kallas *elmodellen*. Den andra modellen, som i olika varianter tillämpas i de flesta av EU:s medlemsstater, kallas i Sverige för *shippermodellen*.

Båda marknadsmodellerna inrymmer såväl fördelar som nackdelar för marknadens funktion. Inför öppningen av den svenska naturgasmarknaden ansågs emellertid elmodellen vara det mest rationella valet för den svenska naturgasmarknaden. Avregleringen av den svenska elmarknaden genomfördes den 1 januari 1996. Elmodellen var därför väl känd hos såväl myndigheter som branschaktörer vid tiden för naturgasmarknadens avreglering. Elmodellen ansågs dessutom fungera väl. Flertalet av de svenska naturgasföretagen var, och är fortfarande, verksamma även på den svenska elmarknaden. Sammantaget bidrog detta till ett brett stöd för elmodellen.

En av de grundläggande skillnaderna mellan modellerna är hanteringen av kapacitetsbokningar i transmissionsnätet. Enligt den svenska naturgasmarknadens elmodell sker all bokning av kapacitet av slutförbrukarna genom nätägarnas försorg, dvs. inom ramen för den reglerade monopolverksamheten. I shippermodellen görs kapacitetsbokningar i transmissionsnätet av s.k. shippers, dvs. gashandelsföretag, inom ramen för den konkurrensutsatta handelsverksamheten.

⁶ EUT L 127, 29.4.2004, s.92 (Celex 32004L0067)

Ur ett nationellt svenskt perspektiv anses den svenska marknadsmodellen för gas fungera väl. För de naturgasföretag som är aktiva även på den svenska elmarknaden finns tydliga fördelar med att samma marknadsmodell tillämpas på bägge marknaderna. Likaså finns tydliga samordningsvinster för den nuvarande systemansvariga myndigheten Svenska kraftnät, som innehar motsvarande roll på den svenska elmarknaden.

Det tredje inre marknads paketet för energi innebär dock än tydligare krav på harmonisering mellan medlemsstaternas regelverk i syfte att fullborda den inre marknaden. Att nuvarande marknadsmodell bedöms fungera väl ur ett svenskt perspektiv innebär inte per definition att den är optimal sett ur ett vidare perspektiv. Med ett ökat fokus på regionalt och internationellt samarbete, inrättandet av byrån för samarbete mellan tillsynsmyndigheterna (ACER) och samarbetsorganisationerna för de systemansvariga organen Entso för gas (ENTSO-G) såsom följer av det tredje inre marknads paketet för energi kan det tänkas vara till nackdel för Sverige att tillämpa en marknadsmodell som i vissa delar inte harmoniserar med de modeller som tillämpas inom gemenskapen i övrigt. Ett exempel på detta är det kommande arbetet med att ta fram gemensamma nätföreskrifter inom ENTSO-G, där det för svensk del kan uppstå problem genom tillämpningen av en marknadsmodell som inte tillåter tillträde till nätet på samma villkor som inom övriga EU. Problemet har till viss del redan aktualiserats genom den kritik som EU-kommissionen har lämnat i en formell underrättelse till Sverige avseende efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 av den 28 september 2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten⁷. Denna förordning ingick i det andra inre marknads paketet.

Energimarknadsinspektionen har i sin tillsyn av Swedegas AB konstaterat att Swedegas i några fall inte till fullo kan vidta de åtgärder som följer av Förordning (EG) nr 1775/2005 på grund av den svenska naturgasmarknadsmodellen samt det delade systemansvar som i dag råder. Mot bakgrund av detta stöder Energimarknadsinspektionen att det utreds på vilket sätt den svenska marknadsmodellen och eventuellt det delade systemansvaret bör omarbetas för att bättre möjliggöra och tillgodose de krav som ställs i förordningen.

⁷ EUT L 289, 3.11.2005, s.1 (Celex 32005R1775).

Regeringen anser att det finns anledning att överväga en nyordning för systemansvar och transmission på den svenska gasmarknaden och att förutsättningarna för detta bör analyseras närmare. Naturgasen, som är ett fossilt och ändligt bränsle, kan ha betydelse under en omställningsperiod, och några planer på en utvidgad storskalig utbyggnad av naturgas till hushåll och företag är inte aktuella i Sverige. Den politiska inriktningen är att utbyggnaden av gasnätet även fortsättningsvis ska ske på kommersiella grunder. Det bör även ingå i detta arbete att närmare utreda om den svenska marknadsmodellen för naturgas behöver anpassas för att harmonisera med gällande regelverk inom EU. I det fall en anpassning av marknadsmodellen bedöms vara nödvändig, bör ett förslag lämnas till hur marknadsmodellen lämpligen anpassas.

Revidering av bilaga I till EU:s gasförordning

Arbete pågår för närvarande med att revidera kapitel 3 i bilaga I till gasförordningen. Arbetet bedrivs inom den föreskrivande kommittén under gasförordningen och syftar till att skärpa bindande riktlinjer i fråga om krav på transparens. Ändringarna väntas beslutas med en skriftlig procedur under våren 2010. Ikraftträdande planeras till årsskiftet 2010/2011.

Frågan har betydelse för fortsatt utredning av systemansvar och marknadsmodell på den svenska gasmarknaden.

Förordning om en trygg gasförsörjning

Kommissionen har lagt fram ett förslag till revidering av det nu gällande gasförsörjningsdirektivet (KOM (2009) 363). Kommissionen presenterade den 16 juli 2009 ett förslag till förordning som är bindande i sin helhet, direkt tillämplig i alla medlemsstater och som direkt involverar EU:s institutioner för att undvika förseningar med nationellt genomförande. Förordningen syftar till att bättre definiera roll- och ansvarsfördelning mellan gasindustrin, medlemsstaterna och EU:s institutioner.

Förslaget fokuserar på förebyggande åtgärder och krisberedskap. I förebyggande åtgärder ingår att den behöriga myndigheten ska göra en riskbedömning och ta fram en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan. Utifrån erfarenheterna från gaskrisen med

koppling till Ryssland och Ukraina i januari 2009 framstår inriktningen på förebyggande åtgärder och väl definierade krisberedskapsplaner, liksom förbättringar av transparens och fokus på marknadens funktion som naturliga åtgärder.

Vid rådsmötet (transport, telekommunikation och energi) den 31 maj 2010 presenterades en lägesrapport. Målsättningen är att förordningen, efter en första behandling, ska kunna antas under sommaren 2010.

Frågan har betydelse för en fortsatt utredning av utformningen av systemansvar och marknadsmodell på gasmarknaden.

Genomförande

Förordningen är bindande i sin helhet och direkt tillämplig i nationell lagstiftning. En riskbedömning ska dock göras senast 18 månader efter att förordningen trätt i kraft.

Uppdraget

Utredningsuppdraget består av två delar. I den första delen ska den framtida hanteringen av systemansvar och transmission av gas utredas. I den andra delen ska utredaren utreda marknadsmodellen på den svenska gasmarknaden.

Framtida hantering av systemansvar och transmission av naturgas

En särskild utredare ska se över formerna för en framtida hantering av systemansvaret för gas i Sverige. Syftet är att identifiera nödvändiga förändringar i det svenska regelverket för att möjliggöra en hantering av systemansvaret i enlighet med gasmarknadsdirektivets sammanhållna lösning för systemansvar och transmission (TSO).

Utredaren ska lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ordning där ansvaret för systembalans och transmission är sammanhållet inom ett organ och i förekommande fall, lämna förslag till de anpassningar som föranleds av gasförordningen samt gasförsörjningsförordningen. Utredaren ska även lämna förslag till hur en överföring av dagens systemansvarsverksamhet vid Svenska kraftnät till en ny aktör bör

genomföras. Utredaren ska utgå från att transmissionsnätet för gas även fortsättningsvis ska förvaltas i icke-statlig regi.

Utredaren ska bl.a. belysa

- konsekvenser för Svenska kraftnät av att gasverksamheten avvecklas,
- konsekvenser för naturgasmarknaden av att Svenska kraftnät upphör som systemansvarig myndighet,
- konsekvenser för Energimarknadsinspektionens tillsyn och
- konsekvenser för den svenska försörjningstryggheten för naturgas beroende på vald systemansvarslösning.

Den svenska marknadsmodellen för naturgas

I den andra delen av uppdraget ska utredaren göra en översyn av nu gällande regler för naturgasmarknaden i följande avseende.

På den svenska naturgasmarknaden råder en marknadsmodell som motsvarar den modell för systemansvar som gäller för elmarknaden. Med denna marknadsmodell och det delade systemansvar som i dag råder på naturgasmarknaden kan inte Sverige i alla delar uppfylla kraven enligt gasförordningen. Det är därför lämpligt att behandla frågeställningen om marknadsmodell i samband med den anpassning av naturgaslagen och regelverket i övrigt som behöver göras för att få ett sammanhållet ansvar för systembalans och transmission.

Utredaren ska därför utreda närmare om den svenska marknadsmodellen för naturgas behöver anpassas för att harmonisera med gällande regelverk inom EU. Om utredaren finner det lämpligt, ska förslag till ändrade bestämmelser på området lämnas samt, i förekommande fall, ge förslag till de anpassningar som föranleds av tillhörande gasförordningar.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska göra en konsekvensutredning av eventuella förslag och belysa effekterna av dessa. Därvid ska 14–15 a §§ i kommittéförordningen (1998:1474) tillämpas för att ange kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar.

Om utredaren föreslår åtgärder som innebär kostnadsökningar ska utredaren lämna förslag till hur dessa ska finansieras. Dessutom ska utredaren bedöma konsekvenserna för resursbehovet för tillsynen av naturgasmarknaden av de förslag som läggs fram. Utredaren ska även bedöma vilken miljöpåverkan som förslagen får om de genomförs. Utredaren ska inhämta synpunkter från Regelrådet när det gäller redovisning av förslagens konsekvenser för små företag.

Arbetets genomförande, tidsplan m.m.

Utredaren ska beakta vad som redovisats i betänkandet Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas (SOU 2010:30) och anförts i tillhörande remissvar.

Utredaren ska beakta relevant EU-rätt samt följa hur frågorna i uppdraget behandlas inom EU och i övriga nordiska länder.

Utredaren ska vid uppdragets genomförande samråda med de aktörer som i dagsläget delar på systemansvaret för naturgas, dvs. Svenska kraftnät, Swedegas AB och E.O.N Gas Sverige AB.

Utredaren ska beakta konsekvenser av ändringar i bilaga I till gasförordningen vilka väntas bli antagna under sommaren 2010.

Utredaren ska i fråga om försörjningstrygghet på EU:s naturgasmarknad följa det arbete som bedrivs med att formulera gemensamma regler för trygg gasförsörjning. Utredaren ska beakta de förslag till förändringar av gaslagstiftningen som föranleds av detta arbete.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2011.

(Näringsdepartementet)

Förordning (EG) nr 715/2009
av den 13 juli 2009

**EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING
(EG) Nr 715/2009**

av den 13 juli 2009

**om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och
om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005**

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) Nr 715/2009

av den 13 juli 2009

om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 95,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Den inre marknaden för naturgas som steg för steg har genomförts sedan 1999, syftar till att skapa faktiska valmöjligheter för alla kunder i gemenskapen, både enskilda medborgare och företag, nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna. Detta ska leda till ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser och högre kvalitet på tjänsterna samt bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.
- (2) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas ⁽⁴⁾ och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 av den 28 september 2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten ⁽⁵⁾ har i hög grad bidragit till att skapa en sådan inre marknad för naturgas.
- (3) Erfarenheterna från tillämpningen och övervakningen av den första versionen av riktlinjerna för god praxis, som forumet för europeiska tillsynsmyndigheter på gasområdet (Madridforumet) antog 2002, visar att de regler som fastställs i dessa riktlinjer måste vara rättsligt bindande för att verkligen tillämpas i alla medlemsstater och för att i praktiken ge en minimigaranti för lika villkor för marknadstillträde.

⁽¹⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 23.

⁽²⁾ EUT C 172, 5.7.2008, s. 55.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 9 juli 2008 (ännu ej offentliggjort i EUT), rådets gemensamma ståndpunkt av den 9 januari 2009 (EUT C 75 E, 31.3.2009, s. 38) och Europaparlamentets ståndpunkt av den 22 april 2009 (ännu ej offentliggjord i EUT). Rådets beslut av den 25 juni 2009.

⁽⁴⁾ EUT L 176, 15.7.2003, s. 57.

⁽⁵⁾ EUT L 289, 3.11.2005, s. 1.

(4) Madridforumet antog en andra version av de gemensamma reglerna med titeln "De andra riktlinjerna för god praxis" vid sitt möte den 24 och 25 september 2003, och syftet med denna förordning är att på grundval av dessa riktlinjer fastställa grundläggande principer och bestämmelser för tillträde till nätet och tjänster för tredjepartstillträde, hantering av överbelastning, transparens, balans och handel med kapacitetsrättigheter.

(5) Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas ⁽⁶⁾ medges ett kombinerat systemansvar för överföring och distribution. Enligt reglerna i denna förordning krävs därför ingen ändring av uppbyggnaden av de nationella överförings- och distributionssystem som överensstämmer med tillämpliga bestämmelser i det direktivet.

(6) Högtrycksrörledningar som kopplar lokala distributörer till gasnätet och som inte huvudsakligen används i samband med lokal distribution ingår i förordningens tillämpningsområde.

(7) Det måste anges enligt vilka kriterier avgifterna för nättillträde fastställs, så att det säkerställs att de fullt ut följer principerna om icke-diskriminering, uppfyller behoven för en väl fungerande inre marknad, tar full hänsyn till systemets funktionsduglighet och återspeglar de faktiska kostnaderna, i den utsträckning dessa kostnader motsvaras av sådana som effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörer har och är transparenta, samtidigt som en rimlig avkastning på investeringar tillgodoses, vid behov med hänsyn till tariffjämförelser av tillsynsmyndigheterna.

(8) Vid beräkning av tariffer för tillträde till nät är det viktigt att ta hänsyn till såväl faktiska kostnader, i den utsträckning dessa kostnader motsvaras av sådana som effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörer har och är transparenta, som till behovet av rimlig avkastning på investeringar och incitament till att uppföra ny infrastruktur, bland annat särskilda bestämmelser för nya investeringar enligt direktiv 2009/73/EG. I detta avseende, särskilt om verklig konkurrens råder mellan olika delar av systemet, kommer myndigheternas jämförelser mellan tarifferna att vara relevanta.

(9) Marknadsbaserade arrangemang, såsom auktioner, för att fastställa tarifferna måste vara förenliga med bestämmelserna i direktiv 2009/73/EG.

⁽⁶⁾ Se sidan 94 i detta nummer av EUT.

- (10) Det krävs en minsta gemensam uppsättning tjänster för tredjepartstillträde för att hela gemenskapen i praktiken ska få en gemensam lägsta tillträdesnivå, så att det säkerställs att tjänsterna för tredjepartstillträde är tillräckligt förenliga och fördelarna med en väl fungerande inre naturgasmarknad verkligen kan utnyttjas.
- (11) Det finns för närvarande hinder för att sälja gas på lika villkor utan diskriminering eller andra nackdelar i gemenskapen. Framför allt finns det ännu inte något icke-diskriminerande nättillträde eller någon myndighetstillsyn som är lika effektiv i alla medlemsstater, och isolerade marknader kvarstår.
- (12) Tillräcklig gränsöverskridande sammanlänkningskapacitet för gas bör skapas och integrerade marknader främjas för att fullborda den inre marknaden för naturgas.
- (13) I kommissionens meddelande av den 10 januari 2007 "En energipolitik för Europa" framhävs betydelsen av att fullborda den inre marknaden för naturgas och skapa lika villkor för alla naturgasbolag i gemenskapen. Kommissionens meddelanden av den 10 januari 2007 "Utsikterna för den inre el- och gasmarknaden" och "Utredning i enlighet med artikel 17 i förordning (EG) nr 1/2003 av de europeiska gas- och elsektorerna (slutrapport)" visade att nuvarande regler och åtgärder varken skapar den ram som krävs eller sörjer för skapandet av sammanlänkningskapacitet för att målen för en väl fungerande, effektiv och öppen inre marknad ska kunna uppnås.
- (14) Utöver ett omsorgsfullt genomförande av det nuvarande regelverket är det lämpligt att anpassa den reglering av den inre marknaden för naturgas som anges i förordning (EG) nr 1775/2005 i enlighet med dessa meddelanden.
- (15) Det krävs i synnerhet ett ökat samarbete och en ökad samordning mellan de systemansvariga för överföringsystemen för att skapa nätföreskrifter, så att ett effektivt och transparent tillträde till överföringsnäten över gränserna kan säkerställas, och en samordnad och tillräckligt långsiktig planering samt sund teknisk utveckling för gemenskapens överföringsnät säkerställs, inbegripet skapande av sammanlänkningskapacitet, med vederbörlig hänsyn till miljön. Dessa nätföreskrifter bör följa de ramriktlinjer av icke-bindande karaktär (ramriktlinjer) som har utarbetats av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter⁽¹⁾ (byrån). Byrån bör ges en roll när det gäller att på grundval av faktiska omständigheter se över utkast till nätföreskrifter, bland annat deras överensstämmelse med ramriktlinjerna, och den bör kunna rekommendera att kommissionen antar dem. Byrån bör lämpligen även få utvärdera föreslagna ändringar av nätföreskrifterna och bör kunna rekommendera att kommissionen antar dem. De systemansvariga för överföringsystemen bör bedriva verksamheten i sina nät enligt dessa nätföreskrifter.
- (16) För att gasöverföringsnäten i gemenskapen ska kunna fungera på bästa sätt bör det upprättas ett europeiskt nätverk av systemansvariga för överföringsystemen för gas ("Entso för gas"). Arbetsuppgifterna för Entso för gas bör genomföras i överensstämmelse med gemenskapens konkurrensregler, som även fortsättningsvis ska gälla för beslut av Entso för gas. Entso för gas uppgifter bör vara välförelagda och arbets sättet bör säkerställa effektivitet, transparens och att Entso för gas är representativt. Nätföreskrifter som utarbetas av Entso för gas är inte avsedda att ersätta de nödvändiga nätföreskrifterna för inhemskt bruk. Eftersom större framsteg kan göras via regionala insatser, ska de systemansvariga för överföringsystemen inrätta regionala nivåer inom den övergripande samarbetsorganisationen och samtidigt se till att resultaten på regional nivå överensstämmer med de allmänna villkoren för överföring och icke-bindande tioåriga nätutvecklingsplaner på gemenskapsnivå. Samarbetet på regional nivå förutsätter att nätverksamheten effektivt skiljs från produktions- och leveransverksamhet. Utan sådan åtskillnad finns det risk för att det regionala samarbetet mellan de systemansvariga för överföringsystemen leder till agerande som begränsar konkurrensen. Medlemsstaterna bör främja samarbete och övervaka nätets effektivitet på regional nivå. Det regionala samarbetet bör vara förenligt med utvecklingen mot en konkurrensutsatt och effektiv inre marknad för gas.
- (17) Samtliga marknadsaktörer har ett intresse av arbetet i Entso för gas. En effektiv samrådsprocess är därför viktig och befintliga strukturer som inrättats för att underlätta och effektivisera processen, exempelvis EASEE-Gas (European Association for the Streamlining of Energy Exchange), de nationella tillsynsmyndigheter eller byrån, bör spela en viktig roll.
- (18) För att öka transparensen när det gäller utvecklingen av ett gasöverföringsnät i gemenskapen bör Entso för gas utarbeta, offentliggöra och regelbundet uppdatera en icke-bindande gemenskapsomfattande tioårig nätutvecklingsplan (gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan). Denna nätutvecklingsplan bör omfatta hållbara gasöverföringsnät och nödvändiga regionala sammanlänkningskapaciteter som behövs på grund av kommersiella eller försörjningstrygghetsmässiga hänsenden.

(¹) Se sidan 1 i detta nummer av EUT.

- (19) För att konkurrensen på grossistmarknaderna för flytande gas ska kunna ökas, är det ytterst viktigt att handel med naturgas kan bedrivas oavsett dess plats i systemet. Det enda sättet att göra detta är att ge nätanvändarna frihet att självständigt boka inmatnings- och uttagskapacitet och därmed transportera naturgas genom områden i stället för på avtalsenliga vägar. De flesta intressegrupperna meddelade redan vid det sjätte forumet i Madrid den 30–31 oktober 2002 att de föredrar inmatnings- och uttagssystem. Tarifferna bör inte vara beroende av transportrutten. Den tariff som fastställs för en eller flera inmatningspunkter bör därför inte ha samband med den tariff som fastställs för en eller flera uttagspunkter och omvänt.
- (20) Hänvisningar till harmoniserade transportavtal i samband med icke-diskriminerande tillträde till ett nät som innehas av systemansvariga för överföringssystem innebär inte att villkor i en särskild systemansvarigs transportavtal i en medlemsstat måste vara desamma som hos en annan systemansvarig i denna medlemsstat eller i en annan medlemsstat, om det inte har fastställts minimikrav som måste uppfyllas i alla transportavtal.
- (21) Den avtalsbetingade överbelastningen i naturgasnätet är betydande. Principerna för hantering av överbelastning och kapacitetstilldelning för nya eller nyligen förhandlade avtal baseras därför på frigörande av outnyttjad kapacitet, genom att nätanvändarna får möjlighet att återförsälja eller hyra ut avtalsenlig kapacitet i andra hand. Dessa principer vilar också på de systemansvarigas skyldighet att erbjuda marknaden outnyttjad kapacitet, med åtminstone en dags framförhållning och möjlighet till fränkoppling. Med tanke på den stora andelen befintliga avtal och behovet av att skapa verkligt lika villkor mellan användare av ny och befintlig kapacitet, bör dessa principer tillämpas för all avtalskapacitet, även befintliga avtal.
- (22) Visserligen är fysisk överbelastning av näten för närvarande inget stort problem i gemenskapen, men det kan komma att ändras i framtiden. Därför är det viktigt att fastställa grundläggande principer för hur kapaciteten ska tilldelas vid sådan överbelastning.
- (23) Marknadsövervakningen, som de senaste åren har utövats av de nationella tillsynsmyndigheterna och av kommissionen, har visat att kraven på transparens och bestämmelser om tillträde till infrastruktur inte är tillräckliga för att garantera en verklig, välfungerande, öppen och effektiv inre marknad för gas.
- (24) Lika tillgång till information om systemets fysiska status och effektivitet är nödvändigt så att alla marknadsaktörer har möjlighet att bedöma den övergripande tillgångs- och efterfrågesituationen och att identifiera orsakerna till förändringar av grossistpriset. Detta inbegriper mer exakt information om tillgång och efterfrågan, nätkapacitet, flöden och underhåll, balans, tillgänglighet samt lageranvändning. Eftersom dessa uppgifter är av avgörande betydelse för att marknaden ska kunna fungera väl, måste restriktionerna för offentliggörande med hänvisning till sekretess göras mindre stränga.
- (25) Kravet på konfidentialitet för kommersiellt känslig information är särskilt viktigt när det gäller uppgifter av kommersiellt strategisk karaktär för företaget, när det finns en enda användare av en lagringsanläggning, eller när det gäller uppgifter om uttagspunkter inom ett system eller under-system som inte är kopplat till något annat överförings- eller distributionssystem utan till en enda industriell slutförbrukare, om ett offentliggörande av sådana uppgifter avslöjar konfidentiell information om denna kunds produktionsprocess.
- (26) För att öka förtroendet för marknaden måste marknadsaktörerna kunna vara säkra på att företaget som missbrukar sin ställning kan bli föremål för effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner. De behöriga myndigheterna bör ges befogenhet att göra en fullödig bedömning av påståenden om missbruk av marknadsställning. Det är därför nödvändigt att ge de behöriga myndigheterna tillgång till uppgifter om operativa beslut som fattas av gashandelsföretag. På gasmarknaden meddelas alla dessa beslut de systemansvariga i form av kapacitetsreservationer, nomineringar och genomförda flöden. De systemansvariga bör hålla information om sådana beslut lätt tillgängliga för de behöriga myndigheterna under en fastställd period. De behöriga myndigheterna bör dessutom regelbundet kontrollera att de systemansvariga för överföringssystemen efterlever reglerna.
- (27) Tillgången på lagringsanläggningar för naturgas och flytande naturgas (LNG) är otillräcklig i vissa medlemsstater, och genomförandet av befintliga regler måste därför förbättras. En granskning utförd av Europeiska gruppen av tillsynsmyndigheter för el och gas (ERGEG) visade att riktlinjerna för god praxis för operatörer av lagringssystem rörande tillträde för tredje part, vilka samtliga intressegrupper hade enats om vid forumet i Madrid, inte tillämpas i tillräcklig utsträckning och därför måste göras bindande.
- (28) De balanssystem för gas som systemansvariga för överföringssystem tillämpar måste vara icke-diskriminerande och transparenta, eftersom de är viktiga mekanismer, inte minst för nya marknadsaktörer, som kan ha större problem med att balansera sin samlade försäljningsportfölj än etablerade företag på marknaden i fråga. Det är därför nödvändigt att införa regler som ser till att systemansvariga för överföringssystem tillämpar sådana mekanismer på ett sätt som är förenligt med icke-diskriminerande, transparenta och effektiva villkor för tillträde till nätet.
- (29) Handeln med primära kapacitetsrättigheter är ett viktigt led i utvecklingen av en konkurrensutsatt marknad och skapandet av likviditet. Denna förordning bör därför innehålla grundläggande bestämmelser om sådan handel.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/39

(30) De nationella tillsynsmyndigheterna bör se till att de bestämmelser som omfattas av denna förordning och de riktlinjer som antas enligt förordningen följs.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

(31) Riktlinjerna i bilagan till denna förordning innehåller särskilda, detaljerade genomföranderegler, vilka bygger på de andra riktlinjerna för god praxis. Om lämpligt kommer dessa regler att vidareutvecklas med tiden, med beaktande av skillnaderna mellan nationella gassystem.

Syftet med denna förordning är

(32) När kommissionen föreslår ändringar av de riktlinjer som bifogas denna förordning, bör den först samråda med alla de relevanta parter som berörs av riktlinjerna, företrädda av sina yrkesorganisationer, samt med medlemsstaterna i Madridforumet.

a) att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till överföringssystem för gas, med hänsyn till de nationella och regionala marknadernas särdrag, för att säkerställa att den inre gasmarknaden fungerar väl,

(33) Medlemsstaterna och de behöriga nationella myndigheterna bör åläggas att förse kommissionen med relevanta uppgifter. Kommissionen bör behandla sådana uppgifter konfidentiellt.

b) att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till anläggningar för flytande naturgas och lagringsanläggningar, med hänsyn till de nationella och regionala marknadernas särdrag, och

(34) Denna förordning och de riktlinjer som antas i enlighet med den får inte påverka tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler.

c) att underlätta uppkomsten av en välfungerande och transparent grossistmarknad med en hög grad av försörjningstrygghet för gas och tillhandahålla mekanismer för harmonisering av reglerna för nättillträde för gränsöverskridande handel med gas.

(35) De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra denna förordning bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter⁽¹⁾.

Målen i första stycket inbegriper fastställande av harmoniserade principer för tariffer eller för de metoder som används för att beräkna dem, för tillträde till nät, men inte till lagringsanläggningar, inrättande av tjänster för tredjepartstillträde och harmoniserade principer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning, beslut om krav på transparens, balansregler och avgifter för obalans samt underlättande av handeln med kapacitet.

(36) Kommissionen bör särskilt ges befogenhet att fastställa eller anta de riktlinjer som krävs för att den grad av harmonisering ska kunna uppnås som är nödvändig för att syftet med denna förordning ska kunna uppnås. Eftersom dessa åtgärder har en allmän räckvidd och avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning, bland annat genom att komplettera den med nya icke väsentliga delar, måste de antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 5a i beslut 1999/468/EG.

Denna förordning ska, med undantag av artikel 19.4, endast gälla för lagringsanläggningar som omfattas av artikel 33.3 eller 33.4 i direktiv 2009/73/EG.

(37) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att införa rättvisa regler för villkoren för tillträde till naturgasöverföringsnäten, lagringsanläggningar och lagringsanläggningar för flytande naturgas (LNG), inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

Medlemsstaterna får inrätta ett organ i enlighet med direktiv 2009/73/EG, vilket ska genomföra en eller flera av de uppgifter som brukar handhas av den systemansvariga för överföringssystem och för vilket kraven i denna förordning ska gälla. Detta organ ska vara föremål för certifiering enligt artikel 3 i denna förordning och utses i enlighet med artikel 10 i direktiv 2009/73/EG.

Artikel 2

Definitioner

(38) Med tanke på omfattningen av ändringarna av förordning (EG) nr 1775/2005 är det av tydlighets- och effektivitetsskäl önskvärt att bestämmelserna i fråga omarbetas och ställs samman till en enda ny förordning.

1. I denna förordning avses med

1. *överföring*: transport, vars avsikt är tillhandahållande till kunder, men inte leverans, av naturgas genom ett nät som i huvudsak består av högtrycksrörledningar, undantaget tidigare led i rörledningsnätet och undantaget den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas.

⁽¹⁾ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

L 211/40	SV	Europeiska unionens officiella tidning	14.8.2009
2.		<i>transportavtal</i> : avtal som den systemansvariga för överförings-systemet har ingått med en nätanvändare i syfte att göra överföringen.	15. <i>kortfristiga tjänster</i> : tjänster som den systemansvariga för överförings-systemet tillhandahåller med en löptid på mindre än ett år.
3.		<i>kapacitet</i> : det maximala flöde, uttryckt i kubikmeter per tidsenhet eller som energienhet per tidsenhet, vilket nätanvändaren har rätt till enligt bestämmelserna i transportavtalet.	16. <i>fast kapacitet</i> : gasöverföringskapacitet som avtalsenligt garanteras som icke-avbrytbar av den systemansvariga för överförings-systemet.
4.		<i>outnyttjad kapacitet</i> : de fasta kapaciteter som en nätanvändare erhållit enligt ett transportavtal, men som denne användare inte har nominerat vid den tidpunkt då den i avtalet fastställda fristen löper ut.	17. <i>fasta tjänster</i> : tjänster som tillhandahålls av den systemansvariga för överförings-systemet avseende fast kapacitet.
5.		<i>hantering av överbelastning</i> : hantering av den systemansvarigas kapacitetsportfölj, så att dels den tekniska kapaciteten utnyttjas på bästa möjliga sätt och i högsta möjliga grad, dels eventuella överbelastningar och flaskhalsar upptäcks i tid.	18. <i>teknisk kapacitet</i> : största möjliga fasta kapacitet som den systemansvariga för överförings-systemet kan tillhandahålla nätanvändarna, med beaktande av systemets funktionsduglighet och överföringsnätets tekniska drift.
6.		<i>andrahandsmarknad</i> : marknad där kapaciteten handlas men som inte är den primära marknaden.	19. <i>avtalad kapacitet</i> : kapacitet som den systemansvariga för överförings-systemet har tilldelat en nätanvändare genom ett transportavtal.
7.		<i>nominering</i> : nätanvändarens förhandsmeddelande till den systemansvariga för överförings-systemet om det faktiska gasflöde som nätanvändaren vill mata in i eller ta ut ur systemet.	20. <i>tillgänglig kapacitet</i> : den del av den tekniska kapaciteten som ännu inte tilldelats och fortfarande finns tillgänglig i systemet.
8.		<i>renomining</i> : senare meddelande om korrigerad nominering.	21. <i>avtalsbetingad överbelastning</i> : situation där efterfrågan på fast kapacitet överstiger den tekniska kapaciteten.
9.		<i>funktionsduglighet</i> : läge där naturgasens tryck och kvalitet i ett överföringsnät och även i nödvändig överföringsutrustning befinner sig inom de övre och nedre gränser som den systemansvariga för överförings-systemet har fastställt, så att naturgasöverföringen är tekniskt säkerställd.	22. <i>primär marknad</i> : marknad för kapacitet där den systemansvariga för överförings-systemet handlar direkt.
10.		<i>balansperiod</i> : den period inom vilken varje nätanvändare måste utjämna uttaget av en viss mängd naturgas, uttryckt i energienheter, genom att mata in samma mängd naturgas i överföringsnätet i enlighet med transportavtalet eller de allmänna villkoren för överföring.	23. <i>fysisk överbelastning</i> : läge där efterfrågan på faktisk överföring överstiger den tekniska kapaciteten.
11.		<i>nätanvändare</i> : kund eller potentiell kund till en systemansvarig för överförings-system samt systemansvariga för överförings-system, i den mån som det är nödvändigt för dem för att kunna bedriva sin överföringsverksamhet.	24. <i>anläggningskapacitet för flytande naturgas</i> : kapacitet vid en LNG-terminal för kondensering av naturgas eller import, avlastning och återställande av naturgas från LNG.
12.		<i>avbrytbara tjänster</i> : tjänster som den systemansvariga för överförings-systemet tillhandahåller avseende avbrytbar kapacitet.	25. <i>utrymme</i> : den volym naturgas som en användare av en lagringsanläggning har rätt att använda för naturgaslagring.
13.		<i>avbrytbar kapacitet</i> : gasöverföringskapacitet som kan avbrytas av den systemansvariga för överförings-systemet i enlighet med villkoren i transportavtalet.	26. <i>produktionskapacitet</i> : den takt i vilken en användare av en lagringsanläggning har rätt att ta ut naturgas från lagringsanläggningen.
14.		<i>långfristiga tjänster</i> : tjänster som den systemansvariga för överförings-systemet tillhandahåller med en löptid på minst ett år.	27. <i>inmatningskapacitet</i> : den takt i vilken en användare av en lagringsanläggning har rätt att mata in naturgas till lagringsanläggningen.
			28. <i>lagringskapacitet</i> : kombinationen utrymme, inmatningskapacitet och produktionskapacitet.
			2. Utan att det påverkar tillämpningen av definitionerna i punkt 1 i denna artikel ska de definitioner i artikel 2 i direktiv 2009/73/EG som är relevanta för tillämpningen av denna förordning tillämpas, med undantag av definitionen av överföring i artikel 2.3 i det direktivet.
			Definitionerna i punkt 1 leden 3–23 avseende överföring ska gälla analogt för lagrings- och LNG-anläggningar.

Artikel 3

Certifiering av systemansvariga för överföringssystemen

1. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 10.6 i direktiv 2009/73/EG, ska den pröva denna anmälan så snart som den mottagits. Inom två månader efter mottagandet av en sådan anmälan ska kommissionen till den berörda nationella tillsynsmyndigheten yttra sig om dess förenlighet med artikel 10.2 eller artikel 11, och artikel 9 i direktiv 2009/73/EG.

När det yttrande som avses i första stycket utarbetas kan kommissionen begära att byrån ska yttra sig om den nationella tillsynsmyndighetens beslut. I detta fall ska den tvåmånadersperiod som nämns i första stycket förlängas med två månader.

I avsaknad av ett yttrande från kommissionen inom de perioder som nämns i första och andra styckena ska kommissionen anses inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

2. Efter mottagandet av ett yttrande från kommissionen ska den nationella tillsynsmyndigheten inom två månader anta sitt slutliga beslut om certifiering av den systemansvariga för överföringssystemet och därvidlag ta största möjliga hänsyn till kommissionens yttrande. Tillsynsmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

3. Under förfarandet får tillsynsmyndigheterna och/eller kommissionen när som helst begära sådana uppgifter från systemansvariga för överföringssystemen och/eller företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet som är relevanta för fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel.

4. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

5. Kommissionen får anta riktlinjer som beskriver förfarandet för tillämpningen av punkterna 1 och 2. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning genom att komplettera den, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 28.2.

6. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 9.10 i direktiv 2009/73/EG, ska den fatta ett beslut angående certifiering. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut.

Artikel 4

Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för gas

Alla systemansvariga för överföringssystemen för gas ska samarbeta på gemenskapsnivå genom Entso för gas för att främja fullbordandet av en fungerande inre marknad för naturgas och gynna gränsöverskridande handel och säkerställa optimal förvaltning, samordnad drift och sund teknisk utveckling av det europeiska naturgasöverföringsnätet.

Artikel 5

Inrättande av Entso för gas

1. Senast den 3 mars 2011 ska de systemansvariga för överföringssystemen för gas till kommissionen och byrån lämna in ett utkast till stadgar, en förteckning över medlemmar och ett utkast till arbetsordning, inklusive regler för hur samrådet mellan intressenterna i Entso för gas som nu ska inrättas ska gå till.

2. Inom två månader efter mottagandet ska byrån, efter formellt samråd med organisationer som representerar samtliga berörda parter, särskilt systemanvändare, inklusive kunder, lämna ett yttrande till kommissionen om utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning.

3. Kommissionen ska lämna ett yttrande om utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning med beaktande av det yttrande som byrån ska avge enligt punkt 2 och inom tre månader efter mottagandet av byråns yttrande.

4. Inom tre månader efter mottagandet av kommissionens yttrande ska de systemansvariga inrätta Entso för gas samt anta och offentliggöra dess stadgar och arbetsordning.

Artikel 6

Utarbetande av nätföreskrifter

1. Kommissionen ska, efter samråd med byrån, Entso för gas och de andra berörda intressenterna, årligen upprätta en förteckning över de i artikel 8.6 angivna områden som ska inbegripas i utarbetandet av prioriterade nätföreskrifter.

2. Kommissionen ska uppmana byrån att, inom en rimlig tidsfrist som inte överstiger sex månader, lämna in en icke-bindande ramriktlinje (ramriktlinje), i vilken det anges klara och objektiva principer i enlighet med artikel 8.7 för utarbetande av varje nätföreskrift som har anknytning till de områden som anges i förteckningen över prioriterade nätföreskrifter. Varje ramriktlinje ska bidra till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en väl fungerande marknad. Efter en motiverad ansökan från byrån får kommissionen förlänga denna period.

3. Byrån ska på ett öppet och transparent sätt under en period på minst två månader formellt samråda med Entso för gas och med de andra berörda intressenterna om ramriktlinjen.

4. Om kommissionen anser att ramriktlinjen inte medverkar till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en väl fungerande marknad, får den begära att byrån reviderar ramriktlinjen inom en rimlig tidsfrist och lämnar in den till kommissionen på nytt.

5. Om byrån underlåter att lämna in en ramriktlinje eller en reviderad ramriktlinje inom den period som kommissionen angett enligt punkt 2 eller 4, ska kommissionen utarbeta ramriktlinjen ifråga.

6. Kommissionen ska uppmana Entso för gas att för byrån lägga fram nätföreskrifter som överensstämmer med den relevanta ramriktlinjen inom en rimlig period som inte överstiger tolv månader.

7. Inom tre månader efter mottagandet av en nätföreskrift, en period under vilken byrån får hålla ett formellt samråd med berörda parter, ska byrån avge ett motiverat yttrande till Entso för gas om nätföreskriften.

8. Entso för gas får ändra nätföreskriften efter byråns yttrande och lämna in den på nytt till byrån.

9. När byrån har förvisat sig om att nätföreskriften överensstämmer med den relevanta ramriktlinjen, ska den lämna nätföreskriften till kommissionen och får rekommendera att den antas inom en rimlig tidsperiod. Om kommissionen inte antar nätföreskriften ska den ange skälen till detta.

10. Om Entso för gas har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift inom den tidsperiod som kommissionen har fastställt enligt punkt 6, får kommissionen uppmana byrån att utarbeta ett utkast till nätföreskrift på grundval av den relevanta ramriktlinjen. Byrån får inleda ytterligare ett samråd under utarbetandet av en nätföreskrift enligt denna punkt. Byrån ska lämna in ett utkast till nätföreskrift som utarbetats enligt denna punkt till kommissionen och får rekommendera att den antas.

11. Kommissionen får på eget initiativ, om Entso för gas har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift eller byrån har underlåtit att utarbeta ett utkast till nätföreskrift enligt punkt 10, eller efter rekommendation från byrån enligt punkt 9, anta en eller flera nätföreskrifter på de områden som omfattas av artikel 8.6.

Om kommissionen på eget initiativ föreslår att en nätföreskrift ska antas, ska den under en period som inte understiger två månader samråda med byrån, Entso för gas och alla berörda intressenter om ett utkast till nätföreskrift. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning genom att komplettera den, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 28.2.

12. Denna artikel ska inte påverka kommissionens rätt att anta och ändra riktlinjerna enligt artikel 23.

Artikel 7

Ändring av nätföreskrifter

1. Personer som kan ha intresse av en nätföreskrift som har antagits i enlighet med artikel 6, inklusive Entso för gas, systemansvariga för överföringsnät, nätanvändare och konsumenter, får föreslå byrån utkast till ändringar av denna nätföreskrift. Byrån får också föreslå ändringar på eget initiativ.

2. Byrån ska samråda med alla aktörer i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 713/2009. Efter detta förfarande får byrån lägga fram motiverade förslag till ändringar för kommissionen, med en förklaring av hur förslagen i fråga är förenliga med de mål för nätföreskrifterna som anges i artikel 6.2 i den här förordningen.

3. Kommissionen får, med beaktande av byråns yttrande, anta ändringar av alla nätföreskrifter som har antagits enligt artikel 6. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning genom att komplettera den, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 28.2.

4. Överväganden rörande föreslagna ändringar enligt förfarandet i artikel 28.2 ska begränsas till övervägande av aspekter i samband med den föreslagna ändringen. Sådana förslag till ändringar påverkar inte andra ändringar som kommissionen kan komma att föreslå.

Artikel 8

Uppgifter för Entso för gas

1. Entso för gas ska utarbeta nätföreskrifter inom de områden som anges i punkt 6 i den här artikeln på uppmaning av kommissionen i enlighet med artikel 6.6.

2. Entso för gas får utarbeta nätföreskrifter inom de områden som anges i punkt 6 för uppnåendet av de mål som anges i artikel 4, om dessa nätföreskrifter inte hänför sig till områden som omfattas av en uppmaning från kommissionen till nätverket. Dessa nätföreskrifter ska föreläggas byrån för yttrande. Entso för gas ska ta vederbörlig hänsyn till detta yttrande.

3. Entso för gas ska anta

a) gemensamma verktyg för säkerställande av samordning av nätdriften under normala omständigheter och vid nödsituationer, inklusive gemensamma kriterier för klassificering av nätincidenter, och forskningsplaner,

b) en icke-bindande gemenskapsomfattande tioårig nätutvecklingsplan (den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen), inklusive en europeisk försörjningsprognos, vartannat år,

c) rekommendationer för samordningen av det tekniska samarbetet mellan gemenskapens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystemen,

d) ett årsarbetsprogram,

e) en årsrapport,

f) årliga försörjningsprognoser för sommar och vinter.

4. I den europeiska försörjningsprognos som avses i punkt 3 b ska anges gassystemets sammantagna tillräcklighet för den befintliga och förväntade efterfrågan på gas för den kommande femårsperioden och för perioden 5–10 år räknat från datumet för den prognosen. Den europeiska försörjningsprognosen ska bygga på nationella försörjningsprognoser utarbetade av var och en av de systemansvariga för överföringssystemen.

5. Årsarbetsprogrammet enligt punkt 3 d ska innehålla en förteckning och beskrivning av de nätföreskrifter som ska utarbetas, en samordningsplan för nätverket samt forsknings- och utvecklingsverksamhet som ska utföras det året och en preliminär tidsplan.

6. De nätföreskrifter som avses i punkterna 1 och 2 ska omfatta följande områden, med beaktande av regionala särdrag i tillämpliga fall:

- a) Reglerna för nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet.
- b) Regler för nätanlutning.
- c) Regler för tredjepartstillträde.
- d) Regler för informationsutbyte och balansavräkning.
- e) Regler för driftskompatibilitet.
- f) Rutiner och procedurer för störningssituationer.
- g) Regler för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.
- h) Regler för gashandel avseende tillhandahållande av tjänster för tillträde till nätet på teknisk nivå och på driftsnivå samt systembalans.
- i) Regler för transparens.
- j) Balansregler, inklusive nätrelaterade regler om nomineringsförfarandet, regler för obalansavgifter och regler för operationell balans mellan systemansvarigas överföringssystem.
- k) Regler för harmoniserade avgiftsstrukturer för överföring.
- l) Energieffektivitet för gasnät.

7. Nätföreskrifterna ska utarbetas för gränsöverskridande nätfrågor och marknadsintegrationsfrågor och ska inte påverka medlemsstaternas rätt att fastställa nationella nätföreskrifter som inte har någon inverkan på den gränsöverskridande handeln.

8. Entso för gas ska övervaka och analysera tillämpningen av de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 6.11 och deras inverkan på harmoniseringen av tillämpliga regler med syftet att underlätta marknadsintegrering. Entso för gas ska avlägga rapport till byrån och redovisa resultaten av analysen i den årliga rapport som avses i punkt 3 e i den här artikeln.

9. Entso för gas ska ställa all den information till förfogande som krävs för att byrån ska kunna genomföra uppgifterna enligt artikel 9.1.

10. Entso för gas ska vartannat år anta och offentliggöra en gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan enligt punkt 3 b. Den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen ska omfatta modellbeskrivningar av det integrerade nätet, ett utvecklingsscenario, en europeisk försörjningsprognos samt en bedömning av systemets uthållighet.

Den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen ska särskilt

- a) bygga på nationella investeringsplaner, med beaktande av de regionala investeringsplaner som avses i artikel 12.1 och, i tillämpliga fall, på gemenskapsaspekter av nätplanering, inbegripet riktlinjerna för transeuropeiska energinät i enlighet med Europaparlamentets och rådets beslut nr 1364/2006/EG⁽¹⁾,
- b) när det gäller gränsöverskridande sammanlänkningsplaner, även bygga på rimliga behov hos olika nätanvändare samt integrera de åtaganden på lång sikt från investerare som avses i artiklarna 14 och 22 i direktiv 2009/73/EG,
- c) identifiera investeringsluckor, särskilt med avseende på gränsöverskridande kapacitet.

Beträffande led c i andra stycket kan en översyn av de faktorer som på grund av skillnader i godkännandeförfaranden eller godkännandep Praxis hindrar en utbyggnad av den gränsöverskridande nätkapaciteten bifogas den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen.

11. Byrån ska se över de nationella tioåriga nätutvecklingsplanerna i syfte att bedöma deras överensstämmelse med den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen. Om byrån konstaterar att en nationell tioårig nätutvecklingsplan inte stämmer överens med den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen ska den rekommendera att den nationella nätutvecklingsplanen eller den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen ändras på lämpligt sätt. Om en sådan nationell tioårig nätutvecklingsplan utarbetas i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/73/EG ska byrån rekommendera den behöriga nationella tillsynsmyndigheten att ändra den nationella tioåriga nätutvecklingsplanen i enlighet med artikel 22.7 i det direktivet och informera kommissionen om detta.

12. På begäran av kommissionen ska Entso för gas lämna sina synpunkter till kommissionen i samband med antagande av riktlinjerna i enlighet med artikel 23.

Artikel 9

Byråns övervakningsuppgifter

1. Byrån ska övervaka att Entso för gas genomför sina uppgifter enligt artikel 8.1, 8.2 och 8.3 och rapportera till kommissionen.

⁽¹⁾ EUT L 262, 22.9.2006, s. 1.

Byrån ska övervaka hur Entso för gas genomför de nätföreskrifter som har utarbetats enligt artikel 8.2 och de nätföreskrifter som har fastställts enligt artikel 6.1–6.10 men som inte har antagits av kommissionen enligt artikel 6.11. Om Entso för gas inte har genomfört sådana nätföreskrifter ska byrån begära att Entso för gas avger en vederbörligen motiverad förklaring till varför detta inte har skett. Byrån ska informera kommissionen om denna förklaring och avge ett yttrande över den.

Byrån ska övervaka och analysera genomförandet av de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 6.11 och deras inverkan på harmoniseringen av de regler som syftar till att underlätta marknadsintegrering samt på icke-diskriminering, verklig konkurrens och en väl fungerande marknad, samt rapportera till kommissionen.

2. Entso för gas ska lämna utkastet till nätutvecklingsplan, utkastet till årsarbetsprogram med information om samrådsprocessen och övriga handlingar som avses i artikel 8.3 till byrån för yttrande.

Inom två månader efter mottagandet ska byrån lämna ett motiverat yttrande, tillsammans med rekommendationer till Entso för gas och kommissionen, om byrån anser att utkastet till årsarbetsprogrammet eller utkastet till gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan som lagts fram av Entso för gas inte medverkar till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en väl fungerande marknad eller till en tillräcklig grad av gränsöverskridande sammanlänkning med tillräde för tredjepart.

Artikel 10

Samråd

1. När Entso för gas utarbetar nätföreskrifterna, utkastet till gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan och årsarbetsprogrammet enligt artikel 8.1, 8.2 och 8.3, ska det i ett tidigt skede och på ett öppet och transparent sätt ha omfattande samråd med alla berörda aktörer på marknaden, särskilt med de organisationer som företräder alla intressenter, i enlighet med de förfaranderegler som avses i artikel 5.1. Samrådet ska inkludera nationella tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter, gashandels- och producentföretag, systemanvändare, inklusive kunder, systemansvariga för distributionssystemen, inklusive berörda branschorganisationer, tekniska organ och intressentplattformar. Samrådet ska ha till syfte att identifiera synpunkter och förslag från alla berörda parter i beslutsprocessen.

2. Samtliga dokument och protokoll från sammanträden med anknytning till de samråd som avses i punkt 1 ska offentliggöras.

3. Innan årsarbetsprogrammet och nätföreskrifterna enligt artiklarna 8.1, 8.2 och 8.3 antas, ska Entso för gas redovisa de synpunkter som framförts under samrådsförandet och hur dessa synpunkter har beaktats. Om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till det anges.

Artikel 11

Kostnader

Kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av Entso för gas och som avses i artiklarna 4–12 ska bäras av de systemansvariga för överföringssystemen och tas med i avgiftsberäkningen. Tillsynsmyndigheterna ska endast godkänna dessa kostnader endast om de är rimliga och proportionerliga.

Artikel 12

Regionalt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystemen

1. De systemansvariga för överföringssystemen ska inleda regionalt samarbete inom ramen för Entso för gas för att bidra till den verksamhet som avses i artikel 8.1, 8.2 och 8.3. De ska särskilt offentliggöra en regional investeringsplan vartannat år, och får fatta investeringsbeslut baserade på denna regionala investeringsplan.

2. De systemansvariga för överföringssystemen ska främja driftslösningar som säkerställer optimal hantering av nätet och främja utvecklingen av energitvåte, en samordnad tilldelning av gränsöverskridande kapacitet genom icke-diskriminerande marknadsbaserade metoder, med vederbörligt beaktande av fördelarna med implicita auktioner för kortfristig tilldelning och integrering av balansmekanismer.

3. Kommissionen får i syfte att uppnå målen i punkterna 1 och 2 fastställa de regionala samarbetsstrukturernas geografiska utsträckning med beaktande av befintliga regionala samarbetsstrukturer. Varje medlemsstat får främja samarbete i mer än ett geografiskt område. Den åtgärd som avses i första meningen, vilken avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning genom att komplettera den, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 28.2.

Kommissionen ska för detta ändamål samråda med byrån och Entso för gas.

Artikel 13

Tariffer för tillträde till nät

1. De tariffer, eller de metoder som används för att beräkna dem, vilka tillämpas av systemansvariga för överföringssystem och har godkänts av tillsynsmyndigheterna enligt artikel 41.6 i direktiv 2009/73/EG, samt de tariffer som offentliggjorts enligt artikel 32.1 i det direktivet ska vara transparenta, ta hänsyn till systemets funktionsduglighet och förbättring och återspegla de faktiska kostnaderna, i den utsträckning kostnaderna motsvaras av de kostnader som effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörer har och är transparenta, samtidigt som en rimlig avkastning på investeringar tillgodoses och vid behov tariffjämförelser av tillsynsmyndigheterna beaktas. Tarifferna eller de metoder som används för att beräkna dem ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/45

Medlemsstaterna får besluta att tarifferna också får fastställas genom marknadsbaserade principer, såsom auktioner, förutsatt att sådana principer och de intäkter som uppstår från dessa har godkänts av tillsynsmyndigheten.

Tarifferna eller de metoder som används för att beräkna dem ska underlätta effektiv gashandel och konkurrens och samtidigt hindra korssubventionering mellan nätanvändare samt ge incitament till investeringar och upprätthållande eller skapande av driftskompatibilitet för överföringsnät.

Tariffer för nätanvändare ska vara icke-diskriminerande och fastställas separat vid varje ingång till och utgång från överförings-systemet. Mekanismer för kostnadsfördelning och metoder för fastställande av priser när det gäller inmatnings- och uttagspunkter ska godkännas av de nationella tillsynsmyndigheterna. Efter en övergångsperiod, dvs. senast den 3 september 2011, ska medlemsstaterna se till att nätavgifter inte beräknas på grundval av avtal.

2. Tariffer för tillträde till nät får varken begränsa marknadens likviditet eller påverka den gränsöverskridande handeln mellan olika överföringsystem. Om olika tariffstrukturer eller balansregler skulle hindra handel mellan olika överföringsystem, ska de systemansvariga, trots vad som anges i artikel 41.6 i direktiv 2009/73/EG, i nära samarbete med berörda nationella myndigheter aktivt arbeta för enhetliga tariffstrukturer och avgiftsprinciper, även när det gäller balans.

Artikel 14

Tjänster för tredjepartstillträde avseende systemansvariga för överföringsystem

1. Systemansvariga för överföringsystem ska
 - a) se till att på ett icke-diskriminerande sätt erbjuda samtliga nätanvändare sina tjänster,
 - b) tillhandahålla både fasta och avbrytbara tjänster för tredjepartstillträde; priset på fränkopplingsbar kapacitet ska återspegla sannolikheten för avbrott,
 - c) erbjuda samtliga nätanvändare både lång- och kortfristiga tjänster.

Vad gäller led a i första stycket ska erbjudandet, när en systemansvarig för överföringsystemet erbjuder samma tjänster till olika kunder, ske på samma kontraktsvillkor, antingen på grundval av harmoniserade transportavtal eller en gemensam nätföreskrift som godkänts av behörig myndighet i enlighet med förfarandet i artikel 41 i direktiv 2009/73/EG.

2. Transportavtal som ingås med annat än normalt startdatum eller för kortare löptid än ett årligt standardtransportavtal får inte leda till godtyckligt högre eller lägre tariffer som inte återspeglar tjänstens marknadsvärde, i överensstämmelse med principerna i artikel 13.1.

3. Vid behov kan tjänster för tredjepartstillträde beviljas mot lämpliga garantier från nätanvändare om att de är kreditvärdiga. Sådana garantier får inte utgöra otillbörliga hinder för marknadsinträde och ska vara icke-diskriminerande, transparenta och proportionerliga.

Artikel 15

Tjänster för tredjepartstillträde avseende anläggningar för lagring och LNG

1. Systemansvariga för överföringsystem avseende LNG och lagring ska
 - a) erbjuda tjänster på icke-diskriminerande grund till alla nätanvändare; särskilt om en systemansvarig för LNG- eller lagringssystem erbjuder samma tjänst till olika kunder ska detta ske på likvärdiga avtalsvillkor,
 - b) erbjuda tjänster som är förenliga med användning av sammanlänkade gastransportsystem och underlätta tillträdet genom samarbete med de systemansvariga, och
 - c) offentliggöra relevant information, särskilt uppgifter om tjänsternas användning och tillgänglighet inom en tidsram som är förenlig med rimliga handelsbehov hos användare av lagrings- och LNG-anläggningar, och den nationella tillsynsmyndigheten ska övervaka offentliggörandet.
2. Varje systemansvarig för lagring ska
 - a) tillhandahålla både fasta och avbrytbara tjänster för tredjepartstillträde; priset på fränkopplingsbar kapacitet ska återspegla sannolikheten för avbrott,
 - b) erbjuda användare av lagringsanläggningar både lång- och kortsiktiga tjänster, och
 - c) erbjuda användare av lagringsanläggningar både kombinerade tjänster och separata tjänster när det gäller lagringsutrymme, inmatningsförmåga och leveransförmåga.
3. LNG- och lagringsanläggningsavtal ska inte leda till godtyckligt högre tariffer, om de tecknas
 - a) utanför ett naturgasår med ett inledningsdatum som inte följer standard, eller
 - b) med kortare varaktighet än standard för LNG- och lagringsanläggningsavtal på årlig basis.
4. Vid behov kan tjänster för tredjepartstillträde beviljas mot lämpliga garantier från nätanvändare om att de är kreditvärdiga. Sådana garantier får inte utgöra otillbörliga hinder för marknadsinträde och ska vara icke-diskriminerande, transparenta och proportionerliga.

5. Avtalsenliga gränser för den nödvändiga minimistorleken på LNG-anläggningens kapacitet och lagringskapaciteten ska motiveras på grundval av tekniska restriktioner och ge små användare av lagringsanläggningar möjlighet att få tillträde till lagringstjänster.

Artikel 16

Principer för mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning för systemansvariga för överföringssystem

1. Den maximala kapaciteten vid alla relevanta punkter som avses i artikel 18.3 ska ställas till marknadsaktörernas förfogande, med beaktande av systemets funktionsduglighet och effektiv nät drift.
2. Den systemansvariga för överföringssystem ska tillämpa och offentliggöra icke-diskriminerande och transparenta mekanismer för kapacitetstilldelning, vilka ska
 - a) skicka lämpliga ekonomiska signaler för en effektiv och maximal användning av den tekniska kapaciteten, underlätta investeringar i ny infrastruktur och underlätta gränsöverskridande handel med naturgas,
 - b) vara förenliga med marknadsmekanismerna, även på spotmarknader och centrala marknadsplatser, och samtidigt vara flexibla och kunna anpassas till ändrade marknadsvillkor, och
 - c) vara förenliga med medlemsstaternas system för tillträde till systemen.
3. Den systemansvariga för överföringssystem ska genomföra och offentliggöra icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för förvaltning av överbelastningar som underlättar gränsöverskridande handel med naturgas på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av följande principer:
 - a) Vid avtalsbetingad överbelastning ska den systemansvariga erbjuda outnyttjad kapacitet på den primära marknaden, åtminstone med en dags framförhållning och på avbrytbara villkor.
 - b) Nätanvändare ska ha rätt att återförsälja eller återuthyra sin outnyttjade kapacitet på andrahandsmarknaden.

Vad gäller led b i första stycket får en medlemsstat begära att nätanvändarna anmäler detta till den systemansvariga för överföringssystemet eller att de informerar denne.

4. Vid fysisk överbelastning ska icke-diskriminerande, transparenta mekanismer för kapacitetstilldelning tillämpas av den systemansvariga för överföringssystemet eller vid behov av tillsynsmyndigheterna.
5. Den systemansvariga för överföringssystemen ska med jämna mellanrum utvärdera marknaden efterfrågan på nyinvesteringar. Vid planeringen av nyinvesteringar ska de systemansvariga bedöma marknadsefterfrågan och ta hänsyn till försörjningstryggheten.

Artikel 17

Principer för mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning när det gäller lagringsanläggningar och LNG-anläggningar

1. Den maximala kapaciteten i lagrings- och LNG-anläggningar ska ställas till marknadsaktörernas förfogande, med beaktande av systemets funktionsduglighet och drift.
2. Systemansvariga för LNG- och lagringssystem ska tillämpa och offentliggöra icke-diskriminerande och transparenta mekanismer för kapacitetstilldelning, vilka ska
 - a) skicka lämpliga ekonomiska signaler för effektiv och maximal användning av kapaciteten samt underlätta investeringar i ny infrastruktur,
 - b) vara förenliga med marknadsmekanismerna, även på spotmarknader och centrala marknadsplatser, och samtidigt vara flexibla och kunna anpassas till ändrade marknadsvillkor, och
 - c) vara kompatibla med det anslutna nätets tillträde till systemen.
3. Avtalen om LNG- och lagringsanläggningar ska omfatta åtgärder för att förhindra kapacitetsupptagning genom beaktande av följande principer, som ska gälla vid avtalsbetingad överbelastning:
 - a) Den systemansvariga måste utan dröjsmål erbjuda outnyttjad kapacitet i LNG- och lagringsanläggningar på den primära marknaden; detta måste ske med åtminstone en dags framförhållning och på avbrytbara villkor när det gäller lagringsanläggningar.
 - b) Användare av LNG- och lagringsanläggningar, vilka önskar återförsälja avtalsenlig kapacitet på andrahandsmarknaden, måste ha rätt att göra detta.

Artikel 18

Krav på transparens när det gäller systemansvariga för överföringssystem

1. Den systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra närmare upplysningar om de tjänster som den erbjuder och de villkor som är tillämpliga, tillsammans med de tekniska uppgifter som krävs för att nätanvändarna ska kunna få effektivt nät tillträde.
2. För att säkerställa transparenta, objektiva och icke-diskriminerande tariffer och möjliggöra effektiv användning av gasnätet, ska den systemansvariga eller de berörda nationella myndigheterna offentliggöra rimlig och tillräcklig information om grund, metod och struktur för tariffer.
3. För de tillhandahållna tjänsterna ska varje systemansvarig för överföringssystem regelbundet, löpande och på ett användarvänligt standardiserat sätt offentliggöra numeriska uppgifter om teknisk, avtalad och tillgänglig kapacitet för alla relevanta punkter, inklusive inmatnings- och uttagspunkter.

4. De behöriga myndigheterna ska efter samråd med nätanvändare godkänna de relevanta punkter i överföringssystemet om vilka uppgifterna ska offentliggöras.

5. Den systemansvariga för överföringssystem ska alltid lämna de uppgifter som krävs enligt denna förordning i meningsfull, kvantifierbar, tydlig och lättillgänglig form och på icke-diskriminerande grund.

6. Den systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra förhands- och efterhandsinformation om tillgång och efterfrågan, grundad på nomineringar, prognoser och genomförda flöden till och från systemet. Den nationella tillsynsmyndigheten ska se till att all sådan information offentliggörs. Detaljerna i den information som offentliggörs ska avspegla den information som är tillgänglig för den systemansvariga.

Den systemansvariga ska offentliggöra de åtgärder som vidtas, kostnader som uppstår och inkomster som skapas för att balansera systemet.

De berörda marknadsaktörerna ska överlämna de uppgifter som anges i denna artikel till den systemansvariga.

Artikel 19

Krav på transparens när det gäller lagringsanläggningar och LNG-anläggningar

1. Systemansvariga för LNG- och lagringsanläggningar ska offentliggöra närmare upplysningar om de tjänster som de erbjuder och vilka villkor som är tillämpliga, tillsammans med de tekniska uppgifter som krävs för att användare av LNG- och lagringsanläggningar ska kunna få effektivt tillträde till LNG- och lagringsanläggningar.

2. För de tillhandahållna tjänsterna ska systemansvariga för LNG- och lagringsanläggningar regelbundet, löpande och på ett användarvänligt standardiserat sätt offentliggöra numeriska uppgifter om avtalad och tillgänglig kapacitet i LNG- och lagringsanläggningar.

3. Systemansvariga för LNG- och lagringsanläggningar ska alltid lämna de uppgifter som krävs enligt denna förordning i meningsfull, kvantifierbar, tydlig och lättillgänglig form och på icke-diskriminerande grund.

4. Systemansvariga för LNG- och lagringsanläggningar ska offentliggöra mängden gas i varje LNG- och lagringsanläggning eller grupp av lagringsanläggningar, om detta motsvarar det sätt på vilket systemanvändarna får tillträde, in- och utflöden samt tillgänglig kapacitet i anläggningen, även för de anläggningar som inte har tredjepartstillträde. Informationen ska även förmedlas till den systemansvariga för överföringssystem, som ska offentliggöra de sammanlagda mängder per system eller undersystem vilka har fastställts genom de relevanta punkterna. Informationen ska uppdateras åtminstone varje dag.

I sådana fall där användaren av ett lagringssystem är den enda användaren av en lagringsanläggning får användaren av lagringssystemet lämna in en motiverad ansökan till den nationella tillsynsmyndigheten om konfidentiell behandling av de uppgifter som anges i första stycket. Om den nationella tillsynsmyndigheten drar slutsatsen att en sådan ansökan är berättigad, särskilt med beaktande av behovet av att balansera vikten av legitim skydd av affärshemligheter vilkas avslöjande skulle inverka negativt på lagringsanvändarens övergripande affärsstrategi och målet att skapa en konkurrenskraftig inre gasmarknad, kan myndigheten tillåta den för lagringsanläggningen systemansvariga att under högst ett år inte offentliggöra de uppgifter som anges i första stycket.

Andra stycket ska tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av skyldigheterna avseende meddelande till och offentliggörande av den systemansvariga för ett överföringssystem, utom när de aggregerade uppgifterna är identiska med de uppgifter i lagringssystemet för vilka den nationella tillsynsmyndigheten har godkänt att de inte offentliggörs.

5. För att säkerställa transparenta, objektiva och icke-diskriminerande tariffer och möjliggöra en effektiv användning av infrastrukturen ska de systemansvariga för LNG- och lagringsanläggningar eller relevanta tillsynsmyndigheter offentliggöra tillräcklig information om grund, metod och struktur för infrastrukturtarifferna vid reglerat tredjepartstillträde.

Artikel 20

Systemansvarigas register

Systemansvariga för överföringssystem, LNG- och lagringsanläggningar ska bevara all den information som anges i artiklarna 18 och 19 och i del 3 i bilaga I under fem år, så att de nationella myndigheterna, bl.a. den nationella tillsynsmyndigheten, den nationella konkurrensmyndigheten och kommissionen kan få tillgång till den.

Artikel 21

Balansregler och avgifter för obalans

1. Balansreglerna ska vara rättvisa, icke-diskriminerande och transparenta och bygga på objektiva kriterier. Balansreglerna ska återspegla verkliga systembehov med hänsyn till de resurser som den systemansvariga för överföringssystemet förfogar över. Balansreglerna ska vara marknadsbaserade.

2. För att nätanvändarna ska kunna vidta korrigerande åtgärder i tid, ska systemansvariga för överföringssystem tillhandahålla tillräcklig, läglig och tillförlitlig webbaserad information om nätanvändarnas balansstatus.

Den information som tillhandahålls ska avspegla den nivå av information som är tillgänglig för systemansvariga för överföringssystem och den betalningsperiod för vilken obalanskostnaderna beräknas.

Ingen avgift ska tas ut för tillhandahållandet av information enligt denna punkt.

3. Avgifterna för obalans ska så långt möjligt vara kostnadsbaserade och samtidigt ge nätanvändarna incitament till att balansera sina gasinmatningar och gasuttag. De ska hindra korssubventionering mellan nätanvändarna men får inte hindra nya marknadsaktörer från att etablera sig på marknaden.

Beräkningsmetoden för avgifterna för obalans samt sluttarifferna ska på lämpligt sätt offentliggöras av de behöriga myndigheterna eller den systemansvariga för överföringssystemet.

4. Medlemsstaterna ska se till att systemansvariga för överföringssystem strävar efter att harmonisera balanssystemen och förenkla balansavgifternas strukturer och nivåer för att underlätta gashandeln.

Artikel 22

Handel med kapacitetsrättigheter

Varje systemansvarig för överföringssystem, LNG- och lagringsanläggningar ska vidta rimliga åtgärder för att möjliggöra och underlätta fri handel med kapacitetsrättigheter på ett transparent och icke-diskriminerande sätt. Varje sådan systemansvarig ska ta fram harmoniserade avtal och förfaranden för transport, LNG-anläggningar och lagring för den primära marknaden för att underlätta den sekundära handeln med kapacitet samt erkänna sådan överlåtelse av primära kapacitetsrättigheter som har meddelats av systemanvändarna.

De harmoniserade avtalen och förfarandena för transport, LNG-anläggningar och lagring ska meddelas tillsynsmyndigheterna.

Artikel 23

Riktlinjer

1. Vid behov ska det utarbetas riktlinjer för vilken grad av harmonisering som minst behövs för att uppnå förordningens syfte, med närmare uppgifter om följande:

- Tjänster för tredjepartstillträde med en beskrivning av tjänsternas art, löptid och andra förutsättningar i enlighet med artiklarna 14 och 15.
- Principerna för mekanismerna för kapacitetstilldelning och tillämpning av förfarandena för hantering av avtalsbetingad överbelastning, i enlighet med artiklarna 16 och 17.
- Tillhandahållande av information och fastställande av den tekniska information som nätanvändarna måste ha för att få effektivt tillträde till systemet och av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens, inklusive de uppgifter som ska offentliggöras vid alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet, i enlighet med artiklarna 18 och 19.
- Tariffmetoden när det gäller gränsöverskridande naturgas-handel i enlighet med artikel 13.

e) De områden som behandlas i artikel 8.6.

I detta syfte ska kommissionen samråda med byrån och Entso för gas.

2. Riktlinjer för de frågor som behandlas i punkt 1 a, b och c finns i bilaga I när det gäller de systemansvariga för överföringssystemen.

Kommissionen får anta riktlinjer för de områden som behandlas i punkt 1 och ändra de riktlinjer som avses i punkt 1 a, b och c. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av denna förordning bland annat genom att komplettera den, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 28.2.

3. Tillämpning och ändring av de riktlinjer som antas enligt denna förordning ska återspegla olikheterna mellan de nationella gassystemen och ska därför inte kräva enhetliga detaljerade villkor för tredje parts tillträde på gemenskapsnivå. I riktlinjerna får dock de minimikrav fastställas som måste uppfyllas för att uppnå sådana icke-diskriminerande och transparenta villkor för tillträde till nätet som behövs för en inre marknad för naturgas, vilka sedan får tillämpas mot bakgrund av olikheterna mellan de nationella gassystemen.

Artikel 24

Tillsynsmyndigheter

När tillsynsmyndigheterna genomför sina åligganden enligt denna förordning, ska tillsynsmyndigheterna säkerställa att denna förordning och de riktlinjer som har antagits i enlighet med artikel 23 följs.

Vid behov ska de samarbeta med varandra, med kommissionen och med byrån i enlighet med kapitel VIII i direktiv 2009/73/EG.

Artikel 25

Tillhandahållande av information

Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna ska på begäran förse kommissionen med all information som behövs för de ändamål som avses i artikel 23.

Kommissionen ska fastställa en rimlig tid inom vilken informationen ska lämnas, med hänsyn till hur komplex och brådskande den begärda informationen är.

Artikel 26

Medlemsstaternas rätt att besluta om mer detaljerade åtgärder

Denna förordning ska inte påverka medlemsstaternas rätt att behålla eller införa åtgärder med mer detaljerade bestämmelser än de som anges i denna förordning och i de riktlinjer som avses i artikel 23.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/49

*Artikel 27***Sanktioner**

1. Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att bestämmelserna genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de regler som motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 1 juli 2006 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de bestämmelser som inte motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 3 september 2009 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem.

2. Sanktionerna enligt punkt 1 ska inte vara straffrättsliga.

*Artikel 28***Kommittéförfarande**

1. Kommissionen ska biträdas av den kommitté som inrättas i enlighet med artikel 51 i direktiv 2009/73/EG.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5a.1–5a.4 och artikel 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.

*Artikel 29***Kommissionens rapport**

Kommissionen ska övervaka genomförandet av denna förordning. Kommissionen ska i sin rapport enligt artikel 52.6 i direktiv 2009/73/EG även rapportera om de erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av denna förordning. I rapporten ska det särskilt undersökas i vilken utsträckning man genom förordningen lyckats se till att villkoren för tillträde till gasnät är icke-diskriminerande och återspeglar kostnaderna i syfte att bidra till kundernas valfrihet på en väl fungerande inre marknad och till en långsiktig försörjningstrygghet. Vid behov ska rapporten åtföljas av lämpliga förslag och/eller rekommendationer.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 13 juli 2009.

På Europaparlamentets vägnar
H.-G. PÖTTERING
Ordförande

*Artikel 30***Undantag**

Denna förordning ska inte vara tillämplig på följande:

- a) Naturgasöverföringssystem som är belägna i medlemsstaterna under giltighetstiden för de undantag som beviljats i enlighet med artikel 49 i direktiv 2009/73/EG.
- b) Större ny infrastruktur, dvs. sammanlänkningar, LNG- och lagringsanläggningar och väsentliga kapacitetsökningar i befintliga infrastrukturer och förändringar av sådana infrastrukturer som möjliggör utveckling av nya källor för gasförsörjning i enlighet med artikel 36.1 och 36.2 i direktiv 2009/73/EG, vilka undantas från bestämmelserna i artiklarna 9, 14, 32, 33, 34 eller 41.6, 41.8 och 41.10 i det direktivet så länge som de undantas från de bestämmelser som det hänvisas till i denna punkt, med undantag av artikel 19.4 i den här förordningen.
- c) Naturgasöverföringssystem som har beviljats undantag i enlighet med artikel 48 i direktiv 2009/73/EG.

Vad gäller led a i första stycket får medlemsstater som har beviljats undantag i enlighet med artikel 49 i direktiv 2009/73/EG hos kommissionen ansöka om ett temporärt undantag från att tillämpa denna förordning för en period på upp till två år från och med det datum då undantaget i det ledet upphör att gälla.

*Artikel 31***Upphävande**

Förordning (EG) nr 1775/2005 ska upphöra att gälla den 3 mars 2011. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

*Artikel 32***Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 3 september 2009.

På rådets vägnar
E. ERLANDSSON
Ordförande

BILAGA I

RIKTLINJER FÖR

1. Tjänster för tredjepartstilltråde avseende systemansvariga för överföringsystem

1. Systemansvariga för överföringsystem (nedan kallade *systemansvariga*) ska erbjuda fasta och avbrytbara tjänster som varar minst en dag.
2. Harmoniserade transportavtal och gemensamma nätföreskrifter ska utformas så att de underlättar handel med och återanvändning av avtalad kapacitet utan att hindra överlåtelse av kapacitet.
3. De systemansvariga ska utarbeta nätföreskrifter och harmoniserade avtal efter vederbörligt samråd med nätanvändarna.
4. De systemansvariga ska tillämpa standardiserade förfaranden för nominering och renominering. De ska ta fram informationssystem och instrument för elektronisk kommunikation för att kunna tillhandahålla lämpliga uppgifter till nätanvändarna och förenkla transaktioner såsom nominering, avtal om kapacitet och överlåtelse av kapacitetsrättigheter mellan nätanvändare.
5. De systemansvariga ska harmonisera formaliserade förfaranden för bokning och svarstider i enlighet med bästa branschpraxis för att göra svarstiderna så korta som möjligt. De ska tillhandahålla direktuppkopplade, bildskärmsbaserade system för kapacitetsbokning och bekräftelser samt förfaranden för nominering och renominering senast den 1 juli 2006, efter samråd med de berörda nätanvändarna.
6. De systemansvariga får inte ta ut särskilda avgifter av nätanvändarna för förfrågningar och transaktioner som hänger ihop med transportavtalen och som handläggs enligt standardregler och standardförfaranden.
7. För förfrågningar som ger upphov till extraordinära eller orimliga kostnader, t.ex. på grund av att det krävs genomförbarhetsstudier, får det tas ut särskilda avgifter, förutsatt att kostnaderna kan styrkas.
8. De systemansvariga ska samarbeta med andra systemansvariga och samordna underhållet av sina respektive nät, så att nätanvändare och systemansvariga i andra områden drabbas av så få avbrott i överföringen som möjligt och för att se till att försörjningstryggheten gagnar alla lika mycket, även i fråga om transitflöden.
9. De systemansvariga ska minst en gång om året vid en i förväg fastställd tidpunkt offentliggöra alla planerade underhållsperioder som kan komma att påverka nätanvändarnas rättigheter enligt transportavtalen och i rimlig tid offentliggöra den driftsrelaterade information som är kopplad till detta. Detta innebär att så snart som uppgifterna är tillgängliga för de systemansvariga, ska de också utan dröjsmål och diskriminering offentliggöra eventuella ändringar i de planerade underhållsperioderna och meddela oplanerat underhåll. Under underhållsperioderna ska de systemansvariga regelbundet offentliggöra aktuell information om underhållet, förväntad varaktighet och förväntade effekter.
10. De systemansvariga ska varje dag föra protokoll om aktuellt underhåll och eventuella flödesstörningar. De ska på begäran ställa protokollen till den behöriga myndighetens förfogande. På begäran ska uppgifterna också lämnas till dem som påverkas av störningarna.

2. Principer för mekanismer för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning avseende systemansvariga för överföringsystem samt tillämpningen av dessa vid avtalsbetingad överbelastning

- 2.1 *Principer för mekanismer för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning avseende systemansvariga för överföringsystem*
 1. Mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning ska underlätta utvecklingen av konkurrens och likvidhandel med kapacitet. Mekanismerna ska vara marknadsanpassade, även på spotmarknader och centrala marknadsplatser. De ska vara flexibla och kunna anpassas till nya marknadsvillkor.
 2. Dessa mekanismer och förfaranden ska ta hänsyn till det berörda systemets integritet och till försörjningstryggheten.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/51

3. Dessa mekanismer och förfaranden får varken stå i vägen för nya marknadsaktörer eller skapa orimliga hinder för marknadsinträde. De får inte hindra marknadsaktörerna, inbegripet nya marknadsaktörer och företag med liten marknadsandel, från att konkurrera effektivt med varandra.
4. Dessa mekanismer och förfaranden ska skicka lämpliga ekonomiska signaler för effektiv och maximal användning av den tekniska kapaciteten samt underlätta investeringar i ny infrastruktur.
5. Nätanvändarna ska underrättas om vilken typ av omständigheter som kan påverka tillgängligheten när det gäller avtalad kapacitet. Information om avbrott bör återspegla nivån på den information som är tillgänglig för den systemansvariga.
6. Om det uppstår svårigheter med att uppfylla avtalsenliga leveransskyldigheter som är relaterade till systemets funktionsduglighet, bör de systemansvariga utan dröjsmål underrätta nätanvändarna och försöka finna en icke-diskriminerande lösning.

De systemansvariga ska rådfråga nätanvändarna om förfaranden innan de genomförs och komma överens om dem med tillsynsmyndigheten.

2.2 Förfaranden för hantering av överbelastning vid avtalsbetingad överbelastning

1. Om avtalad kapacitet inte utnyttjas, ska de systemansvariga göra denna kapacitet tillgänglig på den primära marknaden på avbrytbara villkor och genom avtal med olika löptider, om den relevanta nätanvändaren inte erbjuder denna kapacitet på andrahandsmarknaden till ett rimligt pris.
 2. Intäkter från överlåtelser av den frigjorda avbrytbara kapaciteten ska delas enligt de regler som fastställts eller godkänts av den relevanta tillsynsmyndigheten. Dessa regler ska vara förenliga med effektiv och ändamålsenlig användning av systemet.
 3. De relevanta tillsynsmyndigheterna kan med hänsyn till rådande omständigheter fastställa ett rimligt pris för överlåtelser av avbrytbar kapacitet.
 4. Om det är lämpligt ska de systemansvariga göra rimliga ansträngningar för att på marknaden åtminstone erbjuda delar av den outnyttjade kapaciteten som fast kapacitet.
3. **Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet, fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens och de uppgifter som ska offentliggöras vid alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet**

3.1 Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet

De systemansvariga ska offentliggöra åtminstone följande uppgifter om sina system och tjänster:

- a) En uttömmande beskrivning av alla tjänster som erbjuds och de avgifter som tas ut för dem.
- b) Redogörelse för olika slag av transportavtal för dessa tjänster och, i förekommande fall, de allmänna villkoren för överföring och/eller standardvillkoren för alla nätanvändares rättigheter och skyldigheter, inklusive harmoniserade transportavtal och andra relevanta dokument.
- c) De harmoniserade förfarandena för användning av överföringssystemet, inklusive definition av nyckelbegrepp.
- d) Villkor för kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning samt förfaranden för att motverka hamstring och underlätta återanvändning.
- e) De regler för kapacitetshandel på andrahandsmarknaden som gäller gentemot den systemansvariga.
- f) I förekommande fall, de flexibilitets- och toleransnivåer som utan särskild avgift inkluderas i transportavtalen och andra tjänster samt den flexibilitet som erbjuds utöver detta med tillhörande avgifter.

- g) En ingående beskrivning av den systemansvarigas gassystem med uppgift om alla relevanta punkter som sammanlänkar systemet med andra systemansvarigas system och/eller med gasinfrastruktur för exempelvis flytande naturgas (LNG) och infrastruktur för stödtjänster enligt definitionen i artikel 2.14 i direktiv 2009/73/EG.
- h) Information om gaskvalitet och tryckkrav.
- i) Reglerna för anslutning till det system som drivs av den systemansvariga.
- j) Information i god tid om föreslagna och/eller faktiska ändringar i fråga om tjänster eller villkor, inklusive de uppgifter som avses i leden a-i.

3.2 Fastsättande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens

De relevanta punkterna ska åtminstone omfatta följande punkter:

- a) Alla inmatningspunkter i den systemansvarigas nät.
- b) De viktigaste uttagspunkterna och uttagszonerna med en samlad uttagskapacitet på minst 50 % av den totala uttagskapaciteten i den systemansvarigas nät, inklusive alla uttagspunkter eller uttagszoner som omfattar mer än 2 % av nätverkets totala uttagskapacitet.
- c) Alla punkter som sammanlänkar den systemansvarigas nät med andra överföringsnät.
- d) Alla punkter som sammanlänkar den systemansvarigas nät med terminaler för LNG.
- e) Alla viktiga punkter i den systemansvarigas nät, inklusive de punkter som sammanlänkar nätet med marknadsplatser för gashandel. Alla punkter där man av erfarenhet kan räkna med fysisk överbelastning är att anse som viktiga.
- f) Alla punkter som sammanlänkar den systemansvarigas nät med sådan infrastruktur som krävs för tillhandahållandet av stödtjänster enligt definitionen i artikel 2.14 i direktiv 2009/73/EG.

3.3 Uppgifter som ska offentliggöras vid alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet

1. De systemansvariga ska på ett användarvänligt, standardiserat sätt och regelbundet/löpande, via Internet – vid alla relevanta punkter offentliggöra följande uppgifter om kapacitetsläget ned till dagliga perioder:
 - a) Högsta möjliga tekniska kapacitet för flöden i båda riktningar.
 - b) Total avtalad och avbrytbar kapacitet.
 - c) Tillgänglig kapacitet.
2. De systemansvariga ska för alla relevanta punkter offentliggöra tillgängliga kapaciteter för åtminstone 18 månader framåt och uppdatera dessa uppgifter minst en gång i månaden eller ännu oftare, om nya uppgifter blir tillgängliga.
3. De systemansvariga ska dagligen offentliggöra uppdaterade uppgifter om tillgången till kortfristiga tjänster (för påföljande dag och påföljande vecka) på grundval av bland annat nominering, gällande avtalsenliga åtaganden och regelbundna långtidsprognoser avseende tillgängliga årskapaciteter för upp till tio år framåt för alla relevanta punkter.
4. De systemansvariga ska löpande offentliggöra de historiska maximala och minimala värdena för varje månads kapacitetsanvändning samt de årliga genomsnittsflödena i varje relevant punkt för de senaste tre åren.
5. De systemansvariga ska varje dag föra protokoll över de faktiska kumulerade flödena för minst tre månader.
6. De systemansvariga ska på ett effektivt sätt registrera alla kapacitetsavtal och all annan relevant information i samband med beräkning och tillhandahållande av tillgängliga kapaciteter till vilka de relevanta nationella myndigheterna ska ha tillgång för att kunna utföra sina åligganden.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/53

-
7. De systemansvariga ska tillhandahålla användarvänliga instrument för beräkning av tariffer för tillgängliga tjänster och för verifiering av tillgänglig kapacitet via Internet.
 8. De systemansvariga som inte kan offentliggöra uppgifter enligt punkterna 1, 3 och 7 ska samråda med sina relevanta nationella myndigheter och ta fram en handlingsplan för genomförande så snart som möjligt, dock senast den 31 december 2006.
-

BILAGA II

JÄMFÖRELSETABELL

Förordning (EG) nr 1775/2005	Denna förordning
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
—	Artikel 3
—	Artikel 4
—	Artikel 5
—	Artikel 6
—	Artikel 7
—	Artikel 8
—	Artikel 9
—	Artikel 10
—	Artikel 11
—	Artikel 12
Artikel 3	Artikel 13
Artikel 4	Artikel 14
—	Artikel 15
Artikel 5	Artikel 16
—	Artikel 17
Artikel 6	Artikel 18
—	Artikel 19
—	Artikel 20
Artikel 7	Artikel 21
Artikel 8	Artikel 22
Artikel 9	Artikel 23
Artikel 10	Artikel 24
Artikel 11	Artikel 25
Artikel 12	Artikel 26
Artikel 13	Artikel 27
Artikel 14	Artikel 28
Artikel 15	Artikel 29
Artikel 16	Artikel 30
—	Artikel 31
Artikel 17	Artikel 32
Bilaga	Bilaga I

Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009

RÄTTELSER

Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)

(Europeiska unionens officiella tidning L 177 av den 4 juli 2008)

På sidan 16, artikel 28, ska det

i stället för: ”Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås efter den 17 december 2009.”

vara: ”Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås den 17 december 2009 eller senare.”

**Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning
(EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för
tillträde till naturgasöverföringsnäten och om
upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005**

*(Europeiska unionens officiella tidning L 211 av den 14 augusti
2009)*

På sidan 49, artikel 27.1, sista meningen, ska det

i stället för: ”Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de bestämmelser som inte motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 3 september 2009 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem.”

vara: ”Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de bestämmelser som inte motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 3 mars 2011 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem.”SV 24.11.2009 Europeiska unionens officiella tidning L 309/87

Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009

RÄTTELSER

Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005

(Europeiska unionens officiella tidning L 211 av den 14 augusti 2009)

På sidan 49, artikel 32 andra stycket, ska det

i stället för: ”Den ska tillämpas från och med den 3 september 2009.”

vara: ”Den ska tillämpas från och med den 3 mars 2011.”.

Kommissionens beslut
av den 10 november 2010 om
ändring av avsnitt 3 i bilaga I till
Europaparlamentets och rådets
förordning (EG) nr 715/2009

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 10 november 2010

**om ändring av avsnitt 3 i bilaga I till Europaparlamentets
och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för
tillträde till naturgasöverföringsnäten**

(Text av betydelse för EES)

(2010/685/EU)

11.11.2010

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 293/67

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 10 november 2010

om ändring av avsnitt 3 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten

(Text av betydelse för EES)

(2010/685/EU)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt,

Artikel 1

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten⁽¹⁾, särskilt artikel 23.2, och

Avsnitt 3 i bilaga I till förordning (EG) nr 715/2009 ska ersättas med texten i bilagan till detta beslut.

Artikel 2

av följande skäl:

Detta beslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

- (1) I förordning (EG) nr 715/2009 fastställs riktlinjerna för fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändarna måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet.
- (2) I riktlinjerna bör det införas krav på transparens för att garantera effektivt tillträde till naturgasöverföringsnäten och i praktiken ge en minimigaranti för lika villkor för marknadstillträde.
- (3) De åtgärder som föreskrivs i detta beslut är förenliga med yttrandet från den kommitté som avses i artikel 28 i förordning (EG) nr 715/2009.

Det ska tillämpas från och med den 3 mars 2011.

Utfärdat i Bryssel den 10 november 2010.

På kommissionens vägnar
José Manuel BARROSO
Ordförande

⁽¹⁾ EUT L 211, 14.8.2009, s. 36.

BILAGA

- "3. Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att kunna få effektivt tillträde till systemet, fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens och de uppgifter som ska offentliggöras vid alla relevanta punkter samt tidsplanen för offentliggörandet
- 3.1 Fastställande av de tekniska uppgifter som nätanvändare måste ha för att få effektivt tillträde till systemet
- 3.1.1 Form för offentliggörande
1. De systemansvariga för överföringssystem (nedan kallade systemansvariga) ska tillhandahålla alla uppgifter som avses i punkterna 3.1.2 och 3.3.1–3.3.5 på följande sätt:
 - a) På en webbplats som är tillgänglig för allmänheten utan kostnad och utan krav på registrering eller annan anmälan hos den systemansvariga.
 - b) Regelbundet/fortlöpande; frekvensen ska anpassas till de ändringar som äger rum och tjänstens längd.
 - c) På ett användarvänligt sätt.
 - d) På ett tydligt, mätbart, lättillgängligt och icke-diskriminerande sätt.
 - e) I nedladdningsbart format som möjliggör kvantitativa analyser.
 - f) Med konsekvent användning av enheter, varvid framför allt kWh (med en förbränningsreferenstemperatur på 298,15 K) utgör enheten för energinnehåll och m³ (vid 273,15 K och 1,01325 bar) volymenhet. Den konstanta omräkningsfaktorn för energinnehåll ska anges. Utöver ovannämnda format kan även andra enheter användas för offentliggörandet.
 - g) På medlemsstatens officiella språk och på engelska.
 2. De systemansvariga ska tillhandahålla detaljerade uppgifter om faktiska ändringar av alla sådana uppgifter som avses i punkterna 3.1.2 och 3.3.1–3.3.5 vid lämplig tidpunkt så snart de finns tillgängliga för dem.
- 3.1.2 Innehållet i offentliggörandet
- De systemansvariga ska offentliggöra åtminstone följande uppgifter om sina system och tjänster:
- a) En detaljerad och uttömmande beskrivning av de olika tjänster som erbjuds och de avgifter som tas ut för dem.
 - b) Olika typer av transportavtal som kan ingås för dessa tjänster.
 - c) Nätföreskrifter och/eller standardvillkor som fastställer samtliga nätanvändares rättigheter och skyldigheter, däribland följande:
 1. Harmoniserade transportavtal och andra relevanta dokument.
 2. Om det är relevant för nättillträdet: uppgifter om relevanta parametrar för gaskvalitet för alla relevanta punkter, i enlighet med vad som fastställs i punkt 3.2 i denna bilaga, däribland minst bruttovärmevärdet och Wobbetalet samt uppgifter om ansvarsfrågan och nätverksanvändarnas kostnader för konvertering om gasen inte motsvarar dessa specifikationer.
 3. Om det är relevant för nättillträdet: information om tryckkrav för alla relevanta punkter.
 4. Förfarandet i händelse av avbrott i avbrytbar kapacitet, däribland i tillämpliga fall tidpunkt, omfattning och rangordning av enskilda avbrott (exempelvis proportionellt eller enligt principen "först in, sist avbruten").
 - d) De harmoniserade förfarandena för användning av överföringssystemet, inklusive definition av nyckelbegrepp.
 - e) Villkor för kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning samt förfaranden för att motverka hamstring och underlätta återanvändning.
 - f) De regler för kapacitetshandel på andrahandsmarknaden som gäller gentemot den systemansvariga.
 - g) Regler om balansering och metod för beräkning av avgifter för obalans.
 - h) I förekommande fall de flexibilitets- och toleransnivåer som utan särskild avgift inkluderas i transporttjänsterna och i andra tjänster, samt den flexibilitet som erbjuds utöver detta med tillhörande avgifter.

- i) En ingående beskrivning av den systemansvarigas gassystem med uppgift om relevanta sammanlänkningspunkter enligt definitionen i punkt 3.2 i denna bilaga samt namnet på dem som är driftsansvariga för de sammanlänkade systemen eller anläggningarna.
 - j) Reglerna för anslutning till det system som drivs av den systemansvariga.
 - k) Information om nödmekanismer, i den mån som det faller inom den systemansvarigas ansvarsområde, exempelvis åtgärder som kan leda till att kundgrupper kopplas bort från nätet, och andra allmänna ansvarsregler som gäller för den systemansvariga.
 - l) Förfaranden för sammanlänkningspunkter som systemansvariga kommit överens om som är av betydelse för nätanvändares tillträde till de berörda överföringsystemen och som avser nätets driftskompatibilitet, förfaranden för nominering och matchning samt andra förfaranden som fastställer bestämmelser om tilldelning av gasflöden och balansering, inkluderat de metoder som tillämpas.
 - m) De systemansvariga ska offentliggöra en detaljerad och uttömmande beskrivning av den metod och det förfarande som tillämpas för beräkning av den tekniska kapaciteten, däribland information om de parametrar som använts och viktiga förutsättningar.
- 3.2 Fastställande av alla punkter som är relevanta för uppfyllandet av kraven på transparens
1. De relevanta punkterna ska åtminstone omfatta följande punkter:
 - a) Alla inmatnings- och uttagspunkter till och från ett överföringsnät som drivs av en systemansvarig, med undantag för uttagspunkter som är anslutna till en enskild slutförbrukare och med undantag för inmatningspunkter som är direkt kopplade till en enskild producents produktionsanläggning som är belägen inom EU.
 - b) Alla inmatnings- och uttagspunkter som sammanlänkar de systemansvarigas balanseringsområden.
 - c) Alla punkter som sammanlänkar den systemansvarigas nät med en LNG-terminal, fysiska marknadspplatser för gashandel, lagrings- och produktionsanläggningar, såvida inte dessa produktionsanläggningar omfattas av undantag enligt punkt a.
 - d) Alla punkter som sammanlänkar en viss systemansvarigs nät med sådan infrastruktur som krävs för tillhandahållandet av stödjänster enligt definitionen i artikel 2.14 i direktiv 2009/73/EG.
 2. Information till enskilda slutförbrukare och till produktionsanläggningar, som inte omfattas av definitionen av relevanta punkter enligt punkt 3.2.1 a, ska offentliggöras i samlad form, åtminstone per balanseringsområde. Kumuleringen av enskilda slutförbrukare och av produktionsanläggningar, som inte omfattas av definitionen av relevanta punkter enligt punkt 3.2.1 a, ska vid tillämpning av denna bilaga betraktas som en relevant punkt.
 3. I de fall då punkter mellan två eller flera överföringsansvariga sköts enbart av de berörda överföringsansvariga, utan någon som helst avtalsenlig eller funktionsmässig inblandning från systemanvändare, eller då punkter förbinder ett överföringsystem med ett distributionssystem och det inte finns någon avtalsbetingad överbelastning vid dessa punkter, ska systemansvariga när det gäller dessa punkter undantas från skyldigheten att offentliggöra de krav som förtecknas i punkt 3.3 i denna bilaga. Den nationella tillsynsmyndigheten får kräva att de systemansvariga ska offentliggöra de krav som förtecknas i punkt 3.3 i denna bilaga för grupper av eller alla de undantagna punkterna. I dessa fall ska informationen, om den är tillgänglig för den systemansvariga, offentliggöras i samlad form på lämplig nivå, åtminstone per balanseringsområde. Denna kumulering av dessa punkter ska, vid tillämpning av denna bilaga, betraktas som en relevant punkt.
- 3.3 Uppgifter som ska offentliggöras för alla relevanta punkter och tidsplanen för offentliggörandet.
1. De systemansvariga ska för alla relevanta punkter offentliggöra sådana uppgifter som förtecknas i leden a–g för samtliga tjänster och stöd tjänster som tillhandahålls (framför allt information om blandning, ballastning och konvertering). Dessa sifferuppgifter ska offentliggöras i form av numeriska uppgifter, med tim- eller dagsbaserade perioder – som motsvarar den minsta referensperioden för kapacitetsbokning, nominering och renominering samt den minsta betalningsperiod för vilken avgifterna för obalans beräknas. Om den minsta referensperioden avviker från en daglig period ska den information som anges i leden a–g också tillgängliggöras för den dagliga perioden. Denna information och uppdateringarna ska offentliggöras så snart den systemansvariga har tillgång till dem ('nästan i realtid').
 - a) Teknisk kapacitet för flöden i båda riktningar.
 - b) Total avtalad fast och avbrytbar kapacitet i båda riktningar.
 - c) Nomineringar och renomineringar i båda riktningar.
 - d) Tillgänglig fast och avbrytbar kapacitet i båda riktningar.
 - e) Faktiska fysiska flöden.

- f) Planerat och faktiskt avbrott i avbrytbar kapacitet.
- g) Planerade och oplanerade avbrott i fasta tjänster och information om återupprättande av fasta tjänster (t.ex. systemunderhåll och trolig varaktighet för avbrott på grund av underhåll). Planerade avbrott ska offentliggöras minst 42 dagar i förväg.
2. Uppgifter i enlighet med punkt 3.3.1 a, b och d ska offentliggöras åtminstone 18 månader i förväg för alla relevanta punkter.
3. De systemansvariga ska löpande offentliggöra historiska uppgifter om kraven i punkt 3.3.1 a–g för de senaste fem åren.
4. De systemansvariga ska dagligen offentliggöra uppmätta värden för bruttovärmevärdet eller Wobbetalen vid alla relevanta punkter. Preliminära uppgifter ska offentliggöras senast tre dagar efter respektive gasdag. De slutgiltiga uppgifterna ska offentliggöras inom tre månader efter utgången av respektive månad.
5. De systemansvariga ska årligen för alla relevanta punkter offentliggöra tillgänglig kapacitet, bokad och teknisk kapacitet för alla år för vilka kapacitet har avtalats plus ett år och åtminstone för de kommande tio åren. Dessa uppgifter ska uppdateras åtminstone varje månad och oftare om det inkommer nya uppgifter. Offentliggörandet ska återspegla den tidsperiod för vilken kapacitet erbjuds på marknaden.
- 3.4 *Uppgifter som ska offentliggöras om överföringssystemet och tidsplanen för offentliggörandet.*
1. De systemansvariga ska se till att den kumulerade kapacitet som erbjuds och avtalas på andrahandsmarknaden (dvs. som säljs från en nätanvändare till en annan nätanvändare) – om denna information är tillgänglig för den systemansvariga – offentliggörs och uppdateras varje dag. Dessa uppgifter ska specificera följande:
- a) Sammanlänkningspunkt där kapaciteten säljs.
- b) Typ av kapacitet, t.ex. inmatning, uttag, fast, avbrytbar.
- c) Kapacitetsnyttjanderättens mängd och längd.
- d) Typ av försäljning, t.ex. överföring eller tilldelning.
- e) Totala antalet transaktioner/överföringar.
- f) Eventuella andra villkor som den systemansvariga känner till och som nämns i punkt 3.3.
- I den mån som sådan information tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från denna bestämmelse.
2. De systemansvariga ska offentliggöra harmoniserade villkor enligt vilka de accepterar kapacitetsöverföringar (t.ex. överföringar och tilldelningar). Dessa bestämmelser måste inkludera följande:
- a) En beskrivning av standardiserade produkter som kan säljas på andrahandsmarknaden.
- b) Ledtid för genomförande/godkännande/registrering av transaktioner på andrahandsmarknaden. Vid förseningar måste anledningen offentliggöras.
- c) Anmälan av säljaren eller den tredje part som avses i punkt 3.4.1 till den systemansvariga om säljarens och köparens namn och kapacitetsuppgifter i enlighet med punkt 3.4.1.
- I den mån som sådan information tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från denna bestämmelse.
3. Varje systemansvarig ska, när det gäller balanseringen av systemet, senast en månad efter att balansperioden löpt ut, tillhandahålla varje nätanvändare för varje balansperiod volymuppgifter om den specifika preliminära obalansen och om kostnaderna per enskild nätanvändare. Slutgiltiga uppgifter om kunder som mottagit leveranser enligt standardiserade belastningsprofiler kan tillhandahållas upp till 14 månader senare. I den mån som sådan information tillhandahålls av en tredje part ska systemansvariga undantas från denna bestämmelse. När sådana uppgifter tillhandahålls ska kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt.

4. När tredje parter erbjuder flexibilitetstjänster utöver toleransnivåerna ska systemansvariga offentliggöra dagliga prognoser om den maximala flexibilitetsmängden för nästkommande dag, bokad flexibilitet och den flexibilitet som marknaden förfogar över nästkommande gasdag. Den systemansvariga ska i slutet av varje gasdag dessutom offentliggöra efterhandsinformation om det kumulerade nyttjandet av varje flexibilitetstjänst. Om den nationella tillsynsmyndigheten är övertygad om att sådan information skulle kunna ge utrymme för potentiellt missbruk från nätanvändarnas sida, får den bevilja den systemansvariga undantag från denna skyldighet.
 5. De systemansvariga ska offentliggöra, per balanseringsområde, gasmängden i överföringssystemet i början av varje gasdag och den beräknade gasmängden i överföringssystemet i slutet av varje gasdag. Den beräknade gasmängden för slutet av gasdagen ska uppdateras varje timme under hela gasdagen. Om avgifter för obalans beräknas varje timme ska den systemansvariga offentliggöra gasmängden i överföringssystemet i timbaserade perioder. Alternativt ska systemansvariga offentliggöra, per balanseringsområde, alla användares kumulerade obalans i början av varje balanseringsperiod och den beräknade kumulerade obalansen för alla användare i slutet av varje gasdag. Om den nationella tillsynsmyndigheten är övertygad om att sådan information skulle kunna ge utrymme för potentiellt missbruk från nätanvändarnas sida, får den bevilja den systemansvariga undantag från denna skyldighet.
 6. De systemansvariga ska tillhandahålla användarvänliga verktyg för beräkning av tariffer.
 7. De systemansvariga ska på ett effektivt sätt registrera alla kapacitetsavtal och all annan relevant information i samband med beräkning och tillhandahållande av tillgänglig kapacitet; de relevanta nationella myndigheterna ska ha tillgång till dessa uppgifter under minst fem år, i synnerhet vad gäller enskilda nomineringar och avbrott. De systemansvariga ska bevara dokumentation om all relevant information som fastställs i punkt 3.3.4 och 3.3.5 under minst fem år och vid behov ge tillsynsmyndigheterna tillgång till informationen. Båda parterna ska respektera principen om bevarande av affärshemligheter."
-

Förordning (EU) nr 994/2010
av den 20 oktober 2010

I

(Lagstiftningsakter)

FÖRORDNINGAR

**EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING
(EU) nr 994/2010**

av den 20 oktober 2010

**om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om
upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG**

(Text av betydelse för EES)

I

(Lagstifningsakter)

FÖRORDNINGAR

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 994/2010

av den 20 oktober 2010

om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

Dessutom befinner sig vissa medlemsstater på en "gasö"
på grund av att de saknar infrastruktur som samman-
länkar dem med resten av unionen.

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artikel 194.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommit-
téens yttrande ⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Naturgas (medan kallad gas) är en viktig del av Europeiska unionens energiförsörjning och utgör en fjärdedel av den primära energiförsörjningen. Den används framför allt till elproduktion, uppvärmning, som råvara för industrin och som bränsle för transporter.
- (2) Gaskonsumtionen i Europa har ökat snabbt under de senaste tio åren. Med minskande inhemsk produktion har gasimporten ökat ännu snabbare och därmed skapat ett högre importberoende och ett behov av att ta itu med aspekter som rör tryggheten i fråga om gasförsörjningen.

- (3) Mot bakgrund av gasens betydelse i unionens energimix syftar denna förordning till att visa gaskunderna att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa en kontinuerlig gasförsörjning, särskilt i samband med svåra klimatförhållanden och i händelse av avbrott. Det råder enighet om att dessa mål bör uppnås genom de mest kostnads-effektiva åtgärderna för att inte påverka detta bränsles relativa konkurrenskraft i förhållande till andra bränslen.
- (4) Genom rådets direktiv 2004/67/EG ⁽³⁾ inrättades för första gången en rättslig ram på gemenskapsnivå för att trygga försörjningen av gas och bidra till en väl fungerande inre marknad för gas, även vid försörjningsavbrott. Med direktivet upprättades en grupp för samordning av gasförsörjningen som har varit användbar för att utbyta information och definiera gemensamma åtgärder som kan vidtas av medlemsstaterna, kommissionen, gasindustrin och konsumenterna. EU:s kontaktnätverk för trygg energiförsörjning, som godkändes av Europeiska rådet i december 2006, har medfört en ökad kapacitet för insamling av information och har tidigt varnat för möjliga hot mot en trygg energiförsörjning. Den nya lagstiftningen för den inre marknaden för energi som Europaparlamentet och rådet antog i juli 2009 är ett viktigt steg mot fullbordandet av den inre marknaden för energi, och har som uttryckligt mål att göra unionens energiförsörjning tryggare.
- (5) Enligt de regler för att trygga gasförsörjningen som har antagits på unionsnivå har medlemsstaterna emellertid fortfarande stor frihet i valet av åtgärder. Om försörjningen i en medlemsstat hotas finns en tydlig risk för

⁽¹⁾ Yttrande av den 20 januari 2010 (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 21 september 2010 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 11 oktober 2010.

⁽³⁾ EUT L 127, 29.4.2004, s. 92.

- att åtgärder som vidtas ensidigt av den medlemsstaten kan medföra att den inre marknaden för gas och gasförsörjningen till kunderna inte längre fungerar bra. Erfarenheter nyligen har visat att det är en konkret risk. För att den inre gasmarknaden ska kunna fungera även vid bristande försörjning är det nödvändigt att få till stånd solidaritet och samordning vid försörjningskriser, både med avseende på förebyggande åtgärder och på insatserna vid faktiska försörjningsavbrott.
- (6) I vissa EU-regioner tillhandahålls lågvärdesgas. Lågvärdesgas kan på grund av sina egenskaper inte användas i anordningar som är avsedda för högvärdesgas. Det är dock möjligt att använda högvärdesgas i anordningar som är avsedda för lågvärdesgas, förutsatt att den har konverterats till lågvärdesgas, till exempel genom tillsats av kväve. Lågvärdesgasernas egenskaper bör beaktas på nationell och regional nivå och bör även övervägas i samband med riskbedömningen och de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna på nationell och regional nivå.
- (7) Det är mycket viktigt att diversifiera försörjningsvägarna för gas och försörjningskällorna till unionen för att förbättra försörjningstryggheten för unionen i sin helhet och dess enskilda medlemsstater. I framtiden kommer en trygg försörjning att bero på bränslemixens utveckling, utvecklingen av produktionen i unionen och i tredjeländer som försörjer unionen, samt på investeringarna i lagringsanläggningar och diversifieringen av försörjningsvägarna för gas och försörjningskällorna inom och utanför unionen, inklusive anläggningar för flytande naturgas (nedan kallad LNG, Liquefied Natural Gas). I detta sammanhang bör särskild uppmärksamhet ägnas åt prioriterade infrastrukturåtgärder i enlighet med kommissionens meddelande av den 13 november 2008 med titeln Den andra strategiska energioversynen – En handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet, t.ex. den södra gaskorridoren (Nabucco och sammanlänkningslinjen mellan Turkiet, Grekland och Italien), diversifierad och god LNG-försörjning för Europa, effektiv sammanlänkning av Östersjöregionen, den Medelhavsbaseerade energiringen, goda nord-sydliga gassammanlänkningslinjer i Centraleuropa och sydöstra Europa.
- (8) För att minska effekterna av eventuella kriser till följd av avbrott i gasförsörjningen bör medlemsstaterna underlätta diversifieringen av energikällorna samt av försörjningsvägarna och försörjningskällorna för gas.
- (9) Ett allvarligt avbrott i försörjningen av gas till unionen kan påverka alla medlemsstater, unionen som helhet och avtalslutande parter som omfattas av fördraget om upprättande av en energigemenskap ⁽¹⁾ som undertecknades i Aten den 25 oktober 2005. Det kan också leda till allvarlig ekonomisk skada för unionens ekonomi. Dessutom kan ett avbrott i gasförsörjningen få allvarliga sociala konsekvenser, framför allt för utsatta kundgrupper.
- (10) Vissa kunder, inklusive bland annat hushåll och kunder som tillhandahåller viktiga samhällstjänster – till exempel hälso- och sjukvård, barnomsorg, utbildning och andra sociala tjänster och välfärdstjänster samt tjänster som är oumbärliga för att en medlemsstat ska fungera – är särskilt sårbara och kan behöva skydd. En vid definition av sådana skyddade kunder bör inte stå i konflikt med europeiska solidaritetsmekanismer.
- (11) Rapporten om genomförandet av den europeiska säkerhetsstrategin som godkändes av Europeiska rådet i december 2008 belyser det ökande beroendet av importerad energi som ytterligare ett allvarligt hot mot en trygg energiförsörjning i unionen och betonar energitrygghet som en av de nya utmaningarna för säkerhetspolitiken. Den inre gasmarknaden är en central del för en tryggare energiförsörjning i unionen och för att minska enskilda medlemsstaters utsatthet inför de skadliga effekterna av försörjningsavbrott.
- (12) För en väl fungerande inre gasmarknad är det oerhört viktigt att de åtgärder som vidtas för att trygga gasförsörjningen inte i onödan snedvrider konkurrensen eller medför att den inre marknaden för gas fungerar sämre.
- (13) Den så kallade N-1-principen, som innebär att den största enskilda gasinfrastrukturen slutar att fungera, är ett realistiskt scenario. Att använda ett avbrott i en sådan infrastruktur som riktmärke för vad medlemsstaterna bör kunna kompensera för är en välgrundad utgångspunkt för en analys av gasförsörjningen i varje medlemsstat.
- (14) Tillräcklig och diversifierad gasinfrastruktur inom en medlemsstat och i hela unionen, inklusive i synnerhet ny gasinfrastruktur som sammanlänkar i nuläget isolerade system som utgör "gasöar" med de angränsande medlemsstaterna, är grundläggande för att försörjningsavbrott ska kunna hanteras. Gemensamma minimikriterier för en trygg gasförsörjning bör medföra likvärdiga förutsättningar när det gäller en trygg gasförsörjning, samtidigt som nationella eller regionala särdrag måste beaktas, och bör leda till avsevärda incitament för byggande av den infrastruktur som krävs och för ökad beredskap inför kriser. Åtgärder på efterfrågesidan, t.ex. en övergång till andra bränslen, kan ha stor betydelse för energitryggheten, om de kan vidtas snabbt och minskar efterfrågan tillräckligt för att medföra en reaktion på ett avbrott i försörjningen. Ett effektivt energitnyttjande bör främjas ytterligare, särskilt när det behövs åtgärder på efterfrågesidan. Miljökonsekvenserna av de föreslagna åtgärderna på efterfråge- respektive utbudssidan bör beaktas och företräde bör i möjligaste mån ges åt de åtgärder som har minst miljöpåverkan, samtidigt som hänsyn tas till försörjningstryggheten.

(1) EUT L 198, 20.7.2006, s. 18.

- (15) Investeringar i ny gasinfrastruktur bör kraftigt främjas och de bör genomföras först efter en lämplig miljökonsekvensbedömning, i enlighet med relevanta unionsrättsakter. Sådan ny infrastruktur bör leda till tryggare gasförsörjning och samtidigt gynna en väl fungerande inre marknad för gas. Investeringarna bör som princip göras av företag och grunda sig på ekonomiska incitament. Vederbörlig hänsyn bör tas till behovet av att underlätta integrationen av gas från förnybara energikällor i gasnätet. Om en investering i infrastruktur är av gränsöverskridande slag bör byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (nedan kallad *byrån*), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009⁽¹⁾ och europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för gas (nedan kallat *Entso för gas*), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten⁽²⁾, engageras inom sina respektive behörighetsområden för att de gränsöverskridande konsekvenserna bättre ska kunna tas i beaktande. Det erinras om att byrån enligt förordning (EG) nr 713/2009 får avge yttranden eller rekommendationer om gränsöverskridande frågor inom sitt behörighets- och verksamhetsområde. Byrån och Entso för gas, tillsammans med andra marknadsaktörer, spelar en viktig roll vid utarbetandet och genomförandet av den unionstäckande tioåriga nätutvecklingsplan som bland annat kommer att inkludera en europeisk försörjningsprognos och som, i fråga om gränsöverskridande sammanlänknings-, bör grundas på olika nätanvändares rimliga behov.
- (16) De behöriga myndigheterna eller medlemsstaterna bör säkerställa att gasmarknaden testas som ett av de nödvändiga stegen mot överensstämmelse med infrastrukturstandarderna.
- (17) De behöriga myndigheterna bör när de utför de uppgifter som anges i denna förordning upprätthålla ett nära samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, särskilt nationella tillsynsmyndigheter, på lämpligt sätt och utan att det påverkar deras behörigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas⁽³⁾.
- (18) När det behövs nya gränsöverskridande sammanlänknings- eller befintliga sammanlänknings- måste byggas ut ska det redan i ett tidigt skede finnas ett nära samarbete mellan de berörda medlemsstaterna, de behöriga myndigheterna och nationella tillsynsmyndigheterna, där dessa inte är de behöriga myndigheterna.
- (19) Olika typer av unionsfinansiering finns tillgängliga som stöd till medlemsstaterna i syfte att finansiera nödvändiga investeringar i produktion och infrastruktur samt energieffektivitetsåtgärder på regional och lokal nivå, framför
- allt lån och garantier från Europeiska investeringsbanken, eller finansiering genom regional-, struktur- eller sammanhållningsfonderna. Europeiska investeringsbanken liksom unionens externa instrument, t.ex. det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet, instrumentet för stöd inför anslutningen och finansieringsinstrumentet för utvecklingsamarbete, kan också finansiera åtgärder i tredjeländer för att skapa en tryggare energiförsörjning.
- (20) Med denna förordning ska naturgasföretag och kunder kunna förlita sig på marknadsmekanismerna under så lång tid som möjligt vid avbrott. Den innehåller också bestämmelser om krismekanismer som ska tillgripas när enbart marknaderna inte längre på ett lämpligt sätt kan hantera ett avbrott i gasförsörjningen. Även i en kris-situation ska marknadsbaserade instrument prioriteras för att mildra effekterna av ett avbrott i försörjningen.
- (21) Till följd av ikraftträdandet av den nya interna energimarknadslagstiftningen antagen i juli 2009 kommer nya bestämmelser att gälla för gasssektorn. Detta leder till tydliga roller och ansvar för medlemsstater, nationella tillsynsmyndigheter, systemansvariga för överförings-system och byrån, och till bättre öppenhet på marknaden, vilket leder till att den fungerar bättre och är till gagn för en trygg försörjning samt för konsumentskyddet.
- (22) Fullbordandet av den inre marknaden för gas och en effektiv konkurrens inom den marknaden erbjuder unionen största möjliga trygghet i försörjningen för alla medlemsstater, förutsatt att marknaden får fungera fullt ut i händelse av ett försörjningsavbrott som påverkar en del av unionen, oavsett anledning till avbrottet. För detta krävs en heltäckande och effektiv gemensam metod för försörjningstrygghet, i synnerhet strategier för öppenhet, solidaritet och icke-diskriminering som är förenliga med den inre marknads funktionssätt, där snedvridning av marknaden undviks och marknadsens möjligheter att reagera på avbrott inte undermineras.
- (23) Naturgasföretagen, medlemsstaterna (framför allt genom sina behöriga myndigheter) och kommissionen ansvarar tillsammans för att trygga gasförsörjningen inom ramen för sina respektive verksamhets- och behörighetsområden. I lämpliga fall bör även de nationella tillsynsmyndigheterna (där de inte är de behöriga myndigheterna) bidra till en trygg gasförsörjning inom sina verksamhets- och ansvarsområden i enlighet med direktiv 2009/73/EG. Dessutom kan även kunder som använder gas för elproduktion eller industriella ändamål ha en viktig funktion att fylla för en trygg gasförsörjning genom sin förmåga att reagera på en kris med åtgärder på efterfrågesidan, till exempel avbrytbara kontrakt och övergång till andra bränslen, eftersom detta har en direkt inverkan på balansen mellan utbud och efterfrågan.

⁽¹⁾ EUT L 211, 14.8.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 211, 14.8.2009, s. 36.

⁽³⁾ EUT L 211, 14.8.2009, s. 94.

- (24) En exakt definition av roller och ansvar för alla naturgasföretag och behöriga myndigheter är därför av avgörande betydelse för att en väl fungerande inre marknad för gas ska kunna upprätthållas, framför allt vid försörjningsavbrott och kriser. Dessa roller och ansvar bör fastställas på ett sätt som säkerställer att en strategi med tre nivåer respekteras, vilket betyder att i första hand de berörda naturgasbolagen och industrierna, sedan medlemsstaterna på nationell eller regional nivå och därefter unionen engageras. I händelse av en försörjningskris bör marknadsaktörerna ges tillräckliga möjligheter att bemöta situationen med marknadsbaserade åtgärder. Om marknadsaktörernas åtgärder inte räcker till bör medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter vidta åtgärder för att eliminera eller mildra följderna av försörjningskrisen. Endast om dessa åtgärder är otillräckliga bör åtgärder vidtas på regional nivå eller unionsnivå för att eliminera eller mildra följderna av försörjningskrisen. Regionala lösningar bör eftersträvas i största möjliga utsträckning.
- (25) Regionalt samarbete som omfattar offentliga myndigheter och naturgasföretag kommer i solidarisk anda att upprättas i stor utsträckning för att genomföra denna förordning, i syfte att optimera nyttan i form av samordning av åtgärderna för att minska de konstaterade riskerna och göra de insatser som är mest kostnadseffektiva för de berörda parterna.
- (26) Tillräckligt harmoniserade normer för en trygg försörjning, som åtminstone täcker in den situation som uppstod i januari 2009, bör fastställas. Dessa bör beakta skillnaderna mellan medlemsstaterna, och skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och åtgärder för att skydda kunderna i enlighet med artikel 3 i direktiv 2009/73/EG. Sådana försörjningstrygghetsnormer bör vara stabila, så att rättsläget blir tillräckligt tydligt, och bör vara klart definierade och bör inte påtvinga naturgasföretag, inklusive nya aktörer och små företag, eller slutanvändare orimliga och oproportionerliga bördor. Dessa normer bör också garantera en rättvis tillgång för unionens naturgasföretag till nationella kunder. Åtgärder som krävs för att uppfylla normen för försörjning kan inkludera ytterligare lagringskapacitet och lagringsvolym, lagring av gas i rörledningar, försörjningsavtal, avbrytbara kontrakt eller andra åtgärder med liknande effekt samt nödvändiga tekniska åtgärder för att trygga gasförsörjningen.
- (27) För att gasmarknaden ska fungera väl är det, med eventuella försörjningsavbrott, som det som inträffade i januari 2009, i åtanke, av avgörande betydelse att naturgasföretagen i god tid genomför nödvändiga investeringar i inhemsk produktion och infrastruktur, t.ex. sammanlänkningar, framför allt sådana som bereder tillträde till unionens gasnät, utrustning för fysiskt omvänt gasflöde i rörledningar, lagring och anläggningar för återförgasning av LNG. Vid beräkningen av finansieringsbehoven för gasinfrastruktur i samband med unionsinstrument bör kommissionen på lämpligt sätt prioritera infrastrukturprojekt som stöder integrationen av den inre gasmarknaden och en trygg gasförsörjning.
- (28) De systemansvariga för överföringssystemen bör inte hindras från att beakta en situation där investeringar som möjliggör fysisk kapacitet att transportera gas i båda riktningarna (nedan kallad *kapacitet för flöden i båda riktningarna*) i gränsöverskridande sammanlänkningar med tredjeländer skulle kunna bidra till att öka försörjningstryggheten, särskilt när det rör sig om tredjeländer som säkerställer transiteringsflöden mellan två medlemsstater.
- (29) Det är viktigt att gasförsörjningen upprätthålls, i synnerhet för hushåll, liksom för ett begränsat antal andra kunder, särskilt kunder som tillhandahåller centrala samhällstjänster, vilka kan definieras av de berörda medlemsstaterna, i de fall marknaden inte längre kan försörja dem. Det är av avgörande betydelse att de åtgärder som ska vidtas under en kris definieras i förväg och att de uppfyller säkerhetskraven, även i fall då skyddade kunder är kopplade till samma distributionsnät som andra kunder. Sådana åtgärder kan omfatta användning av minskningar som står i proportion till den ursprungligen bokade kapaciteten i händelse att kapaciteten för tillgång till infrastruktur minskas av tekniska skäl.
- (30) De behöriga myndigheterna ska som regel följa sin krisplan. I vederbörligen motiverade undantagsfall får de vidta åtgärder som avviker från dessa planer.
- (31) Ett stort urval av instrument finns tillhanda för att kraven på en trygg försörjning ska kunna tillgodoses. Dessa instrument bör användas nationellt, regionalt och på unionsnivå, där så är lämpligt, för att ett resultat ska kunna garanteras som är konsekvent och kostnadseffektivt.
- (32) De försörjningstrygghetsmässiga aspekterna av en långsiktig planering av investeringar i tillräckligt gränsöverskridande kapacitet och annan infrastruktur, som säkerställer systemets kapacitet att på lång sikt garantera en trygg försörjning och uppfylla rimliga behov, behandlas i direktiv 2009/73/EG. För att normerna för en trygg försörjning ska kunna uppfyllas kan en övergångsperiod krävas så att de nödvändiga investeringarna ska kunna göras. Den unionstäckande tioårsplan för nätutbyggnad som upprättats av Entso för gas och som kontrollerats av byrån är ett grundläggande instrument för att identifiera de investeringar som krävs på unionsnivå, bland annat för att uppfylla de infrastrukturkrav som ställs i denna förordning.
- (33) Entso för gas och byrån bör, som medlemmar i gruppen för samordning av gasförsörjningen, inom ramen för sina ansvarsområden delta fullt ut i samarbets- och samrådsprocessen på unionsnivå.

- (34) Gruppen för samordning av gasförsörjningen är det huvudsakliga organ som kommissionen ska samråda med i samband med upprättandet av de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna. Det erinras om att Entso för gas och byrån är medlemmar av gruppen för samordning av gasförsörjningen och kommer att höras i detta sammanhang.
- (35) För att man ska kunna vara så väl förberedd som möjligt i händelse av ett avbrott i försörjningen bör krisplaner upprättas av de behöriga myndigheterna efter samråd med naturgasföretagen. Sådana planer bör inte strida mot varandra på nationell eller regional nivå eller unionsnivå. Innehållet i dem bör följa bästa praxis för befintliga planer, och bör fastställa tydliga roller och ansvar för alla berörda naturgasföretag och behöriga myndigheter. Gemensamma krisplaner på regional nivå bör upprättas där så är möjligt och nödvändigt.
- (36) För att stärka solidariteten mellan medlemsstaterna i händelse av en kris på unionsnivå, och framför allt för att hjälpa medlemsstater med mindre gynnade geografiska eller geologiska villkor, bör medlemsstaterna ta fram solidaritetsåtgärder. Naturgasföretagen bör ta fram åtgärder som t.ex. kommersiella avtal, vilka kan innefatta ökad gasexport eller ökade uttag ur lager. Det är viktigt att uppmuntra till att överenskommelser träffas mellan naturgasföretag. Krisplanen bör i lämpliga fall inbegripa mekanismer för att säkerställa en rättvis och skäligen ersättning till naturgasföretagen. Solidaritetsåtgärder kan vara särskilt lämpligt för medlemsstater för vilka kommissionen rekommenderar gemensamma förebyggande åtgärdsplaner eller krisplaner på regional nivå.
- (37) Inom ramen för denna förordning har kommissionen en viktig funktion att fylla i händelse av en kris, oavsett om den inträffar på unionsnivå eller regional nivå.
- (38) Solidariteten på europeisk nivå bör också vid behov visas i form av bistånd för civilskydd från unionen och medlemsstaterna. Sådant bistånd bör underlättas och samordnas genom gemenskapens civilskyddsmekanism, inrättad genom rådets beslut 2007/779/EG, Euratom ⁽¹⁾.
- (39) Medlemsstaternas suveräna rätt att bestämma över sina egna naturresurser påverkas inte av denna förordning.
- (40) Rådets direktiv 2008/114/EG av den 8 december 2008 om identifiering av, och klassificering som, europeisk kritisk infrastruktur och bedömning av behovet att stärka skyddet av denna ⁽²⁾ föreskriver ett förfarande med syfte att förbättra säkerheten hos utsedd europeisk kritisk infrastruktur, inklusive viss gasinfrastruktur, i unionen. Direktiv 2008/114/EG bidrar tillsammans med denna förordning till en heltäckande strategi för energitryggheten i unionen.
- (41) Krisplanerna bör uppdateras regelbundet och offentliggöras. De bör underställas sakkunnig bedömning och prövas.
- (42) Gruppen för samordning av gasförsörjningen bör fungera som rådgivare åt kommissionen i syfte att underlätta samordningen av åtgärder för en trygg försörjning i händelse av en kris på unionsnivå. Gruppen bör även kontrollera att de åtgärder som ska vidtas enligt denna förordning är tillräckliga och lämpliga.
- (43) Syftet med denna förordning är att göra det möjligt för naturgasföretag och behöriga myndigheter i medlemsstaterna att se till att den inre marknaden för gas fungerar effektivt så länge som möjligt vid ett avbrott i försörjningen, innan de behöriga myndigheterna vidtar åtgärder för att ta itu med en situation där marknaden inte längre kan leverera den gas som behövs. Sådana exceptionella åtgärder bör fullt ut vara förenliga med unionslagstiftningen och anmälas till kommissionen.
- (44) Eftersom gasförsörjning från tredjeländer är av central betydelse för en trygg gasförsörjning i unionen bör kommissionen samordna insatserna med avseende på tredjeländer, och tillsammans med leverantörstredjeländerna och tredjeländerna genom vilka transit sker ta fram strategier för att hantera krissituationer och säkerställa ett stabilt gasflöde till unionen. Kommissionen bör ges befogenhet att inrätta en arbetsgrupp för övervakning av gasflödena till unionen i krissituationer, i samråd med berörda tredjeländer, och, i de fall en kris uppstår till följd av svårigheter i ett tredjeland, få en medlande och hjälpande roll.
- (45) Det är viktigt att villkoren för leveranser från tredjeländer inte snedvrider konkurrensen och är förenliga med inre marknadsreglerna.
- (46) Om det finns tillförlitliga uppgifter om en situation utanför unionen som hotar försörjningstryggheten i en eller flera medlemsstater och som kan aktivera en mekanism för tidig varning mellan unionen och ett tredjeland bör kommissionen utan dröjsmål underrätta gruppen för samordning av gasförsörjningen, och unionen bör vidta lämpliga åtgärder för att neutralisera situationen.

⁽¹⁾ EUT L 314, 1.12.2007, s. 9.

⁽²⁾ EUT L 345, 23.12.2008, s. 75.

- (47) I februari 2009 konstaterade rådet att öppenheten och tillförlitligheten bör öka, samtidigt som kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt, genom meningsfullt utbyte av information när det gäller relationerna på energiområdet med tredjeländer, inklusive långsiktiga försörjningsstrategier, mellan kommissionen och medlemsstaterna, å andra sidan.
- (48) Bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt konkurrensbestämmelserna, är tillämpliga på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse förutsatt att tillämpningen av dessa bestämmelser inte hindrar utförandet av sådana tjänster, men medlemsstaterna kan i stor utsträckning själva besluta om att föreskriva och förordna om samt organisera skyldigheter rörande allmännyttiga tjänster.
- (49) Eftersom målet för denna förordning, det vill säga att trygga försörjningen av gas i unionen, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och eftersom de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I överensstämmelse med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (50) Direktiv 2004/67/EG bör upphöra att gälla.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte

Bestämmelserna i denna förordning syftar till att trygga gasförsörjningen genom att en väl och kontinuerligt fungerande inre marknad för naturgas (nedan kallad gas) säkerställs, genom att det blir möjligt att vidta extraordinära åtgärder när marknaden inte längre kan leverera den nödvändiga försörjningen av gas och genom tydligt fastställt och fördelat ansvar mellan naturgasföretag, medlemsstaterna och unionen avseende både förebyggande åtgärder och åtgärder till följd av faktiska avbrott i försörjningen. Genom denna förordning upprättas i solidarisk anda även transparenta mekanismer för samordning av krisberedskap och krishantering på medlemsstatsnivå, regional nivå och unionsnivå.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning ska definitionerna i direktiv 2009/73/EG, förordning (EG) nr 713/2009 och förordning (EG) nr 715/2009 gälla.

Dessutom gäller följande definitioner:

1. skyddade kunder: hushållskunder som är anslutna till ett distributionsnät för gas och dessutom, om den berörda medlemsstaten så beslutar,
 - a) små och medelstora företag, under förutsättning att dessa är anslutna till ett distributionsnät för gas, samt viktiga samhällstjänster, under förutsättning att de är anslutna till ett distributions- eller överföringsnät för gas, och förutsatt att dessa ytterligare kunder tillsammans inte motsvarar mer än 20 % av den slutliga gasanvändningen, och/eller
 - b) fjärrvärmeanläggningar i den utsträckning som de tillhandahåller värme till hushållskunder och till de kunder som avses i led a, under förutsättning att dessa anläggningar inte kan övergå till andra bränslen och är anslutna till ett distributions- eller överföringsnät för gas.

Snarest möjligt och senast den 3 december 2011 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om huruvida de avser att inkludera led a och/eller b i sin definition av skyddade kunder.

2. behörig myndighet: den nationella statliga myndighet eller den nationella tillsynsmyndighet som respektive medlemsstat har utsett som ansvarig för att säkerställa genomförandet av de åtgärder som fastställs i denna förordning. Detta hindrar inte medlemsstaternas möjlighet att tillåta att den behöriga myndigheten delegerar specifika uppgifter som anges i denna förordning till andra organ. Sådana delegerade uppgifter ska utföras under överinseende av den behöriga myndigheten och specificeras i de planer som avses i artikel 4.

Artikel 3

Ansvar för att trygga gasförsörjningen

1. Naturgasföretagen, medlemsstaterna (framför allt genom sina behöriga myndigheter) och kommissionen ansvarar tillsammans för att trygga gasförsörjningen inom ramen för sina respektive verksamhets- och behörighetsområden. Ett sådant delat ansvar kräver en hög grad av samarbete.
2. Snarest möjligt och senast den 3 december 2011 ska varje medlemsstat utse en behörig myndighet med ansvar för genomförandet av de åtgärder som avses i denna förordning. I förekommande fall ska de nationella enheter som för närvarande ansvarar för en trygg gasförsörjning genomföra de åtgärder som ska vidtas av den behöriga myndigheten i enlighet med denna förordning fram till dess att den behöriga myndigheten formellt har utsetts. Åtgärderna ska omfatta utförande av den riskbedömning som avses i artikel 9 och, på grundval av den riskbedömningen, upprättande av en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan samt regelbunden övervakning av försörjningstryggheten för gas på nationell nivå. De behöriga myndigheterna ska

samarbeta för att försöka förebygga försörjningsavbrott och för att begränsa skadorna i händelse av sådana. Inget ska hindra medlemsstaterna från att anta lagstiftning om genomförande om det behövs för att uppfylla kraven i denna förordning.

3. Varje medlemsstat ska underrätta kommissionen om namnet på den behöriga myndigheten, sedan denna har utsetts, och, i förekommande fall, om namnen på de nationella enheter som ansvarar för en trygg gasförsörjning och som fungerar som tillfälliga behöriga myndigheter i enlighet med punkt 2. Varje medlemsstat ska offentliggöra sådana utnämningar.

4. När den behöriga myndigheten genomför de åtgärder som föreskrivs i denna förordning ska den fastställa de olika berörda aktörernas roller och ansvar på ett sådant sätt som säkerställer att en ansats i tre steg respekteras, vilket betyder att i första hand de berörda naturgasföretagen och industrin, sedan medlemsstaterna på nationell eller regional nivå och därefter unionen engageras.

5. Kommissionen ska när det är lämpligt samordna de behöriga myndigheternas verksamhet på regional nivå och unionsnivå i enlighet med denna förordning, bland annat genom den grupp för samordning av gasförsörjningen som avses i artikel 12 eller den krisgrupp som avses i artikel 11.4, i synnerhet i händelse av en nödsituation på unionsnivå eller regional nivå i enlighet med definitionen i artikel 11.1.

6. De åtgärder för att trygga gasförsörjningen som anges i de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna ska vara klart definierade, transparenta, proportionerliga, icke-diskriminerande och kontrollerbara, och ska inte i onödan snedvräda konkurrensen och en väl fungerande inre marknaden för gas och inte heller äventyra gasförsörjningen i andra medlemsstater eller i unionen som helhet.

Artikel 4

Upprättande av en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 ska varje medlemsstats behöriga myndighet efter samråd med naturgasföretagen, de relevanta organisationer som företräder hushållens och de industriella gaskundernas intressen och den nationella tillsynsmyndigheten (där denna inte är den behöriga myndigheten) på nationell nivå upprätta:

- a) en förebyggande åtgärdsplan som innehåller de åtgärder som måste vidtas för att undanröja eller minska de risker som identifierats i den riskbedömning som genomförts i enlighet med artikel 9, och
- b) en krisplan som innehåller de åtgärder som måste vidtas för att undanröja eller minska konsekvenserna av ett avbrott i gasförsörjningen i enlighet med artikel 10.

2. Innan en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan antas på nationell nivå ska de behöriga myndigheterna senast den 3 juni 2012 utbyta sina förslag till förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner och samråda med varandra på lämplig regional nivå, och med kommissionen, för att säkerställa att deras förslag till planer och åtgärder inte strider mot en annan medlemsstats förebyggande åtgärdsplan och krisplan och att de överensstämmer med denna förordning och andra bestämmelser i unionslagstiftningen. Detta samråd ska i synnerhet genomföras mellan medlemsstater som gränsar till varandra, särskilt mellan isolerade system som utgör "gasöar" och de medlemsstater som gränsar till dessa, och kan till exempel omfatta de medlemsstater som anges i den vägledande förteckningen i bilaga IV.

3. På grundval av samråden som avses i punkt 2 och eventuella rekommendationer från kommissionen får de berörda behöriga myndigheterna besluta att upprätta gemensamma förebyggande åtgärdsplaner på regional nivå (nedan kallade *gemensamma förebyggande åtgärdsplaner*) och gemensamma krisplaner på regional nivå (nedan kallade *gemensamma krisplaner*), utöver de planer som upprättas på nationell nivå. I händelse av gemensamma planer ska de berörda behöriga myndigheterna om det är lämpligt sträva efter att träffa överenskommelser om genomförandet av det regionala samarbetet. Dessa överenskommelser ska om så krävs godkännas formellt av medlemsstaterna.

4. Den behöriga myndigheten ska i samband med upprättandet och genomförandet av den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen på nationell och/eller regional nivå ta vederbörlig hänsyn till en vid alla tidpunkter säker drift av gassystemet och i dessa planer ange de tekniska begränsningar som påverkar nätdriften, inklusive de tekniska och säkerhetsmässiga orsakerna till möjliga flödesminskningar i händelse av en kris.

5. Senast den 3 december 2012 ska de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna, inklusive i förekommande fall gemensamma planer, antas och offentliggöras. Sådana planer ska anmälas till kommissionen utan dröjsmål. Kommissionen ska informera gruppen för samordning av gasförsörjningen. Behöriga myndigheter ska säkerställa regelbunden kontroll av sådana planers genomförande.

6. Inom tre månader från det att de behöriga myndigheterna anmält de planer som avses i punkt 5

- a) ska kommissionen utvärdera dessa planer i enlighet med led b; i detta syfte ska kommissionen höra gruppen för samordning av gasförsörjningen om dessa planer och ta vederbörlig hänsyn till dess åsikt; kommissionen ska rapportera om sin utvärdering av planerna till gruppen för samordning av gasförsörjningen, och

b) om kommissionen på grundval av detta samråd

- i) bedömer att en förebyggande åtgärdsplan eller en krisplan inte är tillräckligt effektiv för att minska de risker som identifierats i riskbedömningen kan den rekommendera den behöriga myndigheten eller de behöriga myndigheterna i fråga att ändra den berörda planen,
- ii) anser att en förebyggande åtgärdsplan eller en krisplan är oförenlig med en annan behörig myndighets riskbedömning eller planer eller att den inte uppfyller kraven i denna förordning eller andra bestämmelser i unionslagstiftningen ska den begära att den berörda planen ändras,
- iii) anser att den förebyggande åtgärdsplanen äventyrar gasförsörjningen i andra medlemsstater eller i unionen som helhet ska den besluta att uppmana den behöriga myndigheten att omarbota den förebyggande åtgärdsplanen och kan avge specifika rekommendationer om hur den ska ändras. Kommissionen ska lämna en detaljerad motivering till sitt beslut.

7. Den berörda behöriga myndigheten ska inom fyra månader från underrättelsen om kommissionens uppmaning enligt punkt 6.b ii ändra sin förebyggande åtgärdsplan eller krisplan och underrätta kommissionen om den ändrade planen, eller informera kommissionen om skälen till att den motsätter sig uppmaningen. Vid oenighet får kommissionen inom två månader från den behöriga myndighetens svar dra tillbaka sin uppmaning eller sammankalla de berörda behöriga myndigheterna och, om kommissionen anser det nödvändigt, gruppen för samordning av gasförsörjningen för att diskutera frågan. Kommissionen ska lämna en detaljerad motivering till sitt krav på någon ändring av planen. Den behöriga myndigheten ska fullt ut beakta kommissionens ståndpunkt. Om det slutliga beslutet från den behöriga myndigheten avviker från kommissionens ståndpunkt ska den behöriga myndigheten tillhandahålla och offentliggöra, tillsammans med beslutet och kommissionens ståndpunkt, skälen för detta beslut inom två månader från mottagandet av kommissionens ståndpunkt. Den behöriga myndigheten ska i förekommande fall utan dröjsmål offentliggöra den ändrade planen.

8. Den berörda behöriga myndigheten ska inom tre månader från tillkännagivandet av kommissionens beslut enligt punkt 6 b iii ändra sin plan och underrätta kommissionen om den ändrade planen, eller informera kommissionen om skälen till att den motsätter sig beslutet. Vid oenighet får kommissionen inom två månader efter den behöriga myndighetens svar besluta att ändra eller dra tillbaka sin uppmaning. Om kommissionen vidhåller sin uppmaning ska den berörda behöriga myndigheten inom två månader från tillkännagivandet av kommissionens beslut ändra planen, varvid den ska ta största möjliga hänsyn till sådana rekommendationer som kommissionen lämnat i enlighet med punkt 6 b iii och ska underrätta kommissionen om den ändrade planen.

Kommissionen ska informera gruppen för samordning av gasförsörjningen och ta vederbörlig hänsyn till dess rekommendationer i samband med att den utarbetar sitt yttrande om den

ändrade planen, vilken ska läggas fram inom två månader från den behöriga myndighetens tillkännagivande. Den berörda behöriga myndigheten ska ta ytterst stor hänsyn till kommissionens yttrande och inom två månader från mottagandet av detta yttrande anta och offentliggöra den ändrade plan som följer av detta.

9. Kommersiellt känsliga uppgifter ska hållas konfidentiella.

Artikel 5

Innehållet i de nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna

1. De nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna ska innehålla följande:

- a) Resultaten av den riskbedömning som avses i artikel 9.
- b) De åtgärder och volymer samt den kapacitet och den tid som behövs för att uppfylla infrastruktur- och försörjningsnormerna i enlighet med artiklarna 6 och 8 inklusive, i förekommande fall, i vilken mån åtgärder på efterfrågesidan i tillräcklig utsträckning i god tid kan kompensera ett sådant försörjningsavbrott som avses i artikel 6.2, identifiering av den största enskilda gasinfrastrukturen av gemensamt intresse om artikel 6.3 tillämpas samt alla eventuella höjningar av försörjningsnormen i enlighet med artikel 8.2.
- c) Skyldigheter som åligger naturgasföretag och andra relevanta organ, bland annat i fråga om en säker drift av gassystemet.
- d) De övriga förebyggande åtgärder – till exempel sådana som avser behovet av att stärka sammanlänkningarna mellan medlemsstater som gränsar till varandra och möjligheten att vid behov diversifiera gasförsörjningsvägarna och försörjningskällorna – som krävs inför de risker som identifierats, i syfte att i största möjliga utsträckning upprätthålla gasförsörjningen för samtliga kunder.
- e) De mekanismer som ska användas för samarbete med andra medlemsstater i samband med upprättandet och genomförandet av eventuella gemensamma förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner som avses i artikel 4.3.
- f) Uppgifter om befintliga och framtida sammanlänknings-, inklusive sådana som ger tillgång till unionens gasnät, gränsöverskridande flöden, gränsöverskridande tillträde till lagringsanläggningar och den fysiska kapaciteten att transportera gas i båda riktningarna (nedan kallad *kapacitet för flöden i båda riktningarna*), särskilt i händelse av en krissituation.
- g) Information om alla skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i fråga om tryggt gasförsörjning.

2. De nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna, i synnerhet åtgärderna för uppfyllande av normerna för infrastruktur enligt artikel 6, ska beakta den unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplan som ska utarbetas av Entso för gas i enlighet med artikel 8.10 i förordning (EG) nr 715/2009.

3. De nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna ska i första hand bygga på marknadsåtgärder och beakta åtgärdernas ekonomiska inverkan, effekt och effektivitet samt deras konsekvenser för funktionen av den inre marknaden för energi och följderna för miljön och konsumenterna och ska inte leda till en orimlig börda för naturgasföretagen och inte heller inverka negativt på funktionen av den inre marknaden för gas.

4. De nationella och gemensamma förebyggande åtgärdsplanerna ska uppdateras vartannat år, om inte omständigheterna kräver att det sker oftare, och ska spegla den uppdaterade riskbedömningen. Det samråd mellan behöriga myndigheter som avses i artikel 4.2 ska genomföras innan den uppdaterade planen antas.

Artikel 6

Normer för infrastruktur

1. Medlemsstaterna eller, när en medlemsstat så beslutar, den behöriga myndigheten ska se till att nödvändiga åtgärder genomförs så att kapaciteten hos den infrastruktur som återstår, beräknad i enlighet med formeln N-1 i punkt 2 i bilaga I, efter ett avbrott hos den enskilda största gasinfrastrukturen senast den 3 december 2014, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, kan leverera den mängd gas som krävs för att i det beräknade området under en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år. Detta ska, då det är lämpligt och nödvändigt, inte påverka de systemansvarigas ansvar att göra motsvarande investeringar eller det ansvar som de systemansvariga för överföringssystemen har i enlighet med direktiv 2009/73/EG och förordning (EG) nr 715/2009.

2. Skyldigheten att säkerställa att den återstående infrastrukturen har kapacitet att tillgodose den totala efterfrågan på gas i enlighet med punkt 1 ska också anses vara uppfylld om den behöriga myndigheten i den förebyggande åtgärdsplanen kan visa att ett försörjningsavbrott i tillräcklig utsträckning och på ett lägligt sätt kan kompenseras genom lämpliga marknadsbaserade åtgärder på efterfrågesidan. För detta ändamål ska den formel som anges i punkt 4 i bilaga I användas.

3. Om det är lämpligt utifrån den riskbedömning som avses i artikel 9 får de berörda behöriga myndigheterna besluta att skyldigheten enligt punkt 1 i denna artikel ska fullgöras på regional nivå i stället för på nationell nivå. I sådana fall ska gemensamma förebyggande åtgärdsplaner upprättas i enlighet med artikel 4.3. Punkt 5 i bilaga I ska tillämpas.

4. Varje behörig myndighet ska efter samråd med de berörda naturgasföretagen utan dröjsmål rapportera bristande fullgörande av den skyldighet som anges i punkt 1 till kommissionen samt informera kommissionen om skälen till detta bristande fullgörande.

5. De systemansvariga för överföringssystemen ska se till att det snarast, men senast den 3 december 2013, finns ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna i alla gränsöverskridande sammanlänkningar mellan medlemsstater för transport av gas i båda riktningarna, utom

a) i fall av sammanlänkningar till produktionsanläggningar, till LNG-anläggningar och till distributionsnät, eller

b) om undantag har beviljats i enlighet med artikel 7.

De systemansvariga för överföringssystemen ska senast den 3 december 2013 anpassa överföringssystemen delvis eller i sin helhet så att fysiska flöden av gas i båda riktningarna via gränsöverskridande sammanlänkningar möjliggörs.

6. Om kapacitet för flöden i båda riktningarna redan finns eller håller på att anläggas för en viss gränsöverskridande sammanlänkning ska den skyldighet som avses i första stycket i punkt 5 betraktas vara fullgjord för den sammanlänkningen, utom i fall då en eller fler medlemsstater begär ökad kapacitet av försörjningstrygghetsskäl. Om det görs en sådan begäran om ökad kapacitet ska det förfarande som anges i artikel 7 tillämpas.

7. Medlemsstaterna eller, när en medlemsstat så beslutar, den behöriga myndigheten ska se till att gasmarknaden som ett första steg alltid testas på ett transparent, detaljerat och icke-diskriminerande sätt för att bedöma huruvida marknaden kräver de infrastrukturinvesteringar som behövs för att fullgöra skyldigheterna enligt punkterna 1 och 5.

8. De nationella tillsynsmyndigheterna ska, i syfte att ge lämpliga incitament när de på ett transparent och detaljerat sätt fastställer eller godkänner tariffer eller metoder i enlighet med artikel 41.8 i direktiv 2009/73/EG och artikel 13 i förordning (EG) nr 715/2009, ta hänsyn till de faktiska kostnaderna för att fullgöra skyldigheten enligt punkt 1 och kostnaderna för ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna. Om marknaden inte efterfrågar investeringar för att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna och sådana investeringar medför kostnader i fler än en medlemsstat eller i en medlemsstat till förmån för en eller flera andra medlemsstater ska de nationella tillsynsmyndigheterna i alla berörda medlemsstater gemensamt besluta om fördelningen av kostnaderna innan något investeringsbeslut fattas. Kostnadsfördelningen ska göras i synnerhet med hänsyn till i vilken proportionell utsträckning infrastrukturinvesteringarna medför ökad försörjningstrygghet i de berörda medlemsstaterna. Artikel 8.1 i förordning (EG) nr 713/2009 ska tillämpas.

9. Den behöriga myndigheten ska se till att all ny överföringsinfrastruktur bidrar till försörjningstryggheten genom att utveckla ett väl sammanlänkat nät inklusive, i lämpliga fall, genom ett tillräckligt antal gränsöverskridande entry- och exitpunkter utifrån efterfrågan på marknaden och de identifierade riskerna. Den behöriga myndigheten ska, när så är lämpligt, i riskbedömningen bedöma var det finns interna flaskhalsar och huruvida den nationella entrykapaciteten och infrastrukturen, särskilt överföringsnäten, kan anpassa de nationella gasflödena till scenarier med avbrott i den största enskilda gasinfrastruktur som identifierats vid riskbedömningen.

10. Luxemburg, Slovenien och Sverige ska, genom ett undantag, inte vara bundna av, men eftersträva att fullgöra, skyldigheten i punkt 1 i denna artikel och samtidigt trygga gasförsörjningen till skyddade kunder i enlighet med artikel 8. Det undantaget ska gälla under förutsättning att

- a) Luxemburg har minst två sammanlänkningslinjer med andra medlemsstater, minst två olika försörjningskällor och inga gaslagringsanläggningar eller någon LNG-anläggning på sitt territorium,
- b) Slovenien har minst två sammanlänkningslinjer med andra medlemsstater, minst två olika försörjningskällor och inga gaslagringsanläggningar eller någon LNG-anläggning på sitt territorium,
- c) Sverige inte har någon gastransit till andra medlemsstater på sitt territorium och en årlig inrikes bruttogaskonsumtion på mindre än 2 Mtoe samt att mindre än 5 % av landets totala primära energikonsumtion kommer från gas.

Dessa tre medlemsstater ska på ett transparent, detaljerat och icke-diskriminerande sätt säkerställa regelbundna marknadstester för infrastrukturinvesteringar och offentliggöra resultaten av dessa tester.

De medlemsstater som anges i första stycket ska informera kommissionen om alla eventuella förändringar av förhållandena som anges i det stycket. Det undantag som avses i första stycket ska upphöra att gälla om minst ett av de villkoren inte uppfylls.

Senast den 3 december 2018 ska var och en av de medlemsstater som anges i första stycket översända en rapport till kommissionen med uppgifter om situationen avseende de villkor som avses i det stycket och utsikterna för fullgörande av skyldigheten enligt punkt 1, med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna av att uppfylla infrastrukturturnormen, resultaten av testerna av gasmarknaden samt gasmarknadens utveckling och gasinfrastrukturprojekt i regionen. På grundval av den rapporten och om de respektive villkor som anges i första stycket i denna punkt fortfarande uppfylls kan kommissionen besluta att det undantag som avses i första stycket får fortsätta att gälla under ytterligare fyra år. Om ett positivt beslut fattas ska förordandet i detta stycke upprepas efter fyra år.

Artikel 7

Förfarande för att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna eller begära undantag

1. För varje gränsöverskridande sammanlänkning mellan medlemsstater, med undantag för dem som beviljats undantag i enlighet med 6.5 a och med undantag för fall då det redan finns kapacitet för flöden i båda riktningarna eller sådana håller på att anläggas och ingen kapacitetsökning har begärts av en eller flera medlemsstater av försörjningstrygghetsskäl, ska de systemansvariga för överföringsystem senast den 3 mars 2012 till sina medlemsstater eller, när medlemsstaterna så beslutar, till sina behöriga myndigheter eller tillsynsmyndigheter (i denna artikel gemensamt kallade *berörda myndigheter*), efter samråd med alla andra berörda systemansvariga för överföringsystem, översända

- a) ett förslag om kapacitet för flöden i båda riktningarna avseende omvänd riktning (nedan kallat *kapacitet för omvända flöden*), eller
- b) en begäran om undantag från skyldigheten att möjliggöra kapacitet för flöden i båda riktningarna.

2. Det förslag om kapacitet för omvända flöden eller den begäran om undantag som anges i punkt 1 ska grundas på en bedömning av efterfrågan på marknaden, efterfrågas- och utbudsprognoser, teknisk genomförbarhet, kostnaderna för kapacitet för omvända flöden, inklusive den därav följande förstärkningen av överföringsssystemet, och nyttan för försörjningstryggheten, i lämpliga fall även med hänsyn till hur kapacitet för omvända flöden tillsammans med andra åtgärder eventuellt skulle kunna bidra till att uppfylla den infrastrukturturnorm som anges i artikel 6 i de medlemsstater som gynnas av kapaciteten för omvända flöden.

3. Den berörda myndighet som mottar förslaget eller begäran om undantag ska utan dröjsmål underrätta de berörda myndigheterna i de andra medlemsstater som enligt riskbedömningen skulle kunna gynnas av kapacitet för omvända flöden och kommissionen om förslaget eller begäran om undantag. Den berörda myndigheterna ska ge de berörda myndigheterna och kommissionen möjlighet att avge ett yttrande inom fyra månader från och med det att meddelandet mottagits.

4. Inom två månader efter utgången av den period som avses i punkt 3 ska den berörda myndigheten, på grundval av de kriterier som anges i punkt 2 och av den riskbedömning som utförts i enlighet med artikel 9 samt med största möjliga hänsyn till de yttranden som inkommit i enlighet med punkt 3 i denna artikel, och med beaktande av aspekter som inte är strikt ekonomiska, till exempel en trygg gasförsörjning och bidraget till den inre marknaden för gas,

12.11.2010

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 295/11

- a) bevilja ett undantag om kapacitet för omvända flöden inte nämnvärt skulle öka försörjningstryggheten i någon medlemsstat eller region eller om investeringskostnaderna skulle vara avsevärt högre än de potentiella fördelarna för försörjningstryggheten, eller
- b) godta förslaget om kapacitet för omvända flöden, eller
- c) begära att den systemansvarige för överföringssystem ändrar sitt förslag.

Den berörda myndigheten ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om sitt beslut, tillsammans med alla relevanta uppgifter som visar skälen till beslutet, inklusive de yttranden som mottagits i enlighet med punkt 3 i denna artikel. De berörda myndigheterna ska bemöda sig om att säkerställa att beslut som är beroende av varandra och som avser samma sammanlänkning eller sammanlänkade rörledningar inte strider mot varandra.

5. Inom två månader från mottagandet av detta meddelande kan kommissionen, om det finns avvikelser mellan den berörda myndighetens beslut och yttrandena från andra berörda myndigheter, begära att den berörda myndigheten ändrar sitt beslut. Denna period kan förlängas med en månad under vilken kommissionen införskaffar ytterligare upplysningar. Alla förslag från kommissionen med begäran om ändring av den berörda myndighetens beslut ska grundas på de aspekter och kriterier som anges i punkterna 2 och 4 a, med beaktande av skälen till den berörda myndighetens beslut. Den berörda myndigheten ska hörsamma begäran genom att ändra sitt beslut inom fyra veckor. Om kommissionen inte agerar inom denna tvåmånadersperiod ska den anses inte ha invänt mot de berörda myndigheternas beslut.

6. Om den riskbedömning som utförts i enlighet med artikel 9 visar att det behövs ytterligare kapacitet för omvända flöden ska det förfarande som anges i punkterna 1–5 i denna artikel upprepas på begäran av en systemansvarig för överföringssystem, en berörd myndighet eller kommissionen.

7. Kommissionen och den berörda myndigheten ska alltid behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Artikel 8

Normer för försörjning

1. Den behöriga myndigheten ska kräva att naturgasföretag, som den identifierar, vidtar åtgärder för att säkerställa försörjning av gas till medlemsstatens skyddade kunder

- a) vid extrema temperaturer under en sjudagarsperiod som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år,
- b) under en period på minst 30 dagar med exceptionellt hög efterfrågan på gas som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år, och
- c) under minst 30 dagar i händelse av ett avbrott hos den största enskilda gasförsörjningsinfrastrukturen under genomsnittliga vinterförhållanden.

Den behöriga myndigheten ska senast den 3 juni 2012 identifiera naturgasföretagen som avses i första stycket.

2. Alla eventuella höjningar av försörjningsnormer som pågår längre än en period på minst 30 dagar som avses i punkt 1 b och 1 c eller eventuella ytterligare skyldigheter som införts av försörjningstrygghetskäl ska grundas på den riskbedömning som avses i artikel 9, ska anges i den förebyggande åtgärdsplanen och

- a) överensstämma med artikel 3.6,
- b) inte i onödan snedvrیدا konkurrensen eller medföra att den inre marknaden för gas fungerar sämre,
- c) inte inverka negativt på någon annan medlemsstats möjlighet att trygga försörjningen till sina skyddade kunder i enlighet med denna artikel i händelse av en krissituation på nationell nivå eller unionsnivå eller regional nivå, och
- d) uppfylla de kriterier som anges i artikel 11.5 i händelse av en krissituation på unionsnivå eller regional nivå.

Den behöriga myndigheten ska i en anda av solidaritet i den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen fastställa hur eventuellt höjda normer för försörjning eller ytterligare skyldigheter som åläggs naturgasföretag tillfälligtvis kan minskas i händelse av en krissituation på unionsnivå eller regional nivå.

3. Efter de tidsperioder som fastställts av den behöriga myndigheten i enlighet med punkterna 1 och 2 eller på strängare villkor än de som anges i punkt 1 ska den behöriga myndigheten och naturgasföretagen bemöda sig om att i största möjliga utsträckning upprätthålla gasförsörjningen till, i synnerhet, skyddade kunder.

4. De skyldigheter som åläggs naturgasföretag för att uppfylla normerna för försörjning enligt denna artikel ska vara icke-diskriminerande och ska inte leda till orimlig börda för dessa företag.

5. Naturgasföretag ska ha rätt att fullgöra dessa skyldigheter på regional nivå eller unionsnivå, när det är lämpligt. Den behöriga myndigheten ska inte kräva att normerna i denna artikel uppfylls på grundval av infrastruktur som är lokaliserad enbart inom dess territorium.

6. Den behöriga myndigheten ska se till att förutsättningar skapas för försörjning till skyddade kunder utan att detta hindrar den inre marknaden för gas från att fungera, och till ett pris som respekterar leveransernas marknadsvärde.

Artikel 9

Riskbedömning

1. Varje behörig myndighet ska på grundval av följande gemensamma aspekter senast den 3 december 2011 göra en fullständig bedömning av riskerna för en tryggad gasförsörjning i sin medlemsstat genom att

- a) tillämpa de normer som anges i artiklarna 6 och 8, med uppgift om beräkningen av N-1-formeln, de använda antagandena, inklusive antagandena för beräkningen av N-1-formeln på regional nivå, och de uppgifter som krävs för en sådan beräkning,
- b) beakta alla relevanta nationella och regionala omständigheter, särskilt marknadsstorlek, nätkonfiguration, faktiska flöden, inklusive utflöden från den berörda medlemsstaten, möjligheten till fysiska flöden av gas i båda riktningarna, inklusive det eventuella behovet av därav följande förstärkning av överföringssystemet, förekomsten av produktion och lagring, gasens betydelse i energimixen, särskilt i förhållande till fjärrvärme- och elproduktion och för industriverksamhet, samt hänsynstaganden rörande säkerhet och gaskvalitet,
- c) tillämpa olika scenarier med exceptionellt stor efterfrågan på gas och försörjningsavbrott, t.ex. ej fungerande huvudsaklig infrastruktur för överföring, lagring eller LNG-anläggningar, och avbrott i försörjningen från tredjeland, med beaktande av tidigare förekomst, sannolikhet, årtid, frekvens och varaktighet samt, i förekommande fall, geopolitiska risker, och bedöma de sannolika konsekvenserna av dessa scenarier,
- d) kartlägga riskernas växelverkan och samband med andra medlemsstater, bland annat vad gäller sammanlänknings-

gränsöverskridande försörjning, gränsöverskridande tillräde till lagringsanläggningar och kapacitet för omvända flöden,

- e) ta hänsyn till den maximala sammanlänkningskapaciteten vid varje anslutningspunkt för ingående och utgående gas vid landsgränserna.
2. När artikel 4.3 tillämpas ska de berörda behöriga myndigheterna också genomföra en gemensam riskbedömning på regional nivå.

3. Naturgasföretag, industriella gaskunder, de relevanta organisationer som företräder hushållens och de industriella gaskundernas intressen liksom medlemsstaterna och den nationella tillsynsmyndigheten (där denna inte är den behöriga myndigheten) ska samarbeta med den behöriga myndigheten och på begäran tillhandahålla denna all information som krävs för riskbedömningen.

4. Riskbedömningen ska uppdateras första gången senast 18 månader efter antagandet av de förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner som avses i artikel 4 och därefter senast vartannat år den 30 september det berörda året, utom om omständigheterna kräver att det görs oftare. Vid riskbedömningen ska hänsyn tas till de framsteg som gjorts i fråga om nödvändiga investeringar för att uppfylla de infrastrukturnormer som fastställs i artikel 6 samt till de landspecifika svårigheterna i samband med tillämpningen av nya alternativa lösningar.

5. Riskbedömningen, inklusive uppdaterade versioner av den, ska utan dröjsmål göras tillgänglig för kommissionen.

Artikel 10

Krisplaner och krisnivåer

1. De nationella och gemensamma krisplanerna ska
 - a) bygga på de krisnivåer som anges i punkt 3,
 - b) definiera naturgasföretags och de industriella gaskundernas, inklusive relevanta elproducenters, roller och ansvar med hänsyn till den skilda omfattning i vilken de påverkas av ett avbrott i gasförsörjningen, samt deras samverkan med de behöriga myndigheterna och eventuellt med de nationella tillsynsmyndigheterna på var och en av de krisnivåer som anges i punkt 3,
 - c) definiera roller och ansvar för de behöriga myndigheterna och övriga organ till vilka uppgifter som avses i artikel 2.2 har delegerats, på var och en av de krisnivåer som anges i punkt 3 i denna artikel,

12.11.2010

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 295/13

- d) säkerställa att naturgasföretag och industriella gaskunder ges tillräckliga möjligheter att reagera på varje krisnivå,
- e) om tillämpligt fastställa vilka åtgärder som ska vidtas för att mildra de möjliga följderna av ett avbrott i gasförsörjningen för fjärrvärme och försörjningen av el som framställts av gas,
- f) fastställa detaljerade förfaranden och åtgärder för varje krisnivå, inklusive scheman för informationsflöden,
- g) utse en krisledare eller en krisgrupp och definiera dess roll,
- h) identifiera hur marknadsbaserade åtgärder, särskilt de som förtecknas i bilaga II, bidrar till att hantera situationen på beredskapsnivån och lindra situationen på krisnivån,
- i) kartlägga hur de icke marknadsbaserade åtgärder som planeras eller som ska genomföras för krisnivån, särskilt de som förtecknas i bilaga III, bidrar och bedöma i vilken utsträckning sådana icke marknadsbaserade åtgärder krävs för att hantera en kris, bedöma effekterna av dem och definiera förfaranden för att genomföra dem, med beaktande av det faktum att icke-marknadsbaserade åtgärder endast ska användas när enbart marknadsbaserade mekanismer inte längre kan trygga försörjningen, i synnerhet till skyddade kunder,
- j) beskriva mekanismerna för samarbete med andra medlemsstater för varje krisnivå,
- k) specificera rapporteringskraven för naturgasföretag på beredskaps- och krisnivåerna,
- l) upprätta en förteckning över i förväg fastställda åtgärder för att göra gas tillgänglig i händelse av en krissituation, inklusive kommersiella avtal mellan de parter som är inblandade i sådana åtgärder och eventuella kompensationsmekanismer för naturgasföretag, med vederbörlig hänsyn till känsliga uppgifters konfidentialitet. Sådana åtgärder får omfatta gränsöverskridande avtal mellan medlemsstater och/eller naturgasbolag.
2. De nationella och gemensamma krisplanerna ska uppdateras vartannat år, om inte omständigheterna kräver att det sker oftare, och ska spegla den uppdaterade riskbedömningen. Det samråd mellan behöriga myndigheter som avses i artikel 4.2 ska genomföras innan de uppdaterade planerna antas.
3. De tre huvudsakliga krisnivåerna ska vara följande:
- a) Nivå för tidig varning (nedan kallad *tidig varning*): när det finns konkret, seriös och tillförlitlig information om att en händelse sannolikt kommer att resultera i en avsevärd försämring av försörjningssituationen och sannolikt kommer att leda till att beredskaps- eller krisnivån kommer att aktiveras. Nivån för tidig varning får aktiveras genom en mekanism för tidig varning.
- b) Beredskapsnivå (nedan kallad *beredskap*): när ett avbrott i gasförsörjningen eller en exceptionellt hög efterfrågan på gas uppstår som resulterar i en avsevärd försämring av försörjningssituationen, men marknaden fortfarande klarar att hantera avbrottet eller efterfrågan utan att icke-marknadsbaserade åtgärder krävs.
- c) Krisnivå (nedan kallad *kris*): när en exceptionellt hög efterfrågan på gas uppstår, när ett allvarligt avbrott i försörjningen eller en annan avsevärd försämring av försörjningssituationen uppstår och alla relevanta marknadsåtgärder har vidtagits men gasförsörjningen inte räcker till för att tillgodose den återstående efterfrågan på gas, så att icke-marknadsbaserade åtgärder måste vidtas för att, i synnerhet, trygga försörjningen till skyddade kunder enligt artikel 8.
4. De nationella och gemensamma krisplanerna ska säkerställa att gränsöverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med förordning (EG) nr 715/2009 upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt i en krissituation. Planerna ska vara förenliga med artikel 3.6 i den här förordningen och inte medföra någon åtgärd som otillbörligt begränsar gasflödet över gränser.
5. När den behöriga myndigheten tillkännager någon av de krisnivåer som avses i punkt 3 ska den omedelbart informera kommissionen och förse den med all nödvändig information, särskilt uppgifter om den åtgärd den avser att vidta. Vid en krissituation som kan medföra en vädjan om bistånd från unionen och dess medlemsstater ska den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten utan dröjsmål underrätta kommissionens övervaknings- och informationscentrum för civilskydd.
6. När den behöriga myndigheten tillkännager en kris ska den tillämpa de i förväg fastställda åtgärder som definieras i dess krisplan och omedelbart underrätta kommissionen om framför allt de åtgärder den avser att vidta i enlighet med punkt 1. I vederbörligen motiverade undantagsfall får den behöriga myndigheten vidta åtgärder som avviker från krisplanen. Den behöriga myndigheten ska omedelbart informera kommissionen om sådana åtgärder som avviker från krisplanen och ska lämna en motivering till detta.

7. Medlemsstaterna och särskilt de behöriga myndigheterna ska se till att

- a) åtgärder inte vidtas vid någon tidpunkt som otillbörligt begränsar gasflödet på den inre marknaden,
- b) åtgärder inte vidtas som sannolikt utgör ett allvarligt hot mot gasförsörjningen i en annan medlemsstat, och att
- c) gränsoverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med förordning (EG) nr 715/2009 upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt, i enlighet med krisplanen.

8. Kommissionen ska snarast möjligt, men under alla omständigheter inom fem dagar efter att den erhållit information från den behöriga myndigheten enligt punkt 5, kontrollera huruvida tillkännagivandet av ett krisläge är motiverat i enlighet med punkt 3 c och huruvida de vidtagna åtgärderna i största möjliga utsträckning överensstämmer med de åtgärder som anges i krisplanen och inte medför en orimlig börda för naturgasföretag samt är förenliga med punkt 7. Kommissionen får på begäran av en behörig myndighet eller ett naturgasföretag eller på eget initiativ uppmana den behöriga myndigheten att ändra åtgärderna om de strider mot de villkor som anges i punkt 7 och i första meningen i detta stycke. Kommissionen kan också uppmana den behöriga myndigheten att dra tillbaka tillkännagivandet av ett krisläge om den bedömer att ett sådant tillkännagivande inte, eller inte längre, är motiverat i enlighet med punkt 3 c.

Den behöriga myndigheten ska inom tre dagar från att den underrättats om kommissionens uppmaning ändra åtgärderna och underrätta kommissionen om detta, eller underrätta kommissionen om skälen till att den motsätter sig uppmaningen. I det fallet får kommissionen inom tre dagar ändra eller dra tillbaka sin uppmaning eller, i syfte att diskutera frågan, sammankalla den behöriga myndigheten eller, i förekommande fall, de behöriga myndigheterna och, om kommissionen anser det nödvändigt, gruppen för samordning av gasförsörjningen. Kommissionen ska avge en detaljerad motivering till sitt krav på att åtgärderna ska ändras. Den behöriga myndigheten ska fullt ut beakta kommissionens ståndpunkt. Om den behöriga myndighetens slutliga beslut avviker från kommissionens ståndpunkt ska den behöriga myndigheten motivera sitt beslut.

Artikel 11

Krishantering på unionsnivå och regional nivå

1. På begäran av en behörig myndighet som har tillkännagett en kris och efter kontroll i enlighet med artikel 10.8 får kommissionen tillkänna att en krissituation föreligger på unions-

nivå eller på regional nivå för en viss drabbad geografisk region. Om minst två behöriga myndigheter som har tillkännagett en kris och efter kontroll i enlighet med artikel 10.8 begär det och orsakerna till dessa krissituationer hänger samman med varandra ska kommissionen, beroende på vad som är lämpligt, tillkänna att en kris föreligger på unionsnivå eller på regional nivå. Under alla omständigheter ska kommissionen med hjälp av de kommunikationsmedel som är bäst lämpade för situationen samla in ståndpunkterna från övriga behöriga myndigheter och ta vederbörlig hänsyn till all relevant information från dem. Om kommissionen bedömer att förutsättningarna för en kris på unionsnivå eller regional nivå inte längre rättfärdigar ett tillkännagivande av en kris ska den tillkänna att krisen på unionsnivå eller den regionala krisen har upphört. Under alla omständigheter ska kommissionen motivera sitt beslut och informera rådet om detta.

2. Kommissionen ska sammankalla gruppen för samordning av gasförsörjningen så snart den tillkänner att det föreligger en kris på unionsnivå eller regional nivå. Under krisen på unionsnivå eller regional nivå kan kommissionen på begäran av minst tre medlemsstater begränsa deltagandet i gruppen för samordning av gasförsörjningen, under ett helt möte eller delar av ett möte, till medlemsstaternas företrädare och de behöriga myndigheterna.

3. Vid en kris på unionsnivå eller regional nivå som avses i punkt 1 ska kommissionen samordna de behöriga myndigheternas åtgärder, och därvid fullt ut beakta relevanta uppgifter från, och resultaten av, samrådet med gruppen för samordning av gasförsörjningen. Kommissionen ska framföra allt

- a) säkerställa informationsutbytet,
- b) säkerställa att åtgärderna på medlemsstatlig och regional nivå är konsekventa och effektiva i förhållande till unionsnivån,
- c) samordna åtgärderna med avseende på tredjeländer.

4. Kommissionen får sammankalla en krisgrupp bestående av de krisledare som avses i artikel 10.1 g i de medlemsstater som berörs av krisen. Kommissionen får i överenskommelse med krisledarna bjuda in andra relevanta intressenter att delta. Kommissionen ska se till att gruppen för samordning av gasförsörjningen regelbundet informeras om krisgruppens arbete.

5. Medlemsstaterna och särskilt de behöriga myndigheterna ska se till att

- a) åtgärder inte vidtas vid någon tidpunkt som otillbörligt begränsar gasflödet inom den inre marknaden, särskilt inte gasflödet till de berörda marknaderna,

b) åtgärder inte vidtas som sannolikt utgör ett allvarligt hot mot gasförsörjningen i en annan medlemsstat, och

c) gränsöverskridande tillgång till infrastruktur i enlighet med förordning (EG) nr 715/2009 upprätthålls i den utsträckning det är tekniskt och säkerhetsmässigt möjligt, i enlighet med krisplanen.

6. Om kommissionen på begäran av en behörig myndighet eller ett naturgasföretag eller på eget initiativ bedömer att en medlemsstats eller behörig myndighets åtgärd eller ett naturgasföretags agerande under en krissituation på unionsnivå eller regional nivå strider mot punkt 5 ska den uppmana den medlemsstaten eller behöriga myndigheten att ändra tillvägagångssätt eller vidta åtgärder för att trygga överensstämmelse med punkt 5, varvid den ska redogöra för skälen till detta. Vederbörlig hänsyn ska tas till behovet av en ständigt säker drift av gassystemet.

Medlemsstaten eller den berörda behöriga myndigheten ska inom tre dagar från att den underrättats om kommissionens uppmaning ändra tillvägagångssätt och underrätta kommissionen om detta, eller underrätta kommissionen om skälen till att den motsätter sig uppmaningen. I det fallet får kommissionen inom tre dagar ändra eller dra tillbaka sin uppmaning eller sammankalla medlemsstaten eller den behöriga myndigheten och, om kommissionen anser det nödvändigt, gruppen för samordning av gasförsörjningen i syfte att diskutera frågan. Kommissionen ska avge en detaljerad motivering till sitt krav på att åtgärderna ska ändras. Medlemsstaten eller den behöriga myndigheten ska fullt ut beakta kommissionens ståndpunkt. Om den behöriga myndighetens eller medlemsstatens slutliga beslut avviker från kommissionens ståndpunkt ska den behöriga myndigheten eller medlemsstaten tillhandahålla skälen för detta beslut.

7. Kommissionen ska efter samråd med gruppen för samordning av gasförsörjningen upprätta en permanent reservlista för en övervakningsgrupp bestående av experter från industrin och företrädare för kommissionen. Gruppen kan vid behov sättas in utanför unionen och ska, i samarbete med leverantörstredjeländerna och tredjeländerna genom vilka transit sker, övervaka och rapportera om gasflödena till unionen.

8. Den behöriga myndigheten ska förse kommissionens övervaknings- och informationscentrum för civilskydd med information om eventuella hjälpbehov. Övervaknings- och informationscentret för civilskydd ska utvärdera situationen i sin helhet och ge råd om det stöd som bör tillhandahållas de mest drabbade medlemsstaterna, och, när det är lämpligt, tredjeländerna.

Artikel 12

Grupp för samordning av gasförsörjningen

1. En grupp för samordning av gasförsörjningen inrättas i syfte att underlätta samordningen av åtgärder för trygg gasförsörjning. Gruppen ska bestå av företrädare för medlemsstaterna, särskilt för deras behöriga myndigheter, samt byrån. Entso för gas och representativa organ för berörd industri och för relevanta konsumenter. Kommissionen ska i samråd med medlemsstaterna besluta om gruppens sammansättning och säkerställa att den är helt representativ. Kommissionen ska vara ordförande för gruppen. Gruppen ska fastställa sin arbetsordning.

2. Gruppen för samordning av gasförsörjningen ska i enlighet med denna förordning höras samt bistå kommissionen, framför allt i följande frågor:

- a) tryggad gasförsörjning, när som helst och framför allt i händelse av en krissituation,
- b) all information som är relevant för en trygg gasförsörjning på nationell och regional nivå och på unionsnivå,
- c) bästa praxis och eventuella riktlinjer till alla berörda parter,
- d) hur trygg försörjningen är, referensvärden och bedömningsmetoder,
- e) scenarier på nationell och regional nivå och på unionsnivå, och prövning av nivåer på beredskapen,
- f) bedömning av de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna samt genomförandet av de åtgärder som anges i dessa,
- g) samordningen av åtgärder för hantering av en kris inom unionen med tredjeländer som omfattas av fördraget om upprättande av en energigemenskap och med andra tredjeländer,
- h) bistånd som de mest drabbade medlemsstaterna behöver.

3. Kommissionen ska regelbundet sammankalla gruppen för samordning av gasförsörjningen och ska dela med sig av den information som den mottar från de behöriga myndigheterna, samtidigt som den ska se till att kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt.

Artikel 13

Informationsutbyte

1. Om det i medlemsstaterna finns skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster med anknytning till en trygg gasförsörjning ska medlemsstaterna offentliggöra dessa senast den 3 januari 2011. Alla eventuella senare uppdateringar eller nya skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster med anknytning till en trygg gasförsörjning ska också offentliggöras så snart de antagits av medlemsstaterna.
2. Under en kris ska de berörda naturgasföretagen dagligen ställa särskilt följande information till den behöriga myndighetens förfogande:
- a) Prognoser för daglig efterfrågan och tillgång på gas under de tre påföljande dagarna.
- b) Dagligt gasflöde vid samtliga gränsoverskridande entry- och exitpunkter liksom vid alla ställen där en produktionsanläggning, lagringsanläggning eller LNG-terminal ansluter till nätet i mcm/d.
- c) Den period, uttryckt i dagar, för vilken gasförsörjningen till skyddade kunder förväntas kunna tryggas.
3. I händelse av en kris på unionsnivå eller regional nivå har kommissionen rätt att kräva att den behöriga myndigheten utan dröjsmål tillhandahåller åtminstone
- a) den information som avses i punkt 2,
- b) information om de åtgärder som den behöriga myndigheten har planerat att vidta och som redan har genomförts för att dämpa krisen, och information om deras effektivitet,
- c) de krav som ställts på andra behöriga myndigheter att vidta kompletterande åtgärder,
- d) information om de åtgärder som genomförts på begäran av andra behöriga myndigheter.
4. De behöriga myndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.
5. Efter en krissituation ska den behöriga myndigheten snarast möjligt och senast sex veckor efter det att krissituationen har upphört förse kommissionen med en detaljerad utvärdering av krisen och de genomförda åtgärdernas effektivitet, inklusive en bedömning av krisens ekonomiska konsekvenser, konsekvenserna för elsektorn och biståndet till och/eller från unionen och medlemsstaterna. Utvärderingen ska göras tillgänglig för gruppen för samordning av gasförsörjningen och återges i uppdateringarna av de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna.
- Kommissionen ska analysera de behöriga myndigheternas utvärderingar och ska informera medlemsstaterna, Europaparlamentet och gruppen för samordning av gasförsörjningen om resultaten av sin analys i aggregerad form.
6. För att kommissionen ska kunna bedöma hur trygg försörjningen är på unionsnivå
- a) ska medlemsstaterna senast den 3 december 2011 underrätta kommissionen om befintliga mellanstatliga avtal som slutits med tredjeländer och som påverkar utvecklingen av gasinfrastrukturen och gasförsörjningen; medlemsstaterna ska, när de sluter nya mellanstatliga avtal med tredjeländer som har en sådan verkan, informera kommissionen,
- b) ska naturgasbolag, vad gäller befintliga avtal samt vad gäller nya avtal eller ändringar av befintliga avtal, senast den 3 december 2011 till de behöriga myndigheterna anmäla följande uppgifter avseende avtal med en giltighet på mer än ett år som ingåtts med leverantörer i tredjeländ:
- i) avtalets löptid,
- ii) totala avtalade volymer, per år och genomsnittlig volym per månad,
- iii) avtalade maximala dagliga volymer i händelse av beredskap eller kris,
- iv) avtalade leveransställen.
- Den behöriga myndigheten ska anmäla dessa uppgifter i aggregerad form till kommissionen. Om nya avtal ingås eller befintliga kontrakt ändras ska samtliga uppgifter anmälas på nytt i aggregerad form på regelbunden basis. Den behöriga myndigheten och kommissionen ska se till att dessa uppgifter behandlas konfidentiellt.

Artikel 14

Kommissionens övervakning

Kommissionen ska löpande övervaka och rapportera om åtgärder för en trygg gasförsörjning, särskilt genom en årlig utvärdering av de rapporter som avses i artikel 5 i direktiv 2009/73/EG, och informationen om tillämpningen av artiklarna 11 och 52.1 i det direktivet samt, så snart den finns tillgänglig, informationen i riskbedömningen och de förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner som ska upprättas i enlighet med denna förordning.

Senast den 3 december 2014 ska kommissionen på grundval av den rapport som avses i artikel 4.6 och efter samråd med gruppen för samordning av gasförsörjningen

- a) dra slutsatser om hur försörjningen kan bli tryggare på unionsnivå, bedöma huruvida det är möjligt att genomföra riskbedömningar och upprätta förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner på unionsnivå och till Europaparlamentet och rådet rapportera om genomförandet av denna förordning, inklusive bland annat om utvecklingen i fråga om sammanlänknings- och marknadsförändringar, och
- b) rapportera till Europaparlamentet och rådet om den generella överensstämmelsen mellan medlemsstaternas förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner samt hur de bidrar till solidaritet och beredskap sett ur ett unionsperspektiv.

Rapporten ska, när det är lämpligt, innehålla rekommendationer om förbättringar av denna förordning.

Artikel 15

Upphävande

Utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter i fråga om tidsfristerna för införlivande och genomförande av direktiv 2004/67/EG ska det direktivet upphöra att gälla från och med den 2 december 2010, med undantag för artikel 4.1 och 4.2 i det direktivet, som ska gälla till dess att den berörda medlemsstaten har fastställt en definition av skyddade kunder i enlighet

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Strasbourg den 20 oktober 2010.

På Europaparlamentets vägnar

J. BUZEK

Ordförande

med artikel 2.1 i denna förordning och identifierat naturgasföretagen i enlighet med artikel 8.1 i denna förordning.

Utan hinder av första stycket i denna artikel ska artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 2004/67/EG inte längre gälla efter den 3 juni 2012.

Artikel 16

Undantag

Denna förordning ska inte gälla Malta och Cypern så länge det inte finns någon gasförsörjning på deras respektive territorier. För Malta och Cypern ska de tidsfrister som avses i artiklarna 2.1, 3.2, 4.2, 4.5, 6.1, 6.5, 8.1, 9.1, 13.6 a och 13.6 b gälla enligt följande:

- a) för artiklarna 2.1, 3.2, 9.1, 13.6 a och 13.6 b: 12 månader
- b) för artiklarna 4.2 och 8.1: 18 månader
- c) för artikel 4.5: 24 månader
- d) för artikel 6.5: 36 månader
- e) för artikel 6.1: 48 månader

från och med den första dag det finns gasförsörjning på deras respektive territorier.

Artikel 17

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 6.8, artikel 10.4 första meningen och artiklarna 10.7 c och 11.5 c ska tillämpas från och med den 3 mars 2011.

BILAGA I

BERÄKNING AV N-1-FORMELN

1. Definition av N-1-formeln

N-1-formeln anger i vilken utsträckning gasinfrastrukturen har teknisk försörjningskapacitet att tillgodose hela efterfrågan på gas i det beräknade området i händelse av avbrott hos den största enskilda gasinfrastrukturen under en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas, som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år.

Gasinfrastruktur innefattar överföringsnätet för gas, inklusive sammanlänknings- och produktions-, LNG- och lagringsanläggningar som är anslutna till det beräknade området.

Den tekniska kapaciteten⁽¹⁾ hos hela den återstående tillgängliga gasinfrastrukturen vid avbrott hos den största enskilda gasinfrastrukturen bör minst motsvara summan av den totala dagliga efterfrågan på gas i det beräknade området under en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas, som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år.

Resultaten av N-1-formeln ska, enligt nedanstående beräkningsmetod, motsvara minst 100 %.

2. Beräkningsmetod för N-1-formeln

$$N - 1 [\%] = \frac{EP_m + P_m + S_m + LNG_m - I_m}{D_{max}} \times 100, N - 1 \geq 100 \%$$

3. Definitioner av parametrarna för N-1-formeln:

Med "beräknat område" avses det geografiska område som den behöriga myndigheten har fastställt och för vilket tillämpningen av N-1-formeln beräknas.

Definition för efterfrågesidan

D_{max} – den totala dagliga efterfrågan på gas (i mcm/d) i det beräknade området under en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas, som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år.

Definitioner för försörjningsidan

EP_m – entrypunkternas tekniska kapacitet (i mcm/d), förutom vid produktions-, LNG- och lagringsanläggningar som omfattas av P_m , S_m och LNG_m : summan av den tekniska kapaciteten vid alla gränsoverskridande entrypunkter som har kapacitet att leverera gas till det beräknade området.

P_m – högsta möjliga tekniska produktionskapacitet (i mcm/d): summan av den högsta möjliga tekniska dagliga produktionskapacitet hos alla anläggningar för produktion av gas som kan levereras till entrypunkterna i det beräknade området.

S_m – högsta möjliga tekniska lagerförsörjning (i mcm/d): summan av alla lagringsanläggningars högsta möjliga tekniska dagliga kapacitet för uttag som kan levereras till entrypunkterna i det beräknade området, med hänsyn till deras respektive fysiska egenskaper.

LNG_m – högsta möjliga tekniska LNG-anläggningskapacitet (i mcm/d): summan av den högsta möjliga tekniska dagliga utgångskapaciteten vid samtliga LNG-anläggningar i det beräknade området, med beaktande av kritiska aspekter som lossning, stödtjänster, tillfällig lagring, återförgasning av LNG samt teknisk kapacitet för försörjning av systemet.

I_m – den tekniska kapaciteten hos den största enskilda gasinfrastrukturen (i mcm/d) med högst kapacitet att försörja det beräknade området. När flera olika gasinfrastrukturer är anslutna till en gemensam uppströms- eller nedströms-gasinfrastruktur och inte kan drivas separat ska de betraktas som en enda gasinfrastruktur.

⁽¹⁾ Enligt artikel 2.1.18 i förordning (EG) nr 715/2009 avses teknisk kapacitet den största möjliga fasta kapacitet som den systemsansvarige för överföringssystemet kan tillhandahålla nätanvändare med beaktande av systemets funktionsduglighet och överföringsnätets tekniska drift.

4. Beräkning av N-1-formeln med hjälp av åtgärder på efterfrågesidan

$$N - 1 [\%] = \frac{EP_m + P_m + S_m + LNC_m - I_m}{D_{max} - D_{eff}} \times 100, N - 1 \geq 100 \%$$

Definitioner för efterfrågesidan

D_{eff} – den del (i mcm/d) av D_{max} som vid ett försörjningsavbrott snabbt och i tillräcklig utsträckning kan täckas av marknadsbaserade åtgärder på efterfrågesidan i enlighet med artiklarna 5.1 b och 6.2.

5. Beräkning av N-1-formeln på regional nivå

Det beräknade område som avses i punkt 3 ska i tillämpliga fall utvidgas till lämplig regional nivå efter beslut av de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna. Den största enskilda gasinfrastrukturen av gemensamt intresse ska användas för beräkningen av N-1-formeln på regional nivå. Den största enskilda gasinfrastruktur av gemensamt intresse för en region är den största gasinfrastruktur i regionen som direkt eller indirekt bidrar till gasförsörjningen av medlemsstaterna i regionen och ska anges i den gemensamma förebyggande åtgärdsplanen.

Den regionala N-1-beräkningen kan ersätta den nationella N-1-beräkningen endast om den största gasinfrastrukturen av gemensamt intresse är av stor betydelse för gasförsörjningen i alla berörda medlemsstater enligt den gemensamma riskbedömningen.

BILAGA II

MARKNADSBASERADE ÅTGÄRDER FÖR TRYGGAD GASFÖRSÖRJNING

När den behöriga myndigheten utarbetar den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen ska den preliminära och icke uttömmande förteckning över åtgärder som fastställs i denna bilaga beaktas. Den behöriga myndigheten ska ta vederbörlig hänsyn till de föreslagna åtgärdernas miljöpåverkan i samband med upprättandet av den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen och ska i möjligaste mån ge företräde åt de åtgärder som har minst miljöpåverkan, samtidigt som den ska ta hänsyn till försörjningstrygghetsaspekter.

Åtgärder på försörjningssidan:

- Ökad flexibilitet i produktionen
- Ökad flexibilitet vid import
- Åtgärder för att underlätta anslutning av gas från förnybara energikällor till gasnätets infrastruktur
- Kommersiella gaslager – uttagskapacitet och mängd gas i lager
- LNG-anläggningskapacitet och högsta möjliga utmatningskapacitet för försörjning av systemet
- Diversifiering av försörjningskällor och försörjningsvägar för gas
- Omvända flöden
- Samordnad styrning mellan systemansvariga för överföringssystem av gasflödet
- Användning av långa och korta kontrakt
- Investeringar i infrastruktur, inklusive kapacitet för flöden i båda riktningarna
- Avtal för att trygga gasförsörjningen

Åtgärder på efterfrågesidan:

- Användning av kontrakt som går att avbryta
- Möjligheter att övergå till andra bränslen, bland annat användning av alternativa reservbränslen i industrianläggningar och kraftverk
- Frivillig fränkoppling av fast last
- Ökad effektivitet
- Ökad användning av förnybara energikällor

BILAGA III

ICKE MARKNADSBASERADE ÅTGÄRDER FÖR TRYGGAD GASFÖRSÖRJNING

När den förebyggande åtgärdsplanen och krisplanen utarbetas ska den behöriga myndigheten endast vid en kris överväga följande vägledande och icke fullständiga åtgärdsförteckning:

Åtgärder på försörjningssidan:

- Användning av strategisk gaslagring
- Påbjuden användning av lager av alternativa bränslen (t.ex. i linje med rådets direktiv 2009/119/EG av den 14 september 2009 om skyldighet för medlemsstaterna att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter ⁽¹⁾)
- Påbjuden användning av el som framställts från andra källor än gas
- Påbjuden produktionsökning av gas
- Påbjudet lageruttag

Åtgärder på efterfrågesidan:

- Olika steg för obligatorisk efterfrågeminskning, inklusive
 - Påbjuden övergång till andra bränslen
 - Påbjuden användning av kontrakt som går att avbryta, om detta inte utnyttjas till fullo inom ramen för marknadsbaserade åtgärder
 - Påbjuden fränkoppling av fast last

⁽¹⁾ EUT L 265, 9.10.2009, s. 9.

BILAGA IV

REGIONALT SAMARBETE

I enlighet med artikel 194 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt och såsom betonas i artikel 6 i direktiv 2009/73/EG och artikel 12 i förordning (EG) nr 715/2009 är regionalt samarbete ett uttryck för solidaritetstanken och ett begrepp som ligger till grund för denna förordning. Regionalt samarbete är särskilt viktigt för upprättandet av riskbedömningen (artikel 9), de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna (artiklarna 4, 5 och 10), normerna för infrastruktur och försörjning (artiklarna 6 och 8) och bestämmelserna för krishantering på unionsnivå och regional nivå (artikel 11).

Det regionala samarbetet inom ramen för denna förordning bygger på det befintliga regionala samarbetet mellan naturgasföretag, medlemsstater och nationella tillsynsmyndigheter för att som en av flera målsättningar öka försörjningstryggheten och integreringen av den inre energimarknaden, till exempel de tre regionala gasmarknaderna enligt det regionala gasinitiativet, gasplattformen, högnivågruppen för den baltiska energimarknadens sammanlänkingsplan samt energigemenskapens samordningsgrupp för försörjningstrygghet. De specifika kraven på försörjningstrygghet kommer dock sannolikt att ge upphov till nya samarbetsramar, och befintliga samarbetsområden måste anpassas så att de garanterar bästa möjliga effektivitet.

Mot bakgrund av de alltmot sammanlänkade och ömsesidigt beroende marknaderna och fullbordandet av den inre marknaden för gas kan samarbete mellan följande medlemsstater – som ett exempel bland många andra – inklusive mellan delar av medlemsstater som gränsar till varandra, öka den enskilda och gemensamma försörjningstryggheten i fråga om gas:

- Polen och de tre baltiska staterna (Estland, Lettland och Litauen)
- Iberiska halvön (Spanien och Portugal) och Frankrike
- Irland och Förenade kungariket
- Bulgarien, Grekland och Rumänien
- Danmark och Sverige
- Slovenien, Italien, Österrike, Ungern och Rumänien
- Polen och Tyskland
- Frankrike, Tyskland, Belgien, Nederländerna och Luxemburg
- Tyskland, Tjeckien och Slovakien
- Övriga.

När det är nödvändigt och lämpligt kan regionalt samarbete mellan medlemsstater utvidgas för att stärka samarbetet med angränsande medlemsstater, inte minst i fallet med "gasöar", särskilt för att öka sammanlänkningarna. Medlemsstaterna kan också ingå i olika samarbetsgrupper.

Direktiv (EG) nr 73/2009
av den 13 juli 2009

**EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV
2009/73/EG**

av den 13 juli 2009

**om gemensamma regler för den inre marknaden för
naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG**

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/73/EG

av den 13 juli 2009

om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 47.2, 55 och 95,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Den inre marknaden för naturgas, som stegvis har genomförts i hela gemenskapen sedan 1999, syftar till att skapa faktiska valmöjligheter för alla kunder i Europeiska unionen, både enskilda och företag, nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna, vilket ska leda till ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser, högre kvalitet på tjänsterna och bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.
- (2) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas ⁽⁴⁾ har i hög grad bidragit till att skapa en sådan inre marknad för naturgas.
- (3) De friheter som Europeiska unionens medborgare garanteras genom fördraget – bland annat fri rörlighet för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster – kan endast uppnås på en fullständigt öppen marknad, där alla konsumenterna fritt kan välja handlare och där alla handlare kan leverera fritt till sina kunder.
- (4) Det föreligger emellertid för närvarande hinder mot att sälja gas på lika villkor och utan diskriminering eller nackdelar i gemenskapen. Framför allt finns det ännu inte något icke-diskriminerande nättillträde eller någon myndighets-tillsyn som är lika effektiv i alla medlemsstater.

⁽¹⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 23.⁽²⁾ EUT C 172, 5.7.2008, s. 55.⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 9 juli 2008 (ännu ej offentliggjort i EUT), rådets gemensamma ståndpunkt av den 9 januari 2009 (EUT C 70 E, 24.3.2009, s. 37) och Europaparlamentets ståndpunkt av den 22 april 2009 (ännu ej offentliggjord i EUT). Rådets beslut av den 25 juni 2009.⁽⁴⁾ EUT L 176, 15.7.2003, s. 57.

(5) I kommissionens meddelande av den 10 januari 2007 med titeln "En energipolitik för Europa" framhövdes betydelsen av att fullborda den inre marknaden för naturgas och skapa lika villkor för alla naturgasföretag i gemenskapen. Kommissionens meddelanden av den 10 januari 2007 "Om utsikterna för den inre el- och gasmarknaden" och "Utredning i enlighet med artikel 17 i förordning (EG) nr 1/2003 av de europeiska gas- och elsektorerna (slutrapport)" visade att nuvarande regler och åtgärder inte tillhandahåller den ram som krävs för att målet om en välfungerande inre marknad ska kunna uppnås.

(6) Utan effektiv åtskillnad mellan näten och verksamheter som rör produktion och leverans ("effektiv åtskillnad"), finns det en risk för diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för de vertikalt integrerade företagen att göra de investeringar i näten som krävs.

(7) De regler för rättslig och funktionell åtskillnad som anges i direktiv 2003/55/EG har emellertid inte medfört någon effektiv åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem. Därför uppmanades kommissionen vid Europeiska rådets möte den 8–9 mars 2007 att utarbeta lagförslag för effektiv åtskillnad mellan leverans och produktion, å ena sidan, och nätverksamhet, å andra sidan.

(8) Effektiv åtskillnad kan bara säkras genom att man undanröjer incitamentet för vertikalt integrerade företag att diskriminera konkurrenterna i samband med nättillträde och investeringar. Åtskilt ägande, vilket innebär att nätägaren utses till systemansvarig och att nätägaren är oberoende av leverans- eller produktionsintressen, är helt klart en effektiv och stabil metod för att lösa inbyggda intressekonflikter och säkra försörjningstryggheten. Europaparlamentet hänvisar därför i sin resolution av den 10 juli 2007 om utsikterna för den inre gas- och elmarknaden ⁽⁵⁾ till åtskilt ägande på överföringsnivå som det effektivaste verktyget för att främja investeringar i infrastruktur på ett icke-diskriminerande sätt och garantera ett rättvist nättillträde för nya aktörer och transparens på marknaden. Vid åtskilt ägande bör det därför ställas krav på medlemsstaterna att säkerställa att en eller flera personer inte kontrollerar ett produktions- eller gashandelsföretag samtidigt som den eller de utövar kontroll över eller rättigheter gentemot en

⁽⁵⁾ EUT C 175 E, 10.7.2008, s. 206.

- systemansvarig för överföringssystemet eller ett överföringssystem. Omvänt bör kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet utesluta möjligheten att utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett produktionsföretag eller ett gashandelsföretag. Inom dessa begränsningar bör ett produktionsföretag eller ett gashandelsföretag kunna inneha en minoritetsandel i en systemansvarig för ett överföringssystem eller ett överföringssystem.
- (9) Ett system för åtskillnad bör effektivt undanröja eventuella intressekonflikter mellan producenter, handlare och systemansvariga för överföringssystem för att skapa incitament för nödvändiga investeringar och trygga nya marknadsaktörers tillträde inom ramen för ett transparent och effektivt regelverk samt bör inte skapa ett regelverk som är alltför betungande för de nationella tillsynsmyndigheterna.
- (10) Definitionen av begreppet kontroll är hämtad från rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (EG:s koncentrationsförordning) ⁽¹⁾.
- (11) Eftersom åtskilt ägande i vissa fall innebär att företag måste omstruktureras, bör de medlemsstater som beslutar att förverkliga åtskilt ägande beviljas extra tid för att tillämpa de relevanta bestämmelserna. Med tanke på de vertikala kopplingarna mellan el- och gassektorn bör bestämmelserna om åtskillnad dessutom tillämpas tvärsöver båda sektorerna.
- (12) Vid åtskilt ägande bör, för att säkerställa att nätdriften är helt oberoende av leverans- och produktionsintressen och förhindra utbyte av konfidentiella uppgifter, inte samma person sitta i styrelsen för både en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. Av samma skäl bör samma person inte ha rätt att utse medlemmar till en styrelse för en systemansvarig för ett överföringssystem eller ett överföringssystem och inte heller utöva kontroll över eller rättigheter gentemot ett produktionsföretag eller ett gashandelsföretag.
- (13) Inrättandet av systemansvariga eller systemansvariga för överföringssystem vilka är oberoende av leverans- eller produktionsintressen bör göra det möjligt för vertikalt integrerade företag att bibehålla sitt ägande av nättillgångar, samtidigt som en effektiv intresseuppdelning
- säkras, förutsatt att den oberoende systemansvarige (ISO) eller den oberoende systemansvarige för överföring (ITO) utför den systemansvariges samtliga uppgifter samt att detaljerad reglering och omfattande myndighetstillsyn införs.
- (14) När ett företag som den 3 september 2009 äger ett överföringssystem ingår i ett vertikalt integrerat företag bör medlemsstaterna därför ges ett val mellan ägarskapsåtskild systemansvarig för överföringssystemet (TSO) och införande av oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföring utan leverans- eller produktionsintressen.
- (15) För att till fullo kunna tillvarata aktieägarnas intressen i vertikalt integrerade företag bör medlemsstaterna kunna välja mellan att antingen införa åtskilt ägande genom direkt avyttring eller genom att dela upp det integrerade företagets aktier på aktier i nätföretaget och aktier i det återstående leverans- och produktionsföretaget, förutsatt att kraven i samband med åtskilt ägande faktiskt har uppfyllts.
- (16) För att införandet av en oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring ska vara effektivt bör särskilda kompletterande regler antas. Reglerna för den oberoende systemansvarige för överföring ger ett lämpligt regelverk för att garantera fungerande konkurrens, tillräckliga investeringar, tillträde för nya aktörer på marknaden och integration av gasmarknaderna. Effektiv åtskillnad med hjälp av reglerna för den oberoende systemansvarige för överföring bör bygga på dels en pelare av organisatoriska åtgärder och åtgärder avseende förvaltningen av systemansvariga för överföring, dels en pelare av åtgärder avseende investeringar, anslutning av ny produktionskapacitet till nätet och marknadsintegrering genom regionalt samarbete. Oberoendet för den systemansvarige för överföring bör också bland annat säkerställas genom vissa "avkylningsperioder", under vilka ingen ledningsverksamhet eller annan relevant verksamhet som ger tillgång till samma information som den som erhållits i en ledande ställning i ett företag utövas inom det vertikalt integrerade företaget. Modellen för effektiv åtskillnad med hjälp av en oberoende systemansvarig för överföring uppfyller de krav som fastställdes vid Europeiska rådets möte den 8 och 9 mars 2007.
- (17) I syfte att utveckla konkurrensen på den inre marknaden för gas bör stora icke-hushållskunder ha möjlighet att välja gashandlare och teckna avtal med flera gashandlare för att täcka sina försörjningsbehov. Dessa kunder bör skyddas mot exklusivitetsklausuler, som utesluter konkurrerande eller kompletterande anbud.

⁽¹⁾ EUT L 24, 29.1.2004, s. 1.

- (18) En medlemsstat har rätt att välja fullständigt åtskilt ägande på sitt territorium. Om en medlemsstat har valt fullständigt åtskilt ägande, har ett företag inte rätt att välja alternativet med en oberoende systemansvarig eller en oberoende systemansvarig för överföring. Företag som bedriver något slags produktions- eller leveransverksamhet får dessutom inte direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem från en medlemsstat som har valt fullständigt åtskilt ägande.
- (19) Det kommer enligt detta direktiv att finnas olika typer av marknadsorganisation på den inre marknaden för naturgas. De åtgärder som medlemsstaterna kan vidta för att säkerställa lika villkor på marknaden bör grunda sig på överordnade krav av allmänt intresse. Samråd bör ske med kommissionen om åtgärdernas förenlighet med fördraget och gemenskapslagstiftningen.
- (20) När en effektiv åtskillnad genomförs, bör principen om icke-diskriminering mellan den offentliga och den privata sektorn respekteras. Därför bör samma person, på egen hand eller tillsammans med någon annan, inte tillåtas att, i strid med det åtskilda ägandet eller med lösningen med en oberoende systemansvarig, utöva kontroll över eller någon rättighet i fråga om sammansättning av och röstning eller beslutsfattande i både organ för systemansvariga för överföringssystem eller överföringssystem och organ för produktionsföretag eller gashandelsföretag. Under förutsättning att medlemsstaten i fråga kan visa att detta krav uppfylls, bör vid åtskilt ägande och lösningen med en oberoende systemansvarig två skilda offentliga organ kunna kontrollera produktion och leverans å ena sidan och överföring å den andra.
- (21) Effektiv åtskillnad mellan å ena sidan nätverksamhet och å andra sidan leverans och produktion bör gälla i hela gemenskapen, för både gemenskapsföretag och icke-gemenskapsföretag. För att säkerställa att å ena sidan nätverksamheten och å andra sidan leverans och produktion i gemenskapen bedrivs oberoende av varandra, bör tillsynsmyndigheterna ges befogenheter att vägra certifiering av sådana systemansvariga för överföringssystem som inte uppfyller bestämmelserna om åtskillnad. För att säkerställa att dessa bestämmelser tillämpas enhetligt i hela gemenskapen bör tillsynsmyndigheterna ta största möjliga hänsyn till kommissionens uppfattning, när de fattar beslut om certifiering. För att dessutom säkerställa att gemenskapens internationella åtaganden respekteras, liksom solidariteten och försörjningstryggheten inom gemenskapen, bör kommissionen ha rätt att avge ett yttrande om certifiering avseende ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer.
- (22) En tryggad energiförsörjning är absolut nödvändig för den allmänna säkerheten och är därför till sin natur förknippad med en effektivt fungerande inre marknad för gas och med en integration av medlemsstaternas separata gasmarknader. Gasförsörjningen till unionens medborgare kan enbart ske genom ett nät. Fungerande öppna gasmarknader, och framför allt de nät och andra tillgångar som är förknippade med gasförsörjningen, har en avgörande betydelse för den allmänna säkerheten, ekonomins konkurrenskraft och för unionsmedborgarnas välfärd. Personer från tredjeländer bör därför endast tillåtas kontrollera ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystem, om de uppfyller de krav på effektiv åtskillnad som tillämpas inom gemenskapen. Utan att det påverkar gemenskapens internationella åtaganden anser gemenskapen att sektorn för överföringssystem för gas är mycket viktig för gemenskapen och att ytterligare skyddsåtgärder därför behövs när det gäller att upprätthålla en tryggad energiförsörjning till gemenskapen i syfte att förhindra hot mot den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten i gemenskapen och unionsmedborgarnas välfärd. En trygg energiförsörjning till gemenskapen kräver i synnerhet en bedömning av nätdriftens oberoende, nivån på gemenskapens och enskilda medlemsstaters beroende av energiförsörjning från tredjeländer samt av hur både inhemsk och internationell handel och energiinvesteringar hanteras i ett visst tredjeländ. Försörjningstryggheten bör därför bedömas mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i varje enskilt fall samt de rättigheter och skyldigheter som uppkommer enligt internationell rätt, särskilt de internationella avtalen mellan gemenskapen och det berörda tredjelandet. Kommissionen uppmanas att vid behov lägga fram rekommendationer för förhandlingar om relevanta avtal med tredjeländer beträffande en trygg energiförsörjning till gemenskapen, eller ta med de nödvändiga frågorna i andra förhandlingar med dessa tredjeländer.
- (23) Det behövs ytterligare åtgärder för att säkerställa transparenta och icke-diskriminerande tariffer för tillträde till transport. Tarifferna bör gälla alla användare av systemen, utan diskriminering. När lagringsanläggningar, lagring av gas i rörledningar eller stödtjänster opererar på en tillräckligt konkurrenssatt marknad kan tillträde medges på grundval av transparenta och icke-diskriminerande marknadsbaserade mekanismer.
- (24) Det är nödvändigt att se till att systemansvariga för lagringssystemen är oberoende i syfte att förbättra tredje parts tillträde till lagringsanläggningar när detta är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att de ska kunna leverera till kunderna på ett effektivt sätt. Det är därför lämpligt att lagringsanläggningar drivs genom juridiskt skilda enheter som har faktisk rätt att fatta beslut när det gäller de tillgångar som behövs för att underhålla, driva och utveckla lagringsanläggningarna. Det är också nödvändigt att öka transparensen när det gäller lagringskapacitet som erbjuds tredje part genom att förpliktiga medlemsstaterna att

- fastställa och offentliggöra en icke-diskriminerande och tydlig ram som omfattar lämpliga tillsynsformer för lagringsanläggningar. Denna förpliktelse bör inte kräva ett nytt beslut beträffande reglerna om tillträde, men bör leda till förbättrad transparens när det gäller reglerna om tillträde till lagring. Kravet på konfidentialitet för kommersiellt känslig information är särskilt viktigt när det gäller uppgifter av strategisk karaktär eller när det finns endast en enda användare av en lagringsanläggning.
- (25) Icke-diskriminerande tillträde till distributionsnätet är avgörande för tillträdet för kunder i återförsäljarledet. Utrymmet för diskriminering när det gäller tredje parts tillträde och investeringar är dock mindre på distributionsnivå än på överföringsnivå, eftersom nätbegränsningar och produktionsintressenas inflytande i allmänhet inte är så betydande på distributionsnivån som på överföringsnivån. I enlighet med direktiv 2003/55/EG blev rättslig och funktionell åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet dessutom obligatorisk först från och med den 1 juli 2007 och dess effekter på den inre marknaden för naturgas har ännu inte utvärderats. De regler om rättslig och funktionell åtskillnad som för närvarande finns kan leda till effektiv åtskillnad förutsatt att de definieras tydligare, genomförs ordentligt och övervakas noggrant. För att skapa lika villkor i återförsäljarledet bör systemansvariga för distributionssystem övervakas, så att de hindras från att dra fördel av sin vertikala integration när det gäller konkurrensläget på marknaden, framför allt gentemot hushållskunder och små icke-hushållskunder.
- (26) Medlemsstaterna bör vidta konkreta åtgärder för att främja ökad användning av biogas och gas från biomassa, och producerar av sådan gas bör ges icke-diskriminerande tillträde till gassystemet, förutsatt att detta tillträde är förenligt med de kontinuerligt relevanta tekniska föreskrifterna och säkerhetsstandarderna.
- (27) För att undvika att små systemansvariga för distributionssystem får en oproportionerlig ekonomisk och administrativ börda bör medlemsstaterna vid behov kunna undanta berörda företag från krav på rättslig åtskillnad när det gäller distributionen.
- (28) När ett slutet distributionssystem används för att trygga optimal effektivitet i en integrerad energiförsörjning som kräver särskilda driftsnormer, eller när ett slutet distributionssystem upprätthålls i första hand för att användas av systemets ägare, bör det vara möjligt att undanta den systemansvarige för distributionssystemet från skyldigheter som skulle utgöra en onödigt administrativ börda på grund av det särskilda förhållandet mellan den systemansvarige för distributionssystemet och systemets användare. Industriella och kommersiella platser samt platser där gemensamma tjänster tillhandahålls, såsom tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser med integrerade anläggningar eller kemiska industrianläggningar, kan inbegripa slutna distributionssystem på grund av att den verksamhet som bedrivs i dessa anläggningar är av specialiserad karaktär.
- (29) Genom direktiv 2003/55/EG infördes ett krav på medlemsstaterna att utse tillsynsmyndigheter med särskilda befogenheter. Erfarenheterna visar dock att tillsynens effektivitet ofta hämmas av att tillsynsmyndigheterna inte är tillräckligt självständiga gentemot staten, har otillräckliga befogenheter och för liten handlingsfrihet. Därför uppmanade Europeiska rådet vid sitt möte den 8–9 mars 2007 kommissionen att utarbeta lagstiftningsförslag för ytterligare harmonisering av medlemsstaternas energitillsynsmyndigheters befogenheter och förstärkning av deras oberoende. Det bör vara möjligt för dessa nationella tillsynsmyndigheter att omfatta både el- och gassektorn.
- (30) För att den inre marknaden för naturgas ska kunna fungera korrekt behöver energitillsynsmyndigheterna kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor, och de måste också vara fullständigt oberoende av övriga offentliga eller privata intressen. Detta hindrar inte domstolsprövning och parlamentarisk övervakning enligt medlemsstaternas konstitutionella rätt. Vidare får inte den nationella lagstiftarens godkännande av tillsynsmyndigheternas budget utgöra ett hinder för budgetmässig självständighet. Reglerna om tillsynsmyndighetens självständiga ansvar för genomförandet av den anslagna budgeten bör tillämpas inom ramen för nationell budgetlagstiftning och nationella budgetbestämmelser. Samtidigt som medlemsstaterna med hjälp av ett lämpligt roterande system bidrar till den nationella tillsynsmyndighetens oberoende gentemot politiska eller ekonomiska intressen, bör medlemsstaterna ha möjlighet att vederbörligen beakta de tillgängliga personella resurserna och styrelsens storlek.
- (31) För att säkerställa effektivt marknadstillträde för alla marknadsaktörer, inklusive nya aktörer, krävs icke-diskriminerande balansmekanismer som avspeglar kostnaderna. Detta bör uppnås genom att man inför sådana transparenta marknadsbaserade mekanismer för försörjning och inköp av gas som krävs för att uppfylla kraven på balans. De nationella tillsynsmyndigheterna bör arbeta aktivt för att balanstariferna ska vara icke-diskriminerande och avspegla kostnaderna. Samtidigt bör lämpliga incitament tillhandahållas för att balansera produktion och förbrukning av gas och för att inte äventyra systemet.

- (32) De nationella tillsynsmyndigheterna bör kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet eller LNG-anläggningar eller på grundval av ett förslag som en systemansvarig och nätanvändarna kommit överens om. Vid fastställandet eller godkännandet bör tillsynsmyndigheten se till att överförings- eller distributionstarifferna är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av åtgärder för styrning av efterfrågan.
- (33) Energitillsynsmyndigheterna bör ha befogenhet att fatta bindande beslut avseende naturgasföretag och antingen själva besluta, eller föreslå att en behörig domstol beslutar, om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för naturgasföretag som inte fullgör sina skyldigheter. Energitillsynsmyndigheterna bör även ges befogenhet att, oavsett tillämpningen av konkurrensbestämmelserna, fatta beslut om åtgärder som säkerställer fördelar för kunderna genom främjande av den effektiva konkurrens som är nödvändig för att den inre marknaden för naturgas ska fungera korrekt. Program för frigörande av gas är en av möjliga åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt. Energitillsynsmyndigheterna bör även ges befogenheter att bidra till att säkerställa en hög standard på allmännyttiga tjänster som står i samklang med kraven på öppnande av marknaden, skydd för utsatta kunder och ett verkligt effektivt konsumentskydd. Dessa bestämmelser bör varken påverka kommissionens befogenheter att tillämpa konkurrensreglerna, inbegripet granskningen av företagskoncentration med en gemenskapsdimension, eller reglerna för den inre marknaden, såsom den fria rörligheten för kapital. Det oberoende organ till vilket en part som berörs av ett beslut av en nationell tillsynsmyndighet har rätt att överklaga kan vara en domstol eller annan rättslig instans med befogenhet att genomföra en rättslig prövning.
- (34) Harmonisering av de nationella tillsynsmyndigheternas befogenheter bör inbegripa befogenheter att erbjuda naturgasföretagen incitament och befogenheter att fastställa effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för dessa företag eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner. Dessutom bör tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att begära in relevant information från naturgasföretagen, göra lämpliga och tillräckliga undersökningar samt lösa tvister.
- (35) Investeringar i viktigt ny infrastruktur bör kraftigt prioriteras, samtidigt som man ser till att den inre marknaden för naturgas fungerar korrekt. För att förstärka de positiva effekterna på konkurrens och försörjningstrygghet
- av undantagna infrastrukturprojekt bör det göras en prövning av marknadens intresse i projektets planeringsfas, och samtidigt bör bestämmelserna för hantering av överbelastning tillämpas. Om ett infrastrukturprojekt sträcker sig över mer än en medlemsstats territorium bör byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter⁽¹⁾ (nedan kallad *byrån*), i sista hand behandla ansökan om undantag i syfte att bättre beakta dess gränsöverskridande följder och underlätta administrationen. Med anledning av den exceptionella riskprofil som kännetecknar genomförandet av de undantagna större infrastrukturprojekten, bör det också vara möjligt att tillfälligt bevilja företag med leverantörs- och produktionsintressen partiella undantag från bestämmelserna om åtskillnad för projekten i fråga. Med tanke på försörjningstryggheten bör möjligheten till tillfälliga undantag särskilt gälla nya rörledningar inom gemenskapen som transporterar gas från tredjeländer till gemenskapen. Undantag som beviljas i enlighet med direktiv 2003/55/EG fortsätter att gälla fram till det planerade slutdatum som fastställs i beslutet om beviljande av undantag.
- (36) Den inre marknaden för naturgas har vissa brister när det gäller likviditet och transparens, vilket hindrar effektiv resursfördelning, riskgradering och etablering av nya företag på marknaden. Förtroendet för marknaden, dess likviditet och antalet marknadsaktörer måste öka, och därför måste tillsynen av företag verksamma på området för gasförsörjning stärkas. Sådana krav bör inte påverka, och bör vara förenliga med, befintlig gemenskapslagstiftning beträffande finansmarknaderna. Tillsynsmyndigheterna för energisektorn och för finansmarknaden behöver samarbeta för att göra det möjligt för varandra att få en överblick över berörda marknader.
- (37) Till övervägande del, och i stigande grad, importeras naturgas till gemenskapen från tredjeländer. Gemenskapslagstiftningen bör ta hänsyn till naturgassektorns särdrag, exempelvis en viss strukturell stelhets som har sin grund i koncentrationen av gashandlare, långsiktiga avtal och bristen på likviditet i slutkundsledet. Därför krävs ökad transparens, bland annat i fråga om prisbildning.
- (38) Innan kommissionen antar riktlinjer för kraven när det gäller bevarande av information, bör byrån och Europeiska värdepapperstillsynskommittén (EVTK), inrättad genom

⁽¹⁾ Se sidan 1 i detta nummer av EUT.

- kommissionens beslut 2009/77/EG⁽¹⁾, samråda och råda kommissionen om innehållet i dessa riktlinjer. Byrån och EVTK bör också samarbeta för att ytterligare utreda och ge råd i frågan om huruvida transaktioner med avtal om leverans av gas och gasderivat bör omfattas av transparenskrav före och/eller efter handel och i så fall hur dessa krav bör utformas.
- (39) Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten bör uppmanra utvecklingen av avbrytbara leveransavtal.
- (40) Av försörjningstrygghetsskäl bör balansen mellan tillgång och efterfrågan på gas i varje enskild medlemsstat bevakas, varefter en rapport bör utarbetas om situationen i gemenskapen som helhet med hänsyn till sammanlänkningskapaciteten mellan områden. Denna övervakning bör göras i tillräckligt god tid, så att lämpliga åtgärder hinns vidtas om försörjningstryggheten äventyras. Det faktum att nödvändig nätinfrastruktur, bland annat sammanlänkningskapaciteten, anläggs och underhålls bör bidra till en stabil gasförsörjning.
- (41) Medlemsstaterna bör, med beaktande av nödvändiga kvalitetskriterier, se till att biogas och gas från biomassa eller andra typer av gas kan få icke-diskriminerande tillträde till systemet under förutsättning att detta tillträde är permanent förenligt med relevanta tekniska bestämmelser och säkerhetsstandarder. Dessa bestämmelser och standarder bör säkerställa att det är tekniskt möjligt att på ett säkert sätt föra in dessa gaser i och transportera dem genom systemet för naturgas och bör även omfatta deras kemiska egenskaper.
- (42) Medlemsstaterna kommer också i fortsättningen att behöva långsiktiga avtal för sin gasförsörjning, och gashandelsföretagen bör kunna fortsätta att använda sådana avtal så länge de inte motverkar målsättningen med detta direktiv och så länge de är förenliga med fördraget och dess konkurrensregler. Det är därför nödvändigt att ta hänsyn till långsiktiga avtal vid planering av naturgasföretagens leverans- och transportkapacitet.
- (43) För att säkerställa att de allmännyttiga tjänsterna i gemenskapen håller hög kvalitet bör medlemsstaterna regelbundet underrätta kommissionen om alla åtgärder som vidtagits för att uppnå målet med detta direktiv. Kommissionen bör regelbundet offentliggöra en rapport som innehåller en analys av de nationella åtgärder som vidtagits för att uppnå målsättningarna när det gäller allmännyttiga tjänster samt en jämförelse av åtgärdernas effektivitet, i syfte att utfärda rekommendationer om vilka nationella åtgärder som bör vidtas för att de allmännyttiga tjänsterna ska hålla hög kvalitet. Medlemsstaterna bör också se till att kunderna, när de är anslutna till gassystemet, informeras om sin rätt att få tillgång till gasförsörjning av en bestämd kvalitet till rimliga priser. Åtgärder som vidtas av medlemsstaterna för att skydda slutkonsumenten kan vara olika för hushållskunder och för små och medelstora företag.
- (44) Respekt för kraven när det gäller allmännyttiga tjänster är ett grundläggande krav i detta direktiv, och det är viktigt att det i direktivet anges gemensamma minimikrav som uppfylls av samtliga medlemsstater och som beaktar målen om konsumentskydd, försörjningstrygghet, miljöskydd samt likvärdiga konkurrensnivåer i samtliga medlemsstater. Det är viktigt att kraven när det gäller allmännyttiga tjänster kan tolkas på nationell grund, med beaktande av nationella omständigheter om inte annat följer av gemenskapslagstiftningen.
- (45) De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att uppnå målen när det gäller social och ekonomisk sammanhållning bör bland annat kunna innefatta lämpliga ekonomiska stimulansåtgärder, där så är lämpligt med hjälp av alla tillgängliga nationella verktyg och gemenskapsverktyg. Dessa verktyg kan innefatta ansvarsmekanismer för att säkerställa nödvändiga investeringar.
- (46) Om de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster kan definieras som statligt stöd enligt artikel 87.1 i fördraget är medlemsstaterna enligt artikel 88.3 i fördraget skyldiga att underrätta kommissionen om detta.
- (47) Kraven när det gäller allmännyttiga tjänster och de gemensamma miniminormer som är en följd av dem måste stärkas ytterligare för att alla kunder, särskilt utsatta kunder, ska kunna gynnas av konkurrensen och skäliga priser. Kraven på allmännyttiga tjänster bör definieras på nationell nivå och med hänsyn till nationella omständigheter; gemenskapslagstiftningen bör emellertid respekteras av medlemsstaterna. Unionsmedborgarna och, när medlemsstaterna finner det lämpligt, småföretagen, bör garanteras allmännyttiga tjänster, i synnerhet försörjningstrygghet och rimliga tariffer. En viktig aspekt när det gäller leverans till konsumenterna är tillgången till objektiva och transparenta förbrukningsuppgifter. Konsumenterna bör således ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter och tillhörande priser och servicekostnader så att de kan begära in offerter från konkurrenter på grundval av dessa uppgifter. Konsumenterna bör även ha rätt att få ordentlig information om sin energianvändning. Forskottsbetalningarna bör återspegla den sannolika naturgasförbrukningen och de olika betalningssystemen bör vara icke-diskriminerande. Om konsumenterna tillräckligt ofta ges information om energikostnaderna kommer de att uppmanas till att spara energi, eftersom konsumenterna direkt ser effekterna av investeringar i energieffektivitet och ändrat beteende.

(¹) EUT L 25, 29.1.2009, s. 18.

- (48) Konsumenternas intresse bör stå i centrum för detta direktiv och tjänsternas kvalitet bör höras till naturgasföretagens centrala ansvarsområden. Befintliga konsumenträttigheter behöver stärkas och tryggas och bör innefatta ökad transparens. Konsumentskyddet bör säkerställa att alla konsumenter inom gemenskapens utökade ansvarsområde kan dra nytta av en konkurrensutsatt marknad. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna, bör se till att konsumenträttigheterna tillgodoses.
- (49) Konsumenterna bör få tydlig och begriplig information om sina rättigheter i förhållande till energisektorn. Kommissionen bör, efter samråd med berörda intressenter, bland annat medlemsstaterna, de nationella tillsynsmyndigheterna, konsumentorganisationer och naturgasföretag, fastställa en lättillgänglig och användarvänlig kontrollista för energianvändare, där konsumenterna får praktiska upplysningar om sina rättigheter. Denna kontrollista bör tillhandahållas alla konsumenter och göras tillgänglig för allmänheten.
- (50) Energifattigdom är ett växande problem i gemenskapen. De medlemsstater som berörs bör därför, om de ännu inte gjort det, utarbeta nationella handlingsplaner eller andra lämpliga ramar för att åtgärda energifattigdomen, varvid syftet bör vara att minska antalet människor som befinner sig i en sådan situation. Under alla omständigheter bör medlemsstaterna säkra nödvändig energiförsörjning för utsatta kunder. En integrerad metod skulle kunna användas, till exempel inom socialpolitiken, och åtgärderna skulle kunna vara socialpolitiska eller inriktade på bättre energieffektivitet i bostäder. Detta direktiv bör åtminstone medge en nationell politik till förmån för utsatta kunder.
- (51) Effektiva tvistlösningsmöjligheter för alla konsumenter borgar för ett bättre konsumentskydd. Medlemsstaterna bör införa snabba och effektiva förfaranden för behandling av klagomål.
- (52) Det bör vara möjligt att basera införandet av system med smarta mätare på en ekonomisk bedömning. Om det vid en sådan bedömning skulle framgå att det endast är ekonomiskt rimligt och kostnadseffektivt med sådana mätare för konsumenter med en viss gasförbrukning bör medlemsstaterna ha möjlighet att ta hänsyn till detta när de bygger ut systemen med smarta mätare.
- (53) Marknadspriserna bör ge de rätta incitamenten för utvecklingen av nätet.
- (54) Det bör vara av största vikt för medlemsstaterna att verka för fungerande konkurrens och att olika gashandlare utan svårighet får tillträde till marknaden, för att konsumenterna ska kunna dra full fördel av en liberaliserad inre marknad för naturgas.
- (55) För att kunna bidra till försörjningstryggheten i solidarisk anda mellan medlemsstaterna, särskilt i händelse av en kris i energiförsörjningen, är det viktigt att tillhandahålla en ram för regionalt, solidariskt samarbete. Detta samarbete får, om medlemsstaterna beslutar så, främst förlita sig på marknadsbaserade mekanismer. Samarbete för främjande av regional och bilateral solidaritet får inte innebära en oproportionerlig börda för eller leda till diskriminering mellan marknadsaktörerna.
- (56) Medlemsstaterna bör införa inrättandet av en inre marknad för naturgas främja integrationen av sina inhemska marknader och samarbetet mellan systemoperatörer på gemenskapsnivå och regional nivå, vilket också bör omfatta de isolerade system som bildar så kallade gasöar, som fortfarande existerar i gemenskapen.
- (57) Ett viktigt mål för detta direktiv bör vara att med hjälp av ett sammanlänkat nät över hela gemenskapen utveckla en verklig inre marknad för naturgas, och tillsynsmyndigheterna bör därför ha som en av sina huvuduppgifter att, i förekommande fall i nära samarbete med byrån, sköta regleringen av gränsöverskridande sammanlänkningar och regionala marknader.
- (58) Ett annat viktigt mål för detta direktiv bör vara att säkerställa gemensamma bestämmelser för en verklig inre marknad för gas och ett brett gasutbud. Korrekta marknadspriser skulle i detta syfte ge ett incitament till gränsöverskridande sammanlänkningar, samtidigt som det på lång sikt skulle leda till priskonvergens.
- (59) Tillsynsmyndigheterna bör också tillhandahålla information om marknaden så att kommissionen kan utöva sin roll som observatör och övervakare av den inre marknaden för naturgas och dess utveckling på kort, medellång och lång sikt, inklusive aspekter som tillgång och efterfrågan, infrastruktur för överföring och distribution, tjänsternas kvalitet, gränsöverskridande handel, hantering av överbelastning, investeringar, grossist- och konsumentpriser, marknadens likviditet samt miljö- och effektivitetsförbättringar. De nationella tillsynsmyndigheterna bör underrätta konkurrensmyndigheterna och kommissionen om medlemsstater där priserna utgör ett hinder för konkurrensen och en väl fungerande marknad.

(60) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att skapa en fullständigt fungerande inre marknad för naturgas, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

(61) Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten⁽¹⁾ kan kommissionen anta riktlinjer i syfte att uppnå den harmoniseringsgrad som krävs. Sådana riktlinjer, som utgör bindande genomförandeåtgärder, är, även med avseende på vissa bestämmelser i detta direktiv, ett användbart hjälpmedel som snabbt kan ändras om det skulle behövas.

(62) De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra detta direktiv bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter⁽²⁾.

(63) Kommissionen bör särskilt ges befogenhet att anta de riktlinjer som krävs för att den grad av harmonisering ska kunna åstadkommas som behövs för att syftet med detta direktiv ska kunna uppnås. Eftersom dessa åtgärder har en allmän räckvidd och avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det med nya icke väsentliga delar, måste de antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 5a i beslut 1999/468/EG.

(64) I enlighet med punkt 34 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning⁽³⁾ uppmanas medlemsstaterna att för egen del och i gemenskapens intresse upprätta egna tabeller som så vitt det är möjligt visar överensstämmelsen mellan detta direktiv och införlivandeåtgärderna samt att offentliggöra dessa tabeller.

(65) Med tanke på omfattningen av ändringarna av direktiv 2003/55/EG är det av tydlighets- och rationaliseringsskäl önskvärt att det görs en omarbetning av bestämmelserna i fråga till en enda text i ett nytt direktiv.

(66) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

SYFTE, TILLÄMPNINGSMOMÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. I detta direktiv fastställs gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Det innehåller regler om naturgassektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden och de kriterier och förfaranden som ska tillämpas vid beviljande av tillstånd för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas samt drift av system.

2. De bestämmelser som fastställs i detta direktiv för naturgas, inbegripet kondenserad naturgas (LNG), ska även på ett icke-diskriminerande sätt gälla biogas och gas från biomassa eller andra typer av gas om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in dessa gaser i och transportera dem genom naturgassystemet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- naturgasföretag:** varje fysisk eller juridisk person, med undantag för slutförbrukare, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas, inbegripet LNG, som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter och/eller underhåll i samband med dessa verksamheter.
- tidigare led i rörledningsnätet:** varje rörledning eller nät av rörledningar som drivs och/eller byggs som en del av en anläggning för olje- eller gasproduktion, eller som används för att överföra naturgas från en eller flera sådana anläggningar till en bearbetningsanläggning eller terminal eller slutlig landningsterminal vid kusten.
- överföring:** transport, vars avsikt är tillhandahållande till kunder, men inte leverans, av naturgas genom ett nät som i huvudsak består av högtrycksrörledningar, undantaget tidigare led i rörledningsnätet och undantaget den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas.
- systemansvarig för överföringssystemet:** varje fysisk eller juridisk person som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter.

⁽¹⁾ Se sidan 36 i detta nummer av EUT.

⁽²⁾ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

⁽³⁾ EUT C 321, 31.12.2003, s. 1.

L 211/102	SV	Europeiska unionens officiella tidning	14.8.2009
5.		<i>distribution</i> : transport av naturgas genom lokala eller regionala fördelningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans.	15. <i>lagring av gas i rörledning</i> : lagring av gas genom kompression i överförings- och distributionssystem för gas, men undantaget anläggningar som är förbehållna systemansvariga för överföringssystemet när de utför sina uppgifter.
6.		<i>systemansvarig för distributionssystemet</i> : varje fysisk eller juridisk person som bedriver distributionsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gasdistribution.	16. <i>sammanlänkat system</i> : ett antal system som har länkats samman.
7.		<i>leverans</i> eller <i>handel</i> : försäljning, inbegripet återförsäljning, av naturgas, inbegripet LNG, till kunder.	17. <i>sammanlänkning</i> : en överföringsledning som passerar eller sträcker sig över en gräns mellan två medlemsstater utslutande i syfte att koppla samman dessa medlemsstaters nationella överföringssystem.
8.		<i>gashandelsföretag</i> eller <i>gashandlare</i> : varje fysisk eller juridisk person som bedriver leveransverksamhet.	18. <i>direktledning</i> : en naturgasrörledning som kompletterar det sammanlänkade systemet.
9.		<i>lagringsanläggning</i> : en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs och/eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet den del av en LNG-anläggning som används för lagring men undantaget den del som används för produktionsverksamhet, och undantaget anläggningar som utslutande är förbehållna systemansvariga för överföringssystemet när de utför sina uppgifter.	19. <i>integrerat naturgasföretag</i> : ett vertikalt eller horisontellt integrerat företag.
10.		<i>systemansvarig för lagringssystemet</i> : varje fysisk eller juridisk person som bedriver lagringsverksamhet och som ansvarar för driften av en lagringsanläggning.	20. <i>vertikalt integrerat företag</i> : ett naturgasföretag eller en grupp av naturgasföretag där samma person(er) direkt eller indirekt har rätt att utöva kontroll och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring, distribution, LNG eller lagring och minst ett av områdena produktion eller leverans av naturgas.
11.		<i>LNG-anläggning</i> : en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av LNG, inklusive stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringssystemet, men undantaget den del av en LNG-anläggning som används för lagring.	21. <i>horisontellt integrerat företag</i> : ett företag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion, överföring, distribution, leverans eller lagring av naturgas samt en annan verksamhet utan anknytning till gas.
12.		<i>systemansvarig för en LNG-anläggning</i> : varje fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av LNG och som ansvarar för driften av en LNG-anläggning.	22. <i>anknutet företag</i> : ett anknutet företag enligt betydelsen i artikel 41 i rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 grundat på artikel 44.2 g (*) i fördraget om sammanställt redovisning (*) och/eller intresseföretag enligt betydelsen i artikel 33.1 i samma direktiv och/eller ett företag som tillhör samma aktieägare.
13.		<i>system</i> : varje överföringsnät, distributionsnät, LNG-anläggning och/eller lagringsanläggning som ägs och/eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet lagring av gas i rörledning och dess anläggningar för stödtjänster och sådana som tillhör anknutna företag och som är nödvändiga för att erbjuda tillgång till överföring, distribution och LNG.	23. <i>systemansvarig</i> : varje fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från systemet.
14.		<i>stödtjänster</i> : de tjänster som är nödvändiga för tillträdet till och driften av överförings- eller distributionsnät eller LNG-anläggningar och/eller lagringsanläggningar, inklusive lastbalans, blandning och injektion av inerta gaser men undantaget anläggningar som utslutande är förbehållna systemansvariga för överföringssystemet när de utför sina uppgifter.	24. <i>kund</i> : grossist eller slutförbrukare av naturgas samt naturgasföretag som köper naturgas.
			25. <i>hushållskund</i> : kund som köper naturgas för sin egen hushållsförbrukning.
			26. <i>icke-hushållskund</i> : kund som köper naturgas som inte är avsedd för egen hushållsförbrukning.
			27. <i>slutförbrukare</i> : kund som köper naturgas för eget bruk.
			28. <i>berättigad kund</i> : kund som fritt kan välja gashandlare i den mening som avses i artikel 37.

(*) Titeln till direktiv 83/349/EEG har justerats med hänsyn till omnumreringen av artiklarna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i enlighet med artikel 12 i Amsterdamfördraget. Ursprungligen hänvisades det till artikel 54.3 g.

(†) EGT L 193, 18.7.1983, s. 1.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/103

29. *grossist*: varje fysisk eller juridisk person, med undantag för en systemansvarig för överförings- och distributionssystemet, som köper naturgas i syfte att återförsälja den inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.
30. *långtidsplanering*: naturgasföretags planering av leverans- och transportkapacitet på lång sikt för att kunna tillmötesgå efterfrågan på naturgas i systemet, diversifiera källorna och säkra leveranserna till kunderna.
31. *framväxande marknad*: en medlemsstat i vilken den första kommersiella leveransen enligt det första långsiktiga avtalet för naturgasleveranser genomfördes för kortare tid än tio år sedan.
32. *tillförlitlighet*: både försörjningstrygghet i fråga om naturgas och teknisk säkerhet.
33. *ny infrastruktur*: en infrastruktur som inte färdigställdes senast den 4 augusti 2003.
34. *avtal om leverans av gas*: ett avtal om leverans av naturgas, men som inte inbegriper ett gasderivat.
35. *gasderivat*: ett finansiellt instrument som anges i en av punkterna 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument⁽¹⁾, och som avser naturgas.
36. *kontroll*: rättigheter, avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på ett företag, särskilt genom
- äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,
 - rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och dessas voteringar eller beslut.

KAPITEL II

ALLMÄNNA REGLER FÖR ORGANISATIONEN AV SEKTORN

Artikel 3

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och skyddet av kunderna

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, se till att naturgasföretag drivs i enlighet med principerna i detta direktiv för att uppnå en konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar naturgasmarknad, och de får inte göra någon diskriminerande åtskillnad mellan dessa företag när det gäller deras rättigheter eller skyldigheter.

(¹) EUT L 145, 30.4.2004, s. 1.

2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i fördraget, särskilt artikel 86 i detta, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom gassektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, leveransernas regelbundenhet, kvalitet och pris samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Dessa åligganden ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att naturgasföretag i gemenskapen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. När det gäller försörjningstrygghet, styrning av energieffektivitet och energiefterfrågan och för att uppfylla de miljömål och mål för energi från förnybara energikällor som avses i denna punkt får medlemsstaterna införa långtidsplanering, varvid hänsyn ska tas till att tredje part kan komma att ansöka om tillträde till systemet.

3. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutförbrukare och de ska särskilt se till att utsatta kunder får tillräckligt skydd. Varje medlemsstat ska härvidlag definiera begreppet utsatta kunder, varvid det kan hänvisas till energifattigdom och bland annat föreskrivas förbud mot avstängning av dessa kunder från leverans av gas i kritiska situationer. Medlemsstaterna ska se till att rättigheter och skyldigheter för utsatta kunder respekteras. De ska framför allt vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutförbrukare i avlägsna områden som är anslutna till gassystemet. Medlemsstaterna får utse en sista handsleverantör för kunder anslutna till gasnätet. De ska säkerställa en hög konsumentskyddsnivå, särskilt i form av transparenta avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistlösning. Medlemsstaterna ska säkerställa att berättigade kunder i praktiken lätt kan byta till en ny gashandlare. Åtminstone när det gäller hushållskunder ska dessa åtgärder omfatta dem som anges i bilaga I.

4. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, såsom att utfärda nationella energihandlingsplaner, föreskriva om sociala förmåner för att utsatta kunder ska få den energiförsörjning de behöver eller stödja energieffektivitetsförbättringar för att åtgärda energifattigdom där sådan fastställs, också i samband med åtgärder mot fattigdom överlag. Sådana åtgärder ska inte hindra ett effektivt öppnande av marknaderna enligt vad som föreskrivs i artikel 37 eller en välfungerande marknad, och kommissionen ska i förekommande fall underrättas i enlighet med punkt 11 i denna artikel. Kommissionen ska dock inte underrättas om åtgärder som vidtas inom ramen för det allmänna socialförsäkringssystemet.

5. Medlemsstaterna ska se till att alla kunder som är anslutna till gasnätet har rätt att få sin gasförsörjning tillhandahållen av en gashandlare, under förutsättning att denne samtycker, oberoende av vilken medlemsstat gashandlaren är registrerad i, så länge gashandlaren följer gällande handels- och balansregler och försörjningen tryggas. Därför ska medlemsstaterna vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att se till att administrativa förfaranden inte innebär något hinder för leveransföretag som redan är registrerade i en annan medlemsstat.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa
- a) att om en kund under iakttagande av de avtalsenliga villkoren önskar byta gashandlare, den eller de berörda operatörerna genomför detta byte inom tre veckor, och
 - b) att kunderna har rätt att erhålla samtliga relevanta förbrukningsuppgifter.

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla kunder garanteras de rättigheter som avses i första stycket a och b på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

7. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att uppnå målen för social och ekonomisk sammanhållning, miljöskydd, däribland även metoder för att bekämpa klimatförändringar, samt försörjningstrygghet. Dessa åtgärder kan särskilt omfatta lämpliga ekonomiska stimulansåtgärder, där så är lämpligt med hjälp av alla tillgängliga nationella verktyg och gemenskapsverktyg, för underhåll och anläggning av nödvändig nätinfrastruktur, inbegripet sammanlänkningskapacitet.

8. För att främja energieffektiviteten ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten starkt rekommendera att naturgasföretagen optimerar gasförbrukningen, till exempel genom att tillhandahålla energiförvaltning, utveckla innovativa former för prissättning eller införa system med smarta mätare eller intelligenta nät, om det är lämpligt.

9. Medlemsstaterna ska se till att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där konsumenterna kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, gällande lagstiftning och tvistlösningsmöjligheter i händelse av en tvist. Dessa kontaktpunkter kan vara en del av allmänna konsumentupplysningsställen.

Medlemsstaterna ska se till att det finns en oberoende mekanism, till exempel i form av en energiombudsman eller ett konsumentorgan, för att säkerställa effektiv behandling av klagomål och tvistlösnings utöver domstol.

10. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa bestämmelserna i artikel 4 i fråga om distribution i den utsträckning som tillämpningen av dessa rättsligt eller i praktiken skulle hindra naturgasföretagen från att fullgöra de förpliktelser som ålagts dem i det allmänna ekonomiska intresset, och i den mån som handelsutveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det skulle strida mot gemenskapens intressen. Gemenskapens intressen omfattar bland annat konkurrens när det gäller berättigade kunder i enlighet med detta direktiv och artikel 86 i fördraget.

11. Medlemsstaterna ska när de genomfört detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra förpliktelserna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och om

åtgärdernas eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller ej. De ska därefter vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om åtgärderna kräver undantag från direktivet eller ej.

12. Kommissionen ska, efter samråd med berörda intressenter, däribland medlemsstaterna, de nationella tillsynsmyndigheterna, konsumentorganisationer och naturgasföretag, fastställa en klar och kortfattad kontrollista för energianvändare, med praktiska upplysningar om energianvändarnas rättigheter. Medlemsstaterna ska se till att gashandlarna eller de systemansvariga för distributionssystemet i samarbete med tillsynsmyndigheten vidtar nödvändiga åtgärder för att alla deras konsumenter ska få ett exemplar av kontrollistan för energianvändare och se till att den finns tillgänglig för allmänheten.

Artikel 4

Tillståndsförfarande

1. När det krävs tillstånd (t.ex. licens, tillåtelse, koncession, samtycke eller godkännande) för uppförande eller drift av naturgasanläggningar, ska medlemsstaterna eller den behöriga myndighet som de utser bevilja tillstånd att anlägga och/eller driva sådana anläggningar, rörledningar och tillhörande utrustning inom sitt territorium i enlighet med punkterna 2–4. Medlemsstaterna eller av dem utsedd behörig myndighet får också, på samma villkor, bevilja tillstånd att leverera naturgas och bevilja tillstånd för grossister.

2. Om medlemsstaterna har ett tillståndssystem ska de fastställa objektiva och icke-diskriminerande kriterier, som ska uppfyllas av företag som ansöker om tillstånd för att anlägga och/eller driva naturgasanläggningar eller som ansöker om tillstånd att leverera naturgas. De icke-diskriminerande kriterierna och förfarandena för att bevilja tillstånd ska offentliggöras. Medlemsstaterna ska se till att tillståndsförfaranden för anläggningar, rörledningar och tillhörande utrustning vid behov beaktar projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att skälen för avslag på ansökan om tillstånd är objektiva och icke-diskriminerande och att de meddelas den sökande. Skälen för sådana avslag ska meddelas kommissionen för kännedom. Medlemsstaterna ska införa ett förfarande som ger den sökande möjlighet att överklaga ett avslag.

4. För att kunna utveckla områden som nyligen har börjat bli försörjda, och för effektiv drift i allmänhet och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 38, får medlemsstaterna avslå en ansökan om ytterligare tillstånd att anlägga och driva rörledningssystem för distribution inom något visst område efter det att sådana ledningssystem har byggts eller föreslagits bli byggda inom detta område och om befintlig eller föreslagen kapacitet inte är mättad.

Artikel 5

Övervakning av försörjningstryggheten

Medlemsstaterna ska se till att frågor som rör försörjningstrygghet övervakas. Vid behov får medlemsstaterna överlåta denna uppgift till de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 39.1. Denna övervakning ska i synnerhet omfatta balansen mellan tillgång och efterfrågan på den inhemska marknaden, förväntad framtida efterfrågan, ytterligare kapacitet som planeras eller håller på att anläggas, samt nätets kvalitet och underhållsnivå samt åtgärder för att täcka efterfrågetoppar och hantera brister i leverans från en eller flera gashandlars sida. De behöriga myndigheterna ska senast den 31 juli varje år offentliggöra en rapport i vilken resultaten av övervakningen av dessa frågor och de åtgärder som vidtagits eller planerats ska anges; rapporten ska därefter genast överlämnas till kommissionen.

Artikel 6

Regional solidaritet

1. För att säkerställa försörjningstryggheten på den inre marknaden för naturgas ska medlemsstaterna samarbeta i syfte att främja regional och bilateral solidaritet.

2. Detta samarbete ska omfatta situationer som leder till eller som på kort sikt troligen kommer att leda till allvariga avbrott i leveranserna som påverkar en medlemsstat. Den ska innefatta

- a) samordning av de nationella åtgärder för krisituationer som nämns i artikel 8 i rådets direktiv 2004/67/EG av den 26 april 2004 om åtgärder för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning⁽¹⁾,
- b) identifiering och, vid behov, utveckling eller uppgradering av sammanlänknings- och el- och naturgasnät,
- c) villkor och praktiska metoder för ömsesidigt stöd.

3. Kommissionen och de övriga medlemsstaterna ska hållas informerade om sådant samarbete.

4. Kommissionen får anta riktlinjer för regionalt samarbete i en solidarisk anda. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

Artikel 7

Främjande av regionalt samarbete

1. Medlemsstaterna liksom tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra i syfte att integrera sina inhemska marknader på en eller flera regionala nivåer, som ett första steg mot skapandet av en helt liberaliserad inre marknad. I synnerhet ska tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller

⁽¹⁾ EUT L 127, 29.4.2004, s. 92.

medlemsstaterna främja och underlätta regionalt samarbete mellan de systemansvariga för överföringssystemen, bland annat i gränsöverskridande frågor, för att skapa en konkurrensutsatt inre marknad för naturgas, verka för att lagar, föreskrifter och tekniska ramar är konsekventa och underlätta integrationen av de isolerade system som bildar så kallade gasöar, som fortfarande existerar i gemenskapen. Det geografiska område som omfattas av detta regionala samarbete ska omfatta samarbete inom geografiska områden i enlighet med artikel 12.3 i förordning (EG) nr 715/2009. Detta samarbete får omfatta andra geografiska områden.

2. Byrån ska samarbeta med de nationella tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för överföringssystem för att säkerställa att de olika regionernas regelverk är förenliga med målet att skapa en konkurrensutsatt inre marknad för naturgas. Om byrån anser att det krävs bindande regler för ett sådant samarbete ska den utfärda lämpliga rekommendationer.

3. Medlemsstaterna ska vid genomförandet av detta direktiv se till att de systemansvariga för överföringssystemen har ett eller flera integrerade system på regional nivå som omfattar två eller flera medlemsstater för kapacitetstilldelning och för kontroll av säkerheten för nätet.

4. Om vertikalt integrerade systemansvariga för överföringssystemen deltar i ett samriskföretag som bildats i syfte att genomföra samarbetet, ska samriskföretaget upprätta och genomföra en övervakningsplan med åtgärder som ska vidtas för att förhindra diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende. I övervakningsplanen ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla målet att utesluta diskriminering och beteende som motverkar konkurrens. Planen ska underställas byråns godkännande. De övervakningsansvariga hos de vertikalt integrerade systemansvariga för överföringssystemen ska oberoende av andra kontrollera att planen följs.

Artikel 8

Tekniska regler

Tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna ska se till att tekniska säkerhetskriterier definieras och att det utarbetas och offentliggörs tekniska regler, i vilka de lägsta tekniska konstruktions- och driftkraven för anslutning till systemet av LNG-anläggningar, lagringsanläggningar, andra överförings- eller distributionssystem och direktledningar fastställs. Dessa tekniska regler ska säkerställa att systemen är driftskompatibla, och de ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Byrån får vid behov utfärda lämpliga rekommendationer för att dessa regler ska bli förenliga med varandra. Dessa regler ska anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster⁽²⁾.

⁽²⁾ EGT L 204, 21.7.1998, s. 37.

KAPITEL III

ÖVERFÖRING, LAGRING OCH LNG

Artikel 9

Åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem (TSO)

1. Medlemsstaterna ska se till att följande gäller från och med den 3 mars 2012.
- Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.
 - Samma person(er) får inte
 - direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem, eller
 - direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
 - Samma person(er) får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
 - Samma person får inte vara ledamot i styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.
2. De rättigheter som avses i punkt 1 b och c ska i synnerhet omfatta
- rätten att rösta,
 - befogenheten att utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget, eller
 - rätten att inneha ägarmajoriteten.
3. I punkt 1 b ska begreppet "företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet" omfatta det som avses med detta begrepp i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el ⁽¹⁾, och termerna "systemansvarig för överföringssystem" och "överföringssystem" omfatta "systemansvarig för överföringssystem" och "överföringssystem" i den mening som avses i det direktivet.
4. Medlemsstaterna får bevilja undantag från punkt 1 b och c till och med den 3 mars 2013, under förutsättning att den systemansvarige för överföringssystemet inte ingår i ett vertikalt integrerat företag.
5. Den skyldighet som avses i punkt 1 a ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget såvida det inte har godkänts som oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 14 eller som en oberoende systemansvarig för överföring i enlighet med kapitel IV.
6. Vid tillämpningen av denna artikel ska, om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ, två separata offentliga organ som utövar kontroll över, å ena sidan, en systemansvarig för överföringssystemet eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet, inte anses vara samma person eller samma personer.
7. Medlemsstaterna ska se till att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 16, och som innehas av en systemansvarig för överföringssystemet som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystemet överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhör ett vertikalt integrerat företag, får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.
- I sådant fall ska den berörda medlemsstaten antingen
- utse en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 14, eller
 - följa bestämmelserna i kapitel IV.
9. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhör ett vertikalt integrerat företag, och det finns arrangemang som säkerställer att den systemansvarige för överföringssystemet faktiskt är mer oberoende än vad som föreskrivs i bestämmelserna i kapitel IV, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1.

⁽¹⁾ Se sidan 55 i detta nummer av EUT.

10. Innan ett företag godkänns och utses till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 9 i denna artikel, ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 10.4, 10.5 och 10.6 i detta direktiv och i artikel 3 i förordning (EG) nr 715/2009, enligt vilken kommissionen ska kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet än bestämmelserna i kapitel IV.

11. Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte i något fall hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.

12. Företag som bedriver någon av funktionerna produktions- eller leveransverksamhet får inte under några omständigheter kunna direkt eller indirekt ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot systemansvariga för överföringssystem med åtskild ägare i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Artikel 10

Utseende och certifiering av systemansvariga för överföringssystem (TSO)

1. Innan ett företag godkänns och utses till systemansvarig för överföringssystem ska det certifieras enligt förfarandena i punkterna 4, 5 och 6 i den här artikeln och i artikel 3 i förordning (EG) nr 715/2009.

2. Ett företag som äger ett överföringssystem och som av den nationella tillsynsmyndigheten, till följd av nedanstående certifieringsförfarande, intygas uppfylla kraven i artikel 9, ska av medlemsstaterna godkännas och utses till systemansvarig för överföringssystemet. Utnämningen av systemansvariga för överföringssystemet ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Systemansvariga för överföringssystemet ska till tillsynsmyndigheten anmäla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 9.

4. Tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att de systemansvariga för överföringssystemet fortlöpande uppfyller kraven i artikel 9. För att säkerställa att kraven uppfylls ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande:

- a) Efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet i enlighet med punkt 3.
- b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring när det gäller rättigheter gentemot eller inflytande över ägare av eller systemansvariga för överföringssystemet kan leda till överträdelse av artikel 9, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse kan ha skett.
- c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.

5. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet inom fyra månader från den dag då denne inkom med ansökan eller kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som avses i punkt 6 har fullföljts.

6. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet till kommissionen, och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 3 i förordning (EG) nr 715/2009.

7. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen har rätt att från systemansvariga för överföringssystem och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet begära sådan information som är relevant för fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel.

8. Tillsynsmyndigheten och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Artikel 11

Certifiering i förhållande till tredjeländer

1. Om certifiering begärs av ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer, ska tillsynsmyndigheten underrätta kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystem.

2. Den systemansvariga för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får kontroll över överföringssystemet eller den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet inom fyra månader efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet. Tillsynsmyndigheten ska vägra certifiering om det inte visas

- a) att den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 9, och
- b) för tillsynsmyndigheten eller annan behörig myndighet som utsetts av medlemsstaten, att ett beviljande av certifiering inte kommer att äventyra en trygg energiförsörjning i medlemsstaten och gemenskapen. När denna fråga beaktas ska tillsynsmyndigheten eller annan behörig utsedd myndighet ta hänsyn till

- i) gemenskapens rättigheter och skyldigheter med avseende på dessa tredjeländer enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som gemenskapen är part i och som rör trygg energiförsörjning,
- ii) medlemsstatens rättigheter och skyldigheter med avseende på dessa tredjeländer, enligt avtal som ingåtts med tredjeländerna i den mån avtalen överensstämmer med gemenskapslagstiftningen, och
- iii) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

4. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla beslutet till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

5. Medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten eller den utsedda behöriga myndighet som avses i punkt 3 b, innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering, begär ett yttrande från kommissionen om huruvida

- a) den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 9, och
- b) ett beviljande av certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till gemenskapen.

6. Kommissionen ska behandla den begäran som avses i punkt 5 så snart den har mottagits. Inom två månader efter det att begäran har mottagits ska kommissionen avge sitt yttrande till den nationella tillsynsmyndigheten eller, om begäran kommit från den utsedda behöriga myndigheten, till den myndigheten.

När kommissionen utarbetar sitt yttrande kan den begära in synpunkter från byrån, berörd medlemsstat och berörda parter. I ett sådant fall ska tvåmånadersperioden förlängas med två månader.

Om kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som avses i första och andra styckena ska den inte anses ha några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

7. När kommissionen bedömer huruvida den kontroll som utövas av en eller flera personer från tredjeländer kommer att äventyra en trygg energiförsörjning till gemenskapen, ska den beakta

- a) de särskilda omständigheterna i fallet och i det eller de berörda tredjeländerna, och
- b) gemenskapens rättigheter och skyldigheter med avseende på det eller de tredjeländerna enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som gemenskapen är part i och som rör en trygg energiförsörjning.

8. Den nationella tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom två månader efter utgången av den period som avses i punkt 6. När den nationella tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut ska den ta största hänsyn till kommissionens yttrande. I varje fall ska medlemsstaterna ha rätt att vägra certifiering när beviljande av certifiering äventyrar en trygg energiförsörjning i den egna medlemsstaten eller i en annan medlemsstat. När en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet för att bedöma punkt 3 b, kan medlemsstaten kräva att den nationella tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut i överensstämmelse med den behöriga myndighetens bedömning. Den tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans. Om det slutliga beslutet avviker från kommissionens yttrande ska den berörda medlemsstaten tillhandahålla och offentliggöra, tillsammans med beslutet, skälen för detta beslut.

9. Inget i denna artikel ska påverka medlemsstaternas rätt att, i överensstämmelse med gemenskapslagstiftningen, utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör allmän säkerhet.

10. Kommissionen kan anta riktlinjer där detaljer anges för förfarandet vid tillämpningen av denna artikel. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

11. Denna artikel, med undantag av punkt 3 a, ska också tillämpas på medlemsstater som omfattas av ett undantag enligt artikel 49.

Artikel 12

Utseende av systemansvariga för lagringssystem och LNG-anläggningar

Medlemsstaterna ska, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de naturgasföretag som äger lagringssystem eller LNG-anläggningar att utse en eller flera systemansvariga för lagringssystem och LNG-anläggningar.

Artikel 13

Uppgifter som åligger de systemansvariga för överförings-, lagrings- och/eller LNG-anläggningar

1. Den som är systemansvarig för överförings-, lagrings- och/eller LNG-anläggningar

- a) ska på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överförings-, lagrings- och/eller LNG-anläggningar för att säkra den öppna marknaden, samt säkerställa tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheten att tillhandahålla tjänster,

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/109

- b) får inte diskriminera systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag.
- c) ska förse övriga systemansvariga för överförings-, lagrings- och/eller distributionssystem och/eller systemansvariga för en LNG-anläggning med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.
- d) ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektivt tillträde till systemet.
2. Varje systemansvarig för överföringssystem ska bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande kapacitet för att integrera en europeisk överföringsinfrastruktur för att tillgodose alla ekonomiskt rimliga och tekniskt genomförbara kapacitetsbehov och ta hänsyn till en tryggad gasförsörjning.
3. De regler om balans av gasöverföringssystemet som fastställs av de systemansvariga för överföringssystemen ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande, vilket även ska gälla för reglerna om de avgifter som tas ut av systemanvändarna för utnyttjande av de systemansvarigas nät för obalanser i energitillförseln. Villkor och bestämmelser, inklusive regler och tariffer, för systemansvarigas tillhandahållande av sådana tjänster ska fastställas på ett icke-diskriminerande sätt som avspeglar de verkliga kostnaderna enligt en metod som är förenlig med artikel 41.6 och ska offentliggöras.
4. Tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna får begära att den systemansvarige för överföringssystemet uppfyller vissa miniminormer i fråga om underhåll och utbyggnad av överföringssystemet, inbegripet sammanlänkningskapaciteten.
5. Systemansvariga för överföringssystem ska anskaffa den energi de behöver för att kunna utföra sin verksamhet på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.
- b) Den sökande har visat att den förfogar över nödvändiga ekonomiska, tekniska, fysiska och mänskliga resurser för att utföra sina uppgifter enligt artikel 13.
- c) Den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan, som övervakas av tillsynsmyndigheten.
- d) Överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5. För detta ändamål ska ägaren tillhandahålla samtliga utkast till avtal med det sökande företaget och övriga relevanta enheter.
- e) Den sökande har visat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt förordning (EG) nr 715/2009, inbegripet samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på europeisk och regional nivå.
3. Företag som av tillsynsmyndigheten intygas uppfylla villkoren i artikel 11 och i punkt 2 i den här artikeln ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till oberoende systemansvariga. Certifieringsförfarandet i antingen artikel 10 i detta direktiv och i artikel 3 i förordning (EG) nr 715/2009 eller i artikel 11 i detta direktiv ska tillämpas.
4. Varje oberoende systemansvarig ska ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, inbegripet inkasseringen av tillträdes- och kapacitetsavgifter, och för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, samt för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvarige ansvara för planering (inbegripet tillståndsförande), uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. I detta syfte ska den oberoende systemansvarige agera som systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med detta kapitel. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.
5. Om en oberoende systemansvarig har utsetts ska överföringssystemets ägare fullgöra följande skyldigheter:
- a) Tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information.
- b) Finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som godkänts av tillsynsmyndigheten, eller medge att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige. Finansieringsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska, innan beslut om godkännande fattas, samråda med överföringssystemets ägare och andra berörda parter.

Artikel 14

Oberoende systemansvariga (ISO)

1. Om överföringssystemet tillhör ett vertikalt integrerat företag den 3 september 2009 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa artikel 9.1 och utse en oberoende systemansvarig (ISO) på förslag av överföringssystemets ägare (TSOW). En sådan utnämning ska godkännas av kommissionen.
2. Medlemsstaten får endast godkänna och utse en oberoende systemansvarig om följande villkor är uppfyllda:
- a) Den sökande har visat att den uppfyller kraven i artikel 9.1 b, c och d.

- c) Stå för skadeståndsansvar i anslutning till nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges uppgifter.
- d) Ge garantier för att underlätta finansieringen av en utbyggnad av nätet, med undantag av sådana investeringar där ägaren, i enlighet med led b, har medgett att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige.

6. Den berörda nationella konkurrensmyndigheten ska i nära samverkan med tillsynsmyndigheten ges alla relevanta befogenheter för att på ett effektivt sätt kunna övervaka att ägaren av överföringssystemet fullgör sina skyldigheter enligt punkt 5.

Artikel 15

Åtskillnad av ägare till överföringssystem (TSOW) och systemansvariga för lagringssystem

1. Om en oberoende systemansvarig har utsetts ska ägare till överföringssystem och systemansvariga för lagringssystem som ingår i vertikalt integrerade företag vara oberoende av annan verksamhet som inte rör överföring, distribution och lagring, åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande.

Denna artikel ska endast gälla lagringsanläggningar som är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändiga för ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunderna i enlighet med artikel 33.

2. För att säkerställa att den ägare till överföringssystemet och den systemansvarige för lagringssystemet som avses i punkt 1 är oberoende ska följande minimikriterier gälla:

- a) De personer som ansvarar för ledningen av ägaren till överföringssystemet och den systemansvarige för lagringssystemet får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade naturgasföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas.
- b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att se till att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen av ägaren till överföringssystemet och den systemansvarige för lagringssystemet beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.
- c) Den systemansvarige för lagringssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade naturgasföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för drift, underhåll och utveckling av lagringsanläggningar. Detta ska inte hindra förekomsten av lämpliga samordningssystem för att säkerställa ett skydd för moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 41.6, i ett dotterbolag. Detta ska särskilt göra det

möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för lagringssystemet och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivå. Det ska inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner för den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsanläggningar, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

- d) Ägaren till överföringssystemet och den systemansvarige för lagringssystemet ska upprätta en övervakningsplan, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och se till att planen följs. I övervakningsplanen ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Den person eller det organ som ansvarar för att övervakningsplanen följs ska till tillsynsmyndigheten lämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits.

3. Kommissionen får utfärda riktlinjer för att säkerställa att överföringssystemets ägare och den systemansvarige för lagringssystemet i alla avseenden uppfyller punkt 2 i denna artikel. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

Artikel 16

Konfidentiell behandling när det gäller systemansvariga för överföringssystem (TSO) och ägare till överföringssystem (TSOW)

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 30 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter, ska varje systemansvarig för och ägare till överförings- och lagringssystem och/eller LNG-anläggningar behandla kommersiellt känsliga uppgifter som erhålls i verksamheten konfidentiellt, och förhindra att sådana uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. Den ska i synnerhet inte röja kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av företaget såvida inte detta är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare, inklusive i fall av en systemansvarig med kombinerat ansvar, den systemansvarige för distributionssystemet, och övriga delar av företaget inte heller har gemensamma funktioner, t.ex. gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner eller IT-funktioner.

2. Systemansvariga för överförings- och lagringssystem och/eller LNG-anläggningar får inte, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av naturgas, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/111

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

KAPITEL IV

OBEROENDE SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRING (ITO)

Artikel 17

Tillgångar, utrustning, personal och identitet

1. Den oberoende systemansvarige för överföring ska vara utrustad med alla de mänskliga, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva gasöverföringsverksamhet, särskilt följande:

- a) Tillgångar som är nödvändiga för gasöverföringsverksamheten, bl.a. överföringsystemet, ska ägas av den oberoende systemansvarige för överföring.
- b) Personal som är nödvändig för gasöverföringsverksamheten, bl.a. för utförande av alla verksamhetsuppgifter, ska vara anställd hos den oberoende systemansvarige för överföring.
- c) Inhyrning av personal och tillhandahållande av tjänster till och från andra delar av det vertikalt integrerade företaget ska vara förbjuden. Detta ska dock inte hindra den oberoende systemansvarige för överföring från att tillhandahålla tjänster till det vertikalt integrerade företaget under förutsättning att
 - i) tillhandahållandet av dessa tjänster inte diskriminerar systemanvändarna, att de är tillgängliga för samtliga systemanvändare på samma villkor och inte inskränker, snedvrider eller förhindrar konkurrensen avseende produktion eller leverans, och
 - ii) villkoren för tillhandahållandet av tjänsterna har godkänts av tillsynsmyndigheten.
- d) Utan att det påverkar tillämpningen av tillsynsorganets beslut enligt artikel 20, ska tillräckliga ekonomiska resurser för framtida investeringsprojekt och/eller för ersättande av befintliga tillgångar göras tillgängliga för den oberoende systemansvarige för överföring i god tid av det vertikalt integrerade företaget efter en vederbörlig begäran från den oberoende systemansvarige för överföring.
- 2. Gasöverföringsverksamheten ska åtminstone omfatta följande uppgifter utöver dem som anges i artikel 13:
 - a) Företräda den oberoende systemansvarige för överföring och hålla kontakt med tredje parter och tillsynsmyndigheter.

b) Företräda den systemansvarige för överföringsystemet inom det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringsystem för gas ("Entso for gas").

c) Bevilja och förvalta tredje parts tillträde på ett icke-diskriminerande sätt mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare.

d) Uppbära alla avgifter som härrör från överföringsystemet, bl.a. avgifter för tillträde, balansavgifter för stödtjänster, t.ex. gasbehandling, inköp av tjänster (balanskostnader, kompensations för energiförluster).

e) Utföra drift, underhåll och utveckling av ett säkert, effektivt och ekonomiskt överföringsssystem.

f) Planera investeringar för att se till att systemet på lång sikt kan tillgodose en rimlig efterfrågan och garantera säkra leveranser.

g) Inrätta lämpliga samriskföretag, bl.a. med en eller flera systemansvariga för överföringsystem, gasbörser och andra relevanta aktörer, för att söka nå målen att vidareutveckla regionala marknader eller underlätta liberaliseringen.

h) Tillhandahålla alla typer av företagstjänster, bl.a. juridiska tjänster, redovisnings- och IT-tjänster.

3. Oberoende systemansvariga för överföring ska organisera sig i en juridisk form enligt artikel 1 i rådets direktiv 68/151/EEG⁽¹⁾.

4. Den oberoende systemansvarige för överföring får inte i företagsprofil, kommunikationer, firmamärke och lokaler skapa förvirring i fråga om den separata identiteten av det vertikalt integrerade företaget eller någon del därav.

5. Den oberoende systemansvarige för överföring får inte dela IT-system eller IT-utrustning, fysiska lokaler och säkerhetssystem för åtkomst med någon del av det vertikalt integrerade företaget, och inte heller använda samma konsulter eller externa entreprenörer för IT-system eller IT-utrustning och säkerhetssystem för åtkomst.

6. De oberoende systemansvariga för överföringsräkenskaper ska revideras av en annan revisor än den som reviderar det vertikalt integrerade företaget, eller någon del av detta.

Artikel 18

Oberoende för den oberoende systemansvarige för överföring

1. Utan att det påverkar de beslut som fattas av tillsynsorganet enligt artikel 20 ska den oberoende systemansvarige för överföring ha

⁽¹⁾ Rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (EGT L 65, 14.3.1968, s. 8).

a) faktisk beslutanderätt, oberoende av det vertikalt integrerade företaget, när det gäller de tillgångar som är nödvändiga för att driva, underhålla eller utveckla nätet,

b) befogenhet att anskaffa medel på kapitalmarknaden, särskilt genom lån och kapitalökning.

2. Den oberoende systemansvarige för överföring ska alltid agera så att det säkerställs att det finns tillräckliga resurser för att bedriva överföringsverksamheten korrekt och effektivt samt för att utveckla och upprätthålla ett effektivt, säkert och ekonomiskt överföringssystem.

3. Det vertikalt integrerade företags dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt innehålla aktier i den oberoende systemansvarige för överföring. Den oberoende systemansvarige för överföring får varken direkt eller indirekt äga aktier i något av det vertikalt integrerade företags dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet eller erhålla aktieutdelningar eller andra ekonomiska förmåner från sådana dotterbolag.

4. Den oberoende systemansvarige för överförings övergripande företagsledningsstruktur och företagsform ska säkerställa ett effektivt oberoende för den oberoende systemansvarige för överföring i enlighet med detta kapitel. Det vertikalt integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma den oberoende systemansvarige för överförings konkurrensbeteende i förhållande till den oberoende systemansvarige för överförings dagliga verksamhet och nätförvaltning, eller i förhållande till den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 22.

5. När oberoende systemansvariga för överföringssystem fullgör sina uppgifter enligt artiklarna 13 och 17.2 i detta direktiv och följer artiklarna 13.1, 14.1 a, 16.2, 16.3, 16.5, 18.6 och 21.1 i förordning (EG) nr 715/2009 får de inte diskriminera olika personer eller enheter och får inte inskränka, snedvrída eller förhindra konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet.

6. Alla kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den oberoende systemansvarige för överföring, bl.a. lån från den oberoende systemansvarige för överföring till det vertikalt integrerade företaget, ska ske på marknadsvillkor. Den oberoende systemansvarige för överföring ska noggrant notera sådana kommersiella och ekonomiska förbindelser och göra dem tillgängliga för tillsynsmyndigheten på dennas begäran.

7. Den oberoende systemansvarige för överföring ska förelägga för tillsynsmyndighetens godkännande alla kommersiella och ekonomiska avtal med det vertikalt integrerade företaget.

8. Den oberoende systemansvarige för överföring ska informera tillsynsmyndigheten om de ekonomiska resurser som avses i artikel 17.1 d och som finns tillgängliga för framtida investeringsprojekt och/eller för att ersätta befintliga tillgångar.

9. Det vertikalt integrerade företaget ska avstå från alla handlingar som försvarar för eller förhindrar den oberoende systemansvarige för överföring att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel och får inte kräva att den oberoende systemansvarige för överföring ska begära tillstånd från det vertikalt integrerade företaget för att fullgöra dessa skyldigheter.

10. Ett företag som har certifierats av tillsynsmyndigheten att det uppfyller kraven i detta kapitel ska godkännas och utses till oberoende systemansvarig för överföring av den berörda medlemsstaten. Certifieringsförfarandet i antingen artikel 10 i detta direktiv och i artikel 3 i förordning (EG) nr 715/2009 eller i artikel 11 i detta direktiv ska tillämpas.

Artikel 19

Oberoende för den oberoende systemansvarige för överförings personal och företagsledning

1. Beslut om utnämning, förlängning, arbetsvillkor, bl.a. löner, och uppsägning av personer med ansvar för företagsledning och/eller ledamöter av den oberoende systemansvarige för överförings administrativa organ ska fattas av den oberoende systemansvarige för överförings tillsynsorgan, som utsetts i enlighet med artikel 20.

2. Identiteten hos och de villkor som reglerar tjänstperioden, dess varaktighet och uppsägningen för personer som utsetts av tillsynsorganet för utnämning eller förlängning såsom personer med ansvar för verkställande ledning och/eller ledamöter av den oberoende systemansvarige för överförings administrativa organ samt skälen till varje beslut att avsluta en sådan tjänstperiod ska meddelas tillsynsmyndigheten. Dessa villkor och beslut som avses punkt 1 ska endast vara bindande om tillsynsmyndigheten inom en treveckorsperiod efter underrättelsen inte har gjort några invändningar.

Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot de beslut som avses i punkt 1

a) om den hyser tvivel på det yrkesmässiga oberoendet hos en utsedd person som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamot av något administrativt organ, eller

b) om den, vid ett förtida avbrytande av tjänstperioden, hyser tvivel om det berättigade i ett sådant förtida avbrytande.

3. Ingen yrkesmässig position eller affärsförbindelse och inget yrkesmässigt ansvar eller intresse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta, eller med någon annan majoritetsaktieägare än den oberoende systemansvarige för överföring får utövas under en treårsperiod före utnämningen av personer med ansvar för företagsledning och/eller ledamöter av den oberoende systemansvarige för överförings administrativa organ, vilka omfattas av denna punkt.

4. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i administrativa organ samt den oberoende systemansvarige för överförings anställda får inte yrkesmässigt ha någon position eller något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget eller med dess majoritetsaktieägare.

5. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i administrativa organ samt den oberoende systemansvarige för överförings anställda får inte ha något intresse eller erhålla ekonomiska förmåner, vare sig direkt eller indirekt, från någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den oberoende systemansvarige för överföring. Deras lön får inte bero på det vertikalt integrerade företagets verksamhet eller resultat som inte härrör från den oberoende systemansvarige för överföring.

6. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i den oberoende systemansvarige för överförings administrativa organ ska garanteras effektivt rätt att till tillsynsmyndigheten rikta klagomål mot förtida avbrytande av deras tjänstperiod.

7. Efter avslutad tjänstperiod hos den oberoende systemansvarige för överföring får inte personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i något av dess administrativa organ yrkesmässigt ha någon position eller något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den oberoende systemansvarige för överföring, eller med dess majoritetsaktieägare under en period på minst fyra år.

8. Punkt 3 ska tillämpas på majoriteten av de personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i det administrativa organet för den oberoende systemansvarige för överföring.

De personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i det administrativa organet för den oberoende systemansvarige för överföring och som inte omfattas av punkt 3 får inte ha utövat någon ledningsverksamhet eller någon annan relevant verksamhet i det vertikalt integrerade företaget under minst sex månader före sin utnämning.

Första stycket i denna punkt och punkterna 4–7 ska gälla samtliga personer som tillhör den verkställande ledningen samt dem som rapporterar direkt till dessa personer i frågor som rör drift, underhåll eller utveckling av nätet.

Artikel 20

Tillsynsorgan

1. Den oberoende systemansvarige för överföring ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på aktieägarnas tillgångar i den oberoende systemansvarige för överföring, särskilt beslut om godkännande av de årliga och de långsiktiga finansieringsplanerna, den systemansvariges skuldsättningsgrad och utdelningar till aktieägarna. De beslut som faller inom tillsynsorganets ansvarsområde omfattar inte sådana beslut som rör den dagliga verksamheten för den oberoende systemansvarige för överföring och den dagliga förvaltningen av nätet eller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 22.

2. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder tredje parts aktieägare och, om så föreskrivs i någon medlemsstats lagstiftning, företrädare för andra intressenter såsom den oberoende systemansvarige för överförings anställda.

3. Artikel 19.2 första stycket och artikel 19.3–19.7 ska tillämpas på minst hälften av tillsynsorganets ledamöter minus en.

Artikel 19.2 andra stycket b ska tillämpas på alla ledamöter i tillsynsorganet.

Artikel 21

Övervakningsplan och övervakningsansvarig

1. Medlemsstaterna ska se till att den oberoende systemansvarige för överföring upprättar och genomför en övervakningsplan där det anges vilka åtgärder som vidtas för att motverka diskriminerande beteende och på lämpligt sätt se till att planen följs. I övervakningsplanen ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Övervakningsplanen ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter ska den övervakningsansvarige oberoende övervaka att planen följs.

2. Tillsynsorganet ska utse en övervakningsansvarig som ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får vägra att godkänna den övervakningsansvarige endast på grund av bristande oberoende eller yrkesmässig kapacitet. Den övervakningsansvarige kan vara en fysisk eller en juridisk person. Artikel 19.2–19.8 ska tillämpas på den övervakningsansvarige.

3. Den övervakningsansvarige ska ansvara för följande åtgärder:

- a) Övervaka genomförandet av övervakningsplanen.
- b) Utarbeta en årsrapport om de åtgärder som vidtagits för att genomföra övervakningsplanen och överlämna den till tillsynsmyndigheten.
- c) Rapportera till tillsynsorganet och utfärda rekommendationer för övervakningsprogrammet och dess genomförande.
- d) Underrätta tillsynsmyndigheten om betydande överträdelser i fråga om genomförandet av övervakningsplanen.
- e) Rapportera till tillsynsmyndigheten om kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den oberoende systemansvarige för övervakning.

4. Den övervakningsansvarige ska förelägga tillsynsmyndigheten föreslagna beslut om investeringsplanen eller om enskilda investeringar i nätet. Detta ska ske senast när företagsledningen och/eller den oberoende systemansvarige för överförings behöriga administrativa organ överlämnar dem till tillsynsorganet.

5. När det vertikalt integrerade företaget under bolagsstämman eller genom omröstning bland det utsedda tillsynsorganets ledamöter har motsatt sig antagandet av ett beslut så att detta hindrar eller försenar investeringar, som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts i nätet inom de följande tre åren, ska den övervakningsansvarige rapportera detta till tillsynsmyndigheten, som då ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 22.

6. De villkor som reglerar den övervakningsansvariges uppdrag eller anställningsvillkor, inbegripet uppdragets varaktighet, ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Villkoren ska säkerställa den övervakningsansvariges oberoende, bland annat genom att förse den övervakningsansvarige med de resurser som krävs för uppdragets fullgörande. Under uppdragsperioden får den övervakningsansvarige inte ha något annat yrkesmässigt uppdrag, ansvar eller intresse, direkt eller indirekt, i eller med någon del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsaktieägare.

7. Den övervakningsansvarige ska regelbundet rapportera, antingen muntligt eller skriftligt, till tillsynsmyndigheten och ska ha rätt att regelbundet rapportera, antingen muntligt eller skriftligt, till den oberoende systemansvarige för överförings tillsynsorgan.

8. Den övervakningsansvarige får delta i alla möten i den oberoende systemansvarige för överförings företagsledning eller administrativa organ, i tillsynsorganets möten och vid bolagsstämman. Den övervakningsansvarige ska delta i alla möten där följande frågor diskuteras:

- a) Villkor för tillträde till nätet enligt vad som föreskrivs i förordning (EG) nr 715/2009, särskilt vad avser tariffer, tjänster för tillträde för tredje part, kapacitetstilldelning, överbelastningshantering, transparens, balans och sekundärmarknader.
- b) Projekt som genomförs för att driva, underhålla och utveckla överföringsnätet, bl.a. investeringar i nya transportförbindelser, i expanderad kapacitet och i optimering av befintlig kapacitet.
- c) Inköp eller försäljning av energi som krävs för överförings-systemets drift.

9. Den övervakningsansvarige ska övervaka att den oberoende systemansvarige för överföring följer artikel 16.

10. Den övervakningsansvarige ska ha tillgång till alla relevanta uppgifter och till den oberoende systemansvarige för överförings kontor och till all information som är nödvändig för att fullgöra sin uppgift.

11. Efter tillsynsmyndighetens godkännande får tillsynsorganet säga upp den övervakningsansvarige. Tillsynsorganet ska på anmodan av tillsynsmyndigheten säga upp den övervakningsansvarige på grund av bristande oberoende eller yrkesmässig kapacitet.

12. Den övervakningsansvarige ska ha tillgång till den oberoende systemansvarige för överförings kontor utan anmälan i förväg.

Artikel 22

Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut

1. Den oberoende systemansvarige för överföring ska varje år till tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan efter att ha samrått med alla berörda intressenter. Denna nätutvecklingsplan ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera systemets ändamålsenlighet och säkra leveranser.

2. Den tioåriga nätutvecklingsplanen ska särskilt

- a) för marknadsaktörerna ange de viktigaste överföringsinfrastrukturer som behöver byggas ut eller uppgraderas under de kommande tio åren,
- b) innehålla alla investeringar som redan beslutats och fastställa nya investeringar som ska verkställas under de kommande tre åren, och
- c) ange en tidsfrist för alla investeringsprojekt.

3. När den tioåriga nätutvecklingsplanen utarbetas, ska den oberoende systemansvarige för överföring göra rimliga antaganden om utvecklingen av produktionen, leveranserna, förbrukningen och utbytet med andra länder med beaktande av investeringsplanerna för regionala och gemenskapstäckande nät, samt investeringsplaner för lagring och anläggningar för återför-gasning av LNG.

4. Tillsynsmyndigheten ska ha öppna och transparenta samråd med alla nuvarande och potentiella systemanvändare om den tioåriga nätutvecklingsplanen. Av personer eller företag som hävdar att de är potentiella systemanvändare får det krävas att de underbygger sådana påståenden. Tillsynsmyndigheten ska offentliggöra resultatet av samrådsprocessen, särskilt eventuella investeringsbehov.

5. Tillsynsmyndigheten ska undersöka om den tioåriga nätutvecklingsplanen omfattar alla investeringsbehov som fastställts under samrådsprocessen och om den överensstämmer med den icke-bindande gemenskapsomfattande tioåriga investeringsplan som avses i artikel 8.3 b i förordning (EG) nr 715/2009 ("gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan"). Om det uppstår några

tvivel om överensstämmelse med den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen, ska tillsynsmyndigheten samråda med byrån. Tillsynsmyndigheten kan kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ändrar sin tioåriga nätutvecklingsplan.

6. Tillsynsmyndigheten ska övervaka och utvärdera genomförandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen.

7. För det fall den systemansvarige för överföringssystemet av någon annan orsak än tvingande orsaker som ligger utanför dennes kontroll, inte verkställer en investering som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska medlemsstaterna se till att tillsynsmyndigheten är skyldig att vidta minst en av följande åtgärder för att säkerställa att investeringen i fråga görs om den fortfarande är relevant på grundval av den senaste tioåriga nätutvecklingsplanen:

- a) Kräva att den systemansvarige för överföringssystemet verkställer investeringen.
- b) Anordna ett anbudsförande som är öppet för alla investerare för investeringen.
- c) Förpliktiga den oberoende systemansvarige för överföring att godta en kapitalökning för att finansiera nödvändiga investeringar och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.

Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt första stycket b får den kräva att den oberoende systemansvarige för överföring godtar något eller några av följande alternativ, nämligen

- a) finansiering av tredje part,
- b) konstruktion av tredje part,
- c) egen utbyggnad av den nya tillgången i fråga,
- d) egen drift av den nya tillgången i fråga.

Den systemansvarige för överföringssystemet ska lämna investerarna all information som behövs för att göra investeringen, ska koppla nya tillgångar till överföringsnätet och ska allmänt på bästa sätt vinnlägga sig om att underlätta genomförandet av investeringsprojektet.

Relevanta finansieringsarrangemang ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande.

8. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 första stycket ska de relevanta tariffbestämmelserna omfatta investeringskostnaderna i fråga.

Artikel 23

Beslutsbefogenhet avseende koppling av lagringsanläggningar, anläggningar för återförgasning av LNG och industrikunder till överföringssystemet

1. Den oberoende systemansvarige för överföring ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden och tariffer för icke-diskriminerande inkoppling av lagringsanläggningar, anläggningar för återförgasning av LNG och kunder inom industrin till överföringssystemet. Dessa förfaranden ska underställas de nationella tillsynsmyndigheternas godkännande.

2. Den oberoende systemansvarige för överföring ska inte ha rätt att vägra inkoppling av nya lagringsanläggningar, anläggningar för återförgasning av LNG och industrikunder på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet eller tillkommande kostnader som uppstår vid nödvändig kapacitetsökning. Den oberoende systemansvarige för överföring ska säkerställa att den nya förbindelsen har tillräcklig inmatnings- och uttagskapacitet.

KAPITEL V

DISTRIBUTION OCH LEVERANS

Artikel 24

Utseende av systemansvariga för distributionssystemet

Medlemsstaterna ska, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de företag som äger eller ansvarar för distributionssystem att utse en eller flera systemansvariga för distributionssystemet, och de ska se till att de systemansvariga handlar i överensstämmelse med artiklarna 25, 26 och 27.

Artikel 25

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystemet

1. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på distribution av gas, och på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla ett säkert, tillförlitligt och effektivt system inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och främjandet av energieffektivitet.

2. Den systemansvarige för distributionssystemet får inte i något fall diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

3. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska förse övriga systemansvariga för ett distributions-, överförings- eller lagringssystem eller systemansvariga för en LNG-anläggning med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas sker på ett sätt som är förenligt med en säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

4. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska förse systemanvändare med den information de behöver för effektivt tillträde till och användning av systemet.

5. När de systemansvariga för distributionssystem ansvarar för balans av gasdistributionssystemet ska de av dem fastställda reglerna härför, inklusive regler för de avgifter för obalanser i energitillförseln som tas ut av användarna av deras nät, vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande. Villkor och bestämmelser, inklusive regler och tariffer, för de systemansvarigas tillhandahållande av sådana tjänster ska fastställas på ett icke-diskriminerande sätt som avspeglar de verkliga kostnaderna enligt en metod som är förenlig med artikel 41.6 och ska offentliggöras.

Artikel 26

Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet

1. Om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denne åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.

2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:

- a) De personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade naturgasföretaget som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av naturgas.
- b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att se till att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.
- c) Den systemansvarige för distributionssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade naturgasföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvarige för distributionssystemet förfoga över de resurser som krävs, inbegripet mänskliga, tekniska, ekonomiska och fysiska resurser. Detta bör inte hindra förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att säkerställa att moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 41.6, i ett dotterbolag skyddas. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller

det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystemet och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivåer. Det ska inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner för den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av distributionsnät, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

- d) Den systemansvarige för distributionssystemet ska upprätta en övervakningsplan, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och se till det kontrolleras att planen följs. I övervakningsplanen ska anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla detta mål. Den person eller det organ som ansvarar för att övervakningsplanen följs (nedan kallad *den övervakningsansvarige*) ska till den tillsynsmyndighet som avses i artikel 39.1 överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits. Den övervakningsansvarige ska vara helt oberoende och ha tillträde till all nödvändig information om den systemansvarige för distributionssystemet och alla anknutna företag för att utföra sitt uppdrag.

3. Om den systemansvarige för distributionssystemet ingår i ett vertikalt integrerat företag ska medlemsstaterna se till att dennes verksamhet övervakas av tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga organ, så att den systemansvarige inte kan dra fördel av sin vertikala integration för att snedvräda konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystemet får i synnerhet inte, i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förrirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

4. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på integrerade naturgasföretag som har mindre än 100 000 anslutna kunder.

Artikel 27

Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystemet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 30 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska varje systemansvarig för distributionssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som denne erhåller inom ramen för sin affärsverksamhet konfidentiellt, och ska förhindra att sådana uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt.

2. Den systemansvarige för distributionssystemet får, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av naturgas, inte missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

Artikel 28

Slutna distributionssystem

1. Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter klassificerar som ett slutet distributionssystem ett system som distribuerar gas inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4, levererar gas till hushållskunder, såvida

- a) driften eller produktionsprocessen hos systemanvändarna är integrerad av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller
- b) systemet distribuerar gas huvudsakligen till ägaren av eller den driftsansvarige för systemet eller till företag med anknytning till ägaren av eller den driftsansvarige för systemet.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella tillsynsmyndigheterna undantar den driftsansvarige för ett slutet distributionssystem från kravet enligt artikel 32.1 att tarifferna eller de metoder som använts för att beräkna dem måste godkännas innan de träder i kraft i enlighet med artikel 41.

3. Vid beviljandet av undantag enligt punkt 2 ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet, ses över och godkännas i enlighet med artikel 41.

4. Undantag enligt punkt 2 ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushåll som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får gas levererad genom ett slutet distributionssystem.

Artikel 29

Kombinerat systemansvar

Artikel 26.1 ska inte hindra verksamheten för en systemansvarig med kombinerat ansvar för överförings-, LNG-, lagrings- och distributionssystemen, under förutsättning att denne systemansvarige följer artikel 9.1, eller artiklarna 14 och 15, eller kapitel IV, eller omfattas av artikel 49.6.

KAPITEL VI

SÄRREDOVISNING OCH TRANSPARENS I BOKFÖRINGEN

Artikel 30

Tillgång till räkenskaper

1. Medlemsstaterna eller varje behörig myndighet de utser, inklusive de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 39.1 och de tvistlösningsmyndigheter som avses i artikel 34.3, ska i den utsträckning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter ha tillgång till naturgasföretagens bokföring i enlighet med artikel 31.

2. Medlemsstaterna och varje utsedd behörig myndighet, inklusive de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 39.1 och tvistlösningsmyndigheterna, ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt. Medlemsstaterna får föreskriva att sådan information offentliggörs om detta är nödvändigt för att de behöriga myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 31

Särredovisning

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att naturgasföretagens bokföring utförs i enlighet med punkterna 2–5. De naturgasföretag som kan beviljas undantag från denna bestämmelse i enlighet med artikel 49.2 och 49.4 ska åtminstone genomföra sin interna bokföring i enlighet med denna artikel.

2. Naturgasföretag ska, oberoende av ägartyp eller juridisk form, upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts i enlighet med rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 44.2 g (*) i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (!).

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av denna tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

3. Naturgasföretag ska i sin interna bokföring särredovisa verksamhetsgrenarna överföring, distribution, LNG och lagring så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvriddning av konkurrensen. De ska också redovisa, eventuellt genom en sammanställd redovisning, andra gasverksamheter utan samband med överföring, distribution, LNG och lagring. Fram till den 1 juli 2007 ska de särredovisa leveranserna till berättigade kunder och leveranserna till icke-berättigade kunder. Inkomster från äganderätt till överförings- eller distributionsnätet ska specificeras i bokföringen. Vid behov ska de upprätta en sammanställd redovisning för annan verksamhet utanför gassektorn. Den interna bokföringen ska omfatta en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhetsgren.

4. Den revision som anges i punkt 2 ska särskilt verifiera att den i punkt 3 angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner uppfylls.

(*) Titeln till direktiv 78/660/EEG har justerats med hänsyn till omnumreringen av artiklarna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i enlighet med artikel 12 i Amsterdamfördraget. Ursprungligen hänvisades det till artikel 54.3 g.

(!) EGT L 222, 14.8.1978, s. 11.

5. Företagen ska i sin interna bokföring ange de regler för fördelningen av tillgångar och skulder, utgifter och inkomster samt för avskrivningar som de följer vid upprättandet av den separata bokföring som anges i punkt 3, utan att det påverkar tillämpningen av nationellt tillämpliga bestämmelser om bokföring. Dessa interna regler får ändras endast i undantagsfall. Sådana ändringar ska anges och vara vederbörligen motiverade.

6. Årsredovisningen ska i noter ange alla transaktioner av en viss storlek som har genomförts med anknutna företag.

KAPITEL VII

ORGANISATION AV TILLTRÄDE TILL SYSTEMET

Artikel 32

Tillträde för tredje part

1. Medlemsstaterna ska se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystem och LNG-anläggningar grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla berättigade kunder, inbegripet gashandelsföretag, och som ska tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska se till att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av en i artikel 39.1 avsedd tillsynsmyndighet innan de träder i kraft i enlighet med artikel 41 samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Systemansvariga för överföringssystem ska, om det behövs för att kunna utföra arbetsuppgifter bl.a. avseende gränsoverskridande överföring, ha tillträde till nät som tillhör andra systemansvariga för överföringssystem.

3. Bestämmelserna i detta direktiv ska inte hindra att långsiktiga avtal ingås i den mån de överensstämmer med gemenskapens konkurrensregler.

Artikel 33

Tillträde till lagring

1. Vad gäller organiseringen av tillträdet till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning samt stöd tjänster får medlemsstaterna, om detta är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunderna, välja att organisera detta tillträde i enlighet med något eller båda av de förfaranden som anges i punkterna 3 och 4. Förfarandena ska användas i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna ska fastställa och offentliggöra kriterier enligt vilka det kan fastställas vilka regler för tillträde som ska tillämpas för lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning.

De ska offentliggöra eller ålägga systemansvariga för lagringsanläggningar och överföringssystem att offentliggöra, vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar respektive vilken lagring av gas i rörledning som tillhandahålls i enlighet med de olika förfaranden som avses i punkterna 3 och 4.

Den skyldighet som avses i andra stycket första meningen ska inte påverka medlemsstaternas valmöjlighet i enlighet med första stycket.

2. Bestämmelserna i punkt 1 gäller inte stöd tjänster och tillfällig lagring som rör LNG anläggningar och som krävs för återföringsprocessen och efterföljande leverans till överföringssystemet.

3. Vid förhandlat tillträde ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna vidta nödvändiga åtgärder för att naturgasföretag och berättigade kunder, i eller utanför det område som omfattas av det sammanlänkade systemet, ska kunna förhandla om tillträde till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning, om detta är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet samt för organiseringen av tillträdet till andra stöd tjänster. Parterna ska vara skyldiga att i god anda förhandla om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stöd tjänster.

Avtalen om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stöd tjänster ska förhandlas fram med den berörda systemansvarige för lagringssystemet eller med de berörda naturgasföretagen. Tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna ska kräva att de systemansvariga för lagringssystemet och naturgasföretagen senast den 1 januari 2005 och därefter årligen offentliggör sina viktigaste kommersiella villkor för utnyttjandet av lagring, lagring av gas i rörledning och andra stöd tjänster.

Vid utarbetandet av dessa villkor ska de systemansvariga för lagringssystemet och naturgasföretagen samråda med systemanvändarna.

4. Vid reglerat tillträde ska tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge naturgasföretag och berättigade kunder, i eller utanför det område som omfattas av det sammanlänkade systemet, rätt till tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stöd tjänster på grundval av offentliggjorda tariffer och/eller andra villkor och skyldigheter, när tillträde till lagring och lagring av gas i rörledning är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet, samt för organiseringen av tillträdet till andra stöd tjänster. I samband med utarbetandet av tarifferna eller metoderna för deras fastställande ska tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna samråda med systemanvändarna. Denna rätt till tillträde för berättigade kunder kan ges genom att de får möjlighet att ingå leveransavtal med andra konkurrerande naturgasföretag än systemets ägare och/eller den systemansvarige eller ett anknutet företag.

Artikel 34

Tillträde till tidigare led i rörledningsnätet

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att naturgasföretag och berättigade kunder, oavsett var de befinner sig, i enlighet med denna artikel kan få tillträde till tidigare led i rörledningsnätet, inbegripet anläggningar som ger teknisk service som sammanhänger med sådant tillträde, förutom de delar av sådana nät och anläggningar som används för lokal produktion på den plats på fältet där gasen produceras. Åtgärderna ska anmälas till kommissionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 54.

2. Tillträde i enlighet med punkt 1 ska medges på det sätt som medlemsstaterna har bestämt i överensstämmelse med relevanta rättsliga instrument. Medlemsstaterna ska ha som mål att tillträdet ska vara rättvist och öppet, att en konkurrensutsatt naturgasmarknad öppnas och att varje missbruk av dominerande ställning undviks, varvid säkerhet och regelbundenhet i leveranserna, kapacitet som är eller rimligtvis kan bli tillgänglig samt miljöskydd ska beaktas. Följande får beaktas:

- a) Behovet av att vägra tillträde där inkompatibiliteten mellan tekniska specifikationer inte på ett rimligt sätt kan övervinnas.
 - b) Behovet av att undvika svårigheter som inte på ett rimligt sätt kan övervinnas och som kan inverka menligt på en effektiv, befintlig och framtida kolväteproduktion, inbegripet den vid fält med svag ekonomisk lönsamhet.
 - c) Behovet av att ta hänsyn till vederbörligen motiverade rimliga behov av transport och bearbetning av gas, som ägaren till eller den ansvarige för de tidigare leden i rörledningsnätet har framfört, och till intressena hos alla andra användare av tidigare led i rörledningsnätet eller relevanta bearbetnings- eller hanteringsanläggningar som kan påverkas.
 - d) Behovet av att tillämpa nationella lagar och administrativa förfaranden i överensstämmelse med gemenskapsrätten för beviljande av tillstånd till produktion eller utbyggnad i tidigare led.
3. Medlemsstaterna ska se till att tvistlösningsförfaranden inrättas, däribland en myndighet som är beroende av parterna och har tillgång till all relevant information, så att tvister som rör tillträde till tidigare led i rörledningsnätet kan lösas snabbt, med beaktande av kriterierna i punkt 2 och det antal parter som kan bli inblandade när det gäller att förhandla om tillträde till sådana nät.

4. Vid gränsöverskridande tvister ska de tvistlösningsförfaranden tillämpas som gäller i den medlemsstat som har jurisdiktion över de tidigare leden i rörledningsnätet till vilka tillträde vägras. Vid gränsöverskridande tvister där flera medlemsstater täcker det berörda systemet ska de berörda medlemsstaterna samråda med varandra i syfte att säkerställa att bestämmelserna i detta direktiv tillämpas konsekvent.

Artikel 35

Vägrat tillträde

1. Naturgasföretag får vägra tillträde till systemet på grund av bristande kapacitet, eller om tillträde till systemet skulle hindra dem från att tillhandahålla sådana allmännyttiga tjänster som de åläggs i enlighet med artikel 3.2, eller på grundval av allvariga ekonomiska och finansiella problem med take-or-pay-avtal som har att göra med kriterierna och förfarandena i artikel 48 och det alternativ som valts av medlemsstaterna i enlighet med artikel 48.1. Vederbörligen motiverade skäl ska ges för en sådan vägran.

2. Medlemsstaterna får vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att det naturgasföretag som vägrar tillträde till systemet på grund av bristande kapacitet eller otillräcklig anslutning genomför nödvändiga förbättringar så långt detta är ekonomiskt försvarbart, eller när en potentiell kund är villig att betala för det. När medlemsstaterna tillämpar artikel 4.4 ska de vidta sådana åtgärder.

Artikel 36

Ny infrastruktur

1. Större nya gasinfrastrukturprojekt, dvs. sammanlänkningar, LNG- och lagringsanläggningar, får på begäran undantas, under en fastställd tid, från bestämmelserna i artiklarna 9, 32, 33, 34, 41.6, 41.8 och 41.10 om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Investeringen måste stärka konkurrensen vad gäller gasförsörjning och försörjningstrygghet.
- b) Den risknivå som är förenad med investeringen ska vara sådan att investeringen inte skulle bli av om inte undantag beviljades.
- c) Infrastrukturen måste ägas av en fysisk eller juridisk person som åtminstone vad avser juridisk form är skild från de systemansvariga inom vilkas system infrastrukturen kommer att byggas upp.
- d) Avgifter ska tas ut av användare av denna infrastruktur.
- e) Undantaget får inte skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för naturgas eller hindra det reglerade system till vilket infrastrukturen är kopplad från att fungera effektivt.

2. Punkt 1 ska även tillämpas på väsentliga kapacitetsökningar i befintliga infrastrukturer och förändringar av sådana infrastrukturer som möjliggör utveckling av nya källor för gasförsörjning.

3. Den tillsynsmyndighet som avses i kapitel VIII får besluta, från fall till fall, om det undantag som avses i punkterna 1 och 2.

4. Om den berörda infrastrukturen sträcker sig över mer än en medlemsstats territorium får byrån till de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter, inom två månader från den dag då begäran om undantag mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter, lämna ett rådgivande yttrande som kan utgöra grund för deras beslut.

När samtliga berörda tillsynsmyndigheter har kommit överens beträffande begäran om undantag inom sex månader från den dag då begäran mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter ska de informera byrån om detta.

Byrån ska utföra de uppgifter som i denna artikel tilldelas de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter

- a) om alla de berörda tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå någon överenskommelse inom sex månader från den dag då begäran om undantag mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter, eller
- b) på gemensam begäran av de berörda tillsynsmyndigheterna.

Alla de berörda tillsynsmyndigheterna får gemensamt begära att den period som avses i tredje stycket led a ska förlängas med högst tre månader.

5. Innan beslutet fattas ska byrån samråda med relevanta tillsynsmyndigheter och med de sökande.

6. Ett undantag får gälla hela eller delar av den nya infrastrukturens kapacitet eller av den befintliga infrastrukturens kapacitet, om denna har ökat väsentligt.

Vid beslut om undantag ska det i varje enskilt fall övervägas om villkor måste anges för undantagets varaktighet och för icke-diskriminerande tillträde till infrastrukturen. När beslut om sådana villkor fattas ska hänsyn särskilt tas till den ytterligare kapacitet som ska byggas upp, eller förändringen av befintlig kapacitet, samt till projektets tidsplan och till nationella förhållanden.

Innan ett undantag beviljas ska tillsynsmyndigheten besluta om vilka regler och system som ska gälla för förvaltning och tilldelning av kapacitet. Enligt reglerna ska alla potentiella användare av infrastrukturen erbjudas att meddela sitt intresse för att teckna avtal om viss kapacitet innan tilldelningen av kapacitet i den nya infrastrukturen sker, även för eget bruk. Tillsynsmyndigheten ska kräva att reglerna för hantering av överbelastning också innebär en skyldighet att erbjuda outnyttjad kapacitet på marknaden, och att användare av infrastrukturen ges rätt att handla med sin avtalade kapacitet på andrahandsmarknaden. I sin bedömning av de kriterier som anges i punkt 1 a, b och e, ska tillsynsmyndigheten beakta resultaten av kapacitetstilldelningen.

Beslut om undantag, inklusive eventuella villkor enligt andra stycket i denna punkt, ska motiveras och offentliggöras i vederbörlig ordning.

7. Medlemsstaterna får, utan hinder av punkt 3, föreskriva att tillsynsmyndigheten eller byrån, alltefter omständigheterna, ska avge sitt yttrande om förfrågan om undantag till det relevanta organet i medlemsstaten inför det formella beslut. Yttrandet ska offentliggöras tillsammans med beslutet.

8. Tillsynsmyndigheten ska så snart den mottagit en begäran om undantag utan dröjsmål skicka en kopia av denna till kommissionen. Beslutet ska omedelbart anmälas till kommissionen av den behöriga myndigheten tillsammans med alla relevanta upplysningar om beslutet. Dessa upplysningar får överlämnas till kommissionen i samlad form, vilket gör det möjligt för kommissionen att fatta ett välgrundat beslut. I synnerhet ska upplysningarna innehålla följande, nämligen

- a) detaljerade skäl på grundval av vilka tillsynsmyndigheten eller medlemsstaten har beviljat eller vägrat undantaget tillsammans med en hänvisning till punkt 1, inklusive den eller de relevanta led i den punkten som beslutet grundar sig på, inklusive de ekonomiska upplysningar som motiverar behovet av undantaget,
- b) den analys som har gjorts av hur undantaget kommer att påverka konkurrensen och den inre naturgasmarknadens sätt att fungera,
- c) skälen till tidsperioden och den andel av den berörda gasinfrastrukturens totala kapacitet för vilken undantaget gäller,
- d) om undantaget gäller en sammanlänkning, resultatet av samrådet med de berörda tillsynsmyndigheterna, och
- e) infrastrukturens bidrag till diversifieringen av gasförsörjningen.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/121

9. Senast två månader efter det att anmälan har mottagits får kommissionen fatta ett beslut om att tillsynsmyndigheten ska ändra eller återkalla beslutet att bevilja ett undantag. Den tvåmånadersperioden kan förlängas med ytterligare två månader under vilka kommissionen samlar in ytterligare upplysningar. Denna ytterligare period ska börja löpa dagen efter det att fullständiga upplysningar har mottagits. Den inledande tvåmånadersperioden kan även förlängas med både kommissionens och tillsynsmyndighetens medgivande.

Om de begärda upplysningarna inte tillhandahålls inom den period som anges i begäran, ska anmälan anses vara återkallad om inte perioden, innan den löpt ut, har förlängts efter medgivande från både kommissionen och tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten, i ett vederbörligt motiverat meddelande, har informerat kommissionen om att den anser att anmälan är fullständig.

Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut att ändra eller återkalla beslutet om undantag inom en månad och ska meddela kommissionen i enlighet därmed.

Kommersiellt känslig information ska av kommissionen behandlas konfidentiellt.

Kommissionens godkännande av ett beslut om undantag ska upphöra att gälla efter två år från antagandet om byggandet av infrastrukturen ännu inte har påbörjats, och efter fem år från antagandet om infrastrukturen inte har tagits i bruk, om inte kommissionen beslutar att eventuella förseningar beror på omfattande hinder som den person som beviljats undantag inte har kunnat påverka.

10. Kommissionen får anta riktlinjer för tillämpningen av de villkor som avses i punkt 1 och fastställa det förfarande som ska följas vid tillämpningen av punkterna 3, 6, 8 och 9. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

Artikel 37

Öppnande av marknaderna och ömsesidighet

1. Medlemsstaterna ska se till att följande kunder är berättigade:

- a) Fram till den 1 juli 2004, de berättigade kunder som avses i artikel 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/30/EG av den 22 juni 1998 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas⁽¹⁾. Medlemsstaterna ska senast den 31 januari varje år offentliggöra kriterierna för fastställandet av vilka dessa berättigade kunder är.

⁽¹⁾ EGT L 204, 21.7.1998, s. 1.

b) Från och med den 1 juli 2004, samtliga icke-hushållskunder.

c) Från och med den 1 juli 2007, samtliga kunder.

2. För att undvika bristande jämvikt när gasmarknaderna öppnas

a) får avtal om leverans med en berättigad kund inom en annan medlemsstats system inte förbjudas, om kunden är berättigad i båda de berörda systemen, och

b) får kommissionen, med beaktande av situationen på marknaden och det gemensamma intresset, i de fall där en transaktion som omfattas av led a vägrats på grund av att kunden anses som berättigad endast i det ena av de två systemen, ålägga den vägrande parten att verkställa den begärda leveransen på begäran av en av de två medlemsstaterna.

Artikel 38

Direktledningar

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för

a) naturgasföretag som är etablerade inom deras territorium att leverera till berättigade kunder genom en direktledning, och

b) alla berättigade kunder inom deras territorium att få leveranser via en direktledning från naturgasföretag.

2. Om det krävs tillstånd (t.ex. licens, tillåtelse, koncession, samtycke eller godkännande) för uppförande eller drift av direktledningar, ska medlemsstaterna eller den behöriga myndigheten som de utser fastställa kriterier för beviljande av tillstånd för uppförande eller drift av sådana ledningar inom sitt territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva, transparenta och icke diskriminerande.

3. Medlemsstaterna får göra tillståndet att uppföra en direktledning avhängigt antingen av att tillträde till systemet har vägrats på grundval av artikel 35, eller av att ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 41 har inletts.

KAPITEL VIII

NATIONELLA TILLSYNSMYNDIGHETER

Artikel 39

Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende

1. Varje medlemsstat ska utse en nationell tillsynsmyndighet på nationell nivå.

2. Punkt 1 ska inte påverka utnämningen av andra tillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på gemenskapsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i byrån i enlighet med artikel 14.1 i förordning (EG) nr 713/2009.

3. Genom undantag från punkt 1 kan en medlemsstat utse tillsynsmyndigheter för mindre system på ett geografiskt separat område vars konsumtion 2008 understiger 3 % av den samlade konsumtionen i den medlemsstat där området är beläget. Detta undantag ska inte påverka utnämningen av en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på gemenskapsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i byrån i enlighet med artikel 14.1 i förordning (EG) nr 713/2009.

4. Medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I detta syfte ska medlemsstaterna se till att tillsynsmyndigheten, när den utför de uppgifter som den tilldelas i enlighet med detta direktiv och tillhörande lagstiftning,

a) är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av alla andra offentliga och privata organ,

b) att dess personal och de personer som svarar för dess ledning,

i) agerar oberoende av marknadsintressen, och

ii) inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller annat offentligt eller privat organ när de utför sina tillsynsuppgifter. Detta krav inkräktar inte i förekommande fall på ett nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdar och som inte avser tillsynsskyldigheter och tillsynsbefogenheter enligt artikel 41.

5. För att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna i synnerhet se till

a) att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ och har särskilda årliga budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande och tillräckliga personella och ekonomiska resurser för att kunna utföra sina uppgifter, och

b) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om sådan inte finns, tillsynsmyndighetens högsta ledning utses för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång.

Med avseende på första stycket b ska medlemsstaterna se till att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse inte finns, medlemmar av högsta ledningen kan avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till fel enligt nationell lag.

Artikel 40

Tillsynsmyndigheternas allmänna mål

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 41, i förekommande fall i samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheterna, och utan att inkräkta på deras behörighet:

a) I nära samarbete med byrån, andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter och kommissionen främja en konkurrenskraftig, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för naturgas i gemenskapen och ett verkligt öppnande av marknaden för samtliga kunder och gashandlare i gemenskapen, och se till att det råder lämpliga villkor för att gasnäten fungerar effektivt och tillförlitligt med beaktande av de långsiktiga målen.

b) Utveckla konkurrenskraftiga och väl fungerande regionala marknader inom gemenskapen för att de mål som avses i led a ska kunna uppnås.

c) Undanröja restriktioner för naturgashandeln mellan medlemsstater, utveckla den kapacitet för gränsoverskridande överföring som krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader som kan underlätta för naturgasflödet inom hela gemenskapen.

d) Bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt utvecklas säkra, pålitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, samt främja systemens tillräcklighet och, i linje med de allmänna energipolitiska målsättningarna, främja energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av gas från förnybara energikällor och distribuerad produktion.

e) Underlätta tillträde till nätet för ny produktionskapacitet, i synnerhet genom att undanröja hinder som skulle kunna förhindra tillträdet för nya marknadsaktörer och för gas från förnybara energikällor.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/123

- f) Säkerställa att systemansvariga och systemanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen.
- g) Säkerställa att kunderna drar nytta av att den inhemska marknaden fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och bidra till att säkerställa konsumentskyddet.
- h) Bidra till uppnåendet av en hög standard på samhällsinfattande och allmännyttiga tjänster på naturgasområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter gashandlare är kompatibla.
- h) Övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet, se över hur reglerna efterlevts tidigare och fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter.
- i) Övervaka graden av transparens, också i grossistpriserna, och säkerställa att naturgasföretagen fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens.
- j) Övervaka graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutförbrukarnivå, även när det gäller naturgasbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskotts betalning, andel kunder som byter gashandlare, andel kunder som får sina leveranser avstängda, avgifterna för och utförandet av underhållstjänster och hushållskundernas klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, och tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.

Artikel 41

Tillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter

1. Tillsynsmyndigheten ska ha följande skyldigheter:
- a) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoderna för beräkning av dem.
- b) Säkerställa att systemansvariga för och, i förekommande fall, ägare av överförings- och distributionssystem, liksom naturgasföretag, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv samt övrig tillämplig gemenskapslagstiftning, inbegripet i fråga om gränsöverskridande aspekter.
- c) Samarbeta om gränsöverskridande frågor med tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna i de andra berörda medlemsstaterna och med byrån.
- d) Följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av byrån och kommissionen.
- e) lämna in en årlig rapport om sin verksamhet och om hur dess skyldigheter har fullgjorts till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, byrån och kommissionen. Rapporten ska omfatta de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i denna artikel.
- f) Förhindra korsubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution, lagring, LNG och leverans.
- g) Övervaka de investeringsplaner som de systemansvariga för överföringssystem utarbetar och i sin årsrapport presentera en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan som avses i artikel 8.3 b i förordning (EG) nr 715/2009, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.
- k) Övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, inbegripet exklusivitetsklausuler, som kan hindra större icke-hushållskunder från att samtidigt teckna avtal med mer än en gashandlare eller begränsa deras möjligheter att göra detta och, om så är lämpligt, underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor.
- l) Respektera avtalsfriheten, både för avtal som kan avbrytas och för långtidsavtal, förutsatt att dessa stämmer överens med gemenskapslagstiftningen och överensstämmer med gemenskapens politik.
- m) Övervaka den tid som överförings- och distributionsansvariga behöver för att genomföra sammanlänknings- och reparationer.
- n) Övervaka och granska villkoren för tillträde till lagring, lagring av gas i rörledningar och andra stödtjänster enligt artikel 33. Om reglerna för tillträde till lagring fastställs i enlighet med artikel 33.3 ska denna uppgift inte omfatta granskning av tariffer.
- o) Tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att konsumentskyddsåtgärderna, inklusive åtgärderna i bilaga I, är effektiva och genomförs.
- p) Minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 3 och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.
- q) Säkerställa tillgången till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet för alternativ användning av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter enligt led h i bilaga I.

- r) Övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem, gashandlare och kunder samt andra marknadsaktörer enligt förordning (EG) nr 715/2009.
- s) Övervaka att kriterierna för att avgöra om en lagringsanläggning omfattas av artikel 33.3 eller 33.4 tillämpas korrekt.
- t) Övervaka genomförandet av skyddsåtgärder enligt artikel 46.
- u) Bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter om de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.
2. Om så är föreskrivet i en medlemsstat får de övervakningsuppgifter som avses i punkt 1 utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten. I sådana fall ska den information som är resultatet av övervakningen göras tillgänglig för tillsynsmyndigheten så snart som möjligt.
- Utän att inkräkta på den specifika behörighet den har och i överensstämmelse med principerna om bättre lagstiftning ska tillsynsmyndigheten, samtidigt som den bevarar sin självständighet, vid behov rådgöra med systemansvariga för överföringssystemen och, när så är lämpligt, nära samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de fullgör de uppgifter som anges i punkt 1.
- Eventuella godkännanden som ges av en tillsynsmyndighet eller byrån i enlighet med detta direktiv ska inte påverka dess vederbörligen motiverade framtida användning av sina befogenheter enligt denna artikel eller sanktioner som åläggs av andra berörda myndigheter eller kommissionen.
3. Förutom de skyldigheter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt punkt 1 ska den, när en oberoende systemansvarig har utsetts enligt artikel 14,
- a) övervaka att överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter enligt den här artikeln samt besluta om sanktioner då skyldigheterna inte fullgörs i enlighet med punkt 4 d,
- b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare för att säkerställa att den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösningsmyndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare vid klagomål som lämnats av någondera parten i enlighet med punkt 11,
- c) utan att det påverkar förfarandet enligt artikel 14.2 c, för den första tioåriga nätutvecklingsplanen, godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som presenteras årligen av den oberoende systemansvarige,
- d) se till att tariffer för tillträde till nät som tas ut av oberoende systemansvariga inkluderar en ersättning till nätägaren eller nätägarna som ger en adekvat ersättning för användning av nåttillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar däri, förutsatt att de gjorts på ett ekonomiskt och effektivt sätt, och
- e) ha befogenheter att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör överföringssystemets ägare och oberoende systemansvariga.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som anges i punkterna 1, 3 och 6 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten åtminstone få befogenheter att
- a) fatta bindande beslut om naturgasföretag,
- b) göra undersökningar av gasmarknadernas funktion och att besluta om och införa nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt; vid behov ska tillsynsmyndigheten också ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen,
- c) begära den information från naturgasföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet,
- d) besluta om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för naturgasföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheten eller byrån, eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner; detta ska inbegripa befogenhet att införa eller att föreslå att det beslutas om sanktioner på upp till 10 % av den systemansvariges årliga omsättning eller på upp till 10 % av det vertikalt integrerade företags årliga omsättning för den systemansvarige för överföringssystemet eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv,
- e) göra erforderliga undersökningar och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösnings enligt punkterna 11 och 12.
5. Utöver de skyldigheter och befogenheter som tilldelats tillsynsmyndigheten enligt punkterna 1 och 4 när en oberoende systemansvarig för överföring har utsetts i enlighet med kapitel IV, ska tillsynsmyndigheten ha åtminstone följande skyldigheter och befogenheter:

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/125

- a) Besluta om sanktioner enligt punkt 4 d för diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget,
- b) Övervaka kommunikationerna mellan den systemansvarige för överföringssystemet och det vertikalt integrerade företaget i syfte att se till att den systemansvarige uppfyller sina skyldigheter.
- c) Agera som tvistlösningsmyndighet mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet vad avser klagomål som framförts enligt punkt 11.
- d) Övervaka kommersiella och ekonomiska förbindelser, bl.a. lån mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.
- e) Godkänna alla kommersiella och ekonomiska avtal mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, på villkor att de följer marknadsvillkoren.
- f) Begära motivering av det vertikalt integrerade företaget när det anmälts av den övervakningsansvarige enligt artikel 21.4. Sådan motivering ska särskilt innehålla bevis på att inget diskriminerande beteende har skett till förmån för det vertikalt integrerade företaget.
- g) Utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i det vertikalt integrerade företagens och den systemansvariges lokaler.
- h) Överlåta den systemansvariges alla eller specifika uppgifter på en oberoende systemansvarig som utsetts i enlighet med artikel 14 när den systemansvarige upprepade gånger inte uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, särskilt vid upprepat diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.
6. Tillsynsmyndigheterna ska ansvara för att tillräckligt lång tid i förväg innan dessa träder i kraft, fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för
- a) anslutning och tillträde till nationella nät, inbegripet överförings- och distributionstariffer, samt villkor och tariffer för tillträde till LNG-anläggningar; dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten och LNG-anläggningarna kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkra nätens och LNG-anläggningarnas funktion på längre sikt,
- b) tillhandahållande av balanstjänster, vilket ska göras så ekonomiskt som möjligt och ge goda incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag; balanstjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och bygga på objektiva kriterier, och
- c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.
7. Metoderna eller villkoren som avses i punkt 6 ska offentliggöras.
8. När det gäller fastställande eller godkännande av tariffer eller metoder och av balanstjänster ska tillsynsmyndigheterna säkerställa att de systemansvariga för överförings- och distributionssystemen både på kort och lång sikt ges lämpliga incitament att öka effektiviteten, främja integrationen av marknaden och säkra leveranser samt stödja forskningsverksamheten på området.
9. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella gasöverföringsnät och sammanlänknings- och hur reglerna för hantering av överbelastning tillämpas. För detta ändamål ska de systemansvariga för överföringssystemen eller marknadsaktörerna översända sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till de nationella tillsynsmyndigheterna. De nationella tillsynsmyndigheterna får begära ändringar av dessa regler.
10. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att vid behov begära att de systemansvariga för överförings-, lagrings-, LNG- och distributionssystemen ändrar villkoren, inbegripet de tariffer och metoder som avses i denna artikel, för att säkerställa att de är proportionerliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Om reglerna för tillträde till lagring fastställs i enlighet med artikel 33.3 ska denna uppgift inte omfatta ändring av tariffer. Om fastställandet av överförings- och distributionstariffer försenas ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att fastställa eller godkänna preliminära överförings- och distributionstariffer, eller metoder härför, och att fatta beslut om lämpliga kompensationsåtgärder om de slutliga tarifferna eller metoderna skiljer sig från dessa preliminära tariffer eller metoder.
11. Varje part som har ett klagomål mot en systemansvarig för överförings-, lagrings-, LNG- eller distributionssystemet vad avser den systemansvariges skyldigheter i enlighet med detta direktiv får inge klagomålet till tillsynsmyndigheterna, som i egenskap av tvistlösningsmyndigheter ska fatta ett beslut inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader om tillsynsmyndigheterna begär ytterligare upplysningar. Den förlängda perioden får förlängas ytterligare om den klagande samtycker till detta. Tillsynsmyndigheternas beslut ska vara bindande så länge det inte har upphävts vid ett överklagande.
12. Varje berörd part som har rätt att inge klagomål mot ett beslut om metoder som fattats i enlighet med denna artikel eller, om tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samråda, mot de föreslagna tarifferna eller metoderna, får senast inom två månader efter offentliggörandet av beslutet eller förslaget till beslut, eller inom en kortare tidsperiod om medlemsstaterna föreskriver detta, inge ett klagomål för behandling. Ett sådant klagomål ska inte utgöra hinder för verkställighet.

13. Medlemsstaterna ska inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av en dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning. Dessa mekanismer ska beakta bestämmelserna i fördraget, särskilt artikel 82.

14. Medlemsstaterna ska se till att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell lagstiftning, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmelser om konfidentialitet som föreskrivs i detta direktiv inte har följts.

15. Klagomål enligt punkterna 11 och 12 ska inte påverka rätten att överklaga enligt gemenskapsrätten eller den nationella lagstiftningen.

16. Tillsynsmyndigheternas beslut ska vara fullt motiverade för att medge domstolsprövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten, samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter bevaras.

17. Medlemsstaterna ska se till att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av tillsynsmyndigheten rätt att överklaga till ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Artikel 42

Regelverk för gränsöverskridande frågor

1. Tillsynsmyndigheterna ska nära samråda och samarbeta med varandra, och ska bistå varandra och byrån med sådan information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt detta direktiv. När det gäller den information som utbyts ska den mottagande myndigheten säkerställa samma grad av konfidentialitet som den som krävs av den myndighet som lämnade informationen.

2. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta åtminstone på regional nivå för att

- a) främja skapandet av operativa arrangemang för att möjliggöra en optimal nätanläggning, främja gemensamma gasbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet, liksom för att möjliggöra en adekvat nivå på sammanlänkningskapaciteten, inbegripet genom ny sammanlänkning, inom regionen och mellan regioner så att en effektiv konkurrens kan utvecklas och leveranssäkerheten kan förbättras utan diskriminering mellan leveransföretagen i de olika medlemsstaterna,
- b) samordna utvecklingen av alla nätföreskrifter som gäller för relevanta systemansvariga för överföringssystem och för andra marknadsaktörer, och

c) samordna utvecklingen av reglerna för hanteringen av överbelastning.

3. De nationella tillsynsmyndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra i syfte att främja tillsynssamarbetet.

4. De åtgärder som avses i punkt 2 ska vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att detta påverkar deras specifika befogenheter.

5. Kommissionen får anta riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med byrån. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

Artikel 43

Överensstämmelse med riktlinjerna

1. Varje tillsynsmyndighet och kommissionen får begära ett yttrande från byrån angående huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med de riktlinjer som avses i detta direktiv eller i förordning (EG) nr 715/2009.

2. Byrån ska inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran avge sitt yttrande till den tillsynsmyndighet som har begärt det eller till kommissionen och till den tillsynsmyndighet som har fattat det aktuella beslutet.

3. Om den tillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer byråns yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska byrån informera kommissionen härom.

4. Varje tillsynsmyndighet får informera kommissionen om den anser att ett beslut som fattats av en annan tillsynsmyndighet och som är relevant för gränsöverskridande handel inte överensstämmer med de riktlinjer som avses i detta direktiv eller i förordning (EG) nr 715/2009 inom två månader räknat från dagen för det beslutet.

5. Om kommissionen, inom två månader efter att ha informerats av byrån i enlighet med punkt 3 eller av en tillsynsmyndighet i enlighet med punkt 4 eller på eget initiativ inom tre månader från dagen för beslutet, finner att det beslut som fattats av en tillsynsmyndighet ger anledning till allvarliga tvivel beträffande dess förenlighet med de riktlinjer som avses i det här direktivet eller i förordning (EG) nr 715/2009 får kommissionen besluta att undersöka ärendet ytterligare. Kommissionen ska i sådana fall uppmana tillsynsmyndigheten och parterna i förfarandet hos tillsynsmyndigheten att yttra sig.

14.8.2009

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 211/127

6. Om kommissionen beslutar att undersöka ärendet ytterligare ska den inom fyra månader från dagen för beslutet fatta ett slutgiltigt beslut om att

- a) inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut, eller
- b) begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att riktlinjerna inte har följts.

7. Om kommissionen inte beslutar att undersöka ärendet ytterligare eller inte fattar något slutgiltigt beslut inom den tidsgräns som fastställs i punkt 5 respektive punkt 6 ska det anses att den inte haft några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

8. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut att återkalla beslutet inom två månader, och ska informera kommissionen om detta.

9. Kommissionen får anta riktlinjer för det förfarande som ska följas av tillsynsmyndigheterna, byrån och kommissionen när det gäller hur de beslut som fattas av tillsynsmyndigheter stämmer överens med de riktlinjer som avses i denna artikel. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

Artikel 44

Bevarande av information

1. Medlemsstaterna ska kräva att gashandelsföretag under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner avseende gasleveransavtal och gasderivat med grossister, systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för lagring och LNG tillgängliga för de nationella myndigheterna, inklusive de nationella tillsynsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen, för fullgörandet av deras uppgifter.

2. Uppgifterna ska innehålla information om relevanta transaktioner, såsom regler om löptid, tillhandahållande och fullgörande samt information om mängd, datum och tider för verkställande, transaktionspriser och metoder för att identifiera den berörda grossisten liksom detaljerad information om gasleveransavtal och gasderivat som inte fullgjorts.

3. Tillsynsmyndigheten får besluta att göra delar av denna information tillgänglig för marknadsaktörer, förutsatt att kommersiellt känslig information om enskilda marknadsaktörer eller individuella transaktioner inte lämnas ut. Denna punkt får inte tillämpas på information om finansiella instrument som omfattas av direktiv 2004/39/EG.

4. För att säkerställa en enhetlig tillämpning av denna artikel får kommissionen anta riktlinjer som fastställer metoder och villkor för bevarande av information liksom form och innehåll när det gäller de uppgifter som ska bevaras. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.

5. När det gäller transaktioner avseende gasderivat mellan gashandelsföretag å ena sidan och grossister, systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för lagring och LNG å andra sidan, ska denna artikel tillämpas först när kommissionen har antagit de riktlinjer som avses i punkt 4.

6. Bestämmelserna i den här artikeln får inte skapa ytterligare skyldigheter i förhållande till de myndigheter som avses i punkt 1 för de enheter som omfattas av direktiv 2004/39/EG.

7. Om de myndigheter som avses i punkt 1 behöver tillgång till de uppgifter som innehas av enheter som omfattas av direktiv 2004/39/EG, ska de ansvariga myndigheterna enligt det direktivet tillhandahålla dem de begärda uppgifterna.

KAPITEL IX

KUNDMARKNADER

Artikel 45

Kundmarknader

För att underlätta utvecklingen av väl fungerande och transparenta kundmarknader i gemenskapen, ska medlemsstaterna se till att rollerna och ansvarsområdena för systemansvariga för överföringssystem, systemansvariga för distribution, gashandelsföretag och kunder, samt vid behov andra aktörer på marknaden, fastställs med avseende på avtalsvillkor, åtaganden mot kunder, regler för utbyte av uppgifter och betalning, äganderätt till uppgifter och mätningsansvar.

Dessa regler ska offentliggöras och utformas i syfte att underlätta kundernas och gashandlarnas nättillträde och granskas av tillsynsmyndigheterna eller andra relevanta nationella myndigheter.

KAPITEL X

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 46

Skyddsåtgärder

1. I händelse av en plötslig kris på energimarknaden eller i fall av hot mot personers, anordningars eller anläggningars fysiska trygghet eller säkerhet eller mot ett systems integritet, får en medlemsstat tillfälligt vidta nödvändiga skyddsåtgärder.

2. Sådana åtgärder ska orsaka minsta möjliga störning av den inre marknadens funktion och får inte vara mer omfattande än vad som är absolut nödvändigt för att avhjälpa de plötsliga svårigheter som har uppstått.

3. Den berörda medlemsstaten ska utan dröjsmål anmäla dessa åtgärder till övriga medlemsstater och till kommissionen, som får besluta att den berörda medlemsstaten ska ändra eller upphäva sådana åtgärder, i den utsträckning som de snedvrider konkurrensen och negativt påverkar handeln på ett sätt som står i strid med det gemensamma intresset.

Artikel 47

Lika villkor

1. De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att säkerställa lika villkor i enlighet med detta direktiv ska vara förenliga med fördraget, särskilt artikel 30, och gemenskapslagstiftningen.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 ska vara proportionerliga, icke-diskriminerande och transparenta. Dessa åtgärder får bara vidtas efter anmälan till kommissionen och med kommissionens medgivande.

3. Kommissionen ska reagera på den anmälan som avses i punkt 2 inom två månader efter anmälan mottagande. Denna period ska börja dagen efter det att fullständig information har erhållits. Om kommissionen inte handlat inom denna tvåmånadersperiod, ska det anses att kommissionen inte har några invändningar mot de anmälda åtgärderna.

Artikel 48

Undantag när det gäller take-or-pay-åtaganden

1. Om ett naturgasföretag råkar ut för, eller befarar att råka ut för, allvarliga ekonomiska och finansiella svårigheter på grund av de take-or-pay-åtaganden som har godkänts i ett eller flera avtal om köp av gas, får det inge en ansökan om ett tillfälligt undantag från artikel 32 till den berörda medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten. Ansökan om undantag ska, beroende på vad medlemsstaterna väljer, gälla enskilda fall och lämnas in antingen före eller efter det att tillträde till systemet har vägrats. Medlemsstaterna får också överlåta till naturgasföretaget att välja mellan att lämna in en ansökan före eller efter det att tillträde till systemet har vägrats. Om ett naturgasföretag har vägrat tillträde ska ansökan läggas fram utan dröjsmål. Ansökningarna ska åtföljas av alla relevanta upplysningar om problemets art och omfattning samt om de ansträngningar som naturgasföretaget har gjort för att lösa problemet.

Om rimliga alternativa lösningar inte är tillgängliga och med beaktande av punkt 3, får medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten besluta att medge undantag.

2. Medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten ska utan dröjsmål anmäla sitt beslut om att bevilja undantag till kommissionen, tillsammans med alla relevanta upplysningar som rör detta undantag. Dessa upplysningar får överlämnas till kommissionen i samlad form, för att kommissionen ska kunna fatta ett välgrundat beslut. Inom åtta veckor efter mottagandet av denna anmälan får kommissionen begära att medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten ändrar eller återkallar beslutet om att bevilja undantag.

Om medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten inte rättar sig efter denna begäran inom fyra veckor, ska ett slutgiltigt beslut snarast fattas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 51.2.

Kommersiellt känslig information ska av kommissionen behandlas konfidentiellt.

3. Vid beslut om de undantag som avses i punkt 1 ska medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten samt kommissionen särskilt ta hänsyn till följande kriterier:

- a) Målet att uppnå en konkurrensutsatt gasmarknad.
- b) Behovet av att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och att säkerställa försörjningstryggheten.
- c) Naturgasföretagets ställning på gasmarknaden och det faktiska konkurrensläget på denna marknad.
- d) Hur allvarliga de ekonomiska och finansiella svårigheter är som naturgasföretagen och överföringsföretagen eller berättigade kunder råkar ut för.
- e) Undertecknandedatum för och villkor i det eller de aktuella avtalen, inbegripet i vilken utsträckning de tillåter förändringar på marknaden.
- f) De ansträngningar som har gjorts för att lösa problemet.
- g) I vilken mån företaget, när det godtog take-or-pay-åtagandena i fråga, rimligen kunde ha förutsett, med beaktande av bestämmelserna i detta direktiv, att allvarliga problem troligen skulle uppstå.
- h) I hur hög grad systemet är anslutet till andra system samt i vilken mån dessa system är driftskompatibla.
- i) De effekter ett beviljande av ett undantag skulle få på den korrekta tillämpningen av detta direktiv avseende en väl fungerande inre marknad för naturgas.

Ett beslut om ansökan om undantag för take-or-pay-avtal som ingåtts före den 4 augusti 2003 bör inte leda till en situation där det är omöjligt att finna en ekonomiskt lönsam alternativ avsättning. Allvarliga problem ska under alla omständigheter inte anses föreligga om försäljningen av naturgas inte faller under nivån för minimiköpgarantierna i take-or-pay-avtal om köp av naturgas, eller om det ifrågavarande take-or-pay-avtalet kan anpassas eller naturgasföretaget kan finna alternativa avsättningsmöjligheter.

4. De naturgasföretag som inte har beviljats sådana undantag som avses i punkt 1 får inte vägra, eller inte längre vägra, tillträde till systemet på grund av take-or-pay-åtaganden som har godkänts i ett avtal om köp av gas. Medlemsstaterna ska se till att de relevanta bestämmelserna i artiklarna 32–44 iakttas.

5. Varje undantag som beviljas enligt ovanstående bestämmelser ska vara vederbörligen motiverat. Kommissionen ska offentliggöra beslutet i *Europeiska unionens officiella tidning*.

6. Kommissionen ska senast den 4 augusti 2008 lägga fram en rapport med en översyn av de erfarenheter som har gjorts vid tillämpningen av denna artikel, för att Europaparlamentet och rådet i vederbörlig ordning ska kunna överväga i vilken utsträckning artikeln behöver anpassas.

Artikel 49

Framväxande och enskilda marknader

1. Medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör, får göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38. Ett gashandelsföretag med en marknadsandel på mer än 75 % ska betraktas som en huvudleverantör. Ett sådant undantag ska upphöra automatiskt när någon av de omständigheter som anges i detta stycke inte längre föreligger. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen.

Cypern får göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38. Detta undantag ska upphöra att gälla vid den tidpunkt då Cypern inte längre räknas som en enskild marknad.

Artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 ska inte gälla Estland, Lettland och/eller Finland fram till dess att någon av dessa medlemsstater direkt ansluts till någon annan medlemsstat, med undantag för Estland, Lettland, Litauen och Finland, sammanlänkade system. Detta stycke påverkar inte tillämpningen av undantag enligt det första stycket i denna punkt.

2. En medlemsstat som uppfyller villkoren för att betecknas som en framväxande marknad och som på grund av genomförandet av detta direktiv skulle få allvarliga problem får göra undantag från artiklarna 4, 9, 13.1, 13.3, 14, 24, 25.5, 26, 31, 32, 37.1 och/eller 38. Detta undantag ska upphöra automatiskt från och med den tidpunkt medlemsstaten inte längre uppfyller villkoren för att betecknas som en framväxande marknad. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen.

Cypern får göra undantag från artiklarna 4, 9, 13.1, 13.3, 14, 24, 25.5, 26, 31, 32, 37.1 och/eller 38. Detta undantag ska upphöra att gälla från och med den tidpunkt Cypern inte längre räknas som en framväxande marknad.

3. Den dag då undantaget som avses i punkt 2 första stycket löper ut ska definitionen av berättigade kunder resultera i en öppning av marknaden som motsvarar minst 33 % av den totala årliga gasförbrukningen på den nationella gasmarknaden. Två år därefter ska artikel 37.1 b börja tillämpas och tre år därefter artikel 37.1 c. Fram till dess att artikel 37.1 b börjar tillämpas får den medlemsstat som avses i punkt 2 i den här artikeln besluta att inte tillämpa artikel 32 när det gäller stödtjänster och tillfällig lagring för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringsystemet.

4. Om genomförandet av detta direktiv skulle orsaka allvarliga problem inom ett geografiskt begränsat område i en medlemsstat, i synnerhet när det gäller att utveckla infrastrukturen för överföring och viktig distribution, och när syftet är att uppmuntra investeringar, får medlemsstaten ansöka hos kommissionen om ett tillfälligt undantag från artiklarna 4, 9, 13.1, 13.3, 14, 24, 25.5, 26, 31, 32, 37.1 och/eller 38 för utveckling inom detta område.

5. Kommissionen kan bevilja undantag enligt punkt 4 med beaktande särskilt av följande kriterier:

- Behovet av investeringar i infrastrukturen, vilka inte skulle vara ekonomiskt lönsamma att genomföra på en konkurrensutsatt marknad.
- Nivån på och avkastningsmöjligheterna för de investeringar som krävs.
- Gassystemets storlek och utvecklingsnivå i det berörda området.
- Utsikterna för den berörda gasmarknaden.
- Det berörda områdets eller den berörda regionens geografiska utbredning och beskaffenhet samt socioekonomiska och demografiska faktorer.

För annan gasinfrastruktur än distributionsinfrastruktur får ett undantag beviljas endast om ingen gasinfrastruktur har etablerats i detta område, eller om den är etablerad sedan kortare tid än tio år. Det tillfälliga undantaget får inte utsträckas till längre än tio år efter det att gas först levererades till området.

För distributionsinfrastruktur får ett undantag beviljas för en period som inte överstiger 20 år från den tidpunkt då gas för första gången levererades genom den nämnda infrastrukturen i området.

6. Artikel 9 ska inte gälla Cypern, Luxemburg och/eller Malta.

7. Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om ansökningar enligt punkt 4 innan ett beslut fattas i enlighet med punkt 5 med beaktande av respekten för konfidentialitet. Detta beslut, samt de undantag som avses i punkterna 1 och 2, ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

8. Grekland får göra undantag från artiklarna 4, 24, 25, 26, 32, 37 och/eller 38 i detta direktiv för de geografiska områden och den tid som anges i de licenser som Grekland har utfärdat, före den 15 mars 2002 och i överensstämmelse med direktiv 98/30/EG, för utveckling av och ensamrätt till distributionsnät i vissa geografiska områden.

Artikel 50

Granskningsförfarande

Om kommissionen i den rapport som avses i artikel 52.6 drar den slutsatsen, mot bakgrund av det sätt på vilket tillträde till nätet faktiskt har genomförts i en medlemsstat – vilket ger upphov till fullt effektivt, icke-diskriminerande och obehindrat nättillträde – att vissa skyldigheter som företag åläggs i enlighet med detta direktiv (inklusive skyldigheterna när det gäller åtskillnad i rättsligt avseende för systemansvariga för distributionssystemet) inte står i proportion till det mål som eftersträvas, får den berörda medlemsstaten av kommissionen anhålla om befrielse från kravet i fråga.

Medlemsstaten ska omedelbart underrätta kommissionen om denna begäran och lämna all den relevanta information som är nödvändig för att visa att den slutsats som dragits i rapporten om att effektivt nättillträde säkerställs kommer att kvarstå.

Inom tre månader efter det att kommissionen har underrättats ska den ta ställning till den berörda medlemsstatens begäran och vid behov lägga fram förslag för Europaparlamentet och rådet om att ändra de relevanta bestämmelserna i detta direktiv. Kommissionen får i förslagen om att ändra detta direktiv föreslå att den berörda medlemsstaten undantas från särskilda krav under förutsättning att denna medlemsstat vid behov vidtar lika effektiva åtgärder.

Artikel 51

Kommitté

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artiklarna 3 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.
3. När det hänvisas till denna punkt ska artiklarna 5a.1–5a.4 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.

Artikel 52

Rapportering

1. Kommissionen ska övervaka och se över tillämpningen av detta direktiv och ska senast den 31 december 2004, och därefter varje år, överlämna en övergripande rapport till Europaparlamentet och rådet om de framsteg som gjorts. Rapporten om framsteg ska omfatta åtminstone följande:

- a) Erfarenheter och framsteg som gjorts när det gäller att skapa en fullbordad och fullt ut fungerande inre marknad för naturgas och de hinder som kvarstår för att uppnå detta mål, t.ex. i fråga om dominerande marknadsställning, koncentrationer på marknaden, underprissättning och beteenden som motverkar konkurrens.
- b) De undantag som beviljats enligt detta direktiv, inklusive genomförandet av undantaget enligt artikel 26.4 i syfte att eventuellt revidera tröskeln.
- c) I vilken utsträckning kraven på åtskillnad och särredovisning och tarifiering i detta direktiv har lett till att tillträdet till gemenskapens gasnät blivit rättvist och icke-diskriminerande och till att likvärdiga konkurrensnivåer har uppnåtts, samt vilka ekonomiska, miljömässiga och sociala följder öppnandet av gasmarknaden fått för kunderna.
- d) En analys av frågor som rör systemens kapacitetsnivå och försörjningstrygghet när det gäller naturgas i gemenskapen, särskilt den rådande och förväntade balansen mellan efterfrågan och tillgång, med beaktande av den fysiska kapaciteten för överföring mellan områden och utbyggnaden av lagringsmöjligheter (inbegripet frågan om marknadsregleringens proportionalitet inom detta område).
- e) Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas de åtgärder som vidtagits i medlemsstaterna för att täcka efterfrågetoppar och hantera brister i leveranser från en eller flera gashandlars sida.
- f) En allmän bedömning av de framsteg som gjorts inom ramen för de bilaterala förbindelserna med tredje länder som producerar och exporterar eller transporterar naturgas, inbegripet vilka framsteg dessa länder har gjort när det gäller integration av marknaden, handel och tillträde till näten.
- g) Behovet av eventuella harmoniseringskrav som inte är knutna till bestämmelserna i detta direktiv.

Rapporten om framsteg får vid behov även innehålla rekommendationer och åtgärder för att motverka negativa effekter av dominerande marknadsställning och marknadskoncentration.

I rapporten kan kommissionen, i samråd med Entso för gas, även undersöka om det är möjligt att de systemansvariga för överföringssystem skapar en enda gemensam europeisk systemansvarig för överföringssystem.

2. Vartannat år ska den rapport om framsteg som avses i punkt 1 även omfatta en analys av de olika åtgärder som vidtagits i medlemsstaterna för att uppfylla skyldigheter när det gäller allmännyttiga tjänster, samt en bedömning av dessa åtgärders effektivitet och, i synnerhet, deras inverkan på konkurrensen på gasmarknaden. Rapporten får vid behov innehålla rekommendationer om vilka åtgärder som bör vidtas på nationell nivå för att uppnå en hög kvalitet på de allmännyttiga tjänsterna eller för att förhindra en avskärmning av marknaden.

3. Kommissionen ska senast den 3 mars 2013 som en del den allmänna översynen förelägga Europaparlamentet och rådet en detaljerad särskild rapport om i vilken utsträckning kraven på åtskillnad enligt kapitel IV med framgång har kunnat säkerställa fullt och effektivt oberoende för de oberoende systemansvariga för överföring, med faktisk och effektiv åtskillnad som riktmärke.

4. För kommissionens bedömning enligt punkt 3 ska kommissionen särskilt beakta följande kriterier: rättvist och icke-diskriminerande tillträde till nätet, effektiv reglering, utveckling av nätet för att tillgodose marknadens behov, icke snedvridna investeringsincitament, utveckling av sammanlänkingsinfrastruktur, effektiv konkurrens på gemenskapens energimarknader och säkra leveranser i gemenskapen.

5. När så är lämpligt och särskilt för det fall det i den detaljerade särskilda rapport som avses i punkt 3 fastställs att villkoren enligt punkt 4 inte har säkerställts i praktiken, ska kommissionen lämna förslag till Europaparlamentet och rådet för att säkerställa fullt och effektivt oberoende för de systemansvariga för överföringssystemen senast den 3 mars 2014.

6. Kommissionen ska senast den 1 januari 2006 lägga fram en detaljerad rapport inför Europaparlamentet och rådet om framstegen när det gäller att skapa en inre marknad för gas. I rapporten ska särskilt redovisas

- förekomsten av icke-diskriminerande nättillträde,
- fungerande tillsyn,
- utvecklingen av infrastruktur för sammanlänkning, villkoren för transitering och läget beträffande försörjningstryggheten i gemenskapen,
- i vilken utsträckning de fullständiga fördelarna av att marknaden öppnas tillfaller små företag och hushållskunder, särskilt när det gäller kvaliteten på de allmännyttiga tjänsterna,
- i vilken utsträckning marknaderna i praktiken är öppna för verklig konkurrens, inbegripet aspekter som rör dominerande marknadsställning, marknadskoncentration, underprissättning eller beteende som motverkar konkurrensen,
- i vilken utsträckning kunderna verkligen byter gashandlare och omförhandlar tariffer,

- prisutveckling, inbegripet leveransavgifterna, i förhållande till i hur stor utsträckning marknaderna öppnas,
- huruvida tredje part har effektivt och icke-diskriminerande tillträde till gaslagring om det är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att ge effektivt tillträde till systemet,
- de erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av detta direktiv när det gäller det verkliga oberoendet för systemansvariga i vertikalt integrerade företag och huruvida andra åtgärder utöver funktionellt oberoende och särredovisning har utvecklats vilkas effekt är likvärdig med åtskillnad i rättsligt avseende.

Då det är lämpligt ska kommissionen lägga fram förslag för Europaparlamentet och rådet, i synnerhet för att garantera hög kvalitet på de allmännyttiga tjänsterna.

Då det är lämpligt ska kommissionen lägga fram förslag för Europaparlamentet och rådet, i synnerhet för att säkerställa fullständigt och faktiskt oberoende för de systemansvariga för distributionssystemet före den 1 juli 2007. Vid behov ska dessa förslag, i överensstämmelse med konkurrenslagstiftningen, även avse åtgärder angående dominerande marknadsställning, marknadskoncentration och underprissättning eller beteende som motverkar konkurrensen.

Artikel 53

Upphävanden

Direktiv 2003/55/EG ska upphöra att gälla från och med den 3 mars 2011 utan att det påverkar medlemsstaternas förpliktelser när det gäller tidsfrister för införlivande och tillämpning av nämnda direktiv. Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Artikel 54

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 3 mars 2011. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

De ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 3 mars 2011, med undantag av artikel 11, som de ska tillämpa från och med den 3 mars 2013.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

L 211/132

SV

Europeiska unionens officiella tidning

14.8.2009

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 56***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Artikel 55

Utfärdat i Bryssel den 13 juli 2009.

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

På Europaparlamentets vägnar
H.-G. PÖTTERING
Ordförande

På rådets vägnar
E. ERLANDSSON
Ordförande

BILAGA I

KONSUMENTSKYDDSÅTGÄRDER

1. Om inte annat följer av gemenskapsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal ⁽¹⁾ och rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ⁽²⁾, ska de åtgärder som avses i artikel 3 tillförsäkra kunderna följande:

- a) Rätten till ett avtal med sin gashandlare i vilket följande ska anges:
- Gashandlarens namn och adress.
 - De tjänster som tillhandahålls, kvaliteten på de tjänster som erbjuds och tidpunkt för den ursprungliga inkopplingen.
 - De underhållstjänster som tillhandahålls.
 - På vilket sätt aktuell information om tariffer och underhållskostnader kan erhållas.
 - Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp samt huruvida det ska vara tillåtet att frånträda ett avtal utan kostnad.
 - Villkoren för ersättning och återbetalning om tjänsterna inte håller avtalad kvalitet, inbegripet i händelse av inkorrekt eller försenad fakturering.
 - Hur det tvistlösningsförfarande som avses i led f inleds.
 - Information om konsumentens rättigheter, inbegripet behandlingen av klagomål och all den information som avses i denna punkt, tydligt angiven på räkningen eller naturgasföretagets webbplats.

Villkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Information om dem bör under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas. Då avtal ingås genom en mellanhand ska de upplysningar som avses i denna punkt också tillhandahållas innan avtalet ingås.

- b) Underrättelse i god tid om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och i samband med denna underrättelse upplysning om att kunderna har rätt att frånträda avtalet. Gashandlarna ska på ett transparent och lättbegripligt sätt underrätta sina kunder direkt om varje avgiftshöjning vid en lämplig tidpunkt som inte infaller senare än en normal faktureringsperiod efter det att höjningen trätt i kraft. Medlemsstaterna ska se till att kunder har möjlighet att frånträda avtal om de inte godtar de nya villkor som gashandlaren meddelat.
- c) Transparent information om priser, tariffer och standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av gastjänster.
- d) Brett val av betalningssätt, som inte får medföra oskälig diskriminering mellan olika kunder. Eventuella system för förskottsbetalningar ska vara skäliga och adekvat återspegla den sannolika förbrukningen. Alla skillnader i villkor och bestämmelser ska motsvara gashandlarens kostnader för de olika betalningssystemen. De allmänna villkoren ska vara skäliga och transparenta. De ska meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtalet, till exempel att avtalen är onödigt omfattande. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.
- e) Möjlighet att byta gashandlare utan kostnad.
- f) Tillgång till transparenta, okomplicerade och billiga förfaranden för behandling av kundernas klagomål. Alla kunder ska framför allt ha rätt till en god standard på både tillhandahållandet av tjänster och behandlingen av klagomål från sin gashandlars sida. Sådana förfaranden för tvistlösning utanför domstol ska göra det möjligt att lösa tvister snabbt och rättvist, helst inom tre månader, och när det är befogat ska de innefatta ett system för återbetalning och/eller ersättning. Förfarandena bör i möjligaste mån följa de principer som anges i kommissionens rekommendation 98/257/EG av den 30 mars 1998 om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol ⁽³⁾.

⁽¹⁾ EGT L 144, 4.6.1997, s. 19.

⁽²⁾ EGT L 95, 21.4.1993, s. 29.

⁽³⁾ EGT L 115, 17.4.1998, s. 31.

- g) Information till kunder som är anslutna till gassystemet om deras rättigheter att, enligt tillämplig nationell lagstiftning, få tillgång till naturgas av en bestämd kvalitet till rimliga priser.
 - h) Tillgång till sina förbrukningsuppgifter och möjlighet att genom uttryckligt avtal och utan kostnad ge en registrerad gashandlare tillgång till sina mätaruppgifter. Den part som ansvarar för hanteringen av uppgifterna ska vara skyldig att lämna ut dessa uppgifter till företaget. Medlemsstaterna ska fastställa uppgifternas format och ett förfarande för gashandlare och konsumenter för att få tillgång till uppgifterna. Inga ytterligare kostnader ska åläggas konsumenten för denna tjänst.
 - i) Klar och tydlig information om den faktiska gasförbrukningen och faktiska kostnader tillräckligt ofta, så att de kan reglera sin egen gasförbrukning. Informationen ska lämnas inom en rimlig tidsfrist som beaktar kapaciteten hos kundens mätningstrustning. Vederbörlig hänsyn ska tas till sådana åtgärders kostnadseffektivitet. Inga ytterligare kostnader ska åläggas konsumenten för denna tjänst.
 - j) Slutavräkning efter varje byte av gashandlare senast sex veckor efter det att bytet skett.
2. Medlemsstaterna ska se till att det genomförs system med smarta mätare som hjälper konsumenterna att aktivt medverka på gasmarknaden. Genomförandet av dessa mätsystem kan göras till föremål för en ekonomisk bedömning av alla kostnader och all nytta de för med sig på lång sikt för marknaden och den enskilde konsumenten eller av vad slags smarta mätare som är ekonomiskt rimliga och kostnadseffektiva och vilken tidsfrist som är rimlig för deras distribution.

En sådan bedömning ska göras senast den 3 september 2012.

Med utgångspunkt i denna bedömning ska medlemsstaterna, eller ett behörigt organ som de utser, ta fram en tidsplan för genomförandet av system med smarta mätare.

Medlemsstaterna, eller en behörig myndighet som de utser, ska se till att de mätsystem som ska tas i bruk på deras territorier är driftskompatibla samt ta vederbörlig hänsyn till lämpliga standarder och bästa praxis samt vikten av att det utvecklas en gemensam marknad för naturgas.

BILAGA II

JÄMFÖRELSETABELL

Direktiv 2003/55/EG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5
—	Artikel 6
—	Artikel 7
Artikel 6	Artikel 8
Artikel 9	Artikel 9
Artikel 7	Artikel 10
—	Artikel 11
Artikel 7	Artikel 12
Artikel 8	Artikel 13
—	Artikel 14
—	Artikel 15
Artikel 10	Artikel 16
—	Artikel 17
—	Artikel 18
—	Artikel 19
—	Artikel 20
—	Artikel 21
—	Artikel 22
—	Artikel 23
Artikel 11	Artikel 24
Artikel 12	Artikel 25
Artikel 13	Artikel 26
Artikel 14	Artikel 27
Artikel 15	Artikel 29
Artikel 16	Artikel 30
Artikel 17	Artikel 31
Artikel 18	Artikel 32
Artikel 19	Artikel 33
Artikel 20	Artikel 34
Artikel 21	Artikel 35
Artikel 22	Artikel 36
Artikel 23	Artikel 37
Artikel 24	Artikel 38
Artikel 25.1 första och andra meningarna	Artikel 39
—	Artikel 40

Direktiv 2003/55/EG	Detta direktiv
Artikel 25 (resten)	Artikel 41
—	Artikel 42
—	Artikel 43
—	Artikel 44
—	Artikel 45
Artikel 26	Artikel 46
—	Artikel 47
Artikel 27	Artikel 48
Artikel 28	Artikel 49
Artikel 29	Artikel 50
Artikel 30	Artikel 51
Artikel 31	Artikel 52
Artikel 32	Artikel 53
Artikel 33	Artikel 54
Artikel 34	Artikel 55
Artikel 35	Artikel 56
Annex A	Annex I

Balansavtal naturgas

Marknad

2010-09-27

Avtal/844

Avtal om balansansvar för naturgas mellan Affärsverket svenska kraftnät ("Svenska Kraftnät") och

.....
("Balansansvarig")

Organisationsnummer

.....
Momsregistreringsnummer

.....
Registreringsnummer för energiskatt

.....

1 Inledning

Svenska Kraftnät är systemansvarig myndighet för det Nationella naturgassystemet enligt 7 kap. 1 § naturgaslagen (2005:403). Detta ansvar innebär bl.a. att säkerställa att balans kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i systemet.

Enligt 7 kap. 4 § naturgaslagen får en leverantör bara leverera naturgas i Uttagpunkter för vilka det finns en balansansvarig. Endast den som har ingått ett avtal med den systemansvariga myndigheten Svenska Kraftnät kan vara balansansvarig. I detta avtal regleras förhållandet mellan Svenska Kraftnät och Balansansvarig. Balansansvarig har ett ekonomiskt ansvar gentemot Svenska Kraftnät för att det Nationella naturgassystemet tillförs lika mycket naturgas som Balansansvarig tar ut.

Mot denna bakgrund har föreliggande avtal (Avtalet) upprättats.

2 Allmänt

Avtalet består av en huvuddel samt 5 bilagor avseende:

- definitioner (bilaga 1)
- rapportering och information (bilaga 2)
- balansavräkning (bilaga 3)
- gashandel med Svenska Kraftnät (bilaga 4)
- prissättning och avgifter (bilaga 5).

Dessa bilagor utgör integrerade delar av Avtalet. För Avtalet gäller de definitioner som anges i bilaga 1. Vid motstridigheter gäller Avtalets huvuddel före bilagorna.

I frågor av allmänt intresse rörande balansansvar kommer samråd och informationsutbyte att ske med representanter för berörda intressenter såsom balansansvariga, gaskonsumenter och gasleverantörer i ett marknadsråd för naturgas. Enskilda frågor rörande Balansansvarig tas inte upp i marknadsrådet.

3 Balansansvarigs åtaganden

Balansansvarig skall planera för balans mellan sin tillförsel och sitt uttag av naturgas enligt bilaga 2.

Om Balansansvarigs handel, produktion, inmatning till och uttag från Gaslager, insättning till och uttag från Balanskonto samt förbrukning inte varit i balans bär den Balansansvarige ett ekonomiskt ansvar för detta gentemot Svenska Kraftnät.

Den Balansansvariges balansansvar omfattar också den eller de gasleverantörer med vilka den Balansansvarige tecknat avtal om balansansvar.

Balansansvarig skall till Svenska Kraftnät insända all information som erfordras för att Svenska Kraftnät skall kunna hantera systemansvaret effektivt. De närmare bestämmelserna om detta anges i bilaga 2.

Balansansvarig åtar sig att granska från Svenska Kraftnät rapporterat avräkningsunderlag på det sätt som anges i bilaga 3.

Balansansvarig skall betala de avgifter som anges i bilaga 5.

Balansansvarig skall vara registrerad som skattskyldig för naturgas hos Skatteverket.

4 Svenska Kraftnäts åtaganden

Svenska Kraftnät skall kortsiktigt säkerställa att landets uttag av naturgas balanseras av motsvarande mängd inmatad naturgas.

Svenska Kraftnät skall fortlöpande till Balansansvarig redovisa information enligt bestämmelserna i bilaga 2.

Svenska Kraftnät skall iaktta neutralitet och god affärssed i relationerna med balansansvariga.

Svenska Kraftnät skall, på basis av erhållet underlag från Balansansvarig och Ledningsinnehavare, utföra balansavräkning på dygnsbasis av Balansansvarigs balansavvikelse enligt bilaga 3.

Svenska Kraftnät är Balansansvarigs motpart vid köp och försäljning av Slutlig balansgas och Korrektionsgas. Svenska Kraftnät skall informera Balansansvarig om den mängd gas denne köpt från eller sålt till Svenska Kraftnät och till vilket pris, enligt de närmare bestämmelser som anges i bilaga 3, 4 och 5.

Svenska Kraftnät skall redovisa för Balansansvariga erhållet underlag för planering enligt bilaga 2 och avräkning enligt bilaga 3.

Svenska Kraftnät skall, i enlighet med vad gällande sekretesslagstiftning medger, tillse att från Balansansvarig erhållen information behandlas konfidentiellt om ej annat överenskommes mellan parterna. Balansansvarig medger dock att sådan information får lämnas

ut som myndigheter begär för att kunna bevaka och utreda naturgasmarknadens funktion.

5 Balansansvarsregister

Svenska Kraftnät för ett register över dem som tecknat avtal om balansansvar. Svenska Kraftnät kommer att tillställa Ledningsinnehavare utdrag ur registret för kontroll av uppgifter om Balansansvarig. Balansansvarig medger härmed att sådan registrering och utlämning av registerutdrag får ske.

6 Avgifter

Svenska Kraftnät fastställer de avgifter som Balansansvarig skall betala. Närmare bestämmelser återfinns i bilaga 5.

7 Säkerheter

Balansansvarig skall på Svenska Kraftnäts begäran och på sätt och tid som Svenska Kraftnät bestämmer ställa säkerhet för det rätta fullgörandet av sina förpliktelser enligt Avtalet.

Svenska Kraftnät har rätt att besluta om Grund- och Tilläggs-säkerhet för Balansansvarigs förpliktelser. Beslut om ställande av säkerhet skall föregås av en bedömning av Balansansvarigs kreditvärdighet och möjliga kreditexponering i enlighet med av Svenska Kraftnät fastställda riktlinjer för säkerhetskrav på balansansvariga företag.

Svenska Kraftnät har rätt att ompröva tidigare beslut om ställande av säkerhet vid objektivet fastställda ändrade förhållanden. Balansansvarig är skyldig att utan dröjsmål följa nya beslut.

Balansansvarig skall utan dröjsmål lämna sådana uppgifter som Svenska Kraftnät begär för kreditbedömning av Balansansvarig.

Balansansvarig skall vidare självmant och utan dröjsmål informera Svenska Kraftnät om ändringar av för kreditbedömningen av Balansansvarig väsentliga förhållanden såsom balansansvarets omfattning, finansiella förhållanden, ägarförhållanden, företagsledning och verksamhetsinriktning.

8 Försörjningsstörning

Svenska Kraftnät har, i de situationer som framgår av bilaga 2, rätt att meddela att försörjningsstörning råder och att särskilda regler därmed gäller från och med innevarande Leveransdygn. De särskilda regler som gäller vid försörjningsstörning återfinns i bilaga 2, 3 och 5.

9 Avtalsbrott med mera

Part skall vid väsentligt avtalsbrott utge vite om 100 000 kronor till motparten. Om en skadelidande part kan visa att han lidit skada motsvarande ett högre belopp skall det högre beloppet utges.

Med väsentligt avtalsbrott avses bland annat upprepade betalningsdröjsmål, att dröja med betalning mer än två bankdagar efter att en skriftlig betalningsanmaning har mottagits, att inte i rätt tid efterkomma Svenska Kraftnäts anmaning om att ställa Grund- eller Tilläggssäkerhet samt ett medvetet utnyttjande av balansgas.

Svenska Kraftnät äger rätt att med omedelbar verkan häva Avtalet vid väsentligt avtalsbrott från Balansansvarigs sida. Hävning till följd av medvetet utnyttjande av balansgas får inte ske utan att Balansansvarig får tillfälle att yttra sig.

Svenska Kraftnät äger vidare rätt att häva Avtalet med omedelbar verkan om Balansansvarig träder i likvidation, inställer betalningarna, försätts i konkurs eller annars kommer på obestånd.

10 Ansvar

Parterna är ansvariga gentemot varandra för skada som orsakas av vårdslöshet.

Skadestånd skall inte utges för indirekt skada, t.ex. förlorad vinst, minskad produktion, hinder att uppfylla förpliktelse mot tredje man eller utebliven nytta av avtal, om inte sådan skada orsakats genom grov vårdslöshet eller uppsåt.

Svenska Kraftnät ansvarar inte i något fall för sådan skada som Balansansvarig åsamkas till följd av brister i rapportering, avräkning m.m., om dessa brister har sin grund i att Balansansvarig själv eller Ledningsinnehavare inte i föreskriven tid lämnat korrekta uppgifter.

11 Force majeure

Part är fri från ansvar för bristande fullgörande av sina avtalsförpliktelser om, till den del och så länge, fullgörandet hindras av någon omständighet – såsom t.ex. arbetskonflikt, eldsvåda, naturkatastrof, sabotage, krig, uppror eller upplöpp eller olyckshändelser – som Parten inte skäligen kunnat förutse vid tiden för Avtalets slutande och vars följder han inte heller skäligen kunnat undvika eller övervinna.

För att Parten skall ha rätt att göra gällande befrielsegrund enligt ovan skall denne underrätta motparten om att sådan omständighet inträffat. Underrättelse skall ske utan oskäligt uppehåll efter det att Parten insåg eller bort inse att omständighet som kan åberopas som befrielsegrund föreligger.

Sedan befrielsegrund upphört skall motparten underrättas härom samt om möjligt även informeras om när av befrielsegrunden uppskjutna åtgärder kommer att vidtas.

12 Överlåtelse

Balansansvarig får inte, vare sig helt eller delvis, överlåta rättigheter eller överföra skyldigheter enligt Avtalet utan skriftligt samtycke från Svenska Kraftnät. Sådant samtycke får inte nekas om den övertagande parten uppfyller samtliga de krav som ställs i Avtalet.

13 Tvist

Tvist med anledning av Avtalet skall med tillämpning av svensk rätt avgöras av svensk domstol med Stockholms tingsrätt som första instans, om inte enligt lag prövning skall ske på annat sätt.

14 Ändringar och tillägg

Ändringar i och tillägg till Avtalets huvuddel skall, för att vara gällande, vara skriftliga och underskrivna av behöriga ställföreträdare för båda parter.

Svenska Kraftnät får vidta ändring i bilagorna, dock med minst två (2) månaders varsel och först efter det att balansansvariga givits

tillfälle att yttra sig samt att ändringen avhandlats i Gasmarknadsrådet.

Innan en ändring träder i kraft skall tillsynsmyndigheten ha godkänt att de metoder som har använts för att utforma ändringen kan antas leda till att villkoren i Avtalet är objektiva och icke-diskriminerande.

15 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser med mera

Avtalet gäller från undertecknandet och tills vidare. Det kan sägas upp till månadsskifte med tre (3) månaders ömsesidig uppsägningstid. Sådan uppsägning skall för att vara giltig göras skriftligen.

Balansansvarig har dock rätt att, vid av Svenska Kraftnät företagen ändring i Avtalets bilagor enligt punkten 14 ovan, säga upp Avtalet till den dag ändringen träder ikraft med minst en (1) månads uppsägningstid. Sådan uppsägning måste för att vara giltig göras inom en (1) månad efter det att Balansansvarig tillställdes varsel om ändringen.

Därutöver kan Svenska Kraftnät under vissa förutsättningar häva avtalet med omedelbar verkan i enlighet med avsnitt 9.

Balansansvarigs betalningsskyldighet enligt punkt 3 gäller dock intill dess att den sista Leveransmånadens förbrukningsenergiavgift och samtlig Balansansvarigs Slutlig balansgas, Korrektionsgas, Veckohandel och reglergas reglerats ekonomiskt.

Innan Avtalet kan tillämpas i sin helhet ska Balansansvarig vara etablerad i Svenska Kraftnäts system. Etablering kan normalt endast ske den 1:a i varje månad, och med minst en (1) månads varsel.

Avtalet har upprättats i två exemplar, av vilka Parterna tagit var sitt.

.....
.....	Affärsverket svenska kraftnät
.....
.....
(Namnförtydligande)	(Namnförtydligande)

Bilaga 1 Definitioner

Aktuell tid (dygn)

Dygn som avser kl. 00.00–24.00. Aktuell tid motsvarar under vintertid UTC + 1 timme och under sommartid UTC + 2 timmar.

Balansansvarig

Den som enligt detta Avtal har ingått avtal om balansansvar med Svenska Kraftnät.

Balansgrundpris

Ett pris som baseras på genomförd Veckohandel och som används vid prissättning av Slutlig balansgas och Korrektionsgas.

Balanskonto

Konto i balansavräkningen där Balansansvarigs obalans ackumuleras.

Förbrukningsprofil

Summan av all den förbrukning i ett nätavräkningsområde som inte dygnsavläses, det vill säga summan av all inmatning i området, minus leveranser till dygnsavlästa gasanvändare och lagringsanläggning.

Gasdygn

Gasdygnet löper från kl. 06.00–06.00, Aktuell tid.

Gaslager

Anläggning för lagring av gas, ansluten till det Nationella naturgassystemet och transmissionsledning i vilken lagringsutrymme upplåtits.

Gasmånad

Tidsrymd som börjar kl. 06.00 (Aktuell tid) den första dagen i en kalendermånad och löper till kl. 06.00 (Aktuell tid) den första dagen i närmast påföljande kalendermånad.

Grundsäkerhet

Säkerhet bestämd till ett fast belopp vilken ej kan frigöras förrän Balansansvarig fullgjort samtliga sina förpliktelser enligt Avtalet.

Gränspunkt

En punkt i vilken naturgasledningar med olika innehavare ansluter till varandra. Vid en Gränspunkt kan det också ske en teknisk förändring, till exempel tryckförändring.

Inmatningspunkt

En punkt där gas förs in i det Nationella naturgassystemet.

Kilowattimme, undre (kWh(u))

Energimängd baserad på det undre Värmevärdet.

Kilowattimme, övre (kWh(ö))

Energimängd baserad på det övre Värmevärdet.

Korrektionsgas

Tvingande gashandel mellan Systemansvarig och Balansansvarig som ett resultat av den slutliga balansavräkningen. Korrektionsgas anges i kWh(ö).

Ledningsinnehavare

Med ledningsinnehavare avses innehavare av, såväl koncessionspliktigt som ej koncessionspliktigt nät för anslutning och överföring av gas i det Nationella naturgassystemet.

Leveransdygn

Det Gasdygn då en fysisk leverans av gas sker.

Leveransmånad

Den Gasmånad då en fysisk leverans av gas sker.

Leveransvecka

Den vecka (fr.o.m. gasdygnet måndag t.o.m. gasdygnet söndag) då en fysisk leverans av gas sker.

Maximal månadsmedeleffekt (kW(u))

Maximal månadsmedeleffekt beräknas av Ledningsinnehavaren och utgörs av den högsta månadsmedeleffekten för de senaste tolv månaderna. Månadsmedeleffekt beräknas som uttagen mängd naturgas i kWh(u) per månad dividerad med månadens antal timmar. För tillkommande uttagpunkter uppskattar Ledningsinnehavaren maximal månadsmedeleffekt för nästkommande tolv månader.

Mätvärde

Uppmätta värden för Inmatningspunkter, Uttagpunkter eller Gränspunkter.

Nationella naturgassystemet

Transmissions- och distributionsledningssystem i Sverige från Gränspunkt i Dragör på Amager inklusive röredningar, mät- och reglerstationer, linjeventilstationer, rensdonsstationer och kompressorstationer.

Normalkubikmeter

En kubikmeter naturgas med trycket 1,01325 bar (a) och temperaturen 0°C.

Nätavräkningsområde

Ledningsnät som består av transmissions- eller distributionsledningar. Ett Nätavräkningsområde kan omfatta flera ledningsnät om ledningarna har samma innehavare. Nätavräkningsområde bestående av transmissionsledningar avgränsas gentemot Nätavräkningsområde bestående av distributionsledningar i mät- och reglerstation. Nätavräkningsområde bestående av transmissionsledningar avgränsas gentemot annat Nätavräkningsområde bestående av transmissionsledningar i punkt med timvis mätning.

Preliminär balansgas

I den dagliga avräkningen preliminärt beräknad Slutlig balansgas. Preliminär balansgas anges i kWh(ö).

Referenspris

Ett pris som baseras på day-ahead pris på holländska TTF och som används vid prissättning av Slutlig balansgas vid försörjningsstörning.

Reglergashandel

Frivillig gashandel mellan Systemansvarig och Balansansvarig vid regleråtgärd. Reglergas anges i kWh(ö).

Reglergaspris

Ett pris som baseras på genomförd Reglergashandel och som i speciella fall används vid prissättning av Slutlig balansgas.

Slutlig balansgas

Tvingande gashandel mellan Systemansvarig och Balansansvarig med anledning av i den slutliga avräkningen fastställd obalans per Gasdygn utanför tillåtet intervall på Balanskonto. Slutlig balansgas anges i kWh(ö).

Systemansvar

Det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av gas i det Nationella naturgassystemet.

Systemansvarig

Den myndighet som utsetts att ha det övergripande systemansvaret för det Nationella naturgassystemet.

Tilläggsäkerhet

Säkerhet som utöver Grundsäkerhet skall täcka faktisk kreditexponering samt exponering som kan tillkomma vid utebliven betalning fram till dess Avtalet kan hävas.

Uttagpunkt

En punkt där naturgas enligt avtal med Ledningsinnehavaren, tas ut från det Nationella naturgassystemet.

Vardag

Alla dagar utom lördagar, söndagar samt följande dagar: 1 och 6 januari, skärtorsdagen till och med annandag påsk, 30 april, 1 maj, Kristi himmelfärd (torsdagen och fredagen), 6 juni, midsommarafton, 24, 25, 26 och 31 december.

Veckohandel

Veckovis frivillig gashandel mellan Systemansvarig och Balansansvarig. Veckohandel anges i kWh(ö).

Värmevärde (undre)

Den värmemängd som utvecklas vid fullständig förbränning av en Normalkubikmeter (Nm³) naturgas efter värmning eller kylning till 25°C och under ett tryck om 1,01325 bar (a) och luftöverskott av samma temperatur och tryck som naturgasen, och med förbränningsprodukterna kylda till 25°C och med det vid förbränningen uppkomna vattnet i gasfas liksom den vattenånga som finns i naturgasen och förbränningsluften före förbränningen.

Värmevärde (övre)

Den värmemängd som utvecklas vid fullständig förbränning av en Normalkubikmeter (Nm³) naturgas efter värmning eller kylning till temperaturen 25°C och under ett tryck om 1,01325 bar (a) och med förbränningsprodukterna kylda till 25°C och med det vid förbränningen uppkomna vattnet kondenserat till flytande tillstånd och med förbränningsprodukterna innehållande samma totala mängd vattenånga som naturgas och luft före förbränningen.

Bilaga 2 Rapportering och information

1 Allmänt

Övertagande av balansansvar i en Uttagspunkt kan i enlighet med naturgaslagen normalt ske endast den 1:a i varje månad, med en varseltid om minst en kalendermånad.

Balansansvarigs rapportering är nödvändig som underlag såväl för balansavräkningen som för den kortsiktiga systemövervakningen.

All rapportering av balansplaner och avräkningsinformation skall ske med elektronisk kommunikation enligt gällande EDIEL-format. Vid kommunikationstekniska fel kan i planeringskedet särskilt överenskommas om rapportering via telefax eller e-post.

Balansansvarig skall kontrollera värden som Svenska Kraftnät återrapporterar. Eventuella felaktiga värden skall rättas och rapporteras senast två timmar före Leveranstimmen.

Balansansvarig skall till Svenska Kraftnät lämna företagsinformation enligt Svenska Kraftnäts anvisningar.

2 Rapportering av balansplan

Balansansvarig skall lämna in en balansplan senast klockan 14.00 dagen före Leveransdygnet. Denna balansplan skall avse alla timmar under Leveransdygnet.

Förändring av balansplanen får senast ske två timmar före respektive leveranstimme.

Följande information angiven i kWh(ö) skall lämnas i balansplanen för varje timme under Leveransdygnet:

- a. Handelsplan per motpart i Dragör (köpt +, såld -).
- b. Handelsplan per Balansansvarig motpart inom Sverige (köpt +, såld -).
- c. Handelsplan för Veckohandel (köpt +, såld -).
- d. Planerad inmatning till (-) och uttag från(+) Gaslager.
- e. Planerad inmatning produktion (+).
- f. Planerad förbrukning (-).
- g. Planerad avsättning till (-) eller uttag från (+) balanskonto.

Summan av balansplanen skall för varje timme vara noll (0) kWh(ö). Undantaget från detta är då en Reglergashandel har genomförts, då balansplanens avvikelse från noll skall motsvara den volym som reglergasaffären omfattar.

Svenska Kraftnät återskriver de värden som inkommit från Balansansvarig i balansplanen. Vid ändringar i balansplanen återskrivas endast ändrade värden.

3 Rapportering av prognos

Balansansvarig skall varje dag rapportera en prognostiserad balansplan för de kommande tre Gasdygnen.

4 Rapportering från Svenska Kraftnät av gashandel

4.1 Handel i Dragör

Svenska Kraftnät rapporterar fastställda värden för handel i Dragör till berörd Balansansvarig så snart dessa har mottagits av Svenska Kraftnät.

Regler för hur gashandel som inrapporterats med olika värden skall avräknas finns i bilaga 3, punkt 1.1.1.

4.2 Handel mellan balansansvariga

Om balansansvariga rapporterat olika handelsvärden sänder Svenska Kraftnät kontrollinformation till berörda balansansvariga i form av en tidsserie som utvisar differensen mellan dessa balansansvarigas rapporterade värden så snart rapporterna om handeln mottagits.

Regler för hur gashandel som inrapporterats i balansplan med olika värden skall avräknas finns i bilaga 3, punkt 1.1.2.

4.3 Veckohandel

Svenska Kraftnät rapporterar volym och pris till de Balansansvariga vars bud antagits, när leveranstidpunkt är överenskommen.

Regler för hur Veckohandel som inrapporterats i balansplan med annat värde än avtalat skall avräknas, finns i bilaga 3, punkt 1.1.3.

4.4 Reglergashandel

Svenska Kraftnät rapporterar volym och pris till de Balansansvariga vars bud antagits så snart Reglergashandeln genomförts.

5 Information från Svenska Kraftnät

Svenska Kraftnät skall lämna följande information:

- a. Den 25:e i månaden innan Leveransmånaden: preliminärt övre Värmevärde och Balansansvarigs procentandel av det totala tillåtna intervallet för de balansansvarigas Balanskonton.
- b. Dagligen: prognos över totalt tillåtet intervall för de kommande tre Gasdyggen för de balansansvarigas Balanskonton samt de av Ledningsinnehavarna inrapporterade preliminära Förbrukningsprofilerna.
- c. Inför Leveransdygnet: senast klockan 12:00 information om hur mycket Balansansvarig maximalt (maxgräns) och minimalt (mingräns) får ha på sitt balanskonto vid utgången av Leveransdygnet.
- d. Senast den 3:e vardagen i månaden efter Leveransmånaden: slutligt övre och undre Värmevärde.
- e. Senast den 25:e månaden efter Leveransmånaden: de av Ledningsinnehavarna inrapporterade slutliga Förbrukningsprofilerna.

Ytterligare information från Svenska Kraftnät lämnas i enlighet med vad som anges i bilaga 3.

6 Strukturell information

För att kunna utföra en korrekt avräkning behöver Svenska Kraftnät ha tillgång till viss strukturell information enligt följande:

- a. Nätavräkningsområden från vilka Svenska Kraftnät kommer att erhålla Balansansvarigs mätvärden.
- b. Typ av mätvärden (dvs. produktion, förbrukning eller lager).
- c. Balansansvarigs motparter i gashandel i Dragör.
- d. Poster i balansplanen som Balansansvarig rapporterar.

Informationen enligt punkterna a) och b) ovan skall lämnas av Ledningsinnehavare. Information enligt punkterna c) och d) skall lämnas av Balansansvarig enligt Svenska Kraftnäts anvisningar.

7 Strukturrapport

Svenska Kraftnät skall underrätta Balansansvarig om den information som skall läggas till grund för dennes balansavräkning så att Balansansvarig skall kunna kontrollera den. Detta sker genom en strukturrapport som skickas till Balansansvarig varje månad. Rapporten innehåller Svenska Kraftnäts uppfattning om den struktur och den rapportering enligt ovan som gäller för Balansansvarig, samt uppgifter om Svenska Kraftnäts rapportering till Balansansvarig. Balansansvarig är skyldig att vid felaktigheter påtala dem till Svenska Kraftnät och Ledningsinnehavare.

8 Information om vissa uttagspunkter med hög effekt

Då Balansansvarig har kännedom om att uttag planeras upphöra, för en tid längre än en vecka, i en Uttagpunkt som ingår i dennes balansansvar och den i punkten anslutna anläggningen har en effekt på 50 MW eller högre skall Balansansvarig informera Svenska Kraftnät om detta.

Då Balansansvarig har tillgång till information om Uttagpunkter ingående i dennes balansansvar där den anslutna anläggningen kan drivas på annat bränsle än naturgas och denna anläggning har

en effekt på 10 MW eller högre, skall Balansansvarig informera Svenska Kraftnät om detta snarast efter ingåendet av detta avtal.

Informationen skall lämnas enligt Svenska Kraftnäts anvisningar.

9 Rapportering vid försörjningsstörning

Om Energinet.dk har deklarerat nödförsörjning i Danmark eller vid allvarlig skada på den svenska tillförselledningen har Svenska Kraftnät rätt att meddela att försörjningsstörning råder och att särskilda regler därmed gäller för innevarande Leveransdygn. Sådant meddelande skickas i enlighet med Svenska Kraftnäts anvisningar.

Från och med det Leveransdygn då försörjningsstörning meddelats är max- och mingräns för Balansansvarigs balanskonto lika med noll (0). Tidigare lämnad information om Balansansvarigs max- och mingräns för balanskonto gäller därmed inte. Max- och mingräns för Balansansvarigs balanskonto är noll till Svenska Kraftnät meddelar att försörjningsstörning upphör.

Svenska Kraftnät kan meddela att försörjningsstörning upphör och att de särskilda reglerna upphör att gälla från och med innevarande Leveransdygn. Sådant meddelande skickas i enlighet med Svenska Kraftnäts anvisningar. I samband med meddelande om upphörande av försörjningsstörning informerar Svenska Kraftnät om ny max- och mingräns för Balansansvarigs balanskonto för nästkommande Leveransdygn.

Bilaga 3 Balansavräkning

1 Allmänt

Svenska Kraftnäts balansavräkning baseras på mätvärden som Ledningsinnehavare rapporterat och annan information som Balansansvariga lämnat i enlighet med bilaga 2.

För balansavräkningen gäller också följande:

- a. För varje handel i internationell Gränspunkt skall det finnas en balansansvarig.
- b. För varje beställd inmatning till och uttag från Gaslager skall det finnas en balansansvarig.
- c. För varje annan Inmatnings- och Uttagspunkt skall det finnas en balansansvarig.

1.1 Regler för avräkning av handel

1.1.1 Handel mellan Balansansvarig och en motpart i Dragör

När gashandel inrapporterats med olika kvantitet av Balansansvarig och motpart i Dragör används den lägsta kvantiteten i avräkningen.

Om ingen handel har rapporterats av Balansansvarig betraktas det som att noll (0) har rapporterats.

1.1.2 Handel mellan Balansansvariga

Gashandel som i balansplan inrapporterats med olika värden av berörda Balansansvariga, avräknas på följande sätt:

- a. Om de två Balansansvariga angett samma affärsriktning men olika kvantitet, används den lägsta kvantiteten i avräkningen.
- b. Om Balansansvariga angett motsatt affärsriktning nollställs deras inbördes handelssaldo för Leveranstimmen.
- c. Om endast ena parten i en affär har rapporterat, införs den rapporterade handeln automatiskt även för dennes motpart.

Noll (0) är att betrakta som ett rapporterat värde. Om den andra parten rapporterat noll (0) gäller således regeln i a) ovan.

1.1.3 Veckohandel

Vid Veckohandel används det av parterna avtalade värdet i avräkningen.

1.1.4 Estimering av saknade mätvärden

I det fall då Svenska Kraftnät saknar ett eller flera mätvärden från Ledningsinnehavare vid avräkningstidpunkten kommer Balansansvarig att i den dagliga avräkningen avräknas baserat på motsvarande värde i sin balansplan. Balansansvarig kan begära att vissa mätserier undantas från användning enligt denna regel. En sådan begäran skall göras i förväg enligt Svenska Kraftnäts anvisningar.

2 Daglig avräkning

2.1 Balanskonto

Balansansvarig skall i balansavräkningen ha ett konto, Balanskonto, där obalans ackumuleras.

Svenska Kraftnät fastställer dagen före Leveransdygnet tillåtet intervall för totalen av de balansansvarigas balanskonton vid utgången av Leveransdygnet. Detta intervall beräknas av Svenska Kraftnät utifrån en bedömning av acceptabelt maximalt respektive minimalt tryck givet driftrestriktioner och driftsäkerhetsbedömningar.

En Balansansvarigs andel i procent av det enligt ovan beräknade totalt tillåtna intervallet för varje Leveransdygn fastställs av Svenska Kraftnät inför varje Leveransmånad utifrån Ledningsinnehavarnas rapportering för den kommande Leveransmånaden av Maximal månadsmedeleffekt per balansansvarig. Balansansvarigs andel i procent kommer därigenom att motsvara dennes kunders Maximala månadsmedeleffekt i förhållande till samtliga kunders Maximala månadsmedeleffekt.

Om Balansansvarigs balansansvar upphör skall dennes utgående balans på Balanskontot vara noll efter det sista Gasdygnet.

Max- och mingränserna kommer inte att fastställas i syfte att åstadkomma en säsongsmässig reglering av trycket i det Nationella naturgassystemet.

2.2 Beräkning av Preliminär balansgas

Beräkningen av Preliminär balansgas görs så snart mätvärden för senast passerat Gasdygn har erhållits. Preliminär balansgas ligger inte till grund för debitering. Skillnaden mellan vad Balansansvarig har tillfört det Nationella naturgassystemet och vad Balansansvarig har tagit ut, baserat på preliminära mätvärden, adderas med ingående balans och jämförs med den fastställda tillåtna maxgränsen respektive mingränsen för den balansansvariges Balanskonto. Tre situationer kan därvid uppstå:

- a. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot är lägre än eller lika med maxgränsen men överstiger eller är lika med mingränsen för kontot. I så fall uppkommer ingen Preliminär balansgas. Den beräknade summan blir då lika med kontots utgående balans.
- b. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot överstiger maxgränsen för kontot. I så fall uppkommer Preliminär balansgas motsvarande skillnaden mellan den beräknade summan och maxgränsen. Maxgränsen blir Balanskontots utgående balans.
- c. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot är lägre än mingränsen för kontot. I så fall uppkommer Preliminär balansgas motsvarande skillnaden mellan den beräknade summan och mingränsen. Mingränsen blir utgående balans för Balanskontot.

2.3 Resultatrapportering

Svenska Kraftnät rapporterar för varje Leveransdygn senast klockan 12.00 dagen efter Leveransdygnet uppgifter om:

- a. Avräknade handelsvärden (summan av handel med motparter i Dragör, handel med balansansvariga, Veckohandel och Reglergashandel).
- b. Uppmätt produktion, inmatning till och uttag från lager samt förbrukning, som rapporterats in av Ledningsinnehavaren.
- c. Utgående balans på Balanskonto.
- d. Preliminär balansgas.

Vid kommunikationstekniska eller andra tekniska problem kan rapporteringen komma att ske efter klockan 12.00. Svenska Kraftnät ska i de fall rapporteringen enligt ovan är försenad under Vardagar meddela Balansansvarig om detta.

Balansansvarig kan påtala eventuella felaktigheter i avräkningsresultatet fram till klockan 14.00 enligt Svenska Kraftnäts anvisningar. I de fall rapportering från Svenska Kraftnät skett efter klockan 12.00 kan Balansansvarig påtala fel inom två timmar efter det att rapportering skett.

3 Slutlig avräkning

3.1 Beräkning av Slutlig balansgas

Beräkningen av Slutlig balansgas per Gasdygn görs sedan slutliga mätvärden erhållits. Slutlig balansgas ligger till grund för debitering. Skillnaden mellan vad Balansansvarig har tillfört det Nationella naturgassystemet och vad Balansansvarig har tagit ut, baserat på slutliga mätvärden, adderas med ingående balans och jämförs med den fastställda tillåtna maxgränsen respektive mingränsen för den balansansvariges Balanskonto. Vid beräkning av Slutlig balansgas sker ingen förändring av ingående och utgående balans på balanskontot. Tre situationer kan därvid uppstå:

- a. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot är lägre än eller lika med maxgränsen men överstiger eller är lika med mingränsen för kontot. I så fall uppkommer ingen Slutlig balansgas.
- b. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot överstiger maxgränsen för kontot. I så fall uppkommer Slutlig balansgas motsvarande skillnaden mellan den beräknade summan och maxgränsen.
- c. Summan av den ovan nämnda skillnaden och ingående balans på Balanskontot är lägre än mingränsen för kontot. I så fall uppkommer Slutlig balansgas motsvarande skillnaden mellan den beräknade summan och mingränsen.

Fastställd Slutlig balansgas medför köp eller försäljning av gas mellan Balansansvarig och Svenska Kraftnät.

3.2 Beräkning av Korrektionsgas

Beräkningen av Korrektionsgas görs sedan slutliga mätvärden erhållits.

Avvikelse till följd av skillnader mellan Preliminär och Slutlig balansgas samt rapporterade preliminära och slutliga mätvärden beräknas för varje Leveransdygn. Två situationer kan därvid uppstå:

- a. Preliminär och Slutlig balansgas är lika med noll. I så fall uppkommer Korrektionsgas motsvarande skillnaden mellan de slutliga och de preliminära mätvärdena.
- b. Preliminär och/eller Slutlig balansgas är skild från noll. I så fall uppkommer Korrektionsgas motsvarande skillnaden mellan de slutliga och preliminära mätvärdena adderat med skillnaden mellan Preliminär och Slutlig balansgas.

Fastställd Korrektionsgas medför köp eller försäljning av gas mellan Balansansvarig och Svenska Kraftnät.

3.3 Resultatrapportering

Svenska Kraftnät rapporterar för varje Leveransmånad normalt senast den 25:e i månaden efter uppgifter om:

- a. Slutligt uppmätt produktion, slutlig inmatning till och från lager samt slutlig förbrukning, som inrapporterats av Ledningsinnehavarna.
- b. Slutlig balansgas.
- c. Korrektionsgas.

Rapport innehållande uppgifter om slutligt uppmätt produktion, slutlig inmatning till och från lager samt slutlig förbrukning per nätområde och Balansansvarig, distribueras månadsvis.

Balansgrundpris rapporteras efter genomförd Veckohandel. Vid genomförd Reglergashandel rapporteras Reglergaspris i de fall Reglergaspriset slår igenom på prissättningen av Slutlig balansgas, så snart detta är känt.

Vid försörjningsstörning rapporteras Referenspris i samband med att Svenska Kraftnät meddelar försörjningsstörning.

Bilaga 4 Gashandel med Svenska Kraftnät

1 Veckohandel

Svenska Kraftnät genomför normalt Veckohandel med de Balansansvariga varje vecka. Om reglerna i nedanstående punkter 1.2 och 1.3 inte uppfylls eller om särskilda skäl föreligger utför Svenska Kraftnät ingen Veckohandel.

Veckohandel ligger till grund för beräkning av Balansgrundpriset.

1.1 Allmänna regler för Veckohandel

- a. Svenska Kraftnät meddelar senast klockan 14.00 den första Vardagen efter passerad Leveransvecka hur stor volym gas Svenska Kraftnät önskar köpa eller sälja under innevarande vecka.
- b. Svenska Kraftnät kontaktar de Balansansvariga vars bud antagits så snart Veckohandeln genomförts.
- c. Avtalad Veckohandel bekräftas av Svenska Kraftnät med e-post.
- d. Den dag Veckohandel genomförts meddelas Balansansvariga senast klockan 16.00 att Veckohandeln är avslutad.

1.2 Regler för bud i Veckohandel

- a. Balansansvariga har möjlighet att inkomma med bud fram till klockan 14.00 nästkommande Gasdygn. Lämnade bud kan avse en vecka eller gälla tillsvidare.
- b. Ett bud skall omfatta volymen 500 000 kWh.
- c. Bud med negativa priser betraktas som ogiltiga.
- d. Vid hantering av anbud från en Balansansvarig kommer Svenska Kraftnät att utgå från de prismässigt bästa buden upp till och med den volym Svenska Kraftnät önskar köpa eller sälja.

1.3 Regler för genomförande av Veckohandel

- a. Summan av inkomna bud ska vara lika med eller överstiga tre gånger den volym Svenska Kraftnät önskar köpa eller sälja.
- b. Svenska Kraftnät kommer att anta de prismässigt bästa buden utan hänsyn till när inmatning och uttag kan ske under veckan.
- c. I de fall bud lämnas med samma pris från olika Balansansvariga och dessa tillhör de prismässigt bästa buden avropas buden i den ordning de tidsmässigt kommer till Svenska Kraftnät.
- d. Om volymen som Svenska Kraftnät vill köpa eller sälja överstiger 5 GWh och bud inte inkommit på tre gånger den volym Svenska Kraftnät önskar köpa eller sälja, genomförs ändå Veckohandel förutsatt att bud inkommit på hela volymen.

2 Reglergashandel

Vid behov av regleråtgärder kontaktar Svenska Kraftnät de Balansansvariga med en förfrågan om reglergashandel.

Reglergashandel ligger inte till grund för beräkning av Balansgrundpriset.

2.1 Anbudsförfrågan

Anbudsförfrågan skickas från Svenska Kraftnät till Balansansvarig avseende köp eller försäljning av gas.

Förfrågan innehåller bl.a.:

- a. Volymen gas Svenska Kraftnät vill köpa eller sälja.
- b. Krav på leveranstid.
- c. Senaste tidpunkt för inlämning av bud.

2.2 Regler för reglergashandel

- a. Svenska Kraftnät antar de prismässigt bästa buden. Vid akuta bristsituationer kan dock leveranstiden prioriteras.
- b. Avtalad handel bekräftas av båda parter skriftligt, till exempel via fax.

Bilaga 5 Prissättning och avgifter

1 Prissättning av Slutlig balansgas och Korrektionsgas

Korrektionsgas prissätts med Balansgrundpris.

Slutlig balansgas som säljs av Balansansvarig prissätts med det lägre av Reglergaspris, om en regleråtgärd har vidtagits som kan hänföras till veckan, och 50 procent av Balansgrundpris.

Slutlig balansgas som köps av Balansansvarig prissätts med det högre av Reglergaspris, om en regleråtgärd har vidtagits som kan hänföras till veckan, och 150 procent av Balansgrundpris.

Särskild prissättning av Slutlig balansgas gäller vid försörjningsstörning, se punkt 2 nedan.

1.1 Beräkning av Balansgrundpris

Balansgrundpriset beräknas med genomförd Veckohandel som bas.

Svenska Kraftnät beräknar Balansgrundpriset som medelpriset av de bästa buden i Veckohandeln, där antalet bud (X) som ingår i beräkningen beräknas enligt nedanstående formel:

$$X = 3 \cdot V / B$$

X = antal bud som ingår i beräkningen av Balansgrundpris

V = Svenska Kraftnäts efterfrågade volym i kWh(ö)

B = 500 000 kWh(ö)

Balansgrundpris anges i SEK/MWh(ö).

1.2 Särskilda regler för beräkning av Balansgrundpris

Då Svenska Kraftnät säljer gas och det högsta budet eller de högsta buden, om dessa kommer från samma aktör, överstiger nästkommande bud från annan aktör med 100 procent eller mer, låter Svenska Kraftnät sälja till detta pris, men budet tas inte med i beräkningen av Balansgrundpriset.

Då Svenska Kraftnät säljer gas och det lägsta budet i underlaget för beräkning av Balansgrundpriset eller de lägsta buden, om dessa kommer från samma aktör, understiger det närmaste budet från

annan aktör med 50 procent eller mer tas budet inte med i beräkningen av Balansgrundpriset.

Då Svenska Kraftnät köper gas och det lägsta budet eller de lägsta buden, om dessa kommer från samma aktör, understiger nästkommande bud från annan aktör med 50 procent eller mer, låter Svenska Kraftnät köpa till detta pris, men budet tas inte med i beräkningen av Balansgrundpriset.

Då Svenska Kraftnät köper gas och det högsta budet i underlaget för beräkning av Balansgrundpriset eller de högsta buden, om dessa kommer från samma aktör, överstiger det närmaste budet från annan aktör med 100 procent eller mer tas budet inte med i beräkningen av Balansgrundpriset.

Vid Veckohandel som genomförts enligt bilaga 4 punkt 1.3 d) beräknas Balansgrundpriset som ett medelpris av priserna på de antagna buden och Svenska Kraftnät betalar eller erhåller priset på antaget bud.

Om Veckohandel ej genomförs enligt bilaga 4 punkt 1 kommer Balansgrundpriset för veckan att bestämmas vid nästa genomförda Veckohandel.

1.3 Beräkning av Reglergaspris

Svenska Kraftnät beräknar Reglergaspriset som ett volymviktat medelpris av de antagna buden i Reglergashandeln.

Reglergaspris anges i SEK/MWh(ö).

2 Prissättning av Slutlig balansgas vid försörjningsstörning

De Leveransdygn då särskilda regler gäller på grund av att försörjningsstörning råder enligt bilaga 2 punkt 9 gäller följande prissättning av Slutlig balansgas.

Slutlig balansgas som säljs av Balansansvarig prissätts med Reglergaspris, om en regleråtgärd har vidtagits som kan hänföras till perioden då särskilda regler gäller på grund av att försörjningsstörning råder, eller 200 procent av Referenspris om regleråtgärd inte vidtagits.

Slutlig balansgas som köps av Balansansvarig prissätts med det högre av Reglergaspris, om en regleråtgärd har vidtagits som kan

hänförs till perioden då särskilda regler gäller på grund av att försörjningsstörning råder, och 300 procent av Referenspris.

Referenspris utgörs av senast publicerade Platts European Gas Midpoints Day-ahead priset på holländska TTF, omräknat till SEK/MWh(ö). Referenspriset fastställs i samband med att försörjningsstörning meddelas. Fastställt Referenspris gäller under hela den period som särskilda regler gäller på grund av att försörjningsstörning råder. För valutaomräkning gäller Sveriges Riksbanks noteringar.

3 Prissättning av frivillig handel

3.1 Beräkning av pris på antagna bud i Veckohandel

Det pris Svenska Kraftnät betalar eller erhåller för respektive bud beräknas som ett volymviktat medelpris av priset i det antagna budet och medelpriset av de icke antagna buden som ingår i balansgrundprisberäkningen.

3.2 Pris på antagna bud i Reglergashandel

Svenska Kraftnät betalar eller erhåller det anbudspris som Balansansvarig lämnat.

4 Förbrukningsenergiavgift

En grundavgift på 0,45 SEK/MWh(ö) tas ut på den totala förbrukningen under Leveransmånaden som Balansansvarig har balansansvar för.

Förbrukningsenergiavgiften ska alltid vara lägst 10 000 SEK per år.

5 Faktureringsförfarande

Svenska Kraftnät fakturerar Balansansvarig utifrån genomförd Veckohandel, Reglergashandel och slutlig balansavräkning som har utförts för Leveransmånaden.

5.1 Fakturering

Fakturering görs i normalfallet inom 25 dagar efter Leveransmånaden. Belopp under 200 kronor per månad faktureras inte.

Om försening uppstår i rapportering av mätvärden, kan även fakturering behöva senareläggas.

5.2 Betalningsdag och ränteberäkning

Betalning från Balansansvarig skall vara Svenska Kraftnät tillhanda senast 15 dagar efter fakturadatum. Utbetalning från Svenska Kraftnät skall vara Balansansvarig tillhanda senast 15 dagar efter fakturadatum. Varje faktura och utbetalning skall under normala förhållanden behandlas separat. Vid för sen betalning utgår dröjsmålsränta på obetalt belopp från förfallodagen till dess full betalning sker. Dröjsmålsränta beräknas enligt vid var tid gällande räntelag.

Konsultrapport COWI AB

Underlag till utredningen om "Framtida hantering av systemansvaret för gas m.m."

Lennart Larsson

1 Bakgrund

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 om direktiv för utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (N 2010:05). Utredningsuppdraget består i korthet av att lämna förslag till den framtida hanteringen av systemansvaret på den svenska naturgasmarknaden, utreda eventuellt behov av förändringar av den svenska marknadsmodellen för naturgas samt föreslå genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 (Gasförsörjningsförordningen) i svensk rätt. Utredningsuppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2011. I december 2010 kontaktades COWI AB av utredningen i syfte att erhålla underlag för färdigställande av betänkandets överväganden och förslag liksom konsekvensbeskrivning.

2 Syfte

Uppdragets syfte är att ge utredningen:

- Sammanfattande beskrivningar av ett antal namngivna länders marknadsmodeller för naturgas
- Beskrivning av signifikanta drag för gränspunkter mellan olika nätägares nät i ett antal namngivna länder
- Beskrivning av konsekvenserna för marknaden och för aktörerna av specificerade förändringar av den svenska modellen och av byte av systemansvarig i Sverige

3 Metodik

Arbetet har omfattat följande huvuddelar:

- Insamling av regelverk
- Summering av regler i olika länder
- Avstämning med aktiva aktörer
- Konsekvensanalys av specificerade förändringar i systemet

4 Beskrivningar

4.1 Svenska marknadsmodellen

4.1.1 Aktörer

Gasanvändare eller slutkund är den som förbrukar naturgasen.

Gasleverantör är den aktör som anskaffar och säljer gas till slutkund.

Distributionsnätägare ansvarar för att gasen transporteras från transmissionsnätets anslutningspunkt till slutkunden.

Transmissionsnätägare ansvarar för att gasen transporteras från inmatningen i transmissionsnätet till respektive Distributionsnät eller till slutkund om denne är direktansluten till transmissionsnätet.

Balansansvarig planerar för balans mellan tillförsel och uttag av gas för de inmatnings- och uttagpunkter där denne är balansansvarig, samt ansvarar ekonomiskt gentemot systemansvarig för otillåtna avvikelser mellan tillförsel och uttag.

Systemansvarig ansvarar för att upprätthålla den kortsiktiga balansen mellan inmatning och uttag i hela det svenska naturgassystemet. Detta innebär i huvudsak att övervaka systemet, vidta åtgärder för att rätta till obalanser, samarbeta med systemansvariga i andra nät (f.n. endast det danska naturgassystemet) som är anslutna till det svenska och att sköta balansavräkningen.

Lager lagrar naturgas åt marknads aktörer.

Producent, producerar gas som matas in på det svenska naturgassystemet och säljs till slutkund via en leverantör.

Tillsynsmyndighet är Energimarknadsinspektionen som utövar tillsyn på den svenska naturgasmarknaden.

4.1.2 Kapacitetsbokningar i gasnät

Slutkunden tecknar ett anslutnings- och överföringsavtal med lokal distributionsnätägare. I nätavtalet regleras det maximalt tillåtna effektuttaget från distributionsnätet.

Distributionsnätägare tecknar ett nät/nät-avtal med transmissionsnätägare. I nät/nät-avtalet regleras det maximalt tillåtna effektuttaget

från transmissionsnätet. För att bestämma sitt kapacitetsbehov sammanlagrar distributionsnätägaren sina slutkunders kapacitetsbehov till ett värde som är lägre än summan av de enskilda kapacitetsbehoven.

Eftersom det finns två transmissionsnätägare i Sverige och deras nät är seriekopplade, så finns det även ett nät/nät-avtal mellan dessa.

Vissa stora kunder ansluts direkt till transmissionsnätet. Dessa tecknar då anslutnings- och överföringsavtal direkt med transmissionsnätägaren.

I och med att slutkunden tecknat ett anslutnings- och överföringsavtal har denne rätt att köpa gas från valfri leverantör som säljer gas i det svenska gassystemet.

4.1.3 Balansering

Systemansvarig (Svenska Kraftnät) har det övergripande ansvaret för att det tillförs lika mycket gas som det används. Detta är organiserat så att *i varje uttagspunkt* där det finns en aktiv slutkund och *i varje inmatningspunkt* ska det finnas *en balansansvarig*.

Slutkunden har ett gasleveransavtal med en gasleverantör. Gasleverantören har ett avtal för uttagspunkter med en balansansvarig. Balansansvarig har i sin tur ett balansansvarsavtal med systemansvarig.

Balansansvariga försöker i första hand planera tillförseln av gas så att den stämmer överens med uttaget i de uttagspunkter som de är balansansvariga för. Om tillförseln trots detta avviker mer än tillåtet så anskaffar eller säljer systemansvarig gas så att det stämmer och de balansansvariga som orsakat avvikelserna tar kostnaden för detta.

I dag finns det 4 balansansvariga i Sverige: DONG Naturgas A/S, Göteborg Energi AB, Modity Energy Trading AB och E.ON Gashandel Sverige AB.

4.1.4 Avtalsförhållanden slutförbrukare/nätägare/gashandelsföretag

Slutkunden har två avtal:

- Anslutnings- och överföringsavtal med distributionsnätägaren (undantag vissa stora slutkunder som är anslutna direkt till trans-

missionsnätet och därför har anslutnings- och överföringsavtal direkt med transmissionsnätägaren)

- Gasleveransavtal med en *gasleverantör*.

Distributionsnätägaren har ett nät/nät-avtal med transmissionsnätägaren.

Gasleverantören är antingen balansansvarig själv eller har avtal för uttagspunkter med en extern balansansvarig. Därutöver finns normalt också någon form av gasinköpsavtal med en gasproducent eller något annat gashandelsföretag om gasinköp.

Balansansvarig har ett balansansvarsavtal med Systemansvarig.

4.1.5 Avgränsning mellan transmission och distribution

Det svenska naturgassystemet består av stamledningen från Dragör upp till Stenungsund, grenledningar, M/R stationer, samt distributionsledningar. Grenledningarna håller samma tryck som stamledningen och det finns inte någon mätning i gränspunkterna mellan grenledning och stamledning. Distributionsledningarna håller normalt sett väsentligt lägre tryck (normalt 4 bar). Swedegas äger stamledningen och EON Gas Sverige AB äger grenledningarna. Distributionsledningarna ägs av: EON Gas Sverige AB, Lunds Energi Nät AB, Öresundskraft AB, Varberg Energi AB och Göteborg Energi Gasnät AB.

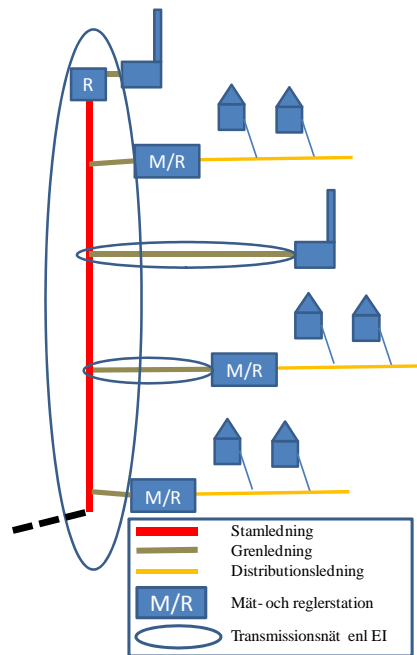
Driftövervakningen på högtryckssystemet är delad så att EON Gas Sverige AB övervakar systemet söder om Årstad och Swedegas AB systemet norr om denna punkt.

Någon exakt definition av vilka delar som hör till transmissionssystemet respektive distributionssystemet finns inte. Energimarknadsinspektionen (EI) menar att gränsen går mellan ledningar som behöver koncession och sådana som inte behöver det. Enligt naturgaslagen 2 kap paragraf 1 gäller att ”Koncession krävs inte för naturgasledning som är belägen efter mät- och reglerstation”.

Med EIs tolkning består det svenska transmissionssystemet av stamledningen från Dragör upp till Stenungsund och de till denna direktanslutna grenledningarna. Återstående ledningar är anslutna till transmissionssystemet via en MR-station, där trycket reduceras och den överförda gasvolymen mäts, anses då tillhöra distributionsystemet. Ett undantag utgörs av ledningen från Reglerstatio-

nen i Råvekärr till Stenungsund, som inte har koncession, men normalt ändå anses tillhöra transmissionssystemet.

I följande figur visas en principskiss av det svenska systemet.

4.2 Danska marknadsmodellen

4.2.1 Aktörer

Alla aktörer utom slutkunderna ska vara registrerade i Energinet.dks aktörsregister.

Forbruger (Gasanvändare eller slutkund, Consumer) är den som förbrukar naturgasen.

Gasleverandör (Gas supplier) är den aktör som anskaffar och säljer gas till slutkund.

Transportkunde (shipper) ansvarar för att boka kapacitet i transmissionsnätet och för planering av balans mellan tillförsel och uttag av gas för den transportportfölj som denne hanterar, samt ekonomiskt gentemot systemansvarig vid otillåtna avvikelser mellan tillförsel och uttag.

Systemoperatörer (System operators):

- Energinet.dk Gas Transmission äger och driver Transmissionsystemet, där gasen transporteras från inmatningen i transmissionsnätet till respektive Distributionsnät eller till slutkund om denne är direktansluten till transmissionsnätet eller till angränsande nät i annat land.
- Dong Storage (Stenlille) och Energinet.dk Gaslager (Lille Torup) äger och driver Lagrene, där naturgas lagras åt marknadsaktörer.
- Distributionsselskabene (Distribution company) äger och driver Distributionsnäten (Distribution network), där gasen transporteras från transmissionsnätet till slutkunden.

Tilsynsmyndighet: Energitilsynet (Danish Energy Regulatory Authority)

4.2.2 Kapacitetsbokningar i gasnät

Forbruger tecknar ett anslutningsavtal med lokalt Distributionsselskab. I detta avtal regleras kundens tillåtna uttag.

Vissa stora kunder ansluts direkt till transmissionsnätet. Dessa tecknar då anslutningsavtal direkt med ägaren av Transmissionsystemet, Energinet.dk Gastransmission.

I och med att Forbruger tecknat ett anslutningsavtal har denne rätt att köpa gas från valfri Gasleverandör som säljer gas i det danska gassystemet.

Transportkunden (shippern) bokar inmatningskapacitet i Entrypunkt (Entry point) och utmatningskapacitet till Exitzone (Exit zone) eller i Transitpunkt (Transit point).

- Entrypunkt är en punkt där shippern levererar gas till det danska transmissionssystemet, vilket sedan tar över och transporterar gasen fysiskt. Det finns tre riktiga Entrypunkter: Ellund border station, Nybro gas treatment plant och Dragör border station. Punkterna där biogas matas in på nätet, BNG Entrypunkt och BNG övergångspunkt, betraktas inte som Entrypunkter, eftersom biogasen fysiskt sett matas in på distributionsnätet och inte på transmissionsnätet.
- Exit zone utgörs av alla Distributionsnäten och de punkter där det finns kunder som är direktanslutna till Transmissionsnätet.
- Transitpunkt är en punkt där gastransporten genom Transmissionsystemet till ett angränsande nät tar slut och gasen återlevereras till transportkunden. Det finns tre transitpunkter Ellund, Nybro och Dragör.

4.2.3 Balansering

Systemansvarig (Energinet.dk Gastransmission) har det övergripande ansvaret för att det tillförs lika mycket gas som det används.

Detta är organiserat så att samtliga Transportkunder (shippers) är ansvariga för att planera tillförsel så att den ackumulerade avvikelserna från balans på transmissionsnätnivå mellan tillförsel och förbrukning för sina respektive kundportföljer håller sig inom ett tillåtet område. Genom att ingå ett avtal om Balanceservice (Balancing Service Agreement) med Energinet.dk Gastransmission kan denna marginal utökas.

4.2.4 Avtalsförhållanden slutförbrukare/nätägare/gashandelsföretag

Forbruger tecknar två avtal:

- Ett Tillslutningsavtal med lokalt *Distributionsselskab* för anslutning till och överföring av gas i distributionsnätet
- Forsyningssavtal med en *Gasleverandör*

Distributionsselskab har ett Tillslutningsavtal med *transmissionssystem* (Energinet.dk Gastransmission).

Gasleverandören har:

- Tecknat Rammeaftale for Gasleverandører med Energinet.dk Gastransmission
- Tecknat Gasleverandöraftale med de *Distributionsselskab* där han är aktiv
- Registrerat Aktørrelationen för sin förbrukarportfölj

Transportkunden (shippern):

- Har tecknat ett rammeaftale med Energinet.dk Gastransmission, för att få lov att verka som transportkunde
- Har Registrerat och godkänd sina Aktørrelationer för de gasleverantörers förbrukarportföljer som Transportkunden ska transportera gas för
- Bokar löpande kapacitet (Kapacitetsordre) i enlighet med ett löpande Kapacitetsaftale (Capacity Agreement) om kapacitet för transport av gas i Transmissionssystem med Energinet.dk Gastransmission. Kapacitetsaftale omfattar avtal om kapacitet i Entrypunkt (Entry point), Exitzone (Exit zone) och Transitpunkt (Transit point). Detta Kapacitetsaftale kan också omfatta ett Aftale om Balanceservice.

Forbruger, Gasleverandör och Transportkunde kan vara samma fysiska eller juridiska person.

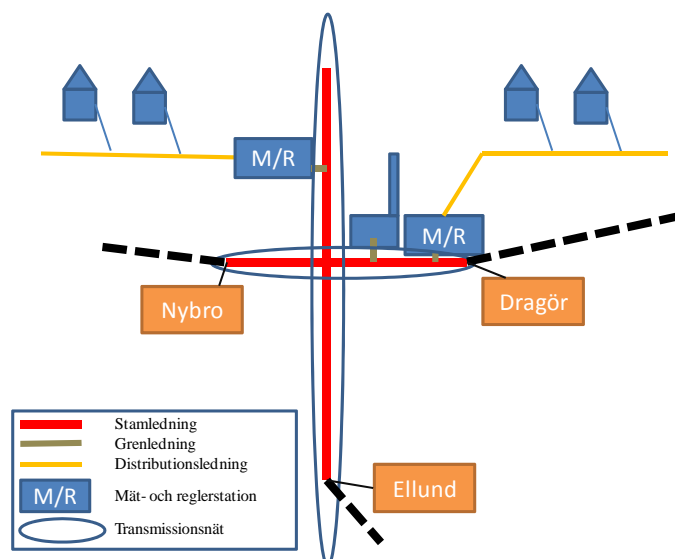
4.2.5 Avgränsning mellan transmission och distribution

Det danska transmissionssystemet omfattar i dag tre utbytespunkter med externa gasnät, nämligen Ellund, Nybro och Dragör där systemet ansluter till det tyska systemet, till Nordsjösystemet och till det svenska systemet.

Utöver utmatningen till Sverige matas gas ut till stora kunder som är direkt anslutna till transmissionssystemet och till de danska distributionsnäten.

Energinet.dk Gastransmission är systemansvariga och äger transmissionssystemet, medan Distributionsnäten ägs av: Naturgas Fyn Distribution A/S, HMN Naturgas I/S, Dong Gas Distribution A/S och Aalborg Kommunale Gasforsyning A/S.

I följande figur visas det danska naturgassystemet med principiellt inlagda gränser mellan transmissionsnätägare respektive distributionsnätägare. I det danska systemet förekommer endast kortare grenledningar. Dessa hör då till transmissionssystemet och ägs av Energinet.dk Gastransmission. Gränsen mellan transmissionsnät och distributionsnät går i mät- och reglerstationen.

4.3 Tyska marknadsmodellen

4.3.1 Aktörer

Nätkund (Anschlussnutzer) / Slut användare (Letztverbraucher) är den som förbrukar gasen.

Gasleverantören (Distributor) säljer gas till slut användaren. Gasen köps av en transportkund som transporterar den till det aktuella marknadsområdet, eller på marknadsområdets handelsplats.

Transportkund (Transportkunde eller shipper) anskaffar gas utanför det aktuella marknadsområdet, transporterar den in i marknadsområdet fram till den virtuella handelspunkten och i vissa fall vidare ut ur systemet till annat transmissionsnät.

Marknadsområde (Marktgebiet) omfattar aktuellt transmissionsnät och alla underliggande distributionsnät. När gas väl passerat en Inmatningspunkt till marknadsområdet kan den säljas och levereras till vem som helst inom detta område. Marknadsområdena var från början 19 men är nu 6 (3 H-gas och 3 L-gas) och ska från 2011-04-01 bli 3 (2 H-gas och 1 L-gas). Inom varje marknadsområde finns en Marknadsområdesoperatör (Market Area Operator), som driver transmissionsystemet.

H-gas är ”vanlig” naturgas med ett undre värmevärde runt 10 kWh/Nm³. Den är normalt importerad. L-gas är inhemska gas med ett undre värmevärde runt 6 kWh/Nm³ och kommer normalt från inhemska källor.

Det finns tre typer av nätföretag som tillsammans förfogar över 695 distributionsnät (varav 667 med mer än 100 000 kunder), 13 regionala transmissionsnät och 5 transmissionsnät. Gränsdragningen mellan kategorierna är inte entydig och diskussioner om förändringar pågår. Kategoritillhörigheten finns i en lista som 2009 innehöll de antal nät som anges ovan.

Distributionsnätägare sköter i huvudsak distributionen till slutkund men i vissa fall även transitering i högtrycksledningar. Huvuduppgiften är dock att äga och driva distributionsnätet var det ingår att debitera kunden för distributionskostnaderna och beställa kapacitet i överliggande nät (baseras på historiskt uttag). Distributionsnätet är anslutet till ett regionalt transmissionsnät eller direkt till det överliggande transmissionsnätet.

Den regionala transmissionsnätägaren sköter i huvudsak transitering från Transmissionsnätet till vissa distributionsnät, men även vissa leveranser till större industrikunder.

Transmissionsnätägare äger och driver transmissionsnätet.

4.3.2 Kapacitetsbokningar i gasnät

Slutkunden bokar kapacitet i det lokala Distributionsnätet.

Vissa stora kunder ansluts direkt till transmissionsnätet. Dessa bokar då kapacitet direkt i det aktuella transmissionsnätet.

Distributionsnätägaren sammanlagrar sina slutkunders effektbehov och bokar kapacitet i det regionala transmissionsnätet eller direkt i huvudtransmissionsnätet.

Transportkunden bokar inmatningskapacitet till Marknadsområdet, samt i förekommande fall utmatningskapacitet till annat transmissionssystem.

4.3.3 Balansering

Marknadsområdesoperatören har det övergripande ansvaret för balansen mellan tillförsel och uttag. Marknadsområdesoperatören tillhandahåller balansgas till ett börskopplat pris.

Transportkunden är balansansvarig för sin kundportfölj och ska sträva efter att nominera gas för att komma i balans. Transportkunderna har ett Balanshållningsavtal (Bilanzkreisvertrag) med Marknadsområdesoperatören för leveranser inom marknadsområdet. Det finns två typer av balanshållningsavtal: timvis balansering och dygnsvis balansering. Vid timvis balansering betalar transportkunden enbart när denne är ur balans. Vid dygnsvis balansering betalas naturligtvis när man är ur balans, men därutöver även en liten avgift för all gas som transporteras.

4.3.4 Avtalsförhållanden slutförbrukare/nätägare/gashandelsföretag

Slutkunden har:

- Anslutningsavtal (eller ett anslutningsutnyttjningsförhållande enligt §3 i förordningen om allmänna villkor för anslutning och utnyttjning av lågtrycksgasnät) med distributionsnätägaren.
- Mätavtal (Metering contract) med någon mätvärdesleverantör.
- Gasleveransavtal med en gasleverantör

Distributionsnätägare debiterar kunden för distributionskostnaderna och beställer kapacitet i överliggande nät (baseras på historiskt uttag).

Gasleverantören (Distributör) köper gas av en transportkund eller på marknaden och säljer till slutkund. Gasleverantör och transportkund kan vara samma företag.

Transportkunden (Shippern) behöver max tre avtal med systemoperatören:

- Inmatningsavtal (Einspeisevertrag, Entry Contract) för inmatning av gas från annat marknadsområde och transport fram till den virtuella handelsplatsen
- Utmatningsavtal (Auspeisevertrag, Exit Contract) för transport från den virtuella handelsplatsen till utmatningspunkten till annat marknadsområde
- Balanshållningsavtal (Bilanzkreisvertrag) för leveranser inom marknadsområdet

4.3.5 Avgränsning mellan transmission och distribution

De tyska transmissionssystemen är i dag definierade som stamledningarna och de ägs av respektive systemoperatör.

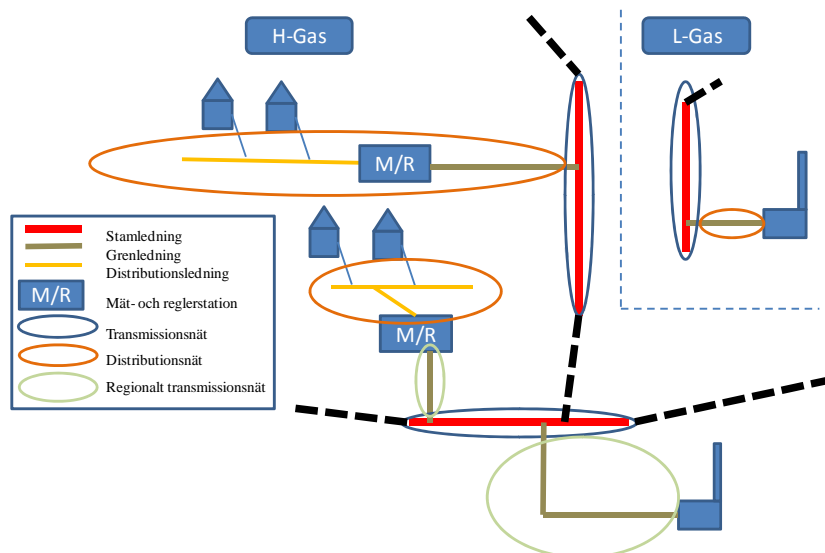
De regionala transmissionsnäten består av grenledningar med högt tryck.

Distributionsnäten består i huvudsak av distributionsledningarna men i viss omfattning också av grenledningar.

I det tyska systemet förekommer grenledningar av olika längd. Dessa ägs då antingen av de regionala transmissionsnätägarna eller av distributionsnätägarna. Gränsen mellan transmissionsnät, regionalt

transmissionsnät och distributionsnät går i flera fall i en rörskarv utan mätning.

I följande figur visas det tyska naturgassystemet från och med 2011-04-01 med 2 H-gas och 1 L-gas område. H-gas områdena är fysiskt hopkopplade med varandra, men inte med L-gas området.

4.4 Österrikiska marknadsmodellen

4.4.1 Aktörer

Slutanvändare är den som förbrukar gasen.

Gasleverantören säljer gas till slutanvändaren. Det finns 36 registrerade gasleverantörer. 11 av dessa är samtidigt registrerade som Balansenergileverantörer.

Transportkund (shipper) anskaffar gas utanför det aktuella marknadsområdet och transporterar den till den virtuella handelsplatsen.

Distributionsnätoperatör (DAM) äger och driver distributionsnätet.

Control Area Manager, som är ett centralt organ, bokar för närvarande kapacitet i utbytespunkten mellan transmissions och distributionsnät.

Transmissionsnätoperatörer äger och driver transmissionsnäten. Eftersom det finns mer än en så utser de en gemensam Marknadsområdesoperatör (Market Area Manager).

Lageroperatörer äger och driver naturgaslagren. Det finns fyra lageroperatörer.

Market Area Manager (MAM) koordinerar driften av hela marknadsområdet. Det finns endast ett marknadsområde vilket omfattar hela det Österrikiska naturgassystemet. När gas väl passerat en Inmatningspunkt till marknadsområdet kan den säljas och levereras till vem som helst inom detta område.

Balancing Group är en grupp sammansatt av alla nätanvändare, dvs slutanvändare, gasleverantör, gasgrossist och transportkund. Det finns flera balansing groups inom varje nät.

Balansenergileverantörer står för den fysiska balanshållningen och agerar på balansgasmarknaden. För att bli Balansenergileverantör måste man uppfylla ett antal tekniska krav så att man verkligen kan bidra till den fysiska balanseringen.

4.4.2 Kapacitetsbokningar i gasnät

Slutkunden tecknar ett anslutningsavtal med lokal Distributionsnätägare. Anslutning till nätet ger rätt att transportera gas från den virtuella handelsplatsen (VTP) till den egna anslutningen, oberoende av vilken gasleverantör man anlitar.

Control Area Manager bokar för närvarande kapacitet i utbytespunkten mellan transmissions och distributionsnät, baserat på uppgifter från distributionsnätägaren.

Transportkunden bokar kapacitet i transmissionsnätets Intake punkt för inmatning av gas för den inhemska marknaden och i Intake och Offtake punkter för den gas som ska transiteras till annat land. OMV Gas GMBH koordinerar tillträdet till transmissionssystemet, som har flera ägare.

4.4.3 Balansering

Marknadsområdesoperatören har det övergripande ansvaret.

Varje nätanvändare, dvs slutanvändare, gasleverantör, gasgrossist och transportkund måste tillhöra en Balancing group, som sköter

balanseringen mellan inmatning och uttag. Man skiljer på balansering av gas för inhemsk konsumtion, dvs i huvudsak för distributionsnät-nivån, och för gas som enbart skall transiteras.

Den fysiska balanseringen görs via en timvis balansmarknad. För att få vara aktör där måste man tillhöra en Balancing group och vara registrerad hos Clearing and settlement agent (AGCS) som balansenergileverantör.

4.4.4 Avtalsförhållanden slutförbrukare/nätägare/gashandelsföretag

Slutanvändaren ska ha ett anslutningsavtal med distributionsnätägaren och ett avtal om gasleverans med en gasleverantör.

Distributionsnätägare ska avtala om kapacitet för uttag från överliggande nät. Kapaciteten bokas dock av Control Area Managern.

Gasleverantören köper gas av en transportkund som transporterar den till det aktuella marknadsområdet, en grossist eller på marknadsområdets virtuella handelsplats.

Transportkunden avtalar om gasleverans med slutkund, gasleverantör eller grossist. Alternativt säljer han gasen på marknadsplatsen.

Alla aktörerna ska vara registrerade hos MAM och med i en Balancing group.

4.4.5 Avgränsning mellan transmission och distribution

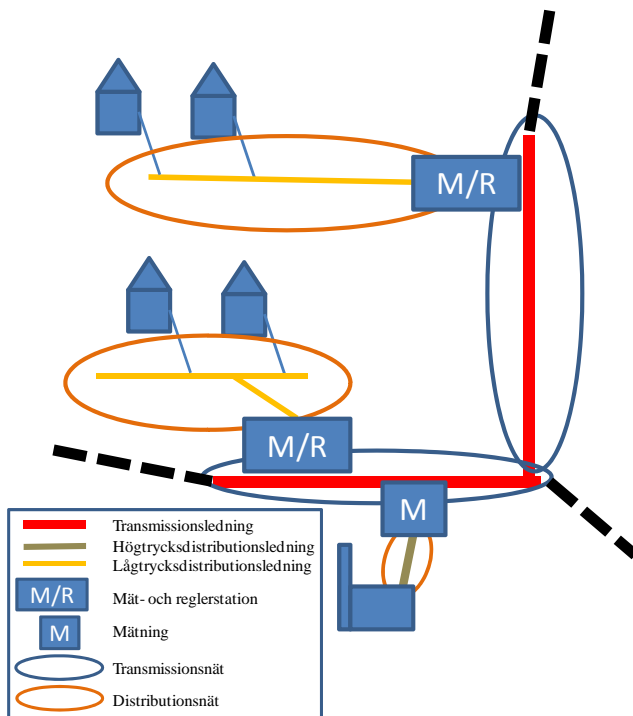
I Österrike finns två transmissionssystem och ett stort antal distributionssystem. Alla tillhör samma marknadsområde.

I den Österrikiska Naturgaslagen (Natural Gas Act) definieras:

- Transmission line som ”anordning för att transportera naturgas via högtrycks ledningar eller via ett högtryckssystem till andra transmissions- eller distributionsföretag”.
- Distribution lines som ”rörledningar som huvudsakligen eller enbart används för transport av naturgas i avsikt att leverera till kunder”.
- Koncession behövs för ledningar med mer än 6 bars tryck.

Sammantaget kan man säga att:

- Transmissionsledningar används för transport av gas till annat nät. Eftersom de arbetar med högt tryck krävs det koncession för dessa.
- Distributionsledningar används för transport av gas till slutkund. Här nämns inget om tryck i lagen.
- Det finns högtrycksledningar som tillhör distributionsnätägarna.
- Det finns alltid mätning mellan transmissionsnät och distributionsnät.

4.5 Jämförelser

4.5.1 Aktörer

Sverige	Danmark	Tyskland	Österrike
Gasanvändare/ slutförbrukare/ gaskund/nätkund	Forbruger	Nätkund/ Slutkund	Slutanvändare
Gasleverantör	Gasleverantör	Gasleverantör	Gasleverantör
-	Transportkund	Transportkund	Transportkund
Distributions- nätägarna: Äger och driver distributionsnäten	Distributions- nätföretagen: Äger och driver distributionsnäten	Distributions- nätägarna: Äger och driver distributionsnäten	Distributions- nätoperatörerna: Äger och driver distributionsnäten
Transmissions- nätägarna (Swedegas och EON): Driver nätet	Transmissions- nätägaren är systemoperatör.	Transmissions- nätägarna (regionala och nationella): Driver nätet	Transmissions- nätägarna: Driver nätet
Systemansvarig: Svenska Kraftnät övervakar och samordnar Transmissionssystemet	Systemoperatör: Energinet.dk Gas Transmission Äger, övervakar och driver Transmissionssystemet	Marknadsområdes- operatören; Övervakar och samordnar	Marknadsområdes- operatören: Övervakar och samordnar
Lagerägaren, äger och driver lagret	Lagerägarna, äger och driver lagren	Lagerägarna, äger och driver lagren	Lageroperatörerna, äger och driver lagren
Balansansvarig ansvarar för att balansen upprätthålls i de inmatnings-/ uttagpunkter vilka omfattas av balansansvaret	Transportkund ansvarar för balanshållning på aggregerad nivå i transmissionssystemet för sin portfölj	Transportkund ansvarar för balanshållning på aggregerad nivå inom marknads- området för sin portfölj	Balancing Group ansvarar för balansen, medan Balansenergi- leverantörerna deltar i fysisk balansering

4.5.2 Kapacitetsbokningar

Kapacitet/ Land	Sverige	Danmark	Tyskland	Österrike
Utmatningskapacitet till slutkund	Slutkund / Distributionsnätägare - Anslutnings och överföringsavtal	Slutkund / Distributionsnätägare - Anslutningsavtal	Slutkund / Distributionsnätägare - Anslutnings och överföringsavtal	Slutkund / Distributionsnätägare - Anslutnings och överföringsavtal
Inmatningskapacitet i distributionsnät (från transmissionsnät)	Bokas ej	Bokas ej	Bokas ej	Bokas ej
Utmatningskapacitet från Transmissionsnät (till Distributionsnät)	Distributionsnätägare / Transmissionsnätägare - Nät / nätavtal	Transportkunden	Distributionsnätägare / Transmissionsnätägare - Nät / nätavtal	Control Area Manager (Centralt organ)
Inmatningskapacitet i transmissionsnät (från angränsande transmissionsnät)	Bokas ej	Transportkunden	Transportkunden	Transportkunden
Utmatningskapacitet från Transmissionsnät (till angränsande transmissionsnät)	Finns ej	Transportkunden	Transportkunden	Transportkunden

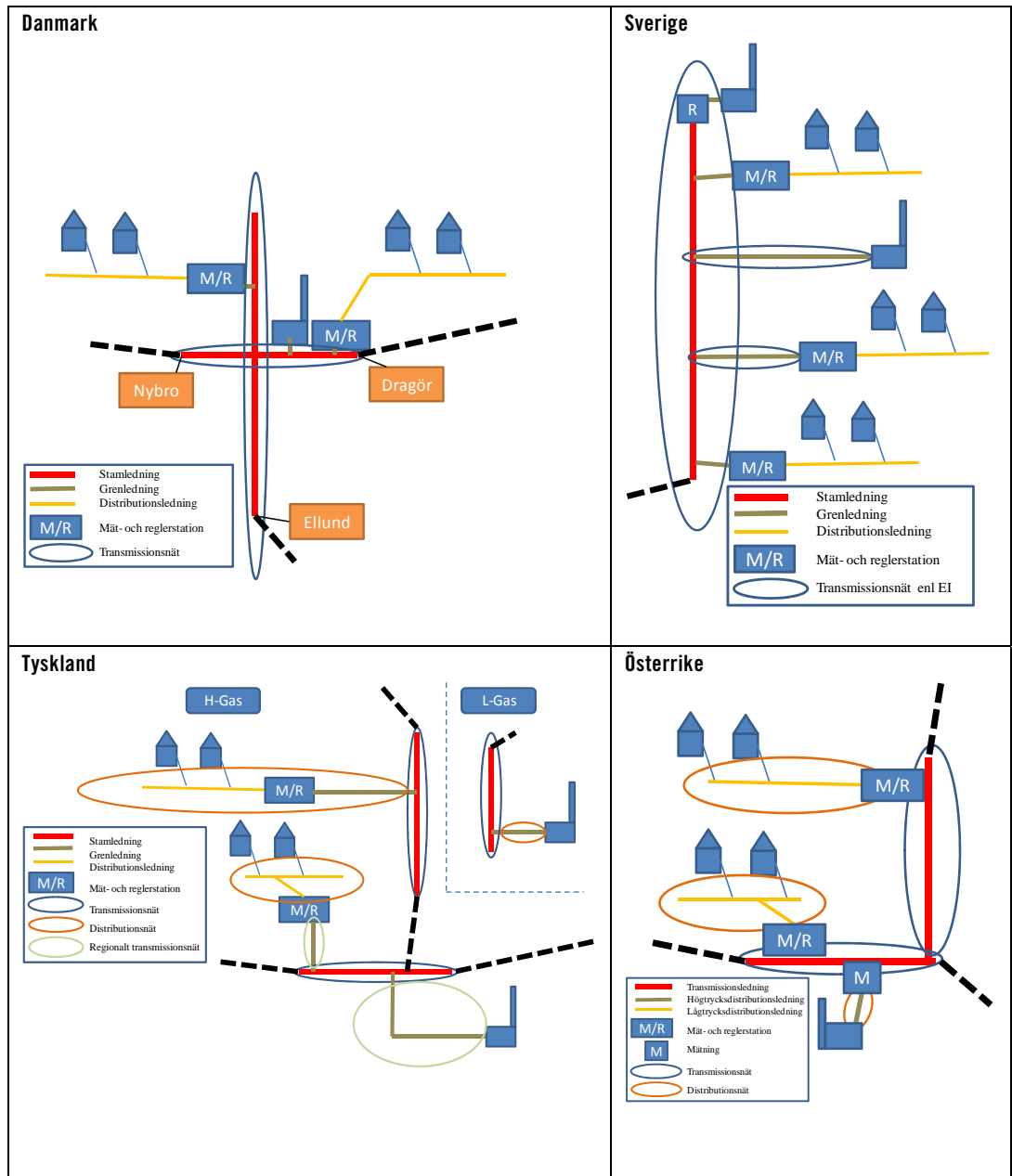
4.5.3 Balansering

Sverige	Danmark	Tyskland	Österrike
Systemansvarig (Svenska Kraftnät) har det övergripande ansvaret	Systemansvarig (Energinet.dk (Gastransmission) har det övergripande ansvaret	Marknadsområdesoperatören har det övergripande ansvaret för balansen	Marknadsområdesoperatören har det övergripande ansvaret för balansen; Balansmarknad för fysisk balansering
			2 balanser en för gas som konsumeras i landet (distributionsnätet) och en för gas som skall transiteras
Det ska finnas en balansansvarig i varje uttags- och inmatningspunkt	Alla gasanvändare tillhör någons kundportfölj eller svarar själv för balansen	Alla gasanvändare tillhör någons kundportfölj eller svarar själv för balansen	Alla nätanvändare måste tillhöra en Balancing group. Det finns flera sådana inom varje nät.
Balansansvarig planerar för balans för sina inmatnings- och uttagspunkter	Transportkunden ansvarar för balans på transmissionsnätnivå för sin kundportfölj	Transportkunden är balansansvarig för sin kundportfölj Balanshållningsavtal med Marknadsområdesoperatören	Balancing group ansvarar för balansen mellan inmatning och uttag; Balansenergi-leverantörer svarar för den fysiska balanseringen

4.5.4 Avtalsförhållanden – Slutkund/nät/leverantör

Aktör /Land	Sverige	Danmark	Tyskland	Österrike
Slutanvändare	Anslutnings- och överföringsavtal med distributionsnätägaren Gasleveransavtal med en gasleverantör	Tilslutningsavtal med lokalt Distributions-selskab och Forsyningsavtal med en Gasleverandör	Anslutningsavtal med distributions-nätägaren; Mätavtal med mätvärdesleverantör; Gasleveransavtal med gasleverantör	Anslutningsavtal med distributions-nätägaren, gasleveransavtal med en gasleverantör
Distributions-nätägare	Nät/nät-avtal med transmissionsnätägaren	Tilslutningsavtal med transmissionssystem	Distributionsnätägare beställer kapacitet i överliggande nät	Avtala om anslutningskapacitet med överliggande nät.
Gasleverantör	Gasinköpsavtal med producent eller extern leverantör; Balansansvarsavtal med extern balansansvarig om ej själv balansansvarig	Ramavtal för Gasleverantörer med Energinet.dk Gastransmission; Gasleverantöravtal med Distributions-selskab; Registrerade Aktörrelationer	Inköp av gas från transportkund eller annan aktör	Inköp av gas från transportkund eller annan aktör
Transportkund	Behövs ej	Ramavtal med Energinet.dk Gastransmission; Registrerat och godkänt sina Aktörrelationer; Bokar löpande kapacitet; Kan ha Balance-serviceavtal	Inmatningsavtal, och Utmatningsavtal med transmissions-nätägaren; Balanshållnings-avtal med Marknadsområdes-operatören	Avtal om gasleverans till slutkund, gasleverantör eller grossist
Övrigt				<u>Alla</u> aktörer ska vara registrerade hos Market Area Manager (MAM) och med i en Balancing group

4.5.5 Gränspunkter mellan olika nätägares nät

	Sverige	Danmark	Tyskland	Österrike	Nederländerna *)
Transmissionsnät	Enligt El ledningar för transport av naturgas som kräver koncession	Stamledningarna = Högtrycksledningarna	Stamledningarna	Högtrycksledning för transport av gas till annat nät	Högtrycksnät
Regionalt transmissionsnät	Finns ej	Finns ej	Nät som transporterar gas från stamledningarna till distributionsnäten	Finns ej	
Distributionsnät	Enligt El ledningar för transport av gas som ej kräver koncession	Nät nedströms M/R stationerna	Oklar gränsdragning	Ledning avsedd för transport till slutkund	Lågtrycksnät
Gräns mellan nät	Enligt El M/R-station	M/R-station	Ägogräns: kan vara utan mätning eller tryckjustering	Mätning	Mätning och tryckjustering

*) Nederländerna: Endast uppgifter om nätgränserna har kunnat bekräftas

5 Konsekvenser av förändringar

5.1 Införande av den "Seriella tvåfunktionsmodellen"

5.1.1 Inmatning till det svenska systemet i dag

All inmatning av naturgas till det svenska systemet sker i dag genom transitering i det danska naturgassystemet från Ellund eller Nybro till Dragör där det svenska systemet ansluter. Därutöver förekommer viss lokal inmatning av biogas som uppgraderats till naturgaskvalitet.

För att transitera gas genom Danmark måste man vara transportkund. En gasleverantör kan antingen vara transportkund själv eller anlita någon annan som transporterar gasen. Den aktuella transportkunden bokar då kapacitet i för såväl inmatning (entry) som utmatning (exit) i det danska systemet.

För att mata in i det svenska nätet behövs inga kapacitetsbokningar.

5.1.2 Seriella tvåfunktionsmodellen

Den seriella tvåfunktionsmodellen innebär att det införs en transmissionsdel där man måste boka inmatningskapacitet. Denna del av transmissionsledningen ansluter direkt till den danska exit punkten i Dragör. Längden på denna transmissionsledning kan vara allt från någon millimeter upp till att den går ända fram till MR stationerna som avskiljer transmissionsnätet från Distributionsnätet.

Motivet för införandet är att möjliggöra kapacitetsbokning för leverantörerna i gassystemet och därmed uppfylla EUs regelverk.

5.1.3 Konsekvenser av den Seriella tvåfunktionsmodellen

Införandet en transmissionsledning som måste kapacitetsbokas medför bl.a. följande:

- En ny aktör eller åtminstone aktörsroll i form av en transportkund
- Ett utökat avstämningsarbete i form av kapacitets matchning för systemansvariga i Sverige och Danmark
- En viss ändring av både nättariff (minskar) och gaspris (ökar)

Väljs alternativet med en mycket kort ledning, så blir kostnaden för kapacitetsbokning väldigt liten. Därmed blir ändringarna för nättariff och gaspris knappt märkbara, men samtidigt blir det nästan gratis att av taktiska skäl boka mycket mer kapacitet än man behöver. Det sistnämnda kan då utestänga konkurrenter från marknaden, åtminstone kortsiktigt. Problemet kan undvikas genom matchning med utmatningskapacitet från Danmark i Dragör.

Väljs alternativet med en ledning som går ända till MR station, så innebär det att vi har övergått helt till modellen med en transportkund.

5.2 Överförandet av systemansvaret till privat aktör

5.2.1 Systemansvarig och nätägare i dag

Systemansvarig har det övergripande ansvaret för att upprätthålla den kortsikta balansen i det svenska naturgassystemet som helhet, d.v.s. tillse att det tillförs lika mycket gas som det används. Trans-

missionsnätägarna ansvarar för det praktiska med mätning och driftövervakning, samt genomförande av de inhemska åtgärder i nätet som beordras av Systemansvarig.

I praktiken avser systemansvaret övervakning av hela det svenska transmissionssystemet och balansering av hela det svenska naturgas-systemet.

Svenska Kraftnät är systemansvarig, transmissionsnätet ägs av Swedgas AB och EON Gas Sverige AB. Både Swedegas och EON har i dag kontinuerligt bemannade kontrollrum för övervakning av högtryckssystemet.

5.2.2 Ny systemansvarig

Ett förslag är att överföra systemansvaret till Swedegas, utan ändringar i nu gällande rutiner.

5.2.3 Konsekvenser av ny systemansvarig

Den omedelbara konsekvensen blir att ett antal Ediel adresser måste ändras, varefter den kommunikationen fortsätter som tidigare, samt att informationsutbytet mellan Swedegas och Svenska Kraftnät upphör.

På sikt är det naturligtvis möjligt att effektivisera verksamheten t.ex. genom att driftövervakningen av hela högtryckssystemet läggs över på en aktör. Detta bör kunna genomföras utan att ägandeförhållandena ändras.

6 Summering

- När det gäller aktörer så finns inte transportkunder i det svenska systemet. För övrigt är skillnaderna små.
- I alla länderna avtalar slutkunden med sin nätägare om anslutning och är därmed garanterad att få ta ut gas i enlighet med detta avtal oberoende från vilken leverantör i det aktuella systemet han köper gasen.
- I Sverige och Tyskland bokar distributionsnätsägaren uttagskapacitet från transmissionsnätet. I Österrike bokar ett centralt

organ utmatningskapacitet från transmissionsnätet och i Danmark bokar transportkunden utmatningskapacitet från transmissionsnätet.

- Inmatningskapacitet till transmissionsnäten i Österrike, Tyskland och Danmark bokas av transportkunden. Ingen sådan bokning behövs för inmatning till Sverige.
- Sverige, Tyskland och Österrike har 1 system- eller marknadsområdesansvarig samt mer än 1 ägare till transmissionssystemet, medan Danmark har 1 systemansvarig som samtidigt är ensam ägare till transmissionssystemet.
- I Sverige är balansansvaret knutet till uttags- och inmatningspunkterna, i Danmark och Tyskland hör alla kunder till en kundportfölj och i Österrike är alla aktörer i ett nät med i en balancing group. Balancing group har stora likheter med den svenska aktören balansansvarig.
- Alla slutkunder har två avtal eller avtalsliknande förhållanden: ett till sin lokala distributionsnätägare och ett till en gasleverantör. I Tyskland har man dessutom ett mätavtal med en mätvärdesleverantör.
- Alla distributionsnätägare avtalar om anslutningskapacitet i överliggande transmissionsnät.
- Det finns ingen helt entydig universell gränsdragning mellan transmissionsnät och distributionsnät.
- Införande av den seriella 2-funktionsmodellen medför en viss ökning av det administrativa arbetet.
- Överförandet av systemansvaret bör inte medföra några besvärande konsekvenser. På sikt bör det kunna ge effektivitetsvinster.

7 Referenser

7.1 Personliga

Sverige; EON:

Hans Kreisel

Hans Maltesson

Danmark; Dong:

Thomas Ollendorff

Sverige; Plast- och Kemiföretagen:

Mikael Möller

Tyskland; Bundesverband der Energie- und Wasserwirtschaft (BDEW):

Eric Ahlers

Österrike; E-Control

Ronald Farmer

Nederländerna; Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en

Innovatie of de Nederlandse Mededingingsautoriteit

Wim van't Hof

7.2 Skriftliga

Svensk Gasmärknadshandbok, Version 5.0

Utvärdering av marknadsmodeller på den svenska naturgasmarknaden

Energimärknadsinspektionen, december 2006

Värdering av elmodellen på den svenska gasmarknaden

Svenska Gasföreningen 2006-11-24

Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas

SOU 2010:30

Svenska Kraftnäts arbete som systemansvarig för naturgas

Svenska Kraftnät 2010/1655, 2010-12-21

Naturgaslag

SFS 2005:403

Naturgasförordning

SFS 2006:1043

Revised Pilot Framework Guideline on Capacity Allocation
Mechanisms

ERGEG, E10-GWG-71-03, 2010-12-07

Rules for Gas Transport, Version 10.0
Network code for the Danish natural gas system
June 2010

Latest status from Germany
Matthias Schultz, Gasunie Transport Service
User group – Market Development in Germany and Europe, 2010-09-09

Natural Gas Act
Federal Law Gazette I no. 121/2000, Article 1, Energy Market
Liberalisation
Act; 4 April 2007

Regulation and performance on the natural gas market
Regulatory framework of the Austrian gas market
E-control 2008

Sonstige Marktregeln Gas
E-control, November 2009

Konsultrapport
Pöyry Management Consulting AB

PÖYRY

Konsultstöd – FRANS

April 2011

1 Introduktion

1.1 Uppdraget

Regeringen beslutade den 3 juni 2010 om direktiv för utredningen om framtida hantering av systemansvaret för gas m.m. (Frans) (N 2010:05). Frans har fått i uppdrag att:

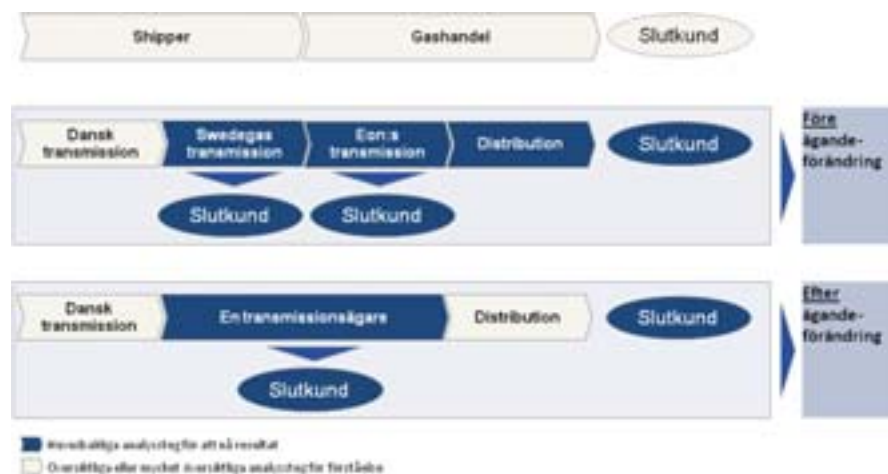
- Lämna förslag till framtida hantering av systemansvaret på den svenska naturgasmarknaden
- Utredda eventuellt behov av förändringar av den svenska marknadsmodellen för naturgas
- Föreslå genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 (Gasförsörjningsförordningen) i svensk rätt

Frans har givit Pöyry Management Consulting (Sweden) AB (Pöyry) i uppdrag att bistå med vissa analyser med koppling till tariffstruktur och försörjningstryggheten för gas. Det efterfrågade underlaget syftar till att utgöra en del av underlaget till utredningens överväganden och förslag inklusive konsekvensbeskrivningen.

- Tariffpåverkan vid renodling av ägandet av transmissionsnätet
- Påverkan på försörjningstryggheten om dagens systemansvarverksamhet överförs till en (enda) privat aktör

I nedan stående figur har vi visat schematiskt vad vi avser att analysera i den del som avser tarifffrågor.

Figur 1.1 Schematisk bild av analysuppdraget

Swedegas och EOn:s naturgasnät dimensionerades för tryck på upp till 80 bar. De går ofta under olika benämningar, t.ex. ”stamledning”, ”transmissionsledning”, ”högtrycksledning” och används ofta synonymt. I denna rapport har vi valt att huvudsakligen använda den klassificering som båda företagen använder i sina Årsrapporter, dvs. ”transmissionsledning” samt att låta betydelsen av de tre benämningarna vara synonyma.

1.2 Den svenska naturgasmarknaden

Ägarstrukturen på den svenska naturgasmarknaden är delvis ett resultat av en förhållandevis annorlunda process jämfört med annan infrastrukturutbyggnad. Utvecklingen har påverkats av de båda oljekriserna och då i synnerhet den andra, men även geografiska monopol i den gamla tidens tappning och kärnkraftens förmodade avveckling har spelat in. Dåvarande Statens Vattenfallsverks och Sydkraft AB:s olika ambitioner för gasförsörjning och transmissionsutbyggnad under 1980-talet var även det en bidragande orsak. Som ett resultat blev det olika ägare längs en och samma högtrycksledning, men utan ett sedvanligt systemtekniskt gränssnitt (MR-stationer).

Utbyggnaden skedde före omreglering och marknadsöppning. I dag är Swedegas ägare till huvuddelen av transmissions/hög-

trycksnätet. Från Dragör till strax söder om Varberg äger E.On ledningarna från första svets skarv efter stamledningen fram till MR-station. Från Varberg och norrut äger Swedegas ledningarna t.o.m. MR-station.

Swedegas ägdes tidigare av gasmarknadsaktörer, inklusive potentiella kunder såväl som framtida, potentiella leverantörer. Diskussioner om en ägarmässig sammanslagning av de olika transmissionsdelarna fördes vid flera tillfällen, men dessa förblev dock resultatlösa. I samband med marknadsöppningen övergick det huvudsakliga systemansvaret för naturgasmarknaden till Svenska kraftnät, men utan någon förändring av ägandet av transmissionsledningen.

Sedan 2010 ägs Swedegas av riskkapitalbolaget EQT och står därmed fritt från intressen i gashandeln på den svenska naturgasmarknaden.

Under 2000-talet färdigställdes ett mindre naturgaslager, Skallen, som ägs och drivs av E.On.

2 Tariffpåverkan med endast en ägare av högtryckssystemet

2.1 Uppdragets förutsättningar

Över tid har frågan om en fusionering av ägandet av de svenska transmissionssystemen har diskuterats åtskilliga gånger utan att någon lösning kunnat uppnås. En av de bakomliggande orsakerna är sannolikt att valet av önskad lösning beror på det valda perspektivet samt olikheterna i vad olika parter vill uppnå. Pöyry har inte haft i uppdrag att värdera de skilda perspektiven. I syfte att göra analysen mer meningsfull bör den dock sättas in i en relevant kontext, vilken i sin tur kan påverkas av perspektiven.

På en övergripande nivå gäller följande förutsättningar och ramvillkor för analysen:

- Med ”transmissionssystemet” avses högtrycksledningen från Dragör till Stenungsund t.o.m. den MR-station som föregår förbrukare eller distributör
- Dagens tariffnivåer förutsätts var för sig vara skäliga
- Befintlig marknadsmodell förutsätts gälla
- Oförändrad princip för tariffmodellen (”frimärkstariff”)

- Reglermodellen förutsätts överensstämma med hur den beskrivs av Energimarknadsinspektionen

2.2 Den svenska tariffstrukturen

Den vanligast förekommande tariffregimen för on-shore naturgasstransmission i Västeuropa är den s.k. Entry/Exit-modellen. Den fungerar så att en avgift betalas i en inmatningspunkt och ytterligare en avgift betalas i en uttagspunkt. Avgifterna i olika punkter kan variera. Om det uppstår flaskhalsar kan systemet bl.a. ge pris-signaler om var det bör göras investeringar. Entry/Exit-modellen förespråkas av EU-kommissionen.

En annan modell för tariffstrukturen är den s.k. ”frimärks-tariffen”. Som namnet antyder betalas en avgift i en punkt, därefter ges tillträde till hela systemet, i likhet med hur prissättningen för postdistribution fungerar.

Sverige har i princip en frimärkstarriff, men av historiska skäl har vi utvecklat något som kan betecknas som en delad frimärks-lösning. När naturgassystemet byggdes var energimarknaden oreglerad och med en monopolstruktur där olika aktörer höll sig till ”sina” respektive områden. Dåvarande Sydkraft drev, genom sitt dotterbolag Sydgas, på för att utveckla naturgasmarknaden i Sydsverige. Via sitt dotterbolag/intressebolag Swedegas, bestämde sig Vattenfall så småningom för att investera i ett betydligt större system som skulle försörja Mellansverige med naturgas. För att nå denna marknad med gas söderifrån var man tvungen att dimensionera transmissionsledningen i Sydsverige för en betydligt större marknad än den sydsvenska.

Lösningen blev att Vattenfall/Swedegas lät bygga en ledning genom Sydsverige med betydligt högre kapacitet än vad som skulle krävas för den marknaden. Samtidigt lät Sydkraft/Sydgas bygga grenledningarna i Sydsverige, därav ägarstrukturen för högtryckssystemet.

Någon reell tariffstruktur för transmission av naturgas fanns inte under i vart fall de första cirka 15 åren. Gaspriset var bundlat under den första tiden, dvs. naturgas och transport utgjorde ett odelbart pris. Swedegas importerade all gas till Sverige på långa kontrakt och sålde den vidare, vanligtvis med långa eller mycket långa avtalsperioder t.ex. 10-20 år. Sydgas köpte den största andelen av den importerade naturgasen, delvis baserat på s.k. back-to-back avtal

men med en mindre marginal emellan. ”Back-to-back avtal” innebär att skillnaden i avtalsvillkor mellan i detta fall dåvarande Dangas och Swedegas respektive avtalet mellan Swedegas och Sydgas var mycket liten.

Tariffer togs sedermera fram, men före omregleringen av marknaden hade de liten praktisk betydelse. I takt med att EU drev frågan om marknadsöppning genomfördes så småningom en unbundling av naturgasföretagen i början av 2000-talet och naturgasmarknaden öppnades. Unbundling innebär att aktiviteterna inom gashandel och transport av gas separeras. Från 2004 fanns det faktiska tariffer i Swedegas och EOn:s transmissionssystem samt för distributionssystemen.

Som nämnts ovan tillämpas principen om frimärkstarriff i Sverige. Som en konsekvens av drivkrafterna för utbyggnaden av det svenska systemet och dess ägarstruktur har det dock i realiteten skapats en delad frimärkstarriff. Priset för uttag vid MR-station varierar kraftigt mellan den södra respektive i den norra delen av systemet (för definition av ”norr” och ”söder” i naturgassystemet se Figur 3.1). I genomsnitt är priset 2,2 öre/kWh högre efter MR-station söder om Varberg än norr om Figur 3.2.

2.3 Tarifförändringar är en funktion av vad man vill uppnå

Om en sammanslagning av högtryckssystemen genomförs, påverkas kunderna i olika mån beroende på vilken lösning och ägarstruktur som väljs. En viss lösning kan ge kraftig påverkan, en annan kanske inte ger någon påverkan alls. En viktig fråga som bör ställas vid en eventuell sammanslagning av högtryckssystemen är därför vilka mål man önskar uppnå genom sammanslagningen. Eftersom parterna är privata/kommersiella aktörer, avgör de i praktiken vilka mål de vill uppnå i en förhandling. De bestämmer självständigt vilka villkor och förutsättningar samt vilken struktur som utgör målet. Frågan om en sammanslagning av transmissionsnäten är därför i hög utsträckning en kommersiell fråga.

En intressant frågeställning i detta sammanhang är om ägarstrukturen påverkar slutsatserna om hur tariffen påverkas. Nedan beskriver vi vår ansats vad gäller hypotetiska alternativ för en sammanslagning av transmissionssystemet.

2.3.1 Fokus på renodling och förenkling av ägarstrukturen

Ett alternativ är att ägandet av högtryckssystemet även fortsättningsvis ligger i separata bolag, men med ett gemensamt moderbolag. De båda bolagen skulle då kunna bevara sina egna frimärkstarriffer, dvs. det skulle även fortsättningsvis finnas en delad frimärkstarriff. Kunderna skulle sannolikt inte märka någon skillnad och tariffuttaget skulle inte påverkas. Motivet för detta alternativ skulle kunna vara samordning, renodling och en förenkling av strukturen, men från ett tariffutjämningsperspektiv är det mindre intressant.

Ett annat alternativ skulle kunna vara en sammanslagning av ägandet i ett bolag och att den nuvarande delade frimärkstarriffen ersätts av en Entry/Exit-modell. Tarifferna skulle kunna differentieras på ett sådant sätt att de blir oförändrad för kunderna i den norra delen respektive den södra delen av naturgassystemet. Även i detta fall skulle motivet kunna vara samordning, renodling och en förenkling av strukturen.

Hypotetiskt sett finns det därmed alternativ för hur en sammanslagning av högtryckssystemen skulle kunna hanteras utan att tariffen påverkas. I det fortsatta arbetet har vi dock bortsett från dylika lösningar och vi har inte heller gjort någon analys av huruvida de är realistiska eller ej, t.ex. utifrån ett kommersiellt- eller ett regleringsperspektiv.

2.3.2 Fokus på utjämning av tariffer

Om en sammanslagning genomförs och den nuvarande delade frimärkstarriffen ersätts med en gemensam frimärkstarriff för hela transmissionssystemet, uppnås en tariffutjämning mellan norra och södra delen av systemet.

Som ovan nämnts är förutsättningen för vår analys given av Frans, dvs. att nuvarande tariffnivåer är skäliga var för sig. Med hänsyn till ramvillkoren för uppdraget innebär detta att vi rimligen kan anta att två alternativ skulle kunna vara möjliga:

- Utjämning av tariffen ned till nuvarande Swedegas nivå (oavsett ägare), vilket skulle leda till lägre tariff i söder samt ett totalt sett lägre tariffuttag av kundkollektivet

- Utjämning mellan norr och söder, oavsett ägare, vilket skulle leda till högre tariff i norr och en lägre tariff i söder men ett totalt sett oförändrat tariffuttag

Även om en sänkning enligt det första alternativet ovan är fullt möjligt och tillåtet har vi bortsett från det alternativet då effekten endast är att kunderna i den södra delen får en lägre tariff. Vår analys utgår från ett totalt sett oförändrat tariffuttag vilket resulterar i en högre tariff i norr och en lägre tariff i söder.

3 Tariffanalys

3.1 Bakgrundsbeskrivning – förutsättningar för analysen

Det skulle kunna hävdas att en del av volymen i det svenska systemet skulle kunna ersättas med ett alternativt bränsle. Mot denna bakgrund är det därmed *delvis* relevant att betrakta effekten av en tariffutjämning i högtryckssystemet som påverkan av den *totala kostnaden* för naturgasen. Detta eftersom det är den totala kostnaden för alternativet, t.ex. olja, som utgör aktuell referens för en sådan jämförelse. I detta syfte har vi brutit ned den totala kostnaden i sina tre huvudsakliga komponenter:

- Gas
- Transport
- Skatt

Även om de stora gasleverantörerna föredrar att sälja gas med oljekoppling har vi valt att använda priset från Title Transfer Facility (TTF) i Nederländerna som en lämplig uppskattning av gaspriset. TTF är ett pris som kan liknas vid ett börspris med leverans i Nederländerna. En kund kan numera köpa gas till TTF samt köpa transitering till Sverige, dvs. egenimportera gas. Det finns dock olika hinder/trösklar som innebär att detta i praktiken inte alltid är ett alternativ. På den svenska naturgasmarknaden finns långa och korta avtal med oljeindexerad naturgas, men TTF-prisets betydelse slår alltmer igenom. I analysen har vi inte tagit hänsyn till sådana faktorer som att det fysiska gasflödet normalt sett går söderut vid Ellund (gränsen mellan Danmark och Tyskland), det är i huvudsak en handelsfråga, inte en flödesfråga.

Kostnaden för transport har i sin tur delats upp i sina beståndsdelar:

- TTF (Dornum) – Ellund
- Ellund – Dragör
- Dragör – Eon samt Eon högtryck – Eon lågtryck
- Dragör – MR-station, från Varberg och norröver
- MR-station – Distribution/förbrukare

Som nämnts ovan har det svenska systemet en struktur där högtryckssystemets grenledningar ägs av olika aktörer beroende på geografisk placering. E.On äger grenledningarna söder om Varberg,

dvs. från första svetsskarv efter Swedegas ledning t.o.m. MR-station, den ”södra” delen. Från och med Varberg och norröver äger Swedegas grenledningarna t.o.m. MR-station, den ”norra” delen. Affärsmässigt betyder det att alla kunder i södra delen har transport bokad genom Swedegas och E.On:s system. I norra delen har kunderna transport bokad enbart i Swedegas transmissions-system.

På kartan nedan har ägargränssnitten samt det vi kallar för ”norra” resp. ”södra” delarna åskådliggjorts. Dessa benämningar återkommer i rapporten. Uppdelning i norr och söder svarar inte mot någon formell uppdelning, men är ett praktiskt sätt att beskriva geografiska skillnader i transmissionsnätet. Transmissionsledning med vit färg ägs av Swedegas, ledning med blå färg ägs av E.On (kartan är inte exakt eller fullständig). Vi har även lagt in orange markörer för att markera områden där det finns distributionssystem. Vissa områden har en transmissionsledning utan distribution. I sådana fall finns det storförbrukare som inte behöver ett ledningssystem dimensionerat för lägre tryck.

Figur 3.1 Norra respektive södra delen av transmissionssystemet

Källa: Svenskt Gastekniskt Center, Pöyry.

I Figur 3.2 visas den totala, förväntade genomsnittskostnaden för en kWh naturgas för industriförbrukare och privatkunder i Sverige uppdelat på sina beståndsdelar baserat på dagens förhållanden. För stora kunder förhandlas gaspriset individuellt. Även transportkostnaden blir delvis individuell när kategorispecifika volym- och kapacitetsbehov beaktas. Notera därför att individuella avtal kan ha helt andra priser samt att individuella effekt- eller energibehov kan påverka kostnaden för transport. Samtliga alternativ finns heller inte med. I några fall är fler än en distributör inblandad vilket ökar skillnaden mellan högsta och lägsta kostnad för transport.

Figur 3.2 Kostnad för naturgas och transport från Dornum till Sverige [öre/kWh]

1. TTF-pris för februari avläst den 26 januari 2011, publicerat i ICIS Heren Gas

		Gaspris TTF ¹	Dornum-Ellund ²	Ellund-Dragör ³	Swedegas transmission ⁴	E.ON transmission ⁴	Distribution ⁵
		19,4	0,7	0,4	1,8	2,2	4,1
Privatkund	Summa gas+tariff				22,3	24,5	28,6
	Energiskatt ⁶				8,0	8,0	8,0
	Koldioxidskatt ⁶				20,4	20,4	20,4
	Totalpris privatkund				50,7	52,9	57,0
Industrikund	Energiskatt industri ⁷				2,4	2,4	2,4
	Koldioxidskatt industri ⁸				6,1	6,1	6,1
	Totalpris industrikund				30,8	33,0	37,1

2. Baserad på E.ON Gastransports Entry/Exit-tariffer för H-Gas, februari 2011

3. Baserad på Energinet.dk's transmissionstariff, februari 2011

4. Genomsnittlig tariff för transport av naturgas 2009 baserat på uppgifter lämnade till Energimarknadsinspektionen

5. Genomsnittlig naturgastariff för distributionsföretag i södra delen (E.On, Lundsenergi-koncernen, Öresundskraft) enligt rapporterade data till Energimarknadsinspektionen under 2009

6. Skatteverkets uppdaterade uppgifter fr.o.m. 1 januari 2011

7. Möjlighet till 70% avdrag på energiskatten för industri som använder naturgas som bränsle i tillverkningsprocessen from 1 januari 2011

8. Möjlighet till 70% avdrag på koldioxidskatt för industri som använder naturgas som bränsle i tillverkningsprocessen from 1 januari 2011

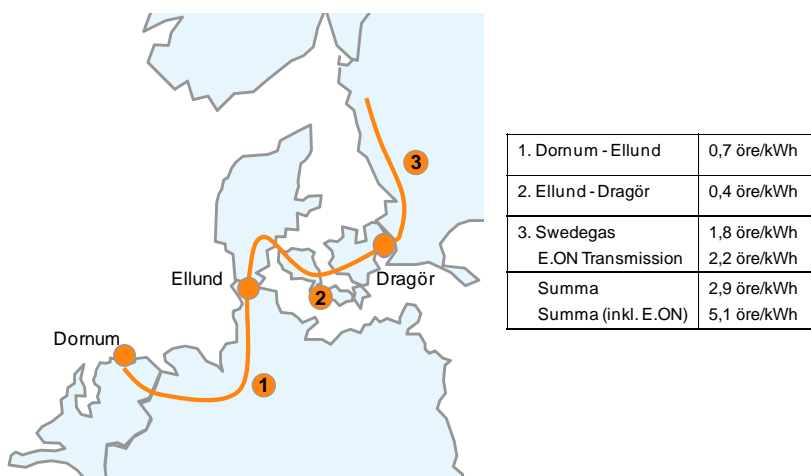
Sammantaget uppgår totalkostnaden för gasen till en industrikund till cirka 31 – 37 öre/kWh i januari 2011. Oavsett de enskilda kundernas individuella pris så är det ett relevant värde att jämföra med priset för ett alternativt bränsle. Om gasen är konkurrenskraftig i förhållande till alternativa bränslen kommer den att användas. En mindre förändring av totalkostnaden genom en förändring av kostnaden för transmission för naturgasen påverkar eventuellt inte konkurrensläget mot alternativet på ett avgörande sätt. Å andra sidan kan priset för alternativet eventuellt ligga nära totalkostnaden för gas. En mindre förändring av transmissionskostnaden, som inte är påverkbar för kunden, kan då leda till att

naturgasen väljs bort i sin helhet. Vi har inte analyserat utvecklingen av naturgasens konkurrenskraft mot andra bränslen.

Som nämnts ovan är det bara *delvis* relevant att analysera effekten av en förändrad tariff i förhållande till naturgasens totalkostnad. Kostnaden för gas varierar och är förhandlingsbar. Naturgas prissätts även i relation till andra bränslen, varför det finns en prisdynamik för gas som påverkar konkurrensläget för många industriella aktörer inom en bransch. Kostnaden för transport är fast. Den kan därmed inte påverkas av kunden annat än genom att denne använder mindre gas och mer av andra bränslen. Allt annat lika, kan en energiintensiv storförbrukande kund inom en konkurrensutsatt sektor exponeras för en opåverkbar kostnadsmässig trappstegseffekt om kostnaden för transport ökar. Om dessutom gaspriset stiger i ett senare skede blir effekten dubbel.

En annan aspekt är att naturgasen i många fall används som råvara i industriella processer. Detta innebär en begränsad utbytbarhet till andra råvaror, varför nedläggning då kan vara ett mer realistiskt alternativ. Även småförbrukare har begränsade möjligheter att välja andra lösningar som inte innebär stora investeringar i alternativa uppvärmningssystem. Därmed är det även relevant att betrakta transportkostnaden separat från gaspriset. I figuren nedan visas den totala transmissionskostnaden för att transitera naturgas till den svenska marknaden.

Figur 3.3 Illustrativ kartbild över tariffområdet för transmission till svensk marknad

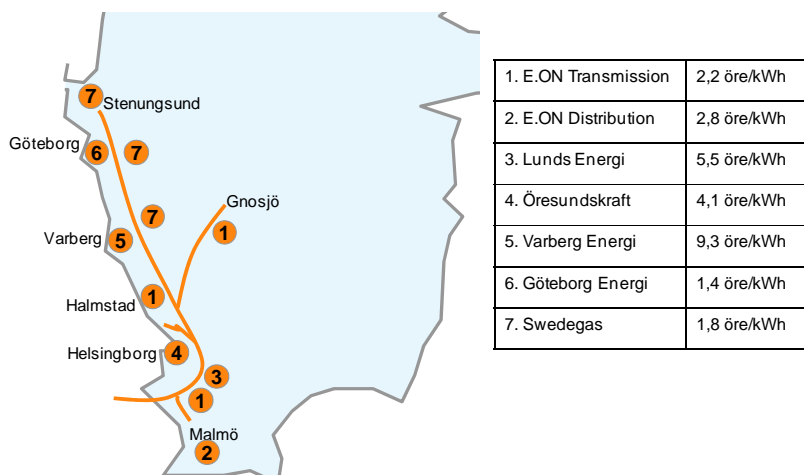
Källa: TTF, E.On Gastransport, Energinet.dk, Pöyry, respektive företags hemsidor, Årsrapporter.

Naturgasen gynnas kostnadsmässigt av att investeringar i pipelines kan slås ut på stora volymer med jämn last. I länder söder om Sverige transiteras betydligt större volymer än inom Sverige. Av den totala transiteringskostnaden till den norra delen av systemet utgör utländsk transitering 38 % av kostnaden, den svenska 62 %. För transitering till den södra delen av systemet är motsvarande andel 22 % av utländsk kostnad och 78 % av inhemsk. Transiteringen utanför Sverige utgör huvuddelen av transportarbetet.

Vid köp av gas med leveranspunkt Dragör kan den svenska andelen vara ännu större beroende på var gasen kommer ifrån. Denna slutsats är dock inte självklar eftersom priset i realiteten kan vara bundlat och det är därmed inte transparent.

Om analysen enbart visar kostnaden för transport inom Sverige blir resultatet enligt nedan. Observera att tabellen nedan beskriver genomsnittliga tariffer tagna från Årsrapporterna. Vi har eliminerat kostnader för överliggande nät inom Sverige.

Figur 3.4 Illustrativ kartbild över tariff läget för transmission inom Sverige

Källa: Pöyry, respektive företags hemsidor, Årsrapporter.

Kostnaden för att transitera naturgas till den norra delen, dvs. transport enbart genom Swedegas system, uppgår i genomsnitt till 1,8 öre/kWh. I den södra delen, dvs. genom både Swedegas och E.On:s system, uppgår transiteringskostnaden till cirka 4,0 öre/kWh i genomsnitt. Det är skillnaden mellan dessa nivåer som kommer att utjämnas om högtryckssystemen slås samman och en anpassning till endast en frimärkstarriff genomförs.

3.2 Ekonomisk sammanslagning av högtrycksverksamheterna

Nedan återges valda delar av Swedegas respektive E.On:s resultaträkningar för transmissionsverksamheten på det sätt de redovisats i Årsrapporterna inlämnade till Energimarknadsinspektionen. Det ska tilläggas att Pöyry inte har tagit ställning till korrektheten i inrapporteringen eller kontrollerat huruvida data är logiska och konsistenta mellan bolagen. Exaktheten i resultatet bygger med andra ord helt på kvaliteten på inrapporterade data.

Tabell 3.1 Utvalda delar ur resultaträkning för ägare av högtrycksnätet

	Swedegas Transmission		Eon Transmission	
	2009	2008	2009	2008
Särskild rapport				
Antal MR från 80 bar	1	1	32	32
Antal övriga MR	7	7	0	0
Uttagspunkter	7	7	43	43
längd (km)	390	390	230	230
Nm3 (miljoner)	1156	866	693	529
GWh	12 700	9 500	7 594	5 804
Snittpris (öre/kWh)	1,8	2,2	2,2	1,7
Anskaffningsvärde	2 297,0	2 292,0	1 003,1	1 039,0
Ack. avskrivning	-1 297,0	-1 276,0	-489,0	-457,0
Intäkter (mnkr)				
Uttagspunkter	24,7	22,2	252,6	209,0
Gränspunkter	208,5	183,2	0,0	0,0
Summa tariffintäkter	233,2	205,4	304,2	213,2
Övriga	11,1	28,9	5,3	0,5
S:a intäkter	244,7	236,8	309,5	213,7
Kostnader (mnkr)				
Kostn. sålda tjänster			-135,3	-116,6
DoU	-73,1	-79,4	-39,6	-31,1
S:a	-73,1	-79,4	-174,9	-147,7
Bruttoresultat	171,6	157,4	134,6	66,0
Avskrivningar	-74,9	-70,4	-31,3	-30,8
Rörelseresultat	96,7	87,0	103,3	35,2

Källa: Årsrapporter.

En av de givna förutsättningarna för uppdraget är att respektive intäktsnivå ska betraktas som skälig. Vi har inte heller antagit en frivillig sänkning av det totala tariffuttaget. Effekterna av en sammanslagning blir därför en aritmetisk beräkning enligt nedan.

Tabell 3.2 Möjlig resultaträkning vid sammanslagning av högtrycksnätet

Sammanslagen transmission		
	2009	2008
Särskild rapport		
Antal MR från 80 bar	33,0	33,0
Antal övriga MR	7,0	7,0
Uttagspunkter	50,0	50,0
längd (km)	620,0	620,0
Nm3 (miljoner)	1 156,0	866,0
GWh	12 700,0	9 500,0
Snittpris (öre/kWh)	3,17	3,18
Anskaffningsvärde	3 300,1	3 331,0
Ack avsk	-1 786,0	-1 733,0
	2009	2008
Intäkter (mnkr)		
Tariffintäkter	402,1	302,0
Övriga	16,4	29,4
S:a	418,9	333,9
Kostnader (mnkr)		
ÖN	0,0	0,0
DoU	-112,7	-110,5
S:a	-112,7	-110,5
Bruttoresultat	306,2	223,4
Avskrivningar	-106,2	-101,2
Rörelseresultat	200,0	122,2

Källa: Pöyry, utifrån redovisade Årsrapporter.

Ovanstående kan brytas ned i öre/kWh. I tabell 3.3 visas en sammanställning av den genomsnittliga tariffen i norr och söder före och efter en sammanslagning av transmissionsnäten. Den procentuella förändringen för 2009 resulterar i en ökning på cirka 65 % i norr och en minskning på cirka 21 % i söder. Att det uppstår en

skillnad mellan norr och söder beror framförallt på att naturgasanvändningen är högre i söder.

Tabell 3.3 Potentiella effekter på tariffen vid sammanslagning av högtrycksnätet

Resultat, aggregerat		
Förändring öre/kWh	2009	2008
Transmission Norra delen	1,92	2,40
Swedgas	1,78	2,01
Eon Södra delen	2,22	1,66
Transmission Södra delen	4,01	3,67
Sammanslagen tariff	3,17	3,18
Förändring mnkr		
Total förändring Norra delen	63,77	28,68
Total förändring Södra delen	-63,77	-28,68

Källa: Beräkning av Pöyry utifrån redovisade Årsrapporter.

Skillnaden i den summa/de tariffer som behöver utjämnas ökar kraftigt mellan 2008 och 2009. Det är hänförligt till en kraftig ökning av volymen i söder, bl.a. mot bakgrund av ökade volymer till kraftvärme. Det kan även vara resultatet av en tariffhöjning i söder eller en effekt av tariffstrukturen, dvs. balansen mellan effekt-komponenten och volymkomponenten i tariffen, det har vi inte analyserat. Givet att avkastningen är skälig totalt sett, vore det rimligt att anta att den nominella tariffen sänks eftersom det annars uppstår ett ökat totalt tariffuttag. Slutsatsen är därför att det är viktigt att definiera den tidpunkt när avkastningen betraktas som "skälig". En volymökning, allt annat lika, efter en sådan startpunkt borde resultera i en sänkt nominell tariff med de givna förutsättningarna. Om tariffen inte sänks kommer den ökade volymen annars att ge en allt högre avkastning som pressar upp tariffen till en nivå som kan antas ligga över vad som är "skäligt".

Tabell 3.3 åskådliggör detta på ett tydligt sätt. Om tidpunkten för när avkastningen ska betraktas som "skälig" anges till 2008 kommer den nödvändiga utjämnningen att uppgå till cirka 28 miljoner

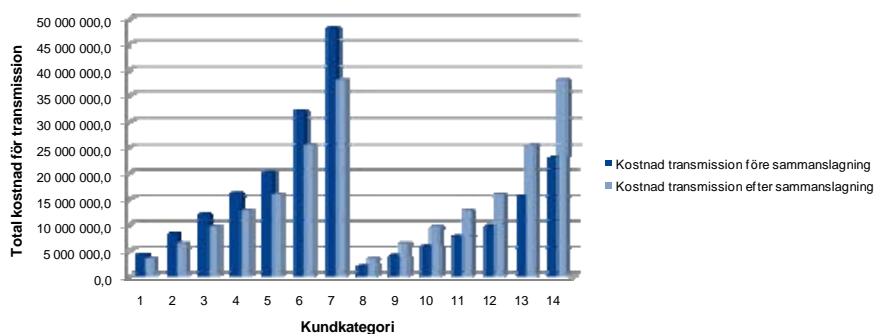
kronor mellan den norra och södra delen. Om startpunkten istället sätts till 2009 omfattar utjämningsbehovet cirka 64 miljoner kronor. Dessa beräkningar kanske inte motsvarar vad ett exakt utfall skulle kunna tänkas bli vid en verklig sammanslagning verksamheterna, de är dock ett resultat av en sammanslagning av historiskt inrapporterade data.

3.3 Tariffeffekt för enskilda förbrukarsegment

Med utgångspunkt från Årsrapporterna och genomsnittliga tariffer har vi analyserat hur en utjämning mellan den norra och södra delen påverkar kunderna beroende på kundstorlek. Jämförelsen är primärt fokuserad på industrier, resultatet anges i miljoner kronor.

Vi har inte genomfört analysen med utgångspunkt från nätföretagens angivna tariffstrukturer. Vi har använt deras genomsnittliga tariffer, dvs. antagit att sambandet mellan tariff och volym är rörligt. I realiteten är det sannolikt inte fallet vid en jämförelse av enskilda år, då en kapacitetsberoende tariff motverkar följsamhet mot volym. Över tid är det dock sannolikt att det i vart fall sker en viss anpassning som är volymkopplad.

Figur 3.5 Förändring av kostnad för transmission – före och efter sammanslagning

Kundkategori	Södra delen							Norra delen						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Geografisk närvaro														
Förbrukning (GWh)	100	200	300	400	500	800	1200	100	200	300	400	500	800	1200
Kostnad transmission före sammanslagning (MSEK)	4,0	8,0	12,0	16,0	20,0	32,0	48,1	1,9	3,8	5,6	7,7	9,6	15,3	23,0
Kostnad transmission efter sammanslagning (MSEK)	3,1	6,3	9,5	12,7	15,8	25,3	38,0	3,1	6,3	9,5	12,7	15,8	25,3	38,0
Differens efter sammanslagning (MSEK)	-0,8	-1,7	-2,5	-3,4	-4,2	-6,7	-10,1	1,2	2,5	3,7	5,0	6,2	10,0	15,0

Not: Diagrammet baseras på ett antal schabloniserade kundkategorier som betalar ett genomsnittligt pris per överförd energimängd.

En industrikund i södra delen av systemet som förbrukar 100 MWh/år får en kostnadsänkning på 800 000 kronor. Den motsvarande kostnadsökningen i den norra delen blir 1 200 000 kronor. En storförbrukare med en konsumtion på 1,2 TWh får en sänkning på 10,1 miljoner kronor i söder och en höjning på 15 miljoner kronor i norr.

Kraftvärmeverken Malmö och Rya är mer komplexa att bedöma. Behovet av kapacitet kan betraktas som relativt oberoende år från år. Därför kan kapacitetsinslaget i tariffen delvis absorbera varierande volym avseende nätföretagets intäkter. Antaganden för att bedöma tariffintäkter från kraftvärmeverk är svåra att göra och faller inte inom ramen för det här uppdraget.

Rapportens genomsnittspriser kan jämföras med de priser för gastransport som sammanställs av SCB, se tabeller 3.4 och 3.5. De visar genomsnittspriser för hela systemet för hela gastransporten inklusive distribution. Priserna är utan differentiering mellan norr och söder. Kategorierna I4 och I5 i tabell 3.4, visar genomsnittspriser som ligger nära de som beräknats i denna rapport för ett sammanslaget transmissionssystem. Det är logiskt eftersom de förbrukarna är anslutna till transmissionssystemet. Kostnaden stiger brant i takt med att förbrukarna blir mindre, se kategori I1–I3.

Tabell 3.4 Genomsnittligt nätpris öre/kWh, exkl. moms, för industrikategorier

	Intervaller				
	I1 <0,3	I2 0,3-<3	I3 3-<30	I4 30-<300	I5 300-<1 100
Jan 2008, transportkostnad, öre/kWh	16	12	7	4	3
Jan 2009, transportkostnad, öre/kWh	18	13	9	7	3
Jan 2010 transportkostnad, öre/kWh	17	12	8	4	3
Jan 2011 transportkostnad, öre/kWh	17	12	7	4	3

Källa: SCB.

I tabell 3.5 visas de genomsnittliga priserna för gastransport för mindre förbrukare, priserna är inkl. moms. Priset är väsentligt högre än för de stora förbrukarna. Den totala volymen för små förbrukare är dock relativt begränsad vilket gör att genomslaget på genomsnittspriset blir begränsat.

Tabell 3.5 Genomsnittligt nätpris öre/kWh, inkl. moms, för privatkunder

	Intervaller per kategori		
	D1 >5 500	D2 5 500-<55 000	D3 >-55 000
Jan 2008, transportkostnad, öre/kWh	51	23	17
Jan 2009, transportkostnad, öre/kWh	53	25	23
Jan 2010, transportkostnad, öre/kWh	67	29	25
Jan 2011, transportkostnad, öre/kWh	68	30	25

Källa: SCB.

4 Faktorer som påverkar tariffen

I vårt uppdrag har ingått att diskutera och i viss utsträckning analysera vilka faktorer som driver tarifförändringar. I detta kapitel diskuteras ett antal sådana faktorer.

4.1 Regleringsmodell

Den valda regleringsmodellen är avgörande för tariffnivån, i vart fall för nivån på en maximal tariff. Den svenska modellen utgår i korthet från en beräkning av nuanskaffningsvärdet (NUAK) samt en bedömning av en real ränta, en vägd genomsnittlig kapitalkostnad (WACC) med tillägg av kostnader för drift och underhåll samt myndighetsavgifter. NUAK motsvarar vad det skulle kosta att bygga ett nytt transportsystem för naturgas. Detta belopp används för att beräkna en real annuitet med en real WACC före skatt och ett antagande om livslängd. Resultatet blir ett belopp för kapitalkostnader som motsvarar summan av ränta och avskrivning. Beloppen kan inte särredovisas för ett enskilt år på ett enkelt sätt.

Till detta belopp läggs kostnaderna för drift och underhåll och vissa andra kostnader såsom myndighetspålagor etc.

Regleringsmodellens hantering av kapitalkostnader är den viktigaste komponenten vad gäller tariffpåverkan. Beräkningen av NUAK, ansatt WACC och livslängd är därmed väsentliga faktorer för tariffens storlek.

4.2 Strukturaffär

En av de frågor som Frans har i uppdrag att analysera är effekterna av en sammanslagning av transmissionssystemen. Med utgångspunkt från denna frågeställning är det av intresse att analysera om och i så fall hur en strukturaffär där en aktör förvärvar ett naturgassystem, kan påverka tariffen jämfört med tiden före förvärvet, dvs. hur strukturaffären i sig kan påverka tariffen.

En sådan analys skulle kunna tänkas utgå från att det är en eventuell köpeskillning som påverkar tariffen. Från regleringssynpunkt finns dock inget sådant samband eftersom det är NUAK, inte köpeskillningen, som utgör basen för den svenska regleringen. En strukturaffär behöver därmed inte nödvändigtvis påverka grunden för framtida tariffer. Om avkastningen inte överstiger det som

EI betraktar som skäligt, skulle köpeskillingen dock kunna tänkas vara tariffgrundande. Det skulle då snarare vara i ett kommersiellt perspektiv, antingen som en del av en överenskommelse mellan köpande och säljande företag eller som ett självständigt beslut av det köpande företaget, oberoende av vad det säljande företaget anser. Mer troligt är dock att köpare och säljare var för sig, har gjort en sammanvägning av reglermodell, tariffnivå, avkastningskrav, volymutveckling, betalbarhet etc. Därefter kommer de överens i en förhandling. Det köpande företaget agerar sedan med utgångspunkt från affärens resultat med de kommersiella och regleringsmässiga risker det innebär, vilket kan betraktas som ett normalt förfarande.

Påverkan på tariffen med utgångspunkt från effekterna av en strukturaffär är därmed framför allt en del av eller resultatet av den kommersiella överenskommelsen mellan köpande och säljande företag. Detta givet att avkastningen betraktas som skälig ur ett regleringsperspektiv.

4.3 Marknadens betalbarhet

Det som i grunden driver tariffnivån för olika typer av infrastruktur är, vid sidan om regleringen, volym och jämn last. Hög volym är därför alltid viktig vid infrastrukturinvesteringar, i synnerhet på en konkurrensutsatt marknad som naturgasmarknaden. För transmissionsnätägaren torde därför marknadens/kundernas betalbarhet vara en viktig faktor när tarifferna sätts. Om tariffen blir för hög riskerar ägaren av ett transportsystem för naturgas att tappa volym och intäkter. De kvarvarande kunderna får bära en ännu större börda med en ökad tariff, vilket skapar en negativ spiral som ökar risken, osäkerheten och minskar lönsamheten. På en liten marknad som den svenska kan en sådan effekt bli påtaglig.

Den relativt begränsade marknaden och det faktum att det finns relativt få stora förbrukare skapar en till vissa delar assymetrisk risk. Det innebär att enstaka beslut hos en enskild aktör kan få betydande konsekvenser för hela systemet. Den svenska naturgasmarknaden har 10-15 större industriella förbrukare samt två större kraftvärmeverk. Enskilda storförbrukare kan fatta beslut med utgångspunkt från aktuella förhållanden som omöjliggör för dem att återuppta naturgasanvändningen vid ett senare tillfälle. Nedläggning är ett sådant exempel där kostnaden för de kvarvarande kunderna ökar,

likaså avtrappning av reinvesteringar. Ett annat alternativ kan vara att avstå från att utöka verksamheten. I ett sådant fall går befintliga kunder miste om en kostnadsänkning.

Genomslaget av sådana åtgärder hos enstaka storkunder kan få kännbara konsekvenser för hela kundkollektivet.

4.4 Ojämn volymutveckling

Om avkastningen ligger under den nivå som betraktas som skälig, kommer skillnader i volymutvecklingen i norr respektive söder att påverka. Om det är en stark volymutveckling i söder, ökar kostnaden för en tariffutjämnning i norr. Även det omvända förhållandet gäller.

4.5 Självständiga beslut av nätägaren

Nätägaren kan självständigt besluta om att lägga sig under regleringtaket. Anledningarna kan t.ex. vara en eller flera av de som nämns i detta kapitel.

4.6 Opinionstryck och påverkan av myndigheter

Opinionsbildningen kring pris och tariffer är i allmänhet stark avseende ledningsbundna och rörbundna verksamheter. Detta gäller för elnät, gasnät och fjärrvärme. Det är sannolikt att risken för "hårdare" reglering till följd av opinionsbildningen, publikt missnöje eller negativ publicitet kan påverka nätföretagens beslut avseende tariffnivån, det är dock osäkert i vilken utsträckning. Både tillsynsmyndigheter och opinionsbildare kan tillgripa s.k. "name and shame" metoder i syfte att påverka tariffens storlek. Det betyder att en aktör "hängs ut" och exponeras offentligt vad gäller företagets pris/tariffpolitik. Det kan då bli viktigt att finjustera tariffnivån för att inte hamna i en offentlig debatt.

4.7 Tariffstruktur

Även tariffstrukturen i sig kan ha betydelse, i vart fall på kort sikt. En jämn industrilast kan dra fördel av en kapacitetsberoende tariff-

struktur eftersom den bokade kapaciteten tas i anspråk i stort sett hela året. Ett kraftvärmeverk har däremot hög förbrukning på vintern och eventuellt ingen alls på sommaren. Ett kraftvärmeverk måste dock fortfarande betala för den outnyttjade sommarkapaciteten.

Det omvända förhållandet gäller för en volymbaserad tariffstruktur, dvs. samma pris/enhet året runt. Ett kraftvärmeverk betalar då för transport på vintern men inget på sommaren, dvs. kunden betalar inte för mer kapacitet än vad som används vid varje given tidpunkt.

Intäktsnivån från en kapacitetsbaserad struktur är därför mindre känslig för transiterad volym än en volymberoende. En volymberoende tariff skulle eventuellt behöva ändras oftare om gasnätsägaren ska ha relativt konstant avkastning över tid givet att volymen varierar mellan åren. Eftersom en kapacitetsberoende tariff innebär att en kund med ojämn last är beredd att betala för oanvänd kapacitet, utjämnar en sådan struktur intäkterna för nätägaren mellan åren.

4.8 Kombination av olika tariffstrukturer

Tariffstrukturer kan vara komplicerade. En kombination av flera olika (komplicerade) strukturer längs transportvägen innebär en risk för att förändringar i ett led blir mindre transparenta. Exempelvis skulle en kombination av kapacitetsberoende och volymberoende tariffstrukturer delvis kunna leda till att tariffförändringar uppströms inte direkt påverkar kunderna nedströms. Hur sådana effekter kan tänkas påverka tariffen är dock en tillsynsfråga. Vi har inte analyserat huruvida detta är fallet på den svenska marknaden.

4.9 Effektivisering

Effektivisering kan skapa ett utrymme för en sänkning av tariffen. Detta är delvis beroende av hur regleringen är utformad. En nätägare skulle kunna sänka tariffen på eget initiativ på grund av rationaliseringsåtgärder och kostnadssänkningar. Det skulle även kunna ske via en effektiv tillsyn från den berörda myndighetens sida med ansatsen att det är rimligt att kräva effektiviseringar och

att dessa ska föras vidare till kunderna. Normalt sett ingår en effektiviseringskomponent i en reglering.

4.10 Val av marknadsmodell, shippermodell – elmodell

Val av marknadsmodell kan påverka tarifferna. Pöyry har inte haft i uppdrag att utreda för- eller nackdelar avseende olika marknadsmodeller. Vi har dock noterat att valet av marknadsmodell kan påverka tariffen beroende på vilka grundantaganden som görs.

I ett gassystem uppstår s.k. ”sammanlagringseffekter” ju närmare gaskällan kapacitetsbehovet beräknas och bokas. Sammanlagring kan jämföras med dimensioneringen av en vattenledning till ett hyreshus. Anslutningen till byggnadskroppen är väsentligt mindre än behovet skulle vara om samtliga hyresgäster öppnade samtliga kranar maximalt samtidigt. Eftersom sannolikheten är låg för att detta skulle inträffa, väljer man en anslutning av en mindre dimension och till en lägre kostnad. Ännu närmare vattenverket blir matarledningen, relativt sett, ännu mindre. Alternativet skulle vara att alltid dimensionera allting för att kunna hantera den maximala användningen, vilket skulle bli för dyrt. En successivt lägre dimensionering längs en transportkedja är det som kallas ”sammanlagring”. Sammanlagring kan jämföras med riskpooling.

Samma sak gäller för bokning av kapacitet i gassystemet. Med den svenska modellen, den s.k. elmodellen, görs kapacitetsbokningarna av distributionsnätägarna. Summan av de enskilda bokningarna skulle ge ett kapacitetsbehov som är större än nätägarens faktiska behov av att boka kapacitet i transmissionssystemet. Denne kan därför välja att debitera kunderna för full kapacitet men boka en lägre kapacitet i transmissionssystemet. Skillnaden utgör en vinst som distributionsnätägaren kan tillgodoräkna sig. Denne kan även välja att låta kunderna få del av fördelarna genom att göra en lägre bokning uppströms och föra värdet av detta vidare till kund via en lägre tariff. Frågan om huruvida sammanlagringen kommer kunderna till del är i stort en reglerings- och tillsynsfråga med en elmodell.

Det huvudsakliga alternativet är en s.k. shippermodell, vilket är den modell som förespråkas av EU-kommissionen. En s.k. shipper ansvarar för tillförsel av gas till en marknad. Shippern gör kapacitetsbokningen och har sammanlagringsfördelarna. Om konkurrensen på marknaden är god kommer olika shippers att konkurrera

genom att föra sammanlagringsfördelen till kunderna via ett lägre gaspris.

Det är själva valet mellan modellerna som skulle kunna påverka tariffens storlek. Valet är beroende av om det anses mer sannolikt att sammanlagringsfördelen kan föras vidare till kunderna via tillsyn eller om det anses mer sannolikt att den förs vidare via konkurrerande shippers.

5 Sammanfattning – tariffpåverkan vid sammanslagning av högtryckssystemen

Pöyry har fått i uppdrag av Utredningen om Framtida Hantering av Systemansvaret för Gas m.m. (Frans) (N 2010:05), att analysera effekterna på tarifferna om EOn:s och Swedegas transmissions-system för naturgas slås samman till ett enda system:

- Förutsättningar skapade av en marknad som bl.a. karaktäriseras av ett naturligt monopol var ett viktigt skäl till dagens ägarstruktur för transmissionsnätet. En annan viktig faktor var de ambitioner som dåvarande Sydkraft och Statens Vattenfallsverk hade vad gällde att utveckla den sydsvenska respektive den mel-lansvenska naturgasmarknaden.
- Den rådande ägarstrukturen skapade en delad frimärkstarriff för transport i transmissionsnätet. Transitering från Nederländerna till den norra delen av den svenska naturgasmarknaden (från Varberg och norrut) kostar i genomsnitt cirka 2,9 öre/kWh. Transitering till den södra delen av den svenska marknaden kostar i genomsnitt cirka 5,1 öre/kWh. Till detta kommer kostnaden för distribution i den mån sådan utnyttjas.
- Av den totala kostnaden för transmission från Nederländerna till Sverige, utgör den svenska andelen cirka 62% (norr) respektive 78% (söder)
- Rådande kostnads- och tariffstruktur för transmission kan hypotetiskt sett bevaras efter en sammanslagning av transmissions-systemen. Huruvida detta är praktiskt möjligt eller önskvärt har inte analyserats.
- En aritmetisk sammanslagning av E.On:s och Swedegas transmissionssystem baserat på inrapporterade Årsrapportdata till Energimarknadsinspektionen leder till en genomsnittlig tariff på cirka 4 öre/kWh för 2009. En sammanslagning skulle leda till en tariffutjämnning mellan den norra delen och den södra delen. Kostnaderna för att transitera till den norra delen skulle öka med 64 miljoner kronor räknat på data från 2009. Kunderna i söder skulle få motsvarande minskning. För de enskilda kunderna skulle höjningarna i norr bli avsevärt högre än minskningen i söder. Det beror på att gasanvändningen är högre i söder.

- För en industrikund i norr som förbrukar 100 GWh ökar kostnaden med cirka 1,2 miljoner kronor, motsvarande minskning i söder blir 0,8 miljoner kronor. För en storkund som förbrukar 1,2 TWh blir motsvarande förändringar en ökning med cirka 15 miljoner kronor i norr och en minskning med cirka 10 miljoner kronor i söder.
- Avgörande för hur stor utjämningen blir är valet av vilket år som väljs som utgångspunkt för definitionen av ”skälig” avkastning för systemen. Om 2009 väljs som utgångspunkt för beräkningen, blir utjämningsbehovet cirka 64 miljoner kronor. Om år 2008 väljs som utgångspunkt, blir utjämningsbehovet cirka 29 miljoner kronor. Vilket år som bör väljas är en fråga om tillsyn.
- En strukturaffär behöver inte nödvändigtvis innebära en tarifförändring. I den svenska regleringen är nuanskaffningskostnaden (NUAK) avgörande för tariffnivån, inte en eventuell köpeskilling vid ett förvärv. Ett förvärvande nätföretag kan dock frivilligt välja att använda köpeskillingen som utgångspunkt för tariffsättningen om tariffen understiger vad som ger skälig avkastning.
- Flera andra faktorer finns som kan påverka tariffnivån hos ett nätföretag, bl.a. marknadens betalbarhet, opinionstryck, tariffstrukturen eller kombinationer av tariffstrukturer, typ av marknadsmodell.

6 Försörjningstrygghet

Detta avsnitt innefattar en kvalitativ analys av de effekter som kan uppstå om systemansvaret i de delar som avser försörjningstryggheten överförs till en privat aktör. Analysen belyser effekterna på kort och lång sikt och sammanfattas i termer av styrkor, svagheter, möjligheter och hot om en privat aktör tilldelas till en sådan roll.

6.1 Problemställning – försörjningstrygghet

Analysen avser att beskriva tänkbara styrkor, svagheter, möjligheter och hot kopplade till att systemansvarsverksamheten rörande försörjningstryggheten för gas överförs till en privat aktör. I dag bedrivs verksamheten av en offentlig aktör i form av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät).

Analysen utgår från följande av Frans angivna förutsättningar.

- Statens energimyndighet (Energimyndigheten) utses till behörig myndighet enligt gasförsörjningsförordningen (994/2010) och fortsätter därmed som ansvarig myndighet för försörjningstryggheten för gas.
- Svenska kraftnäts nuvarande myndighetsuppgifter på området överförs genom lag till en privat aktör i samband med överföringen av systemansvarsverksamheten för gas.
- Förvaltningen av infrastrukturen för gas kommer även fortsättningsvis att ske i icke-statlig regi, dvs. privat ägande av transmissionssystemet
- Framtida investeringar i infrastruktur för naturgas kommer att ske på kommersiell grund, dvs. privat kapital vid nyinvesteringar i nya tillförselledningar
- Privat ägande av transmissionssystemet
- Frans förslag att rollen som TSO/transmissionsnätsoperatör ska separeras från rollen som systemansvarig myndighet/systembalansansvarig

Som tidigare beskrivits ägs högtryckssystemet i dag av fler än en ägare. I januari 2011 ägde Swedegas huvuddelen av transmissionsnätet, Figur 3.1. Från Dragöer till söder om Varberg äger E.On

ledningarna från första svets skarv efter Swedegas ledning till och med MR-station.

I Sverige finns endast ett naturgaslager, Skallen, det ägs och drivs av E.On. I övrigt kan lagring av naturgas i Sverige ske genom linepack.¹

I och med att naturgasen enbart är etablerad längs den svenska västkusten har den från ett nationellt perspektiv en mycket begränsad andel av energiförsörjningen på drygt 2 procent. Inom de områden där naturgasen är etablerad har den däremot en betydande marknadsandel på cirka 20 procent. Den är även en kritisk råvara för flera av västkustens största industrier. Naturgasen är även betydelsefull för fjärrvärme- och elproduktion bl.a. i Göteborg och Malmö. Regionalt sett är därmed naturgasen lika betydelsefull i Sverige som i andra delar av Europa.

Frågor kring försörjningstrygghet fokuserar ofta på hur konsumenterna drabbas då gas på många platser används till uppvärmning av småhus o.d. Även i Sverige intar konsumenterna en särställning. Försörjningstrygghetsfrågor är dock även av central betydelse för övriga kunder, i synnerhet för vissa storförbrukande, bl.a. kemiska industrier. Naturgas används både som energibärare och råvara av större industrier som är verksamma på den internationella marknaden. För flera företag utgör naturgasen inte en utbytbar resurs, i vart fall inte på kort sikt. För dessa företag är försörjningstrygghet ett nyckelbegrepp eller snarare en överlevnadsfråga, eftersom de endast kan hantera mycket korta avbrott utan långsiktiga konsekvenser för verksamheten. Ett ledningshaveri som inbegriper ett brott på sjöledningen kan ta veckor att återställa. Ett avbrott på råvarutillförseln på flera veckor kan vara tillräckligt för att helt underminera kundernas förtroende för vissa av dessa industrier, med mycket långsiktiga konsekvenser som följd. Den svenska naturgasmarknaden har varit avbrottsfri från start, dvs. i cirka 25 år.

6.2 Försörjningstrygghet för naturgas

Försörjningstrygghet för naturgas kan analyseras ur flera olika perspektiv. Framförallt är det viktigt att särskilja mellan åtgärder som syftar till att trygga gasförsörjningen från ett långsiktigt respektive ett kortsiktigt perspektiv.

¹ Linepack innebär en höjning av trycket i de befintliga ledningarna i syfte att lagra gas i dessa ledningar.

Med ett långsiktigt perspektiv avses åtgärder som syftar till att trygga den framtida gasförsörjningen bl.a. genom att säkerställa att det finns en framtida fungerande infrastruktur som möjliggör leveranser av gas till Sverige och inom Sverige. En viktig aspekt som kan vara av intresse är ytterligare tillförselvägar. Andra aspekter kan vara framtida förändringar vad gäller gasleveranser, t.ex. fysisk tillgång till en fungerande marknad för naturgas såsom TTF² eller andra förändringar vad gäller fysiskt ursprung för den gas som levereras till Sverige. I förlängningen kan det innebära förändrade krav på överföringsförbindelserna.

Med ett kortsiktigt perspektiv ligger fokus mer på åtgärder som syftar till att trygga gasförsörjningen kopplat till behovet av att upprätthålla balansen t.ex. vid en plötslig försörjningsstörning eller förbrukningstopp.

6.3 Försörjningstrygghet – nuläget

Kap. 8 a i naturgaslagen (2005:403) innehåller bestämmelser om trygg naturgasförsörjning. Den systemansvariga myndigheten (dvs. Svenska kraftnät) ska vidta de planeringsåtgärder och övriga åtgärder inom ramen för systemansvaret som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Tillsynsmyndigheten (för dessa frågor Statens energimyndighet, hädanefter Energimyndigheten³) ska ta fram en nationell plan med åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen i en krissituation samt inom ramen för tillsynsansvaret vidta sådana åtgärder i övrigt som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen.

Den systemansvariga myndigheten kan kräva att en innehavare av naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Dessa tvingande åtgärder får inte vara mer betungande än vad som är skäligt. Företagen har rätt till ersättning från staten för den kostnad som genomförandet av åtgärderna medfört. Den systemansvariga myndigheten prövar ersättningsfrågan och har även rätt att begära in den information som krävs för att bedöma om det finns behov att vidta åtgärder.

² Dvs. den holländska marknadsplatsen TTF – Title Transfer Facility - en virtuell punkt på det holländska nätet.

³ Se Naturgasförordning (2006:1043) 34 § samt Förordning (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet 2 § punkten 4.

Regeringen kan enligt 8 a kap. i naturgaslagen antingen själv eller genom ett bemyndigande till den systemansvariga myndigheten meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter den systemansvarige har för trygg naturgasförsörjning. Förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera den del av verksamheten vid Svenska kraftnät och vid Energimyndigheten som sker enligt 8 a kap. i naturgaslagen, en s.k. försörjningstrygghetsavgift. Innehavare av naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning ska betala denna avgift till Svenska kraftnät som ska överföra hälften av de inbetalda avgifterna till Energimyndigheten. Förordningen anger beloppet som ska betalas per normal kubikmeter överförd naturgas.

Enligt naturgasförordningen (2006:1043) ska Energimyndigheten godkänna de åtgärder som en innehavare av naturgasledning, lagringsanläggning eller förgasningsanläggning är ålagd att planera för enligt 8 a kap. 1 § naturgaslagen. Den nationella planen med åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen i krissituationer ingår som ett led i den nationella strategi Energimyndigheten ska ta fram och få godkänd av regeringen. Energimyndigheten ska samråda med Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät innan man beslutar om strategin eller den nationella planen. Vid planeringen för eventuella försörjningsstörningar och vid sådana tillfällen när detta inträffar ska konsumenternas naturgasförsörjning säkras i vart fall när vissa omständigheter är för handen.⁴ Energimyndigheten ska i samråd med Svenska kraftnät varje år ta fram en rapport om åtgärderna för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning enligt direktiv 2004/67/EG.⁵

Svenska kraftnät har tagit fram en Plan för Affärsverkets svenska kraftnät åtgärder för att säkerställa naturgasförsörjningen inom ramen för systemansvaret.⁶ I detta dokument beskrivs Svenska kraftnäts planerade åtgärder om det uppstår en störning i gasförsörjningen. Planen redovisar både de kommersiella åtgärder som Svenska kraftnät avser att använda i första hand samt de tvingande åtgärder som

⁴ Dessa omständigheter listas i 32 § i naturgasförordningen.

⁵ Enligt förordning (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet ska Energimyndigheten varje år ta fram en rapport om åtgärderna för att säkerställa en tryggad naturgasförsörjning enligt direktiv 2004/67/EG. Rapporten ska utarbetas i samråd med Svenska kraftnät

⁶ Dnr 2010/1631 2010-12-06

därefter kan vidtas vid behov. Planen utgår från tre olika scenarier⁷ och redovisar kortfattat de planerade åtgärderna för respektive scenario.

Förordningen (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG (gasförsörjningsförordningen) ersätter det tidigare gasförsörjningsdirektivet och regelverket blir därmed direkt gällande i medlemsstaterna. Även här tydliggörs vissa aspekter såsom att marknadsmekanismerna ska användas som ett första led i hanteringen av försörjningsstörningar, att de åtgärder som ska vidtas under en kris ska definieras i förväg och att krisplaner ska upprättas av de behöriga myndigheterna efter samråd med naturgasföretagen och fastställa tydliga roller och ansvar. Enligt förordningen får tvingande åtgärder endast användas i sådana situationer där den behöriga myndigheten har utlyst krisnivån ”kris”.

6.4 Förändringar i ansvarsfördelningen

I dag hanteras försörjningstrygghetsfrågorna av Energimyndigheten samt av den systemansvariga myndigheten Svenska kraftnät. I framtiden föreslås Energimyndigheten bli behörig myndighet⁸ enligt gasförsörjningsförordningen. Detta innebär bl.a. att Energimyndigheten ska ta fram planer för krishantering som bl.a. beskriver de tvingande åtgärder som får vidtas. Enligt gasförsörjningsförordningen ansvarar den behöriga myndigheten för tvingande åtgärder vilket innebär en förändring mot dagens förhållanden.

Det förslag som analyseras i denna del innebär att de delar av systemansvaret som rör försörjningstrygghet överförs till en privat aktör, en s.k. systembalansansvarig. Förslaget innebär att den systembalansansvarige ska ha det övergripande ansvaret för att balansen kortsiktigt upprätthålls mellan inmatning och uttag av naturgas i det nationella systemet. Den kortsiktiga balanseringen avses inte omfatta extraordinära åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen.

Effekten av det innebär att en privat aktör enbart under vissa omständigheter kan komma att ges befogenhet att utöva vissa myndighetsliknande uppgifter. Förslaget innebär att ansvaret för den kortsiktiga balanseringen förs över till en privat aktör som kan

⁷ Scenario 1 – Efterfrågan på gas är större än tillgången, t.ex. vid en produktionsstörning i Nordsjön. Scenario 2 – Skada på Öresundsledningen eller i dess närhet. Scenario 3 – Skada på transmissionsledningen, varvid det blir två system att balansera.

⁸ Med behörig myndighet avses i gasförsörjningsförordningen den myndighet som har blivit utsedd att säkerställa genomförandet av de åtgärder som omfattas av förordningen.

komma att ges möjlighet att använda tvingande åtgärder för säkerställa att balansen upprätthålls. Detta innebär åtgärder som kan omfatta bortkoppling av delar av systemet eller vissa kunder, uttag från lager osv. Det kan dock endast ske om den behöriga myndigheten förklarar att det råder kris, samt delegerat dessa uppgifter till den privata aktören.

Oavsett om det är en offentlig eller privatägd aktör som hanterar sådana tvingande åtgärder ger det upphov till konsekvenser av juridisk, ekonomisk och praktisk karaktär. Då det handlar om tvingande åtgärder som berör enskilda företag och deras tillgångar är en given förutsättning att åtgärderna utförs med stöd av gällande regelverk oberoende av ansvarig aktör. Ett sådant regelverk omfattar vanligen även säkerhetspärar som sätter gränser för myndighetens/aktörens agerande, samt regler om tillsyn och eventuella sanktioner eller annan påföljd. Enligt nuvarande förslag avses regeringen kunna föreslå den systembalansansvarige, samt på förekommen anledning byta ut denne. En privatägd aktör som äger och driver ett transmissionssystem har därutöver ett inneboende incitament att driva systemet på ett effektivt sätt även sett ur användarnas synvinkel. Detta eftersom aktören annars riskerar att förlora sin position om agerandet riskerar marknadens funktion. I slutändan kan det resultera i att företaget sitter med ett system som de i princip inte har rätt att driva i egen regi eller där verksamhetens omfattning påverkas. Sammantaget kan det därmed antas att en privat aktör har ett starkt ekonomiskt och strategiskt incitament att agera på ett för marknaden trovärdigt och ansvarigt sätt.

Dock innebär en delegation av myndighetsuppgifter till en privat aktör att det finns ett ökat utrymme för att den ansvarige aktörens agerande utsätts för kritik och att det ifrågasätts om ett visst agerande innebär fördelar för denne aktör, t.ex. genom att det förbättrar möjligheterna för denne aktör att optimera sin egen verksamhet.

Även den specifika ägarbilden till en privatägd systemansvarig torde påverka bedömningen av de svagheter i strukturen som diskuteras nedan. En viktig frågeställning här är den potentiella konflikten mellan myndighetsutövningen och de krav ägarna kan lägga på den systemansvarige. I det fall ägarna inte omfattar företag med aktiva intressen inom el- eller gas sektorn torde kraven främst röra lönsamhetsfrågor. I annat fall torde den oro som diskuteras nedan förvärras genom att det finns en potentiell risk för informationsöverföring samt en än större risk för att målbilden går isär. I detta sammanhang kan det även vara värt att notera att privatägda

systemansvariga aktörer inte är en nyhet utan förekommer i andra EU länder, och där ses som hanterbara givet ett regelverk som säkerställer hanteringen av känsliga moment. I det fall de privata företagens ägarbild omfattar andra energiföretag kan bilden dock bli förhållandevis komplicerad och det nödvändiga regelverket blir även förhållandevis detaljerat kring frågor såsom oberoende och insyn.

6.5 Kortsiktig försörjningstrygghet

Analysen kommer övergripande att beskriva de väsentliga områden som kan beröras om systemansvaret flyttas från en offentlig till en privat aktör. I detta avsnitt är fokus på frågor som berör den kortsiktiga försörjningstryggheten.

Analysen utgår från de åtgärder som omfattas av Svenska kraftnäts plan för att säkerställa naturgasförsörjningen inom ramen för systemansvaret då denna plan fokuserar på den kortsiktiga försörjningstryggheten vid en störning i gasförsörjningen. De uppgifter som kan bli aktuella torde i allt väsentligt motsvara de uppgifter som omfattas av den aktuella planen. Det är dock viktigt att notera, att de uppgifter som överförs till en framtida systembalansansvarig inte kommer att omfatta tvingande åtgärder. Den behöriga myndigheten ansvarar för dessa, men kan om den angivit att en kris råder välja att delegera hanteringen av tvingande åtgärder t.ex. till den systembalansansvarige aktören. Detta ska i så fall framgå av de planer den behöriga myndigheten ska upprätta.

Procedurer vid nödförsörjning

Med utgångspunkt från gasförsörjningsförordningens bestämmelser ska man vid en försörjningsstörning i första hand använda sig av kommersiella åtgärder för att hantera situationen. Detta gäller därmed oavsett om det är en offentlig eller privat aktör i den aktuella rollen. Att i första hand använda kommersiella åtgärder är även ett logiskt alternativ då dessa är minst kostsamma för berörda parter. De kommersiella åtgärderna som berörs i analysen är avtal med balansansvariga, buffring samt reglergashandel. Därefter diskuteras de tvingande åtgärderna beordrat uttag från lager och beordrad förbrukningsreduktion. De senare åtgärderna kan en systembalansansvarig endast använda sig av om den behöriga myndigheten delegerat ansvaret för

dessa åtgärder till den berörda aktören och då endast under förutsättning att myndigheten angivit att det råder kris.

Givet att den systembalansansvarige även hanterar driften av transmissionsnätet torde detta även innebära en rationalisering av arbetet, då den torde ha enklare tillgång till den systeminformation som krävs för att säkerställa den kortsiktiga försörjningstryggheten. Det kan vara information om tryck, flöden, volymer, lager, osv. I dagsläget måste Svenska kraftnät få nödvändig information från den/de aktörer som driver transmissionssystemet. Här diskuteras situationen då den systembalansansvarige utgörs av en privat-ägd aktör,

Kommersiella åtgärder – Avtal med balansansvariga

Givet att regelverket inte förändras i denna del kan det antas att även en privat aktör kommer att sluta ett avtal med de balansansvariga för naturgas på liknande sätt som Svenska kraftnät. Om balansansvarsavtalet med den privata aktören inte på ett relevant sätt omfattar bestämmelser som fördelar ansvar och risk innebär detta ett ökat riskmoment för de balansansvariga. Aspekter som är viktiga är adekvata ersättningsnivåer för tvingande åtgärder och ett tydligt regelverk kring sådana åtgärder och ersättningar. Vid en jämförelse med dagens situation där Svenska kraftnät som myndighet förutsätts representera en mer konkurrensneutral hållning finns det en risk att en privat aktör uppfattas som mindre neutral. Givet att den privata aktören inte har några bindningar till andra företag i energisektorn utöver de aktuella avtalen torde det dock vara rimligt att anta att även en privat aktör kan förutsättas agera på ett konkurrensneutralt sätt.

Kommersiella åtgärder – Buffring

Buffring av gas innebär att man matar in mer naturgas än det planerade uttaget i ett system i syfte att lagra gas. Den lagrade gasen kan t.ex. användas för att säkra naturgasförsörjningen vid eventuella störningar i systemet. I dag har Svenska kraftnät ett avtal med Energinet.dk om att buffra gas i det danska respektive det svenska systemet. Energinet.dk hanterar försörjningstryggheten för Danmarks räkning och ett villkor för buffringen är att den inte

äventyrar balansen i det danska systemet. Även en privat aktör med rätt befogenheter torde ha goda möjligheter att sluta ett likartat avtal med Energinet.dk. Ett osäkerhetsmoment är självfallet Energinet.dks önskan att ingå avtal, men det torde även ligga i deras intresse att sluta nödvändiga och tillräckliga avtal med andra relevanta aktörer för att trygga naturgasförsörjningen. Även gasförsörjningsförordningen lägger fast vikten av samarbete mellan medlemsstaterna i syfte att trygga naturgasförsörjningen. I bilaga IV till förordningen listas de regionala grupperingarna av medlemsstaterna, varvid Danmark och Sverige tillsammans utgör en gruppering. Det finns därmed anledning att anta att förutsättningarna för ett fortsatt samarbete är goda oavsett om det är en offentlig eller privat aktör. I det fall osäkerheten beror av specifika omständigheter kring den svenska aktören kan det finnas behov av att ställa vissa garantier, t.ex. av ekonomisk art.

I det fall den privatägda aktören även driver transmissionssystemet skulle den nya rollen med systemansvar delvis kunna bidra till att förenkla en del frågeställningar om buffring sker, samt vilken ersättning som i så fall ska utgå. I det konkreta fallet omfattar dock denna fråga även en rad komplexa bedömningar.

Kommersiella åtgärder – Handel med reglergas

Givet att övriga regelverk inte förändras kommer det även med en privat aktör som systemansvarig att vara upp till de balansansvariga att avgöra om de vill delta i handeln med reglergas samt till vilket pris de är villiga att delta. I denna del torde det därmed inte uppstå någon skillnad.

Tvingande åtgärder – Beordrat uttag från lager

Naturgaslagen ger i dag den systemansvariga myndigheten rätt att vidta tvingande åtgärder mot innehavare av naturgasledning, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. I dagsläget är det Svenska kraftnät som har denna rätt. Som en följd av gasförsörjningsförordningen är det dock den behöriga myndigheten som kommer att ansvara för dessa oavsett om den systembalansvarige är en offentlig eller privat aktör. Den behöriga myndigheten kan dock delegera hanteringen av tvingande åtgärder till den systembalansansvarige.

Eventuella oklarheter kring vilka åtgärder som kan vidtas och vilka omständigheter som kan utlösa dessa åtgärder utgör ett hot för gasmarknadens aktörer. Sådana osäkerheter torde upplevas som i vart fall något större med en privatägd aktör. Energimyndigheten utgör dock tillsynsmyndighet för försörjningstrygghetsåtgärder samt ska ta fram planer för hur försörjningstryggheten ska hanteras vid en kris, såsom vilken typ av åtgärder som kan användas. Naturgaslagen anger även att de beordrade åtgärderna inte får vara onödigt betungande samt att aktörerna har rätt till ersättning för vidtagna åtgärder.

Det torde därmed inte uppstå någon stor skillnad vid en delegering av ansvaret vad gäller möjligheterna att under vissa omständigheter beordra uttag från lager när den systemansvariga myndigheten/aktören bedömer detta som nödvändigt för att säkerställa försörjningstryggheten. Givet att den privatägda aktören även hanterar driften av transmissionsnätet finns det även en möjlighet att detta innebär en rationalisering av arbetet, då aktören kan antas ha mer omedelbar tillgång till den information som krävs för att säkerställa den kortsiktiga försörjningstryggheten såsom information om tryck, flöden, volymer etc. I dagsläget måste Svenska kraftnät inhämta nödvändig information från den/de aktörer som driver transmissionssystemet.

Det kan även finnas en upplevd risk kring beordrade uttag från lager och när detta kan bli aktuellt. Då ett privatägt företag äger och driver systemet innebär det att företaget antas bedriva sin verksamhet enligt strikt affärsmässiga principer inom ramen för den reglering som styr denna typ av verksamhet. Det kan därmed antas finnas krav på vinst/avkastning som leder till att aktören väljer att vidta åtgärder som bidrar till att optimera den egna verksamheten eventuellt på bekostnad av andra aktörers optimeringsmöjligheter. Exempelvis kan ett beordrat uttag från lager innebära att den gas som av ägaren/leverantören var tänkt till ett visst syfte/kund tas i bruk i syfte att säkerställa försörjningstryggheten. Detta kan få till följd att de berörda leverantörerna inte kan fullfölja kontrakterade leveranser till andra kunder. I framtiden kommer dock Energimyndigheten att ansvara för de tvingande åtgärderna som även måste tydliggöra i myndighetens planer. I praktiken kan dock hanteringen av dessa tvingande åtgärder delegeras till den systembalansansvarige. Naturgaslagen anger dock att denna typ av åtgärder inte får vara onödigt betungande vilket innebär ett visst skydd för de berörda företagen samt att den systemansvarige myn-

digheten/aktören ska ha vidtagit rimliga mindre betungande åtgärder i ett tidigare skede. Här torde Svenska kraftnäts plan kunna ge en indikation även inför framtiden på den stegrande skala vad gäller åtgärder som syftar till att säkra försörjningstryggheten på kort sikt.

Tvingande åtgärder – Beordrad förbrukningsreduktion

På samma sätt som för beordrat uttag från lager kommer ansvaret för tvingande åtgärder att falla på den behöriga myndigheten som dock har möjlighet att delegera hanteringen.. Resonemanget ovan kring tvingande åtgärder rörande uttag från lager är därmed tillämpligt även på denna del.

Även här gäller bestämmelsen att de beordrade åtgärderna inte får vara onödigt betungande. Därmed är det rimligt att anta att även en privat aktör kommer att sträva efter att fördela förbrukningsreduktioner proportionellt per nätområde med utgångspunkt från den aktuella situationen. Oavsett att det även här kan finnas en viss oro bland övriga aktörer att den från deras perspektiv optimala lösningen inte tillämpas bör det finnas tillräckligt tydliga riktlinjer för denna situation bl.a. i de planer som Energimyndigheten ska fram. Sådana riktlinjer bör i förväg tydliggöra att fördelningen sker på ett transparent och konkurrensneutralt sätt givet det aktuella skyddsintresset samt förutsättningarna i den givna situationen. En ledande princip vid försörjningsstörningar är att i möjligaste mån säkerställa försörjningstryggheten för konsumenterna.

Ansvar vid nödförsörjning

Som ovan nämnts innebär en delegation av myndighetsuppgifter till en privat aktör att det finns ett ökat utrymme för att den ansvarige aktörens agerande utsätts för kritik. Sådan kritik kan uppkomma t.ex. vid fördelningen av begränsade resurser i ett nödläge eller när andra tvingande åtgärder vidtas och övriga aktörer ser detta som att den ansvarige aktörens gynnar sin egen verksamhet på bekostnad av andra aktörers möjligheter att optimera sin verksamhet. Denna typ av diskussioner torde även kunna uppstå då ansvarig aktör är en myndighet. Då den ansvarige aktören är privatägd antas dock ägarna ha ett tydligt krav på en hög avkastning varför de finansiella övervägandena inom verksamheten antas bli mer drivande. Det är

därmed viktigt att det tydligt framgår av regelverket vilka befogenheter den systembalansansvarige har samt att det finns en plan som tydligt anger hur olika typer av försörjningsstörningar ska hanteras.

Det befintliga regelverket anger redan i dag att åtgärderna inte ska vara onödigt betungande och att aktörerna har rätt till ersättning för dessa. Därutöver ska den systemansvariga myndigheten vidta de planeringsåtgärder som är nödvändiga för att säkerställa naturgasförsörjningen. I enlighet med försörjningstrygghetsförordningen ska dock Energimyndigheten som behörig myndighet ta fram planer för hur försörjningstryggheten ska hanteras vid en kris. En sådan plan bör bl.a. ange hur fördelningen av naturgas ska hanteras i ett nödläge samt vilka befogenheter den systembalansansvarige ska ges beträffande gasförsörjningen eftersom delegerade uppgifter ska specificeras i planerna enligt förordningen. Det kan därmed antas att det kommer att finnas planer som beskriver vilka åtgärder den behöriga myndigheten kan delegera till någon annan aktör och när denne aktör får vidta dessa åtgärder. Därmed torde det även med en privatägd systemansvarig finnas en plan som beskriver vilka åtgärder som denne avses kunna använda och som kan följas upp av Energimyndigheten.

Finansiellt perspektiv

Åtgärder för att säkra försörjningstryggheten vid en försörjningsstörning måste finansieras. En rimlig ansats är att detta även fortsättningsvis sker genom en avgift på användarna av systemet oavsett om ansvaret åligger en offentlig eller en privat aktör.⁹ Pöyry har dock i dag ingen information om vem som avses hantera denna avgift. Resonemanget nedan utgår dock ifrån att regelverket inte förändras i denna del.

Nödförsörjningsavgiften är i dag reglerad i förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet, vilket innebär att nivån på avgiften inte är omedelbart påverkbar vare sig för en offentlig eller privat aktör. Det kan dock finnas en osäkerhet kring hur denna avgift används av den ansvarige aktören då det i regelverket enbart hänvisas till åtgärder som rör försörjningstryggheten. Svenska kraftnät anger att avgiften använts till bl.a. en kris-hanteringsövning, men även till åtgärder för att förbättra natur-

⁹ Svenska Kraftnät tar i dag ut en försörjningstrygghetsavgift av nät- och lagerägare enligt förordning (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet.

gasförsörjningen i Sverige enligt förslag inkomna från aktörerna. Det kan därmed finnas en osäkerhet om vad denna avgift ska och kan användas till, samt vems perspektiv och önskemål ska vara tongivandet vid valet av aktiviteter och åtgärder. Även här kan det finnas en oro att avgiften kan användas till åtgärder som främst förbättrar den ansvarige aktörens möjligheter att optimera sin verksamhet snarare än till långsiktiga åtgärder som gynnar samtliga aktörer inklusive kunder och konsumenter eller en lämplig blandning mellan båda.

Den aktör som kommer att hantera systemansvaret kan även antas vara en certifierad TSO enligt det regelverk som införs med anledning av tredje energimarknadspaketet. En sådan TSO ska uppfylla vissa specifika krav och dess verksamhet kommer även att övervakas av ansvarig tillsynsmyndighet. Detta innebär att det är rimligt att anta att sådana avgifter och ersättningar som en sådan aktör hanterar som en del av sin verksamhet i dessa roller är föremål för tillsyn och därför bör vara tydliga och transparenta.

6.6 Långsiktig försörjningstrygghet

Analysen kommer övergripande att beskriva de väsentliga områden som kan beröras om systemansvaret flyttas till en privat aktör. I detta avsnitt är fokus på frågor som berör den långsiktiga försörjningstryggheten.

Investeringar

Från perspektivet försörjningstrygghet har den svenska naturgasmarknaden en inbyggd konflikt genom att marknaden är förhållandevis liten samtidigt som den är kapitalintensiv. Det innebär en framtida utmaning då det är rimligt att anta att det kan krävas åtgärder i form av infrastrukturinvesteringar för att säkerställa den långsiktiga försörjningstryggheten på den svenska marknaden.

Den tydliga markeringen att all infrastruktur för naturgas ska ägas och drivas av privata aktörer samt att utbyggnaden ska ske på kommersiella villkor innebär att ägandet och förutsättningarna för att investera i ny infrastruktur kommer att bli tydliga vilket är en styrka i denna modell. En svaghet är dock finansieringen av infrastrukturinvesteringar då intäkterna från transmission och lager härrör

från de aktörer som är hänvisade till att använda denna infrastruktur som en del av sin verksamhet på naturgasmarknaden. Om avgifterna för transmission och lager blir alltför höga riskerar de att bli kontra-produktiva, genom att marknaden på sikt inte orkar bära kostnaderna för tillförseln av gas på marknaden. Risken är dock förhållandevis liten eftersom investeringar i ny infrastruktur endast kommer att göras då de bedöms som lönsamma, dvs. om marknaden anses kunna bära den ökade kostnaden. Därmed torde denna risk främst realiseras om ett investeringsbeslut i efterhand visar sig vara en felbedömning. Om kostnaderna ökar finns även en risk att vissa företag helt väljer att lämna den svenska naturgasmarknaden då ökande omkostnader gör naturgasen mindre konkurrenskraftig hos befintliga och potentiella kunder. Redan i dag finns det ett förhållandevis begränsat antal aktörer på naturgasmarknaden vilket innebär att det från konkurrensperspektiv inte är önskvärt att antalet aktiva aktörer på marknaden blir ändå mer begränsat.

Den långsiktiga försörjningstryggheten omfattar även frågor kring eventuella ytterligare tillförselledningar till Sverige. Det svenska systemet är förhållandevis sårbart genom att det endast finns en tillförselledning som förser hela systemet med naturgas. En allvarlig skada på detta rör skulle kunna leda till längre avbrott i naturgasförsörjningen. Ett sådant avbrott skulle kunna inverka negativt på naturgasmarknadens stabilitet och framtida utveckling. En styrka med en privat aktör med försörjningstrygghetsansvar är det incitament en sådan aktör har att utveckla och stärka naturgasmarknaden. Genom att bidra till att utveckla marknaden säkerställs underlaget för dess framtida verksamhet. En metod att stärka marknaden är att göra den mindre känslig för eventuella störningar, exempelvis genom andra tillförselmöjligheter. Detta incitament torde vara större för en privat än en offentlig aktör.

Den framtida gasförsörjningen – Ett finansiellt perspektiv

Som beskrivits ovan innebär det från potentiella investerares synpunkt ett ökat riskmoment om en privat aktör ges ett större ansvar vad gäller försörjningstrygghetsåtgärder i och med att den inboende osäkerheten sannolikt bedöms öka av dessa aktörer. Detta resonemang avser investeringar i infrastruktur som inte ingår i det transmissionsnät som ägs och drivs av den privata aktören. Sådan infrastruktur kan exempelvis omfatta lager och distributionssystem.

Investeringar i transmissionssystemet kommer att hanteras av den privata aktören.

Mycket talar även för att betydelsen av de finansiella perspektiven ökar över tid genom de långsiktiga finansiella bedömningarna som är kopplade till investeringar i sådan infrastruktur som är nödvändig för transport och lagring av naturgas. Denna typ av infrastruktur ingår som en väsentlig del i det långsiktiga arbetet med att säkerställa försörjningstryggheten. Att lägga över ansvaret för försörjningstrygghetsåtgärder på en privat aktör innebär att övriga aktörer kan se det som ett hot mot deras investeringar i lager och distributionsanläggningar samt i övrig affärsverksamhet inom en koncern genom att det privatägda företaget under vissa förhållanden kan ges möjlighet att påverka övriga aktörernas möjlighet att råda över sina egna tillgångar i form av lager, distributionsystem, naturgas och leveransavtal.

Ovanstående resonemang hänför sig till investeringar som genomförs av andra aktörer än den systemansvarige aktören. I det fall diskussionen rör investeringar i transmissionsnätet förändras bilden vad gäller incitament och diskussioner kring förfoganderätten i en situation med försörjningsstörningar. Även denna typ av investeringar ska genomföras på kommersiell grund och ska ägas av en icke-statlig aktör men det torde i denna modell genomföras av den systemansvariga aktören. Som sådan kommer denne aktör endast att genomföra sådana investeringar som bidrar till att optimera verksamheten från företagets eget lönsamhetsperspektiv, vilket innebär att eventuella investeringar som vore motiverade enbart från ett samhällsekonomiskt perspektiv sannolikt inte kommer att genomföras. En skillnad kan här exempelvis utgöras av att en statlig myndighet skulle kunna tillämpa en längre investeringshorisont eller eventuellt lägre avkastningskrav. Vad gäller själva finansieringen innebär en ekonomiskt stark ägare goda möjligheter till finansiering av eventuella investeringar i transmissionsnätet, samtidigt som kostnaderna kan återhämtas via tarifferna. Här finns dock en möjlighet för myndigheterna att påverka investeringsgraden i såväl transmission, distribution som lager genom valet av tariffmodell och möjligheterna inom ramen för denna återhämta kostnaderna för nödvändiga investeringar. Denna möjlighet för myndigheterna att påverka investeringsviljan existerar oberoende av om det är en offentlig eller privat aktör som genomför en investering. Förutsatt att det sker en effektiv och kontinuerlig tillsyn av tarifferna finns det även möjlighet att övervaka nivån på tarifferna.

Det kan dock finnas en viss risk för att investeringar sker på ett sådant sätt att enbart systemoperatörens verksamhet optimeras samtidigt som andra investeringar inte blir av eller inte i övrigt motsvarar det som vore mest optimalt från ett samhällsekonomiskt perspektiv på försörjningstryggheten. En styrka med en modell med en privatägd systemansvarig är att denne kan besluta om investeringar som är kommersiellt motiverade, men som eventuellt inte skulle ha stöd från politiskt håll och därmed skulle vara svårare för en offentlig aktör att genomföra.

6.7 Sammanfattande slutsatser

Sammanfattande slutsatser av analysen:

- Det är viktigt med en tydlig plan som anger vilka åtgärder som får användas för att säkra försörjningstryggheten och under vilka omständigheter dessa får användas. I kombination med aktiv tillsyn och ett tydligt regelverk kring tvingande åtgärder som syftar till att säkerställa försörjningstryggheten är detta en viktig del av hanteringen av försörjningstrygghetsfrågor oavsett om systembalansansvaret hanteras av en offentlig eller en privat aktör. Deras betydelse ökar än mer då ett privatägt företag har rätt att hantera sådana åtgärder.
- En privat aktör kan även förutsättas ha ett incitament att sträva efter att behålla sina roller som utsedd systembalansansvarig och certifierad systemansvarig (TSO) för att därmed ha full rådighet över att de egna tillgångarna drivs lönsamt och att verksamhetens omfattning inte begränsas. Aktören har därmed en konkret anledning att driva verksamheten i enlighet med gällande regelverk för att främja marknaden och dess utveckling i syfte att inte förlora sin roll som systemansvarig eller sin certifiering och därigenom möjligheten att driva sin egen verksamhet i egna anläggningar vidare.
- Överförandet av systemansvaret till en aktör innebär en viss effektivisering av informationsflöden och torde därmed innebära en snabbare hantering vilket kan vara betydelsefullt särskilt vad gäller plötsligt uppkomna försörjningsstörningar.
- Om planer och regelverk kring försörjningstrygghetsåtgärder (tvingande åtgärder) och ersättningen för sådana åtgärder inte är

transparent och inte upplevs som adekvat kan detta motverka den eventuella investeringsviljan även i annan infrastruktur än transmissionsnätet.

- Investeringar enbart på kommersiell grund kan leda till att försörjningstryggheten påverkas negativt genom att investeringar som vore önskvärda enbart från ett samhällsekonomiskt perspektiv riskerar att inte genomföras. Myndigheterna har dock möjlighet att påverka investeringsgraden i såväl transmission, distribution som lager genom valet av tariffmodell och möjligheterna att inom ramen för denna återhämta kostnaderna för nödvändiga investeringar. En privatägd aktör har också även ett intresse av att utveckla marknaden för att stärka grunden för den egna verksamheten.

Figur 6.1 Sammanfattande SWOT-analys – försörjningstrygghet

<p style="text-align: center;">STYRKOR</p> <ul style="list-style-type: none"> •En privat aktör har ett intresse att utveckla och främja naturgasmarknaden för att kunna bevara och utveckla sin egen verksamhet •Snabbare informationsöverföring om systemets status om en aktör •Kraven på den utsedde systembalansansvarige och certifieringen av en TSO innebär att dennes handlingsutrymme definieras •Energimyndighetens roll bevaras - behörig myndighet: <ul style="list-style-type: none"> -Kontinuitet i planering, hantering och tillsyn -Kompetensuppbyggnad 	<p style="text-align: center;">MÖJLIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> •Tydliga och transparenta planer, regelverk samt regler för ersättning för tvingande åtgärder skapar förutsägbarhet •Privata ägare kan möjliggöra investeringar som kanske ej prioriterats från politiskt håll •Myndigheterna styr över valet av tariffmodell vilken kan användas till att påverka investeringsbenägenheten •Kraven på den som ska vara utsedd till systembalansansvarig och certifierad TSO ger möjlighet till uppföljning och vid behov upphävande av uppdraget/certifieringen •Snabbare informationsöverföring kan ge snabbare respons vid plötsliga störningar
<p style="text-align: center;">SVAGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> •Inbyggd risk att en privatägd aktörs verksamhet optimeras på bekostnad av övriga aktörers verksamhet •Ågarbildens betydelse – lönsamhetskravens utformning •Den svenska naturgasmarknaden är liten med begränsade lagringsmöjligheter, en tillförselledning, relativt få aktörer, samtidigt som den är kapitalintensiv 	<p style="text-align: center;">HOT</p> <ul style="list-style-type: none"> •Om planer och regelverk ej tydliga och transparenta finns risk för bristande förtroende från marknaden vilken kan leda till en vikande marknadsutveckling med färre aktiva aktörer, t.ex. i form av ett minskat incitament att agera och investera på marknaden •Eventuell osäkerhet kring hanteringen av tvingande åtgärder skapar osäkerhet, det samma gäller osäkerhet kring vilken ersättning som ska utgå •Investeringar som endast intressanta från samhällsekonomiskt håll kan komma att falla bort

7 REFERENSER

Energimyndigheten, ER 2010:38

Energiförsörjning 2010

Energinet.dk *Strategiplan 2010*

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EK

Svenska Kraftnät, AVTAL/844

Avtal om balansansvar för naturgas mellan Affärsverket svenska kraftnät (Svenska Kraftnät) och ...

Svenska Kraftnät, Dnr 2010/1631

Plan för Affärsverkets svenska kraftnät åtgärder för att säkerställa naturgasförsörjningen inom ramen för systemansvaret

Svenska Kraftnät, Rapport 2010/1655

Svenska Kraftnäts arbete som systemansvarig myndighet för naturgas

8 APPENDIX

Underlag för beräkning av genomsnittliga överföringspriser (2009)

	Levererad energimängd	Tariffgrundade intäkter	Kostnad, överliggande nät	Genomsnittlig intäkt
	GWh	mnr	mnr	Öre/kWh
Swedegas	12 673,0	233,2	0,0	1,8
E.ON Transmission	7 594,0	252,6	135,3	1,5
E.ON Distribution	6 210,0	439,4	264,7	2,8
Lunds Energi	437,3	42,1	18,0	5,5
Öresundskraft	889,9	63,8	27,6	4,1
Varberg Energi	61,4	7,8	2,1	9,3
Göteborg Energi	3 611,0	139,9	88,1	1,4

Källa: Information från Energimarknadsinspektionen och gäller 2009 års inrapporterade data

Statens offentliga utredningar 2011

Kronologisk förteckning

1. Svart på vitt – om jämställdhet i akademien. U.
2. Välfärdsstaten i arbete. Inkomsttrygghet och omfördelning med incitament till arbete. Fi.
3. Sanktionsavgifter på trygghetsområdet. S.
4. Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar i svensk rätt. N.
5. Bemanningsdirektivets genomförande i Sverige. A.
6. Missbruket, Kunskapen, Vården. Missbruksutredningens forskningsbilaga. S.
7. Transporter av frihetsberövade. Ju.
8. Den framtida gymnasiesärskolan – en likvärdig utbildning för ungdomar med utvecklingsstörning. U.
9. Barnen som samhället svek. Åtgärder med anledning av övergrepp och allvarliga försummelse i samhällsvården. S.
10. Antidopning Sverige. En ny väg för arbetet mot dopning. Ku.
11. Långtidsutredningen 2011. Huvudbetänkande. Fi.
12. Medfinansiering av transportinfrastruktur – utvärdering av förhandlingsarbetet jämte överväganden om brukaravgifter och lånevillkor. N.
13. Uppföljning av signalspaningslagen. Fö.
14. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2011 – geologin, barriärerna, alternativen. M.
15. Rehabiliteringsrådets slutbetänkande. S.
16. Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? Ju.
17. Förvar. Ju.
18. Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form. M.
19. Tid för snabb flexibel inläring. U.
20. Dataskydd vid europeiskt polisiärt och straffrättsligt samarbete. Dataskyddsrambeslutet, Europolanställdas befattning med hemliga uppgifter. Ju.
21. Utrikesförvaltning i världsklass. UD.
22. Spirit of Innovation. UD.
23. Revision av livsmedelskedjans kontrollmyndigheter. L.
24. Sänkt restaurang- och cateringmoms. Fi.
25. Utökat polissamarbete i Norden och EU. Ju.
26. Studiemedel för gränslös kunskap. U.
27. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. – En bit på väg. N.
28. Cirkulär migration och utveckling – förslag och framåtblick. Ju.
29. Samlat, genomtänkt och uthålligt? En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006–2009. + Lättläst + Daisy + Punktskrift. A.
30. Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp. U.
31. Staten som fastighetsägare och hyresgäst. S.
32. En ny upphovsrättslag. Ju.
33. Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa. U.
34. Etappmål i miljömålssystemet. M.
35. Bättre insatser vid missbruk och beroende – Individ, kunskapen och ansvaret. S.
36. Forskning och utveckling samt försvarslastik – i det reformerade försvaret. Fö.
37. Rovdjurens bevarandestatus. M.
38. Ett myndighetsgemensamt servicecenter. S.
39. Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämnningen + Bilagor. Fi.
40. Månadsavgifter – snabbt och enkelt. S.

41. Alkoholsservering på särskilda boenden. S.
42. En reformerad domstolslagstiftning. Ju.
43. Offentlig upphandling från eget företag?!
– och vissa andra frågor. Fi.
44. Fjärrvärme i konkurrens. N.
45. Förundersökning
– objektivitet, beslag, dokumentation
m.m. Ju.
46. FRANS
Framtida regelverk och ansvars-
förhållanden på naturgasmarknaden i
Sverige. N.

Statens offentliga utredningar 2011

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Transporter av frihetsberövade. [7]
Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? [16]
Förvar. [17]
Dataskydd vid europeiskt polisiärt och straff-
rättsligt samarbete.
Dataskyddsrambeslutet, Europolanställdas
befattning med hemliga uppgifter. [20]
Utökat polissamarbete i Norden och EU. [25]
Cirkulär migration och utveckling
– förslag och framåtblick. [28]
En ny upphovsrättslag. [32]
En reformerad domstolslagstiftning. [42]
Förundersökning
– objektivitet, beslag, dokumentation
m.m. [45]

Utrikesdepartementet

- Utrikesförvaltning i världsklass. [21]
Spirit of Innovation. [22]

Försvarsdepartementet

- Uppföljning av signalspaningslagen. [13]
Forskning och utveckling samt försvarslogistik
– i det reformerade försvaret. [36]

Socialdepartementet

- Sanktionsavgifter på trygghetsområdet. [3]
Missbruket, Kunskapen, Vården.
Missbruksutredningens forskningsbilaga.
[6]
Barnen som samhället svek.
Åtgärder med anledning av övergrepp och
allvarliga försummelse i samhällsvården.
[9]
Rehabiliteringsrådets slutbetänkande. [15]
Staten som fastighetsägare och hyresgäst. [31]
Bättre insatser vid missbruk och beroende –
Individen, kunskapen och ansvaret. [35]
Ett myndighetsgemensamt servicecenter. [38]

- Månadsuppgifter – snabbt och enkelt. [40]
Alkoholserving på särskilda boenden. [41]

Finansdepartementet

- Välfärdsstaten i arbete.
Inkomsttrygghet och omfördelning med
incitament till arbete. [2]
Långtidsutredningen 2011. Huvudbetänkande.
[11]
Sänkt restaurang- och cateringoms. [24]
Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den
kommunala utjämnings + Bilagor. [39]
Offentlig upphandling från eget företag?!
– och vissa andra frågor. [43]

Utbildningsdepartementet

- Svart på vitt – om jämställdhet i akademien. [1]
Den framtida gymnasiesärskolan
– en likvärdig utbildning för ungdomar
med utvecklingsstörning. [8]
Tid för snabb flexibel inläring. [19]
Studiemedel för gränslös kunskap. [26]
Med rätt att välja
– flexibel utbildning för elever som tillhör
specialskolans målgrupp. [30]
Rapportera, anmäla och avhjälpa missför-
hållanden – för barns och elevers bästa. [33]

Landsbygdsdepartementet

- Revision av livsmedelskedjans kontroll-
myndigheter. [23]

Miljödepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2011
– geologin, barriärerna, alternativen. [14]
Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form. [18]
Etappmål i miljömålssystemet. [34]
Rovdjurens bevarandestatus. [37]

Näringsdepartementet

Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar i svensk rätt. [4]

Medfinansiering av transportinfrastruktur – utvärdering av förhandlingsarbetet jämte överväganden om brukaravgifter och lånevillkor. [12]

Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. – En bit på väg. [27]

Fjärrvärme i konkurrens. [44]

FRANS

Framtida regelverk och ansvarsförhållanden på naturgasmarknaden i Sverige. [46]

Kulturdepartementet

Antidopning Sverige.

En ny väg för arbetet mot dopning. [10]

Arbetsmarknadsdepartementet

Bemanningsdirektivets genomförande i Sverige. [5]

Samlat, genomtänkt och uthålligt?

En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006–2009. + Lättläst + Daisy + Punkt-skrift. [29]